

منتدی إقرأ الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

د گھل مروّقیّن خودئ

تہ حسین ئیبراھیم دؤسکئی

جزیرہ

د گهل مروفقين خودد

JEZIRY BOOKSHOP

جزیرا
کتبخانا جزیری

ناقی کتیبی: د گهل مروقتین خودی
نقیسەر: تهحسین نیبراهیم دۆسکی
بهرگ: آیوب گاره

* سهریه رشتی چاپی:

أواب أحمد جزیری

چاپا چاری ۲۰۲۲

ژمارا سپارتنی: ۲۰۹۳

بهرامبهر پهیکه ری نهجمه بی خانی

00964 750 458 88 06

Jeziry BookShop Jeziry BookShop

د گڼل مروټين خودي

ته حسين نيبراهيم دوسكى

چاپا چاري
يا زندهركري و فهوزارتى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سه‌نامه‌ئی نامه نامی ته‌لاهِ

بی نامی وی ناتهامه وه‌لاهِ

خانی

﴿ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ الَّذِينَ
آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا
تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

يونس: ٦٢-٦٤

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ: ((إن الله أهلين
من الناس)) قالوا: من هم يا رسول الله؟ قال: ((أهل القرآن، هم
أهل الله وخاصته)).

رواه الحاكم وأحمد والنسائي وابن ماجه

به حیایی کوری موعادی دبیرت: ((خه لکی دنیا یی خوشی یی
ژ ناخفتنی دبینن، و خه لکی ناخره تی خوشی یی ژ مه عنای
دبینن)).

ديارى

بۆ:

مروقتين خودى.. بۆ بىرھاتن.

و بۆ:

مروقتين دنيايى.. بۆ مفاوهرگرتن.

پیشگوئن

إن الحمد لله، نحمده و نستعينه و نستغفره، و نعوذ بالله من شرور أنفسنا، و سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، و من يضلل فلا هادي له، و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، و أشهد أن محمدا عبده و رسوله.

﴿ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ (آل عمران: ١٠٢).

﴿ يَتَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ، وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ (النساء: ١).

﴿ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴾ يُضْلِحْ لَكُمْ أَعْيُنَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ (الأحزاب: ٧٠-٧١).

أما بعد: فإن أصدق الحديث كتاب الله، و أحسن الهدي هدي محمد صلى الله عليه وسلم، و شر الأمور محدثاتها، و كل محدثة بدعة، و كل بدعة ضلالة، و كل ضلالة في النار.

د ناث مروّشان دا هندهک کهس هه نه پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- ناڤی وان یی کرییه (مروّقیین خودی)؛ چونکی نهو بو خودی دژین و بو خودی دمرن.. نهڤ مروّقیین ژینگوتی وهکی مه مروّقن، ب وی تشتی که یفخوش دهن یی

مرۆڤتین دی پی کەیفخۆش دبن، و ب وی تشتی دئیشن یی مرۆڤتین دی پی دئیشن، بەلی تشتی وان ژ هەمی مرۆڤتین دی جودا دکەت ئەو ئەو دژین نە بو ژیانئ؛ چونکی ژیانئ پیتقی ب وان هەیه، و گاڤا ئەو دمرن ژئ عەرد و عەسمان، گیاندار و شینکاتی، بو دگرین و ژئ خەرب دبن!

توخمەکی غەربین، د ناڤ مرۆڤان دا گەلەک دکیمن، بەلی چو گاڤ و چو دەم ژ وان ڤالا نابن، پترین جاران ئەو د ناڤ خەلکی دا دڤەشارتینە؛ چونکی نارمانجا وان ئەو نینە ئەو ل پیتشیی بن.. دبهزرەنە؛ چونکی ئەو ل دوپڤ دنیایی نابەزن و دەستین زەلامین دنیایی ماچی ناکەن.. بەلی یا غەرب ئەو د گەل ڤئ بەرزەیا خۆ ژئ هەمی دەمان وەکی ستیرین عەسمانی ئەوین گەلەک ژ مە دبلندتر- ئەو گەش دکەن، و ل شەڤتین رەش و تاری پتڤنگ و پتبار ل بەر پۆناهییا وان ددەنە پئ.. گەلەک جاران مرۆڤ ژ نەزانینا خۆ هزر دکەت کو هەیف و ستیر دزیدەنە و چو مفا تیدا نینە، بەلی دەمی عەورین رەش خۆ ددەنە ئیک و عەسمان دنازرت و دنیا دبتە تیلچاڤ، هنگی ئەو بەیئ هەیف و ستیران دزانت.

مرۆڤتین خودی خودان دلەکی پاقر و بژوین، دلەکی وەسایە قرترا دنیایی هەمی نەشیت خۆ هندی جهی دەڤەکی ژئ ژئ رەش بکەت، یان خۆ بەڤەم ژئ بکەت.. مرۆڤتین خودی خودان باوەریهکا روهن و گەشن، پۆناهییا قورئانی ل سەر دیمی وان دیار دکەت، بیی خۆوەستاندن ناخفتنا وان یا چیکریه، و وەسا خۆش و رحەت د دلئ خەلکی دا دچت، دئ بیژی ئاڤەکا سارە ل بنئ بەریهکا ئاریای، و ل هاڤینەکا شارای، بو مرۆڤەکی تپهنی دئیتە پیتشکیشکرن!

چیا.. ئەگەر ئەو ستوین بن یین عەرد پی دئیتە راگرتن دا نەهژیت، مرۆڤتین خودی ئەو ستوین یین مرۆڤ پی دئیتە راگرتن دا ئەو پتبهزرە نەبن.

ل ده مه کی خودی کهره م د گهل من کر، نه ز د گهل فی توخمی مروغان ژيام.. خودی گهلهک یی ب ره حمه!! روژ و هسا یا چیکری نه گهر مروغ نه شیت بگه هتی ژی یی ژئی بیبار نابت، هه ما ژ دویره تیهنا وی، گهر ما وی، پروناهییا وی دگه هتی.. من گووت: نه ز د گهل فی توخمی مروغان ژيام، نه کو د ناغ وان دا؛ چونکی نه م - نه وین حمژن کرنا دنیا یی جهی خو د دلین مه دا کری- یا ژ مه زیده هیه نه م بشیین بگه هینه ریزا مروغین خودی..

ل وی ده می نه ز د گهل مروغین خودی ژيام، و من چیروک و سه رها تییین وان د گهل خو شه گپراین، نه ز ب خوشییه کا گهلهکا مه زن حسيام، تامهکا تایهت من سه کر، گهلهک هه لو یستین وان، په یقین وان، نه ز هژاندم.. گهلهک جار ان من وه هزر دکر نه ز یی ژ دنیا یی ده رکه فتم، نه ف کسین نه ز نوکه د گهل دژیم نفشه کی جودانه ژ نفشی مه، به لی هه ر جاره کا من بیرا خو ل هن دی دینا فیه کو نه فیه (مروغین خودینه) عه جیبییا من فه ده رفی.. به لی، ناخری مروغین خودی دقیت وه کی مه مروغین دنیا یی نه بن. و پشتی نه ف قویناغا شرین، یا کو وه کی هه ر تشته کی خوش زوی دپورت، ب دووماهی هاتی، پشتی نه ز ژ فی جیهانی فه گهر یام، نه و جیهانا مروغی تیدا های ژ جهی و ده می نامینت، من قیا نه ز یی ده ست قالا نه م.. من قیا خویشک و براین خو ژ خودان باوه ران بیبار نه کم ژ وی خوشییا نه ز ده مه کی پی حسيام، و وان ژی تیدا پشکدار بکه م.. قیجا کهره م بکه ن دا ده مه کی د گهل مروغین خودی بژین؛ دا بزاین کانی نه و کینه؟ و چاوا دناخقن؟ و چاوا هزر دکه ن؟ وهرن دا پیکفه گو ه بدهینه مروغین خودی، دا سه حکه ینی کانی چ بو نه و گه هاندینه وی پیکا بلند کو ب ناغی مروغانییا خودی بیته ناسین؟

د قان به ریه ران دا مه ل به ره -ب ثانه هییا خودی- نه م چه نده کی خو نیزیکی کاروانی پیروزی قان توخمه مروغان بکه یین؛ دا ده مه کی د گهل وان دا بژین.. راسته هندهک جار ان نه م د فی گه شتا خو دا دی به حسنی جهی و ده می

کهین، بهلی هزر نه کهن گوتنن مه دئی قه گپیرانا دیرۆکی بت، مه نه ل بهره د قئی کتیب خۆ دا دیرۆکا قان مروقان یین مه هلیژارتین بو ههوه قه گپیرین؛ چونکی نهو کاره کئی مهزنتره ژ شیانین مه، ب تنی مه دقیت خوانده قانین قهدرگران ل مهزنییا قان مروقان ئاگه هدار بکهین، هندهک بهرپهراڻ ژ دیرۆکا وان یا گهش هلیژترین و بهرچاڻ بکهین؛ دا بیرا مه پئی ل وان بیتهقه، و دا بهلکی ههر ئیک ژ مه ل دوپف شیانین خۆ چاڻ ل وان بکهت.

ل دووماهییا قئی پیشگوتنن یا د جهی خۆ دایه خوانده قان ل هندئ هشیار بکهم کو ئهڻ بابه ته د بنیات دا بهرنامهیهک بوو بو رادیویا دهۆکی (دهنگی کوردستان) هاتبوو تاماده کرن، و ل په مهزانا سالا (۱۴۱۸) مشهختی بهرانبهر (۱۹۹۷) زایینی هاتبوو بهلاق کرن، و ئهڻ بابه ته ژ هژماره کا نه یا کیم ژ کتیبین کهڻ و نوی یی هاتییه وهرگرتن، و پهنگه هندهک جارن نیڻ وهرگپیران ژ بیست ژ هندهک ژندهران، بهلی چونکی بابه ته کئی ئیزگهیی بوو د دههمه نان دا ئیشارهت بو ژندهران نه هاتییه دان، و ب راستی من هزرا هندئ ژی نه کربوو کو بابهت رۆژه کئی وهک کتیب دئی ئیتته بهلاق کرن، نه گهر نه ل سه ری دا ژندهران ده سنیشان کهم.. هیقییا من نهوه خودئ قئی کاری مه بو مه ب خیر بنقیست و مه ب بهر مه هدهرا پیغه مبهر و چاکین خۆ بیخت.

دهۆک

ره بیعوله نه وه لا سالا ۱۴۲۲ ک

۲۴ گولانا ۲۰۰۱ ز

سالوځه‌تین مروځین خودی

خوانده‌قانونین هیژا: بهری ئم گمشه به‌ریه‌رین دیروکا ئیسلامی قه‌لده‌ین، و د گهل مروځین خودی ب گمشته‌کا درتیر رابیین، یا د جهی خو دایه ئم قی توخمی مروځان ب هه‌وه بده‌ینه ناسین، و هنده‌ک ژ مه‌زترین سالوځه‌تین وان بو هه‌وه به‌رچاڅ بکه‌ین وه‌کی ژ گوتنیتین وان ب خو دتینه ودرگرتن، ئمو گوتنیتین ههر ئیک د جهی خو دا دنیا‌یه‌کی دتینت؛ چونکی ئمو د گهل کورتییا خو دنیا‌یه‌کا رامانان د ناڅ خو دا هل دگرت..

من نه باوه‌ره ئیک ژ مه هه‌بت نه‌زانت هندی ئەڤ ژبانیه یا ئم تیدا ژبانیه‌کا به‌روه‌خته، یا کورته، ئمو چهند درتیر بیت دی ب دووماهی ئیت، به‌لی کیم کهس ژ مه هه‌نه قی زانینی بو خو دکه‌نه دهرسه‌کا وه‌سا کو ههرده‌م وجی بو خو ژئی وه‌رگرت.. مروځی ئیکی ژ مروځین خودی و سه‌روه‌ری ههمی مروځان پیغه‌مبه‌ری خوشتی موحه‌ممه‌د -سلاف لی بن- د گوتنه‌کا خو دا -یا کو ئیمامی بوخاری ژئی قه‌دگو‌هیتز- قی راستی ب جوانترین ره‌نگ بو مه دنه‌خشینت ده‌می که‌رم دکه‌ت و دبیترت: ((كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرٌ سَبِيلٍ)) یه‌عنی: تو د دنیا‌یی دا یی وه‌سا به ههر وه‌کی تو مروځه‌کی غه‌ریب یان مروځه‌کی ریڅنگ.

باوه‌رییا خو ب دنیا‌یی نه‌ئینه.. راسته هندی تو بیژری ئمو یا جوانه، یا خوشه، به‌لی پا ژ بییر نه‌که ژئی کو ئمو یا هه‌قال هیله، یا خاپینوکه، جاره‌کی هه‌ره ناڅ قه‌بران، به‌ری خو بده وان ههمی کتیلییتین ب ره‌خ ئیک قه، باش هزرا

خو تیدا بکه.. دنیایی ئه وهه می یین بن ناخ کرین! قیجا چاوا مرۆف باوه ریا
خو پی بینت؟

عبداللاهی کورئ عهباسی -ئهوئ حه دیسا بۆری بۆ مه فهگوهاستی-
هه رگاڤ دگۆت: ((ئه گه ر ل ته بوو سپیده ل هیقییا ئیقاری نه به، و نه گه ر ل ته
بوو ئیقار ل هیقییا سپیدئ نه به))، ئه رئ چه ند مرۆف ته دیتینه د گه ل ته، یا
ل وان بووه سپیده و ئه وه نه گه هشتینه ئیقاری؟ یا ن ژ ی یا لی بووه ئیقار و ئه وه
نه گه هشتینه سپیدئ؟ ئه گه ر تو ئه فرۆ ژ وان نه بی، کی نابیتژت سوباهی دئ بییه
ئیک ژ وان و دۆر دئ گه هته ته ژ ی؟!

مرۆقین خودئ ئه ون یین قئ راستیی باش دزانن، دنیایی باش دناسن،
له و دنیا نه شتته وان.. به ری هه ر تشته کی ئه وه دزانن هاتنا وان بۆ قئ دنیایی و
مانا وان د قئ ژیانئ دا گه شته که، ئه وه ب ریتنگی یین هاتینی، و پشتی
ده مه کی دئ ئینه زفراندن..

ژین گه شته که، ژ کیه ده ست پی دکه ت؟ و دئ بۆ کیه چت؟

مرۆقین خودئ ده می به رسقا قئ پسیرای دده ن دبیتژن: ژ نک خودئ.. و
بۆ نک خودئ!

﴿هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ﴾ خودییه یی ئیکئ و ئه وه یی دووماهییی.. ژ نک
خودئ قویناغا وان ده ست پی دکه ت، و بۆ نک وی فه دگه ریتت، قیجا چونکی
هۆیه دقیت ئه و د ناقبه را ده ستپیکئ و دووماهییی ژ ی دا هه ر بۆ خودئ بت،
ژ به ر قئ چه ندئ کاروانئ ژیی و وان کاروانه کی خوداییه، ئه وه کیه به ری خو
بدن ژ خودئ پیقه تر که سی نابینن. جاره کی کۆمه کا مرۆقین دنیایی، ئه وین تام
نه کریه شرنییا باوه رییی ب مرۆقه کی خودئ وه رها تن، ژ کیم فامییا خو وان
هزرکر دئ شین ده لیقه یه کی خودئ ژ بیرا وی به ن، رابوون ده ست و پی لی
گرێدان، ل سه ر قئ ته نشتی وه رگێرا سه ر ته نشتا دی، شیرین خو باش هوسین،
گه فین مرنئ لی کرن.. وی چ گۆت؟

گوهری خو بدنه گوتنا وی.. وی گوت:

ولست أبالي حين أُقتل مسلماً على أي جنبٍ كان في الله مصرعي

یہ معنی: مادہم دلے من باوہری تیدا ہدیہ بہری من ہر دے ل خودے بت، و ہندی بہری من ل خودے بت ئەز د خەما ہندی نابم ہوین ل سەر کیژ تەنشتی من بکوژن یان بہری من بدەنە کیژ لای؛ چونکی کەفتنا من -ل سەر کیژ تەنشتی بت- ہر دے بو خودے بت.

بەلێ.. ب پێشنگی ئەو یێن ہاتین، میتقان.. و ما کەنگی قەمان بو میتقانی ہدیہ؟

(حەسەنێ بەصری) ئیک ژ مرۆقتین خودے بو، د کوشا کابانیہکا پیغەمبەری دا -سلاڤ لی بن- ہاتبوو ب خودانکرن، پوژەکتی وی گوتە ہندەک ہەقالین خو: ((ب خودے من حەفتی زەلام ژ خەلکتی بەدری دیتبوون ئەگەر ہوہ ئەو دیتبان ہوین دا بیژن: ئەقە ددینن! من دیت ئەو توخمەکتی مرۆقان بوون دنیا ل نک ئیک ژ وان ژ وی ئاخێ بی خیرتر بوو یا وی پێ خو دانا سەر..)) ئەو دنیا یا خەلک خو سەرا ددەنە کوشتن، ل نک مرۆقتین خودے ژ وی ئاخێ بی بہاترە یا ئیک ژ وان پێ لی ددان، و ئەگەر ژ بہر ہندی نہبا کو وان د قی دنیا یی دا سەری خو بو خودے دچەماند ئەو دا ژ دنیا یی ہەمیسی پەقن، ئەگەر جہەکتی پەقی ہەبا!

مرۆقتین خودے د دنیا یی دا دژین، بەلێ ئەو ژیا نا خو د دنیا یی دا حسیب دکەن گەشتەکا شرین بہر ب کناری خودے قە، ژ نک خودے ئەو دەست پێ دکەن و بو نک وی دژقین، و حەتا پشتراست ببن کو ئەو د قی دنیا یی دا دے ب سلامەت بن، ئەو زترەقانییی ل نەفسا خو دکەن، دا ئەو وان دسەردا نہبەت، (سەلەمی کوری دیناری) دبیتژت: ((ترسا من ئەو نینە دو عایین من نہئینە قەبویلکرن، ترسا من ئەوہ وہ ل من بیت ئەز دو عایان نہکەم)).

به لئ.. خودایئ مه باشتین خودایه، یئ وه سایه چی گاڤا ئم بوینه یئین وی ئه و دئ یئ مه بت، و چی گاڤا مه ب دورستی و ژ دل ههوارین خو گهاندنئ ئه و دئ د ههوارا مه ئیت، وهکی ئه و ب خو دبئرت: ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ اُدْعُونِيْ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ (غافر: ۶۰) لهو (شه قیقی کورچئ سهله مهی) دگوت: ((خودایئ مه چئترین خودایه، ئه گهر ئم گوهدارییا وی بکهین ئه و نه گوهدارییا مه ناکهت))!

مرۆقئین خودئ هیقییه کا هندا مهزن ب خودایئ خو ههیه کو ئه و ان بهرنادهت و وان ناهیلته ب تنئ، هندی ئه و پشته خو نهدنه وی، لهو ترسا وان ئه وه نه فسا وان هند بئ سهر و بهر ببت کو بو شهیتانی بته پیره هه کا شه نبوز و بهرئ وان بده ته کهنالئ تیچوونئ، (ئیبیراهیمی نه خه عی) گه لهک جاران ده می دوعا بو خو دکرن دگوت: ((ئهی خودا! نه فسا من ره حمئ ب من نابهت تو ره حمئ ب من ببه، ئهی خودا! تو نه فسا من بو من چئکه)).

ئه گهر نه فسا مرۆقی چئبوو، پشتیئ گونه هان ل سهر پشته مرۆقی نامینت، مرۆف دئ ب بارسقکیئ حمسیئت، لهو ده می ئه و قهستا خودئ دکهت ئه و دئ یئ سقک بت، چو گونه ه نابن وی قه کیشن، و خودئ ب خو -ب هه می مه زنییا خو قه- دبئرت: ((هه چیئ بهوسته کی ب نک من قه بیت، ئه ز دئ گهزه کی ب نک وی قه چم)). جاره کی پشته هندهک مرۆقئین خودئ یئین همزار و ده ستقالا ژ قرئرا دنیایئ خو فرۆتییه خودئ، و هاتینه د ناڤ ریزا مرۆقئین خودئ دا، هندهک ژ ماقویل و مالمه زئین خودئ نه ناس هاتنه نک پیغه مبهری -سلاف لی بن- و گوتئ: تو دزانی ئم و فلان نه ل ریزه کئینه، وان ژ نک خو بکه دهر دا ئم بشئین بیینه دیوانا ته، خودایئ وی.. خودایئ وان ئیکسه ر فرمان دا: ﴿ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدُوَّةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُوْنَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُوْنَ مِنَ الظَّالِمِيْنَ ﴾ (الأنعام: ۵۲) ههر وه سا گوت: ﴿ وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ

بِالْعَدْوَةِ وَالْعَيْشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ
 مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنِ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا ﴿٢٨﴾ (الكهف: ٢٨) چهند
 گوتنهکا مهزنه: (یریدون وجهه) نهوان خودی یی هلبژارتی، کناری خودی یی
 قیای، و یی خودی هلبژارت خودی ژی دی وی هلبژارت، و یی خودی وی
 هلبژارت نهو دی بته نیک ژ مرۆقین خودی، و ته -تهی موحه ممهده- ماف نینه
 مرۆقین من ژ دیوانا خو بکویه دهه، نهوان نهزی هلبژارتیم و من نهو یین
 هلبژارتین!

مرۆقین خودی دئینه قی دنیا یی و هندی خودی بو وان قیای نهو لی
 دمینن پاشی ژی بار دکهن، بهلی تشتی بهرچا ل نک وان نهوه: دنیا
 ب ههمی خوشییین خو فه نهشیت دهلیشهیهکا ب تنی ژی وان ژ بیرقهکته، یان
 نیکا هند ژی چی بکته کو نهو نیکدی دی د گهل خودی ببینن، بهری وان ههر
 یی ل کناری خودی و هنگی ههدارا وان دئیت گاڤا نهو ب تنی د گهل خودایی
 خو دمینن، ل وی دهمی نهو ب خوشیهیهکا وهسا دحهسیین دنیا یی ههمییی
 ژ بیر دکهن، ژ قی ژیانن دهردهکفن، بلند دهن، بهر ب (مهلهکووتا) خودی فه
 دچن.

نهو ژی وهکی مه د قی دنیا یی دا ددهنه ری، بهلی نهو وهکی مه ناچنه
 ری، خوشییین ریکی بهری وان ژ نارمانجی وهرناگپرت، و دلی وان ژی سار
 ناکته، و جهی ل قیانا وان یا نیکانه تنگ ناکت.. راسته ریکهکا دویر وان یا
 ل بهر ههی، ریکهکا تژی نهخوشی و ناستهنگه، بهلی مرۆقینیا وان بو خودی
 قی گرانییی ل بهر وان سقک دکته، هندی نهو بیرا خو ل دووماهییی دئینن
 بهراهی وان د سهر دا نابهت، نیک ژ قان مرۆقین خودی یین ب دورستی دنیا
 ناسی دبیرت: ((من نینا بهرچا قین خو ههر وهکی نهزی یی ل جههنهسی، خوارن و
 قهخوارنا وی، زنجیر و دوکتیلا وی، بیتن یا ل من تنگگری، من دگوته خو:
 نهری ته چ دقیت؟ نهفسا من دگوت: خوزی نهز زقریامه دنیا یی دا من باشی

کریان بهلکی نه ز نه هاتبامه فی جهی.. پاشی من ئینا بهرچاقین خو ههر وهکی نه زئی ل بهحهشتی، د ناث خوشییین وی دا، و من دگوته خو: نه زئی ته چ دفتیت؟ نه فسا من دگوت: خوزی نه ز زفریبامه دنیایی دا من هیشتا باشی کریان بهلکی جهی من نه فرۆ هیشتا یی خوشتریا.. قتیجا نه ز دبیژمه نه فسا خو: نهغه تو یا د دنیایی دا، قتیجا کاری بو خو بکه).

ب فی رهنگی مروقتین خودی د دنیایی دگهن، دنیا جهی کاریه، زه فییا چاندنییه، و تو چو لی بچینی دی وی ل ناخره تی هه لینی، و نه گهر تو نهو بی یی ته کاره کی خراب تیدا کری دی په شیمان بی کو ته باشی نه کرین، و نه گهر ته باشی ژی کرین دی په شیمان بی کو ته هیشتا باشی نه کرین! قتیجا له زئی بکه، دنیا خو ل ته ناگرت و هه چی روژا ل ته ئاقابوو نائیتهغه.. و مه ته لا دنیایی مه ته لا ئیک ژ هه وهیه ده می تبلا خو دکه ته د دریا یی دا، بلا سح بکه تی کانی دی شیت چ پیغه ئینت؟

ب فی رهنگی پیغه مبهر -سلاف لی بن- مه ته لی ب دنیایی دئینت!

ژ بهر فی چندی مروقتین خودی ب دنیایی نائینه خاپاندن، و (غوروور) بو وان چی نابت، باشییا وان بهری وان ناده ته هندی نهو هزر بکه من حقی خودی ل سه ر وان نه مایه، و بهحهشتا وان یا مسوگهره، هه رده م ژ خو ب ترسن، زه لامی ئیکی د ئوممه تی دا -پشتی پیغه مبهری سلاف لی بن- نه بو به کری راستگو دبیرت: ((نه گهر پیسه کی من بچته د بهحهشتی دا و یی دی هیشتا مابته ژ ده رقه نه ز ژ (مه کرا) خودی پشتراست نابم))، و عومه ژی وهکی وی دبیرت: ((نه گهر روژا قیامه تی بیژن: گه لی مروقان هوین هه می هه رنه بهحهشتی مروقه ک تی نه بت بلا بچته ناگری، نه ز دی ترسم نهو مروف نه ز بم)). هنده مروقتین خودی ژ غورووری ددویرن، شهف و روژتین خو نهو ب عیباده تی شه دبویرن، و گاغا ژئی هاته خواستن کو باشییین خو هه لسه نگینن دی بته هه وار

ههوارا وان، (مالکي کورپ دیناری) دبیترت: ((گافا بهحسی مرۆقین باش دئیتته کرن، ئۆف بۆ من!!)).

ئیک ژ مه گافا بهحسی باشان ل نک دئیتته کرن عیجز دبت بۆچی ناچی وی بهری یی ههمییان نه هاته گۆتن، رۆژهکی مرۆقهک هاته نک (عهلائئ کورپ زیادی) و گۆتی: شقیدی من ددیت نهز و تول بهحهشتی بووین، وی گۆتی: ((ما شهیتانی ژ بلی من و ته کەسی دی نه دیت بۆ خو یارییان پی بکهت!!))، و (یونسی کورپ عوبهیدی) دبیترت: ((هندهک جاران نهز سهه باشییان دهژمیرم، ئیکا ب تنی ژ وان ل نک من نینه)). و (سولهیمان تهمیمی)، نهوی پتیریا دهمی خو ب کرنا عیبادهتی فه دبۆراند، رۆژهکی هندهک ههقالین وی گۆتی: خوزیین ته، خودی بهری ته یی دایه چاکییی، وی گۆت: ((وه نه بیژن، هندی نهزم نهز نزانم رۆژا قیامهتی خودی دی چ ئینته سهری من ما هوه گۆتنا خودی نهخواندییه دهمی دبیترت: ﴿وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾)).

تیگههشتنهکا گهلهکا هویر و کویره ژ لایئ مرۆقین خودی فه بۆ قی راستییی، هزر نهکهن ههما نهفه (تمواضوعهکه) ژ لایئ وان فه، نه.. نهفه راستیهکه ههمی کەس باش نابینن، نهف باشییین ئه دکهن و خهلک دبیین قهنجیهکه خودی د گهل وان کری، نهفه ئیک، و یا دوئی: نهف باشییین نهو دکهن و خهلک دبیین ب کیشان و پیقانا وان و یا خهلکی یا بهرچاڤ باشینه، کی دبیترت خودی دی ژ وان قهبول کەت و حسیب کەت باشی!؟

یا سییی: ما پیغه مبهری ب خو -سلاف لی بن- نهگۆتییه: ((کەس ب عهملی خو ناچته بهحهشتی!!))؟ و دهمی هندهکان گۆتییی: خو تو ژی نهی پیغه مبهری خودی؟ وی گۆت: ((خو نهز ژی نهگهر خودی رهحمی ب من نههت!!)).

قیجا چاوا نهو ب عهملی خو خو پشتراست بکهن؟

يا چارڻ: ٺهو ڙ خو پشتراست نابن ڪو نه فسا وان بهري وان ناده ته
گونه هي، يان دلي وان خرابي ل بهر وان شرين ناکهت، و بهر تڙخوڏانا وان بو
گونه هي يا وه سايه ٺهو هزر دکهن چي گاڏا گونه هڪ ل نک خوداني پهيدا بوو دي
بته ٺهگهرا ڦه مراندنا رونا هيبي د دلي دا، و دل ٺهگه ڙ رونا هييا باوه ريبي ڦالا
بوو سهر و چاڻ ڙي دي تاري بن، پيغه مبهه - سلاڻ لي بن- ديٿرت: ((هشياري
گونه هي بنچويڪ به، هندي گونه هي بنچويڪن ل سهر خوداني ڪوم دهن و ٺهو چو
هزري بو ناکهت حهتا ٺهو وي دهنه هيلاکي)).

ڙ لايه ڪي دي ڦه: ده مي گونه رنڪا خو بو دله ڪي دبينت و جهي خو تيدا
دکته، ٺهو هيدي هيدي جهي خو فرهه دکته حهتا دلي هه ميبي دهسته سهر
دکته، و ڙ رونا هييا ٺيماني ڦالا دکته، و دا ٺهڻ دله پتر خوداني ڙ بيرڦه
بکته دي بهري وي دهته هڙمارتنا خهله تيبيتن خه لڪي، (ئيبراهيمي نه خه عي)
ديٿرت: ((يا ڙ من ڦه ٺهو ڪسي ل دويڻ عه بيبن خه لڪي دگه ريبي وي خو يي
ڙ بيرڪري لهوا...)) مهعنا ٺهگه ٺهو خو ب عه بيبن خو ڦه موڙيل بکته، و لي
بگه ريبي وان عه بيان ل نک خو نه هيلت، ٺهو ناگهت ل عه بيبن خه لڪي
بگه ريبي.. تشته ڪي غه ريه عه بيهڪ ل نک مروڙي هه بت رابت چاڻين خو ڙي
بنقينت، و عه بيبن خه لڪي بکته ته هه لامهت!

زانايي تابعي (ره بيبي ڪوري خه شه مي) ديٿرت: ((ٺهز ڙ خو رازي نابم
حهتا من چو خهله تي نه مين.. و من نه ڦيت ٺهز ڙ وان ڪه سان بم يبن ڙ بهر
گونه هيبن خه لڪي ڙ خودي دترسن به لي گونه هيبن خو ڙ بير دکهن و سهر وان
ڙ عه زابا خودي ناترسن)).

ٺهو ڪينه يبن هند ڙ خو درازي ڪو ڙ ٺهجامي گونه هيبن خو دپشتراست بن،
و هه ردهم به حسي گونه هيبن خه لڪي ل سهر ٺه زماني وان؟
بي گومان ٺهو ٺهون يبن ڪو هندهڪ باشي ڪرين، ڦيجا غورور بو چي بووي
و هزرڪري هنده ٺهو ڙ عه زابا خودي خلاس..

ژ بهر قی چهندي ئیک ژ سالوخته تین مروقتین خودییه نه دنیا وان
 دخاپینت، نه کریارین وان یین باش غورووری بو وان چی دکهت، و خهله تی و
 گونه هین خه لکی بهری وان ژ خهله تی و گونه هین وان ب خو وهرناگیپر٬٬ و
 ل دور قی خالا دووماهییی نیمام (جه عفر نه لصادق) دبیرت: ((ههچییی پهردی
 نیکی بهلیقپر٬٬ د مالا وی دا نامویسا وی دی ئیته هلیقپرین، و ههچییی
 شیرری زوردارییی رویس بکهت نمو ب خو دی پی ئیته کوشتن))، و نیمام
 (ئبن قهیم) دبیرت: ((کیمکرنا ته بو برایه کی ته سهره خهله تییه کا وی مهزنتره
 ژ گونه ها وی ب خو؛ چونکی دبت خوشکاندنا وی بو خودی سهره وی خهله تییی
 پتر مفا تیدا ههبت ژ خو مهزنگرنا ته کو نمو خهله تی ل نک ته نینه، و نه گهر تو
 بنقی یی گونه هکار و هشیار بییی په شیمان ل نک خودی ژ هندی چیتره تو
 شهقا خو ب عیباده تی فه ببورینی و سپیدی یی ب خو (موعجب) بی..)).

نهفه.. و دقیت نه ئیته هزرکرن کو مروقتین خودی ب هیتجه تا هندی کو
 دقیت مروقت ل عهییین خه لکی نه گهرییت چاقتین خو ژ خهله تییی دنقینن و
 بهلاقبونا گونه هی د ناڤ خه لکی دا دلج وان نائیشینت، نه! پسپار ژ نیمام
 (نهحمه دی) هاته کرن: نهری مروقت عیباده تی بکهت چیتره، یان بهحسی
 بیدعهچییان و خهله تییین وان بو خه لکی بکهت؟ نیمامی گوت: ((دهمی تو
 عیباده تی دکهی مفا دگه هته ته ب تنی، بهلی دهمی تو بهحسی خهله تییین
 بیدعهچییان دکهی مفا دگه هته هه می موسلمانان)).

ل نک مروقتین خودی چو تهقوا د هندی را نینه تو بی نه مرییا خودی و
 پیغه مبهری -سلاف لی بن- ل نک کسه کی یان کومه کی بیینی و بیژی: ما من
 شوله ژتیه گونه هین من تیرا من هه نه!

ترسا ژ گونه هی جهه کی مهزن د دلین مروقتین خودی دا ههیه، و هندی هند
 نهو ژ گونه هی دترسن گه لک جارن نهو خو ژ تشتی حلال ژی دده نه پاش نه کو
 سهری بکیشته گونه هی.. (ئیسماعیل کوپی عوله ییه ی) سهیدایی نیمام

(ئەحمەدى) ئەو بىست سال بوو ژ ترستين خودى دا نەكريبە كەنى، و
(ئىبراھىمى حەربى) شاگردى ئىمام (ئەحمەدى) ئەو بىست سال بوو چاقەكى
وى تارى بووبوو كەسى نەدزانى، ترسيا نەگەر بىژت: چاقى من يى تارى بووى،
خودى بىژتى: تو ب ئەمرى من يى پازى نەبووى.

ھندە ئەو ژ گونەھى دترسان، و گاڤا خودى وەسا بو ئىك ژ وان نقيسيبا
كو ئەو گونەھەكى بكت، ھەر زوى ئەو دا پىكا پەشيمانى و توپى گرت، و
ھندى ئەو يى ساخ با دلئى وى ژ بەر وى گونەھى دا ئىتە گفاشتن، و چاقتين
وى ب شەف و پوژ دا رۆندكان بارينن، (سەھلى كوپى عەبدللاھى) دبىژت:
(تۆبە ئەو تو چو جارن گونەھا خو ژ بىر نەكەى) ب ديتنا مروقتين خودى ھەر
جارەكا كەيفا ئىكى ب گونەھا وى بيت، يان ئەو گونەھا خو ژ بىر بكت و
ژ بەر وى يى ب ترس نەبت، ھنگى ئەوى ب دورستى تۆبە نەكريبە..

تۆبە - ب ديتنا مروقتين خودى- ئەو دەرمانە يى دلئى ژ قىژا گونەھى
دشوت، شىشەيەكا زەلال نەگەر تە خەم ژئ نەخوار پوژ بو پوژى دى قىژى بت
ھەتا د قىژى را دمىنت و رەش و تارى دبت، قىجا گاڤا تە قىيا وى زەلال
بكەيەڤە دى رابى دەرمانەكى لى رەشىنى و پاتەكى تىدەى دا بتهبيست، مەتەلا
دلئى و گونەھى و توپى مەتەلا قى شىشىيە! ژ بەر قى چەندى تۆبە ل نك وان
نە تىشەكى كىمە، و بەسى تۆبەكەرانە خودى ب خو د قورئانى دا ئاشكەرا دكت
كو ئەو حەز ژ وان دكت: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُؤْمِنِينَ﴾، (ئىبراھىمى نەخەعى)
گەلەك جارن دگوتە ھەقالىن خو: ((ھوين ل نك تۆبەكەران پوينن، چونكى
ئەو ژ ھەمى مروقان د دلنازكترن، و رەحما خودى نيزىكترى وانە)).

ئەو مروقتى ب كەيف قەستا گونەھى بكت، و پشتى كرنا گونەھى
پەشيمان نەبت و ھزرا تۆبەكرنى نەكەت، و رۆندكىن لىقەبوونى نەبارىنت، ئەو
مروقت - ب ديتنا مروقتين خودى- نەزانترىن مروقتە (بەكرى موزەنى) دبىژت:
(ئەوى ب كەنى قە قەستا گونەھى دكت ئەو ب گرى قە دى چتە جەھنەمى))،

و (بالائی کورپ سہ عیدی) دبیرت: ((ہموہ خودایہ کئی ہمی، لہزی ل عہ زابدانا ہموہ ناکت، کہفتنا ہموہ فہدگرت، و توآ ہموہ قہبویل دکت، ہہچی ل وی بزقپرت لہو خیرئ ددہ تی، و ہہچی ل وی پشتہری بکہفت لہو رھمی پی دبت)).

مرؤقتین خودئ نہ ب تنئ ژ کریارین خو یین خراب دترسن، نہ! لہو پتر ژ باشییتن خو دترسن، دترسن خودئ وان بہیلته ب ہیقیبا باشییتن وان قہ، و لہو باش دزانن کو باشییتن وان ہمی نائینہ بہرانہر ٹیک قہنجیبا خودئ د گہل وان کری.. بہری وان ہردہم یی ل ہندی خودئ ب رھما خو د گہل وان بکت و وان بو خو چی بکت، (مالکی کورپ دیناری) د دوایا خو دا دگوت: ((لہی خودا تہ چاک یین چاکرین، تو مہ چاک بکہ)).

ل نک مرؤقتین خودئ کرنا عیبادہ تی ژی تام و رامانہکا تابہت ہہیہ..

- عیبادہت ہر چہندہ بلندکرنہ کہ بو خودانی بہر ب مہلہ کوتا خودئ قہ، لہو نیشانہ کہ ژی ل سہر و ہفاداریا مرؤقی بو خودایہ وی، و لہو کسئ د گہل خودایہ خو یی ب و ہفا نہبت ل ہیقیبی نہبہ لہو د گہل کسہ کئی دی یی ب و ہفا بت.

- عیبادہت ہر چہندہ واجبہ کہ ل سہر خودانی، بہلی لہو دبتہ نیشانا شوکرا وی بو خودایہ وی، و لہو شوکرا خودایہ خو نہکت ل سہر قہنجییتن وی ل ہیقیبی نہبہ لہو شوکرا کسہ کئی دی ل سہر قہنجییتن وی بکت.

- عیبادہت ہر چہندہ لہو ریکہ یا خودانی دگہینتہ خودئ، لہو کارہ ژی یی وی پاقر و بڑوین دکت و وی د چاقین خودئ دا بلند دکت، و لہو کسئ د چاقین خودئ دا یی نزم بت، ل ہیقیبی نہبہ لہو ب ہیقیبا کسہ کئی دی قہ بلند بت.

سهری هەر عیباده ته کی -د فرههنگا مرۆقتین خودی دا- (ئیه تا دورسته) ئەوا ژ دلهکی پاقر و ساخلم دهردهکەقت، و ئیه تا دلی هەر جارەکا پاقریوو کاری لەشی ژ ی دئ دورست بت، (ئیهراهیمی نهخهعی) دگۆت: ((ههچیی ناخۆییا خو چاک بکهت، خودی سهرقهییا وی دئ چاک کهت))، ژ بهر هندی پویته پیکرنا مرۆقتین خودی ب ئیه تا دورست پتر بوویه ژ پویته پیکرنا وان ب کاری دورست ب خو ژ ی.. ئیه ت د فیرگه ها وان دا هۆنهره کی مهزنه، لهو بهری هەر تشته کی وان خو فیری ئیه تا دورست دکر و وان ئیه تا دورست نیشا شاگرده یین خو ددا، (سالمی کوری عبداللهاهی) دگۆت: ((بزانه هندی هاریکاریا خودییه بو عهبدی ل دویف ئیه تا عهبدییه، ههچیی ئیه تا وی یا موکم بت هاریکاریا خودی ژ ی بو وی دئ یا تمام بت)).

ژ بهر پویته پیکرنا وان ب ئیه تا دورست وان های ژ (پیشکیشییا د دنیا ی دا) و (مه نصبین بلند) نینه، یی وان ببینت چو هزری ژ ی ناکهت و چو هزری بو ناکهت؛ چونکی ئەو ژ هه می پلپلکین دنیا ی یین دره وین دقالانه، ب پهرتالی بی خیری دنیا ی ئەو نه وهرمتینه، لهو کورسیک و خودانین کورسیکان نهشین وان ب نک خو قه بکیشن یان چاقان لی تاری بکهن! (ئهبوو ئدریسی خهلانی) دگۆت: ((دلهکی پاقر د ناڤ جلکهکی پیس دا چیتره ژ دلهکی پیس د ناڤ جلکهکی پاقر دا)).

د گهل قی خه ما وان یا مهزن ژ ئیه تا دورست خه ما وان ژ کاری دورست ژ ی یا کیم نه بوو، چو ناستهنگان نه دشا بهری وان ژ عیباده تی وه رگیت، (بی خیره تی) و (شراتی) -بو نمونه- دو ناستهنگین مهزنن یین کو مرۆقی ژ کرنا عیباده تی سست دکهن، لهو (موحه ممه د ئهلباقری) شیره ت ل کوری خو دکر و دگۆتی: ((کوری من! هشیاری بی خیره تی و شراییی به، ئەف هەر دووه کلیلا هه می خرابیانه، ئەگەر تو بی خیره ت بووی تو چو حهقان ب جه نائینی، و ئەگەر تو شر بووی تو صهبری ل سهر حهقیی ناکه ی)).

(مه‌نصورئ کورئ موعته‌مرئ) هه‌قالئ شه‌قئ بوو، وه‌ستیانی ریتکا خو نک وی نه‌ددیت، گاڤا دنیا تارئ دبوو ئهو دا رابت نقینین خو پیجت و شه‌ملکا خو رایتخت و ده‌ست ب عیباده‌تی که‌ت، هندی دلئ ده‌یکا وی دما پیته رۆژه‌کئ وئ گوتئ: کورئ من، پیچه‌کئ بو خو رازئ مانئ چاقین ته‌ ژئ حه‌قئ ل سهر ته‌ هه‌ی، وی گوت: ((دادئ! ژ من بگه‌رپی رازانه‌کا درئژ د قه‌بری دا یا هه‌ی!!)) و رۆژا (مه‌نصور) مرئ کورئ جیرانه‌کا وی پسپار ژ ده‌یکا خو کر و گوت: ههر شه‌ف من ستونه‌کا چکلاندي ل مالا (مه‌نصورئ). ددیت، ئیدی ئه‌ز وئ ستونئ نابینم، ئه‌و چ لئ هاتییه؟ ده‌یکا وی گوت: کورئ من ئه‌و ستون نه‌بوو، ئه‌و (مه‌نصور) بوو ب شه‌قئ رادبوو نقیژ دکرن!!

(حه‌سانی کورئ ئه‌بوو سنانئ) که‌فته به‌ر مرنئ، هه‌قالین وی چوون سه‌را به‌ن، ئیک ژ وان گوتئ: نوکه مرادا دلئ ته‌ چیه؟ وی گوت: ((خوزئ شه‌قه‌کا درئژ ژ شه‌قین زه‌ستانی ب سهر من دا هاتبا و ئه‌ز رابام من عیباده‌تی خودئ تیدا کربا...)) هنده ئه‌و ب تاما خوشییا کرنا عیباده‌تی دحه‌سیان، (ثابتئ به‌نانئ) پینجئ سالان نقیژین شه‌قئ ژئ نه‌چووبوون، ب شه‌قئ نقیژ دکرن و گاڤا دبوو سپیده ده‌ستین خو بلند دکرن و دگوت: ((با ره‌بی! ئه‌گه‌ر ته‌ قه‌نجی د گهل به‌نییه‌کئ خو کربت کو ئه‌و د قه‌بری دا نقیژئ بکه‌ت، ئه‌و ئیک بلا ئه‌ز بم!!))

(ره‌بیعی کورئ خه‌شه‌می) ئیشه‌ک هاتبووی نه‌دشیا ب رتفه‌ بچت، دو زه‌لامان ملین وی دگرتن هه‌تا ئه‌و دگه‌هانه‌ مزگه‌فتئ بو نقیژا ب جماعت، وی دگوت: ((ئه‌ز دزانم بو من دورسته نه‌ئیمه مزگه‌فتئ، به‌لئ گاڤا من گوه ل (حي علی الفلاح) دبت ئه‌ز نه‌شیم خو بگرم، چاوا ئیک بیژته مروقی: وه‌ره ئیفله‌حئ، و مروث نه‌چت؟ ئه‌گه‌ر خو ئه‌و ل سهر چاله‌پکان چوویه دثیت بچت)).

و د گهل ئی هه‌می عیباده‌تی وان ژئ شه‌رما وان ژ خودئ خه‌و ژ چاقان دره‌قاند، ئیک ژ وان ب شه‌قئ دما هشیار و هزرا خو د هندی دا دکر: ئه‌ری

چاوا ئەز دئ شتیم سهرئ خو بهرانبهر خودئ پراکه مه شه ده می ئەو گونه هیتن من
دده ته بهر چاقین من؟

(ئەسوه دئ کورئ یه زیدئ نه خه عی) ئیک ژ وان خودیناسان بوو یین ل سهر
دهستی (عبداللاهی کورئ مه سعودی) هاتییه پهروه رده کرن، حهشتئ حهج
کربوون، و ههر شەش پۆژان جاره کئ قورئان ختم دکر، و ل ره مه زانئ دو پۆژان
جاره کئ ختم دکر، گاڤا ئەو کهفتییه بهر مرنئ وی کره گری، هنده کان گۆتئ: ته
خیره تو هنده دترسی؟ وی گۆت: ((ئەگەر ئەز نه ترسم پا کی بترست؟ ئەز
ب خودئ که مه ئەگەر ئەز بزائم سهدا سهدا خودئ دئ من عهفی کهت ژئ،
شه رما ژ خودئ دئ خه ما من گران کهت، ئەگەر مروڤ خه له تییه کا بچویک
د دهر حهقا مروڤه کی دا بکهت و ئەو مروڤئ عهفی بکهت ژئ گاڤا مروڤ وی
دبینهت دئ شه رم ژئ کهت)).

د گهل ئینه تا دورست و کارئ دورست مروڤین خودئ لی دگه ریپین زانینه کا
دورست ژئ ب دهست خو بیخن؛ چونکی وان باوه ری هه یه کو (کارئ) بی
(زانین) داره کا خرشه، و هه بوونا (زانایه کئ) دورست د ناف ئوممه تی دا
ل نک شه یسانی و دویکه فتییین وی ژ هه بوونا سهدا (عیباده تکه ران) نه خو شتره ..
به لی ئەو زانینا مروڤین خودئ لی دگه ریپین ئەوه یا (ته قوایی) ل نک خودانی
خو پهیدا دکهت، و زانا یی زانا نابت ئەگەر نه ئەو بت یی ته قوایی جهی خو
د دلی دا کری، زانین -ل نک مروڤین خودئ- ئەو زانینه یا ژ ته قوایی دزیت و
ته قوایی دزیت! و ئەگەر ته بقیت فی گۆتنئ قازئ بکه: ته قوا ل نک مروڤین
خودئ ئەو ته قواییه یا ژ زانینی دزیت و زانینی دزیت. (زیادئ ئەسه له می)
دبیژت: ((ئەو مروڤین زانینا وان ته قوا ل نک پهیدا نه کر بت چو زانین وان
نینه)).

زانینا دورست پۆناهییه کئ د دلی خودانی دا پهیدا دکهت، دلی وی فره ه
دکهت، دنیایی د چاقین وی دا دکه ته چوننه، گاڤا ته زانایه کئ بی ته قوا دیت تو

بزانه چو خیر د سهری وی دا نینه، (ئەبوولعالیه) دبیرت: ((هندهک جارن ئەز قویناغا چەند پۆژەکان دبرم دا بچمه نک زانایهکی، گاڤا ئەز دگههمی بهری هەمی تشتان دئ سەحکەمی کانئ ئەو بۆ نقتیژت خۆیی چاوايه، ئەگەر من دیت یی باشه ئەز دئ مینمه ل نک و زانینی بۆ خۆژی وەرگرم، ژ خۆ ئەگەر من دیت بۆ نقتیژی ب کیر نائیت ئەز دئ ژ نک وی ئیم و چو زانینی ژئ وەرناگرم، و دئ بیژمه خۆ: پا بۆ تشتین دی ئیکجار ئەو ب کیر نائیت)).

جارهکی هندهکان گۆته (ئەبوو یەزیدی): ل فلان باژیری زانایهکی مەزنی هەمی.. ئەو رابوو قەستا وی باژیری کر و چوو مزگەفتی دا زانینی بۆ خۆژی وی زانای وەرگرت، ب ریکا مزگەفتی قە گەهشتی، دیت یی تف دکەته لایئ قیبلئ، (ئەبوو یەزید) هەر ل ویری زقیری و گۆت: ((ئەو مرۆقی ل سەر ئەدەبهکی ژ ئەدەبێن پیغەمبەری -سلاف لی بن- یی ئەمین نەبت باوهرییا من ب زانینا وی نائیت)).

مەعنا نە زانینا بی تەقوا بهایی خۆ ل نک مرۆقین خودئ هەیه، و نە تەقوایا بی زانین، و گاڤا مرۆقهکی زانین و تەقوا هەردو ل نک پەیدا بوون ئەو مەزترین پەرتال ل سەرمالی ئوممەتی زیدە دبت، و هەر جارەکا زانایهکی ب فی پەنگی دمەرت هەر وهکی چرایهکی گەش قەمری لەو ری ل خەلکی تاری دبت، (ئەیبوو بی سەختیانی) دبیرت: ((گاڤا من گوھ ل مرنا زەلامەکی ژ خودانین سوننەتی دبت، ئەز وه هزر دکەم هەر وهکی پارچەیهکا لەشی من ژئ قەدبت))، هنده زانایی دورست بهایی خۆ ل نک وان هەیه، و هەر جارەکا زانایی خۆژی قی بلندیی ئیناوارئ و پشتا خۆ دا تەقوایی و ریکا سوننەتی و بوو ئیک ژ پالین دنیا یی هنگی -ب دیتنا مرۆقین خودئ- ئەو دبتە جهی گومانی، ئیمام (جەعفەر ئەلصادق) دبیرت: ((مرۆقین زانا ل شوینا پیغەمبەرانە، چی گاڤا هەموه ئەو ل بەر دەرگههین مەزنان دیتن لی بکەفنه شکی))!

(ئەبو موسلمى خەولانى) دىيىرت: ((زانا سى رەنگن: يى ئىكى ب زانينا
خۆ دژيت و مروث ژى پى دژين، يى دويى ب زانينا خۆ دژيت بەلى مروث پى
ناژين، و يى سىيى مروث پى دژين و ئەو خۆ تى دىبن)).

مەعنا زانايى دورست ئەو يى ب زانينا خۆ يا راست و دورست دژيت،
و قى زانينى ل دەور و بەرىن خۆ ژى بەلاڧ دكەت و خەلك ژى پى دژين،
زانايەكى ب قى رەنگى گاڧا تە ديت خۆ قىرا بگەهينە ئەو مروقى خودتية،
جىگرى پىغەمبەريه، ئەگەر تو تويشى دەردى غەفلەتى بووى ئەو دى دللى تە
ساخ كەت..

زیندیکه ری دادی عومهری کوری عه بدله زیزی

نه گهر خودی خیرا ملله ته کی ثیا مروقه کی ژ مروقتین خو دئ که ته مه زنی وان، و مه زنی -دهمئ دکه فته دهستی مروقه کی ژ مروقتین خودی- تاما خو یا تایهت ههیه؛ چونکی نهو دبهت خودان بهرهمه کی تایهت.

د گهشتا خو دا د گهل مروقتین خودی مه ل بهره ژ کوپی بلند دهست پی بکهین، دا بیرا خو و یا هموه ژ ل وان ده مان بینینه شه یین کو ژ میتره وهره دیرۆکا مه ژئ خه ریب بووی، دهستی مروقتین خودی -ب پشته فانییا خودی- سه رکیشییا کاروانی دکهن.. وهرن دا پیکقه بهرپه رین دیرۆکا مروقتین خودی قه لدهین، دا بهری خو بدهینی کانی چاوایه دهستی مه زنییا ملله تان دکه فته دهستی وان.

بهری نه م قه ستا جیهانا عومهری دوی بکهین دهستوریی بدهن کو قئ سه رهاتییا کورت قه گتیرین یا کو بو مه ناشکه را دکه ت کانی دیتنا مروقتین خودی بو ربه رییا ملله تان چیه؟ و کانی مه ته لا ربه رین ملله تان -هه ر دیسا ب دیتنا مروقتین خودی- چیه؟

(نه بوو موسلمئ خه ولانی) رۆژه کی چوو دیوانا (موعاویه ی) -خودی ژئ رازی بت- دهستی نهو خه لیفه، و ل شوینا بیژتی: سلاف ل ته بن نهی نه میر، گو تی: سلاف ل ته بن نهی نه جیر (یه عنی: نهی کر تگری) هنده کان گو تی: بیژتی نه میر! (موعاویه ی) گو ت: نه بوو موسلمی بهی تان نهو چیتر دزانت.. ئینا نه بوو

موسلمى گۆته موعاويهى: ((هندى مهتلا تهيه مهتلا زهلامهكيبه مروقهكى بو
خوب كرى بگرت دا چاقى خو بدهته پهزى وى، قيجا نهگه وى ب دورستى
چاقى خو داين خهلاتهكى باش دى وهرگرت، و نهگه چاقى خو باش نهداين
خودان دى زى عيجز بت و چو خهلاتان نادهتى)).

ل جههكى دى هر نهبوو موسلم دبيرت: ((مهتلا مهزنى مهتلا وى كانيا
مهزن و زهلاله يا جوک و دهراڤ ژ بهر دچنه رويبارهكى بوش، هندی خهلك
ههبن وان جوکان شتلى بکمن زى، ئاڤ هر دى يا زهلال بت هندی کانى شتلى
نهبت، بهلى چى گاڤا کانى شتلى بوو خو رويبار زى دى شتلى بت..)).

مهنا مهزنى هر مللهتهكى بو وان سهرهکانيبه، قيجا هزر بکمن چهند
قهنجيبهکا مهزنه خودى د گهل وى مللهتى دکهت يى سهرهکانيبهکا زهلال
ددهتى؟

ل بهر دهرازينکا عومهرى:

نوکه مه ل بهره بهرپهزين ديروكى قهلهدين و بزقرينه دووماهيا سهدسالا
ئىكى ژ ژيبى نوممهتى.. ب دورستى ل سالا (۹۹) يى مشهختى:

ل مالهكى ژ مالين ديمهشقى، دهنگى گريى بلند دبت.. خهلك حيبهتى
دمينن: نهقه چيه؟ پانى نهگه نهقه مالهکا دى بايه دا كهيف كهيفا وان بت،
نهقه چيه؟ دا پتر خو نيزىكى قى مالى بکمين، بهلكى بزائين دهنگى گريى
بوچى زى بلند دبت.. مال مالا ئىک ژ مروقتين خوديبه.. و گرى ژ بهر
هندييه چونكى نهقرو ل مزگهفتا باژيرى يا مهزن خهلك ل خودانى قى مالى
کوم بووبون و گوتبونى: پشتى پسمامى ته نهماى تول شوينا وى دى بيه
مهزنى مه.. دى بيه مهزنى مه.. بهلى! قيجا ما قى چهندي گرى پى دقت؟

ل نک مروقتين خودى.. نهري! نهخوشترين مزگينى ل نک ئىک ژ وان نهوه
بيژنى: تو بوويه مهزنى مه.

دهمى خەلكى ديمەشقى خەلىفى خۆ (سولەيمانى كورپى عەبدلمەلكى ئومەوى) قەشارتى، ھىشتا ل سەر زيارەتى ل دۆر پىسامى وى (عومەرى كورپى عەبدلعەزىزى) كۆمبۇون و گۆتنى: خىلافەت ل تە پىرۆز بت. گاڤا عومەر زقرىبە باژىرى قەستا بارەگايى سىياسى يى دەولەتا قورئانى كر، و ب سەر مېنبەرى كەفت، مزگەفت يا تژى زەلام بوو، گوھى ھەمىيان ما لى كانى عومەر دى چ بىژت؟

عومەرى ب ناڤى خودى دەست پى كر و پىشتى ھەمدا خودى كرى و سلاڤ داىە سەر پىتغەمبەرى، گۆت: ((گەلى مروڤان! ھوین دزانن ئەڤە بەلاىەكە بىي پىسارار من ھاىبە سەرى من، من ئەڤ چەندە نەخواستىبە و پىسارار ھەوہ ژى نەھاىبەكرن، لەو ھوین شاھد بن كو من ئەڤ بارە ژ سەر ملېن خۆ دانا، و كانى ھەوہ كى دڤىت وى بو خۆ بكەنە خەلىفە)).

مزگەفت تىك ھژبا، ئەڤە چ مروڤى غەرىبە، دنيا ئەوا خەلك ل دوپڤ دىبەزت ب نك وى قە دىت و ئەو ژى درەڤت؟ ھەبت نەبت ئەڤە دى ب كىر مە ئىت، ھەمىيان ب ئىك دەنگ گۆتى: ئەم ب تە درازىنە و تو دى خەلىفە بى.. عومەر تىكەفت! چو رى نەمان، زقرى مال و ئەڤ مزگىنىيا نەخوڤ گەھاندە خەلكى مالا خۆ.. ئىنا دەنگى گرىبى ب سەر مالى كەفت!!

عومەر و پىناسەىەكا كۆرت:

مە نە ل بەرە دىرۆكا عومەرى قەگىرىن، ب تنى مە دڤىت عومەرى ب كورتى ب ھەوہ بدەىنە ناسىن، دا بزائن كانى چاواىە دەمى مەزنى دكەفتە دەستى مروڤىن خودى؟ و كانى ئەو چاوا خەلكى ب رىڤە دەبن؟

* عومەر كورپى عەبدلعەزىزى كورپى مەروانى كورپى ھەكەمى قورەىشىبە، و دەىكا وى (أم عاصم) كچا عاصمى كورپى عومەرى كورپى خەططابىبە، ل سالا (۶۱)ى مشەختى دەمى بابى وى مېرى مصرى و ب دورستى ل باژىرى (حەلوانى) ئەو ھاىبوو سەر دنياىى.

* هیشتا ئەو یی بچویک بابی وی ئەو دانابوو بەر خواندنی و ھەر زوی وی قورئان ھەمی ژبەرکر، و چونکی نیشانین زیرەکییی لی ددیار بوون بابی وی ئەو ھنارتە مەدینا پتەغمبەری -سلاڤ لی بن- دا بەردەوامییی بەدەتە خواندنا خۆ و فیری زانینی و تۆرەیی بیت.

* ل مەدینە وی تیکەلییا زانایتین ھەدیسی کر، و زانین بو خۆ ژ ھژمارەکا صەحابیان وەرگرت، وەکی: (ئەنەسی کورپی مالکی) و (سائیی کورپی یەزیدی) و (خەولایا کچا ھەکیمی)، ھەر وەسا مفایەکی مەزن بو خۆ ژ دەرسین مەزنە زانایتین تابعیان وەرگرت، وەکی: (سەعیدی کورپی موسەییبی) و (عوروەیی کورپی زوبەیری) و گەلەکتین دی.

* پوتەبەکی مەزن وی ددا ھەدیسە پتەغمبەری -سلاڤ لی بن- و ئەو دئیتە ھژمارتن ئیکەمین خەلیفە فەرمان ب نقیسینا ھەدیسی کری، و ئەو ب خۆ دئیتە ھژمارتن ئیک ژ مەزنتەین زانایتین تابعیان، زانایی ناقدار (موجاھد) دبیت: ئەم ھاتین دا وی فیر بکەین ئینا مە ھند دیت ئەم ژ وی فیر بووین.

* پشتی زانینا خۆ ب دووماھی ئینای و ناڤ و دەنگین وی ل مەدینە بەلاقبووین ئەو زقیری مصری ل نک بابی خۆ، و دەمی بابی وی مری، مامی وی یی خەلیفە (عەبدلمەلکی کورپی مەروانی) ھنارتە ب دویف پا و ئەو برە نک خۆ ل شامی، و پشتی دەمەکی کچا خۆ (فاطمە) داینی.

* دەمی پسمامی وی (وہلیدی کورپی عەبدلمەلکی) بوویە خەلیفە، ئەو کرە والی و ھنارتە (مەدینە)، و ھەتا سالا (۹۳) یی ئەو ما ل ویری پاشی زقیری شامی.

* ل سالا (۹۶) دەمی پسمامی وی (سولەیمان کورپی عەبدلمەلکی) بوویە خەلیفە وی بەیە بوو عومەری ژ خەلکی وەرگرت و گۆت: پشتی من ئەو دئیتە خەلیفە. و پشتی سولەیمان مری ل سالا (۹۹) یی عومەر -و ب وی

پهنگی مه گوتی- بوو خلیفه. و ژ بهر دادی و عهداله تا وی یا کو بیرا خه لکی
ل عهداله تا باپیروی وی عومهری کوری خه ططابی ئینایه قه خه لکی ناغی
(خلیفی راشد) یی پینجی ل سهر دانا.

* ل هیفه ره جبهی ژ سالا (۱۰۱) ی مشهختی و ل باژیری دیمه شقی
دهمی ژبی وی (۴۰) سال، ئهو چوو بهر دلوقانییا خودی پشتی نیزیکی دو
سال و پینج هدیقان بوویه خلیفه.

پوژا ئیکی ژ خیلافه تا عومهری:

بهری عومهر بیته خلیفه نیزیکی پینجی و ههشت سالان بنه مالا وی یا
کوب ناغی باپیروی خو یی مهزن (ئومه ییه) ی دئیتته ناسین فرمانداری
ل موسلمانان دکر، و ههر ژ دهسپیکا قی بنه مالی خیلافهت وهرگرتی ل سهر
دهمی (موعاویه) ی -خودی ژ رازی بت- ل سالا (۴۱) مشهختی، وان
خیلافهت کره مه لکاتی و بابی ئهو ب میراتگری دا کوری، حهتا پوژهک هاتی
ئهو کهفتییه دهستی عومهری.. بهری عومهری هژمارهکا خلیفین ئومهوی
هاتبوون، و هندهک ژ وان زوردارییهکا بهرچا ل خه لکی کریوو و مالی وان ژ
ستاندبوو، و ب حهقی خوها ئه نییا خه لکی سه رمالی خو زیده کریوو، و خو
زهنگین و دهوله مند کریوو. دهمی عومهر بوویه خلیفه واقعه کی تژی خرابکاری
ل هیقیی بوو، نال نالین ههژاران بلند دبوون، و خه لکی ماف لی هاتییه
خوارن بهر لی بوو کانی خلیفی نوی دی چ کهت؟

ل وی سپیده یا عومهر ژ قهشارتنا پسمامی خو (سوله یمانی) خلاسبوی،
و زقرییه مزگهفتی، و خه لکی دهنگی خو دایی، و کوهکی لی کری کو ئهو بیته
خلیفه، و ئهو زقرییه مال -وهکی مه بهری نوکه قه گتیرای- ژ بهر خه ما مرنا
پسمامی خو، و وی وهستیانا وی دیتی، و نه خوشییا هلبژاراتنا وی بو
خیلافهتی، عومهر پی حهسیا ههر وهکی سه ری وی یی دئیتشت، لهو وی قیا
بیتهکی بو خو بنقت حهتا نیقرو دبت، بهری عومهر سه ری خو بدانت کوری وی

(عبدالملک) ب ژورکهفت، دیت هر وهکی بابی وی یی کارئ نشستنی دکهت،
ئینا گوتی: ئەی (أمیر المؤمنین)! تو دئ چ کهی؟
وی گوت: کورئ من! پیچهکی ئەز دئ سهرئ خو دانم، ئەز گهلهک یی
وهستیایم.

کورئ وی گوتی: دئ نفی بهری حهقی وی خهلکی یی زورداری لی
هاتییه کرن بو بزقرینی؟

عومهری گوت: تو دزانی ئەفه ژ شقیدی وهره ئەم ب جهنازی مامی تهفه
دموریلین، ژ بهر هندئ ئەز تیر نه نفستیمه، فیتجا من دقیت هتا دبه نیقرۆ
پیچهکی بو خو بنهم، و پشتی نیقرۆ - ئەگەر خودئ حەز بکەت - دئ وی کهم یا
ته دقیت.

عبدالملکی گوتە بابی خو: ئەی (أمیر المؤمنین) ما تو چ دزانی
بهلکی تو هتا نیقرۆ نه مینییه ساخ؟

قی گوتنی خهو ژ چاقین عومهری رهقاند، وهکی وی مروقی ماری پیتهدای
لهرزی، رابووئه.. دیسا، کی دبیرت ئەز هتا نیقرۆ دئ مینمه ساخ؟ ئەگەر
پاشی خودئ گوتە من: دانهکی من تو کریه مهزنی موسلمانان و شوینا کو تو
بچی مافی ههزاران بو بزقرینی تو چووی بنقی، بوچی ته لهز نه دکر، هنگی ئەز
دئ چ بیژمی؟

عومهر راست رابووئه، ب ناف چاقین کورئ خو فه ماچی کر و گوت:
حهمد بو وی خودایی بت یی کورهکی وهسا دایه من هاریکارییا من ل سهر دینی
من بکەت.. ئەف کورئ عومهری، ئەوی بهرئ بابی خو دایه حهقییی، ئەو بوو
یی دکوت: ب خودئ من کهس وهکی عومهری (بهحسئ بابی خو) نهقیایه، و
ئەز ب خودئ کهمه ئەگەر خه بهرئ مرنا وی گههشتبا من، من پی خوشتر بوو
ژ قی یا من ژئ دیتی. یهعنی کو ئەو بوویه خهلیفه!

ئەگەر مەن گوھ لى بىا بابى مەن بى مەرى، بۆ مەن خۆشتر بوو ژ ھەندى كو مەن گوھ لى بووى ئەو بى بووبە خەلىفە!! ئەرى ئەو كەسى ھۆسا مەسەلى بىبىنت چاوا نەكەتە گرى دەمى خەبەر دگەھتە وى كو بابى وى بى بووبە خەلىفە؟! عومەر ژ مال دەرکەفت قەستا مەزگەفتى كر، ھەندەك زانا بىن باژىرى ل خۆ كۆمەكرن؛ دا پسىارا خۆ بى بىكەت، گۆتە وان: ھوبن چ دبىژن، ئەز چ بىكەم؟ ھوبن دزانن زۆردارى ل گەلەك مەروقان يا ھاتىبەكرن، و مالى گەلەكان بى حەق بى ژى ھاتىبە ستاندىن.. ھەندەكان گۆتى: ئەفە تىشەكە بەرى تە بى ھاتىبەكرن و گونەھ نە يا تەبە، خۆدى ل تە ناگرت. ئەف گۆتنە ل دلى عومەرى نەھات، (مەبىمۆنى كورى مەھرانى) گۆتى: ئەز دبىژم ئەگەر تو فرىكەبە ب دوىف كورى خۆ عەبدلمەكى را و پسىارا وى بىكەى خراب نىنە، عومەرى ب يا وى كر، گاڤا عەبدلمەلك ھاتى، وى گۆت: ئەز دبىژم دقئىت تو ھەر حەقەكى بۆ خودانى وى بزقرىنى، و ئەگەر تو وہ نەكەى تو ژى دى ھەقالى بىن بەرى خۆ بى، فەرقا تە و وان نابت!

عومەرى گۆتى: تو راست دبىژى، و ب يا وى كر.

لەو (بەحىابى كورى بەعلاىى) دبىژت: زانا بىن شامى دگۆت: كورى عومەرى بەرى عومەرى دابوو عىبادەتى.

عومەر و سىياسەتا گوھۆرىنى:

عومەرى بىر بار دا ل باژىرى بىتە گازىكرن: ھەچىبى غەدرەك لى ھاتبەكرن بلا بىت غەدرا خۆ بىژت: دا حەقى وى بۆ بزقرىنىن.. و ھەر ژ دانى ئىسكى خەلىفى نوى دەست ب گوھۆرىنى كر.

ب راستى گوھۆرىنا وى دەست و دارى خەلك فىرسووى و باب و باپىرىن وان ل سەر چووبىن، كارەكى ب ساناھى نىنە، و مەروڤەكى وەكى عومەرى ئەگەر چەند حەز ژ دادىبى بىكەت ژى ھەندى بى ب تىنى بت نەشىت چو گوھۆرىنى

بکەت.. عومەری ئەڤه باش دزانی لەو هەر ژ رۆژا ئیککی ژ خیلافهتا خو وی ئەو پیڤگاڤا گرنگ هاقیت یا کو پیئتشییه ل سەر هەر مەزنهکی گوهۆرین بقیت بهاقیت:

* وی دەسپهلاتدارییا خرابکار یا عومەری مەزنییا وی وەرگرتی زهلامین خو هه‌بوینه، ئەو زهلامین پی زه‌نگین بووین و هاتینه پیش، بەری هه‌مییا عومەر ل فان زقری و ئەو ڤه‌وژارتن؛ چونکی وی دزانی ئامیره‌تی خراب خرابییی ناگوهورت.

* ل شوینا وان عومەری چاقی خو ل باشان گتیرا، ئەوین کرمی حه‌رامییی نه‌که‌فتیه زکی، و دەستی وان چو جارن نه‌چوویه د ناڤ دەستین زۆرداران دا، وی ئەو ئینان ل دۆرتن خو کۆمکرن؛ دا ئەو بو وی بینه هاریکارین گوهۆرینی. پشتی ڤی پیڤگاڤا گرنگ ژ نوی عومەری دەست دا کاری.. لەو وی ئەو به‌رهمی پیروژ ب دەست خو ڤه ئینا یی ب دەست خو ڤه ئینا!

وه‌ک ده‌لیل ل سەر ڤی گوتنا مه‌ به‌ری خو بدنه ڤی سه‌ره‌اتییی: ده‌می (سوله‌یمانی کورێ عه‌بدلمه‌لکی) خه‌لیفه وی کوشته‌کا مه‌زن ئیخسته ناڤ ریژین (هه‌رووریان) -کو طایه‌کی سه‌رداچووین خه‌وارجانه-، عومەری نه‌رازیبوونا خو ل سەر ڤی کارێ سوله‌یمانی ئاشکه‌را کر و گوتی: ئەز دبیرم شوینا کوشتنی نه‌گه‌ر تو وان بگری هه‌تا ئەو تۆه دکه‌ن چیتره.. رۆژه‌کی له‌شکه‌ری سوله‌یمانی زه‌لامه‌کی هه‌رووری گرت و ئینا دیوانا سوله‌یمانی، خه‌لیفه‌ی گوتی: هه‌وه چ دڤیت و هه‌وه چ ل به‌ره؟ وی گوت: مه‌ دڤیت ده‌ڤی ته‌ شق که‌ین فاسقی کورێ فاسقی. خه‌لیفه‌ی هزرکر ئەڤه هیتجه‌ته‌کا باش ل نک عومەری که‌فته ده‌ستان، گوت: هه‌رن بیژنه عومەری بلا بیت گوهی خو بدته ڤی و بلا ئەو حوکمی ل سەر بکەت.. ده‌می عومەر هاتی و سوچه‌ت زانی خه‌لیفه‌ی گوتی: ئی تو چ دبیری؟ عومەری گوت: ئەز دبیرم کانێ وی چ گوتیه ته‌ تو ژێ وه‌ بیژی! خه‌لیفه‌ی گوتی: و چ ددی نه؟! عومەری گوتی: نه.. ئەڤ حوکمی

عومهری ل دلخ سولهیمانی نه هات، لهو ل (سهروکئی زیره قانین خو) خالدی کورپی ره بیانی خوړی و گوتی: قی زه لامي ببه سهري وی بیره.

عومهر ژ دیوانا خهلیفه ده رکهفت، خالدی دا ب دویف شه، گاڤا گهشتی گوتی: بابی حهفصی نه شه چ گوتن بوو ته گوتیه (امیر المؤمنین) ی؟ ب خودی نهز ترسیام نهو فرمانی ل من بکته کو نهز سهري ته ژی بیرم. عومهری گوتی: و تو دا وه که ی؟ وی گوت: نهري، نه گهر خهلیفه فرمان دابا.

مهنا (خالد) د ناڤ زه لامین سولهیمانی دا یی گهشتیه ریزا سهرلهشکریی، نه چونکی نهو مروقه کی ب کیرهاتییه، یان ژی چونکی نهو یی د خیرا ملله تی دا.. نه! بهلکی نهو یی گهشتیه قی ریزی چونکی د دهستی خهلیفه دا یی بوویه عهد و کوله، نهوی ب سانا هی سهرا بپر ت دا دلخ خهلیفه ژی نه مینت مروقه که د دهوله تا عومهری دا چی نابت تشتهک د دهستی دا بت..

روژ بوزین و روژ هاتن، سولهیمان مر، چوو و خالد د گهل خو نه بر دا د قهبری دا زیره قانیی ل وی بکته.. عومهر بوو خهلیفه، خالد ب تر و نه جین خو شه هات، ههمی هزرا وی نهو بوو عومهر ژی وهکی یین بهری خویه، کانې چاوا ژ وان دخوار دی ژ قی ژی خو ت، گاڤا عومهری خالد دیتی گوتی: نهی خالد چه کی خو بدانه.. پاشی دهستین خو بهر عسمانی شه بلند کرن، و گوت: یا ره بی من خالدی کورپی ره بیانی بو ته ئیخست، تو وی رانه که یه شه. و عومهر ل دور خو زقری چاڤین وی ب (عهمری کورپی موهاجری) که فتن، نیزیکی خو کر و گوتی: نهی عهمر! ب خودی تو باش دزانی کو مرو قانییا من و ته بهس مرو قانییا ئیسلامییه، بهلی من ددیت ته گهلهک جاران قورئان دخواند، و جاره کی من تو دیتی تو یی ب تنی بووی، یا ژ ته شه کهس ته

نابینت ته نقيژ دکر، نقيژا ته يا تازه بوو، و تو مروځه کي نه نصاري، رابه چه کي خالدی هلگره سهرلهشکهری من دئ تو بی.

ئهغه ئیکه مین پیگاڅ بوو عومهری هاقیتی، خالد ئیخست و عومر ل شوینا وی دانا، نه چونکی عومر مروځی وی بوو، و نه چونکی عومری سوژ دابووی فایده یی ب نیقی بت، و نه چونکی عومر یی ناماده بوو ههچی یی بلقت نه زمانی وی بیرت، یان سهری وی لی بدهت، نه! بهلکی ژ بهر وان ههر چار سالوځه تین باش یین کول نک عومری ههین:

ئیک: چونکی عومر یی نه نصاریه، ژ نه فییتن وانه یین پشته فانییا پیغه مبهری -سلاڅ لی بن- کری.

دو: چونکی مروځانییا وی و یا خهلیفه ی مروځانییا ئیسلامییه، و نه یا چو مهصلحه تین دییه.

سی: چونکی نهو مروځه کي قورئان خوننه.

چار: چونکی نهو مروځه کي ب تهقوایه، دوسه ری یی زاننت، کانئ ل نک خه لکی یی چاوايه، ده می یی ب تنی ژ ی ههر یی وه سایه.

ههڅالین عومهری:

پشتی عومهری ستوینین دهوله تی یین خراب گوهارتین، و نهو نامیره تین دوهی خرابی پی دهاته کرن ژ ریکا خو لاداین، چاقی خو ل هندهک مروځین دی گیران دا نهو بو وی بینه ههڅال، و هلبژارتنا وی کهفته سهر (زانایین راست و درست).

زانا د دهوله تا عومهری دا دمشه بوون به لی نهو زانایین کو ب کیر عومهری دهاتن دکیم بوون، چاقی عومهری ب ئیک ژ وان کهفت، ههر زوی هنارته ب دویف را.. (مهیموونئ کورئ مههرانی).. عومهری ژئ خواست نهو بیته قازی و شیره تکاری وی، و دا هوین بزائن کانئ (مهیموون) چ کهس بوو،

بەسە بېتىن: ئەو خودانىڭ ئۆزى گۆتئىيە ئەوا دېيىت: ((مەزنان نەنياسە، و وان ژى نەنياسە يېن وان دنياسن)) و د گۆتئەكا دى دا دېيىت: ((ئەگەر ژ روھايىڭ حەتا خۇرانىڭ ب پېنج دەرھەمان بەنەنە من، من نەقئىت)). ئەقە ئەو (مەيموون) بوو يىڭى عومەرى كوتەكى لىڭ كرى دا بېتە قازىيىڭ وى، مەرەقا وى ئەو نەبوو ھەقائىلىنىيا مەزنان بگەت يان دنيايىڭ ب دەست خۇڭ قە بېنت، عومەرى ئەقە باش دزانى لەو ئەو و يېن وەكى وى ل دۆرىن خۇڭ كۆمكەرن و بو ھەقائىلىنىيا خۇ ھلبۇراتن.

سەر و بەرىڭ دەولەتا عومەرى:

دو سال و پېنج ھەيخان عومەرىڭ كورپىڭ غەبدلەنەزىزى مەزنى ل مۇسلمانان كر، ب ھۇمارا رۆژ و شەقان دەمەكىڭ كورت بوو، بەلىڭ ئەگەر مەرۆڭ ژ لايىڭ وان گۇھۇرپىنان قە يېن وى كرىن بەرىڭ خۇڭ بەدەتى، و ژ لايىڭ وىڭ خېرىڭ قە يا وى بەلاقىرى، دى بېنت دەمەكىڭ گەلەكىڭ دىرېئوبو.

بەرى نوكە مە گۆت: عومەرى بەرى ھەر تىشتەكى دەست ب گۇھۇرپىنا وى واقىڭى خراب كرىڭىڭ كۆ بەرى وى ھاتىيە دورستكرن، و حەتا ئەو شىيائى د قى دەمىڭ كورت دا ب دورستى ب كارىڭ گۇھۇرپىنىڭ رابېت ئەوى دەستەكەكا باش و خودىناس ژ لەشكەر و زانا و والى و خودان شىيانان ل دۆر خۇڭ كۆمكەرن؛ دا بېنە ھارىكارىن وى ل سەر باشىيىڭ.

دېيىن: جارهكىڭى عومەرى مەرۆڭكە بو والىياتىيىڭى ھلبۇرات و ھنارتە باژىرەكىڭى ژ باژىرپىن مۇسلمانان، پاشى ھاتە گۇھان كو ئەف مەرۆڭكە ل سەر دەمىڭى (حەججىڭى) ژى بووبوو والى، ئىنا عومەرى ھنارتە ب دويۇڭ را، و گۆتىڭى: چونكى تول سەر دەمىڭى (حەججىڭى) والى بووى مە تو ئىخستى، بوو لاقەلاڭا وى مەرۆڭى و ب سويندان را چوو كو دەمەكىڭى دىرېئو وى كار بوو حەججىڭى نەكروبوو، عومەرى گۆتىڭى: ئەگەر رۆژەكا ب تىڭى ژى، يان دانەكى تە ھەقائىلىنىيا خرابىيىڭى كرىت تىرا تە ھەيە كو ئەم تە بىخىن!

ئەو مەرۆقئى دانەكئى رۆژئى ھەقئالينبىيا زۆرداران كرىت و چاقئىن خۆ ب ديتنا وان تير كرىت، ب ديتنا مەرۆقئىن خودئى ئەو ب كير نائيت كارئى خەلكى بكەفته دەستان دا.. و ئەو دەسپەلاتدارىيا بقتت داديبئى بەلاڤ كەت، و خيرئى بگەھىنتە ھەژارئىن مللەتى، بۆ وئ چئ نابت بچت ھەر تاوانبارئىن دوھى بينت كراسەكئى نوى بكەتە بەر و ل سەر كورسيكا فەرمانبەريئى بدانت، ئەگەر نە.. مللەتى چو باوھرى پئى نامينت، و ھەر ئىك ژ لايئى خۆ ڤە دئى بئىرت: پەرى وەكى بەرى!

ب ڤى رەنگى عومەرى زەلاميتن دەولەتا خۆ ھلبىژارتن، لەو ئەو ھەمى ھارىكارئىن وى بوون ل سەر باشيبئى، رۆژا عومەر بوويە خەليفە د ناڤ خەلكى دا كرە دەنگ: كئى گازندەك ھەيە بلا بيتە نك مە.. خەلكى باوھرى ب وى ھەبوو، وان دزانى ئەو نە ژ وى رەنگئى مەزنانە بيتن كو ياربيان بۆ خۆ ب ھەستا خەلكى دكەن، لەو ھەمىيان پىكقە قەستا وى كر و دلئىن خۆ بۆ ڤەكرن.

عومەرى ديت گازندئىن پترييا خەلكى ژ وئ تەعداييە يا كو بنەمالا وى ل وان كرى، لەو وى بربار دا مەرۆقئىن خۆ بينت و ئىك ئىكە حسيبئى د گەل بكەت، كارەكئى ب ساناهى نەبوو، بەلئى عومەرى سۆز دابوو خودايئى خۆ كو داديبئى د ناڤ خەلكى دا زىندى بكەت، عومەرى مەرۆقئىن خۆ گازى كرن و ئىك ئىكە پسىار ژئى كر:

- ئەڤ ھەمى مالئى تە ھەى، تە ژ كيقە ئىنايە؟

مەرۆقئىن دنيايئى دەمئى مەزنى دكەفته دەستان رادبن مەرۆقئىن خۆ كۆم دكەن و دبئىرتئى: دەستئى ھەوہ ژ ھەوہ را، ڤئى دەليشەيئى ژ دەست خۆ نەكەن، كۆم بکەن، ھوين ژ كيقە دئىنن بينن، ئاخرى مللەت يئى مەيە و ئەمىن خودانئىن مللەتى!! بەلئى مەرۆقئىن خودئى ب رەنگەكئى دىنە، وەكى عومەرى مەزنيئى ب ريقە دبەن، دبئىرتنە مەرۆقئىن خۆ: ئەوئ ھەوہ بەرى نوکە ژى ھەى ھەوہ ژ كيقە ئىنايە؟

ئەو مالىي نە ب رىككىن دورست بنەمالا ئومەوييان ب دەست خوڭ قە ئىنەي
عومەرى ھەمى بۆ خودانان زقرااند، و ئەگەر چو خودان پىئ نەھاتبانە دەر وى ئەو
ل خزىنەيا دەولەتتى دزقرااند، گاڭا خەلكى ئەڭ چەندە ژى دىتى باوهرىيا وان پىئ
ھات.. دادى ئەو دادىيە يا كو مروڭ ل سەر خوڭ و بنەمالا خوڭ ب كار بىنت.

(عامرى كورپى عوبەيدەي) دىيىرت: ل وان رۆژتىن عومەر ژ نوى بوويە
خەلىفە ئەو د گەل مەريەكى دەرکەفتە موبغەرى، مەحفىرەك ھەبوو ھەر جارتن
ھۆسا دا بۆ خەلىفەي ئىنن دا ئەو ل سەر روينت ھەتا زەلام ژ سەر و بەرى مرى
خلاس بيان، ھندەکان ئەو مەحفىر ئىنا بۆ عومەرى دانا، گاڭا عومەرى مەحفىر
دىتى پىئ خوڭ لىدا و وىقە ھاڭىت و روينشتە سەر ناخى، خەلک ژى مەندەھۆش
بوون، دارەك د دەستان دا بوو وى پالى خوڭ دابوو سەر، زەلامەك ب نك قە
چوو گۆتى: ئەي (أمير المؤمنین)! ئەز مروڭەكى بىي حال مەن چو د مال دا
نەمايە، سوياھى دەمى تو دچىيە نك خودى ئەو پسىارا مەن دى ژ تە كەت..
عومەرى سەرى خوڭ بلند كر و گۆتى: كا بىژە قە تە چ گۆت؟ وى گۆتتا خوڭ دوبارە
كر، گاڭا وى بەھسى خودى و رۆژا قىامەتتى كرى، بىرا عومەرى ل وى رۆژى
ھات دەمى تەك رادوھستت و خودى ب ھەمى مەزنىيا خوڭ قە مەھكەمى پىئ
دكەت، چاڭتىن وى ھند رۆندك باراندن ھەتا دەستكى گۆپالى وى تەپووى،
عومەرى گۆتى: ھوبن چەند كەسن؟ وى گۆت: ئەم پىنجىن.. عومەرى گۆتى:
ھەقى تە دەھ دىنارن، و ئەم پىنج سەدان دى دەينە تە، دو سەدان ژ مالى مەن و
سى سەدان ژ مالى خودى ھەتا خودى رىكەكى بۆ تە دىبىنت.

عومەرى ئەو باوهرى ھەبوو كو ل قىامەتتى پسىارا وى خەلكى ل بن
دەستى ھەمىيى دى ژ وى ئىتەكرن، ھىبەكا گرانە، لەو شەڭ و نىشەڭان خەو
ژ چاڭان قەدەرەقى.. ئىك ژ خەلكى مالا وى دىيىرت: رۆژا ئەو بوويە خەلىفە و
زقرايە مال گەلەك يى تىكچووى بوو، مەن گۆتى: تە خىرە تو ھندە يى
غەمگىن؟ وى گۆت: بۆ وى حالى ئەز تىدا دڭىت مروڭ غەمگىن بىت، ئەڭرۆ

مرۆڤهك د ناڤ ئوممهتا موحه ممهدي دا -سلاڤ لى بن- نينه چ ل پرۆڤه لاتى
بت چ ل پرۆڤتاڤايى، نهگه ر پسيارا وى ژ من نه ئىته كرن كانى من حهقى وى
گه هاندبيى يان نه، چ وى داخوازا حهقى خۆ كريت يان نه.

ب قى رهنكى مرۆڤين خودى د مهسهلى دگههن، مهزنى بارهكى گرانه،
شهر مزاريبه بو وى يى ژ دهر حهق دهر نه كهفت.

نوكه بهرى خۆ بدنه قان ديمه نان ژ مالا عومهرى:

- (عهونى كورى موعته مرى) دبيت: پرۆڤهكى عومهر زڤرى مالا خۆ گۆته
ژنكا خۆ فاطمايى: ته دهره مهك ههيه نه م بو خۆ فرىكهينه هندهك ترى؟ وى
گۆت: نه خيتر. وى گۆت: خۆ فلسهك ژى ته نينه؟ وى گۆت: نه. ئينا عومهرى
خۆ بى دهنك كر، فاطمايى گۆت: تو (أمير المؤمنين)ى و ته نه دهره مهك نه
فلسهك نينه بو خۆ هندهك ترى پى بكري! عومهرى گۆت: من ب قى خوشتره
ژ زنجيرين ناگرى د جهه نه مى دا.

- خزمى عومهرى (مهسه له مه يى كورى عه بدلمه لكى) دبيت: ده مى
عومهر نساخبووى نه ز چووم من سهرا دا، من ديت كراسهكى قريترى دبه ر بوو،
ئينا من گۆته ژنكا وى فاطمايى -كو خويشكا مهسه له مه ي بوو- كراسى (أمير
المؤمنين)ى بشوو شهرمه نوكه خهلك دئين سهرا ددهن، وى گۆت: بلا، گۆت:
پاشى جاره كا دى نه ز چووم من ديت هه ر نهو كراس يى دبه ر، ئينا من گۆته
فاطمايى: ما من نه گۆت بوو ته كراسى (أمير المؤمنين)ى بشوو يى قريترى به،
ئينا وى گۆت: برا، ب خودى وى ژ قى كراسى دبه ر پيڤه تر چو جلك نينن، ما
دى چاوا ژ بهر كه م شووم، و خهلك دئين سهرا ددهن!

- شهقهكى عومهر زڤرى مال، وى سى چار كچه كين فاما هه بوون، وهكى
هه ر جار وى سلاڤ كر، ئينا كچين وى دهستين خۆ ب دهقى خۆ قه نان و
ب لايى دهره گه هى ڤه چوون، عومهر پسيار كر: نهڤه قان خيتره؟ هنده كان گۆتى:
ژ پيڤاز و نيسكى پيڤه تر چو شيف د مالا ته دا نه مايه، و چونكى كچين ته

پیشاز یا خواری بینا ژ دهقی وان دئیت، و وان شهرم کر بینا دهقی وان بیته ته، لهو وان ئەقه کر یا تو دبینی. عومەر ما.. رۆندک ژ چاقان هاتن، نه چونکی ژ پیشازی زبدهتر چو ب دهست کچین وی ناکهقت، نه! هاته بهر چاقین عومەری هەر وهکی قیامەت یا رابووی، و عومەری گرتدای یی دئیننه مهحکهما مهزن، فهقیرو و ژارتین مللهتی دهعهدارتین وینه: ئەی خودا! ته عومەر کرپوو مهزنی مه، بچوبکین مه ب شهقی برسی دنقستن، و کچین وی دتیر بوون، یا رهیبی حهقی مه ژئی چیکه. ئەها ژ بهر هندئ گریبا عومەری هات. ئینا عومەری گۆته کچین خو: ئەی کچین من! خوارنن خووش بو ههوه بزچنه نهگەر ههین بزنان بابی ههوه سوباهی دئ بهنه ناگری.

- رۆژهکا دی عومەر د گهل ههقالهکی خو هاته مال، گازی کچهکا خو یا بچوبک کر، وی خو قهشارت و نههات، عومەری گۆت: ئەری بوچی ئەو نائیت؟ هندهکان گۆتی: چونکی کراسی وی یی درپای، و وی چو کراسین دی نینن بکهته بهر خو، قیجا ژ شهرمان دا ئەو نائیت.. و هەر ئیک ژ شان کچین وی رۆژهکی گۆتی: جۆتهکی گوهارکین وهکی یین فلان ههقالا من بو من بکره، عومەری گۆتی باشه، رابوو دو پهلین ناگری نینان و گۆته کچا خو: چی گاڤا ته ئەقه کره گوهرین خو دئ جۆتهکی گوهارکان بو ته کرم.

- کابانیبا عومەری هندهک زیر ههبوون، رۆژا ئەو بوویه بویک بابی وی عهبدلمهلکی دابوونی، دهمی عومەر بوویه خهلیفه گۆتی: ئیک ژ دوینان بو خو هلبیتره: ئەز، یان ئەف زیره.. وی عومەر هلبیثارت، ئینا عومەری زیرین وی برن کره د خزینهیا دهولهتی دا. مهعنا عومەری بهری هەر تشتهکی ژ خو و مالا خو و مرۆقین خو دهست پی کر، لهو شیا وی بکهت یا وی کری.

ئارمانجا پیروژ:

رۆژا عومەر بوویه خهلیفه گوهرینهکا بهرچاڤ د سهروبهری ژینا وی دا پهیدابوو، چونکی هەر ژ رۆژا ئیکتی وی ئارمانجهکا مهزن و پیروژ دانا بهر

سنگی خو و هتا رۆژا دووماهییی ژ ژیییی خو ئەو ژ کارکرنا بۆ ئارمانجی سست نەبوو، و ئەگەر هەموه بقییت بزائن ئەو ئارمانجا عومەری بۆ خو دانای چ بوو، گوهدارییا قی سەرھاتییی بکەن:

رۆژەکی مەتەکا عومەری هاتە نک، ژنکەکا سەرە بوو، خەلیفین ئومەوییان ھەمییان قەدرەکی مەزن بۆ دگرت، عومەری گۆتی: ئەی مەتی! پیغەمبەری خودی -سلاڤ لی بن- دەمی ژ دنیا یی وەغەرکری خەلک ھیلانە ل سەر رویارەکی بۆش، پشتی وی رویار کەفتە دەستی زەلامەکی چو ئاڤ ژئ کیم نەکر، پشتی وی زەلامی زەلامەکی دی هات جۆیک بۆ خو ژ بەر وی رویاری بر، ئینا خەلکی دەست دایئ ھەر ئیکی جۆیک بۆ خو ژئ بر هتا رویار ھشک و زوھابووی، ئەز ب خودی کەمە ئەگەر خودی من بەیلتە ساخ ئەز دئ وان جۆیان ھەمییان گرم دا رویار وەکی بەری بزقرتەڤە.

ئەڤە ئارمانجا عومەری بوو، و دا کو عومەر خو بگەھینتە قی ئارمانجی ئەوی ریتازەکا موکم دانا و ئەو ل دویف چوو، و فەرمان ل بنەمالا خو کر کو ئەو ژئ ل دویف بچن، گاڤا خەلکی ئەڤ چەندە دیتی ئەو ژئ ل دویف چوون..

جارەکی والییی (خوراسانی) کاغەزەک بۆ عومەری ھنارت تیدا ھندەک گازندە ژ خەلکی جەہی خو کرن، و دەستویری ژئ خواست کو ئەو ریککی بدەتی دا ئەو دژوارییی د گەل وان ب کاربونت و گۆت: تشتەک وەکی شیري و قامچییی وان چئ ناکەت. عومەری د بەرسقا وی دا نقیسی: تو درەوان دکەئ! حەقی و عدالت دئ وان چئ کەت، قی چەندئ د گەل وان بکە، و بزانه خودی کاری خرابان باش ناکەت.

(حەقی) و (عدالت) دو پەیشن ھەردەم خەلک یی بۆ تینییه، و ھەردەم مەزن پی دناخفن، بەلی کیمن وان ب جەہ دئینن.. د گۆتەکا خو دا عومەر دبیتژت: ب خودی ئەگەر پەیدا کرنا حەقییی و نەھیلانا نەحەقییی ب کەرکرنا لەشی من ب جەہ بیت، ب دلەکی خوژ ئەز دئ قەست کەمی.

ئەف گۆتتا عومەرى نە خاپاندن بوو بۆ مللەتە، و نە بەنجکرن ژى بوو بو وان، گۆتتەك بوو د واقعى وان دا هاتبوو بەرى، تشتى ژ هەمىيى بەرچاقتەر د ژىنا عومەرى دا ئەو بوو ئەو وەسا د مەزنىيى دگەهشت كو بارەكى گرانه، و شەرمزاريهكا مەزنە ئەگەر ژ دەر حەقى دەرناكەفت، و وى باش دزانى كو ئەگەر ئەو يى دوير بت ژ مەرفۆقەين باش ئەو ژ دەر حەقى دەرناكەفت، لەو وى هەقالەين باش ل خو زىدە دكرن، پۆژەكى عومەر ب سەر مەنبەرى كەفت و گۆت: هەچىيى ژ هەموه بقت هەقالەينىيا مە بكەت بلا پىنج تشتان ل نك خو پەيدا بكەت ئەگەر نە بلا نەئىتە نك مە: بلا گازندا وى كەسى نەشتىت پىتە نك مە بگەهنتە مە، و هەندى بشتىت بلا هارىكارىيا مە ل سەر حەقىيى بكەت، و ئەگەر باشىيەك هەبت و ئەم پى نەحەسىيەين بلا ئەو بەرى مە بەدتە، و بلا نەكامىيا كەسى ژى ل نك مە نەكەت، و تشتى شۆلا وى نەبت بلا ماىيى خو تى نەكەت.

ژ بەر قى چەندى مەرفۆقەين دوروى، مەصلحەتچى، زەلامەين دنيايى هەمى ژ دوران قەرەقەين، ئەو و مەرفۆقەين وەكى وى مانە د گەل ئىك.

سلاڤ.. ئەى زەمانى عومەرى!

عومەر هات.. و د گەل دا عەدالەت، و گاڤا عەدالەت هات زۆردارى نامىنت، هەژارى دبرىت.. والىيى (سوودانى) -ئەو وەلاتى حەتا ئەقرو ژى ناڤى وى وىرس هەقالجىمك- كاغەزەك بو عومەرى هەنارته شامى، و تىدا نقيسى: ((ئەى (أمير المؤمنين) كەس مالى زەكاتى ژ مە وەرنەگرت، هەچىيى ئەم دىيژنى: بو خو وەرە زەكاتى، ئەو دىيژت: ئەز نە يى پىتقىمە.. ئەرى ئەم چ ل مالى زەكاتى بكەين؟)). عومەرى گۆت: عەبدان پى بكرن و نازا كەن، و ئەگەر عەبد نەمان رىكان پى قەكەن.

ل وەلاتى مصرى پىسەرژنەكا بى خودان هەبوو، دىوارى مالا وى يى نزم بوو، شەفەكى هەندەك دزىكەران خو د سەر سىياجى را هاقىتە ژۆر و چوون

هندهک مريشکين وي ژ کولکي برن.. نهغه رويدانهکا نه يا مهزنه و ههر ب بهر ناکهفت مهزني دهولهتي خو پيښه موژيل بکته، نهگر مهزني دهولهتي ژ تهرزي عومري نهبت! سوجهتا پيري گههسته عومري ل شامي، عومري کاغهزهک بو واليبي مصري هنارت و تيدا نقيسي: من يي زاني حال و مهسلين پيرهژنهکي نهغهنه، دهمي کاغهزا من دگهته ته تو ب خو هره سياجي خانيني وي بو بلند بکه.

ل زهمانی عومري نه ب تنی مروشان خوشی ب عدالهتا وی دبر! حهيوانان ژي بارا خو تي ههبوو.. عومري روزهکي کاغهزهک بو واليبي خو ل مصري هنارت تيدا گوتي: من يي زاني (حهمماالين) ههوه بارين گران ل دهوارين خو دکهن، گاڤا کاغهزا من گههسته ته نههيله ههر حهمماالهک ژ هندي زندهتر باري ل دهواري خو بکته.

مروښين خودی دهمی مهزنی دکهفته د دهستی دا مهزنييا وان بو حهيوان و دهواران ژي رهحه!

نيمامي (نهوزاعي) دبيژت: روژا عومر مري نهز د گهل جهنازي وی دهركهفتمه زبارهتي، پشتی نه زقيرين نهز چووم دا قهستا باژيري (قنسريني) بکه، نهز د بهر قهشهيهکي را بوزيم جوت دکر، گاڤا وی نهز ديتيم گوته من: دياره تويي ژ قهشارتنا قی زهلامی دزقري؟ من گوتي: نهري.. نينا وی دهستين خو ب چاښين خو قهنان و کره گري، من گوتي: تو بوچي دکهيه گري، ماني تو نه ل سهر دينی وی یی؟ وی گوت: نهز نه ل سهر وی دگریم، نهز بو وي روناهييي دگریم نهوا ب مرنا وی ل عهردي هاتييه قهمراندين.

عومر روناهيهک بوو ل عهردي گاڤا مري ريک ل خهلکي ههميبي تاري بوو..

(مالکي کوري ديناري) دبيژت: دهمی عومر بوويه خهليفه هندهک شقانان پسيارکر: نهغه کيژ زهلامی چاکه بوويه مهزني خهلکي؟ هندهکان گوتي:

و هوين چ دزانن کو ئهو يی چاکه؟ وان گوت: چونکی ئهفه رۆژا ئهو بوويه
خهليفه گورگی پهزهکا مه نهخواربيه!

و (موسايی کورپی ئهعیونی) ل باژتیری (کهرمانی) ل سهر زهمانی
عومهری شقانی دکر، موسا دبیت: هندی عومهر یی ساخ جارهکا ب تنی ژی
گورگی زیانا پهزی مه نهدکر، شهفهکی گورگی پهزهکا مه خوار، مه گوت: ههبت
نهبت ئهف مروقی چاک نهمايه، من ئهو شهف نیشان کر ده رکهفت ئهو شهف بوو
يا عومهر تیدا مری!

سلاڤ ل ته بن ئهی عومهر..

سلاڤ ل ته بن ئهی زهمانی عومهری..

مهيموونى كورئى مههرانى زهلامى قورئانى

قىج جارى مه دقئيت ل ديوانا زهلامهكى ژ زهلامين قورئانى ئاماده بيبين؛ دا بزانيان كانئ چاوايه ده مئى قورئان مهزنان دورست دكهت، مهزنان نه ب وى رهنگى مهزنيبيى يئ خهلك تئ دگههن..

ئهو زهلامى ئهقرؤ مه دقئيت ل خزمهتا وى ئاماده بيبين، ئهوه يئ عومهرئى كورئى عهبدلعهزىزى د دهر حهقى دا گوئى: ((ئهگهر ئهقه و يئنه وهكى وى نه مان، ژ بلى لهغهران كهس د ناڤ مروڤان دا نامينت))!

- بوچى؟

- چونكى ئهڤ زهلامه، و يئنه وهكى وى، بو مروڤان وهكى خويينه بو زادى، پئ ب تام دكهفن، و بيتى وان نهشتين خو بگرن يان خو راگرن.
ئهڤ زهلامى مهزن ههيامهكى ل سهر زهمانئ خهليفه يئ عادل عومهرئى كورئى عهبدلعهزىزى بووبوو واليبيى دهقهههكى ل جهزيرا فوراتئ، جارهكى وى ئهو رؤژ ل بيرا خو ئينانهقه و ب دلهكى پر خهم قه گوئ: من ههز دكر چاقهكى من تارى ببا، و ئيك بو من مابا و من چو واليبياتئ نهكران.. هندهكان گوئى: خو بو عومهرئى كورئى عهبدلعهزىزى ژى؟ گوئ: خو بو عومهرئى كورئى عهبدلعهزىزى ژى!

ئهو مهزنيبا خهلكئ دنيايئ خهونان پئقه ديبين، خوزيبا وى يا مهزن ئهو بوو ئهو نهگههشتبايئ نهگهر خو بها چاقهكى وى ژى با.. ئهڤ زهلامه (مهيموونى كورئى مههرانى)يه.

مهيمون کی بوو؟

مهيمون ئیک ز مهزنترين زانا و زاهد و عبادده تکه رتن تابعيان بوو، علم و حهديس ژ گهلهک صهحابيين وهرگرتبوو، ل شامي ژيابوو، و پهيوهنديا وي د گهل خهليفی نوموي عومهری کورپی عهبدلعزیزی يا موکم بوو، و نهو ئیک ژ وان زانايان بوو يين عومهری هر ژ رۆژا ئیکي ژ خيلافهتا خو ل دور خو کوم کرين و پسيارا خو پي دکر، وي ل سالا (۱۱۷) ل شامي و پشتي عهمرهکي ب بهرهکته نهمری خودی کربوو.

پشتي پيريوي رۆژهکي ل باژيري بهصرايی بوو، داخواز ژ کورپی خو کر دهستی وي بگرت و ببهته مالا ئيمامي مهزن (الحسن البصري) گاڤا نهو گهشتينه بهر دهري کچهکي د مال دا پسيارکر: نهو کييه ل بهر دهري؟ وي گوت: نهز مهيموني کورپی مههرانيمه، نهزي هاتيم حهسهني بينم.. کچکي گوت: مهيمون! کاتبی عومهری کورپی عهبدلعزیزی؟ گوت: بهلي.. کچکي گوتی: بي ئيغبالو! بوچی تو مایه ساخ هتا فی زهمانی خراب؟! مهيموني ژ بهر گوتنا وي هند کره گري هتا دهنگي وي گهشتيه حهسهني د ژور فه، حهسن هاته بهراهيا وي، و پشتي ههردويان خو د ئیک و دو وهرکري، و چووينه ژور، مهيموني گوتی: بابی سهعیدی نهز پي دحهسيتم هر وهکی دلي من يي رهقبووی، تشهکی بو من بيژه دلي من پي نهرم بيت..

بهلي نهو زه مان زه مانهکي وها بوو د ناف زانايان دا هندهک ههبوون (نختصاصی) وان نهرمکرنا دلان بوو، و د ناف خهلکي دا هندهک ههبوون سهره دانا ئیک و دو دکر بو هندي دا ب باراندنا رۆندکان دلره قیيا وان نه مينت.. ئاڤا بن نهو رۆژا هوين دزائن حهسهني چ گوتی؟

حسهني ب تنی نهف نايه ته بو وي خواند: ﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿۲۰۷﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿۲۰۸﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَعُونَ ﴿۲۰۹﴾﴾ (الشعراء: ۲۰۷-۲۰۸) يه معنی: نهري ته زانيه كو نهگه ر نهم چند ساله کين دريژ وان

بهیلینه د خوشییان دا و مرنا وان پاش بیخین، پاشی ئەو عەزابا ژشان پێ
هاتیهدان ب سەر وان دا بیت؟ خوشیبرنا وان ب ژییی درێژ و ژیارا باش چو
مفایی ناگهینته وان.

کورێ مهیموونی دبیت: گاڤا حسەنی ئەڤ ئایەتە خواندی، من دیت بابێ
من کەڤتە عەردی دا بیژی دلێ وی بۆری.. و پشتی بینەکی دەمی ئەو رابووێڤه
ئەم ژ مالا حسەنی دەرکەفتین ب رێڤه من گۆتە بابێ خۆ: ئەڤەیه حسەن؟ وی
گۆت: ئەری، من گۆت: من د دلێ خۆ دا هزر دکر ئەو گەلەک ژ ڤی مەزنتره!
گۆت: بابێ من دەستی خۆ ل سنگێ من دا و گۆت: کورێ من ئەوی ئایەتەک
بۆ مە خواند، ئەگەر تو ب دلێ خۆ تینگهشتبای گەلەک برینان تو دا د دلێ خۆ
دا بینێ!

ئەڤەیه جودایی د ناڤهرا مە و ڤان رەنگه مرۆڤان دا، ئەم ب گوھی
قورئانی وەردگرین، و ئەو ب دلێ وەردگرن، کورێ مهیموونی -ئەوی ئەڤ
سەرھاتییه بۆ مە ڤهگیرای- وی ژێ وەکی مە ئەڤ جیھانە ژ دویر ڤه ددیت لەو
ژێ حیبهتی مابوو.. ئەڤه چیه؟ پیره میرهکی ئەختیار، یی بەریتن خۆ باش
نابینت، ڤی ریککی هەمییی دەتە بەر خۆ و دئیت؛ دا حسەن دلێ وی نەرم
بکەت؟! و حسەن ژ ڤان هەر سی ئایەتان زێدەتر تشتەکی بۆ وی نابیت! ئەڤ
ئایەتین ئەو هەر رۆژ دخوینت، و تو دئ بیژی حسەنی وەعزێ دنیایی هەمییی
لێ کر، لەو د گاڤی دا ئەو دلگرتی بوو و کەفت! ئەڤه چ مرۆڤن!

هەر کەسەکی ڤیانا دنیایی دلێ وی پیتچای، و پەردەیی غەڤلەتی ب سەر
دا بەردای یی حەڤه ژ ڤان رەنگه مرۆڤان عەجیبگرتی بیت؛ چونکی ئەو
د ئەزمانی وان ناگهت، و ب دلێ وان ئحساسی ناکەت.. مهیموون -وەکی
حسەنی- ژ مرۆڤین قورئانی بوو، حسەنی ئەڤه دزانی، لەو ب وی رەنگی
بەرسڤ دایی یی هەوہ دیتی، و ئەو کەسی وەکی وان مرۆڤی قورئانی نەبت یا
غەریب نینە وان غەریب ببینت!

زهلامی قورئانی:

مهیموون د گوتنهکا خو دا دبیرت: ((ههچیئی ب دویف قورئانی بکهفت قورئان دئ سهرکیشیا وی کهت هتا وی دبهته بههشتی، و ههچیئی قورئانی بهیلت قورئان دئ ب دویف وی کهفت هتا وی دهاقیته د ناگری دا)).

هزر نهکهن دویکهفتنا قورئانی نهوا مهیموون بهحس ژئی دکهت نهوه مروث ب ئەزمانی ب تنی قورئانی بخوینت، و ب چاقئی پیروزیئی بهری خو بدهتی، و گاڤا ل ژيانا خو زڤری بیژت: نهز قهبول ناکه قورئان رتیهری من بت! گهلهک کس یین ههین قورئانی دخوینن و قورئان لهعنهتی ل وان دکهت.

مروثایینیا مهیموونی بو قورئانی ئیکا هند ژ وی چیکریو نهوه ههردهم حسیهکا دژوار د گهل خو بکهت.. روژا عومهری نهوه هلبژارتی دا بیته والی ل جزیری مهیموونی هیئی ژئی کرن نهوه وی ژ شی کاری عهفی کهت، و گوتی: نهفه بارهکی گرانه تول ملین من دکهی! عومهری گوتی: ((ههره بیه والی و حوکمی د ناقبهرا خهلکی دا بکه، و نهگهر کیتابهکا من گههشته ته و نههقییهک تیدا بت وی ل عهردی بده، و نهگهر تشتهک ل بهر ته ناسی بوو بهنیره نک من، و مروثان نهگهر چی گاڤا کارهکی ب زهحمهت بو وان کهفته ریکا وان وان نهوه نکر، نه دنیا ب رتفه دچت نه دین)).

گاڤا وی نهف گوتنه ژ عومهری گوهد لی بووی، نهوه نهچاربوو فرمانا وی ب جه بینت، نهگهر چ بو وی یا نهخوش ژی بوو، و خوزیا وی هتا مری ژی نهوه بوو کو وی نهف مهنصبه وهرنهگرتبا، چونکی وی دزانی مهزنییا دنیا یی شهرمزارییا ناخهرتیه، و مهیموون ژ وان کسان نهبوو یین بهر ل مال و مهنصبان، یان مهزنی و دهوله مهندیی، د گوتنهکا خو دا نهوه دبیرت: نهگهر ژ روهایی هتا حورانی ب پینج دهره مان بدهنه من، من نهقییت.

هندی هند نهوه ژ شهرمزارییا مهزنیی دیرهقی وی شیرهت ل خهلکی ژی دکر نهوه ژئی برهقن، نه بهس ژ مهزنیی برهقن بهلکی ژ مهزان ژی، مهیموون

دبیترت: ((سی فتنه یین ههین هشیار بی پی مویته لا نه بی: نهچه نک چو سولطانان نهگهر خو تو بیژی نهز دی فهرمانا ب باشیی لی کم، و نه مینه ب تنی د گهل چو ژنکان نهگهر خو بیژی دی قورئانی نیشادهم، و گوهی خو نهده گوتنا چو بیدعه چییان، چونکی تو نزانی کانئ دی چ ژئ ب دلئ ته شه مینت)).

و ژ گوتنن وی یین تیر عبرهت: ((نه میری نه نیاسه، و نه وی ژئ یی نه میری دنیا ست)).

و دبیترت: ((هه چییی ب دزی شه گونه ههک کریت بلا ب دزی شه توه بکهت، و هه چییی ناشکرا گونه ههک کریت بلا ناشکرا توه بکهت، چونکی خودئ گونه هان ژئ دبهت و شهرما خه لکی نابهت، و خه لک شهرما ئیک و دو دبهن و گونه هان ژئ نابهن)).

و ژ وان هه دیسان یین وی شه گوهه استین: مهیمون دبیترت: عه بدلاهی کورئ عومه ری دبیترت: پیغه مبه ری -سلاف لی بن- گوت: ((قل ما یوجد فی آخر الزمان درهم من حلال أو أخ یوثق به)) یه عنی: ل دووماهییا زهمانی گه لهک یا کیمه دهره مه کی حلال، یان برایه کی باوه ری هه بت.. وه کی (نه بوو نوعه یم) ژئ شه دگوهیت.

ره جائی کورئ هه یوهیی ئهوئ خودئ ب وی باران و سه رکه فتن ددا

هیشتا ئه م ژ زه مانئ عومه رئ کورئ عه بدله زیزی دویر نه که فتن، ئه م دئ به حسی مرۆقه کی دئ ژ مرۆقین خودئ کهین یین کو ب ناسینیا عومه ری دلشاد بووی، و عومه ر ژئ ب هه قالینیا وی به خته وهر بووی.. ئه م مرۆقه کی وه سا بوو - وه کی مه سه له مه یئ کورئ عه بدله لکی گوئی - خودئ ب به ره که تا وی باران ددا، و موسلمان ب سه ر نه یارتن وان دئخستن!

به ری نوکه مه گوئ: ئه گه ر خودئ خیرا ملله ته کی قیا، ئه م دئ مه زنییا وان ئیخسته ده ستئ مرۆقه کی ژ مرۆقین خو.. ژ خو ئه گه ر وی ئه ف نعمه ته د گه ل وان نه کر، دبت ئه م نعمه ته کا دی د گه ل وان بکه ت گه له ک یا کیمتر نینه ژ قئ نعمه تا ژبگوئی، ئه م ژئ ئه وه ئه م مرۆقه ک ژ مرۆقین خو بکه ته شتیه ره مند و هه قالئ نیزیکی مه زنی وان؛ دا ئه م به ری وی بده ته باشییا دین و دنیا یئ.

مرۆقئ خودئ یئ کو ئه م دئ قئ جارئ به حس ژئ کهین ئیک ژ مه زنتربن زانایین تابعییا بوو، ل سه ر ده ستئ کومه کا سه حایییا هاتبوو په روه رده کرن، و علم بو خو ژ وان وه رگرتبوو، و رۆژه ک ب سه ر دا هاتبوو ئیما مه تییا د دینی دا که فتبوو ده ستئ وی، له و ده اته هژمارتن مه زنتربن زانایئ تابعییا ل شامئ هه مییئ.. مو صیبه ته ک خودئ دا بووی ئه م شیابوو ب دورستی و تمامی خو ل بهر بگرت هه تا ب سلامه تی و سه رفه رازی ژئ ده رباس بووی، مو صه یبه ت بوو

بۆ وی، به لئی د عهینی ده می دا ئهو نهمه ته کا مه زن بوو بۆ خه لکی سه رده می وی، و ئه فه یا غه رب نینه؛ چونکی زه مانى گه له ک جار ان نیشا مه دا به کو موصیبه تا ئیکى دبه فایده بۆ ئیکى دی، و موصیبه تا قى نه ب تنى فایده بوو بۆ ئیکى دی، به لکی ئهو فایده بوو بۆ ئومه ته کى هه میی!

ئەز باوهر دکه م نوکه هوین هه می پسار دکهن: ئه رى ئه ف مرۆقه کى بوو؟ و ئهو موصیبه تا هاتیه سه رى وی و بۆ ئومه تی بوویه فایده چ بوو؟

بۆ به رسف دى بیژم: ئه ف مرۆقه (ره جائى کورى حه یوه یى کندی) بوو، و موصیبه تا وی ئهو بوو ئهو ئیک ژ وان زانایین تابعیان بوو یین خودى ب نیزیکی و هه قالینیا چهند خه لیفه یان موته لاکرى.. به رى نوکه مه گوته بوو مرۆقین خودى هندى ژى دئیت خو ژ هه قالینیا مه زنین دنیا یى دده نه پاش، و ب وان مه نصابان رازى نابن یین ئهو پیشکیتشى وان دکهن، به لى چونکی (ئبتلاء و جه رپاندن) سوننه ته که ژ سوننه تی خودى د عه ردی دا، و مرۆقین خودى پتر ژ هه می که سان دئینه جه رپاندن، هنده ک جار ان وه سا چى دبت، ئهو ب کوته کى و به لکی هنده ک جار ان ب که یف و هلیژارتنا خو ژى، به ر ب ده ستیا بلند فه دئیته پالدان؛ دا بۆ وان بینه شتیه ره مند و شیره تکار، هنگى ئهو دکه فه د (خه طه ره کا) مه زن دا، و چونکی ژ به ر مرۆقانییا وان بۆ خودى دنیا نه شیت وان هند ب نک خو فه بکیتشت کو ئهو ئارمانجا خو یا سه ره کى ژ بیر بکه ن، ئهو ب سه رفه رازى پیشقه دچت، و چو جار ان خو بۆ نه حه قییى ناچه مین، له و (ئبتیلاء و موصیبه تا) وان بۆ خه لکی دبه مفایه کى مه زن.

کانى وهرن دا پتر خو نیزیکی مه زنى زانایان و مو شیرى مه زنان بکه ین؛ دا به رى خو بده ینى کانى سه ربۆرا وی د گه ل گرێکا ئالۆز یا چاوا بوویه؟!

ره جاء کورى حه یوه یى کورى جروه لى کندی بوو، و هنده ک دبیزن: با پیری وی ئیک ژ سه حابیین پیغه مبه رى بوو -سلاف لى بن-، مرۆقه کى عه ره ب بوو ژ ئویجاخا (کندیان)، و خه لکی شامى بوو، ل وی جه ی دبیزنى: فلسطین،

ل دووماهییا زهمانی ئیمام عثمانی هاتبوو سهر دنیاوی، و علم و حدیس
ژ هژمارهکا صحابییان ریوایهت کربوون، وهکی: عبداللهی کوری عهمری، و
موعاذی کوری جهبهلی، و نهبوو دهردائی، و عوبادهیی کوری صامتی، و
موعاویهی، و گهلهکین دی.

هیشتا نهو نهبوویه دهه سالی حوکمی ئوممهتی کفته دهستی مالباتا
ئومهوییان، و ب حوکمی کو نهو ل شامی دژیا، نهو یی نیزیکیوو ژ سهرهکانییا
حوکمدارییان خهلیفهییین ئومهوی، و پشتی نهو بو وهرگرتنا علمی ل گهلهک جه
و دهقهران گهریای، و نهو بوویه ئیمامهکی ناقدار، و فقهرزانهکی بهرچاڤ، وی
قهستا باژیری دیمهشقی کر، و ل ویری بنهجه و ئاکنجی بوو، حهتا دووماهییا
ژییی خو.

پشتی ههقرکی د ناچهرا عبداللهی کوری زوبهیری و عهبدلمهکی کوری
مهروانی دا ب دووماهی هاتی، و عهبدلمهک بوویه خهلیفهیی موسلمانان یی
ئیکانه، وی زانایی مهزن رهجائی کوری حهیهیی نیزیکی خو کر، و نهو وهک
وهزیرهک یان دورستره بیژین: موشیرهک بو خو دانا، رهیا وی د مهسهلهییین
دینی و دنیاوی ژی دا وهردگرت، و ب رهنگهکی زنده ریتز لی دگرت، و ههچییا
خیری با رهجائی نهو بو دگوت.. و د مهسهلهیا خونیزیکیکرنا ژ خهلیفهیان دا
بوچوونا رهجائی وهکی یا هندهک ئیمامین دی یین تابعییان نهبوو کو دقتیت نهو
ئیکجار خو ژ میر و خهلیفهیان بدهنه پاش، و ههر ئیکی ئجتهد و بوچوونا خو
ههیه.

د سهر قی چندی را زانایین تابعییان ههمی ل وی باوهری بوو کو رهجا
زانایهکی مهزن و تهقوادارهکی بهرکهفتی و کسهکی چاک و باوهری بوو، و قهت
جارهکا ب تنی ژی (تهنازول) ژ حهقییی نهدرک سهر خاترا مهزنهکی، یان
خهلیفهیهکی، لهو نیزیکییا وی ژ خهلیفهییین ئومهوییان نوقطهیهکا رهشا ب تنی
ژی ل سهر دیروکا وی نههیلایه، بهلکی بهرهفاژی قی چندی نهو قهنجییین وی

ب ریتکا قئی هه فالینیا خو بو خه لیفه یان گه هاندیه موسلمانان قهت نائینه ژبیر کرن.

مهزترین قهنجیا وی:

مهزترین قهنجیا وی پیشکیشی نوممه تا ئیسلامی کری دهوری وی یی بهرچاف بوو د بهر بژتکرنا عومهری کوری عهبدلعه زیزی دا کو بیهته خه لیفه، و مهسهله یا ب قی رهنگی بوو:

ههر چهنده رهجاء نه ژ وان مرۆقان بوو یین بهری وان ل دنیا یی و مهنصبان، بهلی خودی وهسا ههزکر ده می عهبدلمه لکی کوری مهروانی بوویه خه لیفه یی دهوله تا نومه وییان، وی بهری خو دای هندهک زانایین خودایی یین بو وی بینه هاریکار ل سهر کاری ناخره تی ل دور خو کومکر، و هیتزایی گوتنییه کو خه لیفه یین وی سهرده می د گهل هه می کیماسییتن وان ههین ژی، هیتستا قیانا خیری و ناخره تی و خزمه تا دینی خودی د دلین وان دا یا گمشوو، و نیک ژ وان زانایین خودیناس یین عهبدلمه لکی نیزیکی خو کرین: رهجائی کوری حه یوهی بوو، پشتی عهبدلمه لکی وهغرا دووماهییی کری، وی کوری خو وه لید دانا جهی خو، و شیرهت کر کو پشتی وه لیدی کوری وی یی دی سوله یمان بیهته خه لیفه.. و وهسا چیبوو، ل سهر ده می وه لیدی و سوله یمانی وان ژی وهکی بابی خو بهایه کن زنده ددا رهجائی و نه وهکی وهزیر و موسته شاره کی بو خو ددیت، عه لائی کوری روئیه یی ناشکه را دکهت کو ده می سوله یمانی کوری عهبدلمه لکی بوویه خه لیفه، وی -یه عنی: عه لائی- کارهک ب رهجائی هه بوو، گوت: من پسیرا وی کر هنده کان گوته من: نه یی ل نک سوله یمانی، نه ز مامه ل هیشیی گاڤا نهو ژ دیوانا وی ده رکه فتی وی گوته من: نه قرۆ نه میرولموئمنینی نهز کر مه قازی.. و نه گهر گوتبانه من: ته دقیت بییه قازی یان جهنازه یی ته بهینه ناڤ قه بران؟ نهز دا چوونا د قه بری دا هلبژترم! عه لئی گوت: من گوتی: خه لک دبژن: ته نهڤ چهنده یا گوتیی. یه عنی: ده می وی

ڦيڤاي ڪاره ڪي بيخته دهستي ته، ته گوتڻ: ٺهه ته بڪه ته قازي. وي گوت: خه لڪ راست ديتڙن، من بهري خو دا مه صلحه تا خه لڪي نه يا وي.

ٺهه ٺهه ته رازي بوو يا ڦي مرڻي خودي مه سهله پي ڪيشاي، ده مي خه ليفه ڦيڤاي وي بڪه ته تشتهڪ و مه نصبه ڪي بيخته دهستان، وي هزرين خو ڪرن ڪاني ڪيڙ مه نصبي ٺهه وهرگرت خه لڪ دي پتر فايده ي ڙي بينت، و وي گوته خو: ٺهه ڦو تشتي خه لڪ ڙ هه ميبي پتر هه وجهه دبتڻ، مه نصبي قازيه؛ چونڪي ٺهه هوڪمي د ناڦهه را خه لڪي دا دکهت، و هه چيبي ديروڪا ئيسلامي بخوننت، ب تايه تي د سه دساليڻ پيشيبي، باش دزانت ڪو د دهوله تا ئيسلامي دا قازي ڙ خه ليفه ي مه زتر بوو، و گوتن و هوڪمي وي د سه ري خه ليفه ي را بوو، ره جاني ديت يا باش بو خه لڪي ٺهه ٺهه ببه قازي د گهل ڪو ٺهه مه نصبه باره ڪي هندڻ گران بوو ل بهر وي هه تا وي هه زدر ٺهه بمرت و جهنازه ي وي بيته قه بري نه ڪو بيته قازي!

د گوتنه ڪا دي دا ڙ ره جاني دنيتي هه گوهاستن، ديتڙت: گاڦا ٺهه ڙ نڪ سولهيماني ڪورڻ عه دلمه لڪي ده رڪه فتم، يه عني: پشتي وي ٺهه ڪريه خه ليفه، من ديت زه لامهڪ ب نڪ من هه هات، نه بهري هنگي نه پشتي هنگي من ٺهه زه لام نه ديتييه، وي دهستي من گرت و گوت: ((ٺهه ره جاء! خودي بو جهريانندن، ٺهه بو ته ڪره بهلا و تو بو وي ڪريه بهلا، ڦيجا ته ٽيمانته قهنجي و هاريڪاريا مرڻي لاواز، ٺهه ره جاء! هه ڪه سه ڪي بهايي خو ل نڪ سولطانه ڪي هه بت ڦيجا ٺهه هه وجهه ييا وي مرڻي لاواز بگه هينتي يي نه شيت هه وجهه ييا خو بگه هينتي، ده مي ٺهه دچته نڪ خودي ٺهه دي چت پيبيڻ وي دموم و شدي اي)) پاشي ٺهه زه لام چوو و غهواره بوو.

ره جاني ب ڦي شيره تا وي ڪر، هندي ٺهه يي نيزيڪ ڙ خه ليفه ي ٺهه ٺهه زماني خه لڪي بوو ل نڪ وي، و گوهي وي بوو د ناڦ خه لڪي دا! هه ره گازندهه ڪا خه لڪي لاواز و هه ڙار هه با وي ٺهه دگه هانده خه ليفه ي، و خه ليفه

هان ددا کو وی بکته یا بو خه لکی باش، و ژ بهر راستگویی و ئیخلاصا وی، خه لیفه ی ب گوتنا وی دکر، و ری ل بهر وی قه دکر کو نهو یا قه نج بو خه لکی بکته؛ چونکی وی باش دزانی کو ئیکتی وه کی ره جائی تشته کی ژ بلی رازیبونا خودی ناخوازت.

سولهیمانی قیانه کا زیده بو ره جائی هه بوو، و ریز و بهایه کن مهزن ددایی، هتا گه لهک جاران ده می نهو ده رده کفته سه فه ری ژ ی وی نهو د گه ل خو دبر، جاره کنی ژ قان جاران ل سالا (۹۹) مشه ختی ده می سولهیمانی قیای جیهادا رومی بکته، نهو ب لهشکه ری خو قه چوو گوندی (دابق) نهوی دکه فته نیزیکی حله بی، و وی ژ ویری لهشکه ری خو ب سه رو کاتییا برایی خو مه سله مه یی کوری عه بدلمه لکی بو وه لاتی رومی هنارت، و کوری خه لیفه ی یی مه زن داوود ژ ی د گه ل قی لهشکه ری بوو. خه لیفه ی سویند خوار نهو ژ دابق نه زقرته دیمه شقی هتا ئیک ژ دو یان چی بیت: یان نهو (قه سطنطینییی) پایته ختا رومی یستینت، یان بمرت!

ره جاء د گوتنه کا خو دا به حسنی وی بو مه دکته و دبیرت: ل سپیده یا نهینییی خه لیفه ی هنده ک جلکین نوی کر نه بهر خو و باش کاری خو کر، گا قاشا د قو دیکتی دا به ری خو دایه خو و لاوینی و جحیلینییا خو، که یفا وی گه لهک ب وی هات، پاشی ده رکه فته مزگه فتی خوتبه خواند، و نقیژ ل بهر خه لکی کر، و هیشتا نهو ژ مزگه فتی ده رنه که فتی، وی هه ست ب گرانییا له شی خو کر، پشتی زقریه مال گا قاش بو گا قاش ئیش ل وی گرانبوو، و ده می نهو یی نساخ وی داخواز کر نهو ژئی دویر نه که قم و هه ر ل نک وی بم، روژه کنی ده می نهو چوویمه نک من دیت نهو یی تشته کی دنقیست، من گوتی: نهی نه میرولموئمنین، تو چ دنقیسی؟ وی گوت: نهو دئ شیره تا خو نقیسم، و دئ کوری خو نه ییووبی دانمه جهی خو. من گوتی: نهی نه میرولموئمنین! تشتی خه لیفه ی د قه بری وی دا دپارزت نهو نهو ده فته را خو ل نک خودایی خو سپی بکته کو مروقه کنی

چاک پشتی خو بکته مهزنی خه لکی، و کورپ ته ئه ییوب یی جحیله، هیتشتا باشی و خرابییا وی بو ته ناشکهره نه بوویه.. گۆت: گاڤا من وه گۆتییی، وی کاغز دراند و گۆت: ئەز دئ (ئستیخاری) کهم.

پاشی پشتی دو سئ رۆژه کان وی هنارته ب دویف من را و گۆته من: بابج مقدامی! رهئیا ته د دهر حهقا کورپ من داوودی دا چیه؟ من گۆتی: نوکه ئەو د گهل لهشکهری موسلمانان یی چوویه شه ری رۆمی، و ئەم نزانین کانتی ئەو یی ساخه یان یی مرییه؟

وی گۆت: پا توچ دبیتزی ره جاء، ئەز چ بکه م؟

من گۆتی: رهئی رهئیا تهیه ئەی ئەمیرولمؤمنین.. و من خو گرت من گۆت: به لکی ئەو پساراهندهک مرۆڤین خو یین دی ژ من بکهت، من هند دیت وی گۆت: توچ دبیتزی بو عمه مرئ کورپ عهبدلعه زیزی؟ و عومه ر پسمامی وی و زاقایی وی بوو، خویشکا وی فاطما ل نک عومه ری بوو.

ره جاء دبیتزت: من گۆتی: یا ئەز دزانم ئەو مرۆڤه کی کامل و قهنج و عهقلدار و دینداره.. وی گۆت: تو راس دبیتزی، ئەو یی وه سایه، به لی ته گهر ئەز وی بدانمه جهی خو کورپ عهبدلمه لکی دی کهنه فتنه و ناهیلن ئەو بیته خه لیفه، من گۆتی: ئیک ژ وان د گهل بکه شریک، بلا پشتی عومه ری ئەو بیته خه لیفه.. خه لیفه ی گۆت: تو راست دبیتزی، ب قی چهندی ئەو دئ رازی بن.

خه لیفه ی وه صیه تا خو نفیسی، کو پشتی من عومه ری کورپ عهبدلعه زیزی دی بته خه لیفه، و پشتی وی یه زیدی کورپ عهبدلمه لکی، و ختما خو لی دا و کاغز شه ماکر، و هنارته ب دویف مهزنی شورطان را و داخواز کر زه لامین مالا وی هه می کۆم ببن، و گۆته وان: وه صیه تا خو من د قی کاغزه یی دا یا نفیسی، و ئەو دئ ل نک ره جائی کورپ حه یوه ی بت، و دقیت هوبن هه می به یعی بده نه وی یی من ناقی وی د کاغزه زا خو دا نفیسی. و من ئەو کاغزه ر بر و ژ بلی من و خه لیفه ی ئیکی نه دزانی کانتی چ د وه صیه تا خه لیفه ی دا هه یه.

ب ئى پەنگى ئى مەرۆقى ئى خودى كۆ رەجائى كورپى حەيوەبى بوو مەزنتىن قەنجى پىشكىشى سولەيمانى كى دەمى ئەو پالدای دا مەرۆقەك ژ مەرۆقتىن خودى ل جەئى خۆ بکەتە خەلیفە، ھەر وەسا وى مەزنتىن قەنجى ل ئوممەتا ئىسلامى ژى كى دەمى ئەو بوو ھەب سەبەب كۆ زىندىكەرى دادىيى عومەرى دويى بىتە خەلیفە.

پشتى عومەرى ژى بوو ھەب خەلیفە، رەجاء ئىك ژ وان كەسان بوو يىتن عومەرى ئەو زىدە نىزىكى خۆ كرىن، و رەئىا وى د ھەمى مەسەلەيان دا وەردگرت، و دگوتى: ئەقە ئەو بەلایە يا تە ئىنايە سەرى من، لەو دقتىت تو ژى د گەل من مىلى خۆ بدەبە بەر!

ھەقالىنىيا رەجائى د گەل ەبدلمەلكى و كورپىن وى و برازايى وى عومەرى، خىرەكا مەزن بو ئوممەتى تىدا بوو، و ب رىكا وى خودى گەلەك قەنجى ب وان دانەكرن..

پشتى عومەرى ژى وەغەرا خۆ يا دووماھىيى كرى و يەزىدى كورپى ەبدلمەلكى بوو ھەب خەلیفە، رەجاء ژ وان دووركەفت؛ دا خۆ بەرھەف بکەت بو دیدارا خودايى خۆ.

ژ بلى وى وەزىرىيا ئى زانايى مەزن بو چەند خەلیفەھەكان كرى، وى ەلمەكى مەزن ژى د ناڤ ئوممەتى دا بەلاڤكر، و جىلەكى مەرۆقان پشتى خۆ پەروەردە كى، و ئەو رىبازا وى د ئى دەلیقەيى دا دايە بەر خۆ ئەقە بوو: مەرۆڤ كەسايەتيا خۆ ل سەر باوهرى و ئىسلامى ئاڤاكەت، و ب تەقوايى و زانىنى ب خەمل بىخت، و ب ەمەلى و نەرم و ھەلىمىيى تمام بکەت.

ھەر دەلیقەھەكا ھەبا وى ئىستغلال دكر دا خەلكى ل سەر تەقوايى و ئىخلاصى پەروەردە بکەت، جارەكى پشتى ئقتىر سىتدى وى دىت باوەشكىن زەلامەكى يىن دىتن، وى گوتى: ھىيار بە، بلا خەلك ھزر نەكەن، شقىدى تو نەنقىستى!

یہ عنی: ہندی ژ تہ بیت، باوہشکان نہئینہ خو، نہ کو خہلک بیتژن: دیارہ
ئہقہ شقیڈی نہنقستیہ و عیبادہتہ کری، قیجا ئہقہ بو تہ بیتہ ئہگہر مدحہ و
ریمہتی، و کاری تہ پویچ بیت!

ہندہ ئہو دحہریص بوون کو کاری خو قہشترین، و ئہقرؤ ئہم دبیین ہندہک
ب ہمی دہنگی د ناٹ خہلکی دا دبیتژن: شقیڈی د نقیژتین شہقی دا من فلان
دوعا یا کری.. دا خہلکی بزائن کو ئہو نقیژتین شہقی دکہن!

دووماہی شیرہتا فی مروقی خودی یا من دقتیت بو ہموہ قہگیرم،
شیرہتہکہ وی ل دو ہہقالتین خو کربوو (عہدیہی کوری عہدی) و (مونڈری کوری
مہعنہی) وی گوتہ وان: ((بہری خو بدہنی ئہو کیژ کارہ یی ہموہ دقتیت پی
بچنہ نک خودی، قی گاقی وی بکمن، و ئہو چ کارہ یی ہموہ نہقیت ہوین پی
بچنہ نک خودی قی گاقی خو ژئی بدہنہ پاش)).

مہعنا قی شیرہتی چییہ؟

مہعنا وی ئہوہ دقتیت ہمی گاقان ہوین ل وی باوہری بن کو ئہا نوکہ
ہوین دی مرن و چنہ نک خودی، باشہ ئہگہر ئہو کاری ہوین نوکہ دکہن نہ ئہو
بت یی ہموہ دقتیت ہوین پی بچنہ نک خودی، و مرن ہات، حالی ہموہ دی
چ بت؟

رہجائی کوری حہیوہی ل سالا ۱۱۲ مشہختی چووبوو بہر دلوقانییا
خودی.

عہ طائنی کوریٰ نہ بوو رہ باھی علم عہ بدی ب سہر مہ لکی دئیخت

دہم: دووماہییا سالا (۹۷) مشہختیہ.

جہ: باژیری مہکھا پیروژہ.

وہفدین حجییاں ژ ہمی لایان قہ ہاتبون قہستا مالا خودی کریو دا
سہر و بہریٰ حجی - کوئیک ژ ستونین نیسلامیہ - ب جہ - بینن، ہندہک
دسویار و ہندہک دپہیاہون، ژن و میتر، جحیل و پیر، یین رہش و یین سپی،
ژ ہمی رہنگ و زمان و مللہتان ہون، ب ئیک جلک و ب ئیک نہ زمان
ملکہچیا خو بو خودایی کہعبی بہرچاٹ دکر، و ل ژیر سیہرا نیسلامی دیتن و
بہرتخودان و ہیقییتن ہمییاں ئیک ہون.

تشتیٰ حجہا ئہف سالہ ژ یا سالیٰ دی جودا دکر ئہو بوو د ناٹ خہلکی
دا بوہوو دہنگ کو خہلیفہیی موسلمانان مہزنتین مہلک ل سہر رویی عہردی
(سولہیمانی کوریٰ عہدلمہلکی ٹومہوی) ب وہزیر و حاشیہ قہ یی ہاتیہ
حجی، بہلیٰ نہگہر تو بیست خہبہرہکا ل وی مہیدانا بہرفرہہ راوہستابای ئہوا
ل دور کہعبی، و تہ بہریٰ خو دابایی دہمیٰ خہلیفہ و (وہلی عہدی) وی د بہر
تہ را دبورین، تہ ئہو نہدنیاہین؛ چونکی خہلیفہ ئہوی سہی (قاررہت) و پتر
ژ بیست و پینج دہولہتین مہ یین نوکہ خو بو دچہماند، یی سہرکول و پیخواس
ہو، وہکی کہسہکن ژ ہمییاں فہقیرتر کراسہکی سپی یی بی بہریک ل بہر
ہو، و وی ژی وہکی ہہر ئیکی ژ رہعیہتا خو ب دلہکی شکہستی قہ گازی
دکر: (لبیک اللہم لبیک).

پشتی خهلیفه ژ طهوافی خلاصبووی، ل مروڅهکی زڅړی و گوتی: کانی
 ههقالی هموه؟ وی دهستی خو ب لایی رۆژناڅایا کهعبی څه درپژکر و گوت: بین
 ل ویرا هه نڅیژئ دکهت.. خهلیفه ب وی لایی څه چوو، و دهسی هندهکان څیای
 خهلکی بدهنه پاش دا ریکا خهلیفهیی څه ببت، خهلیفهیی گوتی: وه نه کهن!
 ل څیړی مهلک و فهقیر وهکی ټیک لی دئین!

خهلیفهیی ریکا خو د ناف قهرهبالغی را څه کر و ب نک وی څه چوو،
 هژمارهکا مهزن ژ خهلکی دروینشتی بوون، ل هیڅیسی بوون کانی کهنگی ټهو
 دئ نڅیژا خو خلاص کهت و دهست ب دهرسی کهت، خهلیفهیی جههکی څالا
 ل بنی دیوانی دیت، ټهو و ههردو کورپن خو یتن جحیل لی روینستن، ټهو ژ
 مانه ل هیڅیسی..

پشتی وی نڅیژا خو خلاصکری، ل سهر ملی خو زڅړی و بهری خو دا
 خهلکی، ناڅی خودی ټینا و دهست ب دهرسی کر، و گاڅا ژ دهرسی خلاصبووی،
 وی گوت: ههچییی ژ هموه پسپارهک ههبت بلا بیژت، خهلکی دهست
 ب پسپاران کر، خهلیفهیی ژ هندهک پسپار ل دۆر کرنا ههچی ژی کرن و وی
 بهرسڅا خهلیفی دا، بیسی جوداهییی که د ناڅهرا خهلیفهیی و خهلکی دی دا
 بکهت.. ههردو کورپن خهلیفهیی عهچیبگرتی بوون: ټهری ټهف پیره میړی هه بهشی
 بی رهش، بی سهر خهلهک و څژاڅژ، و دفن څو پ، و بهژن کورت، تو دئ بیژی
 قهله رهشکه، دئ کی بت بابی وان (سوله یمانی کورپ عهبدلمه لکی کورپ
 مهروانی ټومهوی) خهلیفی کورپ خهلیفی کورپ خهلیفهیی، هنده خو بو دشکیتن
 و وهکی بچویکهکی ل بهر دهستان دروینت، و ب ټهدهب پسپاران ژئ دکهت، و
 ټهو وهسا بهرسڅین وی ددهت ههرو وهکی ټهو وی نانیاست و نزانته بهایی وی
 چهنده!؟

بهلی وان ټهدهب کر پسپارا څی مروڅی ژ بابی خو بکهن، نه کو هندهک
 ب کیماسی بهری خو بدهنه وان کو ټهو څی مروڅی نانیاست بین ب علامه تان څه

کسه کي ناچاره، لهو وان خو بي دنگ کر.. پشتي خليفه ژ پسيارين خو خلاصبوي، رابو دا قستا (صفا و مروايي) بکته بو سعيا د ناچهري دا، بهري نهو بگهنه (صفايي) وان گوډ ل کسه کي بوو گزي دکر: گهلي موسلمانان! ب فرمانا خليفه نابت ژ بلي عطائي کورې نهبوو رهباحي کسه ل قې جهې فهتوايه کي بدهت.. ئينا کوره کي خليفه نهټ چنده بو خو ب دهليقه ديت و گوته بابي خو: نهټه چيه؟ تو فرماني ددهي ژ بلي عطائي کس فهتوايي نهدهت، و تو ب خو دچي داخوازا فهتوايي ژ قې زلامي دکهي يي چو پويته ب ته نهکري؟

خليفه ل کورې خو زڅري و گوټي: کورې من! نهوي ته ديتي من پسيار ژي دکر، نهوه عطاء خوداني فهتوايي، ميراتگري علمي عبداللاهي کورې عهباسي.. پاشي وي گوټن ناراسته هردو کورين خو کر و گوته وان: کورين من! خو فيري علمي بکن، ب علمي مرؤټي نزم بلند دبت، و علم عهبدان ب سر ملکان دنيخت!!

عطاء کي بوو؟

بهلي.. (عطاء) نهوي خليفې نومووي وهکي بچويکهکي ل بهر دهستان دروښت، عهده کي حبهشي يي رهش بوو، دهک و بابين وي ژي هردو عهبد بوون، بابي وي موسلمان بووبوو، و هاتبوو ل مهکههي ټاکنجي بووبوو، و عطاء ب خو ل سر دهمي خيلافه تا عثمانې کورې عهفاني هاتبوو سر دنيايي.

عطائي زانين ژ هژماره کا مهزن يا صحابييان وهرگرتبوو وهکي: عائشايي و نوم سهله مهي و نهبوو هورهيره و عبداللاهي کورې عومهري و عبداللاهي کورې عهباسي، و نهو ټيک ژ پشته قانين عبداللاهي کورې زويهري بوو، و ژي دنيته فهگواستن دبيترت: نهز گهشتبوومه دوسه د صحابييان.. و عطاء وهکي -مه گوټي- مرؤټه کي رهش و سهقت بوو، و دهسته کي وي ژي

د گهل عبداللاهي کورې زوبهيري بهطال بوبوو، و دووماهييا عمرې خو ټو ټو
کوره بوبوو، فتوا ل مهکههې يا وي بوو، زانايې مهزن ټوبو حنيفه دبېثرت:
(کسهکې چيتر ژ عطائي من نهديتیه).

عطاء کسهکې بې مال و حال بوو، کهعبه پتر ژ بيست سالان مالا وي
بوو، لي ږادبوو و دروينشت، و ههقالهکې وي دبېثرت: چو جار ان من نهديت
جلکهکې ولسا د بهر وي بت پينج دهرهه مان بينت! د گهل هندي ژي ټوگه
جارهکې چووبا ديوانا خليفه، خليفه ژ جهې خو ږادبوو و ټو ددانا جهې خو،
و خليفه د بن وي دا دروينشت.

ل ره مهزانا سالا (۱۱۵) مشهختي ل باژپړې مهکههې عطاء چووبوو بهر
دلوقانيا خودې، پستي ژيبي بوويه نيزيکي (۸۸) سالان يان پتر.

علمي عطائي:

عطاء د علمي دا گهشتبوو دهرهجهيهکا ولسا هتا دبېثرت: جارهکې
عبداللاهي کورې عومري هاته مهکههې دا عومري بکهت، خهکې مهکههې لي
کومبوون و پسيار بو خو ژي کرن، ټينا عبداللاهي گوتسه وان: ټهزي
عهجېگريمه ژ هوه گهلي خهکې مهکههې.. هوين پسيار ټين خو بو من کوم
دکمن و عطاء د ناڅ هوه دا!؟

عطاء نهگهشتبوو ټي دهرهجهي هتا وي دو تشت ل نک خو پهيداگرين:
بي ټيکي: وي نهفسا خو بندهستي خو کريوو، و ږي نهددايي چي تشتي
بقيت ټو بکهت، ټوگه فايدي ديني وي ټيدا نهبت.

بي دويي: ټوي وهختي خو ژي بندهستي خو کريوو، نهدهيلا گاههکا وي
ژ قستا بچت.

جارهکې وي گوتسه شاگردهيهکې خو: برازا! بين بهري مه حمز ژ ناخفتنا زنده
نهدرک، وي گوت: ناخفتنا زنده ل نک وان چ بوو؟ عطائي گوت: هر گوتنهکا

ههبا ژ بلی کیتابا خودی و هه دیسا پیغه مبهری -سلاڤ لی بن-، و فرمانا ب باشیی، و نه هییا ژ خرابیی، و نهو علمی مروقی نیزیکی خودی بکته، یان پیتهقییهکا ژبانا مروقی، ژ بلی شان همر گوتنهکا دی یا ههبا ل نک وان ناخفتنا زنده بوو.. پاشی گوت: نهی ما شهرم نینه بو نیک ژ مه دهمی سجلا وی یا وی ل پروژی تژی کری بو وی قه دکهن، و نهو بهری خو ددهتی تشتهک نه ژ کاری دینی وی نه یی دنیا یا وی تیدا نینه؟!

مروقی نه گهر نیهتا وی یا دورست بت، و علمی وی بو خودی بت، خه لک هه می نه ب تنی طه له بیتن علمی مفایی ژ علمی وی وهردگرن، و قه نجی و بهره کهتا وی ژی دگه هته یین دوبر و یین نیزیکی، و عطاء نیک ژ شان توخمه زانایان بوو.

ئیمامی مهزن (نه بوو حنیفه) دبیرت: دهمی نهز چوویمه مه کههتی بو کرنا هه جی د پینج تشتان دا نهز خه لهت بووم، هه لاقه کی نهو نیشا من دان، پشتی نهز خلاصبوویم و من قیای سهری خو بتراشم دا ژ ئیحرامان ده رکهم، نهز هاتمه نک هه لاقه کی و من گوتی: ب چه ندی دی سهری من تراشی؟ وی گوته من: خودی ته ب هیدایهت بینت! موعامه له د (مه ناسکان) دا چی نابت، روینه و چند ژ ته هات هندی بده من.. ئینا من شهرم ژ خو کر و نهز روینشتم، و من بهری خو نه دا قییلی، هه لاقی ئیشارهت دا من کو بهری خو بده مه قییلی، هیشتا من پتر شهرم ژ خو کر، و گاڤا وی قیای دهست ب تراشینی بکته، من لایی چه پی ژ سهری خو ب نک قه لیدا، وی گوته من: ژ لایی راستی دی دهست پی کهین، و وی دهست ب تراشینی کر، و نهز ژ شهرم یین خو و ژ عه جیبییین وی دا مام که فتمه هزاران، وی گوته من: بوچی تو یی بی دهنگی؟ ته کبیراتان بده.. و پشتی نهز خلاصبوویم و من قیای بچم، وی گوته من: دی کیفه چی؟ من گوتی: دی زقرمه جهی خو، وی گوت: دو رکاعهتان بکه پاشی هه ره. ئینا من گوته خو: نهغه نه کاری هه لاقانه، قی چه ندی علمه کی زنده پی

دقتیت، لهو من پسیار ژئ کر: ئەف تشتین ته نیشا من داین، ته ژ کیشه زانینه؟ وی گۆت: ئەف تشته من یین بو خو ژ عهطائی وەرگرتین.

د نایبیرا عهطائی و خهلیفهیان دا:

د گهل کو مرادا خهلیفه و والییان ئەو بوو عهطاء ههفالینییا وان بکهت ژئ، بهلئ عهطاء یئ دوبر بوو ژ دیوانتین وان، بهلئ ههر جارهکا مهصلحهتهکا مللهتی کهفتبا بهرۆکا وی، و قیابا ئەو چووبا کۆجکا خهلیفهیی وی خو ژ قئ چهندئ نه ددا پاش.. و ئەگهر بهری نوکه سهرهاتییهکا وی د گهل (سولهیمانی کورئ عهبدلمهلکی ئومهوی) مه فهگوهاست بت، سهرهاتییهکا وی یا دی د گهل برایی وی (هشامی) ژئ ههبوو.

عوشمانئ خوراسانی دبیتژت: جارهکئ ئەز و بابئ چووننه دیمهشقی دا قهستا هشامئ کورئ عهبدلمهلکی بکهین، ده مئ ئەم نیزیکی دیمهشقی بووین، مه دیت پره مپره کئ رهش ل سهر کهرهکی یئ سویار بوو، هندهک جلکین کهفن و زقر د بهر وی بوون، من پئ کره کهنی و گۆته بابئ خو: ئەفه کیسه؟ وی گۆته من: هس! ئەفه سهیدئ فقهزانین حیجازیه، عهطائی کورئ ئەبوو رهباچی..

پاشی بابئ من پهیاوو، و ب نک وی فه چوو، و وان خو د نیک و دو وەرکر، و پسیارا حالئ نیک و دو کر، پاشی ئەم ب رئ کهفتین، و گاڤا ئەم گههشتینه بهر ده رئ قهسرا خهلیفهیی، و جمواب گههشتیه خهلیفهیی کو عهطاء یئ ل بهر ده ری، ههر زوی خهلیفهیی گۆت: بلا بینه ژۆر، و ئەم ژئ ب خیرا وی زوی چووننه ژۆر، و گاڤا خهلیفهیی ئەو دیتی ب نک فه هات گۆتئ: مهرحهبا مهرحهبا.. وهره قئیرئ وهره قئیرئ، و هنگی راههستییا ههتا وی ئەو دانایه ب رهخ خو فه، و ئەو هه می مروقتین مهزن و ماقوبل یین کول دیوانئ دروینشتی بی دهنگ بوون، و بهرئ وان ما ل خهلیفهیی و قئ میتفانئ وی یئ غهرب! پشتی ده مکهکی خهلیفهیی گۆتئ: بابئ موحه ممه دی، بیژه کانئ داخوازا ته چیه؟

وی گۆتی: ئەی ئەمیرلموئمنین، تە ئیمانەت خەلکی مەکەهی و مەدینە،
ئەو مروۆتین خودینە و جیرانین پیغەمبەرنە، چاقی خو بدی..

خەلیفەهی گۆتی: باشە، چ ددی؟

وی گۆت: خەلکی حیجازی و نەجدی ژێ سەرکیشین ئیسلامینە، زەکات
وان هەر بدە مروۆتین هەوجە ژ وان..

گۆتی: بەلی، چ ددی.

عەطائی گۆت: خەلکی وان باژێرتن دکەقنە سەر توخوبیان، ئەون بەرانبەری
دوژمنی رادوەستن، و شەری نەیاران دکەن، وان موعویز نەکە، چونکی ئەگەر ئەو
هاتنە ژ بیرکرن توخویب دێ ئینە بەردان.

خەلیفەهی گۆتی: بەلی، چ ددەیی بابی موحەممەدی.

وی گۆت: (أهل الذمة) ژ جوھی و فەلان، چاقی خو بدەنی و بارەکی
زێدەیی طاقتا وان لی نەکەن..

خەلیفەهی گۆتە کاتبی خو: ئەفا بابی موحەممەدی گۆتی هەمییی بنقیسە و
بکە فەرمان..

پاشی گۆت: تشتەکی دی هەیه؟

عەطائی گۆتی: ئەی ئەمیرلموئمنین، تەقوایا خودی د نەفسا خو دا بکە، و
باش بزانه دەمی تو هاتییه دنیا یی تو یی ب تنی بووی، و گاڤا تو دمری ژێ تو
دی یی ب تنی بی، و گاڤا تو رادیبیه حەشری و حەسبێ ژێ تو دی یی ب تنی
بی، و ئەوتن نوکە تول دۆر خو دبینی ئیک ژ وان د گەل تە نابت. ئینا هەشامی
سەری خو چەماند و چاقین وی تژی رۆندک بوون.. هەنگی عەطاء رابوو و
دەرکەفت.

خەلیفەهی هەندەک پارە د گەل کەسەکی بو وی هەنارتن، وی ئەو پارە
وەرنەگرتن و گۆت: ﴿ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

(الشعراء: ۱۲۷) ههڅالې وې دبیټرت: ب خودی من نه دیت هتا نهو ژ نک
خه لیفه ی دهرکه فتی خو وې ئاڅ ژې څه خوار بت.

هوسا بهرکه تا وې ژ هه می کسان دگرت، و بهرې وې لې نه بوو تشتهک
بگه هته وې.

عه طء هه فتی سالان ل رۆژا عه ره فی ل سهر چیا یې راوه ستا بوو دوعا
ژ خودی دکر نهوی ب باره کې سڅک څه ژ گونه هان، یې گران ژ خیران ژ څی
دنیا یې دهریخت.

عوروهی کوری زوبهیری چه که کی ب بهرهم ژ داره کا ب خه مل

رههین دارا وی یا ب خه مل کویر د عهردی تهقواین را چووبوونه خواری..
بابی وی کورمه تی پیغه مبهری بوو -سلاڤ لی بن- زوبهیری کوری صه فیایا
کچا عهبدلموططه لیبی، و دهیکا وی نه سمانا کچا نه بووبه کری بوو، ژ لایی بابی
قه، رهه کا وی دگه هشته سهییدی ئنس و جنان، پیغه مبهری خودی -سلاڤ لی
بن-، و ژ لایی دهیکی قه نه قییبی زه لامی ئیکی بوو د ئوممه تی، کو نه بووبه کره،
و ژ لایی خزمانییبی قه، زاقایا عهبدللاهی کوری عومه ری کوری خه ططابی
بوو.

دهمی زه لامان شهر ل سهر (خیلافه تی) دکر، و ئوممه ت د ناقبه را برایی
وی (عهبدللاهی) و هه قالی وی (عهبدلمه لکی) دا بوویه دو پشک، وی خو
ژ (حهله قین) علمی دویر نه دکر، کاری وی نهو بوو وی کیتابا خودی و سوننه تا
پیغه مبهری وه کی ژ خاله تا خو (عائیشایین) وه رگرتی، نیشا خه لکی ددا،
عومه ری کوری عهبدلعه زیزی -خودی ژئی رازی بت- د دهر حه قا وی دا دگوت:
(نه ز که سه کی نابینم زانتر بت ژ عوروه یی کوری زوبهیری).

هیثیه کا غه رب:

دهمی نهو هیشتا یی جحیل ل سهر زه مانن خیلافه تا موعاویه یی کوری
نه بوو سوفیانی -خودی ژئی رازی بت- جاره کی نهو د گه ل سی چاره هه قاله کان
ل (حیجرا ئیسماعیلی)، ل نیزکی که عبه یا پیروز یی روینشتی بوو، مه زنییا

مالا خودی، د گهل جوانییا دیمهنی طه وافرنا وی کهوکهبا مایی ژ صهحابیان، د گهل ستیره گشتین تابعیان ل دۆر کهعبی، پتر ههیهت ددا دیوانا وان.. هاته سهر هزرا ئیک ژ وان کو بیژت: وهرن دا ههر ئیک ژ مه هیقییا خو بیژت، و ئەفه عهدهتی صهحابیان ژی بوو گاڤا سوچهت د ناڤهرا وان دا رحهت بیا، ئیک ژ وان دا بیژت: کانێ دا ههر ئیک ژ مه هیقییا خو بیژت، عبداللههی کورێ زوبهیری گۆت: هیقییا من ئەوه حیجاز ههمی بکهفته دهستی من، و ئەز بيمه خهلیفه. و برایی وی موضعهبێ کورێ زوبهیری گۆت: پا ئەز حهز دکهم بيمه مهزنی کووفه و بهصره، و کس شریکاتییا من تیدا نهکته. عبداللههکی کورێ مهوانی گۆت: هیقییا من ژ یا ههوه ههردیوان مهزنتره، ئەز هیقی دکهم پشتی موعاویهی خیلافهت بگههته من، و ئەز بيمه مهزنی عهردی ههمییی..

دو کس مابوون هیقییین خو نهگۆتبوون: عبداللههی کورێ عومهری، و عوروهیی کورێ زوبهیری، وان گۆتی: و هیقییین ههوه چنه؟

عوروهیی گۆت: خودی بهرهکهتی بۆ ههوه بیخته دنیا یا ههوه، هیقییا من ئەوه ئەز وه لی بيم خه لک علم و زانینی ژ من وهریگرن، و عبداللههی کورێ عومهری گۆت: و هیقییا من ئەوه خودی گونههین من بغهفرینت..

چهرخا زهمانی زقری، رۆژهاتن و رۆژ چوون.. موعاویه چوو، ههر وهکی رۆژهکی حوکم ل بهوستهکا عهردی نهکری، و کورێ وی یهزید ژی پشتی وی چوو، و خه لکی حیجازی (موایهعا) عبداللههی کورێ زوبهیری کر، و خه لکی ب خیلافهتی سلاط کری.. و دهمی ئەو بوویه خهلیفه وی برایی خو موضعهب کره والیبی عیراقی، و بۆ دهمهکی هیقییا وان ههردیوان بۆ ب جهه هات.

ل شامی خه لکی موایهعا عبداللههکی کورێ مهروانی کر، پاشی ب رهخ کهعبی فه ل نیزیکی وی جهی یی عبداللههی هیقی خواستی ئەو ب دهستیین عاملی عبداللههکی حهجاجی ئەقهفی هاته کوشتن، و ل عیراقی .. ل دوبر

موصعب ژى ب دويښ عبداللاهي دا چوو و د رتيا ويلايه تا خو دا هاته كوشتن.. و مهيدان بو عبدالملهكى ما قالا، عبدملهك بو خهليفى ئيسلامى و مهنى نيقهكا عردى وى زهمانى. هيقييا وى ژى ب جه هات.

دو هيقي مان.. يا عبداللاهي كورئ عومهرى، نهغه غهيبهكه ل نك خودى، و يا عورههوى ل بهر چاڅ ب جه هات، بوږى د گهل مه ناخفتنا عومهرى كورئ عبدالعهزى د دهر حهقا وى دا، و عبدرهحماني كورئ حومهيدى ديبترت: جارهكى نهز د گهل بابى خو چومه مزگهفتى، من ديت خهلك همى يى ل مروقهكى كومبووين و داخوازا علمى ژئ دكهن، ئينا نهز ژ وى عهجيگرتي مام، و من گوته بابى خو: نهغه كيهه؟ وى گوته من: عهجيگرتي نهبه، من دديت صهحايين پيغهمبهري -سلاف لى بن- پسيارين خو ژ څى دكرن، نهغه عورههوى كورئ زوبهيرييه!

نهغه دهسپيك.. و نوكه وهرن دا عورههوى ب هوه بدينه ناسين.

دانه نياسينا عورههوى:

عورهه -وهكى مه گوټى- كورئ زوبهيري عوماميه، و دهيك وى نسمانا كچا نهبووه كريه، ل سالا دووماهيى ژ خيلافه تا (عومهرى كورئ خهططابى)، يان پشتى (عثمان) بوويه خهليفه ب دو سى سالهكان، نهو هاتوو سهر دنيايى، و هيشتا ژيى وى ل دورتن دهه ساليى بابى وى زوبهير هاته شهيدكرن، و دهيك وى نسماني خهم ژ پهروهكرنا وى خوار، و چونكى مرادا وى نهو بوو بيته نيك ژ زانايين مهزن يين كيتاب و سوننه تي نيشا خهلكى دهن، هر ژ زاروكينيا خو وى قهستا صهحايين پيغهمبهري -سلاف لى بن- يين مايى كر، و علم ژئ وهرگرت، وهكى: ئيمام عهلى، و نهبوو هورهيره، و عبداللاهي كورئ عهباسى، و عبداللاهي كورئ عومهرى، و ژ همميان پتر: خاله تا خو دهيك موسلمانان عايشايى، نهوا عورهه نيزيكى خو كرى، و نهو وهكى كورهكى بو خو حسيبكرى، لهو دهمنى عورهه د گهل وى

دناخفت دگوتت: دادئ! و عائشايي علمي خو ب كيتابي و سوننه تي و شهريعتي همي گهاندئ. و روژهك ب سمر وي دا هات ئهو دهاته هژمارتن ئيك ژ (حفت فقهزانتين مهدينئ) يتن خهلك بو ديني خو لي دزقرن..

روژا عومهرئ كورئ عبداللهعززي بوويه واليئ مهدينئ، و ئهو گهشتييه باژئري، ئيكه مين تشت وي كرى ئهو بوو وي دهه زانا ژ خهلكئ مهدينئ داخوازكرنه ديوانا خو، و يئ ئيكي عوروه بوو، و گوته وان: من هوين يتن داخواز كرين بو كارهكي وهسا هوين دئ پئ خودان خير بن، و دئ بنه پشته فان بو من ل سهر حقيبي.. هوين دزانن ئمز يئ بوويمه مهنئ هموه و من نهقيت كارهكي بكهم بيئ كو رهئيا هموه وهرگرم، قئجا نهگهر هموه ديت كسهكي تهعدايي كر، يان هموه گوه لي بوو كو عاملهكي من زورداري ل ئيكي كر، ئمز هموه ب خودئ ددهمه سويندئ كو هوين بيژنه من. و هندی عومهر والي ل مهدينئ عوروه نيزيكرين كس بوو بو وي، و ب هئزترين پشه فان بوو بو وي ل سهر حقيبي.. و ئهقه كاري وي د گهل خهليفه ب خو ژي بوو ل شامي، چ د گهل عبداللهمهلكي بت يان د گهل كورتن وي بت، ههردهم وي رتكا باشيئ نيشا وان ددا، و چو جاران بهري وي ل ههقركيا وان و مال و مهنصبين وان نهبوو، و ههر جارهكا زانايي حهقي گوئ، بيئ بهري وي ل هندی بت فايدهكي دنيايي ب وي گوئنئ بگههتنئ، ئهو ل نك مهزن و بچويكان دئ بته جهئ قهر و احترامئ.

عوروهيي علم و عمهل پئكفه كومكروو، پتر ژ روژتين ساليئ ئهو يئ ب روژي بوو، و ب شهقي بارا پتر وي عيبادهت دكر، ب روژ چاريتكا قورئانئ دخواند، و ب شهقي وي ئهو د نقيژئ دا ژ بهر دخواند، يهعني: همر چار روژان وي دو جاران قورئان ختم دكر.. و عهدهتي وي بوو ساليئ همييئ وي بيستانئ خو تهعان دكر دا حيوان چو زيانئ نهگههينئ، و گاغا بيستان دهاته بهري، و دبوو دهمني فيقي وي ل سي چار جهان تعان فهدكر، و دگوت: ئهگهر ئيك

د بهر را بوری و دلې وی چوو فیتی دا بشیت بیت ژئ بخوت، و هندی بثیت
بو خو ژئ ببهت. ل روزه کا نهوی ب رژی ژ سالا (۹۳) مشهختی خودی
حهقییا رحا وی کربوو، و هندی کورین وی مانه پیقه دا نهو رژییا خو بخوت
وی ب یا وان نهکر، و ب دهقهکی ب رژی قه وی قهستا خودایی خو کر.

صهبرا وی ل سهر بهلایئ:

بهرچاقرین بهرپر د دیروکا عوروهی کورئ زوبهیری دا مروث ل نک
راوهستت ژ بهر وی دهرسا مهزنا صهبری یا کو تیدا هه، نهو بهرپر بوو یئ
ل سهر زهمانئ خیلافهتا وهلیدی کورئ عهبدلمهکی هاتییه قه کرن..
وهختهکی عوروهی قهستا باژپرئ دیمهشقی کر، و دهمی نهو گههشتییه
ویرئ و خهلیفه وی هاتنا وی زانی، خهلیفه وی ل نک خو میقان کر، و
قهدهکی زیده دایئ، و ل دهمهکی کورئ وی نهوی د گهل هاتی، د گهل هندهک
مروقان دهرکت و چو ته ماشا ههسپین خهلیفه وی، و ل دهمهکی نهو یئ غافل
ههسپهکی پین خو ب جوتکانی هاقیتن و لیتکهک لی دا، نهجلا وی تیدا بوو،
جاب گههانده عوروهی.. وی حهمددا خودی کر، و هیشتا نهو ب دورستی
ژ قهشارتنا کورئ خو خلاص نهبوی، پئ وی کفته بهر و وهرمت، و نهقه ژ بهر
وی برینئ بوو یا ب رتقه کهفتییه پئ وی و دایه بن، خهلیفه هنارته ب دویف
دختور و حهکیمان را؛ دا چارهیهکی بو میقانئ وی بیسن، و پستی وان زانینا
خو ههمی لی خهرجکری، وان ب خه قه ناگههدارییا خهلیفه کر کو چو چاره
نینن ژ بلی کو نهو پییی عوروهی ببن، نهگهر نه نیش دئ لهشی وی ههمییی
قهگرت، و گاڤا وان خه بهر گههاندییه عوروهی وی ب رویهکی گهش قه
پیشوازی ل نهمرئ خودی کر. و گاڤا حهکیمی نامیرهتین نشترهگرییی حازر
کرین، و کاری برینا پییی نساخی کری، وی گوتئ: نهز دبیرم نهگهر نه بجنئ
بدهینه ته باشتره دا ته های ژ نیشی نهمینت، وی گوت: من نهقیت نهندامهکی
لهشی من بیته برین بیی نهز ههست ب نیشانا وی بکهم و بو خو ب خیر

حسب بکهم، و گاڤا وی بهری خۆ دایه دهوور و بهرتن خۆ وی کۆمهکا زهلامان دیتن، گۆت: ئەڤه کینه؟ حکیمی گۆتی: ئەڤه من یتن ئیناین دا ته بگرن دهمی ئەم پی ته دبیرین.. عوروهی ب گرنترین ڤه بهرسڤا وی دا: بلا بچن.. مه چو ههوجیهی ب وان نینه، ئەز هیشیدارم زکر و تهسبیح جهی وان بگرن!

هتا دختۆری پیی وی بری وی (لا إله إلا الله، والله أكبر) دگۆت، و ل دویڤ دهست و داری نۆڤدارییا وی دهمی پشتی پی بری، و دا کو نهزیف بو چی نبت، ئەو جهی هاتییهبرین کره د نامانهکی تژی زهیتا کهلاندی دا، و گاڤا پیی وی کریهه د زهیتا کهلاندی دا، دلوی وی بووی و وی پۆژی ههمیی وی های ژ خۆ نهما، و ژ بهر وی بیهشییی وی پۆژی ب تنی ئەو نهشیا (وردی) خۆ -کو خواندنا چارتکهکا قورئانی بوو- بخوینت، و پشتی ئەو هشیاربووی، وی گۆت: کان پیی من نیشا من بدن.. گاڤا وان ئەو طهست نیشا دای یا پیی وی تیدا، وی بهری خۆ دا پیی خۆ و گۆت: ئەز ب وی کهمه پی ئەزل شهڤ و نیشهڤان ب ته بریمه مزگهڤتان، ئەو باش دزانت کو ئەز ب ته ب نک خرابیهکی ڤه نهچوویمه.

و وهسا چیبوو کول وان پۆژان کۆمهکا زهلامان ژ ئوبجاخا عهبسسیان هاتنه نک خهلیڤه، خهلیڤه بهری خۆ دای زهلامهکی کۆره د ناڤ دا بوو، ئینا پسار ژئی کر: چاوا چاڤین ته هۆ لی هاتینه؟

وی گۆت: ئەهی ئەمیرلموئمنین! د ناڤ ههمی عهبسسیان دا زهلامهکی وهکی من دهوله مهند و عهیال بۆش نهبوو، مالا من د نهالهکی دا بوو، پۆژهکی لههیهکا وهسا ب سهر مه دا هات چو جارن لههییین وهکی وی من نه دیتبون، مال و حال من ههمی د گهل خۆ بر، تشتی ئەز شیایم خلاصکم بچویکهکی ساڤا بوو، من ئەو دا بهر سنگی خۆ، و حیشرهکا من زی ژ لههییی ڤه رست، گاڤا من حیشر دیتی ئەز چوومی دا بگرم، و من زارۆکی خۆ دانا عهردی، و ئەز ب دویڤ حیشری ڤه چووم، دهمهکی قیژییا زارۆکی هاته من، ئەز لی

زڅړېم من دیت سهړئ وی یی د دهڅئ گورکه کی دا، ئەز ب لهز چوومی بهلئ یا ژ خو بوو، هتا ئەز گه هشتیمی گورک رهڅی و ئەو تمام بووبوو، من گوت: کور هر چوو دا ئەز بچمه حیشتړئ، گاڤا ئەز نیتړیک بوویم وی لیتکهک ل ناڅ چاڅین من دا، ئەنی ل من په قاند و ههردو چاڅ کوره کرن.. و هوسا د نیک شهف دا من خو دیت نه عه یال و نه مال و نه چاڅ!

خه لیفه ل زه لامه کی زڅړی و گوتئ: ههړن څی بېنه نک عوروه یی بلا چیروکا خو بو بیژت؛ دا ئەو بزانت کو د ناڅ خه لکی دا هنده کین ههین موصیه تا وان ژ یا وی مهزنتره.. بهلئ عوروه یی ههوجه یی ب هندئ نه بوو صه برا خو ب موصیه تین خه لکی دی بینت، گاڤا عوروه زڅړیه مه دینئ، کور د گمل نه و پتیهک پتفه نه، و خه لکی مالا وی هاتینه بهراهیئی، و تڅی چاڅین وان پسیرتن حیبه تی، یین ل هیڅیا بهرسه کئ ژ وی، وی گوته مرۆڅین خو: ئەو تشتی هون دبینن بلا ل بهر ههوه یی مهزن نه بت، ئەگه ر خودئ کوره کئ من بر بت وی سییین دی بو من یین هیلاین، و ئەگه ر وی پتیه کئ من بر بت وی دو دهست و پتیهک بو من یین هیلاین.. همد بو وی بت، ژ چاران وی سی بو من یین هیلاین، و ئەز ب خودئ که مه ئەگه ر وی پیچک ژ من ستاند بت ژ، وی پتر بو من هیلایه.. و ئەگه ر وی جاره کئ به لا دابته من وی گه لهک چاران سلامه تی یا دایه من.

ژ شیره تین عوروه یی:

ژ شیره تین بهرده وام یین عوروه یی ل عه یالی خو ذکر ئەفه بوو وی دگوته وان: ((کورپن من! خو فیزی علمی بکمن.. چونکی ئەگه ر هون د ناڅ خه لکی دا دبچویک ژ ی بن، به لکی خودئ ههوه ب علمی بکه ته مهزنین وان. ئەنی کورپن من! ئەگه ر ههوه باشیهک ژ مرۆڅه کی دیت هیڅیا خیرئ ژئ بکمن، ئەگه ر خو ئەو ل بهر خه لکی مرۆڅه کئ خراب ژئ بت، چونکی وی باشیئی هندهک خویشک دئ ههبن، و ئەگه ر ههوه خرابیهک ژ نیک کی دیت ژئ دهشیار

بن، ئەگەر خو ئەو ل نک خەلکی یی باش ژى بت، چونكى ئەوى خرابییى
هەندەك خویشك دئ هەبن..)).

و گەلەك جاران وی بئرا وان ل گۆتتەكا خالەتا خو عائیشایی دئینا قە،
دگۆت: ((جارەكئ عائیشایی گۆتە من: ب خودئ هەندەك جاران چل شەف
ب سەر مە دا ل مالا پئغەمبەرى دەاتن مە ئاگر نە بو چرایى و نە بو زادلیتانی
هل نەدكر.. گۆت: من گۆتئ: دادئ! پا هەوہ چ دخوار؟ وئ گۆت: ئاڤ و
قەسپ!)).

ئىبراهيمى كورئى ئەدەھمى

ئىبراهيمى كورئى ئەدەھمى تەمىمى يىخ خوراسانى د ناڤ زانا و زاهدئىن نوممەتى دا وهكى ئالايەكى بلند و ستيرهكا گەشه، كەسەك نەشىت بەھسى دىرۇكا زوھدى د ئىسلامى دا بكت ئەگەر ناڤى وى نەئىنت، و بەلكى گەلەك كەس ھەبن يىن ناڤى وى بەھىستى باوەر نەكەن كو دەمەك د سەر ڤى زاهدئى مەزن دا ھاتبوو ئەو يىخ دوبروو ژ رىكا خودئى، پاشى دەمەكى دى د سەر وى دا ھات ئەو د ناڤ مەزن و خودئىناسان دا ھاتە رىزا ئىكى..

سەرھاتىيا ئىبراهيمى كورئى ئەدەھمى ژى دەرسەكا مەزنە بو وان كەسىن دنيا داىە پشتا خو كو بن ھىڤى نەبن، ڤىجا ئىبراهيم كى بوو؟ و سەرھاتىيا وى چ بوو؟

ئىبراهيم -وھكى مە گۆتى- ژ وھلاتى خوراسانى بوو، ژ باژئىرى بەلخ ئەوى دكەفتە د ناڤھرا روبرائى جىھونى و باژئىرى كابۆلى دا، بابى وى ئەدەھمى كورئى مەنصورى ئىك ژ مەلك و شاھئىن خوراسانى بوو، ل باژئىرى بەلخى ل دۆرىن سالا (۱۰۰) مەھختى ھاتبوو سەر دنيايى، و ل قەسرا مەلكى ھاتبوو ب خودانكرن، و ديارە ئەو نەخرىيى بابى خو بوو لەو ئەو بوو جىگرييا بابى خو دھاتە بەرھەڤكرن.

د جەووهكى تىرى خوڤشى و رەفاهىەت دا، و ب نازدارىيەكا زىدە ھاتە پەرورەدەكرن، چو تىتى ژى كىم نەبوو، چونكى ھەچى داخوازا وى ھەبا ھەر زوى بو دھاتە ب جەننىان، ما نە كورئى مەلكى و جىگري وىيە يىخ كو مەزن و بچوبكىن مەملەكەتى دڤىت خولامىنىيا وى بكن؟

وهكى هەر زارۆكهكى د كوچك و سهرايىن مهزنان دا دئىته ب خودانكرن ئىبراهيم ب دنيايى و خوشيىن وئ قه موژيل بوو، و قيانا وى بو دنيايى ئهو هند موژيلكر كو دهليقهيا وى بو هزركرنا د كار و بارى ئاخرهتى دا نهمينت، و دهستى ئهو بوويه نيقرهلام كارى وى يى سهرهكى بوو نيچيرقانى ل چولى، و نيچيرقانى ل وى دهستى -وهكى دهاته سالوخدان- ياريا مهلكان بوو.. خو دهستى بابى وى مرى و ئهو ل شوينا وى بوويه مهلك رى ئارهزوويا وى يا مهزن نيچيرقانى بوو.

دهربارهى ئهگهرا توهداريا ئىبراهيمى كورپى ئهدهستى دا دو گوتن دئينه قهگيران، و دوير نينه ههردو ب جه هاتين.

يا ئىكى ژ ئىبراهيمى ب خو دئىته قهگهاستن، دبىتت: جارهكى دهستى ئهز ل نيچيرى ل چولى، من ههسپى خو راکره چارگافى و دا ب دويف نيچيرا خو قه حهتا ئهز ژ ههقالين خو ههميان قهدهربوويم، و ل وى دهستى ئهزى موژيل ب راهيلانا ل دور نيچيرا خو قه دهنگهك هاته من گوت: ئهى ئىبراهيم بو قى چهندى تو نههاتيه ئافراندىن، و ب قى چهندى فهردان ل ته نههاتيه كرن ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ (المؤمنون: ۱۱۵) گوت: هندى ئهز ل لايى خو يى راستى و چهپى زقريم، من كس نهديت، ئينا من گوت: لهعنهتین خودى ل ئبلىسى بن! پاشى من قيا ههسپى خو بهارژوم بهلى بهرى ئهز قهستا نيچيرا خو بكم، جارهكا دى ئهو دهنگ هاته من، بهلى قى جارى نيزيكرت، ئهز لى زقريم ديسا من كس نهديت، و گاغا من قياى بهردهواميى بدهمه كارى خو بو جارا سيى ههز ئهو دهنگ هاته من، و دهستى من كس نهديتى من كره هموار: ئهقه هشاركرنهكه ژ خودى بو من، ئهز هشاربووم، ئهز هشاربووم!

گوتنا دويى: دبىتن: جارهكى ئىبراهيمى كورپى ئهدهستى يى مهلك قيا بچه نيچيرى و زيرهقان و ئيلچى تى ژى دور و رهخين وى بوون، دا نههيلن كس

نیزیکی وی بیت، ژ لایهکئی دی فه دا ئهو وی خه لکی به لاقه بکمن ئهو تین هاتینه
د ریکا مه لکی دا، دا ب دیتنا مهوکیبی وی شاد ببن.. ل لایئی ریکئی
پیره میتیره کئی بیتچاره یئی روینشتیبوو، ده می دیتی نیزیکی هندهک پی لئی بدانن
گازی کر: هموه خیره؟ وان گوت: مه لک هات مه لک!

پیره میتیری گوت: مه لک.. یان مه ملووک؟! (و مه ملووک ئهو کسه یئی
عه بد بت).

دهنگئی وی گه هشته مه لکی، و گاڤا مه لکی دیتی هندهک زه لامین وی
ب نک پیره میتیری فه چوون، دا وان بیتشین، وی گوت: کسهی نهئیشینن، پاشی
مه لک ب خو ب نک وی فه چوو و گوتی: ئهی پیرا! عه بد ب چ تشتی دئی
گه هته همیئی؟ پیره میتیری گوتی: ب هیلانا همیئی.

ئیبراهیم د ئاخفتنا وی گه هشت، سه ری خو هژاند و چاقین وی تژی رۆندک
بوون، پاشی ل هه قالتین خو زقیری و گوت: بزقرن ئهم ئه قرو ناچینه نیچیری، و
پشتی زقرینا وی ژ نیچیری ب سئ رۆژان وی بریاره کا مه زن دا.. بریار دا
همیئی بهیلت دا بگه هته همیئی!

ئیبراهیمی کورئ ئه دهه می بریار دا مه لکاتیئی بهیلت، و پشت به ده ته
قه سر و قوصور و مه مله که تی همیئی، خه لکی وه لاتی وی سپیده یه کئی
هشیاروون بیی مه لکی خو بیینن، و هندی لئی گه ریان ب سه ر چو سه ر و
شوینین وی هل نه بوون، ب تنی زه لامه کئی ژ ره عییه تا وی تی نه بت، شقانی
ل لایه کئی دویر ژ باژیری دکر، وی خیقته تا خو قه دابوو، شه قه کئی مه لک ب تنی
د بهر خیقته تا وی را بووری و داخوازه کا غه رب ژئی کر، گوتی: وه ره دا ئه ز و تو
جلکین خو پیک بگوهورین! شقان هه ر زوی ب که یف فه و بیی نارمانجا
مه لکی ژ قئی چهنده ئی بزانت ل بهر داخوازا وی هات.. و ئهو بوو رۆژا د دویف
دا شقانی ژئی وه کی هه می خه لکی مه مله که تی گو ه لئی بوو کو مه لک یئی
به رزه یه!

مهلكى نهوى كراسى شقانى يى درياى كريبه بهر خو، همسپى خو ب لهز
هاژوت و بهر ب روژئاقاين قه دچوو و ب چونا وى ديوكى نيك ژ غهريترين
سهرهاتييان توماركر، نهو مهلكى ژ ترستين خودى دا دنيا بهرداى..

پشتى قويناغهكا دريژ ئيبراهيم گهشته عيراقى و ل ويري ههقالينييا
هندهك زانايين مهزن كر وهكى: سوفيانى شهورى و فوضهيلي كورپى عياضى و
هندهكين دى.. و وى پسارا سهيداين خو كر كانى نانهكى حلال ل كيغه دى
دهست ب من كهفت؟ وان گوته: ههره قهستا شامى بكه، و پشتى نهو چوويه
وي ب دهستى خو كار دكر، هندهك جارن پالتهى و هندهك جارن
ناطورقانييا چم و بيسانان، و هندهك جارن ژى دچوو چياى دار دبرين و
دينان دفروته خهلكى، و ب حهقى دهستى خو وى خو ب خوان دكر.

ژ گوتهين وى يين ناقدار: نهو دبيژت: ههچيى تويه بئيت بلا زورداريى
ل كهسى نهكهت، و بلا تيكهلييا خهلكى ژى نهكهت، نهگه نه.. نهو نهشيت
وى ب دهست خو قه بينت يا وى دقيت.

و نهو دبيژت: نهو مهلكى عهدالتهى نهكهت فهرقا وى و دزيكهري نينه، و
نهو زانايى ب تهقوا نهبت فهرقا وى و گورگى نينه، و ههچيى خو بو نيكى دى
ژ بلى خودى بشكيتن فهرقا وى و سهى نينه.

جارهكى هندهك ههقالين وى گوته: نهگه تو ژنهكى بو خو بينى، وى
گوته: نهگه نهز شيايام دا نهفسا خو بهردهم.

ل سالا (۱۶۲) مشهختى ل شامى چوو بوو بهردلو قانييا خودى.

مرۆڤتین خودی د گهل مهزنین دنیایی

(مرۆڤتین خودی) و (مهزنین دنیایی) هر وهکی تو بیژی: عهسمان و
عهرد.. بلندی و نزمی.. رۆناهی و ناخ!! سوچهتهکا عنتیکهیه، و پهیهوندیهکا
غهربه، کهرم کهن دا ژ نیزیگ بهری خو بدهینی..

دیتنا مرۆڤتین خودی بو مهزنین دنیایی -بی گومان- دی یا گرتدایی دیتنا
وان بت بو دنیایی ب خو، لهو یا د جهی خو دایه بیرا ههوه ل دیتنا وان بو
دنیایی بینهفه: بینه بهر چاڤتین خو.. شهفهکی، دهمی تویی نقستی، ته هند
دیت تویی ل جههکی دچی، چند گاههگان تو چووی و خزینهیهکا مهزن کهفته
بهر سنگی ته، و تویی ب تنی یی، نهکس ههیه ژ ته بستینت، و نه کس
ههیه شریکاتییا ته تیدا بکهت، هیشتا ته تیر کهیف ب خزینیا خو نههاتی ته
هند دیت جرفهک ب ته کهفت و تو ژ خهو رابووی.. دلهکی تژی کول، دو
دهستین قالا، و چو ددی نه!

بهری خو ژ فی دیمهنی وهرگیره، سهحکه دنیایی.. (فلان کس) تو دا
بیژی قاروونه، ملیوونهک ل نک وی فلسهک بوو، دوهی مر، و مرۆڤتین وی نهو
بر د ناخی را کر و زقپین، چو بالیفک نهदानانه بن سهری، خو نهو فوتا تی
ئالاندی ژی زقپاند و بو وی نههیتلا ل وتری، جرفهک فی کهفت وی هند دیت
هشیار بوو، ههتا فی گاڤی د خهونهکی دا بوو نوکه ژی رابووچه، بهلی پا چ؟
دلهکی کوفاندار، و دو دهستین قالا!

ئەقەيە ئەو دىنيايا خەلك دىنى خۆ بۆ دفرۆشن.. ئىمام (محەمەد ئەلباقر)
دبېژت: ((دىنيا وەكى وى مالىيە يى تو بۆ خۆ د خەونى دا دبىنى، گاڤا تو
هشياربووى تو چوبى د گەل خۆ نابىنى)).

يان ژى گوهدارىيا مروڤهكى دى ژ مروڤتېن خودى بکه دى چاوا دىبايى
نىشا مە دەت: رۆژەكى (مەسرووقى كورې عەبدررهحمانى) دەستى برازايدەكى خۆ
گرت و برە هنداف لاتەكى خەلكى گلىشى خۆ دبر دهاڤىتى، مەسرووقى دەستى
خۆ ب نك گلىشى ڤە درېژكر و گۆتە برازايدى خۆ: ((بەرى خۆ بدە دىنيايا وان..
ئەھا ئەقەيە ل بن پىيىن مە، وان خوار و پويچ كر، كره بەر خۆ و دپاند، لى
سويارىبوون و ھىلا، و بۆ خاترا قى ئەوان خوينا ئىك و دو رپت)).

چەند تشتەكى غەربە سەرا گلىشەكى مروڤ خۆ تى بېت! چەند
ھەڤركىيەكا بى خىرە سەرا كنجرەكى مروڤ شەرى ھەڤالى خۆ بکەت! دىنيا
بويكەكا ب خەملە، گەلەك يا جوانە، بەلى بەرى خۆ بدى جەھكى پاڤر لى ماية
كەسى بەرى تە دەست نەكرىتى؟ قىجا ئەڤە چ عشقەكا ڤازىيە؟!

كو مە زانى ئەقەيە دىتتا مروڤتېن خودى بۆ دىبايى، تو بېرى دىتتا وان بۆ
مەزنىن دىبايى دى يا چاوا بت؟

مەزن -ب دىتتا وان- دو مەزنىن: يان ئەوہ يى دلئى خۆ ل دويف گۆتتا
خودى و پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- دبەت، دىنى خودى دپارىزت و شرىعتى
وى ب كار دئىنت، و ئەو ھنگى ژ كۆما مروڤتېن خودى دئىتە ھژمارتن، يان ئەوہ
يى دىنى خودى -ھەمى يان ھندەك- لاداي و رىكەكا دى بۆ خەلكى داناي دا
ل دويف بچن، و ئەڤە ژى ئىك ژ دويانە: يان وى باوہرى ب دىنى خودى نىنە،
و ھزر دكەت شرىعت ب كىر ھندى نائىت بۆ خەلكى بىتە مەنەج.. و ئەڤە نە
ژ حىسبىا موسلمانانە، يان ژى وى باوہرى ب شرىعتى خودى ھەيە و د ھندەك
مەسەلان دا ب كار دئىنت ژى بەلى ب دورستى پىگىرىيى ب شرىعتى ناكەت

و زۆردارییی ل خەلکی دکەت.. و ئەقەیه یی مە ناڤی وان کریهه: (مەزنیین دنیایی)، و ئەم پسیار دکەین ئەری هەلوستی مرۆڤتین خودی ژ وان چیهه؟

ل دەسپیکتی دێ بیژین: مرۆڤتین خودی نهخاسمه یین زانا ژ وان، هەردەم ژ حاکم و سولطان و میران دێ منەتن، و هەلوستی وان ژ وان ژ ڤیری دەست پی دکەت.. ئەو کەستین دویقەلانکییی بۆ مەزنیین دنیایی دکەن ئیک ژ دو ئارمانجان دخوازن: یان (مەنصبین بلند) ب دەست خۆ قە بینن، یان بەریکین خۆ ژ ڤرترا دنیایی تژی بکەن.. و مرۆڤتین خودی ژ ڤان هەردو ئارمانجان ددویرن. نه وان (مەنصب) دڤتین نه (مالی دنیایی)، و هەچییت باوهر نهکەت بلا ڤی سەرھاتییا کورت بخوینت:

رۆژەکی خەلیفی ئومەوی (سولەیمانی کوری عەبدلمەلکی) ھاتە مەدینە، و قەستا مزگەفتا پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- کر، ل کوژییەکی مزگەفتی بەری وی ب زەلامەکی کەفت نیشانین تەقوایی لی ددیاروون، خەلیفە پسیارکر: ئەوی ھە کییە؟ ھندەکان گۆتی: (صەفوانی کوری سەلیمیە) ئیک ژ زانا یین مەدینە یین مەزە.. ئینا خەلیفە کیسکەکی تژی پینجسەد دینار کرد دەستی زەلامەکی خۆ دا و گۆتی: ڤان دیناران بۆ وی ھە بیە. وی کیسک ژێ وەرگرت و ب نک صەفوانی قە چوو، ل ھنداڤ سەری راوہستا و گۆتی: (أمیر المؤمنین) ی ئەڤ دینارە یین بۆ تە ھنارتین، صەفوان ما و ژئەلە بەری خۆ دای، گۆتی: کوری من! دياره تو یی خەلەتبووی وی بەحسی من نینە. زەلامی گۆت: نه نه، ما تو نه صەفوانی؟ صەفوانی گۆت: بەلی.. بەس سەحکی بەلکی تو یی خەلەتبووی. زەلام دودل بوو، زڤری نک خەلیفە دا مەسەلی مسۆگەر بکەت، و دەمی ئەو ب ڤی چەندی قە دموژیل صەفوانی ھیدی خۆ ژ مزگەفتی قەدزی و ل مەدینە ھەمییی نەما، و ھەتا خەلیفە ژ مەدینە دەرئەکەفتی کەسی صەفوان ل مەدینە نەدیت.

ئەگەر مرادا ھندەکان ئەو بت خەلیفە وان ب خولامینی د گەل خۆ قەبویل
کەت؛ دا پارێھەکتی زێدە بگەھتە، یان بەھوستەکتی ژ خەلکی بلندتر لئی بیت،
صەفوان و یێن وەکی صەفوانی قەبویل ناکەن خەلیفە د بەر وان را بچت!

ئەگەر باوەرییا ب خودی و هیقییا رحما وی سەرمالی مرۆقی بت، نە
دنیا و نە مەزنیین دنیایی نەشیین مرۆقی ل دویش خۆ راخپین، (سەلەمەیی
دیناری) ئەوی دبیژنی: (ئەبوو حازم) ئیک ژ زانایین تابعیانە، د گۆتەکا خۆ
دا دبیژت: ((من ھندەک زانا دیتبوون زانینا وان ئەو ژ خەلکی دنیایی ھەمییی
بی منەت کر بوون، و خەلکی دنیایی نەشیابوون ب دنیا یا خۆ، خۆ ژ وان بی
منەت بکەن، وان ب زانینا خۆ قەستا خەلکی دنیایی کر لەو خەلکی دنیایی
نەشیان وان ب دنیا یا خۆ د سەر دا بیەن)).. مەعنا ئەو زانایی ب دورستی
مرۆقی خودی بت، زانینا وی دی وی ژ مەزنیین دنیایی و دەولەمەندان بی
منەت کەت.. رۆژەکتی دەولەمەندەکی ھنارتە ب دویش (ئەبوو حازمی) را و
گۆتی: ھندەک پسارین دینی مە یێن ھەین وەرە نک مە دا بو خۆ ژ تە بکەین،
و دا بو خۆ باخچین ژ، (ئەبوو حازمی) بەرسقا وی دا و گۆتی: ((ئەز
گەھشتبوومە ھندەک زانایان -و مەخسەدا وی زانایین صەحابیان بوون- وان
دینی خۆ ھل نەدگرت، و نەدبرە نک مرۆقین دنیایی، و من نەقیت ئەز ئیکەمین
کەس بم قی تشتی بکەم، ئەگەر تە کارەک ب مە ھەیە تو وەرە))..

و چونکی مرۆقین خودی خۆ ژ مەزنیین دنیایی بی منەت دکەن سەرفەراز
دژین.. رۆژەکتی دەمی (سولەیمانێ کورێ عەبدلمەلکی) ھاتییە مەدینی چوو
سەرا ھژمارەکا زانایان دا، و وان ژ سەرا وی دا، و بەری ئەو بزقرتە شامی
پسارکر: ئەری زانیەک مایە ل مەدینی ھندەک صەحابی دیتبن و مە ئەو
نەدیتبت؟ ھندەکان گۆتی: بەلی، (ئەبوو حازم) یی مای تە نەدیتییە، خەلیفە
گۆتە زەلامەکی: ھەرە بیژنی بلا بیته نک مە، مە دقیت وی ببینن، گاڤا قاصد
ھاتییە نک ئەبوو حازمی و داخوازا خەلیفە گەھاندیی، ئەبوو حازمی گۆتی:

من چو سۆل ب (أمیر المؤمنین)ی نینن، ئەگەر وی سۆلەک ب من هەیه بلا ئەو بیت. خەلیفەى گۆت: ئەبوو حازم راست دبیژت، ئەم دئ چینه نک وی، و خەلیفە هاتە نک ل مزگەفتی، وهکی هەر فەقیههکی وی، خەلیفە ل بەرانبەر وی پروینشت، و ب گازندهفه گۆتە ئەبوو حازمی: ئەفسە چ زفرا تییە تود گەل مە ب کار دئینی؟

ئەبوو حازمی گۆتی: ما تە چ زفرا تئ ژ مە دیتییه؟

خەلیفەى گۆتی: خەلکی مەدینئ هەمی هاتن سەرا مە بەدن و تونەهاتی.

ئەبوو حازمی گۆتی: حەتا ئەقرۆ من و تە ئیک و دو نەناسییە.

خەلیفەى گۆتی: تو راست دبیژی.

پاشی خەلیفەى (سولەیمانی کورئ عەبدلمەلکی) گۆتە ئەبوو حازمی:

ئەری بۆچی ئەم حەز ژ مرنئ ناکەین؟

ئەبوو حازمی گۆتی: چونکی هەموه دنیا یا خۆ یا ئاڤاڤاڤی و ئاخەرەتا خۆ یا

خرابکری، و کەسئ نەڤیت ژ ئاڤاڤاڤی بچتە خرابەى.

خەلیفەى گۆت: خوزی من زانیبا کانی حالی مە سوپاهی ل نک خودئ

دئ چ بت؟

ئەبوو حازمی گۆتی: بەری خۆ بدە قورئانی دئ زانی، خودئ دبیژت: ﴿إِنَّ

الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿٥١﴾﴾ (الانفطار: ١٣-١٤).

خەلیفەى گۆت: و رەحما خودئ ل کیشەیه؟

ئەبوو حازمی گۆت: یا نیزیکی قەنجیکارانە.

خەلیفەى گۆتی: باشە زڤرینا مە بۆ نک خودئ دئ یا چاوا بت؟

ئەبوو حازمی گۆت: هندی مرۆڤئ باشە، وهکی وی کەسی دئ زڤرت یئ

ب وهغەرەکتی دەرکەفتی، و ژ مرۆڤئین خۆ خەرەبیبووی، و یئ خراب وهکی وی

عەبدی دئ زڤرت یئ ژ خودانی خۆ رەڤی ڤیجا هەندەکان گرتی و ل خودانی

زفراندی. گاڤا ئه‌بوو حازمی وه گوتی، سوله‌یمانی هند کره گری حه‌تا ده‌نگی
گریبا وی ب سهرکه‌فتی، و پشتی سوجه‌ته‌کا درێژ خه‌لیفه‌ی گوت: ئه‌ری تو بو
مه‌ چ دبێژی؟

ئه‌بوو حازمی گوتی: دئ من عه‌فی که‌ی ژ ڤی پسیاری؟

خه‌لیفه‌ی گوتی: نه‌، شیره‌ته‌که‌ ئه‌ز هه‌ز دکه‌م تول من بکه‌ی.

ئه‌بوو حازمی بی ترس و دودلی گوتی: باب و باپیرین ته‌ ب کوته‌کی خو
کربو مه‌زنین خه‌لکی، ب شیری هاتنه‌ سهر حوکمی بیی پازیبونا خه‌لکی، و
وان کوشته‌کا مه‌زن ئیخسته‌ ناڤ خه‌لکی پاشی چوون و بارکرن، ڤیجا ئه‌گهر تو
بزانی وان چ گوت، و چ بو وان هاته‌ گوتن!

ل ڤیری ئیک ژ وان مرۆڤین ب چنیین خولامینییی مه‌زنبوین و ل سهر
سفر (ته‌مه‌للوقی) قه‌له‌وبوین، ڤیا خو ل به‌ر خه‌لیفه‌ی شرین که‌ت، له‌و ل ئه‌بوو
حازمی هه‌یتاند و گوتی: ئه‌ڤه‌ نه‌ چو گوتنه‌ ته‌ گوتی.. ئه‌بوو حازمی گوتی: تو
دروه‌ان دکه‌ی خودی په‌یمان ژ زانایان وه‌رگرتیبه‌ کو حه‌قییی ئاشکه‌راکه‌ن و
نه‌ڤه‌شیرن.

خه‌لیفه‌ی گوته‌ ئه‌بوو حازمی: دو‌عایه‌کتی بو من ژ خودی بکه‌.. ئه‌بوو
حازمی ده‌ستین خو سهر ئه‌ڤرازکرن و گوت: یا ره‌بیی ئه‌گهر سوله‌یمان ئیک
ژ چاکین ته‌ بت تو خیرا دین و دنیا بی بدی، و ئه‌گهر ئه‌و ئیک ژ نه‌یارین ته‌ بت
تو به‌ری وی بده‌ وی رتکی یا ته‌ بقیت.. و خو بی ده‌نگکر، ئینا خه‌لیفه‌ی
گوتی: هه‌ما هنده‌؟! ئه‌بوو حازمی گوتی: ئه‌گهر تو یی ژ هه‌ژی بی هنده‌ ژ
به‌سه‌.. و به‌ری دیوان ڤه‌ره‌ڤت خه‌لیفه‌ی گوتی: ئه‌گهر ته‌ پیتقییه‌ک هه‌بت بیژه
دا بو ته‌ ب جه‌ بینین، ئه‌بوو حازمی گوتی: بلا.. من ببه‌ به‌حه‌شتی و من
ژ جه‌هنه‌می دویر بیخه‌! خه‌لیفه‌ی گوت: ئه‌ڤه‌ ب من ڤه‌ نایت، وی گوت: پا
ژ ڤی پتیه‌تر من چو ددی نه‌ڤیت..

خهلیفه‌ی گوتی: باشه بۆچی تو نائی د گهل مه بی، ئەم ژێ دئ مفایی ژ ته بینین و تو ژێ دئ مفایی ژ مه بینئ؟ ئەبوو حازمی گوت: (أعوذ بالله!)، خهلیفه‌ی گوتی: بۆچی؟ وی گوت: ئەگەر ئەز هه‌قالینییا هه‌وه بکه‌م نه‌ کو خودئ ژ من بستینت و من عه‌زاب بده‌ت.. و ده‌می ئەبوو حازم رابووی دا بچت، خهلیفه‌ی سه‌د دینار هه‌قیته‌ به‌ر و گوتی: ئەفان دیناران ل حالئ خو خه‌رج بکه، و پاشی دئ هنده‌کین دی ژێ بو ته هنیرم، ئەبوو حازمی گوتی: ب خودئ من ئەو بو ته نه‌قین قیجا چاوا دئ من بو خو قین، ئەف سه‌د دیناره ئەگەر پیش وان گوتنان فه‌ بن یین من گوتینه‌ ته، ب خودئ مرار و خوین و گوشتئ به‌رازی ل ده‌می ته‌نگاییی ژ وان هه‌لاترن، ژ خو ئەگەر ئەو ژ مالی موسلمانان بت، من شریک دئ تیدا هه‌بن له‌و بو من هه‌لال نینه‌ ئەز وان وه‌رگرم، ئسرائیلی هند ل سه‌ر ریکا راست بوون هندی مه‌زنین وان ده‌اتنه‌ نک زانایین وان، پشتی ئەو سه‌رنخوین بووین و د چاقتی خودئ دا شکستین و باوه‌ری ب طاغوتی ئینای، زانایین وان هاتنه‌ دیوانین مه‌زنان و پشکدارییا وان د دنیا یا وان دا کر، ئینا هه‌قالینییا وان د کوشتنی ژێ دا کر.

قی پاقریئی.. قی بی منه‌تیئی.. قی سه‌ربلندیئی، مرۆقین خودئ گه‌هاندنه‌ وی پیکا بلند یا که‌سی دی ژ بلی وان نه‌گه‌هشتیئی.

ته‌قوادارییا قان چاک و پارسان ئیکا هند ژ وان چیکر ئەو به‌ری خو ژ وی جه‌ی ژێ وه‌رگیرن یین زۆردار قه‌ست دکه‌نئ.. خودئ ئەو بو جیگرییا پیغه‌مبه‌ری خو -سلاف لی بن- یین داین، و ئەوی ب جیگرییا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- رازی ببت چاقتین خو ب دیتنا مه‌زنین دنیا یی تیر ناکه‌ت! بلا نه‌خۆشی بیته سه‌ری وان، ترس و برسئ ببینن، گوتنن زقر.. گرتن.. لیدان.. نه‌فیکرن، ئەفه هه‌می ل به‌ر وان چو نینه، تشته‌کی سقکه‌ به‌رانبه‌ر عه‌زابا خودئ یا ئەو ژێ دره‌قن، یا کو دئ گه‌هته‌ وان ئەگەر وان هه‌قالینییا زۆرداران کر. جاره‌کی (عه‌بدلمه‌لکی کوری مه‌روانی) داخواز ژ عه‌لییی کوری حوسه‌ینی کوری ئیمام

عہلی -ئوئ ب ناسنائی زہینولعابدین دئیتہ ناسین- کر کو ژ مہدینئ بیتہ نک وی ل شامئ، و بمینتہ ل وئری، زہینولعابدین ب قئ چہندئ یئ رازی نہبوو، ئینا خہلیفہی بریار دا ب کوتہکی وی بینن، لہشکہری خہلیفہی ہاتئ دہست و پیئین وی زنجیرکرن، و بہری وی بیمن زانایئ ناقدار (ئبن شہابی زوہری) دہستوری ژ لہشکہری خواست کو دہلیقہیہکی د گہل زہینولعابدینی بمینت، گوہداریا زوہری بکن دا ئو قئ سہرہاتیئ بو مہ قہگئرت:

زوہری دئیرت: گاٹا ئمز چوومہ نک زہینولعابدینی و من دہست و پیئین وی زنجیرکری دیتین ئمز گرم، و من گوتئ: خوزی ئمز نوکہ ل شوینا تہ بام و تو یئ بہردای بای، وی گوتہ من: ئہی زوہری ما تو ہزر دکہی ئہٹ حالئ ئمز تیدا بو من یئ نہخوشہ؟ نئ ئگہر من قیابا ئمز یئ گرتی نہدبووم.

بہلی راستہ.. ئگہر وی قیابا دا چت ل دیوانا خہلیفہی روینت و تشتہک یئ ژئ کیم نہدبوو، دا یئ ب قہدر و خاتر بت، بہلی سویاہی دہمئ ئو رابہری خودئ رادوہستیا و پسپار ژئ دہاتہکرن: ئو چ ہہقالینی بوو تو و خہلیفی زوردار گہاندییہ ئیک؟ بوچی تول دیوانا وی دروینستی؟ ئو دئ چ بیئرٹ؟ نہ.. ئہی زوہری بلا نہخوشییا ئہقرؤ بت نہ شہرمزاریا سویاہی!

(ئہبوو وائل شہقیئ کورئ سہلہمہی) ئیک ژ زانایئ تابعیان بوو، بیست صہحابی دیتبون، رۆژہکی ئیکی گوتئ: مزگینیا من ل تہ بت کورئ تہ (یہحیا) یئ بوویہ قازی، وی گوت: ئگہر تہ گوتبا من کورئ تہ یہحیا مر، من گہلہک پی خوشتر بوو ژ قئ گوتنا تہ گوتی، پاشی وی گوتہ کچہکا خو: ژ ئہقرؤ وئقہ چی تشتئ یہحیا بو من بینت ژئ وہرنہگری!

مہزنییا دنیایئ ہندہ د چاقئین وان دا یا بی بہا بوو؛ چونکی دنیایئ ب خو چو بہا ل نک وان نہبوو.. بہلی دقئیت ژ بیر نہکہین کو مروقتین خودئ ئگہر ہات و جارہکی ئیک ژ وان ل دیوانا مہزنہکی ئامادہ بیا، قہدرگرتنا وی مہزنی بو وی ئیکا ہند ژ وی چئ نہدکر کو ئو خو ژ گوتنا حہقییئ بدہتہ

پاش، (مالکي کورځي ديناري) پرژه کي چوو ديوانا واليبي (بهصرا)، والي
گوتی: دوعا بو مه بکه، وي گوتی: نوکه ل بهر دهرگه هی کوچکا ته چند مروث
هه نه زورداری يا لی هاتییه کرن.. نو هه می بی نفرینان ل ته دکهن!

مروثین خودی نه گهر چ ب پشکدارییا مه زنین دنیا بی د مه زنییا وان دا
پازی نابن ژي، به لی نو خو ژ هندی ژي ناده نه پاش کو حقیبی بگهیننه وان؛
دا وان چو هیجهت نه مینن، پرژه کي (شیخ الإسلام ابن تهیمیه) چوو ديوانا
میره کي زالم؛ دا وي ژ خرابی پی پاشدا بیهت، بو طان وي میری گوت: تو
مروثه کي زاهدی يا باش نو بوو نهز هاتبامه نک ته! (شیخ الإسلام) ی گوتی:
مووسا ژ من چیتر بوو و فیرعه ون ژ ته خرابتر بوو، د گهل هندی ژي مووسا
پرژي سی جارن دچوو بهر دهری کوچکا فیرعه ونی؛ دا حقیبی بو بیژت!!

ئەو زانايى ژ مەزنىن دنيائى رەفى سوفيانى ئەورى!

ل وى دەمى دنيا ب نك وى شە هاتى وى پشتا خو دايى.. پتر
ژ مەزنەكى ژ مەزنىن دنيائى مراد بوو رۆژەكى ئەو بىت هەقالىنيا وان بكتە
و ل ديوانا وان روينت، بەلى ئەو ل سەر خوڤەشارتنى يى مجد بوو.. ژ قى
باژىرى دپەقى دچوو باژىرى دى؛ دا كەس ب جەپى وى نەكەقت و وى نيشا
خەلىفەى نەدەت، جارهكى پسيار ژى هاتەكرن: ئەرى بۆچى تو هەندە ژ مەزنان
دپەقى؟ وى گۆت: ئەز ژ هەندى ناترسم ئەو قەدرى من نەگرن دەمى ئەز دچمە
نك وان، ترسا من ئەو ئەو گەلەك قەدرى من بگرن قىجا ئەز حەز ژ وان بكم
و مەيلداريى بۆ بكم!

رۆژا ئەو مرى خەلكى گۆت: ئەقرو (أمير المؤمنين) د حەديسى دا مر،
ئەف چيائى (زانين) و (زوهد) و (تەقوايى) بابى عەبدللاھى سوفيانى ئەورىيە
قىجا سوفيان كى بوو؟

سوفيانى ئەورى و پىناسەيەكا كورت:

* ناڤى وى وەكى ئاشكەرا سوفيانە، كورپى سەعيدى كورپى مەسرووقى
ئەورىيە، ژ ئوبجاخا (بەنى ئەورە)، و خەلكى باژىرى كووفەيە.

* ل سالا (۹۷) ى مشەختى هاتبوو سەر دنيائى، و چونكى نەگەهشتبوو
زەمانى صەحابييان دئىتە ھژمارتن ژ (تابعين تابعيان).

* زانايەكى ب ناڤ و دەنگە نەخاسمە د زانينا حەديسى دا و ئەو دئىتە
ھژمارتن ئىك ژ شەش زانايىن مەزن يىن خودان مەزەب، و (عەبدللاھى

کورې موباره کی) دبېژت: من هديس ژ هزار و سهد سهدايدان وه رگرتبوو، کهدس ژ وان ژ ثهورې باشتر نه بوو.

* ل سالا (۱۶۱) مشهختي ل باژيرې (بهصرايې) چووبوو بهر دلوقانييا خودې.

نوکه دا بهرپهري گمشي سوفياني د گهل مهزني دنيايي فهکهدين دا بزانيان کاني نهو چ بوو سوفيان کرييه سهروهري زانايين وي سهردهسي، هتا زانايهک وي وهختي بېژت: سوفيان منهتهک بوو خودې د گهل مروقتين نيسلامي کري.

سوفيان و مهزني دنيايي:

سوفيان ژي وهکي ههر مروقهکي دي ژ مروقتين خودې ل وي باوهري بوو کو باشييا ههر مللهتهکي ژ باشييا دو توخمه کهدان دئيت: يا مهزنان، و يا زانايان.. و چاوا خوارن بو لهشي يا فهره دا پي بژيت، وهسا نهف ههر دو توخمه ژي بو جقاتي دفهرن دا پي بمينت، و چاوا خوارن دهسي خراب دبت بو لهشي دبت ههر، وهسا مهزن و زانا ژي دهسي خراب دبن بو جقاتي دبنه مرن.. و ب ديتنا مروقتين خودې سهرهکانييا خرابييا مهزنان ژ هندی دهست پي دکهت دهسي نهو شريعتي خودې -هه ميبی يان هندهکي- ژ ژينا خهلکي لاددهن و ديني ل دويف دلي خهلکي دبن، فيتجا دهسي وان نهف چهنده کر عهجتبگرتي نهبن نهگر ههوه ههسي رهنگين خرابيبي ژي ديتن؛ چونکي نهوي شهرم ژ خودې نهکهدت چو هزري بو بهنيان ژي ناکهدت.

مهزني نهگر ريتکا خودې ناسي و لي چوو و بهري مللهتي ژي دايني، مروقتين خودې دي ل دژر کوم بن، و بو وي بنه هاريکار و پشتهقان، نهگر وي ههقييهک نهزاني نهو دي نيشا دهن، نهگر ژ بيرکر دي نيننه بير، نهگر تهحسي دي دهستي وي گرن.. ژ خو نهگر مهزني پشت دا ريتکا خودې مروقتين دنيايي دي لي داجرپين و قيت کهنه سفرا وي، و مروقتين خودې دي ژي فهرفهن، هنگي زانا دي بنه دو پشک: يان دي خو دهنه د گهل مروقتين دنيايي،

يان دى د گهل مروقتين خودى بن. نهگهړ چوونه د گهل مروقتين دنيايى، نهو دى
بنه ههڅالين مهزنان د خرابيى دا، و هنگى خرابيى وان ل سهر جقاتى خو
ژ خرابيى مهزنان ب خو ژى دى خرابتر بت، بوچى؟

بهرسف بلا بو سوفيانى نهورى بت، سوفيان دبيتوت: ((مروقتى زانا دختورى
دينيه، و دهرهم دهردى دينيه، و ههر جارهكا دختورى دهرديننا خو، كى دى
ههبت وى دهرمان كهت؟)) مهزن دهمى خراب دبن دنيايا مروقتى خراب دكهن،
بهلى زانايين دينى دهمى خراب دبن دينى مروقتى خراب دكهن، و خرابكارنا
دنيايى د گهل مانا دينى سفكتره ژ خرابكارنا دينى د گهل مانا دنيايى، لهو
جارهكى دهمى پسيار ژ سوفيانى هاتيه كرن: چ تشت ژ ههميى خرابتره؟ وى
گوت: ((مروقتى زانا نهگهړ خراب بو)).

و بو وى يى پسيار بكهت: نهري كهنگى مروقتى زانا خراب دبت؟ سوفيان
بهرسفى ددهت: ((چى گاځا ته مروقتى زانا ل بهر دهرگهه سولطانى ديت تو
بزانه نهو دزيكهړه، و چى گاځا ته نهو ل بهر دهرگهه زهنگينان ديت تو بزانه
كارى وى ريمهتويه))، مهعنا: زانا ب شان همدو ريكان خراب دبن، و نهڅ
زانايين خراب نهون دينى خهلكى ددزن دا دنيا خو پى خوش بكهن، دينى خو
گورى مهزنان دكهن دا بهريكين خو ئاځاكهن، و زانينا خو قوربانى زهنگينان دكهن
دا ل سهرى كوچكان بيتنه دانان.. و مروقتين نهزان دهمى وان ب قى رهنگى
دبينن ههمى هزرا وان دبه نهو كو ههما دين ههر نهغهيه، لهو نهو ژى دى چاڅ
ل وان كهن، يان دى ژ دينى رهځن.. نهري ما خرابى ژ څى مهزنتر ههيه؟

بهلى خودى رحم يا ب مروشان برى، ل ههمى دهم و ههمى جهان نهو
كتهكا براه ژ زانايين دورست پهيدا دكهت دا بو خهلكى بينه نمونهيتن چاكيى
و رتنيشاندهرتن راستيى، و ژ لايهكى دى څه دا بينه باشتين بهرسف بو وان
زانايين (دزى) و (ريمهتى) بو خو كريبه كار و كسب.

پشتی قی رتخوشکرنی کمره م کهن دا دهفته را سوفیانی شهوری د گهل
مهزنان شه کهن دا بزاین کانی چاوايه ده می زانا مفایی ژ زانینا خو دبینت..
سوفیان مروقه کی فهقیر بوو، پتریا ژییی خو یی بهرده ست تهنگ بوو،
هندهک جاران دو سی روژ ب سهر دا دچوون دانه کی خوارنی ب ده ست نه دکه فت،
هه قالی وی (نه بوو شهابی حه ناط) دبیت: روژه کی نه ز چومه نک سوفیانی
ل که عبی خو دریت کر بوو، من سلاف کری، وی ب سستی جابا سلافا من دا،
من گوتی: خویشکا ته هندهک خوارن یا بو ته هنارتی، ئینا نه ئیکسه ر
رابووه، من گازنده ژئ کرن و گوتی: بوچی ته ب سستی جابا سلافا من دا؟
وی گوت: د ناقبه را من و ته دا بت، نه فه سی روژه من تشتهک نه خواریه،
گاغا ته به حسی خویشکا من کری، من زانی نهو خوارنا وی بو من هنارتی دی
ژ کاری ته شییا وی بت.

گاغا خه لکی نهو د فی حالی دا ددیت، هنده کان نهو ژ فهقیریی دترساند،
لهو وی دگوته وان: ((هوین من ژ فهقیریی دترسینن؟ ترسا من نهوه دنیا
بکهفته دهستین من)). ترسا سوفیانی نهو بوو زهنگین بت، و ئیانا دنیایی
جهی خو د دلی دا بکهت، و سوفیان نهوه یی د گوتنهکا خو دا دبیت: ((نهو
دلی ئیانا دنیایی تیدا بت، ترسا ناخه تی ژئ ده رده کت))، دبیتن: زوهد نهوه
مروث دلی خو نه به ته دنیایی، بهلی فه رقه مروقه کی دنیا نه کهفته له پان ئیجا
دلی خو نه به تی، و ئیکی دنیا ل بهر دهستی بت و نهو دلی خو نه به تی، و
سوفیان ژ فی رهنگی دوی بوو، لهو زاهدین سه رده می وی دگوتن: یی زاهد
سوفیانه، دنیا ب نک شه وی هات، وی پستا خو دایی!

و دا هوین بزنان چاوا دنیا ب نک وی شه هات، و چاوا وی پستا خو
دایی وهرن پتر خو نیزیکی جیهانا سوفیانی بکهین..

سوفیان و ره‌ئینا بمرده‌وام:

ل نک گه‌لهک کهسان رزگاری ئەوه مروڤ د دنیا‌یی دا د خوشییان دا بژیت و یی ب سلامه‌تی بت، به‌لی مروڤین خودی ب ره‌نگه‌کی دی د رزگار‌ییی دگه‌هن: کو مروڤ دنیا‌یا خو بپار‌یزت و دینی خو ژ ده‌ست بده‌ت هنگی مرن ژ مانئ چیتره، (سه‌له‌مه‌یی کوڤی دیناری) گه‌لهک جاران دگوته خه‌لکی: ((ئه‌زی رازمه ئیک ژ هوه هند چاڤی خو بده‌ته دینی خو هندی چاڤی خو دده‌ته نه‌عالا خو))!

سوفیان ل وی باوه‌ری بوو کو پاراستنا دینی مروڤی زانا ب هندی دبت کو ئەو خو ژ کوچک و دیوانین مه‌زنین دنیا‌یییی بده‌ته پاش، و ده‌ستی خو نه‌که‌ته د ناڤ ده‌ستین وان دا؛ دا ل روژا رابونا مه‌زن ژ ده‌سته‌کا وان نه‌ئیتته هژمارتن. سوفیانی هه‌قاله‌ک هه‌بوو دگوتنی: (یوسف) روژه‌کی خه‌لیفی عه‌باسی (ئه‌بوو جه‌عفری) ئەو بو والیاتییی هلبژارت، خه‌لک چوونه نک دا کارئ وی یی نوی لی پیروژ بکه‌ن، سوفیان ژی چوو نک نه‌ دا پیروزیان لی بکه‌ت، نه‌.. سوفیانی گوتی: ((تیچوون بو ته بت ئەی یوسف! وان بی کیر تو سه‌ر ژی کری، ئەگه‌ر ل روژا قیامه‌تی هاته گوتن: کانئ ئەبوو جه‌عفر و دوک‌ه‌فتییین وی بلا رابن و توژی د گه‌ل بی، هنگی تو دئ چ که‌ی؟)).

روژه‌کی هزر و هسا بو خه‌لیفه‌ی چیبو کو سوفیانی بکه‌ته قازییی کووفه، ئینا وی هنارته ب دویش را، و پشتی ئەو ل دیوانا خه‌لیفه‌ی هاتییه ناماده‌کرن وی سلاف کره خه‌لیفه‌ی ب ناڤی وی و نه‌ گوتی (أمیر المؤمنین).. خه‌لیفه‌ی ب رویه‌کی گه‌ش قه‌ گوتی: ئەی سوفیان تو خو ژ مه‌ قه‌دشیری یا ژ ته قه‌ ئەم نه‌شینه‌ ته، ئەقه‌ مه‌ تو گرتی قیجا ما تو ناترسی ئەم حوکمه‌کی ل دویش دلئ خو بدانییه سه‌ر ته؟

سوفیانی گوتی: ئەگه‌ر تو بشتییه من حاکمه‌کی دی یی خودان شیان هه‌یه دشیته ته، و ئەو حه‌قییی و نه‌حه‌قییی ژتکجودا دکه‌ت.

وهزیری گوته خلیفه‌ی: ئه‌ی (أمیر المؤمنین) چاوا ئه‌ف نهمانه ب ڤی
ره‌نگی د گهل ته دناخت؟ ده‌ستوریه‌ی بده من دا سه‌ری وی ژ سه‌ر قابلی
بفرینم!

خلیفه‌ی لی‌ حه‌یتاند و گوتی: مرن بۆ ته بت، ما تو نزان‌ی سوفیان و
یئین وه‌کی وی حه‌ز دکهن ئهم وان بکوژین؛ دا خو‌شییا وان بته ئه‌گه‌را
شه‌رمزاریا مه‌؟ بنقیسه: مه‌ بریار دا سوفیان بته قازیی کووفه ب وی شه‌رتی
کس مایی خو د وی نه‌کته.

پشتی فه‌رمانا خلیفه‌ی هاتییه نقیسین و مؤرکرن وان ئهو کره د ده‌ستی
سوفیانی دا، سوفیان ژ دیوانا خلیفه‌ی ده‌رکه‌فت و ب نک رویباری (دجله) ڤه
چوو، و فه‌رمانا خلیفه‌ی د ئاڤی دا به‌ردا.. و ره‌ڤی! تو دا بیژی عه‌ردی ئهو
داعوریا یان عه‌سمانی هلکیشا، خلیفه‌ی جهه‌ک نه‌هیتلا و ڤی نه‌کته‌فت.

به‌ری بۆ هه‌وه بیژین کانی سوفیان کیڤه چوو، مه‌ دڤیت سه‌ره‌اتییه‌کا وی
یا دی د گهل بابی ڤی خلیفه‌ی بۆ هه‌وه ڤه‌گتیرین: ئه‌ف خلیفه‌ی مه‌ نوکه به‌حس
ژی کری (ئهبوو عه‌بدللاه‌ی مه‌هدی) یی عه‌ببایی بوو، کوپری (ئهبوو جه‌عه‌ری
مه‌نصور)، جاره‌کی ل مه‌که‌هی سوفیان و ئهبوو جه‌عه‌فر که‌فتنه به‌رانبه‌ری
ئیک، ئهبوو جه‌عه‌ری ملی سوفیانی گرت و به‌ری وی دا که‌عبی و گوتی: ئه‌ز
ته ب خودانی ڤی به‌یتی دده‌مه سویندی تو من چاوا دبینی؟ سوفیانی گوتی:
ئه‌ز ب خودانی ڤی به‌یتی که‌مه من تو دیتی پیسترن زه‌لام! و ده‌ستی وی به‌ردا
و چوو..

سوفیانی کاغه‌زا خلیفه‌ی بۆ ماسییان به‌ردا د ئاڤی دا، پاشی ژ به‌غدا
ره‌ڤی.. ئهو نه‌چوو باژیری خو کووفه؛ چونکی وی دزانی ئهو دئ ئینه وتری لی
که‌ریتین، قه‌ستا به‌صرا کر، و نه‌چوو ناف باژیری دا که‌س پی نه‌حه‌سییت، چوو
ناف بیستانه‌کی دارقه‌سپان و گوته خودانی: ئه‌ز مروڤه‌کی بی ریمه ئه‌گه‌ر ته
بڤیت ئه‌ز دئ بۆ ته ل به‌ر بیستانی ته بم و تو هه‌ر روژ خوارنی بده من، وی

گوټنې: بلا من قه بويله. روژه كې هنده ك باجهستين د بهر بيستاني پرا بوړين، هاتنه ناڅ بيستاني، سوفيان ب تنې يې حازر بوو، گوټنې: تو يې ژ كيي؟ وى گوټ: نه ز خلكې كووفه مه، گوټنې: ئهري خورما بهصرا شرينتره يان يا كووفه؟ سوفياني گوټ: خورما كووفه نه ز دزانم يا شرينه، بهلې يا بهصرا من نه خواريه نه ز نزانم. وان مروقان گوټنې: هه ي پا تو مروقه كې دره وينې! ما صهيك ژى مايه ل قيرى خورما بهصرا نه خوارى، تو ديترى هيشتا من نه خواريه؟ پشتي نهو باجهستين زقرينه بهصرا وان سوجه تا خو بو والى قه گيټرا، والى گوټ: بگهنې هه بت نه بت نهو دى سوفيان بت.. مروقه ك ل بهصرا ل بهر بيستانه كې دارقه سپان بت، و هيشتا تام نه كرتنه خورما بهصرا، نه گهر نهو سوفيان نه بت نهو كسې دى نابت.. و هتا ئيلچيپين والى گه هشتينه ناڅ بيستاني وان ديت نهو زهلامې خلكې كووفه يې چووى خاترا خو ژ خودانې بيستاني يا خواستى و ل بهصرا هميبي نه مايه!

قى جاري. كيښه بچت؟

- بو يه مهنې.. يه مهن جبه كې دويره و كس ل ويري وى نانياست و نهو دى ژ خلكى دويركه فت.

سوفيان ديټرت: وهختى ل سه ر ده مې (مههدى) ل من دگه ريان نه ز هاتمه يه مهنې، ژ قى تاخى بو تاخى دى نه ز دچووم، و چى جهې نه ز گه هشتامې نه ز دچوومه مزگهفتى، جاره كې ده مې نه ز ل مزگهفتى دزيبه ك ل وى تاخى هاته كرن يې نه ز لى، خلكى نه ز گرم و برمه نك والى (مه مهنې كورې زانده ي)، وى ناڅى من گوه لى بو بوو بهلې نه ز نه دنياسيم، گوټنې: قى دزيبا مه يا كرى، وى پسيارا من كر: بوچى ته دزيبا وان كرىه؟ من گوټ: من چو دزى نه كرينه، والى گوټه خلكى: كانې دهركه فن دا نه ز پسيارا وى بكهم.. ده مې ئم مايه ب تنې والى گوټه من: ناڅى ته چيه؟ من گوټنې: نه ز عه بدللاهي كورې عه بدرره حمانيمه، وى گوټ: نه ز ته ب خودى دده مه سويندى ناڅى خو يې

دورست بو من بيٽه. من گوٽ: ناٿي من سوفياني ڪورڙي سهعيديه، وي گوٽ: سوفياني ٿهوري؟ من گوٽ: ٿهري! وي گوٽ: تو ٿهوي يي (أمير المؤمنين) ل ته دگريٽ و بو من نفيسي ڪو هر جاره ڪا ٿهز ته بيٽم ته بگرم و بو وي بهٽيرم؟ من گوٽ: بهلي.. بيٽه ڪي وي سهري ڇو چه مانڊ، پاشي گوٽ: هندي ته بڻيت ل نڪ مه بمينه و چي گاڦا ته ڦيا ههريه، ب خودي ٿهگر ڇو تول بن پي من يي ڦهشارتي بي ٿهز پي ڇو راناڪم دا ڪس ته نهٽنت.

(مهدي) ڙي وهڪي بابي ڇو (مهنصوري) چوو، و سوفيان يي ڦهشارتي، خيلافهت گهسته ڪورڙي وي (هاروون ٿهلهشيد)، هارووني ڦيا ههڦالينيا ڇو يا ڪهڦن د گهل سوفياني نوي ڪهتهڦه، چونڪي هاروون و سوفيان ههردو پيڪڦه شاگردهيٽن ٽيمام مالڪي بوون، وان هديس ل نڪ خواندبوو، هاروون مرڻهڪي زانا بوو و گهلهڪ حمز ڙ زانايان ڙي دڪر، بهلي چونڪي ٿهو د حوڪمداريا ڇو دا وهڪي ٽيڪ ڙ ههردو عومهران نهبوو سوفياني ڇو نٽيزڪ نهڪر، و هر ڦهشارتي ما.. مرادا هارووني ٿهو بوو سوفياني بيٽنت، بهلي ڪاني سوفيان ڪي دزانت ل ڪيڦهيه؟

ٿهسو ٿهحمهڊي زوبهيري دٻيٽ: پڙهڪي ٿهز و سوفيان ل (منايي) د مزگهفتهڪي ڦه بووين بانگهلديرهڪي گازی ڪر: (أمير المؤمنين هارون الرشيد) ڦه فرمان دا به ههچي ڪهسي سوفياني ٿهوري نيشا مه بدهت ٿهم دڻ دهه هزاران دهيني!

و جارهڪي دهسي (مهدي) ل سوفياني دگهريا، هاته هجي و وي زاني ڪو سوفيان يي ل مهڪهڦي ٽينا وي گوٽه زهلامين ڇو: هر چاوا بت دڦيت وي بو من بيٽن، ٿهو رابوون ڇو د پيڪي دا ل سوفياني ڦهشارت، گاڦا سوفيان پوري وان ڇو لي دا و گرت و بره نڪ خهليفه، خهليفه گوٽي: بابي عهبدلاهي! ٿهڦه تول ڪيڦهيهي جههڪ مه نهٽيلا هندي ٿهم ل ته دگهريٽين.. باش بوو خودي تو ٽيخستيه دهستين مه، ڪاني بيٽه ته چ دڦيت دا ٿهم بو ته بڪهين؟

سوفیانی گۆتئی: ما دئی من چ فئیت؟ ب خیرا شیرین (موهاجر) و
(نه نصاریان) تو یئی گهشتیه کورسیکی و ئهقرۆ بچوبکین وان ل بهر
دهرگهئ ته ژ برسان دا دمرن! عومهرئ کورئ خهططابی دهمن هاتییه ههجئ
ههژده دینار خهرجکرن و د گهل هندئ ژئ گۆته ههقالئ خو: مه گهلهک خهرج
کر، تو ئهقرۆ بی هژمار یئ خهرج دکهئ.. خهلیفهئ گۆتئی: باشه ما ئهگهر نهز
نیشیم ههقئ ههه کسهکی بگههینمی؟ سوفیانی گۆتئی: ئهگهر تو نهشئیه ههه
ل مالا خو روینه!

ب قئ پهنگئ سوفیانی ژییئ خو بۆراند، هندی ژئ هاتی ژ دیوانا مهزنین
دنیا یئ رهقئ، و ئهگهر جارهکی هۆسا نهچار بیا ل دیوانا ئیک ژ وان ناماده بیا
ژئ بی ترس و دودلی وی ههقئ دگۆت.

ههقالئ وی (عهبدررهحمانی کورئ مههدئ) دبئژت: سوفیانی خو ل نک
مه ل بهصرا قهشارتوو؛ دا خهلیفه قئ نهکهفت، گاڤا کهفتیه بهر مرنئ و
نساخووی -و نساخیا وی ئیشا زکی بوو- وی دگۆت: ((خلاص، ئیدی
خو قهشارتن نهما، خو قهشارتن نهما!!)) و دهمن ئهه مری شهف بوو، ههه وی
شهقئ مه کارئ وی کر و بر قهشارت بهری سولطان پئ بحهسیئت.

ههقالهکی وی یئ دی دبئژت: گاڤا سوفیان مری من د خهونئ دا ددیت
ههه وهکی نهزئ ل بهحهشتئ چار زانایین هه دیسئ ژ خهلهکی بهصرا دروینشتئ
بوون بو خو دناختن، من پسپار ژ وان کر: پا کانئ سوفیان بوچی ئهه د گهل
ههوه نینه؟ وان سهزین خو بلندکرن و گۆتن: وهسا ئهه وی دبیین وهکی مرۆڤ
ستیران ل عهسمانی دبئنت.

ئهقه سوفیان بوو.. ئهوی خودئ هه دیسا پئغه مبههئ خو -سلاف لی بن-
ب وی و یین وهکی وی پاراستئ، (عهبدررهحمانی کورئ مههدئ) دبئژت: کهس
وهکی سوفیانی من نه دیتییه، گاڤا ئهه دچوومه دیوانا وی ژ ههیه تئ وی دا
من شهرم ذکر بههئ خو بدهمن، ب شهقئ من زیرهقانی لی ذکر، دههکی دا

نفت پاشی جرفهک ئی دکهفت و وی ب ترس شه دگوت: ئاگر.. ئاگر، ترسا
ئاگری خهو ژ چاقین من رهقاند. و دا رابت دهست ب نقیژان کهت هتا لی دبوو
سپیده، شهقهکی گوهی من لی بوو وی دگوت: ((یا رهبسی! تو دزانی من
چ دفتت، داخوآزا من نهوه تو من ژ ئاگری ئازا کهی، یا رهبسی ترسا ژ ئاگری
خهوا ژ چاقین من رهقاندی، و ئهگهر بو من دورست با ئهز د ناڤ خه لکی دا
نهدمام..)) پاشی هند دکره گری ژ بهر دهنگی گرییی من نه دزانی کانئ نهو
چ دبیزت!

سلاڤ ل سوفیانی بن دهمی وی پشتا خو دایه دنیایی و بهری خو دایه

ئاخه تی..

جهسه نی به صری نهوی دیتنا وی خودی ل بیرا مروقی دینا

قی جاری مه ل بهره بهریه رین ژینا مروقه کی ژ رهنگه کی تاییهت فه کهین، لهو دقتیت باش کارئ خو بکهین.. مروقهک بوو نهوین نهو دیتی وه صفا وی ههمی د پهیشه کی دا کوم دکر، دگوتن: ((دهمی مروقی نهو ددیت بیرا مروقی ل خودی دهاته فه)).

نه گهر ته بهری خو دابایی دهمی نهو ب رتقه دچوو، تو دا بیتری نهو نیخسیره که یی هاتییه گرتن، و یی دبهن دا سه ری وی بیرن.. گاڤا بهحسی جههنه می ل نک وی هاتبا کرن وه ل وی دهات تو دا بیتری جههنه م بهس بو وی یا هاتییه چیکرن.. نهو زهلامهک بوو هاتبوو د دنیایی دا؛ دا دنیا ب نه زمانئ وی باخفت، نهو پیغه مبهر نه بوو، و قهده را وی یا وه سا بوو نهو ل زهمانئ چو پیغه مبهران ژئ نبت، بهلی یی تیکه لیبیا وی کربا هیچ گومان بو چی نه دبوو کو نهو ژ بهرما یین پیغه مبهراتییه، گاڤا دناخفت دا بیتری دل و رح و دیمی وی ههمی د گهل نه زمانئ وی یین دناخفن، لهو هیزه کا وه کی یا مه غناطیسی وی هه بوو، نه بوو کیشانا ناسنی، بهلکی بو کیشانا دلین مروقان، حیکمهت ژ دهقی دپهشی لهو دهمی دناخفت مروقی قیابا نه قیابا دا گوهی خو ده تی حه تا وی ناخفتنا خو ب دووماهی ئینا..

روژا نهو مری زهلامهک د باژیری دا نه مابوو نقیژا نیقاری ل مزگه فتی بکهت، و نهو جارا نیکی بوو پشتی (به صرا) هاتییه ناڤا کرن نقیژا ب جماعت لی نه نیته کرن، هوین دزانن بوچی؟

- چونکی زهلام ههمی د گهل جهنازه یی (حسهنی بهصری) دهرکهفتبونه
 سهر قهبران، دا بیتری کفنهکی سپی یی د بهصرا همییی نالاندی! و نهگر مرنی
 همییی نیک مهعنا ههبت ژی، دهمی (عهزیزی) هندهکان دمتر کاننئ نهو
 چهندن هند مهعنا ژ مرنی دچن، لهو مرنا حسهنی هندي هژمارا خهلکنی بهصرا
 مهعنا ژئ دچوون..!

بهلی.. قتی جاریئ نه م دئ ل دیوانا نیمامی حسهن ناماده بین، نهوی
 ب حسهنی بهصری دئته نیاسین، بهلی تشتی مروقی حیبهتی دکهت دهمی
 دثیت بهحسی حسهنی بکهت نهوه مروف نزانن ژ کیشه دهست پی بکهت، و
 بهحسی چ بکهت و چ نهکته..

دهسپیکهکا پیروز:

ل باژیری (مه دینا مونهووه) ل نیزیکی مالهکی ژ مالین پیغه مبهری
 -سلاخ لی بن- دو سالان بهری نیمامی عومهر شهید بیت، حسهن هاتبوو سهر
 دنیایی، بابی وی و دهیکا وی ههر دو عهبد بوون هاتبوونه نازاکرن، دهیکا وی
 جاریا (أم سلمه) یی بوو، و گهلهک جاران دهمی کارهک بو دهیکا وی چی دبوو،
 وی زاروکی خو یی ساقا دهیلا ل نک دهیکا موسلمانان (أم سلمه) یی هتا
 دزقری، و هندهک جاران دهمی وی دکره گری، (أم سلمه) یی پاخلا خو
 دکره د دهقی دا؛ دا وی تهنا بکهت، لهو دگوتن: حسهنی په یوه نندیهک
 ب پیغه مبهرینییی قه هه بوو، و دبیتن: دهمی حسهن یی ساقا هندهک جاران (أم
 سلمه) یی نهو دهنارته نک صهحابییان ل مزگهفتی، و ناشکه رایه کو مهزه لکا
 وی ب رهخ مزگهفتی قه بوو، و جارهکی ژ وان جاران نیمامی عومهر نهو
 هلگرت و دو عایهک بو کر و گوټ: یا ره بی تو وی زانا بکهی د دینی دا و وی
 ل بهر خهلکی شرین بکهی..

و ههر وهکی دوعایا عومهری د دهر حهقا وی دا ب جه هات!

حسهنی گهلهک صهحابییتن مهزن دیتبوون، وهکی عوثماني و عهلی و طهلههی و زوبهیری، و وی ههدهیس ژ هژمارهکی ژ وان ریوایهت دکر، بهلی تشتی بهر چاڤ ل نک وی نهو بوو، دهمی نهو یی جحیل وی دهمی خو هند نهدا وهرگرتنا علمی هندی ددا کرنا جیهادی، لهو ریوایهتین وی یین ههدهیس ژ صهحابیان دکیم بوون.

حسهن مروقهکی زهلام باش بوو، ههیهتهکا زیده ل نک ههبوو، و جوانیهکا بهر چاڤ ژ وی ههبوو، (العوام بن حوشب)ی دگوت: نهز تهشیهها حسهنی ب پیغهمبهرهکی دکهم. و (نهبوو بوریده) دبیرت: من نه دیت مروقهک هندی حسهنی وهکی صهحابییتن موحهمهدهی بت. و هندهک جاران دهمی مروقهکی پسیرهک ژ صهحابییتن پیغهمبهری نههسی کورئ مالکی کریا دهمی نهو پیرسووی، نهو دا بیترت: پسیرا حسهنی بکهن، وی یا ژ بهرکری و مه یا ژبیرکری.

بو رهوانبیزی و دهف و نهزمانان دبیرن: ل وی زهمانی کس ژ حسهنی و ههجهجایی تهقهفی ب دهف و نهزمانتر نهبوون. و دهمی بهحسی وی ل نک نیمام (محمد الباقری) دهاته کرن وی دگوت: حسهن، نهوی ناخفتنا وی وهکی ناخفتنا پیغهمبهران؟! و گاڤا نهو ل مزگهفتی دروینشت و دهست ب وهعزی دکر ب سهدان شاشک ل دۆر وی کۆم دبوون، دا بیتری ههر نیکی طهیرهکی ل سهر سهری، وهسا ب گوتنا وی شه دهاتنه گرتدان، و پتر جاران وهعز و گوتنا وی ل دۆر زوهدی و سلووکی و ترساندنا ژ مرئ و ناخهتت بوو.

ل دۆرتین چارده سالییی مالا وی ژ مه دینت بو بهصرا هاته شهگوهاستن، و نهو د گهل دهیبییتن خو هات و قهستا قی باژیری کر، و بهصرا هنگی قهلهیهک بوو ژ قهلهیهییتن نیسلامی یین مهزن، چونکی دکهفته سهر توخوبییتن دهولهتا نیسلامی، و هژمارهکا مهزن ژ صهحابی و تابعییتن مهزن ل قی باژیری نوی

هاتییه ئاڤاکرن ئاکنجی بووبون، حهسهن ژى ل ڤى باژتیری ئاکنجی بوو، لهو
ئو ب ناسناڤی (حهسهنی بهصری) دهاته نیاسین.

و ئو هه ل ڤى باژتیری مریوو، ل دهسپیتکا هه یقا رهجهبی ژ سالا (۱۱۰)
مشهختی، ل سپدهییا نهینییی، و ل مزگهفتا بهصرا پشتی نڤیژا نهینییی نڤیژ
ل سه ر وی هاتهکرن، و خه لک ل دویش جهنازی وی ده رکهفت، و وی رۆژی
وهکی مه گۆتی بو جارا ئیکتی د دیرۆکا بهصرا دا نڤیژا ئیقاری ل مزگهفتی
نه هاتهکرن، چونکی کس نه مابوو د باژتیری دا هه می چوو بوونه سه ر زیاره تان!

تشتی حهسهن بلندکری:

نوکه دیت هندهک ژ هه وه د گه ل خو پسیار بکهن: ئه ری ئه و چ بوو حهسهن
گه هاندیییه ڤی ده ره جی؟ و بوچی ئه و هنده ل بهر خه لکی بی ب بها بوو؟
جاری گوهی خو بده نه جیرانی وی و هه ڤالی وی (خالدی کورپی صه فوانی)
چاوا حهسهنی ب مه دده ته نیاسین، رۆژه کی ئه میره کی پسیارا حهسهنی بهصری
ژ وی کر، کانی ئه و بی چاوایه، وی گۆت: ((ئه ز باش وی دنیا سم، ئه ز جیرانی
وی مالی مه، و هه ڤالی وی بی مزگه فتمه .. کانی ئه و ب سه رڤه بی چاوایه
ژ بن ڤه ژى ئه و بی وه سایه، گۆت نا وی وه کی کریارا وییه، ئه گه ر ئه و باشییه کی
نیشا خه لکی بده ت بهری هه مییان ئه و ب خو وی دکهت، و ئه گه ر ئه و وان
ژ خرابییه کی بده ته پاش ئه و بهری هه مییان خو ژى دده ته پاش، من دیت ئه و ی
خو ژ خه لکی بی منه ت دکر، دلخو خو نه دیره وی تشتی د دهستی وان دا هه ی،
و خه لک هه می دهه وجه بی وی بوون، داخوازا وی تشتی دکر بی ل نک وی
هه ی...)).

وهکی بهری نوکه ژى مه گۆتی هه ر بهر به ره کی هه ی د ژیا نا حهسهنی بهصری
دا، بی ژ هه ژى هندیییه مرۆڤ ل نک راوه ستت و عیبه رت ان ژى وه ر بگرت، و
هلبژارتنا هندهک ژ ڤان بهز به ران بو به حس ژى کرنی د چند ده قیقه به کین کیم دا

کاره کئی ب ساناهی نینه، بهلی هر چاوا بت نهو نوکه بو مه کاره کئی پیئتقییه،
دا بشیین گوتنا خو ل دور مروقتین خودی تمام بکهین..

حسمن د ده مه کی دا ژیا بوو، گه لهک گوهورینتین مه زن ب سهر جیهانا
نیسلامی دا هاتبوون، ده می فتنه چی دژی خه لیفی راشدی یی سییی عوثنانی
کورئ عهفانی رابوون و مه سه له گه هشتییه هندی نهو نیمامی بکوژن، حسمن
یی سیزده چارده سالی بوو، و پشتی خیلافهت گه هشتیه نیمامی چاری عه لیبی
کورئ نه بوو طالبی، و وی خو ژ مه دینی فه گوهاسستییه باژیری کووفه ل ژتیریا
عیراقی، حسمنی ژی -د گهل مالا خو- قه ستا به صرا کر و ل ویری ناکنجی بوو،
و قویناغا فه گوهاستنا خیلافهتی ژ مه دینی بو کووفه، پاشی بو شامی وی
ب چاڤ دیت، نیقهک ژ زه مانئ خیلافهتا راشدی، و هه می ده می عه داله تا
موعاویه ی، پاشی پشتی خیلافهت که فتییه دهستی جحیلین بنه مالا نومه ییه ی،
و وی به رفره هییا ده وله تا نیسلامی ل سهر دهستی وان دیتی، و د گهل وی
زولما هندهک جاران ژ هندهک ژ وان پهیدا دبوو، پاشی ده می عومه ری دویی
جارهک دی بیرا خه لکی ل زه مانئ راشدییان نی نایه فه، و پشتی عومه ر
ژ مه دانی ده رکه فتی، و جارهکا دی مه سه له زقرییه مه لکاتییا ب کوته کی..
نه فه هه می حسمنی ب چاڤ دیتبوو.

نه فه ژ لایی سیاسی فه، و ژ لایی علمی فه نهو ده می حسمن لی ژ یای
ده می به لاکرنا علمی شمرعی بوو، صه حابییان ژ لایی خو فه، و د گهل وان و
پشتی وان ژ ی طه له بین وان ژ تابعیان هه می هیزا خو بو به لاکرنا کیتابی و
سوننه تی، و (عه صری ته دوینی) -وه کی دئیته نیاسین- ده ست پی دکر..

ژ لایی جفاکی فه، دو دیارده دبه رچاڤ بوون: دیاردا ده وله مند ی و ته ره فی
و خو مژویکرنا ب دنیا یی فه، و دیاردا زوه دی و ده سته ردانا ژ دنیا یی،
نهوا پشتی هنگی ب ناقی (ته صه ووفی) هاتییه نیاسین..

حسه‌نی به‌صری د څان هه‌می مه‌یدانان دا (جهوله) هه‌بوون، و وی د هه‌می څان (مه‌جالاتان) دا هه‌لو‌یست و گو‌تن و بو‌چوون هه‌بوون، حسه‌ن چهن‌د یی‌ دو‌یر بوو ژ جفاکا خو‌ هند یی‌ نی‌زیک ژی بوو، دو‌یر ژ سی‌اسه‌تی وی سی‌اسه‌ت دگوهارت، و بی‌ی دل‌ی خو‌ ببه‌ته وی تش‌تی د ده‌ستین خه‌لکی دنیا‌یی دا هه‌ی وی بی‌ر و بو‌چوونین خه‌لکی دنیا‌یی دگوهارتن، هه‌قالینیا خه‌لیفه و نه‌میران نه‌دکر و خو‌ ژ کو‌چک و دیوانین وان ددا پاش، د گه‌ل هن‌دی ژی مرادا هه‌می خه‌لیفه و نه‌میران نه‌و بوو هه‌قالینیا حسه‌نی بکه‌ن، ل وان جه‌ین خه‌لک پاشفه دچوو حسه‌ن پی‌شقه دچوو، و ل وان جه‌ین خودان جه‌رگ دترسیان و مه‌صلحه‌تچی بی‌ ده‌نگ دبوون حسه‌نی بی‌ ترس ده‌نگی خو‌ بلند دکر، و دا هو‌ین هزر نه‌کهن نه‌ف گو‌تنا مه‌ ب تن‌ی (نینشائه‌کا بی‌ ده‌لیله) وهرن دا پی‌کفه‌ څی به‌ری‌ری ژ دیروکا وی څه‌کهن، د گه‌ل کی‌؟ د گه‌ل حه‌جج‌جی، نه‌وی‌ ل وی ده‌می- ناڅی وی ترس و له‌رز دنی‌خسته دل‌ی خه‌لکی، چونکی یی‌ حه‌جج‌ج لئ ب غه‌زه‌ب هاتبا حس‌یب بکه‌ نه‌و ژ ده‌یکا خو‌ نه‌بوویه!

د ناڅه‌را حسه‌نی و مه‌زنان دا:

چاره‌کی حه‌جج‌جی قه‌سره‌کا مه‌زن و جوان بو‌ خو‌ ل با‌ژیری (واسطی) ناڅا‌کر، و پشتی ناڅاهی ب دووما‌هی هاتی، وی ری‌ دا خه‌لکی هه‌می‌یی کو‌ بی‌ن به‌ری‌ خو‌ بده‌نه ناڅاهی و خو‌شی‌یی ب دیتنا وی بی‌ن، و دو‌عایا به‌ره‌که‌تی بو‌ ناڅاهی و خودان‌ی وی بکه‌ن.. نی‌مامی حسه‌ن خیلافی‌ عده‌تی خو‌ بریار دا، نه‌و ژی د گه‌ل خه‌لکی بچت ته‌ماشه‌ی قه‌سرا نه‌میری بکه‌ت، گاڅا حسه‌نی دیتی خه‌لک ب جوانی‌یا قه‌سرا حه‌جج‌جی و فره‌سی و نه‌خش و نی‌گارین وی مه‌نده‌هووش بوون، نه‌و د ناڅ وان دا رابوو‌قه و ده‌ست ب خواندنا خو‌تبه‌یه‌کی کر.. و د څی خو‌تبه‌یی دا گو‌ت: ((مه‌ هه‌می‌یان پی‌کفه‌ نه‌و ناڅاهی دیت یی‌ پی‌سی‌ پی‌سان ناڅا‌گری، و مه‌ دیت کو‌ نه‌و ناڅاهی‌یی فی‌رع‌ه‌ونی ناڅا‌گری گه‌له‌ک ژ ناڅاهی‌یی وی مه‌زنتر و بلندتر بوو، پاشی خودی‌ فی‌رع‌ه‌ون بره‌ هیلاکی و

ناڅاهيښي وي ژي ههرفاند.. خوزي ههجاجي زانيبا كو خهلكي عهسماني نهو
نهڅيايه، و خهلكي عهردى نهو خاپاندييه ههتا غوروروي نهو گرتي..)).

ب څي رهنگي نهو پيدا چوو، د ناڅ حيبه تي و دههشه تا وي خهلكي
ناماده بووي دا، ههتا هندهك ژ وان دل مايه پيشه و ترسيان ههجاج ل وي
ب غهزه ب بيت، لهو مروڅه كي گوتي: بابي سه عيدي، هنده بهسه! وي گوت:
خودئ پهيمان ژ زانايان وهرگرتييه كو نهو ههقيبي نيشا خهلكي بدهن و چويي
ژي نهڅشترن..

و كوما خهلكي څه رهي.. بهلي هندهك خودان خيران نهو تن ل هه مي جه و
هه مي ده مان دمشه، دا خو ل بهر ههجاجي شرين بكن، چوونه نك و ناخفتنا
ههسني بهصري بو څه گوهاست، ههجاج ژ كه ريتن خو دا هاريو، و ل خهلكي
زڅري و گوت: تيجوون بو ههوه بت! عه بدهك ژ عه بدتن بهصرا د ناڅ خهلكي
دا رادبته څه و چ يا وي دڅيت د دهر ههقا مه دا دبېرت، و كهس د ناڅ ههوه دا
نابت لي څه گيرت؟ ترسينوكين ترسينوك! نهز ب خودئ كه مه دي وه ل ههوه كه م
هوين ژ خوينا وي فرکه ن..

پاشي هنارته ب دويڅ جهلادي خو را.. و گوته هندهك ئيلچيپين خو: هه رن
ههسني بو من بينن.

گاڅا وان ههسني ئيناي، و ههسني گه هشتييه بهر دهری، و نيشانين
سه رپيني د روي ههجاجي و جهلادي دا ديتين، ب دهنگه كي نزم دو عايه ك
كر و ب ژوركه فت.. و خهلكي ديواني كاري خو كر دا دهه منين خو هلدهن دا
چپكين خوينا ههسني جلكين وان پيس نهكهن، بهلي هه زوي صه دمه بو وان
چي بو، وان ديت ههجاج ب نك وي څه چوو، و ري بو فره كر و ب هه بيه ت
څه گوتي: وهه څيري بابي سه عيدي، وهه څيري بابي سه عيدي!! و هنگي
راوه ستيا ههتا نهو بري دانايه ب ره خ خو څه، و گاڅا ههسني روينشتي
ههجاجي كه يفخوشي د گهل كر، و هندهك پسيارين ديني بو خو ژي كرن.. و

پشتی دهمه کی ژ ناخفتنی حه ججایی گوتی: بابی سه عیدی تو سه روه ری ههمی زانایانی! گاڤا حسه ن ژ دیوانی دهرکه فتی، دهرگه هقانی حه ججایی دا ب دویف شه و گوتی: بابی سه عیدی، حه ججایی تو بو قتی چندتی داخواز نه کربوی. حسه نی گوت: نه زانم، ژ جه لادی وی یا دیار بوو. دهرگه هقانی گوتی: من تو دیتی گاڤا تو هاتییه بهر دهری ههر وه کی ته دو عایه ک کر، نهو چ بوو ته گوتی؟ حسه نی گوت: من گوت: نهی خودایی نعمت د گهل من کرین و نه ز ل تنگاشیی هه وارین خو دگه هینمی، تو که ریا وی سار که ل سه ر من کانی چاوا ته ناگر ل سه ر ئیبراهیمی سار کر و کره ته ناهی.

سه ر هاتییه کا دی ژی حسه نی د گهل مه زتین دنیایی هه بوو، دهرسه کا مه زن بو زانایان بهری عامییان تیدا ههیه ..

دهمی عومه ری کورئ عبدالعه زیزی بوویه خلیفه، منافق و دوروی و (پاته خور) ژ بهر دهری خو کر نه دهر، و شاعر و نه زمان حلی و دره وین ژ دیوانا خو دهرتخستن، چونکی وی باش دزانی نهف صنفین مرۆقان هاریکارین چونا مرۆقینه بو جه نه می، و ل شوینا وان وی مرۆقین زانا و زاهد ل خو کومکرن، و نه گهر زانایه ک هه با یی ژ وی دویر ژی با، وه کی حسه نی نهوی ل به صرا دژیا، وی دهم بو ده می کاغه ز بو دهنارتن و داخوازا ره نی و بوچوونا وی دکر د مه سه لین گرنگ دا، و حسه نی ژ لایی خو شه به رسقا وی ددا، و بیی (موجامله) نهو حقی بو دگوت یا وی باوه ری پی هه ی، و گاڤا حسه نی زانای عومه ری یی بوویه خلیفه، ئیکه مین کاغه ز بو هنارتی، دا پیروزیی لی بکه ت، نهف سی چار ریزکه تیدا نقیسیبوون پشتی همدا خودی کری و سه لات داینه سه ر پیغه مبه ری: ((هندی دنیایه واره کی ب ترسه، روژا خودی ئادهم کریه تیدا بو عقوبه کربو تیدا، قیجا نهی نه میرلموئمین تو بزانه که فتنا ب دنیایی نه وه کی ههر که فتنه کتییه، یی نهو قهدری وی بگرت نهو دی بی قهدر بت، و ههر روژ نهو گله کان دکورث، قیجا تو نهی نه میرلموئمین د نیایی دا وه کی وی

برینداری به بی صهری ل سهر نه خوشییا دهرمانی دکیشت ژ ترستین نه خوشییا درتژ دا)). ئەڤه ئەو (کیتابا پیروزیاهییی) بوو یا حسەنێ بەصری بو عومەری کورێ عەبدلعەزیزی ەنارتی دەمی ئەو بووێ خەلیفە!

پشتی عومەر چووێ بەر رەحما خودی، و پسمامی وی (یەزیدی کورێ عەبدلمەلکی) بووێ خەلیفە، وی (عومەری کورێ ھوبەیرە) کرە والیی عیراقتی و خوراسانی، والی ەنارتە ب دویش دو ژ مەزنتین زانایین عیراقتی را: حسەنێ بەصری و عامری شەعبی، و پسیارا خو ب وان کر، و گۆت: ھوین دزانن کو (ئەمیرلموئمنین) ی ئەزی کریمە والی، و گوھداریا وی ل سەر من واجبە، بەلی ەندەک جارن ئەو ەندەک فەرمانان ل من دکەت ئەزی ژێ رازی نینم چونکی عەدالەت تیدا نینە، ھوین چ دبیتژن ئەگەر ئەز ئەمرتن وی ب جەم بینم گونەھەک بو من تیدا ھەبە؟ عامری شەعبی جەوابەکا وەسا دایێ ەندەک نەرمی تیدا بوو، دا نە دلێ خەلیفە ی بمینت و نە والی تەنگاڤ بیت.. و حسەن بی بی دەنگ بوو، ئینا والی ل حسەنی زقیری و گۆتی: و تو چ دبیتژی بابێ سەعیدی؟

ئیمامی حسەن گۆتی: کورێ ھوبەیرە! ژ خودی بترسە نە ژ یەزیدی، و تو باش بزانی خودی دشیت تە ژ یەزیدی مەنعە کەت، بەلی یەزید نەشیت تە ژ خودی مەنعە کەت، کورێ ھوبەیرە نیتیکە تو بمری و ملیاکە تەکی زقر و دژوار ب سەر تە دا بیت، ئەو بی ئەمریا خودی ناکەت، دێ تە ژ سەر قی کورسیکا تە ئینتە خوار، و ئەو دێ تە ژ قەسرا تە یا فرەھ قەگوھیت تە قەبرەکی تەنگ، ل وتری یەزید د گەل تە نابت، ئەو عەمەلی تە دێ د گەل تە بت بی تە ژ بەر یەزیدی بی ئەمریا خودی پی کری.. کورێ ھوبەیرە! ئەگەر تو د گەل خودی بی و طاعەتی وی بکە، ئەو ل دنیا یی و ئاخەرەت ی بەلا یەزیدی دێ ژ تە قەکەت، و ئەگەر تو د گەل یەزیدی بی د بی ئەمریا خودی دا، خودی دێ

ته هیلته ب هیئییا یمزیدی فه، و تو بزانه بو چو مرۆفان چی نابت د بی
ئه مرییا خودی دا گوهدارییا کەسی بکەن ئەگەر ئەو کەس کی بت.

گاڤا حسەنی ئەڤ گۆتە گۆتین رۆندک ژ چاقین والی بارین، و وی بەری
خۆ دا حسەنی، و حسەن د چاقین وی دا ژ شەعی ب بەاتر لی هات، و گاڤا
ئەو زقیرینە مزگەفتی و خەلک لی کۆمبوین، ئیمامی شەعی ب دەنگەکی
بلند گۆتە خەلکی: گەلی مرۆفان! هەچی بی ژ هەموه بشیت ل هەمی جهان
رازیبونا خودی ب سەر رازیبونا خەلکی بیتخت بلا وه بکەت، ئەز ب وی کەمە
یی نەفسا من د دەستی دا ئەو تشتی حسەنی گۆتییه عومەری کورێ هوبەیرە
من ژ دزانی بیژم، بەلی من دقیا کورێ هوبەیرە ژ خۆ رازی کەم، و حسەنی
دقیا خودی ژ خودی رازی کەت، ئینا خودی ئەو نیزیکی کورێ هوبەیرە کر و
ئەز ژ دویرکرم!

ئەڤە حسەن بوو ئەوی هەردەم د وه عزین خۆ دا دگۆت: کورێ ئادەمی!
خوزی ته زانیبا کو تو ئەو رۆژی یین ب سەر ته دا دبۆرن، چی رۆژا ل ته
ئاڤابوو، ئەو پرتەک ژ ته ڤه بوو.

مه مه دئ کورئ سیرینی نهوئ حه سه نهئ به صری نهو ل شوینا خو هلبزارتی

مهروانئ مهحمه لی مرؤقه کئ زیده عیباده تکه ر بوو، ژ وان بوو یین خه لکی هزر دکر ژ بهر وی بهر ه کهت ژ عه سمانی ل عه ردی دبارت، رؤژا نهو مری خه لک هه می بو عیجزبوون، و تازی کهفته هه می مالان، جیرانه کا وی دبیترت: پشتی مرنا وی ب ده مه کی من نهو د خه ونئ دا دیت، من پسیار ژئ کر: بابئ عه بدلاهی، خودایئ ته چ ل ته کر؟ گوئ: وی گوته من: وی نهز برمه به حه شتی، من گوئئ: پاشی؟ گوئ: پاشی نهز بلند کر مه د ناف خه لکی راستی (أصحاب الیمین) دا، من گوئئ: پاشی؟ گوئ: پاشی نهز دامه د گه ل یین نیزی کری (المقربین). گوئ: من گوئئ: ته کی ل وئری دیت؟ گوئ: حه سه نهئ به صری، و موحه مه دئ کورئ سیرینی!

حسه ن هه وه زانی کی بوو، ما ل وئری کورئ سیرینی.. و نهز باوهر دکه م گه له ک ژ مه موحه مه دئ کورئ سیرینی ژئ دنیا سن، به لئ ب تشته کی ب تنئ، ب ته عبیرا خه ونان، وه کی دی به لکی نهو نه زانن کو ئن سیرین ئیک ژ وان زاهدان بوو یین (زوه د) گه هشتییی و ل نک وی راوه ستیای!

ده مه کی حه سه نهئ به صری ژ بهر حه ججاجی ره قیبوو و خو ژئ قه شار تبوو، هنده ک هه قالین وی یین نیزی ک ب تنئ ب جهئ وی دکه فتن، ئیک ژ وان زاهدئ مه زن (ثابتئ به نانی) بوو، هنگی کچه کا حه سه نهئ مر، ثابت دبیترت: نهز چومه نک ئیما مئ حه سه ن، دا خه بهرئ مرنا کچا وی بگه هینمی و هیقییا من

ئەو بوو ئەو بېئىرتە من: پېتىش من قە نقيژى لى بکە، گۆت: گاڭا من خەبەر گەھاندىيى ئەوى ھند کرە گرى ھەتا دەنگى وى بلندبووى، و گۆت: ھەرە نک موخەممەدى کورئ سیرینی و بېئىرئ بلا پېتىش من قە نقيژى ل سەر بکەت.. گۆت: ھنگى مە زانى کو ھسەن کەسى ل رېزا ئىنى سیرینی نابىنت.

کورئ سیرینی کی بوو؟

دو سالان بەرى شەھیدبوونا ئىمام عوئمانى موخەممەد ھاتبوو سەر دىنایى، بابئ وى سیرین عەبد بوو، ل نک صەحابیئ پېتغەمبەرى و خزمەتکارى وى ئەنەسى کورئ مالکى دژیا، و ئەو مرۆڤەکئ صنەتکار بوو، دەمەک پېتغە نەچوو وى خۆ ژ ئەنەسى کرى و ئازاد بوو، بوونا موخەممەدى ل باژئىرئ مەدینى بوو، و زارۆکینییا خۆ وى ژى وەكى ھسەنئ بەصرى ل مەدینئ بۆراندبوو، و وى نیزیکی سېھ صەحابییان دیتبوون.

پشتى دەمەكى وى ژى قەستا باژئىرئ بەصرا کرپوو و لئ ئاکنجى بووبوو، و ھەقالینیيەکا موکم د ناڤبەرا وى و ھسەنئ بەصرى دا ھەبوو، و تىشتئ ئەو ھەردو ژتکجودا دکرن ئەو بوو ھسەن ھەردەم یئ خەمگین بوو تو دا بېئىرى ھوكمئ ئیعدامئ یئ ل سەر ھاتیيەدان، بەلئ موخەممەد مرۆڤەکئ کەیفخۆش و سوخبەتچى بوو، ئیک ژ طەلەبئین وان ھەردویان دبېئرت: موخەممەدى ھند دکرە کەنى ھەتا چاڤئین وى پۆندک دکرن، و ھسەنى ھەدیس بو مە دگۆتن و دکرە گرى. و مەھدیئ کورئ مەیمونى دبېئرت: موخەممەدى سوخبەت دکرن و شعر دخواندن و دکرە کەنى، و گاڭا دەست ب گۆتنا ھەدیسان کرپا ناڤچاڤئین وى تیک دچوون و دەھاتە گرتن. لەو ل وى دەمى دەھاتە گۆتن: ب ھلما ئىن سیرینی بکەن، نەکو ب غەزەبا ھسەنى!

ئیک ژ سالۆخەتئین ئىن سیرینی ئەو بوو ئەو گەلەک ژ بەرسقذانا پسارارن درەقى، ئەگەر ھات و ئەو پسارار ھەلالى و ھەرامى قە یا گرتدای با، ئەشعەث دبېئرت: دەمئ پسارارا ھەلالى و ھەرامى ژ موخەممەدى کورئ سیرینی

هاتبا کرن، پهنگی وی دهاته گوهارتن تو دا بیژی نه ئهوه یی بهری. و ههقالهکی وی یی دی دبیت: من کهس ژ وی ترسینوکتتر نهدیت بو فهتوایی. یهعنی: دهمی داخوازا فهتوایهکی ژئی دهاتهکرن ئهوی ژ ترسان دا خو ددا پاش، و زوی ب زوی بهرسف نه ددا، دترسییا ئهو خهلهت بیت فیتجا بکهفته گونههی. و د گهل کو ئبن سیرین مرۆقهکی تاجر بوو، و گهلهک دهمی خو ب کرین و فرۆتنی قه دبر ل سویکی، بهلی ئهو زاهدهکی مهزن ژی بوو، و ئهغه تشتهکی غهربه.. کهسهک ب دنیا یی قه موریل بیت و دنیا ریکا خو بو دلای وی نه بیت.

عهدهتی ئبنی سیرینی بوو ئهو پرۆژهکی یی ب پرۆژی بوو و پرۆژهکی دخوار، وهکی پرۆژییا داوودی.. و ئهو ب خو مرۆقهکی بازرگان بوو، دهمی خو ب تجارهتی و بهلاقکرنا علمی و دهرسدانی قه دبوراند، و تشتی ژ ههمیی پتر ئهو یی نافداربووی زانینا وی یا بهرفرهه بوو ب علمی تهعبیرا خهونان.

پشتی مرنا حهسهنی ب سهه پرۆژان، یهعنی: هه ل شهووالا سالا ۱۱۰ مشهختی، دهمی ژییی وی حهفتی و حهفت سال، ئبن سیرین چووبوو بهر دلۆقانییا خودی.

سالۆخهتین کورپی سیرینی:

دهم و جهی ئبن سیرین لی ژای هه ئهو دهم و جه- بوون یین حهسهنی بهصری لی ژای، و ئبن سیرین دهه سالهکان ژ حهسهنی بچویکتتر بوو، و تشتی دی یی ئبن سیرین ژ زانایین دی یین سهردهمی خو جوداکری ئهو بوو، ل وی دهمی زانا دو پهنگ بوون: هندهکان تیکهلییا خهلیفه و والییان دکر، چ بو هندی بت دا فایدهی ژئی بکهمن، یان بو هندی بت دا فایدهی بگههینتی، لهو وان گهلهک جاران خو ل سهه خهلهتیین مهزنان بی دهنگ دکر، و هندهکین دی بهرهنگارییا وان دکر، و د دهرس و دیوانین خو دا پهخهین دژوار ل وان دگرتن، و ئهگه جارهی ئهو ل دیوانا خهلیفه یان والی بهرههف ببان، وان ئهف چهنده

بۆ خۆب دهلیفه دزانی کو توند د گهل وان باخفن، و پروی ب پروی خهله تییین وان بدهنه بهر چاقین وان، ئبن سیرین نه ژ وان بوو و نه ژ وان، هندی ژئ هاتبا وی خۆ نیزیکی مهزنان و دیوانین وان نه دکر، و نه دهیلا کهل ل دیوانا وی ژئ بهحسی وان بکهت، جارهکی مروقهکی ل دیوانا وی گوتنن کریت گوتنه جهججایی، پشتی مرنا جهججایی، ئینا ئبن سیرینی گوتی: برازا، هس به.. جهججای یی چوویه نک خودایی خو، و رۆژا قیامهتی دهمی تو قهستا خودایی خو دکهی، تو دئی بینی کیمترین گونهها ته د دنیا یی دا کری ل سهر ته مهزنتره ژ مهزنترین گونهها جهججایی کری، ههر ئیک وی رۆژی دئی یی ب خو قه موژیل بت، و تو بزانه خودی دئی تولا وان ژ جهججایی قهکته یین وی زولم لی کری، و دئی تولا جهججایی ژئ وان قهکته یین زولم ل وی کری، قیجا ژ نهقرۆ وئقه تو خۆب خه بهر گوتنا کهسی قه موژیل نه که.

د سهر قی چندی ژئ را نه گهر جارهکی نهو گه هشتبا مهزنهکی، و وی پسپارهک ژئ کریا، نهوی حقی (بی موجههله) دگوت. والییی عیراقتی ژ لایی ئومهویان قه عومهری کوری هوبهیره جارهکی نهو قهخوانده دیوانا خو، ئبن سیرینی برازایهکی خو د گهل خو بر، گاڤا نهو ل دیوانا والی ناماده بووی، والی هندهک پسپارتین دینی ژئ کرن، پاشی گوتی: بابی به کری، ته چاوا خه لکی بازپری خو هیلاینه؟ وی گوت: من نهو هیلان زولم د ناڤ وان دا یا به لاقه، و ته های ژ وان نینه.. برازایی وی هیدی دهستی خو ل نهیشکا وی دا، ئینا نهو ل برازایی خو زقیری و گوتی: یی پسپاری ژ من دکته نه ژ ته، و نهقه شاهدییه که ژ من دئیتته خواستن، و یی شاهدهییی قه شیرت دلای وی یی پیسه. و پشتی نهو ژ دیوانا والی ده رکهفتی، والی سی هزار دینار بو هنارتن، وی نهو وهرنه گرتن و گوت: بو والی بزقیرین، برازایی وی گوتی: بۆچی ته دیارییا نه میری وهرنه گرت؟ وی گوتی: وی نهف ماله یی دایه من ژ بهر هزره کا باش یا نهو ژ من دکته، قیجا نه گهر نهز یی وهسا بم وهکی نهو هزر دکته چئ نابت

ئەز وی مالی وەرگرم، و ئەگەر ئەز یی وەسا نەبم، بۆ من حەلال نینە ئەز وی وەرگرم.

سەرھاتییەکا غەریب:

جارەکی وی بایئ چل ھزاران زەیت ب دەین کړی، پشستی زەیت وەرگرتی بەرئ خۆ دایئ مشکەکی مرار یی د جەرکەکی دا، وی گۆت: ئحتمالە ئەف مشکە ھیشتا ل کارگەھئ کەفتبته زەیتی، مەعنا ئەف زەیتە ھەمی دئ یا پیس بت، و ئەگەر ئەز زەیتی بۆ خودانی بزقڕینمەفە - و ئەفە حەقئ منە، چونکی زەیت یا ب عەییە- ئەز دترسم ئەو وی زەیتی ببەت بفروشتە خەلکی.. ھەما یا باش ئەو ئەز زەیتی ھەمیئ برێژم، و بلا خوسارەتی یا من ب تنئ بت. و وی زەیت پیت.

وی دەمی ئەو د تەنگافییەکا مالی دا دبۆری، گاڤا بوویە دەمی دانا دەینی، خودانی زەیتی ھات داخوازا پارەیتن خۆ کرن، وی پارە نەبوون بەدەتی، خودانی دەینی چوو نک قازی و گازندە ژئ کرن، قازی بریار دا ئبن سیرین بیتە گرتن ھەتا دەینی خۆ ددەت، و ب قئ پەنگی ئبن سیرین ھاتە گرتن، و دەمی وی بەحسئ قئ گرتنا خۆ دکر، دگۆت: بەری سیب- سالان من گونەھەک کربوو، ئەز دبێژم ژ بەر وی خودئ ئەف گرفتارییە ب سەری من ئینا.. و ئەو گونەھ چ بوو؟

جارەکی وی طان ب فەقیریئ ل مرۆڤەکی دابوو!

دەمی ئەو یئ گرتی، دلئ ھەرەسی ما پیتفە ژ بەر عەمرئ وی، و چونکی وی دیت ئەو چەند مرۆڤەکی پیروژ و عیبادەتکەرە، لەو جارەکی گۆتی: شیخ، دەمی دبتە شەف و کەس نەمینتە ل قئیرئ ھەرە مال و بمینە د ناڤ عەیالی خۆ دا، و سپیدی زوی بزقڕە فە، ھەتا قازی بریارا دەرکەفتنا تە ددەت. ئبن سیرینی گۆتی: نە ب خودئ ئەز وە ناکەم.. ئەز نابمە ھاریکاری تە ل سەر خیانەتا (ولی الأمرای).

هەر ل وان رۆژان سهحابییهی ناقدار نههسی کورێ مالکی کهفته بهر مرنی، و وی وهصیهتکر گاڤا نهو دمرت ئبن سیرین وی بشۆت و نقیژی لی بکهت. و پشتی نهو مری هندهک چوونه نک والی و وهصیهتا نههسی بو قهگیرا، والی دهستوری دا ئبن سیرین بیته بهردان، و گاڤا چوینه نک وی و پیرارا والی گههاندییهی وی گۆت: ل سهر دهعویا خودانی دهینی ههوه نهزی گرتیم، و نهز ژ قییری دهزناکهقم ههتا نهو دهستوری نهدهت. لهو نهو نهچار بوون چوونه نک خودانی دهینی و دهستوری ژێ خواست، و هنگی ژ نوی ئبن سیرین دهکهفت و چوو نههس شوشت و کفکر و نقیژ ل سهر کر، پاشی زقیری سجنی بیی بچت سهرا مالا خو بدهت!

مالکي کورې دیناری

دهمې مروّف دبیژت: مالک.. یه عنی: پاشمایا پیغهمبهراتییی، و نهغه یا غه ریب نینه نه گهر نم ل بیرا خو بینینه شه کو مالک ل سهر دهستی حسه نی غه بصری یی هاتییه په روه رده کرن، حسمن نهوی د کوشا دهیکا موسلمانان (أم سلمه) یی هاتییه ب خودانکرن.

دبت ل بهر گه لهک که سان یین ناقی فی چیا یی زانینی و زوهدی بهیستی تشته کی غه ریب بت نه گهر نم بیژین: مالک ل ده سپیکا ژییی خو، گه لهک دویر ژ خودی دژیا، و نیک ژ مهزترین عه ره قفه خوړین باژیری به صرا بوو! به لی.. پاشی روژهک هات نهف مالکه وه کی وی روژا گمش لی هات نهوا تینی و روژناهیی ل عه ردی به لاف دکهت، بوو نهو مروّف یی صه حابییی پیغهمبهری -سلاف لی بن- نه نسی کورې مالکی گوتییی: تو گه لهک وه کی صه حابییین موحه ممهدی یی -سلاف لی بن- نهز پتر ژ گه لهک عه یالی خو حز ژ ته دکهم.

قیجا سه رهاتییا مالکی چ بوو؟ و چاوا به ری وی هاته وه رگتیران ژ ریکا شهیتانی بو ریکا خودی؟

مالکي کورې دیناری.. هیقینی وی ژ وه لاتی سه جستانییه نهوی دکهفته د ناقبهرا نیران و نه فغانستانا نوکه دا، ل باژیری به صرا ژییی خو بوژاندبوو ل سه دا نیکي مشهختی و چاریکا نیکي ژ سه دا دویسی ژی، و گه هشتبوو دووماهییا دهمی صه حابییان و علم و حهدیس ژ نه نسی کورې مالکی یی

صهحابی، و مهزنی تابعییان حسهنتی بهصری، و سهعیدی کوری جوبهیری، و موحه ممدی کوری سیرینی وهگر تبوو.

پشتی حسهنتی بهصری ل سالا (۱۱۰) مشهختی چوویه بهر دلوثانییا خودی مالکی جهی وی ل مزگهفتا بهصرا یا مهزن گرت، و دهمی وی دهست ب وهعزی دکر مزگهفت ژ مروثان تژی دبوو تو دا بیژی تهیران یا دادایه سهر سهرین وان، روزهکی مروثهکی پسپارا دهسپیکا وی ژئی کر کانتی یا چهوا بوو؟ وی ب ئەزمانی خو سهرهاتییا دهسپیکا خو فهگیترا و گوتنا وی ژ ئەزمانی وی ئەم ب ئەزمانی خو دی فهگوهتیزین:

ل دهسپیکا عهمری خو مالکی زوگورد شورطه بوو، کاری وی ئەو بوو سپیدی هتا ئیثاری ب دهستهکی دژوار و دلهکی رهق ل باژیری دهات و دچوو زیرهثانی ل خهکی دکر، و ل دویف سهح و سویان دگهپرا، و دهمی کاری وی ب دووماهی دهات ئەو دزقیری مالا خو و دما ب تنی، و دهمی خو یی مایی ب فهخوارنی دبوراند، ههر وهکی وی ب ثی خو بیهشکرنی دثیا جیهانهکی د خهیاالا خو دا چی بکهت یا جودا ژ وی جیهانی یا خهلک دنیاست..

دهمهکی وی ثیا گوهورینهکی بیخته فی روتینی ژيانا وی فهگرتی، و ئیکهمین تشتی وی هزر تیدا کری ئەو بوو ئەو ژيانا خو د مال دا بگوهورت، ئیدی یی ب تنی نهبت، و چونکی وی دزانی هندی ئەو ژ پیسان بت کهس چو باشین خو نادهتی، ئەو رابوو (جارییهک) بو خو کری.. پشتی دهمهکی خودی کچهک دایی، و ثی کچی تامهکا دی دا ژيانا وی، چونکی وی مروثینییا مهزن د چاقتین وی یین بچویک دا ددیت، کچا وی یا بچویک چند روزهکی مهزنتر لی دهات و ب سهر پییان دکهت پتر ئەو ل هندی ناگهدار دکر دقتیت ئەو ژینا خو پاقر بکهت بهری کچا وی مهزن ببت و ب پیسییا ژینا وی بهقهم ببت، بهلی هندی هاتی نهشیا ههقالینییا پهرداغی بهپلت.. و ههقرکییهک

د ناقبه را څيانا کچا وی و څيانا پهرداغی دا د دلۍ وی دا پهیداوو، دهمۍ هندهک جاران کچا وی -نموا ب سهر پیمان کهفتی- ددیت نمو یی پهرداغان تی دکهت و فر دکهت دا ب نک څه چت پهرداغی وی ژ دهستی نینته دهر و ب کراسی وی دا کهت، و کهته کهنی.. نمو عیجز نه دبوو چونکی وی ددیت کهیفا کچا وی یا بجویک یا ب څی چندی دتیت.. و پیچ پیچه وی دیت هر وهکی نمو یی ژ پهرداغی دویر دکهت، چونکی څيانا وی بو کچا وی هیدی هیدی جهی څيانا وی بو پهرداغی دگرت، و ههمی ترسا وی نمو بوو روژهک بیت کچا وی مهزن بیت و د مهنا فی بپرداغی بگهت، څیجا نمو بیته نه گهرا پیسکرنا څيانا کچا خو، څیجا نمو گونهها خو و یا کچا خو ژ ل سهر ملی خو هلگرت.

دهمی ژبیی کچا وی گهشتییه دو سالان.. مر!

و کانی چاوا سهرهاتییا مرنۍ هندهک کهسان ژ غهفله تی هشیار دکهت، وهسا نمو هندهکین دی پتر ب نک سهرداچونۍ څه دبهت، و چونکی مالکۍ کورۍ دیناری هند باوهری نه بوو موصیبه تا وی ل بهر وی سڅک بکهت، و چاڅین وی ل راستییه څه کهت، مرنا کچا نمو وهکی بهری یان پتر ب نک څيانا پهرداغی و خو بیهشکرنتی څه بر، و خه ما وی بوو جهی شادییا شهیتانی!

مالک دیترت: شهقهکی ژ شهقین نه نیی، نمز ژ څه خوارنۍ یی مهست بووم، من نه زانی چ دهمی شهقی بوو دهمی نمز که فتمه سهر ته نشتا خو و نفستیم.. د خوی دا من دیت هر وهکی روژا قیامه تییه، خه لک یی ژ زکی عهردی دهر دکهفن و بو مهیدانه کا بهر فره یی دتینه کومکرن، و نمز ټیک ژ وان بووم، د قی ته نگا قییا مهزن دا دهنگه کی بلند هاته من، نمز ل خو زفریم دا بهری خو بدهمی کانی نمو چ دهنگه، دیتنا من دیتی ماره کی نه ژدهها، یی رهش و شین، دهقی خو یی بهشکری و ب نک من څه یی دتیت، من کره هوار و نمز ژی ره قیم، بهلی کیفه بچم؟

پاشی من هند دیت پیره‌میره‌کی بینه‌خوش و جلک پاقر کفته ریکا من، من هوارین خو گه‌هاندنی و گوتی: بهختی خودی من ژ فی نژده‌های خلاص بکه! ئینا پیرمیری بو حالی من کره گری و گوت: نژی لاوازم و ئهو تشتی تو ژ من دخوازی ب من فه نائیت، بو خو بره‌فه بهلکی خودی ریکه‌کی بو ته ببینت، نژ ره‌قیم، من جهه‌کی بلند دیت، نژ ب سهرکه‌فتم، لایی دی نه‌الین تژی ناگر بوون، نژ ل خو زقریم نژده‌ها یی ب دویف من فه، نیزیک بوو ژ ترسین نژده‌هایی دا نژ بکه‌فمه د ناگری دا، ئینا ده‌نگه‌ک هاته من: بزقره تو نه ژ خه‌لکی وی یی، پیچه‌کی بیتا من هات، نژ زقریم و جاره‌کا دی نژده‌هایی دا ب دویف من فه، دوباره نژ گه‌هشتمه نک پیره‌میری، من گوتی: من داخواز ژ ته کر تو من ژ فی نژده‌هایی خلاص بکه‌ی ته وه نه‌کر، پیره‌میری کره گری و گوت: نژی لاوازم، هره‌ه سهر فی چیا یی هنده‌ک ئیمانته ل ویری هه‌نه، نه‌گهر ئیمانته‌کی ته د ناف دا هه‌بت ئهو دی ته خلاص کت.

گوت: من بهری خو دایی چیا یه‌کی گرۆفر من دیت، نژ ب نک فه چووم و نژده‌هایی دا دویف من، گاڤا نژ نیزیک‌بویم، هنده‌ک ملیاکه‌تان گازی کر: پهرده‌ی راکمن، و ده‌رگه‌هان فه‌کمن، بهلکی فی هه‌ژاری ئیمانته‌ک هه‌بت وی ژ دوژمنی بپارتزت.. پشتی پهرده هاتینه هلدان و ده‌رگه‌ه فه‌بووین، من دیت هنده‌ک زارۆکین دیمتی وان وه‌کی هه‌یفتی دجوان سهرین خو ده‌ریختن و بهری خو دانه من، و نژده‌ها نیزیکی من بوو، هنده‌ک زارۆکان کره هه‌وار: هوین هه‌می ده‌رکه‌فن سه‌حکه‌نی نه‌یاری وی نیزیک بوو، پاشی من هند دیت کچا من یا بچویک ده‌رکه‌فت و بهری خو دا من، گاڤا وی نژ دیتیم کره گری و گوت: بابی منه بابی منه! وی گاڤی من هند خو دیت نژ هاتمه بلندکرن و هاقیتن هه‌تا نژ که‌فتیمه نک وی، وی ده‌ستی من گرت و نژ کیشام، ئینا نژده‌ها ره‌فی و نژ هیتلام، پاشی کچا من هاته دکۆشا من دا و گوت: بابو! ﴿ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ﴾ (الحديد: ۱۶) پاشی وی گوته من:

ئەو ئەژدەھایی رادھیتلا تە کارئ تە یئ خرابە، تە ھندئ مەزن دکر حەتا ئەو رادھیتلە تە دا تە بەھاقیتە د ناگری دا، و ئەو پیرەمیرئ تە دیتی کارئ تە یئ باشە تە ئەو ھندئ لاواز کری کو نەشیت بەرەقانییئ ژ تە بکەت..

گۆت: و وئ گاقتی من ھند دیت ئەز ژ خەو رابووم.

پشتی مالک ژ خەو رابووی و دلئ وی ژ غەفلەتئ ھشیاربووی، ئیکەمین کار وی کری ئامانین شەرابئ ھەمی شکاندن، و کرە دلئ خۆ ئەو ھنگی راوەستت حەتا (پیرەمیرئ لاواز) بزقرینتە سەر ھیزا وی، دا بشیت ئەژدەھایی پاشپاشکی بیەت..

سپیدئ وی قەستا مزگەفتئ کر، خۆ ب مەزنتین زانایئ تابعییان را گەھاند کو حەسەنئ بەصری بوو، و ل سەر دەستئ وی فیری علمی و عەمەلی بوو، و ھەر چەندە ئەو ل وی دەمی یئ بچویک نەبوو، بەلکی گەلەکتئ جحیل ژئ نەبوو، بەلئ د گەل ھندئ ژئ (ھەمەتا) وی و (ئصرارا) وی ئیکا ھند ژئ چیکر نە ب تئئ ئەو خۆ ب زانا و زاھدین ئومەتئ یئین مەزن را بگەھینت، بەلکی بەرا وان ژئ راکەت.

پشتی مالکت کورئ دیناری بریار دای ژینا خۆ بگوھۆرت و ریکا خودئ بگرت، وی دەست ب کارەکت دی کر، کارئ وی بوو ئەو وی قورئان ب دەستئ خۆ دنقیسی و دبرە بازارئ دفرۆت و ب وی پارە یئ بو وی ژئ دەھات خۆ ب خودان دکر، و دبیتژن: ھەر چار ھەیشان وی دانەبەکا قورئانئ دنقیسی، و پشتی پارئ خۆ وەردگرت دا بەت دەتە بەقالی، و حەتا پارتین وی خلاص دبوون وی تشت بەرانبەر بو خۆ ژ نک دئینان.

مالک ل سالا (۱۲۷) مشەختی ل بەصرا چوو بوو بەر دلۆقانییا خودئ.

د گۆتئا خۆ دا ئەو دبیتژت: زانایئ دورست ئەوہ یئ ئەگەر تو چووہ نک ل مالا وی دا ئەو شیرەتەکت ل تە بکەت و ئەو ل مال نەبت، مالا وی شیرەتئ

ل ته بکەت. یه‌عنی: زوهد و ته‌قوایا وی بو ته ژ سهر و به‌ری مالا وی
ناشکه‌را بیت، ژ مالا وی تو بزانی ئەو نه مرۆقی دنیا‌یییه، قیجا حالی مالا
وی بو ته بپته شیرەت.

رۆژه‌کی خەلکی به‌صرا هاتنه نک و گازنده ژ نه‌هاتنا بارانی کرن و گۆتی:
بابی یه‌حیای! ئەگەر تو هاتبای نقیژا بارانی ته ل به‌را مه کربا، به‌لکی خودی
باران دابا مه، وی سهری خو هژاند و گۆت: هوین د عه‌جیب‌گرتینه کو باران
نائیت، و ئەزی عه‌جیب‌گرتیمه کو به‌ر ژ عه‌سمانی ب سهر هه‌وه دا نائین!

عه‌ده‌تی مالکی بوو ده‌رگه‌هی مالا وی یی بی کلیل بوو، و نه شه‌ف و نه
ب رۆژ چو جاران وی ده‌رگه‌ه نه‌دگرت، شه‌فه‌کی ده‌می وی نقیژ دکرن دزه‌ک هاته
مالا وی، هندی لی گه‌ریا تشته‌ک نه‌دیت بدزت، گاڤا قیای ده‌رکه‌فت مالکی
گۆتی: چو تشتی دنیا‌یی ته نه‌دیت، ما ته نه‌قیت تشته‌کی ناخه‌تی بده‌مه ته؟
دزیکه‌ری گۆتی: به‌لی.. گۆت: وه‌ره ده‌سنقیژا خو بگه‌ره و دو رکاهه‌تان د گهل
من بکه، و فان هه‌ردو رکاهه‌تان ژيانا دزیکه‌ری گوهارت، سپیدی ده‌می ئەمو
و مالک پیکفه چوینه مزگه‌فتی نقیژ: هنده‌کان گۆتی: بابی یه‌حیای! ئەو
کییه د گهل ته؟ مالکی ب گرنژین فه گۆت: هاتبوو دا دزییا مه بکەت، به‌لی
مه ئەو دزی!

نیمامیٰ نهوزاعی نهویٰ چو جاران شیرهتا خو نهفرۆتی

ئهو مرۆقتی خودی یی مه ل بهره کو قتی جاری ل دیوانا وی ئاماده ببین، و چهندهکی ژ نیتیک بنیاسین مرۆقهک بوو ب دورستی یی هیژایی هندئی بوو ناسناقتی (زانایی دینی) ل سهر بیتهدانان، چونکی وی ب دورستی ههمی سالۆختهین زانایان ل نک خو پهیدا کرپوون.. و سالۆختهتی زانایین دینی یی ژ ههمییان بهرچاقتر کو ل نک قی زانایی دهاته دیتن ئهو بوو وی نصیحهتی خیری ل مهزنی و بچویکی دکر، و جارهکا ب تنی ژئی نههاتییه زانین کو وی مالیٰ دنیایی سهر شیرهتهکا خو وهرگرت بت، یان نصیحهتهکی خو وی فرۆت بت، و ما دی چاوا ئهو وه کهت و ئهو ب خو د گۆتنهکا خو دا دبیرت: ((یا من زانی ئهوه ههر زهلامهکی وهعهزهک ل هندهک مرۆقان کریت و ئارمانجا وی کناری خودی نهبت، دلین خهلکی دی ژئی دویرکهشن کا چاوا ئاڤ ژ سهر کهڤری حلی دکهقت)).

پۆژهکی دهمی وی وهعهزهک ل مهزنهکی ژ مهزنین دنیایی کری قی مهزنی هندهک مال دایی و گۆتی: ((ئهڤه بو ته دا تو پی بگههییه وهلاتی خو، وی مالیٰ وی لی زفراند و گۆتی: من ههوجهیی پی نینه.. و ئهز نه ئهوم یی شیرهتا خو ب مالیٰ دنیایی ههمییی بفرۆشم!)).

نهوزاعی کی بوو؟

زانایی مه یی قتی جاری نیمامیٰ نهوزاعییه.. و نهوزاعی ناقی وی عهبدررهحمانی کورپی عهمری بوو، و دگۆتنی: (بابی عهمری)، ل سالا (٨٨)

مشهختی هاتبوو سهر دنیایی، و هنگی هیشتا هندهک صهحابی دساخ بوون، و ل سهر دهستی خلافهتا عومهری کوری عهبدلعهزیزی -خودی ژئی رازی بت- عهمری وی ژ دهستی بوری بوو، عهسلتی وی خهلکتی وهلاتتی سندتی بوو، و ب ئیتیمی دهیکا وی نهو ب خودان کریوو، و بهری وی دابوو رییکا خواندنی و وهرگرتنا علمی حهتا رۆژهک ب سهر وی دا هاتی زانایهک د ناڤ نوممهتی دا نهماوو نهگهر ههوجهی علمی وی نهبت!

ل سهر دهستی هژمارهکا مهزن ژ زانایتن تابعییان علم و زانین وهرگرتبوو، وهکی (عطاء بن ابی رباح) و (محمد بن سیرین) و (نافع مولی ابن عمر) و گهلهکین دی.

نهوزاعی علم و عهمل و گوتنا حهقیبی بی ترس ل نک خو کۆمکریوو، و ههر جارهکا ئەڤ ههر سییه ل نک مروڤهکی کۆمبوون، دی هیژایی هندتی بت د ناڤ خهلکی دا بیه ئیمامهکی (قوده)، و ئەڤ صهفته بوون ئیکا هند ژ وی چیکری ئیکی وهکی ئیمام (مالکی) د دهر حهقی دا گۆتی: نهوزاعی ئیمامهکه مروڤ دشیته بو خو بکهته جهی چاڤلیکرنی .

ل سالا ۱۵۷ مشهختی ل شامی چوووو بهر دلۆقانییا خودی .

نهوزاعی و شیرهتکرن:

وهکی مه گۆتی د دهرحها گوتنا حهقیبی دا و شیرهتکرن بی بهرانهر ههمی کس ب دیتنا ئیمامی نهوزاعی وهکی ئیک بوون، و نهو تهرازییا وی حهقی پی دکیشا و زهلام پی دنیا سین ههردهم ئیک بوو، و (تهمهللوقی) چو جارن نهو ب لایتی کسسی دا شوپ نهدکر، و حهژتکرن وی بو حهقیبی و بهلاڤکرن دادیبی ئیکا هند ژ وی چیکریوو نهو ژ کسسی نهترست و ژ بهر کسسی نهدانته .. دهمهک ب سهر وی دا هاتبوو نهو کسهکتی عهدهتی بوو د ناڤ کۆمهکا گشه ستیرین مهزن دا، لهو بهری خهلکی لی نهبوو، هنگی نهو یی خو بوو .. پاشی رۆژهک ب سهر وی دا نهو هاته پیتش و بوو یی خهلکی، هنگی نهو نهما

ئیدی یی وهسا بت وهکی دلئی وی دچتی، بهلکی مهجبور بوو یی وهسا بت وهکی ئیمامت دخوازت، و نهفه بوو ئهو ب سهر ئیمام مهن سوئیانی شهوری ئیخستی، سوئیانی پشت دا بوو دنیا یا خه لکی و ژ بلندی ل دنیا یی دنییری، بهلئی ئهوزاعی د ناڤ خه لکی دا بوو و دنیا یا وان دگوهارت، ژ بهر قئی چهندی رۆژا ئهو ههردو پیکهه چوینه دیوانا ئیمام مالکی، پشتی ده رکهفتین، مالکی گوت: ئیک ژ وان ژ ههقالی خو زاناره، بهلئی ب کیر ئیمامه تیئی نائیت، و یی دی -یهعنی ئهوزاعی- ب کیر ئیمامه تیئی دئیت.

ئهوزاعی جاره کئی گوته ههقالی خو (موسی بن أعین)ی: بابئی سه عیدی بهرئ مه ترانه و یاری دکرن و مه دکره کهنی، پشتی ئهم وه لی هاتین خه لک چاڤ ل مه بکهت ئیدی خو ئهم نهشتین بگرنژین ژئی!

ب راستی زانایین ب قی رهنگی ئهوتین نهڤ شعوره هه ی ئهون ئهو گهه یا خوینی قه دگوهیتره هه می لایین جفاکئی، و ئهون ئهو تیله یا رۆناهی تیرا دگهته هه می لایین ژینی، لهو عه جیبگرتی نه بن ئه گهر هوین بیسن گه شاتی ژ هه می ناخفتین قان توخمه زانایان دپهشت.

رۆژه کئی زهلامه کئی فهله هاته نک وی و جهرکه کئی هنگقینی بو ئینا، و گوتی: بابئی عه مری! من شولهک ل نک والیئی بهعله به کئی ههیه، و ئهز دزانم ئهو گهلهک قهدرئ ته دگرت قیجا ئه گهر ته کاغهزهک بو من نفیسیبا دا بهمه نک. ئیمامی ئهوزاعی گوتی: ئیک ژ دویمان.. یان دئ هنگقینی وهرگرم و کاغهزی نانیسم، یان دئ کاغهزی نفیسم و هنگقینی وهرناگرم!

هنده ته رازییا وی یا هویر بوو، ئه گهر من خزمه تهک بو ته کر و خیرهک د گهل ته کر پاشی من جهرکئی هنگقینی ژ ته وهرگرت، مهعنا ئهو من ئهو خیرا خو فرۆت، و جهی خو یان (وهجاههتا) خو ئستغلالکر دا هندهک مالی دنیا یی پی بگهته من، یان مهصلحه تهکا من ب جه بیت.. و ئهوزاعی نه ژ وان کهسانه یین قئی چهندی دکهن.

و کانتی چاوا ئهو د گهل عامیيان یی ب قی رهنگی بوو، وهسا ئهو د گهل مهزنین دهولهتی ژی یی وهسا بوو.. جارهکی خلیفی عهباسی (أبو جعفر المنصور) ی هنارته ب دویف را، گاڤا ئهو هاتی، خلیفه گوتی: من دقیت علمی بو خو ژ ته وهرگرم!

وی گوت: نهی (أمیر المؤمنین) نهز دئ بو ته بیژم بهلی من دقیت تو خو تی بگهینی.

خلیفه گوت: من یی هنارتیه ب دویف را بو قی چندی، قیجا چاوا نهز خو تی ناگهینم؟!

وی گوت: کو تو گوھی خو بدهیه گوتنا من و کاری پی بکهی.

یهعی: جامیرییا مهزنی ئهو نینه ئهو گوھی خو بدهته حقیقی پاشی ههر وی بکته یا وی دقیت، فیرعهونی ژی ل دیوانا خو ری دا موسایی ب دهنگه کی بلند وی بیژت یا وی دقیت، نه بهس هنده.. گوتی: ئهم دئ مللهتی همییی ل مهیدانه کی کوم کهین، ئهم دئ یا خو کهین، و تو یا خو بکه، و مللهت بلا وی بو خو هلبژرت یا وی دقیت و ئهو دبینت حقی!! ئه ری ما (دیموقراطیه تهک) ژ قی پیشکه فتیر هیه؟ بهلی گاڤا ئهوا موسایی گوتی ب سهر وی کفتی یا وی گوتی، و سیره بهندین وی ب خو ئعراف ب قی چندی کری (فیرعهونی) چ کر؟ گوت: مادهم نهز یی نه حقم دقیت گوهدارییا موسایی بکهم و کاری ب گوتنا وی بکهم؟ نهخیر! وی گوت: سلامه تییا وهلاتی و مهصلحه تا مللهتی هندی دخوازت ئهم قان سیره بهندین خائین بهلاویسین..

مهعنا: عیبهت ب هندی نینه مهزن گوهدارییا گوتنا (موخالف) بکته، یان ری بدهته (موعاره ضی) ئاخفتنا خو بیژت، بهلکی عیبهت ب هندییه ئهو کاری ب گوتنا حقیقی بکته گاڤا بو دنیته گوتن، ئیمامی ئهوزاعی ل قی باوه ری بوو لهو وی گوته خلیفه ی: نهزانینا ته ب گوتنا من ئهو نینه تو نهزانی کانتی نهز چ دبیزم، نهزانینا ته ب گوتنا من ئهوه تو کاری پی نهکی.

وهزيرى خهليفهى گاڤا ئەف بستهيبه ژ ئەوزاعى ديتى بالا دەستكئ شيرئ
خۆ كر، خهليفهى لئ حهيتاندى و گوتئ: روينشتنا مه يا خهلاتيبه نه يا
خهلاتيبه.. پاشى رئ دا ئيمامى باخفت.

ئيمامئ ئەوزاعى گوت: ئەى (أمير المؤمنين) ئەو كەسى حەز ژ حەقيين
نەكەت ئەو حەز ژ خودئ ناكەت، چونكى خوديبه حەقييا ناشكەرا، ئەى (أمير
المؤمنين) توب خۆ ڤه يئ موژيلى، و تە ئەو خەلكئ ژ بىركرى يئ تو بوويه
مەزنى وان، سوڤى وان و رەشى وان، موسلمانئ وان و كافرى وان، هەر ئىك
ژ وان حەقى ل سەر تە هەى تو داديبئ د گەل بکەى، ڤئجا دئ چاوا بت ئەگەر
وهدەك ل دويف وهدەكئ ب دويف تە كەفت و هەر ئىك ژ وان گازندەيا
بەلايەكئ بکەت يا تە ئينايه سەرى يان زۆرداريبەكا تە لئ كرى؟

ئەى (أمير المؤمنين) ئەگەر ملك بو ئىكى بەرى تە مابا ئەو نەدگەهشتە
تە، و كا چاوا ئەو بو يتن بەرى تە نەمايه وەسا ئەو بو تە ژى نامينت، ئەى
(أمير المؤمنين) ئەرى تو دزانئ باپيرئ تە د شەرحا ڤئ نايەتئ دا چ گوتيبه:
﴿ وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ
لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا
﴿٤٩﴾ (الكهف: ٤٩) ل روژا قيامەتئ دەمئ كىتاب دئتە دانان ڤئجا تو دئ
تاوانباران بينى ئەو ب ترسن ژ وئ يا ئەو تيدا، و ئەو دبئرن: تئچوون بو مه
بت، ئەڤه چ كىتابه نه چ تشتين بچويك دەيلىت نه چ يتن مەزن، باپيرئ تە
دگوت: تشتئ بچويك گرئرنه، و يئ مەزن كەنييه.. ڤئجا تو چ دبئرى بو وى
كارى يئ دەستان كرى و ئەزمانان گوتئ؟

ئەى (أمير المؤمنين) يا بو من هاتيبه ڤهگواستن ژ عومەرى كورئ
خەططابى وى دگوت: ئەگەر هتستەك ل سەر ليڤا فورائى هلنگفت ئەز دئ
ترسم خودئ پسيارا وئ ژ من بکەت.. ڤئجا تو چ دبئرى بو وى يئ ل سەر
بەرکا تە و هاتيبه بيباركرن ژ عەدالەتا تە؟

و ئیمامی ئەوزاعی پێدا چوو و وه‌عزه‌کی درێژ و دژوار ل خه‌لیفه‌ی کر
حه‌تا گه‌هشتیه‌ی وێ ده‌ره‌جی خه‌لیفه‌ی که‌فیکا خۆ ئینایه‌ ده‌ری و رۆندک
ژ چاڤتین خۆ که‌مالین. و گاڤا ئیمامی قیای ژ دیوانا خه‌لیفه‌ی ده‌رکه‌فت و
بزرگ‌ته‌ جه‌ی خۆ، خه‌لیفه‌ی هنده‌ک مال دایێ گوتی: ئەفه بو ته‌ دا تو پی
بگه‌هیه‌ جه‌ی خۆ. ئیمامی گوتی: من چو هه‌وجه‌ی ب وی مالی نینه، و ئەز
نه‌ ئه‌وم یی شیره‌تا خۆ ب مالی دنیا یی هه‌می یی بفرۆشم.

ئەفه ئه‌و رێباز بوو یی ئیمامی ئەوزاعی ژینا خۆ ل سه‌ر ب رێشه‌دبر: ئەز نه‌
ئه‌وم یی شیره‌تا خۆ ب مالی دنیا یی هه‌می یی بفرۆشم! و چونکی ئارمانجا وی
ب گوتنا هه‌قی یی کناری خودی ب تنی بوو، خودی قیانا وی هه‌قی تبوو دلین
مه‌زنان و دلین بچو یکان ژ. نه‌ وه‌کی وان زانایین ل سه‌ر سفرا (ته‌مه‌للوقی)
هاتینه‌ په‌روه‌رده‌ کرن، ئه‌وین ئه‌گه‌ر جاره‌کی هه‌قی هه‌کی بیژن ژ به‌ری وان یی
ل هندی (عه‌مفه‌ری) ب سه‌ر دا بێن، قیجا دووماهی یی نه‌ خودی هه‌ز ژ وان
دکه‌ت و نه‌ ئه‌وین ئه‌و ل هه‌قی یا عه‌مفه‌ری یی وان!!

ئىمامى تۆبەكەران فوضەيلى كورئ عياضى

فوضەيلى كورئ عياضى نافەكە د دىرۆكا تۆبەكەرىن قى ئوممەتى دا
ل پىشىيى دئىت.. ل دەمەكى ژ ژىيى ئەو خۆ چەلەنگىرىن خلمەتكارىن رىكا
شەيتانى بوو، پاشى خودئ وەسا بوئى ھەزكەر كو سەر و بەرىن ژىنا وى
بەرەقازى بىت، ژ مەزنتىرىن دز و جەردىن وەلاتى خوراسانى بىتە سەيدايى
دەستەكا ئىكى ژ ئىمام و زاھدىن قى ئوممەتى: سوفيانى كورئ عوبەينەي،
عەبدللاھى كورئ موبارەكى، بشر ئەلحافى، ئىمامى شافعى. ئەقە د دىرۆكا
ئىسلامى دا گەلەك ژ وئى رۆژئ ئەوا ھوین ل عەسمانى دىبىنن دگەشتىن، و
بەسى فوضەيلىيە بىژىن: ئەقە ھەمى ئەو بوون يىن ھندەك ژ گەشاتىيا فوضەيلى
بوئى خۆ وەرگرتى!

قىتجا فوضەيل كىيە؟ و چىرۆكا تۆبەكەرىن وى چىيە؟ و ئىمامەتىيا وى
د چ دا بوويە؟

ئەقە دئى مژارا پەيقا مە يا قى جارى بىت، ئەگەر خودئى ھەز بىكەت.

فوضەيل وپىناسەكا كورت:

فوضەيلى كورئ عياضى، بابى عەلىيى تەمىمى، ئىك ژ زاھدىن
ئوممەتى يىن مەزنى، ژ تەخەيا تابەئىن تابەئىانە، يەئنى: وى صەحابى
نەدىتبون بەلى ئەو دىتبون يىن صەحابى دىتىن، عەبدللاھى كورئ موبارەكى
دگۆت: ((ب دىتتا مەن كەس ل سەر رويىي عەردى نەمايە ژ فوضەيلى كورئ
عياضى چىتر بىت)).

ل سالا (۱۵۰) مشهختی ل باژیرکی (دهرهی گهزوی) ل دهههرا
 سهمهرقهندی هاتبوو سهر دنیایی، و ههر ل ویری پشکا ئیکتی ژ ژیبی خو بوژاند
 بوو. ل دهسپیکتی فوضهیل مرۆقهکتی دویردین بوو، کار و کهسبی وی نهو بوو
 وی ریک ل کاروانی و ریفنگان دگرتن و نهو دشهلانندن، د ناچهرا باژیری
 (نهیبووردی) و (مهرویی) دا جههک ههبوو دگوتنی: (جهی فوضهیلی)؛ چونکی
 نهو جه نهو بوو یی فوضهیلی کاروانی لی دشهلانندن. ترسا ژ فی جهی گهلهک
 جارن خهلهک ژئی پاشقهدهر، لهو وان بهری خو ژ فی ریکتی وهردگیپرا و قهستا
 ریکهکا دی دکر بلا چهند یا دویر ژی با! بهس دا نهکهقنه وان بیسهیان یین
 فوضهیلی ل بهر وان قهددان.

فوضهیل زهلامهکتی ب هیز و ژتهاتی بوو، کهسی نه دویریا مایی خو تی
 بکهت، و ههمییان خو ژئی دگری، و ناقی وی بو خهلهکی بوویوو جهی ترس و
 سهمی. و نهگهر خودی حهز کریت بو ههر دهردهکی دهرمانهک ههبت، دیسا وی
 حهزکرییه بو نهفسا شهنبوز ژی لغاقهک ههبت پی بیته ههقسارکرن.

چیرۆکا نهئینداریا فوضهیلی:

د ناڤ گیلشهۆک و پیلین ریکری و دز و جهردهییی دا، یین کو ژینا
 فوضهیلی ههمی قهگرتی میرگهکا تهنا و رحهت بو بینقهدانئ سهری خو هلهدا،
 پرۆهکتی بی ژقان و ب خافلهتی قه چاقین فوضهیلی ب کچهکا جوان کهفتن، و
 فی کچی ئیکسهه و بی دهستویری ریکا خو بو دلی وی دیت. دلین وان
 ب سهه ئیک هلبوون، و ب فی سههکهلبوونئ ژینا فوضهیلی سههک و بنک بوو،
 نهو فوضهیلی شهف و نیشهقان ل سهرتن ریکا رادوهستا و بهری وی دما
 ل نیچیرهکتی دا بشهلینت، ئیدی خه ما وی ههمی بوو نهو دلبهرا خو نهگهه
 خو ژ دویر قه ژی بت- بینت، و عهدهتی دلییه گاڤا هاته هژاندن و ژ نهئینی
 تژیبوو نهو دکهفته سهه ریکهکا تایهت یا دویر ژ دز و جهردهییی، ریکهکا تژی
 جهین بینقهدان و خوشییی، قیجا دی بینین هندهک خودان دل خو ب قان جهین

بینفهدانی څه موژیل دکهن، و چوونا ل ریکا ئه قینییی دهیلن، و نارمانجا مهزن
 نمو ل دووماهییا ریکتی ژ دهست ددهن، و هندهک ژی هند (زهخیره‌ی) بو خو
 ژ فان جهان وهردگرن کو ئهو پی ب هیتز بکهفن و بشین پی بگههنه نارمانجا
 مهزن: (گهشتنا مهجووی پی حهقیقی).. و پهنگه ئهغه ئهو (سلوک) بت یا
 خودانی خو ژ (حوبسا مهجازی) بهر ب (حوبسا حهقیقی) څه دبهت وهکی
 صوفیاتی بهس ژئ دکهت.

هر چاوا بت څی ئهقیندارییی بهری فوضهیلی ژ ریکهکی بو ئیکا دی
 څهگواست، خه ما وی ئیدی بوو ئهو ل شوینا کاروانییان بیخته داقتین خو، و
 دهستی خو بدانته سهر مالی وان، دلبهری بیخته داقتین خو و ژفانهکی ژئ
 وهرگرت.. هیدی هیدی ئهو ژ ریگرییی دوبرکفت، ب فیانا خو څه موژیل بسوو،
 هتا ئهو شهف ب سهر دا هاتی یا کو فوضهیلی دز و تالانکر تیدا بوویه
 نیمامی تویهکهرتن نوممهتی.. قتیجا وهرن دا پیکه ههقالینییا فوضهیلی بکهین
 ل وی شهفا ژتگوتی.

شهفا تویهکرنا فوضهیلی:

هر رۆژ گاڤا دبوو ئیقار فوضهیلی هزرا خو دکر کانی ئهف شهفه بوسهیا
 خو ل کیهه بدانت؛ دا نیچیرهکا باشر بیخته داقتین خو، بهلی څی جاری هزرا
 وی ب تشتهکی دی څه یا موژیل بوو: کانی چاوا دی شیت ئهف شهفه دلبهری
 بینت؟ دووماهییی بریار دا خو بگرت هتا شهف ژ نیقی دقولپت، و چاڅ
 دکهښه خوا گران، و زیره فان غافل دهن، پاشی درهکهښته ژفانی، هنگی ئهو و
 ئهو و شهف ب تنی دی مینه د گهل ئیک..

دهمی ژفانی هات، فوضهیل نیزیکی جهن ژفانی بوو، ژ بلی دهنگی
 پیین وی شهفی گوهل ل چو پیژنن دی نه‌دبوو، گاڤا نیزیکی خانییی دلبهری
 بووی، (نتفاق) یا وها بوو ئهو د ده‌رگه‌ی را ب ژور نه‌کهفت؛ دا کهس ل وان
 هشیار نه‌بت، ب پهخ سیاجی خانی څه داره‌کا بلند هه‌بوو، ب سهر داری

کهفت.. خانى -د ناڅ تاريخيې را- وهكى بويکهکا خهملاندی هاته بهر چاڅين وى، ژ سهر چهقهكى داري خو هاقيتته سهر سياجى دا خو ژوردا بهردهته هموشى.. بهلى بهرى نهو څى پينگاڅا دووماهييې بهاقيت تشتهكى وهسا چى بوو چو جارن نهدهاته سهر هزرا فوضهيلي.. ژ جههكى -يى وى ب خو ژى نهذرانى كيژ جهه- دهنگهک د گهل ههيههتا شهڅى ونازکييا (مهوقفى) هاته گوهان، دهنگى قورئان خوينهكى بوو نهڅ نايهته ژ سوورهتا (الحديد) دخواند:

﴿ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكثيرٌ مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴾ (الحديد: ۱۶)

تو دا بيڅى دهنگى جبريليه ژ نوى نهڅ نايهته ئينايه خواري، ههر وهكى مهخسهد ب څى نايهتې فوضهيله و نه كسى دى: نهري ما نه دهمه بو خودان باوهران كو دلين وان بو زكري خودى قهبن و ژ ترسان دا بلهزن، و بينه سهر وى حهقييې يا خودى ئينايه خواري، و وهكى وان كيتابيان لى نهئين يين دهم ل سهر وان دريژووى و دلين وان رهقبووين، و پترييا وان نهون يين د سهر دا چووين؟

فوضهيلي د دل دا بهرسڅ دا: بهلى دهمه يا رهبي!

بوچى دهم نهبت؟ و دهم يان دوهييه نهوا ژ دهست ته دهركهفتى و بوڅى، يان سوباهييه نهوا شهرت نينه تو بگههييې، يان نهڅرويه نهوا ته نهو ب تنى د دهست دا ههى؟

وهكى وى مروڅى دلگرتى دبت فوضهيل ژ سهر ديوارى كهفت، و وهكى وى مروڅى ژ بهر تايا گران ژ بهر باخڅت ناخڅتتا فوضهيلي بو نهو: بهلى دهمه يا رهبي، بهلى دهمه.. و فوضهيلي بهري خو وهرگيڅرا، ژڅان هيتلا ب پتفه.. و ل ژڅانهكى گهلهكى مهزن چوو، گازييا دلبهري هيتلا و د گازييا مهحبوبى خو يى مهزن چوو، و سوژ د گهل خو دا كو نهو نهمينت فوضهيلي بهري، و خودى ل سهر سوژا خو كره شاهد..

فوضهیلی پشت دا خانییی دلبره بۆری و بریار دا قهستا مالا مهجوبوب
خۆ یی مهزن بکهت، و هندی یی ساخ بت ل ویری بمینت.. بریارا فوضهیلی نهو
بوو پشتی تۆبه کرنی قهستا مهکههی بکهت و ل مالا خودی بمینت.. بهلی
نوکه، ل قی نیقا شهقی نهو کیقه بچت؟

فوضهیلی قهستا خانهکی کر کو دکهفته سهر ریککی -وهکی ئوتیلین مه یین
نوکه- ههتا لی دبه سپیده.. ل ویری فوضهیلی هندهک کاروانی دیتن وان دقیا
راببن بدنه ری؛ دا ل وهخت بگههنه بنهجا خۆ، بهلی هندهک ژ وان گۆته
هندهکان: دئ کیقه چن قی شهقی؟ پا نهگهر فوضهیل هاته د ریکا ههوه دا؟

چاقین فوضهیلی تری رۆندک بوون، و وی گۆته وان: نهترسن خودی ریک
ژ فوضهیلی پاقرکر، نهوی هوین ل نک خۆ دبینن فوضهیله، و هیقییا من نهوه
هوین ئیدی فوضهیلی ل قی وهلاتی ههمییی نهبینن. پاشی فوضهیلی گۆته خۆ:
ئهز شهقین خۆ ب گونههان شه دبۆرینم و خهلک ژ ترستین من دا نهشتین
دهرکهئن، یا رهبی من تۆهیه و تۆیا من نهوه نهز بچم قهستا بهیتا ته بکهم.

د گهل ههلاتنا سپیدهیا وی رۆژی، وهلاتی خوراسانی ژ فوضهیلی دز و
ریگر قالا و رحهت بوو، و وهلاتی حجازی ب هاتنا فوضهیلی زانا و خودیناس
شاد و کهیفخۆش بوو. د ریکا خۆ را فوضهیلی قهستا وهلاتی عراقی کر، و
ل ویری ههقالینییا گهلهک زانایین تابعیان کر، و زانین بو خۆ ژ وان وهرگرت،
پاشی قهستا حجازی کر و ل ویری ژی ههمی دهمی خۆ ب علمی و عیبادهتی
شه بۆراند، و رۆژهک ب سهر فوضهیلی دا هات د علمی و عیبادهتی و زوهدی
دا نهو بوو زهلامی ئیککی د ناڤ خودیناستین ئومهتتی دا، و چهند جاران
خهلیفتین وهکی هاروون نهلهشیدی و زانایین وهکی ئیمامی شافعی رهپین خۆ
ل بهر وهعزین وی ژ رۆندکان ته ر دکرن!

د گمل ھاروون ئەرلرەشیدی:

دەمى ناڭ و دەنگىن فوضەيلى ب زوھد و علم و بەرەقانىيا ژ سوننەتتى
د ناڭ خەلكى دا بەلاقبووين، خەلىفى عەبباسى ھاروون ئەرلەرەشیدی ھەزكر وى
بىننت و گوھى خۆ بدەتە دەرس و شىرەتتىن وى، و عەدەتتى ھاروونى بوو -خودى
ژى رازى بت- مروقتىن زانا و تەقوادار ل دۆرتىن خۆ كۆم دكرن و ھەقالىنىيا وان
دكر.. رۆژەكتى ھاروونى گۆتە سوفيانى كورپى عوبەينەى: ئەز ھەز دكەم فوضەيلى
بىننم و گوھى خۆ بدەمە ناخفتنتىن وى، سوفيانى گۆتتى: ب تىنى رىكەك تە يا
ھەى تو وى پى بىنى، كو تو رۆژەكتى جلكىن خۆ بگوھۆرى و بىيە مزگەفتتى و
ل دەرسا وى روينى بىنى كو ئەو بزانت تو (أمير المؤمنین)ى.. ھاروونى ب يا
وى كر، ھات و قەستا ديوانا فوضەيلى كر، گاڤا فوضەيلى دەست ب وەعزى
كرى ھاروون ھندى گرى ھەتا رىپەيتىن وى ژ رۆندكان تەر بووين، پشتى ھاروون
چووى، سوفيانى گۆتە فوضەيلى: ئەو (أمير المؤمنین) بوو.

چارەكا دى ھاروونى زانايتىن باژىرى ھەمى قەخواندە ديوانا خۆ، و
فوضەيل ئىك ژ وان بوو، سوفيانى كورپى عوبەينەى دىبىژت: گاڤا ئەم چووينە
ديوانا خەلىفەى، فوضەيل پشتى مە ھەمىيان ھات، و ب رەخ من قە روينشت،
پاشى ھىدى گۆتە من: كىژكە (أمير المؤمنین)؟ گۆت: من ئىشارەت دا
ھاروونى و من گۆتتى: ئەقەيە.. گۆت: فوضەيلى باش بەرى خۆ دايسى، پاشى
گۆتتى: ئەى خودانى دىمى گەش! توى خودى ئوممەت ھەمى ئىخستىيە بن
دەستى تە و گونەھا وان كرىبە ستوى تە؟ ب راستى بارەكتى گران تە يى
ب ستوى خۆ قە گرتى! ئىنا ھاروونى ژ بەر گۆتتا وى كرە گرى.

پاشى بەرى ئەو دەرکەفن ھاروونى ھەر ئىكى دەھ ھزار دەرھەم دانى،
ھەمىيان وەرگرت فوضەيل تى نەبت، ھاروونى گۆتتى: ئەگەر دلئى تە نەچتە
پارتىن مە ببە بدە ئىكى پىتقى، فوضەيل ل بەر ھندى ژى نەھات، ئىنا ھاروونى
گۆتتى: تو چەند مروژەكتى زاھدى! فوضەيلى گۆتتى: تو ژ من زاھدترى، وى

گوت: چاوا؟ فوضه یلی گوتی: چونکی ئەز د دنیا یا فانی دا یی زاهدم، و تو د ناخره تا باقی دا.. پاشی گوتە هاروونی: ئەی (أمیر المؤمنین) دلێ خو ژ خەمی و ترسی تژی بکه، ئەو هەردو دئ بەری تە ژ بی ئەمرییا خودی دهنه پاش، و ئەو دئ تە ژ ناگری دویرکەن.

دووندها فوضه یلی:

فوضه یل یی ب فی رهنگی بوو، گاڤا قویناغ کۆچک و دیوانتین خەلیفان با ئەو ل دووماهییان هەمیان بوو، و بو خیری و ترسا ژ خودی کەس ل بەراهییا وی نەبوو، چو جارن وی دلێ خو نەدبره وی تشتی د دەستی مەزنان دا هەی؛ لەو ئەو ژیا یی مەزن، و مریی مەزن، و تشتی غەریب ئەو بوو عەیاالی فوضه یلی، کور و کچ، هیشتا ژ وی ژێ دزاهدتر بوون.. بو نمونە بەری خو بدەنە فان هەردو سەرھاتیان:

۱- فوضه یلی کورەک هەبوو دگوتنی: عەلی، گەلەک حەز ژ بابی خو دکر، فوضه یل دبیتژ: رۆژەکی ئەز چومە مال من دیت کورێ من عەلی دکره گری، ئینا من گوتی: بوچی تو دکەیه گری؟ گوت: وی گوتە من: ئەز دترسم رۆژا قیامەتی ئەز و تو ژیکفە بین و ئەم ئیک و دو نەبین، گوت: پاشی وی گوتە من: بابو! دوعا ژ خودی بکه کانی چاوا وی د دنیا یی دا ئەز دامە تە وەسا ئەو ل ناخرەتی ژێ من بدەتە تە. ژ فی کورێ خو فوضه یل فیری گریا ژ ترسا خودی بوو بوو. دبیتژ: جارەکی فی عەلی گوھ ل مرقەکی بوو ئەف ئایەتە د خواند:

﴿ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ آلِئَارٍ فَقَالُوا بَلَيْتْنَا نُرْدُ وَلَا نُكَدِّبُ بِأَيِّتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾ (الأنعام: ٢٧) ئینا ئەو ژ ترستین خودی دا دلگرتی بوو و کەفت و نەرابوو، عەلی د ژیا نا بابی خو دا مریوو.

۲- فوضه یلی کچەک ژێ هەبوو زوهدا وی ژ یا بابی وی و برایی وی کیمتر نەبوو، بەلکی گەلەک جارن فوضه یلی دەرسین زوهدی و تەقوایی بو خو ژ فی کچی وەردگرتن، رۆژەکی دەستی وی دئیشا بابی وی چوو سەرا بدەت،

گۆتئ: کچا من! دهستی ته یی چاوایه؟ وی گۆت: بابؤ! ئەو خیرا خودئ ب ئی
 دهستی دایه من هنده ئەز نەشیم چو جارن شوکرا وی سەرا بکەم. د وی گاقئ دا
 کورکەکن فوضەیلی یئ سئ سالی ب ژۆرکەفت، فوضەیلی ئەو دا بەر سنگئ خو
 و ماچی کر، ئینا کچا وی گۆتئ: بابؤ تو حەز ژ وی دکەئ؟ وی گۆت: ئەرئ
 ب خودئ، کچکئ گۆتئ: وهی بو ته ژ خودئ بابؤ! من هزر دکر ته خودئ
 ب تنئ دقئت، فوضەیلی گۆتئ: کچا من! ما هوبن حەز ژ عەیالی ناکەن؟ وی
 گۆت: قیان و حەژتکرن بو خودئییە، و رحەم و دلۆقانی بو عەیالیییە، گاڤا
 فوضەیلی گوھ ل گۆتئا وی بووی تەپەک ب سەرئ خو دادا و گۆت: ئەئ
 خودا ئەز ب مەزنییا تەکەمە ژ ئەڤرۆ و حەتا ئەز دگەمە ته ئەز ژ ته پئقەتر حەز
 ژ کەسئ د گەل ته نەکەم.

ل باژئری مەکەهئ، و ل هەیفە موحەررەما سالا (۱۸۷) فوضەیل مریوو.

زوهدا ژ پهنگه کی تاییه ت عبداللاهی کورئ موباره کی

د دیروکا زاهدین قی ئوممه تی دا گه لکه په نگین زوهدی ب بهرچاڅ دکه فن، به لئ زوهدا عبداللاهی کورئ موباره کی -ب هزرا من- ژ زوهدا ههر کسه کی دی یا جودایه؛ چونکی زوهده کا تاییه ته ب وی څه .. څه گهر د هزرا مه دا و هسا هاتیه نه خشاندن کو زوهده څه مړوڅ پشت بده ته دنیایی، و خو ژ پهرتالی وی ده ست قالا بکه ت.. عبداللاهی کورئ موباره کی ب زوهدا خو و هسا ب نه جه کر کو زوهدا مه زنتر څه ده ستی مړوڅی ژ دنیایی یی تری بت و مړوڅ یی ژئ زاهد بت، دبت هنده ک کسه یی نه څ په نگی زوهدی نه نیاسی پیساره کی بکه من: څه ری چاوا ده ستی مړوڅی ژ دنیایی یی تری بت و مړوڅ یی زاهد بت؟ ما چی دبت مړوڅی زاهد یی ده وله مه مند بت؟

ژین و سهرهاتییا عبداللاهی کورئ موباره کی بهر سغه بو قی پیساری.. قیجا که رهم که ن څه و هوبن و عبداللاهی کورئ موباره کی، و سهرهاتییا زوهدا وی یا تاییه ت.

به ری دانه نیاسینی:

ئیمامی نه وه وی -خودئ ژئ رازی بت- د دهر حه قا عبداللاهی کورئ موباره کی دا دبیترت: ((څه ئیمامی (ئجماع) ل سهر ئیمامه تی و مه زنییا وی د هه می تشتان دا هاتییه کرن، یی کو ب کرنا به حسی وی رهم دئیه خواری، و ب حه ژیکرنا وی هیقییا غه فراندنا گونه هان دئیه کرن))، و پشتی بو مه

ناشکھرا دبت کو نمونہ یے ئیسلامی یے دلخواز ب جوانترین و پیکھاتیرین
رہنگ د کھسینیا عہدلاھی کورے موبارہ کی دا کومبوو بوو نم ژ فی گوتے
عہجیگری نامینین یا نیمامی نہوہوی د دہر حہقی دا گوتے..

بو عہقیدے و بہرہقانییا ژ (مہنہجی کیتاب و سونہتی) نہو چیاہکی
موکمبوو، د کرنا ہمی رہنگین عیادہتی دا ل پتشیی بوو، بو نہخلاقے خو
یے (نہسانی) زہلامے ئیکے بوو، رویگہشی و مہردینی نہو بوو یا وی نیشا
خہلکی ددا، ل مہیدانا جیہادی رحا وی ل سہر دہستی بوو و جہے وی ہہردہم
رہزا ئیکے بوو، د مہیدانا ئاٹاکرنا ئابوریی جٹاکی دا کھسے دہستی وی
نہدگرت، ب کورتی دی بیژن: نہگہر تہ بقیہت موسلمانہکی کامل ب کہمالا
مرؤف دگہتی- بینی بہری خو بدہ عہدلاھی کورے موبارہ کی؛ چونکی نہوہ
مرؤفی ئاٹاھیی ئیسلامی یے پیکھاتی د کھسینیا وی دا کومبووی، وہکی
سہیدایے ناقدار (د. محمد سعید رمضان البوطی) دیژت.

ہتفینہکی پاقر:

نم ب کوردی دیژن: کور کفانی بابی دژنت، یان گوپالی وی دکیشت،
ہہر چاوا بت نہف گوتہ ہندی دگہہنت کو باب گہلہک سالوخہتین خو بو
کورے خو قہدگوہیزت، لہو گہلہک جاران کور ددہتہ ب بابی خو قہ، و نہگہر
نہف گوتہ ل سہر کھسے ب کار نہئیت ژی نہو ل سہر عہدلاھی کورے
موبارہ کی ب کار دئیت، و عہدلاھی نہگہر چو سالوخہت ژ بابی خو موبارہ کی
وہرنگرت بن ژی بہسی وییہ کو وی ہندہک ژ تہقوایا وی وہرگرت بت..

ل دؤر تہقوایا موبارہ کی بابی عہدلاھی دیروک سہرہاتیہکا عہجیب
قہدگوہیزت، کتیب دیژن: موبارہک مرؤقہکی ترک بوو، قہدہری بو وی حہزکر
بوو نہو بیتہ عہدی مرؤقہکی ہمہدانسی یے دہولہمہند، نہفی مرؤفی
بیستانہکی تیر دار و بار و خودان بہرہم ہہبوو، لہو وی فرمان ل عہدی خو
موبارہ کی کریو کو نہو حہرہسیی ل فی بیستانی بگرت.. رۆژہکی زہلامی

هممه‌دانی چوو ناڤ بیستانی و گۆته عه‌بدی خۆ: ه‌ناره‌کا شرین بۆ من بینه. ئەو چوو ه‌ناره‌ک بۆ کر و ئینا، گاڤا خودانی ه‌نار شکاندی و تامکرییی دیت ئەو یا ترشه، ئینا ب عیجزی ڤه گۆتی:

- من گۆتبوو ته ه‌ناره‌کا شرین بۆ من بینه نه یا ترش!

ئەو چوو ه‌ناره‌ک ژ بنه‌کا دی کر و بۆ سه‌ییدی خۆ ئینا، پشتی سه‌ییدی تامکرییی ئەو ژێ ترش ده‌رکه‌فت، ئینا لێ ه‌یتانڊ و گۆتی:

- دیاره تو ترشی و شرینی ژێکجودا ناکه‌ی؟ ئەزێ دبیژمه ته ه‌ناره‌کا شرین.. ئەو چوو ه‌ناره‌کا دی ئینا ئەو ژێ ترش ده‌رکه‌فت، عه‌قل د سه‌ری خودانی نه‌ما، گۆتی:

- تو نابیژییه من مه‌سه‌لا ته چیه؟

موباره‌کی ب ئەده‌به‌کی زنده‌ڤه گۆتی:

- ل من نه‌گه‌ه، ب راستی ئەز نزانم کیژ بن یا شرینه و کیژ یا ترشه!

زه‌لامی باوه‌ر نه‌کر.. گۆتی:

- ما ته تام نه‌کرییه ه‌ناران؟

وی گۆت:

- نه‌خیر.. ته ئەزێ دانایمه به‌ر بیستانی دا ه‌ه‌ره‌سییی لێ بگرم و ته ده‌ستویری نه‌دایه من کو ئەز ژێ بخۆم.

خودانی بیستانی ژ گۆتتا وی حییه‌تی ما، و چه‌ند رۆژه‌کان زیره‌ڤانی لێ کر دا بزانت کانت گۆتتا وی یا راسته یان نه، و پشتی راستییا گۆتتا وی بۆ خودانی بیستانی ئاشکه‌رابووی ئەو د چاقین وی دا مه‌زن بوو، له‌و وی ئییه‌ته‌ک کره دلێ خۆ.. رۆژه‌کی ئەو چوو ناڤ بیستانی و ل نک موباره‌کی روینشت و گۆتی:

- من کچه‌کا ه‌ه‌ی گه‌له‌ک که‌سان یا خواستی، تو بیژی ئەز وی بده‌مه کی؟

موباره کی گوتی: ل جاهلیه تی بهری خه لکی ل مالیات و مالمه زنان بوو، و جو هییان بهری وان ل زهنگینیسی بوو، و فهلان بهری وان ل جوانیسی بوو، و بهری قی نوممه تی یی ل دینی.

زهلامی هممه دانی زقری مال و سوجه تا عهبدی خو بو ژنکا خو شه گپرا، و

گوتی:

- ژ موباره کی پیقه تر کس ب کتر کچا مه نائیت..

وی موباره ک نازاکر و کچا خو دای، و چونکی کومبونسا وان بو خودی بوو نه بوو چو تشتین دی، خودی بهرکهت هاقتیه قی کومبونتی و (عهبدلاهی کوری موباره کی) بهرهمی قی دارا پیروز بوو..

شینبونکا ب بهرکهت:

وهسا دیاره کو پشتی موباره کی نازادیا خو ب دهست خو شه نیای، و نهو و کابانییا خو کچا دهوله مه ندی هممه دانی گهشتینه ئیک، وان قهستا باژیری (مهروی) کر، و ماله کا بچویک بو خو دانا و دهست دا کاری حهلال و بو خو بازرگانی کر، و ل قی باژیری (باژیری سوفیانی تهوری، و ئیسحاقی کوری راهوهی، و نهحمه دی کوری حهنبهلی) عهبدلاهی کوری موباره کی ل سالا ۱۱۸ مشهختی (بهرا بهر ۷۲۳ زایینی) هاتبوو سهر دنیایی، و ههر ل قی باژیری هاتبوو ب خودانکر و وی دهمه کی دریز ژ ژیی خو بوآندبوو، و نهو ژ تهخیا تابعین تابعیان دئیته هژمارتن.

ل باژیری مهروی دهمی هیشتا نهو یی بچویک، وی قهستا خواندن کر و ل سهر دهستی هژماره کا زانایین باژیری فیری خواندن و نقیسینی بوو، بهلی وهسا دیاره کو دهمه کی نهو ژ خواندن قهقه تیا بوو، و تیکه لیا هندهک هقالین خراب کر بوو، و ژ وان فیری هندهک کارین خراب بو بوو وه کی لیدانا عوود و تهنبوری، و وی پتربیا دهمی خو ب مورثیلاهییتن بیخیر شه دبوآند، سهیدایی

وی (نېبو حەنیفە) ی پوژەکتی پسیار ژتی کر: دەسپیکا ته د گەل زوهدی چ بوو؟ وی گۆت: ((جارەکتی ئەز د گەل ھندەک ھەقالان دەرکەفتمە ناڤ بیستانەکی، و مە خوار و قەخوار، و ھەتا دەرەنگی شەف ئەم ماین، و ھەتا بەری سپیدی من عوود و تەنبویر لی ددا، پاشی ئەز د خەو چووم، من د خەونی دا دیت تەیرەک ھاتە سەر دارێ ل ھنداقی سەرێ من و ئەف ئایەتە خواند: ﴿ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَظَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَنسَقُونَ ﴿١٦﴾ ﴾ (الحديد: ١٦)، ھنگی ئەز ژ خەو رابووم و من گۆت: بەلی یا رەببی دەمە من تۆبە، و من عوودا خو ژ شکاند و زوھدا من دەست پی کر).

پشتی قتی سەرھاتییی ئەوا ل بیست سالییی ب سەرێ وی ھاتی-عەبدللاھێ کورێ موبارەکی بەرێ خو ژ رێکا موژیلاییا بی مفا وەرگتیرا و قەستا رێکا وەرگرتنا زانینی کر ھەتا وە لی ھاتی زانایەکتی وەکی (ئیسماعیلی کورێ عیاشی) د دەر ھەقی دا گۆتی: ((کەسەک وەکی عەبدللاھێ کورێ موبارەکی ل سەر روویی عەردی نینە، و خودی خەسلەتەکتی خیری نەدایە ئەگەر ئەو ل نک عەبدللاھێ کورێ موبارەکی نەبت).

عەبدللاھێ کورێ موبارەکی ل سەر دەستی ھژمارەکا مەزن ژ سەیدایین بەرکەفتی فیری زانینی بوو، وی دگۆت: من زانین ژ چار ھزار سەیدایان وەرگرتییە.. و ژ وان سەیدایان یین وی دەرس ل نک خواندین: سوفیانی ئەوری، و مالکتی کورێ ئەنەسی، و ئەبو حەنیفە، و ئەوزاعی، و سوفیانی کورێ عولەینە، و ئەعمەش و گەلەکتین دی.. و وی پویتەکتی مەزن دا کۆمکرنا ھەدیسێ ھەتا پتر ژ بیست ھزار ھەدیسان ژبەرکری، لەو د گۆتیی: (أمیر المؤمنین في الحديث)، و د مەسەلا ژتیک قافارتنا ھەدیسین دورست و نەدورست دا ئەو بووبوو جەتی مەتەل پی ئینانی، دبێژن: جارەکتی (ھاروون الرشید) ی زەندیقەک گرت و پشتی ل سەر ئاشکەرابووی کو ئەو ھەدیسین درەو

چی دکھت، هاروونی فرمان دا بیته کوشتن، وی گوتی: و تو دی چ ل وان هزار
هدیسان کهی یین من ژ نک خو چیکرین؟ هاروونی گوتی: نهبوو نیسحاقی
فزاری و عبداللاهی کورپی موباره کی حرف حرف دی وان موخل و بیژنگ
کهن!

ژ بلی زانینا وی یا بهر فرهد ب علمی هدیسی عبداللاهی کورپی
موباره کی فمزانه کی مهزن ژی بوو، و نهغه یا غریب نینه چونکی وی فقهی
خو ژ سی فمزانان و هرگرتبوو، نوممت ههمی ل سهر ئیمامه تییا وان یا
(موتته فقه) و مهسهدا مه پی: سوفیانی ثوری، و مالکی کورپی نههسی، و
نهبو حنیفیه.

هرژیکرنا وی بو زانینی گهشتبوو دهرهجهیه کا و هسا صهبرا وی ب کهسی
ندهات هندی ب کتیبین وی دهات، لهو ههقالینییا وی د گهل کتیبی یا پتر
بوو ژ ههقالینییا وی د گهل همر کهسه کی دی، روزه کی هندک مروقان گوتی:
گاڤا ته نقیژ کر تو رادی و دچی ل نک مه ناروینی بوچی؟ وی گوت: پروینم
ل نک ههوه چ بکم؟ و کاری ههوه غهیه تا خهلییه؟ نهز دچم ل نک صهحابی
و تابعیان دروینم، وان گوتی: صهحابی و تابعیین چ؟ وی گوت: نهز دچم
بهری خو ددهمه علمی خو قیجا نهز ب حالی وان زانا دیم و نهز چاڤ ل وان
دکم.

(نهعیمی کورپی هممادی) دبیزت: عبداللاهی کورپی موباره کی گلهک
دما ل مال ب تنی، ئینا هندهکان گوتی: چاوا صهبرا ته دئیت تو هنده دمینییه
ب تنی ما تو خهریب نابی؟ وی گوت: دی چاوا خهریب بم و نهزی د گهل
پیغه مبهری -سلاف لی بن-؟

زوهدهکا تایهت:

گلهک ههنه هزر دکن زوهده نموه دهستی مروقی ژ مالی دنیا یی یی قالا
بت، و مروف د مالا خو دا وهکی میثانان بژیت.. و ئیک ژ وان کهسین نهف

پهنگه هزره دکر فوضه یلی کورئ عیاضی بوو -سهیدایی عهبدللاهی کورئ موباره کی و ههقالی وی- لهو دهمنی وی عهبدللاه دیتی ب کاری بازرگانییی رادبوو، و تجارهتا وی ژ وهلاتی خوراسانی هتا مهکههی و شامی شهدگرت، و سهرمالی وی ب هزاران بوو، پسیار ژئ کر: تو یی بهری مه ددهیه زوهدی و تجارهتا ته ژ خوراسانی یا دئیتته ههرهمنی نهقه دی چاوا چی بت؟ وی گوت: نهز قئ چندی دکم دا ناڤا رویی خو نهپژم، و نامویسا خو پی بپارژم، و نهو بو من بیته هاریکار ل سهر عیبادهتی خودی، و دا ههر جارهکا من حقهکی خودی دیت نهز ب لهز بچم ژ سهر خو راکهم..

نهقه بهریخودانا عهبدللاهی کورئ موباره کی بوو بو زوهدی، زوهد نهوه دلی ته ژ دنیایی بی قالا بت، وهکی دی دهستی ته یی ژئ تژی بت یان نه نهو چوی ل زوهدا ته کیم و زنده ناکهت، و دوسر نینه نهگهر عهبدللاهی کورئ موباره کی یی زهنگین و دهولهمنه نهبا زوهدا وی هند بو مه یا بهرچاڤ نهبا؛ چونکی وی ب سهرپور ناشکهراکر کو نهو ژ وان کهسان بوو یین کهیفا وی ب زندهبوونی نهدهات، و کیمبوونی نهو ب خهم نه دئیتخت، و هندهک زانایین زانا دبیتن: گاڤا کهیفا ته ب هندی نههات دهمن مالی ته زنده دبت، و تو ب خهم نهکهفتی گاڤا نهو کیمبوو، نهو تو مروقهکی زاهدی، ما خودی نهگوتیییه:

﴿لَکَيْلًا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ﴾ (الحديد: ۲۳) مهعنا: زوهد نه نهوه ته مال نهبت و تو یی فهقیر بی، بهلکی زوهد نهوه مالی هند بهایی خول نک ته نهبت کو (حالهتی ته یی نهفسی) بگوهورت.. وهکی دی عهبدللاهی کورئ موباره کی -د گوتنا خو یا بوری دا- بو مه ناشکهرا دکهت کو (سررا) خو زهنگینکرنا وی نهوه وی دقیت ب دانا مالی ژ عیبادهتی خودی بکهت، و دهستی هاریکاریی بو برایتین خو دریتز بکهت، و ما نهگهر وی چو مال نهبت چاوا دی شیت قئ پهنگی عیبادهتی کهت؟

عەلییی کورئ مەدینی دبیژت: عەبدللاهی کورئ موبارەکی دگۆت: ئەگەر ژ بەر پینج کەسان نەبا من بازرگانی نەدکر: سوفیانی ئەوری، و سوفیانی کورئ عویەینە، و فوضەیلی کورئ عیاضی، و موخەممەدی کورئ سەمماکی، و کورئ عەلییە. و ئەف هەر پینجە ژ زانایین حەدیسی یین مەزن بوون، حالی وان یی بەرتەنگ بوو، گاڤا تجارەتا عەبدللاهی کورئ موبارەکی دەهات هەندەک مال بو عەیالی خۆ رادکر، و مەصرەفی حەجا خۆ هەل دگرت، و مالی دی دگرە پینج پشک بو ڤان هەر پینج زانایین بەرکەفتی.

و هەر چەندە پشکا مەزن ژ هاریکاریین عەبدللاهی کورئ موبارەکی دگەشتە زانایان و ب تایبەتی زانایین حەدیسی، بەلی وە نەبت بیتە هزرکرن کو خەلکی دی ژ خیرین وی یی بیبار بوو، و ئەگەر ئەم سەرھاتیین مەردینییا وی ڤەگتیرین سوخەتا مە گەلەک دی درژت لێ لێر ب تێ سەرھاتییهکا وی دی ڤەگتیرین، (ابن کثیر) دبیژت: ((دەمی عەبدللاهی کورئ موبارەکی ڤیابا بچتە حەجی دا هەنیرتە ب دویش خەلکی باژیری خۆ را و دگۆتە وان: کئ ژ هەوہ دڤیت ئەف سالە بیتە حەجی بلا پارین خۆ بینت بدەتە ف من ئەم دی پیکڤە چین، و دا رابت هەر ئیکی ناڤی وی ل سەر جەرکەکی نڤیست و پارین وی کەتە تیدا، پاشی وی جەرک هەمی دکرنە د سندوقەکی دا، و پیکڤە دەردکەفتن، و وی هەمی مەصرەف دکر، باشتیرین خوارن و ڤەخوارن ددانە وان، و نە دەتیلا تشتەک ژ وان کیم بیت، و ل ویری دا بیژت: کئ ژ هەوہ دڤیت تشتەکی بو مروڤتین خۆ بکرت بلا بکرت و وی پارە ددان، هەندەک دا بیژنی: پارین مە دکیمن تیرا ڤی هەمییی ناکەن! ئەو دا بیژت: هەوہ شۆلەژ هندی نینە، و گاڤا دزڤرینە مالیین خۆ ئەو دا رابت خوارنەکا بەرفرە چئ کەت و هەڤالین خۆ یین حەجی ڤەخوینتە مال، و پستی وان خوارن دخوار ئەو دا رابت وی سندوقی ڤەکەت و هەر ئیکی جەرکی وی بو دزڤرینت)).

و عهده‌تی وی بوو نوو ساله‌کی دچوو حه‌جی و ساله‌کی دچوو جیهادئ،
 جاره‌کی ده‌می وی کارئ حه‌جی کری، و د گمل هنده‌ک هه‌قالین خو دهرکه‌فتیه
 حه‌جی، ب ریقه -ده‌می د بهر گونده‌کی را بوړین- وی ته‌یره‌کی مرار دیت، گوته
 هه‌قالین خو: وی ببهن بهافینه سهر گیفکی، پشتی رابوون داینه پری پیچه‌کی
 وی خو ژ هه‌قالین خو فه‌هتلا، دیت کچکه‌ک ژ ماله‌کی دهرکه‌فت هات نوو
 ته‌یری مرار ژ سهر گیفکی راکر و بو خو بره مال، نوو ب دویف دا چوو؛ دا
 بزانت کانی مه‌سلا وی چیه، کچکی گوتی: بابی من مروقه‌کی مالدار بوو،
 هنده‌کان غه‌دره لی کر مالی وی ژئی ستاند و نوو کوشت، و نه‌ز و نه‌ف برایی
 خو یی بچویک ب تنی یی ل قیری و مه‌کسی خو نینه، خوارنا مه -وه‌کی تو
 دینی- نوو تشته یی خه‌لک ده‌اقیته سهر گیفکی.. گاڤا عه‌بدللاهی کورپی
 موباره‌کی سوجه‌تا وی زانی هنارته ب دویف وه‌کیلی خو را و گوتی: چند مال
 د گمل ته هه‌یه؟ وی گوت: هزار دینار، عه‌بدللاهی گوتی: بیست دیناران بو مه
 را که دا پی بزقرینه مالا خو و یی دی هه‌میی بده قی کچکی، نه‌ف ساله نوو
 ناچینه حه‌جی.

ل مه‌یدانا جیهادئ:

نه‌گهر مه‌زنتین جیهاد جیهادا نه‌فسی بت، عه‌بدللاهی کورپی موباره‌کی یی
 ژئی بیتار نه‌بوو؛ چونکی وی نه‌فسا خو ژ به‌خیلییی و حمزیکرنا دنیا یی و
 غرووری پاراستبوو، و نه‌گهر شهریفترین جیهاد جیهادا ب ده‌ستی بت د ریکا
 خودی دا دیسا دئ بیژین: عه‌بدللاهی کورپی موباره‌کی یی ژئی بیتار نه‌بوو؛
 چونکی ده‌می گازییا جیهادئ ده‌اته راگه‌اندن نوو ل به‌راهییا لمشکهری بوو، و
 کانی چاوا خودی دله‌کی فره‌ه بو مه‌ردینییی دابووی، وی دله‌کی موکمر بو
 زیره‌کییی ژئی دابووی..

هه‌قاله‌کی وی دبیرت: جاره‌کی نوو پیکه‌ه چووننه شهرئ رومی، وه‌سا
 چیبوو مروقه‌ک ژ ناف لمشکهرئ رومی دهرکه‌فت و قه‌بی مه‌خواست، زه‌لامه‌ک

ژ مه چووین یی رومی نهو کوشت، نیکی دی چووین نهو ژی هاته کوشتن، قیجا زهلامی رومی ب دفلندی شه ل مهیدانی هات و چوو، و جارهکا دی قهبی مه خواست، گوت: زهلامهکی دی ژ ناف مه دهركهفت و چووین، پشتی شهركی گهرم د ناقهرا هر دوین دا چیبوی زهلامی موسلمان نهو کوشت، نینا کهیفا خهلکی گهلهک هات، و ههمییا قهست کری دا بزائن کانی نهو فیرس کییه، گاڤا وی دیتی خهلک ب نک شه چوون وی سهر و چاڤین خو پتچان و ب لهز چوو، و خو قهشارت؛ دا کهس وی نهنیاست، نهز کهتمه دویف دا وی بنیاسم، من دیت نهو عهبدللاهی کورئ موبارهکییه، نینا وی نهز دامه سویندی کو هندي نهو یی ساخ بت نهز قی سهرهاتییی نهبیژمه کهسی.

ژ قی سهرهاتییی زبرهکییا وی بو مه ناشکهرا دبت کو وی خو ژ سنگی مهیدانا جیهادی نهدا پاش، و هر جارهکا گازییا جیهادی هاتبا بلندکرن وی ب نهفسا خو و مالی خو قهستا جیهادی دکر، و نهگهر کهسهک ههبا دلئ وی چووبا کرنا جیهادی و هند مال نهبا پی دهركهفت عهبدللاهی کورئ موبارهکی مهصرفی وی و یی عهیالی وی ژی ب ستوی خو شه دگرت، هتا نهو دزقپی مالا خو.. و د گهل هندي ژی غوروور بو وی ب قی کاری وی و ب قی خیرخوازییا وی یا بی توخوب چی نهبوو، و وی هزر نهدکر نهو ژ خهلکی دی یی موسلمان باشتره، (نهبو وههبی مهرژی) دبیرت: من پسیار ژ عهبدللاهی کورئ موبارهکی کو کانی خو مهزنکرن چیه؟ وی گوت: خومهزنکرن نهوه تو خو ژ خهلکی چیتربینی و وان کیم کهی، گوت من گوتی: و غوروور و تهعهججوب چیه؟ وی گوت: نهوه تو هزر بکهی تشتهکی ل نک ته ههی ل نک خهلکی دی نینه.. ژ بهر قی چهندي وی ههردهم ههقالین خو ل قی نهخلاقی مهزن ناگهدار دکر.

ههقالهکی وی دبیرت: شهقهکی نهم د چهپهری جیهادی دا بووین ل سهر توخوبی رومی، و مه بهحسی هندهک مهسلین علمی دکر، نینا من گوته

ئىمامى: تو بىژى خىرهكا ژ قى مەزنتر ھەبت يا ئەم تىدا؟ گۆت: وى گۆتە من: ئەرى، ئەو مەرۆقى بەرگەريانى بۆ عەيالى خۆ دكەت، و ل نىقا شەقى پابىت بەرى خۆ بدەتە عەيالى خۆ و وان بنخىقت، خىرا وى ژ يا مە پترە.

ئاشكەرايە ئىمامى ئەف گۆتە ژ بەر ھندى گۆت دەمى وى دىتى د ناڤ ھەقالىن وى دا ھندەك ھەنە ژ بەر قى خىرا وان كرى (كو جىھاد و بەلاقرنا علمىيە) يىن بەر ب غورووى قە دچن، وى بىرا وان ل ھندى ئىناقە كو ھندەك خىرتىن بچوبىك يىن ھەين ئەگەر مەرۆڭ ب ئىخلاص بكەت، خىرا وان ل نك خودى گەلەك ژ يا وان خىران مەزنترە ئەوتىن مەرۆڭ بىتى ئىخلاصەكا دورست بكەت.

تەقواداريا وى:

چەند زانىنا مەرۆقى ب خودى و مەزنىيا وى پتر لى بىت، ترسا وى ژى ژ خودى دى زىدەتر لى ئىت؛ چونكى پتر دى بۆ وى ئاشكەرا بت كو وى ب دورستى ھەقى خودى ژ سەر خۆ رانەكريبە، لەو ب دىتتا زانايىن ھەكى عەبدللاھى كورپى موبارەكى ترسا ژ خودى سەرى ھەمى قەنجىيانە، و رىكا ھەمى باشىيانە، رۆژەكى پسىار ژى ھاتەكرن: دو مەرۆڭ ھەنە ئىك د رىكا خودى دا يى ھاتىيە كوشتن، و يى دى پتر ژ خودى دترست، كى ژ وان ھەر دوپان باشتەرە؟ وى گۆت: ئەوى پتر ژ خودى دترست.

ترسا عەبدللاھى كورپى موبارەكى ژ خودى گەھشتبوو دەرەجەيەكا ھەسا ئەو بۆ وى بووبوو ناڤ و نىشان، و فوضەيلى كورپى عىاضى دگۆت: ئەز ھەز ژ وى دكەم چونكى ئەو ژ خودى دترست. و ژ بەر ترسا وى يا مەزن ژ خودى وى نە دەيلا دەليقەيەك ژ ۋەختى وى ژ قەستا و بىي رەنگەكى عىبادەتى بچت، دەمى ھىشا شاگرده و وى و ھەقالىن خۆ ھەدىس بۆ خۆ دنقىسىن، ھەتا پەرى كتیبىن وان ھشك دبوو ھەقالان بۆ خۆ سوجبەت دكرن، ئەو رادبوو سوننەتەك دكر..

ههڤالئى وى قاسمى كورئ موحه ممه دى دببئرت: نهز گه لهك جار ان د گهل
 عهبدللاهي كورئ موباره كى دچوممه سهفهران، و ده مئ من بهرئ خو ددائى من
 د دلئ خو دا دگوت: بوچى هنده ناڤ و دهنگين ئى زهلامى د ناڤ خهلكى دا
 بهلاقبووينه، و خهلك هنده ههز ئى دكهن؟ نقيژئن مه ئى هندي نقيژئن وينه، و
 رۆژبيين مه ههر وهسا، و ئهم ئى وهكى وى جبهادئ و ههجي دكهين، گوت:
 شهقهكى ئهم پيڤكه دچووينه شامئ، و ئهم روينشت بووين دا شيقئ بخوئين، مه
 هند ديت چرايئ مه شه مري، پاشى ب خافله تئ قه ئيكي ژ مه چرا هلكرئ من
 بهرئ خو ددائى ربهين عهبدللاهي كورئ موباره كى ب رۆندكئين وى بين تهر
 بووين، هنگى من زانى ترسا ئى زهلامى ژ خودئ ئهو يئ ب سهر سهرئ مه
 ئيخستئ، گاڤا دنيا تاريبووى بيرا وى ل قهبرى و قيامه تئ هاته شه لهو
 رۆندكئين وى ب ئى رهنگى بارين.

و ترسا وى يا مهزن ژ خودئ ئيكا هند ئى چئ دكر ده مئ وى ئهو ههديس
 دخواندن بين بهحسئ مرنئ و قيامه تئ دكهن، وى هند دكره گرى ههتا دهنگه كئ
 وهكى دهنگئ وى گايئ دئيته سهرزتكرن ئى دهات، و ل وان ده مان كهسئ بسته
 نه دكر خو نئيزكى وى بكهت يان پسپاره كئ ئى بكهت.

د گهل خهليفه و مهزنين دنيايئ:

رۆژه كئ مروڤه كى پسپار ئى كر: كينه مروڤ؟ وى گوت: زانا، گوتئ: و
 كينه مهلك؟ گوت: زاهد، گوتئ: و كينه بيختر؟ گوت: نهوئن دنيايئ ب دينئ
 دخون. و د گوتنه كا خو يا دى دا دببئرت: زانا ميراتگرتن پيغه مبهرانه، ئيجا
 نه گهر وان دلئ خو بره دنيايئ خهلك كئ بدهنه بهرا خو؟ و مروڤئين زاهد
 مهلكين ههردينه ئيجا نه گهر وان ريمه تئ كر خهلك دويكهفتنا كئ بكهن؟ و
 مهزن شقائين خهلكينه ئيجا نه گهر شقان بته گورگ كئ دئ خهلكى پاريزت؟

ئهقه ديتنا عهبدللاهي كورئ موباره كى بوو بو زانا و زاهد و مهزنان، ئهو
 ئى وهكى سهيداين خو يئ مهزن سوفيانئ شهورى دوير ژ مهزنين دنيايئ دژيا

لهوا نهو مهزن ژيا، و مهزن مر، عهده تې وى بوو چو جاران وى مال ژ خهليفه و مهزنان وهرنه دگرت، بهلى نهگه مرؤقه كى دى دياربیهك دابايى وى نهو وهر دگرت، و شوين دياربیهك باشر ددایى، و گاڤا زانيبا هه قاله كى وى هندهك مال ژ خهليفه كى يى وهرگرتى شيرت لى ذكر كو نهو وى مالى د رېكيتىن خيړى دا خهرج بكهت و چويى ژى بو خو نه هيلت، و چونكى نهو بازركانه كى دهوله مهند بوو وى پشكهكا مهزن ژ مالى خو ددا زانا و زاهدین سرده مې خو؛ دا نهو هه وجهى هندى نه بن كو مالى ژ مهزنان وهرگرن.. رؤزه كى مرؤقه كى گوتى: نهز مرؤقه كى خهياطم و نهز جلكان بو سولطانى ددوريم، تو بيژى نهز ژ وان بم يين هاريكار بو زالمان؟ گوتى: نه، تو ژ زالمان ب خويى، نهو وى دهرزيكى و دهزى دفرؤشته ته نهو هاريكارى زورداران!

و ده مې نهو كهفتييه بهر مرنى دلې وى چوو رهنه كى خوارنى، هه قالين وى چوون بو ليگه پريان نهو خوارن ل نك كهسى نه ديت ژ بلى والى، هاتن گوتى: بهس والى نهو رهنه كى خوارنى يى هې، وى گوت: نه نين من نه فیت.. و نهو مر و نهو خوارن نه خوار.

بهلى مهعنا قى نهو نينه عهبدللاهې كورې موباره كى هاريكارى سولطانى ل سهر خيړى نه بوو، نه! وى ژى وه كى سهيدايى خو (فوضه بلى كورې عياضى) دگوت: نهگه من دوعايهك هه بت بيته قه بولكرن دى بو سولطانى كه م، چونكى نهگه نهو باش بوو خهلك هه مې دى باش بن.

ژ بهر قى چهندي نهو د چاڅين مهزنان دا بهرى خهلكى دى يى مهزن بوو، و رؤژا نهو مرى، (هاروون نه لره شيدى) گوت: نه فرؤ سهيدى زانايان مر، و وى فهрман دا خهلك بيته نك وى بهه يى! و دبېژن: رؤزه كى هاروون چوبو بو باژتېرى (ره قسايى) و وهسا چېسو عهبدللاهې كورې موباره كى ژى هاته وى باژتېرى، گاڤا خهلكى ب هاتنا عهبدللاهې زانى هه مې دهر كه فتنه بهراهيى هتا وه لى هاتى خهلكى ژ قه ره بالغى نيك و دو پالدان و توژ ب سهر سهرى

خه لکی کهفت، دهیکا هاروونی پسیار کر: نهغه چ قهومییه؟ هندهکان گوتی: نهغه زانایهکی خه لکی خوراسانییه هاتی.. وی گوت: ب خودی نهغهیه مهزنی، نه مهزنییا هاروونی نهوا ب شرطه و حهرهسان هنده خه لکی کوم نهکته.

د گمل عهدهکی تهقوادار:

عهدللاهی کورئ موبارهکی دبیت: سالهکی نهز هاتمه مهکههی، هشکاتی بوو، باران ژ خه لکی هاتبوونه برین، لهو خه لک بو نقتیژا بارانی ل حهرهمی کومبووون، من ژی خو د ناڅ کوما خه لکی را کر، من دیت عهدهکی رهش کراسهکی بی سهر و بهر دهر بوو خو دابوو لایهکی قهشارتی؛ دا کس نهبیت و وی دوعا دکرن، ئینا من خو نیزیکی وی کر -بیتی نهو ب من بحهسییت- دا بزائم کانئ نهو چ دبیت، پشتی من خو نزیک کری من گوھ لی بوو وی دگوت: ((ئیلاهی! گونههین مشه و عهیبین کریت نهو یین رویرهش کرین، ته باران یا ژ مه بری دا خه لکی پی نهدهب بدهی، نهز هوارین خو دگههینمه ته تویی حه لیم، ژ جوانییی پتیهتر عهبدین ته چو ژ ته نه دیتییه، یاره بی قی گاقی تو بارانی بده وان قی گاقی!!)).

ئین موبارهک دبیت: و د گمل قی گوتنا وی: ((یا ره بیی تو قی گاقی بارانی بده وان))، من بهری خو دا عهسمانی عهوران خو لیکدا.. و بیست خه بهر پتیه نهچوون بارانهکا و هسا هات تو دا بیژی گوسکی دهرنشیف کریه، و نهزل وی عهبدی زقریم من دیت یی دبیت: (سبحان الله، سبحان الله) چاقین من تژی روندک بوون، و بو من بوو مه رهق نهز وی بنیاسم، گاڤا نهو دهرکهفتی نهز ب دزی قه ب دویف دا چووم هتا نهز ب جهی وی کهفتیم، پاشی نهز زقریم و هاتمه نک (فوضه یلی کورئ عیاضی)، گاڤا وی نهز دیتیم وی گوته من: ته خیره، رهنگی ته هو یی گوهارتی؟ گوت: من گوتی: هندهکان بهری مه راکر و گهشتنی!! وی گوت: چاوا؟ گوت: من گوتی: حال و مهسه لیتن من و

عەبدەكئى رەش ئەقەنە.. گاڤا وى سوحبەت گوھ لى بووى كەفتە عەردى و گۆتە
من: زوى من بىه نك وى.

پشتى سەرھاتىبەكا درىژ د ناڤبەرا قى جىئىلى تەقوادار و ئان ھەردو
چىايىن زانىن و تەقوايى دا، و پشتى ئەو ب سەر وى ھلبووين و وان زانى كو
ئەو عەبدەكە دئىتە كرىن و فرۆتن، عەبدللاھى ئەو ب پارىن خو كرى بو ھندى دا
وى ئازا كەت، و دەمى جىئىلى زانى ھندە ئىدى خەلك ب حالى وى حەسبان
وى قەستا حەرەمى كر.. عەبدللاھ كەفتە رىكا وى، جىئىلى گۆتى: تە شۆلەك
ب من ھەيە من دئىت بچم؟ عەبدللاھى گۆتى: بو كىشە؟ وى گۆت: بو
ئاخرەتى! عەبدللاھى گۆتى: بوچى؟ وى گۆت: ژيان ھنگى يا خو ش بو ھندى
موعامەلە د ناڤبەرا من و خودى دا، پشتى تو پى حەسىي من ھەوجەيى پى
نەما!!

ئىن موبارەك دىئىت: پاشى وى جىئىلى قەستا حەرەمى كر، بەرى من ما
لى، وى دەست ب نقيژى كر، گاڤا چوويە سوجدى بەرى من لى بو وى ھندەك
دوعا كرن.. پاشى سەرى خو رانەكر، پشتى دەمەكى من خو نىزىك كر من دىت
ئەو پى مرى، قىجا ئەز ب خودى كەمە چەند ئەو جىئىل دئىتە بىرا من خەما
من مەزن دىت، و دنيا د چاڤىن من دا بچويك دىت، و ئەز كارى خو كىم
دبىنم!

ھندە مەرۆقىن خودى خو ژ (شۆھرەتى) دپاراست، دا ئەو نەكەقنە داڤىن
(گەلەك د خو گەھىشتى) ئەوا بەرى خودانى خو ددەتە (خۆمەزنكرنى) ئەوا
سەرى دكىشتە وى (رىمەتییى) يا ئەنجامى وى دىتە ئاگرى جەھنەمى.

د كىتیبىن دىرۆكى دا ھاتىبە كو جارەكى زاهدى مەزن شىخ عەدىبى كورى
موسافرى -خودى ژى رازى بت- پى ب رۆژى بوو، و عەدەتى وى بوو بارا پتر
رۆژان ئەو پى ب رۆژى بوو، ھەتا دەرەجەكى د ئاف مورىدین وى دا بەلاقبوروبو
كو شىخ عەدى مەرۆقەكە نە زادى دخۆت و نە ئاقى قەدخۆت! گاڤا ئەف گۆتتا وان

گه هشتتیه شیخی، شیخ عه‌دی ده‌رکه‌فته ناڤ موریدین خو و ل ده‌واره‌کئی سویار بوو، و گازی خزمه‌تکاره‌کئی خو کر و گوټی: تراره‌کئی شیرى بو من بینه، پاشى شیخی ل پئیش چاقئین وان ههمییان ئەو ترار دا سەر ده‌قئى خو و قه‌خوار و رۆژییا خو یا سونه‌ت شکاند.. بو هندی دا ئەو وئ هزرا خه‌له‌ت ژ سهرى خه‌لکى بینته‌ده‌ر یا ژ نه‌زانین که‌فتیه سهرتین وان.

ئەها زاهدین دورست ژ مرۆقئین خودی ب قى ره‌نگى بوون، به‌رى وان ل رازیبوونا خودی بوو نه یا مرۆقان.

رۆژا وی یا دووماهییی:

هەر چه‌نده عه‌بدللاهی کورئ موباره‌کی مرۆقه‌کئی گه‌له‌کئی زه‌نگین ژى بوو به‌لئى هه‌رده‌م وی دوعا بو خو ژ خودی دکر کو ئەو بمرت فه‌قیر، و خودی دوعایا وی بو ب جهینا، ده‌مئ ژییی وی شتست و سئى سال، و ب دورستی ل سالا (١٨١) مشه‌ختی (به‌رانبه‌ر ٧٩٧ زایینی) ئەو د گازییا جیهادئ ده‌رکه‌فت، و قه‌ستا وه‌لاتئ شامئ کر، پشتی ژ جیهادئ خلاصبووی و قیای بزقرته وه‌لاتئ خو ل ده‌قه‌را (هیت) ل ژیرییا (عیراقئ) ئەو که‌فته به‌ر مرنئ، گوټه مه‌ولایئ خو (نه‌صرى): سهرئ من بدانه سەر ناخئ.. گاڤا نه‌صرى ئەو د قئى حالئ دا دیتی کره گری، ئیمامى گوټئ: تو بوچی دکه‌یه گری؟ وی گوټ: بیرا من ل زه‌نگینی و مالداریییا ته هاته‌قه، و ئەقرو تو یئ دمرى فه‌قیر و غه‌رب، ئیمامى گوټئ: هشبه! گه‌له‌ک جاران من دوعا بو خو ژ خودی دکر کو روییئ زه‌نگینان نیشا من نه‌ده‌ت، و من فه‌قیر بمرنت.. پاشى گوټئ: ل نک من شاهده بده، و ئەگه‌ر من د دویف ته پرا گوټ، وئ دوباره نه‌که‌قه وه‌سا نه‌بت ئەگه‌ر ته دیت من ناخفته‌کا دی گوټ.. و وه‌سا چیبوو، گاڤا که‌فتیه به‌ر سه‌که‌راتئ مه‌ولایئ وی ل نک وی شاهده دا و وی د دویف دا گوټ، و به‌رى رحا وی ده‌رکه‌فت چاقئین خو قه‌کرن و گرنژی و گوټ: ﴿لِيُقَلِّبَنَّ هَذَا فُلْيَعْمَلِ الْعَمَلُونَ﴾ (الصافات: ٦١)، و رحا وی د گازییا خودایئ خو ده‌رکه‌فت

﴿ يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ فَأَدْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾
 وَأَدْخُلِي جَنَّاتٍ ﴿٣٠﴾ (الفجر: ٢٧-٣٠). پشتمی کاره کی پیروز کو جیهاد بوو، و
 ل هدیقه کا پیروز کو ره مهزان بوو، و ل ده مه کی پیروز کو بهری سپیدی بوو،
 نيمامی نوممه تی (أمیر المؤمنین) د علمتی حه دیسی دا عه بدللاهی کوری
 موباره کی چوو بهر ره حما خودی.

عەلییى كورپى حوسەينى (زین العابدین)

(زین العابدین) باشق عیبادهتکهران، بەلکى باشتىنى عیبادهتکهران، و چىترىنى بنەمالا هاشمىيان ل دەمى خۆ، ئەوى ھندى ھند ل سەر شەملکى دما، خەلکى ناسناقى وى کرپو (سەججاد)، و ھندى ھند مرۆڤەکى پاک و پاقر بوو ھەر وان ناسناقى وى کرپو (الزکى)، زانایى مەزن (ابن شھاب الزھرى) بەھسى وى دکەت و دبىرت: قورەيشیەکى ژ وى چىتر من نەدیتىە. ژاناقى ئىمامى مەزن ژى يا تژى بەرپەرتن گەشە، ھەر ئىک ھژمارەکا مەزن يا دەرس و عیبەتان د ناڤ خۆ دا ھل دگرت، و دەمى مرۆڤ دئیت دا ھندەک ژ شان بەرپەران ھلبىرت و بەرچاڤ بکەت، دىسا دى بىژم: مرۆڤ حىبەتى دىمىنت کىژ بەرپەرى ھلبىرت و کىژکى بەپىلت.. بەلى بەرى ھەر تشتەکى مە دقیت (زین العابدین) ی ب کورتى ب ھموە بەدەینە ناسین.

دانەنیاسینەکا کورت:

ناقى وى یى دورست عەلییە، کورپى ئىمامى شەھید حوسەینییە، کورپى ئىمامى شەھید عەلییى کورپى ئەبوو طالبى قورەيشیە، ل مەدینى، ل باژپرى باپىرى خۆ پیغەمبەرى خودى -سلاف لى بن- و ل دۆرتن سالا (۳۶) مشەختى ھاتبو سەر دنیاىى، و د ناڤ پاقرترین و بلندترین بنەمالى دا ھاتە پەروەردەکرن و ل سەر دەستى ھەردو سەبیدین گەنجین بەھەشتى مامى خۆ ئىمامى حەسەن و بابى خۆ ئىمامى حوسەین فىرى تەقواىى و علمى بوو، و ئەو دئیتە ھژمارتن

ټيک ژ مهزترین زاهد و تهقوادارتین تابعییان، وی هژمارهکا مهزن ژ صهحاییان دیتبون، و حمدیس ژ گهلهک ژ وان ریوایهت کرینه، وهکی دهیکا موسلمانان عائیشایا کچا نهبوو بهکری، و صهفیایا کچا حویهی، و (أم سلمه)، و نهبوو هورهیره، و عهبدللاهتی کورئی عهباسی، و گهلهکتین دی، و علم ژ هژمارهکا مهزنین تابعییان ژی وهرگرییه وهکی: سهعیدی کورئی موسهییبی، و زهیدی کورئی نهسلهمی، و نهسلهمی مهولایئی عومهری.. و گهلهکتین دی، و ژ بهر قیانا وی بو علمی دبتیزن: گهلهک جارن نهو ژ مهدینتی دهاته مهکههی و دچوو ل بهر دهستی نهسلهمی دروینشت، و نهو عهبدهک بوو عومهری کورئی خهططابی نازا کریوو، و علم و حمدیس ژئی وهردگرتن، نهف چهنده ب دلئی هندهک قورهیشییان نهبوو، لهو ټيک ژ وان گوټی: تو دیوانا مهزنین قوهیشییان دهیلی و دئیی ل نک قی عهبدی دروینی! وی گوټ: مرؤف ل وی جهی دروینت یی مفایی لی وهردگرت.

دهمی سهراهاتییا دل ټیسا کهربهلایئی پرویدای، و بابی وی نیمامی حوسهین شهیدبووی، نهو د گهل بابی خو و بنهمالا وی ل کهربهلا یی نامادهبوو، و ژییی وی هنگی ل دؤرتین بیست و سی سالییی بوو، بهلی چونکی نهو ل وی دهمی یی نساخوو و کهفتوو ناف نقینان، وی پشکداری د شهری دا نهکر، و نهو ب سلامهتی ژ وی کارهساتی دهریاسبوو، و دهمی بنهمالا حوسهینی پشتی شهری برینه شامی، یهزیدی قهدهکټی مهزن دای، و ب احترام قه نهو هنارته مهدینتی، و نهو ما ل مهدینتی هتا ل چاردهی رهییعولنهوهولا سالا (۹۴)ی مشهختی، چوویه بهر دلوقانیا خودی، و ل (بهقیعی) هاتییه قهشارتن.

ژ سالوخهتین وی:

ژ سالوخهتین نیمامی نهو یی کیم ناخفتن بوو، و خهمگینی ل سهر دیمی وی یا ناشکهرا بوو، و مرؤقهکټی (موتهواضع) بوو، و د گهل وی قهدر و قیمهتی خهکی ددای ژ بهر کو نهو نهقییی پیغهمبهری بوو -سلاف لی بن-

بهلئى وى چو جاران خو ژ خه لكى بلندتر نه دديت، روژه كى تابعيى مه زن
 (طاووسى كورپى كه يسانى) نهو ل نيزيكى كه عبي ديت، وى نقيژ دكر و دوعا
 بو خو ژ خودئ دكرن، و روژندكيتن وى ديمى وى ته ر كرسون، پشتى نهو
 ژ دوعا كرنى خلاصبووى، طاووس ب نك شه چوو و گوتئ: نهى كورپى
 پيغه مبهرى، نهز ته د قى حالى دا دبينم و ته سى ففضل و سه راتى هه نه
 هيقييا من نهوه تو پئ ژ ترسى خلاص بىي.. وى گوته طاووسى: نهو چنه؟

طاووسى گوتئ: يا ئيكئ: تو كورپى پيغه مبهرى يى -سلا لئ بن-، يا
 دويئ: شفاعه تا باپيرئ تهيه بو ته، و يا ستيئ: رهحما خودئ. وى گوت: نهى
 طاووس، مهسلا نهز ژ بنه مالا پيغه مبهريمه نهف من پشتراست ناكهت پشتى
 من گوهد ل قئ نايه تئ بووى: ﴿فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٣٦﴾
 (المؤمنون: ١٠١) و مهسلا شفاعه تا باپيرئ من، خودئ دببئرت: ﴿وَلَا
 يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ﴾ (الأنبياء: ٢٨) و ل دور رهحما خودئ، خودئ دببئرت:
 ﴿إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ (الأعراف: ٥٦).

دو بهرپه ر ژ ژيانا وى:

وهكى مه گوتئ: ژيانا (زين العابدين)ى يا تژى ده رس و عيبره ته، بهلئى
 مه دقيت ل قيرئ ب تنئ دو بهرپه ران شه كهين، يئ ئيكئ: بيتفره هى و نارامبيا
 وى نهوا مه تل پئ دهاتنه گوتن، و يا دويئ: خيبرخوازييا وى نهوا پشتى مرنا
 وى ژ نوى خه لك پئ حسيياى..

ل دور مهسلا بيتفره هيا وى ب تنئ دو سه رها تيبين كورت دئ شه گيرين:

يا ئيكئ: پسمامئ وى حسه نئ كورپى ئيمامئ حسه ن دببئرت: جاره كى
 د نابقه را من و (زين العابدين)ى دا نه خوش بوو، و هندى كه رسين من شه بوون،
 نهز چوومه نك وى ل مرگه فتئ، نهو د ناڤ هه قالين خو دا يئ روينشتييوو، و
 هه چييا د ده قئ من را هاتى من گوتئ، و نهوى قهت دهنگ نهكر، و بهر سقا من

نهدا.. و ئەز چوومه مالا خو. دەمی بوویه شهف، من دیت ئیکی دەرگههتی من قوتا، ئەز چووم و من دەرگهه شهکر، من دیت (زین العابدین) یی ل بەر دەری، من د گەل خو گۆت: هەبت نەبت ئەو یی هاتی تۆلا خو ل من شهکەت، بەلی وی گۆتە من: برایی من، ئەگەر تو یی راستگۆ بی د وی تشتی دا یی تە گۆتییه من، خودی گونەها من بگهفرینت، و ئەگەر تو یی راستگۆ نەبی، خودی گونەها تە بگهفرینت.. و سلاڤکر و چوو، من دا ب دویش فه، حەتا ئەز گەهشتیمی و من گۆتی: تۆبە ئەز جارەکا دی تشتەکی بکەم تە پت نەخوش بت، ئینا دلوی ما ب من فه و گۆت: گەردەنا تە نازا!

یا دویتی: جارەکی (زین العابدین) ژ مەزگەفتی دەر دکەفت، زەلامەکی خەلکی مەدینتی دا ب دویش وی فه، و گۆتنتین سەقەت و خەبەر گۆتنتی، گاڤا خەلکی ئەف چەندە ژئی دیتی چوونتی دا وی بێشینن، بەلی ئیمامی گۆتی: ژئی بگەرن.. پستی خەلک ژئی فەرەڤین، ئیمام ب نک فه هات و گۆتی: تە بەحسێ وان خرابییین مە کر یین تو دزانی، و ئەو خرابییین مە یین تو نەزانی پترن.. ئەری تە شۆلەک هەیه ئەم بو تە بکەین؟

وی زەلامی شەرم ژئی کر و نەناخفت، هنگی ئیمامی ئەو کراسی ل سەر ملین خو ژ بەر خو کر و هافیتتە سەر ملین وی، و هزار دەرهم ژئی دانتی، و چوو.. ئەز زەلام دبێژت: فیتجا پستی هنگی چەند من ئەو ددیت من دگۆتی: ئەز شاهدهیی ددەم کو تو ژ دووندها پتغەمبەری یی -سلاڤ لی بن-.

بەرپەری دویتی ژ ئیاننا (زین العابدین) ی ئەم دکەینه دیاری بو وان مالداران ئەوتین خیران دکەن، و حەز دکەن خەلک هەمی ب خیرین وان بحەسیین.

(زین العابدین) مرۆڤەکی بازگان بو، و ژ بلی بازگانییی وی جۆتباری ژئی دکر، و ژ تجارەت و زراعتی مالەکی مەزن دگەهشتی، بەلی فی مالی هە ئەو بەطران نەدکر، و چو ژ زوهدا وی ژئی کیم نەدکر، و کیماسی نەدگەهانده

خیرخوازییا وی، بهلی تشتی بهرچاڌ د خیرخوازییا وی دا ئه بو وی چو جاران ل بهر چاڌین خه لکی خیر نه دکرن، و ئیکا هند نه دکر کس ب خیرین وی بحسییت خو خه لکی مالا وی ژی، لهو گه لهک که سان دگوت: ئیمام مروقه کی قه لسه، چو جاران چو خیران ناکه ت. بهلی گاڌا ئیمام مری و مریشوی ئه شویشتی، وی دیت پشت و سه ر ملین وی دره ش و شینن، وی پسپارا قی چندئ ژ مروقتین وی کر، کسئ نه زانی مه سه له چیه، پشتی ده مه کی خه لکی مه دینئ زانی کو سه د مالین فه قیر یین ماینه بی خودان، پسپار ژ وان مالان هاته کرن کانی چاوا وان بهری نوکه دقه تاند، وان گوت: هر چند شه فه کان مه گوھ لی دبوو ده رگه هی مه ده اته قوتان، هتا مه ده رگه ه شه دکر، دا بهری خو دهینئ گینیکه کی تژی نه رزاق یی ل بهر ده ری و کس ل وتری نینه.. و پشتی ئیمام (زین العابدین) مری، ئیدی کس نه ما نه رزاقی بو وان دئینت.

ب قی چندئ وان زانی کو ئه وی نه رزاق بو وان دئینا و خو قه دشارت (زین العابدین) بوو، و ئه و ره ش وشینییا ل سه ر مل و پشتا وی هه ی شوینوارین هلگرتنا گینیکان بوون هر شه ف، و وی ب خو ئه ف کاره دکر، دا کس پی نه بحسییت.. لهو خه لکی مه دینئ دگوت: دانا خیران ب قه شارتی هنگی د ناڌ مه دا نه ما روژا (زین العابدین) نه مای!

سالم نه‌ئییی عومهری کوری خووطابی

نه‌ئییی عومهری و هججاجی زالم:

سالم ل ساللا ۱۰۶ مشهختی ل باژتیری مه‌دینی چووبوو بهر دلوثانییا خودی، و نه‌وتن سالم و باپیری وی عومهر دیتین دگوتن: نیک ب نیک کی شه نه‌چوویه وه‌کی سالم ب عومهری شه چووی، نه ب شکل و بهژن و بالایی ب تنی، به‌لکی ب ته‌قوایی و زانینی و نه‌ترسییی ژی، و نه‌ف هه‌لوستی وی یی نوکه دی شه‌گتیرین فی چندی بو مه به‌رچاژ دکهن.

ل سه‌رده‌می هججاجی جاره‌کی وه‌سا چیبوو سالمی قه‌ستا دیوانا هججاجی کر، و نارمانجا وی ژ فی سه‌رده‌دانی نه‌و بوو هججاج کاره‌کی هنده‌ک موسلمانان بو بقه‌تینت، ده‌می نه‌و چوویه نک هججاجی، هججاجی گه‌له‌ک که‌یفا خو پی نیئا، و نیزیکی خو کر، و قه‌دره‌کی زیده بو گرت، و ل وی ده‌می نه‌و ل نک هججاجی یی روینستی، وی هند دیت له‌شکه‌ری هججاجی هنده‌ک زه‌لامین گرتی نینان، ددیم زهر و توژه‌وی و وه‌ستیای، و هه‌می دزنجیرکی بوون... هججاج ل سالمی زقپی و گوتی: نه‌ئین هه‌ هنده‌ک مروقتین ژ ری ده‌رکه‌فتی و خرابکارن، تشتی خودی هه‌رامگری ژ خوین ریتنی نه‌و هلال دکهن، مه‌ یین دگرتین دا حوکمی خودی ل سه‌ر وان ب جه‌ بینین.

پاشی وی شیریی خو ژ کافلاتی نیناده‌ر و کره د ده‌ستی سالمی دا، و ده‌ستی خو ب نک نیک ژ وان زه‌لامان شه‌ درتژکر و گوتنه سالمی: نه‌فه‌ خه‌ما ته‌یه رابه فی شیریی ل ستویی وی بده.

سالمی شیر ژئی وهرگرت، و ب نک وی زهلامی فه چوو یی حهجاجی
ئیشارهت کریی، و بهری خه لکی دیوانی ههمییی ما ل زانایی مه دینی یی
مهزن، نهقییی عومهری، کانی دئی چ کهت.. گاڤا نهو گههشتیییه نک وی
زهلامی، گوتی: تو مروقه کی موسلمانی؟

وی زهلامی گوتی: بهلی.. بهس ما ته شوله ژ فنی چهندییه؟ وی بکه یا
فرمان پی ل ته هاتییه کرن.

سالمی گوتی: نهقرۆ ته نقتیژا سپیدی کرییه؟

نهو زهلام حیبهتی ما ژ فنی پساری، و ب عهجیبی فه گوتی: نهزی
دبیژمه ته نهز موسلمانم، و تو یی دبیژییه من: ته نقتیژا سپیدی کرییه؟ ما
موسلمانهک ههیه نقتیژا سپیدی نه کهت؟!

سالمی گوتی: نهزی پساری ژ ته دکهم کانی نهقرۆکه ته فیترا سپیدی
کرییه یان نه؟

وی زهلامی گوت: خودی ته ب هیدایهت بینت، من گوته ته: بهلی! وی
بکه یا فی زالمی فرمان پی ل ته کری، نهگهر نهو دئی ل ته ژ بی غهزه ب
ئیت!

هنگی سالم هیدی زفری فه، و شیرئ حهجاجی هاقیتیه بهر، حهجاج
مهندههوش بوو، چاف د سهری را زیقبوون، و بهری حهجاج پساری ژئی
بکهت، وی بهرسف دا و گوت: نهف زهلامه یی دبیژت: نهز موسلمانم، و وی
نهقرۆ نقتیژا سپیدی یا کری، و ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- یا گههشتیییه من،
نهو دبیژت: ((من صلی الصبح فهو فی ذمه الله)) ههچیی نقتیژا سپیدی
بکهت نهو یی ل سهر بهختی خودی، و نهو کسهی ل سهر بهختی خودی بت، نهز
وی ناکوژم! حهجاجی ب کهرب فه گوتی: نهم وی ژ بهر نه کرنا نقتیژا سپیدی
وی ناکوژین..

سالمی گوتی: پا ژ بهر چ تو دئی وی کوژی؟

حهججاجی گوت: چونکی ئەفه ژ وان کەسانه یین هاریکاری ل سەر کوشتنا خەلیفەیی عوثماني کری.

سالمی گوتی: ئەگەر ژ بهر هندی بت، د ناڤ مرۆڤان دا هندهکین ژ من و ته فەرتر هەنە داخوازا خوینا عوثماني بکەن..

گاڤا وی ئەڤ بەرسڤه دایه ههججاجی، ههججاج بی دەنگ بوو و کەریا خوڤ داگر، و هنگی سالم ژ دیوانا وی دەرکەفت.. و ئیک ژ وان کەستین ل وتری دحازر چوو ئەڤ سوچه ته بو بابی سالمی، عەبدللاهی کورپی عومەری ڤهگواست، و بەری ئەو سوچه تی تمام بکەت، عەبدللاهی ژ لەزان دا گوت: ئی! و سالمی گوھی خوڤا ههججاجی؟ پشتی وی سوچه تە تمام کری، بینا عەبدللاهی هات، و کەیفخۆش بوو ب کاری کورپی خوڤ و گوت: باش بوو باش بوو، ئەو مرۆڤه کی عاقله.

ئەڤه سەرھاتی بوو وەکی کتیبین دیرۆکی بو مه ڤه دگوھیتزن، سالمی دەمی زانی ئەڤ زەلامه، ئەوی والی بریار ب کوشتنا وی دا ب هیتجەتا هندی کو ئەو ژ فتنه چییانه، دەمی زانی ئەو مرۆڤه کی موسلمانە، شاهده ییی دەت کو ئیسلام دینی خودییه، و نڤیژان دکەت، وی فرمانا ههججاجی ب جه نهئینا، و خوڤ ژ کوشتنا وی زەلامی دا پاش، هەر چەندە وی دزانی کو دبت ئەڤ کاری وی ههججاجی عیجز بکەت، و فرمانی ب کوشتنا وی ژی بدەت! و وی زەلامی ب خوڤ بپرا وی ل قی چەندی ئیناڤه، بەلی سالم ئەوی باش دزانت کانی گونەها کوشتنا مرۆڤه کی موسلمان و بیگونهه چەندە، فرمانا والی ب جه نهئینا..

تەعلیقا مه ل سەر قی هەلوستی ئەڤه یه: سالمی نهئیی ئیمامی عومەر، ئەوی باش د ئیسلامی دگهشت، و ئیک ژ فقهرانین مه دینی یین مەزن بوو، و حەقی ژ هەر تشته کی دی مەزنتر ددیت، و نەدترسییا، دزانی کو ب ئجتها دهکا والیبهک دکەت، یان ب شوپه یه کا ئەو هل دئیتخت، یان حەتا فهتوایه کا (ولی

الأمر) ژ نک خو و بی دهلیل ددهت، خوینا کهسی حلال نابت، و بو مروقی دورست نینه کوشتنا مروقهکی رهوا ببینت ژ بهر هیجهتهکا ب قی رهنگی، لهو وی ناخفتنا والی ل عهردی دا و گوتی: چاوا ئەز قی زهلامی بکوژم، و ئەو ب دهقی بی ئعترافی دکهت کو ئەو موسلمانە و وی نقتیژا سپیدی یا کری؟ ئەقه ل وی دەمی حهجاجی دهعوا هندی دکر کو ئەف زهلامه ئیک ژ وان فتنهچیانه یین خهک دژی ئیمامی شهید عثمانی کوپی عهفانی راکرن!

سالمی گوتی: ئەگەر خو راست ژی بت، وی ئەف چهنده کریت، ئەز و تو نه ژ (ئهولیا ئین) عثمانینه، و مه حهق نینه ئەم طهلهبا قهکرنا خوینا وی بکهین و تولا وی بستینین، چونکی د شریعتی دا ب تنی وهلیبی مروقی کوشتی حهقی هه بیژت: قاتلی بکوژن، یان عهفی کهن، و ئەز و تو ژ وهلیبیین عثمانی نینین، قیجا چاوا ئەم قی حهقی بدهینه خو؟ ئەف کاری ئەم دکهین پیلیدانا شریعتیه، و تهعدا کرنا ل سهر خوینا مروقهکییه، و ئەگەر تو یی ناماده بی قی کاری بکهی، ئەز یی ناماده نینم وی بکهم.. ئەقه تیگههشتنا سالمی بوو بو قی مهسهلی، و گاڤا بابی وی یی صحابی عبداللهی کوپی عومهری ئەف ههلویسته ژی دیتی، کهیف پی هات و گوت: ئەو مروقهکی عاقل و تیگههشتیه.

بشتی قی هوبن چ دبیزن بو وان جحیل و نیف زهلامین چو علمی شەریعی ل نک نههه، نزانن دهسنقیژا خو چاوا دئ ب دورستی گرن، فهتوایستی ب حهلالکرنا کوشتنا خهکی دهن ب هندهک شوپههیین گهلهک ژ قی دکیمتر یا حهجاجی خوینا قی زهلامی پی حهلالکری، و د سهر هندی را گهلهک کهسین ژ وان نهزانتتر قی کاری بو وان ب جیهاد حسیب دکهن؟ دئ بیینی ئەو مروقهکی یی بیگونهه (یان ههتا ئەگەر یی گونههکار ژی بت) دئ ئینن وهکی مریشکی قهکوژن و بهری ئەو قی تاوانا خو بکهن دئ ژ وی مروقی خوازن ئەو شاهده

بدهت، دا پشتی هنگی ژ نوی ئەو وی بکوژن! ئەری ئەحمەقییەک ژ قس مەزنتەر
هەیه؟

ئەگەر خو ئەو مەرۆف کافر ژى بت، دەمی ئەو شاهده ددهت خوینا وی دئیتە
پاراستن، چاوا تو مەرۆفەکی موسلمان دکوژی؟ و ئەگەر ئەو کافره و خوینا وی یا
ههلاله و ئەفه جیهاده تو د ریکا خودی دا کهى، ئەو چ شاهدهدانه تو ژ وی
دخوازی؟

ئىمامى زاهدین ئوممەتى ئىمامى شافعى

پسپارا وى رۆژەكى ژ ئىمام ئەحمەدى ھاتەكرن: ئەرى ئەو چ زەلام بوو تو
ھندە ھەز ژى دكەى، و ھەر رۆژ پشسى نقيژا سپيدى تو دوعايان بو دكەى؟
ئىمامى گوت: ((كورى من! ئەو بو دنيايى وەكى رۆژى بوو، و بو مروقان وەكى
ساخى و سلامەتئى بوو، و ما ئىك ھەيە ژ شان ھەردو تستان يى بى منەت
بت؟)).

ئەوين ئەو دىتى دىيژن: وى د ژيىي خو ھەمىيى دا جارەكا ب تنى ژى
درەو نەكروو، و د گوتنەكى دا ئەو بەھسى خو دكەت و دىيژت: ((بىرا من
نائىت ئەفە شازدە سالە ژ جارەكى پىقەتر من ھند خوار بت كو ئەز تىر بىم، وى
جارى ژى من ھلاقيت!!)).

ئىمامەك بوو ئوممەتەك د شەخصى وى دا كۆمبوو، و ئەفە يا غەرىب
نېنە؛ چونكى ئەو ژ (سوفيانى كورى عوبەينە) ى فىرى زانىنى بوو، و
ژ (فوضەيلى كورى عياضى) فىرى زوھدى بوو، و ژ (مالكى كورى
ئەنەسى) فىرى تەقوايى بوو. . . قىجا ما چ دى يى ژى كىم بت؟

ئىمامى (ذەھەبى) دەمى بەھسى وى دكەت دىيژت: ((خودى رەھمى
ب شافعى بىت، ما يىن وەكى وى ل كىقە ھەنە؟)).

بەلى قى جارى دى چىنە خزمەتا ئىمامى خو يى مەزن ئىمامى شافعى؛
دا بزانىن كانى چاوايە دەمى د ناف مروقان دا ھندەك وەكى وى رۆژى لى دئىن
ئەوا ل عەسمانى گەش دكەت؟

شافعی کی بو؟

ٹیمامی شافعی ناٹھی وی یی دورست موحہ ممہده کورئ ندریسی کورئ عہباسی کورئ عوسمانی کورئ شافعی کورئ سائبی قورہیشیہ.. و ئہو (شافعی) کو ژ بہر وی دبیتزہ ٹیمامی مہ: (شافعی)، و دبته باپیری باپیری ٹیمامی، ئہو و بابی خو ہردو ژ صہحابییتن پیغہمبہری -سلاف لی بن- دئینہ ہژمارتن.. و باپیری باپیری ٹی سائبی (موططہ لبی کورئ عہدمہنافی)یہ، و دئیتہ زانین کو ئہف موططہ لبہ مامی عہدلموططہ لبی باپیری پیغہمبہریہ -سلاف لی بن-، مہعنا ٹیمامی شافعی ژ بابکی (موططہ لبیانہ)، و د ناٹ ہر چار ٹیمامین مہزن دا: ئہبو حہنیفہ، و مالک، و شافعی، و ئہحمہدی، ب تنی شافعی ژ بنہمالا پیغہمبہریہ -سلاف لی بن- و ئہفہ ٹیک ژ مہناقب و تایہ تییتن ویہ.

ل رۆژا ئہینیسی سیہی ہہیقا رہجہبا سالا (۱۵۰) مشہختی ٹیمامی شافعی ل ہاژپری غہزہ ل دہقہرا فلسطین ہاتبوو سہر دنیاہی، و ہر ل رۆژا ئہینیسی سیہی رہجہبا سالا (۲۰۴) مشہختی ل پایتہختا مصری ئہو چوبووو بہر دلوقانییا خودی، پشتی پینجی و چار سالتین تمام ژای.

ہیشتا نہبوویہ دو سالی بابی وی مر، لمو دہیکا وی ئہو ژ غہزایہی قہگواسہ مہکہہی دا ئہو ل نک مامین خو بیتہ ب خودانکرن.. ل مہکہہی ئہو مہزنبوو، و دہمی ژیی وی بوویہ حہفت سال وی قورٹان ہمی ژبہرکر، و ل دہہ سالیہی وی کتیباً (الموطأ) یا ٹیمام مالکی ہمی ژبہرکر.

ل دہسپیکتی وی گہلہک حہز ژ ئہدہبی و شعری دکر، حہتا ناف و دہنگین وی ب شعر گوتنی بہلاقبووین، پاشی علمتی فقہی ل بہر وی ہاتہ شربنکرن، و وی دہست ب خواندنا فقہی کر و تیدا پیشکہفت حہتا بوویہ ٹیک ژ چار فقہزانین ئوممہتی یین مہزن و خودان مہزہب.

ل مهیدانا زانینئ:

ل باژتړئ مهکههئ ئیمامی قهستا هژمارهکا زانایتن ناقدار کر؛ دا زانینئ بو خو ژئ وهرگرت، وهکی موفتییی مهکههئ (موسلم کورئ خالدئ زهنجی)، و زانایئ مهزن (سوفیانئ کورئ عویینهئ)، و ئیمامئ توبهداران (فوضهیلئ کورئ عیاضی) و گهلهکتین دی.. و هیشتا نهگههشتییه بیست سالییی ناڅ و دهنگین وی ب زانین و تیگههشتنئ بهلاقبوون، و وی فهتوا دان و ئیمامهتی کر، و پستی ئهو بوویه بیست سالی وی قهستا مهدینئ کر، و مهزترین زانایئ ئیمامی دهرس ل نک خواندین ل مهدینئ، ئیمام مالکئ کورئ ئهنهسی بوو ئهوی دبتژئئ: (إمام دار الهجرة).

ئیمام ل باژتړئ بهغدایئ:

پستی ئیمام مالک چوویه بهر دلوقانییا خودئ ل سالا (۱۷۹)ئ، ئیمامئ شافعی مهدینه هیتلا و چوو قهستا یهمنئ کر، ب ئینهتا وهرگرتنا زانینئ ژ زانایتن وی وهلاتی، و دهمئ ئیمام ل یهمنئ وهسا چیبوو هندهک (عهلهوی) ب شوړهشکئ دژئ خهلیفی عهباسی (هاروون ئهلرهشیدی) رابوون، و چونکی ئیمامئ شافعی زهلامهکت (موططهلبی) بوو، والییئ یهمنئ ئهو ژئ گرت و د گهل تاوانباران هنارته بهغدایئ دا خهلیفه حوکمئ خو د دهر حهقا وان دا بدهت.. وان ئیمامئ شافعی گرت و ئینا بهغدا.. ل کوچکا هاروونی هاته نامادهکرن، پستی خهلیفه دان و ستاندنهک د گهل کری، وی زانی ئهو مروقهکت زانا و تیگههشتییه و وی چو د گهل (عهلهوییان) نینه لهو قهدرهکت زنده دایئ.. و هنگی ئیمامی بریار دا بمینته ل بهغدایئ؛ دا مفای بو خو ژ زانایتن ویرئ ژئ بینت، و ل بهغدا شافعی مفایهکت مهزن بو خو ژ ئیمام (موحهمهدهئ کورئ حهسنی) وهرگرت کو ئیک ژ شاگردهدین ئیمامئ (أعظم) ئهبوو حهلیفه بوو.. ب قئ چندئ ئیمامئ شافعی (ئیجابییات) و باشییتن

(مه‌دره‌سا هه‌دیسێ) ل خه‌جازه‌ی، و (مه‌دره‌سا ره‌ئیسێ) ل به‌غدایێ ل نک خو
کو‌مکرن، و نه‌قه ژێ ئیک ژ (مه‌ناقبتین) ئیمامی و مه‌زه‌به‌ی وینه.

مه‌زه‌به‌ی شافعی:

ده‌می ئیمام ل باژێری به‌غدا یێ ئاکنجی، وی بناخه‌ییتن مه‌دره‌سا خو یا
فقه‌ی نه‌وا ب ناغی (مه‌زه‌به‌ی شافعی) هاتیه‌ ناسین دانان، و گه‌له‌ک زانایین
به‌غدایێ قه‌ستا ده‌رسین وی کر و زانین -ب تایبه‌تی فقه- بو خو ژێ وه‌رگرت،
و ئیک ژ مه‌زنترین زانایین به‌غدایێ یین مفا بو خو ژ شافعی وه‌رگرتی ئیمام
ئه‌حمه‌د بو، نه‌وی ب ناسناغی (إمام أهل السنة والجماعة) دئیته ناسین، و
ئیمام ئه‌حمه‌دی مه‌دحین زانایه‌کی نه‌دکرن، وه‌کی وی مه‌دحین ئیمامی شافعی
دکرن، و گه‌له‌ک جارن وی شیره‌ت ل خه‌لکی دکر کو کتیبین ئیمامی شافعی
بخوینن، و وی دگوت: شافعی منه‌ته‌ک بو خودی د گه‌ل مه‌ کری. ژ بلی فقه‌ی
ئیمامی ده‌سته‌کی درێژ د زانینا (أصول الفقه) و (أصول الحديث)ی ژێ دا
هه‌بوو، و نه‌و دئیته هژمارتن ئیکه‌مین زانایێ موسلمان کو کتیب ل دۆر ئان
علمان دانین.

ئیمام ل مصری:

ده‌می بزاقا موعته‌زلیین بیده‌چی ل به‌غدایێ خورتبووی، و ب ریکا وان
فتنا (خلق القرآن) ژ هه‌له‌قاتین زانایان ده‌رکه‌فتی و که‌فتیه‌ ناف بازاری! و
دووماهییه‌ی ده‌ستله‌تدارییا عه‌باسییان ب خو ژێ پشته‌قانی بو کری، ئیمامی
دیت یا باشر بوو وی نه‌وه نه‌و جه‌ی فتنی و فتنه‌چییان به‌یلت، و بو خو بیره‌فت
دا دینی وی پاراستی بمینت، نه‌و بوو وی ل دووماهییا سالا (۱۹۹) به‌غدا
هیلا و قه‌ستا وه‌لاتی مصری کر.

ل مصری ئیمامی شافعی قه‌ستا پایته‌ختی کر، نه‌وا هنگی دگوتنی:
(الفسطاط)، و ل وتری ئاکنجی بوو، و ل مصری وی هنده‌ک بو‌چوونین خو

یٚن فقهی گوهارتن، و ناقی: (مهزهبی نوی) ل سهر فان بۆچوونین وی هاته دانان.

چار پٚنج ساله کان ئیمامی شافعی ل مصری ما، حهتا ل رهجهبا سالا (۲۰۴)ی مشهختی چوو بهر دلوقانییا خودی.. ههقالی وی ئیمامی موزهنی دبیترت: ده می شافعی کهفتییه بهر مرنی نهز چووم دا سهر وی بدهم، من گوتی: حالی ته چیه؟ وی گوت: حالی من.. بارکرنا ژ دنیایی و هیلانا برایانه، ژ پهرداغی مرنی دی قهخوم و دی قهستا خودی کهم، و ب خودی نهز نزانم کان رحا من دی چته بهحشتی یان دی چته جهنه می..

پاشی وی کره گری و گوت:

ولما قسا قلبی وضاعت مذاهبی جعلت الرجا منی لعفوک سلما

تعاضمی ذنبی فلما قرنته بعفوک ربی کان عفوک أعظما

ئیمامی زاهدان:

تشتی ژ ههمیی بهرچاقترد ژینا ئیمامی شافعی دا زوهد و خو بی منه تکرنا وی بوو ژ مروقتین دنیایی، لهو ههقالین وی ههمی ل وی باوهری بوون کو مروقتین وهکی شافعی دمهرد -د گهل فهقیرییا وی- نهبوون، (عهمری کورئ سهوادی) دبیترت: شافعی گوته من: سی جارن د عهمری خو دا نهز بی مفلس بووم، تشتی خو ههمی من بی فرۆتی، خو چهکتین کچا خو و ژنکا خو ژی. و نهف مفلسییا شافعی یا هندی نهبوو چونکی وی زیده مهصرهف ل خو دکر، نه! بهلکی یا هندی بوو هندی وی هاریکارییا مروقتین پیتشی و ههژار دکر، وهکی ههقالین وی دبیترن. و ژ بهر کو فیانا دنیایی جهی خو د دلئ شافعی دا نهکروو، دهستی وی ب دانا خیران بی قهکری بوو، و مهردینییا وی بووبوو جهی مهتل پی ئینانی.. د گوتنهکا خو دا ئیمام دبیترت: ((نهگهر دنیایی ههمیی ل سویکی ب پرتهکا نانی بفرۆشن نهز وی ناکرم))!

پوڙا ئيمامي شافعي ژ ديوانا هاروون ئه لره شيدى دهر كهفتى، هاروونى
 پينج هزار دينار د دويڤ را بو هنارتن، زوبه يري قوره يشى دبيت: حه تا ئيمام
 زڤرييه مال كيتر ژ سهد ديناران مابونه ڤي يين دى همى دانه مروڤين
 پيتڤي.. و ئه ڤ سهره تيبه ل وى ده مڤى دلفره هيبا ئيمامى بو مه ئاشكهره
 دكهت، هندى دگه هينت كو وه رگرتنا مالى ژ مه زنان ب نيه تا به لافكرنا وى
 ل سهر هه ژاران -ب ديتنا ئيمامى- كاره كى دوست بوو. و د گهل هندى ژى وه
 نهبت بيته هزر كرن كو ئيمامى ده ستى خو ل بهر مه زنين دنيايى ڤه دگرت يان
 دويشه لانكييا وان دكر دا تشتهك ژى بگه هتڤى، خه ليفى عه بياسى مه نموون
 دبيت: ب همى رهنگان نه ز هاتمه شافعي و نه ز نه شيامى!

نه شيامى چونكى شافعي ژ وان توخمه زانايان نه بوو يين دنيا ب شاشكى
 دخوار، و دين ددا ب دهره همى.

ئيمامى شافعي دشيا تهحه ممولا برسى بكهت، به لى دلى وى هارى وى
 نه دكر كو علمى خو ل بهر دهرى سولطانه كى يان دهوله مهنده كى بي بها بكهت،
 و ژ بهر زوهدا ئيمامى نهو شازده سال بوو وى هند خوارن نه خواربوو كو
 ب دورستى تير بيت، دگوت: گه لهك خوارن لهشى گران دكهت و دلى ره ق
 دكهت.. ژ بهر ڤي چه ندى شافعي ده كى نازكتر ژ بايى سحاران هه بوو، پوڙه كى
 (سوفيانى كورپى عويه ينه ي) وه عزهك دكر، د ناف وه عزى خو دا هندهك حه ديس
 خواندن، گاڤا شافعي گوهل ل وان حه ديسان بووى ژ ترستين خودى دا دلگرتى بوو
 و كهفت، هنده كان گوته سوفيانى: موحه ممه دى كورپى ندرسى مر، وى گوت:
 نه گهر نهو مر، مهعنا باشترينى خه لكى ڤي زه مانى مر!

د گهل ڤي زوهد و زانينا خو يا مه زن ئيمامى شافعي مروڤه كى زنده
 (موته واضع) بوو، ههر جاره كا حه قى بو وى ئاشكهره ببا دويچوونا حه قيبى دكر،
 و وى خو ژ هندى مه زنتر نه دديت كو ژ بهر گوتنا ئيكى ژ خو كيتر
 ل خه له تيبه كا خو ليڤه بيت، پوڙه كى ده مڤى وى دهرس دگوت، ل به غدا، ئيمام

نهحمده -كو ئيک ژ شاگردين وي بوو- ل دهرسي يي روينستي بوو، ئيمامي گوتی: د زانينا همدیسی دا تو ژ مه شاره زاتری، چی گاڤا همدیسه کا درست ته دیت بو مه بیژه؛ دا ل دویف بچین.

نهغه گوتنا وی بوو بو ئيک ژ طهله بین وی، قیجا بزائن (تهواضعا) وی بو حه قییبی چندا مهزن بوو.

به ره قانییا وی ژ مهنه جی سوننه تی:

د گهل کورتییا ژیبی ئیمامی -کو پینجی و چار سال بوون- خودی بهرکه ته کا مهزن هاقیتبوو علمی وی، نهو علمی بهری همر تشته کی قیانا مهنه جی کیتابی و سوننه تی ل دویف تیگه هشتنا (سهله فین) نوممه تی د دلای وی دا چاندی، و خزمه تکرنا د قی ریکتی دا ل بهر وی شرینگری.. (تهعه صوبا) وی بو حه قییبی ب تنی بوو، و ژ بلی خودی و پیغه مبهری وی، وی (عصمه ت) نه ددا بیر و بزچوونین چو کسان، و وی ژی وه کی ئیمامی مهزن نه بوو حنیفه ی و مالکی همردهم بهری هه قالین خو ددا سوننه تی و نهو ژ (تهعه صوبا کوره) و مهزه بهییه تا بهرته نگ ددانه پاش، و دگوتی: چی گاڤا هه وه تشته ک د کتیپین من دا دیت وه کی سوننه تا پیغه مبهری -سلاڤ لی بن- نه بت، هوبن گوتنا من بهیلن و ل دویف سوننه تی هرن.

و ژ وان مهزنه گوتننن ئیمامی یین د جهرگی رۆژان دا هاتینه چاندن نه وه ده می دبیرت: چی گوتنا نهز بیژم و نهو وه کی گوتنا پیغه مبهری -سلاڤ لی بن- نه بت، یا درست گوتنا پیغه مبهرییه -سلاڤ لی بن-، و هوبن گوتنا من ل دیواری بدهن!

ژ ئیمامی دئیته فه گوهاستن، کو رۆژه کی مرۆقه کی گوتی: نهری تو کاری ب فلان همدیسی دکهی؟ ئیمامی گوتی: چی گاڤا همدیسه کا درست من ژ پیغه مبهری -سلاڤ لی بن- فه گوهاست و من کار پی نه کر هوبن هه می شاهد بن کو نهو هنگی عه قلی من نه مایه.

جاره‌کا دی مرۆڤه‌ک هاته‌نک وی و‌پس‌یارا مه‌سه‌له‌کی ژئی کر، ئیمامی
حه‌دیه‌سه‌ک بو‌وی فه‌گه‌تیا و‌گوتی: پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- هو‌ دبیترت.. وی
مرۆقی گوت: باشه، و‌تو‌چ دبیتری؟ ئیمامی شافعی ب‌عیجزی فه‌ لی‌ حه‌یتان‌د
و‌گوتی: نه‌ری تو‌چ هزر دکه‌ی، یا ژ ته‌ فه‌ نه‌زی ل‌ که‌نیه‌ی و‌ زنا‌ره‌کا د‌ پشته‌
من؟ نه‌زی دبیترمه‌ ته‌ پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- هو‌ دبیترت، تو‌یی دبیتریه‌ من:
ره‌ئیا ته‌ چه‌؟ مه‌عنا ئیمامی شافعی ل‌ وی‌ هزری بوویه‌ کو‌ نه‌و که‌سه‌ی گوتنا خو‌
بینته‌ رتزا گوتنا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- یان‌ پشتی گوتنا پیغه‌مبه‌ری وی
ژی ره‌ئیه‌ک هه‌بت نه‌و وی‌ چو‌ پشک و‌ بار د‌ ئیسلامی نینن، و‌ فه‌رقا وی‌ و‌
زناره‌رتسان نابت.

ئه‌فه‌ هنده‌کا کیم بوو ژ‌ گه‌له‌کییا شافعی، چه‌که‌کا بچویک بوو ژ‌ ده‌ریایا
وی یا به‌رفره‌هه‌، و‌ شافعی ئه‌فه‌ بوو له‌و (ئه‌ییووبی کوری سووه‌یدی) د‌گوت: من
باوه‌ر نه‌دکر هه‌شتا نه‌زی ساخ نه‌ز دئی ئیکی وه‌کی شافعی بینم!

نهو چيائي ره شه بايي نه هزاندي نه حمه دي کورئ حه نبه لي

ل بهر دهستي بابه تي:

ټيک ژ مهزنترين گرفتارييټين دکه قنه رټکا مروقتين خودئ -ل درټرييا ديروکا وان- نهوه ده مي نهو دبينن کسهک يان کومهک د ناف پرتزين نوممه تي دا ده دکه فت تشته کي ژ نک خو ل ديني زنده بکته و ب ناقي ديني د ناف خه لکي دا به لاف بکته، نهف تشته يي کو د شريعه تي دا دبيژني: (بيدعه) کورژه کترين قابروسه دکه فته ديني خوداني و بيبي وي هاي ژ خو هه بت نهو دي هند بينت چو دين ل نک نه مايه!

نه گهر هندهک کس هه بن هزر بکن بيدعه تشته کي سقکه، مروقتين خودي هزره کا دي هه يه ب ديتنا وان نه گهر مروقهک گونه هه کي بکته، و بزانت نهف کاري نهو دکته گونه هه، سقکتره ژ هندي نهو بيدعه يه کي بکته؛ چونکي مروقتي گونه هه کار دبت ل خو بزقيرت و توبه بکته، بهلي حه تا بيدعه چي ل بيدعه يا خو ليته ببت ده مه کي درټر پي دقيت؛ چونکي نهو هزر دکته کاري نهو پي رادبت دينه. ژ لايه کي دي قه نهو کسه تي تشته کي ژ نک خو ل ديني زنده دکته و دبيژت: نهف تشته يي باشه نهو هنگي ب رهنه کي نه ټيکسه ر يي دبيژت: دين ته مام نه بوويه! و نهفه دره و پيکرنه ب وي نايه تا دبيژت: ﴿ اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِينًا ﴾ (المائدة: ۳).

ژ بهر قئ ټيکي مروقتين خودي ژ هه مي تشتان پتر نه ياره تيبيا بيدعي و بيدعه چيبان دکمن، حه تا دره جه يه کي (نه بوو ندرسي خه ولاني) دبيژت: (نه گهر

ل بهر چاڅين من ټاگر بهر بېته مزگهفتي و نهز نه شيم څه مريم ل نک من خو شتره
ژ هندې نهز بيدعه يه کي ل مزگهفتي بېينم و نهز نه شيم بگوهورم)).

نه ياره تيا مروفين خودي بو بيدعه چيان گه شتو وي دهره جي نيکي
ژ وان -گاڅا بې هيقې بيا کو نهف بيدعه چيه ل کاري خو ليڅه نابت- تیکه ليا
وي نه دکر، و نه دهیلا هه څالين وي ژي تیکه ليا وي بکن: روزه کي نيکي
گوته نيمام نه حمه دي: زه لامه کي ل ويرا هه دپيژت: عومره ي کورې عبدالله عززي
ژ مو عاويه يي کورې نه بوو سوفياني چيتره، نيمامي گوته: چو جار ان نه چه
ديوانا وي، و خوارن و څه خوارنا ته بلا د گهل وي نه بت، خو نه گهر نهو نساخ ژي
بوو سهرا نه ده!

هنده نهو د (حبري ص) بوون ل سهر خو د ویر کرنا ژ بيدعه چيان.

و گه شترين نمونه ل سهر بيدعي و به لاقبونو وي د ناڅ نوممه تي دا
بيدعه يا (موعته زليان) بوو، نهوا ل سهر ده مي عه باسيان په يدابوي، و
ب ناڅي: (بدعة خلق القرآن) هاتييه ناسين، و هند مه زنبوي کو بارا پتر
ژ زانايان باوهری پي نيناي و گه شتيه وي دهره جي کو خه ليفه ژي بگه هتي..
ل څي ده مي بيدعي سهر ي خو هلداي و چه نگي خو يي رهش ب سهر نوممه تي
دا گرتي ناڅي نيمام نه حمه دي و به حسي به ره څانیا وي ژ عقيدا (سه له في)
بلند بوو هتا نهو ب ناسناڅي: (إمام أهل السنة والجماعة) هاتييه ناسين.

نيمام نه حمه دي کيه؟

* ناڅي وي نه حمه ده کورې موحه ممه دي کورې حه نبله شهيانيه، و
دگوته: بابي عبدالله ي.

* د مهها ره بيغه له ووه لا سالا ۱۶۴ مشه ختي دا، ل باژيري به غدايي
هاتبوو سهر دنيايي، و ههر ژ زارو کينيا خو وي هه ژ زانيني و زانايان دکر،
ب تايبه تي زانينا حه ديسي، ل سهری ده ست ب خواندنا فقهی کر ل نک گه له ک

زانایان وهکی ئیمامی شافعی، پاشی دهست ب وهرگرتن و فهگوهاستنا ههدیسان کر.

* هژمارهکا زانایین مهزن وهکی: بوخاری و موسلمی ههدیس ژئی وهرگرتن، و هندهک سهیدایین وی ب خو پشتهی هنگی د ههدیسی دا بوونه طهلهبیتن وی وهکی: شافعی و عبدرهزاقی و وهکیعی، و دهمی ئیمامی شافعی ژ بهغدایین دهرکهفتی و چوویه مصری دگوت: ((نهز ژ عیراقتی دهرکهفتم و من کسهکتی وهکی ئهحمدهی چیتتر و زانتر و ب تهقواتر لی نههیلایه))، و ئسحاقی کورئی راهوهیهی دبیترت: ((ئهحمده دهلیل بوو د ناقبهرا خودی و بهنییان دا ل سهر عهردی)).

* کتیبای (المسند) باشترین نیشانه ل سهر زیرهکییا وی، ژ ناقبهرا ههفت سهه و پینجی هزار ههدیستین کو وی فهگوهاستین، چل هزار ههدیس ب تنی وی هلبژارتن و د قئی کتیبای خو دا ئینان و د (سهنه دا) سیتسهه ههدیسان ژ فان ههدیسان دا ب تنی سی (راوی) د ناقبهرا وی و پینجهمبهری دا -سلاف لی بن- ههنه.

* د زانینا فقهی ژئی دا خودان مهزههبهکتی تاییهته، و ئهو دئیتته هژمارتن ئیک ژ زانایین (موجههد)، و زانا دبیترن: د ناقبهرا ههمی مهزههبان دا مهزههبی وی ژ ههمییان پتر یی نیزیکی سوننه تییه.

* ل سهر دهمی خهلیفی عبباسی (مهئموونی) گرفتاری و فهتهراتهکا مهزن هاته سهری؛ چونکی وی بهرهنگارییا وی بیدعهیا موعتهزلییان کر ئهوا دبیترت: قورئان تشتهکتی مهخلووقه، و ئهف فتنه بهردهوام ما هتا دهمی موعتهصم و واثقی ژئی، و ژ بهر راوهستانا وی یا ب هیز بهرانهر رهشه پیتلا موعتهزلییان، ئهو هاته گرتن و ئیشاندن -وهکی پشتهی دهلیقهیهکا دی دئ بهحس ژئی کهین- و خوآگرییا وی د قئی فتنی دا بوو ئهگهرا هندی دیرؤکنقیس ناسنائی (إمام أهل السنة والجماعة) ل سهر بدانن.

* ل رۆژا ئەینی (۱۲) ی هه‌یفا ره‌یبعولئه‌وه‌ولا سالا (۲۴۱) مشه‌ختی
 ل باژیری به‌غدایی چوو به‌ر دلۆفانییا خودی، و دبێژن: نه‌ به‌ری وی و نه‌ پشتی
 وی چو جه‌نازه‌ ل به‌غدایی وه‌کی جه‌نازی وی نه‌هاتینه‌ شه‌شارتن، ب ده‌هان هزار
 مرۆف ناماده‌بوون، و ماله‌ک نه‌ما خم نه‌که‌فتیی.

موعته‌زلی و بیدعه‌یا (خلق القرآن):

ئیکه‌مین که‌س ئەف بیدعه‌ د نا‌ف ئومه‌تی دا په‌یدا‌کری (جه‌عدی کوری
 دره‌می) بوو، ئەوی سهر‌ا‌فی کارێ خراب ل سهر‌ ده‌می ئومه‌وییان هاتییه
 کوشتن، و ههر‌ چه‌نده‌ ئەو هاته‌ کوشتن ژێ به‌لی فتنه‌ ب مرنا وی ب دووماهی
 نه‌هات؛ چونکی پشتی وی شاگرده‌یی وی (جه‌می کوری سه‌فوانی) ب ده‌وری
 وی یێ خراب رابوو هه‌تا ئەو ژێ ل سالا (۱۲۸) هاتییه‌ کوشتن، و پشتی وی
 (بشری مه‌رسی) ئەوی قنیات جو‌هی ئالایی‌ فی بیدعی ه‌لگرت، و نیزیکی چل
 سالان خه‌بات بو‌ کر.

ده‌می هاروون ئەله‌شید بوویه‌ خه‌لیفه‌ بریارا کوشتنا بشری دا، و ری نه‌دا
 وی و هه‌قالین وی کو فی بیدعی به‌لاف بکه‌ن، و هندی هاروون یێ ساخ ئالایی
 سونه‌تی یێ بلندبوو و موعته‌زلییان د خو‌را نه‌دیت بیته‌ مه‌یدانی، و سه‌ری
 وان بشری مه‌رسی خو‌ شه‌شارتوو، و ژ فی جه‌ی دیره‌فی جه‌ی هه‌ هه‌تا هاروون
 مری، پشتی مه‌موون بوویه‌ خه‌لیفه‌ بریار دا فه‌لسه‌فا یۆنانی بیته‌ وه‌رگێران، و
 ده‌می موعته‌زلییان دیتی مه‌موون گه‌له‌ک هه‌ز ژ فه‌لسه‌فه‌ و جه‌ده‌لی دکه‌ت،
 وان خو‌ گه‌هاندی و ئەو ژێ وه‌کی خو‌ د سه‌ردا بر و کره‌ ئیک ژ ه‌لگرتن ئالایی
 بیدعه‌یا (خلق القرآن).

ده‌می ده‌وله‌ت بوویه‌ پشته‌فانا موعته‌زلییان وان سه‌ر به‌ست بیدعه‌یا خو‌
 به‌لافکر، و زۆری ل خه‌لکی کر کو بیته‌ سه‌ر بییر و باوه‌رین وان.. مه‌موون مر،
 و ئەو به‌ری بمرت شیره‌ت ل برایی خو‌ موعته‌صمی کر کو ئەو ژێ ل سه‌ر ریتازا
 وی بچت، وی ب یا مه‌موونی کر و بریار دا ههر‌ زانایه‌کی پشته‌فانییا فی

بیدعۍ نهکته بیته گرتن و ئیشانندن.. و فتنه یا بېردهوام بوو هتا موعتهصم ژى مری، و کورۍ وی واثق بوویه خلیفه، خلیفۍ نوی ژ بابۍ خو و مامۍ خو یی جودا نهبوو وی ژى ریکا وان گرت و پشتهقانییا موعتهزلییان کر هتا مری، پشتی وی موهوهککل بوو خلیفه، و موهوهککلی بریار دا ئەف بیدعه بیته راکرن و جارهکا دی مهزهبنۍ همدیسۍ بیته گوتن و بهلافکرن، ژ بهر قۍ چندی هاته گوتن: ((خلیفه سینہ: نهبووبهکر ل ده مۍ (رددی)، و عومهرۍ کورۍ عبدالعزیزى بو قهگهړاندنا هقۍ همژاران، و موهوهککل بو بلندکرنا سوننه تی)). هەر ژ سالا (۲۱۸) و هتا سالا (۲۳۴) بازارا قۍ بیدعه یی د ناڅ نوممه تی دا یا گهرم بوو، و گرفتاری ل سهر زانایان یا دژوار بوو؛ چونکی دهسته لاتدارییۍ خو دابوو د گهل گازیکه رین قۍ بیدعه یی.

هیتینۍ بیدعه یا (خلق القرآن):

بهلکی گهلهک ژ خواندهقاناان نوکه قۍ پسیاری د گهل خو دکهن: نهرۍ مهسلا (خلق القرآن) ۍ چیه؟ و هیتینۍ قۍ بیدعه یی ژ چ هاتییه؟ بو بهرشف دۍ بیژین: د عهقیده یا ئیسلامی یا دورست دا، نهوا پیغه مبهر -سلاف لی بن- و صهحابیین وی ل سهر چوون، هندی ناخفتنه، نهوا ب عهره بی دبیزنۍ: (کلام)، ئیک ژ سالوخته تین خودییه، و ئەف سالوخته تی خودۍ ژى -وهکی ههر سالوخته ته کی وی یی دی- سالوخته ته کی (ئه زه لی) و (ئه به دی) یه، یه عنۍ: ههر هه بوویه و ههر دۍ هه بت چو بهراهی و دووماهی بو نینن، و قورنانا پیروز نهوا ب ریکا جبریلی بو موحه ممدی -سلاف لی بن- هاتی ب راستی و دورستی گوتنا خودییه، ژ وی دهست پی کریه و بو وی دزقرت.. ئەفه نهو عهقیده بوو یا موسلمانان باوهری پی دینا، ده مۍ (جه عدۍ کورۍ دره مۍ) هاتی و پشتی گوتنه کا فلسه فی یا دویر و درتژ گه هشته وی باوهری کو هندی ناخفتنه نه ژ سالوخته تین خودییه، و گوت: پاکرن و (تهزیه) خودۍ هندی دخوازت نم بیژین: خودۍ ناخفت!

و ده می پسیار ژئ هاتییه کرن: پا ئەف قورئانا ئەم دخونین چیه؟
 وی گۆت: ئەفە گۆتنەکا چیکرییه (یا مهخلووقه) خودئ ئەو یا کرییه
 د لەشئ چیکرییهکی دا -کو جبریلە- و بۆ پیغەمبەرئ خۆ یا هنارتی، و ئەو نه
 ژ سالۆخەتین خودئ یین ئەزەلییه.

ئەفە -و گەلەک ب کورتی!- گۆتئا جەعدی و دویکەفتییین وی بوو
 ژ دەستەکا موعتەزلییان.. و گاڤا وان ئەف گۆتئا خۆ ناشکەراکری زانایین
 ئوممەتئ یین ژتہاتی گۆتئا وان هژمارتن نیک ژ بیدعەیین (عەقائدی) و
 ب رەنگەکئ جوان و ریک و پیک خەلەتیییا بۆچوونا وان ناشکەراکر، و راگەهاندا
 کو هەر کەسەکئ باوهرییئ ب قئ بۆچوونئ بینت دئ ژ بیدعەچییان ئیتە
 هژمارتن.

هندی ئەف بیدعە د چارچووقەیی ئەکۆلین و دان و ستاندنن زانایان دا
 ئەو مەسەلەکا (علمی) بوو، و چو کاری خۆ د (شارعی) دا -وەکی دبیرن-
 نەدکر، هەر لایەکی دەلیلین خۆ دئینان و بەرەقانی ژ بۆچوونا خۆ دکر، و
 ئوممەتئ هەمیئ وەسا بەرئ خۆ ددا موعتەزلییان کو دەستەکەکا بیدعەچی و
 سەرداچوونە، بەلئ هنگی گرفتاری دژوار بوو و فتنە کەفتە (شارعی) دەمی
 موعتەزلی شیاین خۆ بگەهیننە سەرئ حوکمی و دەسپەلاتداریئ کو خەلیفە
 بوو، و وی وەسا تئ بگەهینن کو ئەو ب قئ بیدعەیا خۆ یئ بەرەقانیئ
 ژ عەقیدەیا ئیسلامی دکن، خەلیفە ب گۆتتین وان هاتە خاپاندن و پشتەقانییا
 بۆچوونا وان کر، وەکی بەری نوکە ژئ مە گۆتی: هندی (هاروون ئەلرەشید) یئ
 ساخ موعتەزلییان د خۆ را نەددیت گۆتئا خۆ ناشکەرا بەلاڤ کەن؛ چونکی
 هاروون -ئەوئ دەرس ل نک زانایین مەزن وەکی ئیمام مالکی خواندین- ل سەر
 عەقیدەیا دورست بوو، و پشتی وی کورئ وی مەئمونئ، پاشی موعتەصمی،
 پاشی واڤقی ژئ پشتەقانییا بیدعەیا موعتەزلییان کر، هنگی گرفتاریئ دەست
 یئ کر، و فتنە ل سەر زانایین سونئ دژوار بوو.. و هەر چەندە دووماهی هەر

یا حهقییی بوو بهلی ئی حهقییی -حه تا شیای خو راگرت- قوربانییین خو هه بوون، و قوربانییین وی د بچویک نه بوون.

ئیمام نه محمد به انبهری پتلی:

گرفتاری (محنه) هات.. و وهکی هه ر جاره کا نهو دئیت ناگره کی بوش د گهل خو ئینا، راسته ناگر سوئنی د گهل خو دئینت، ته ر و هشکی پیکفه دسوژیت، بهلی ژ بیر نه کهن ژی کو زیری عه سلی پشتی ب ناگری دئیته جه ریاندن ژ نوی دئیته ناسین، ل به رفه هییی هه ر که سه ک دشیت یا وی بقیته بیژت، بهلی ل ته نگا قییی خو راگر دکیمن، ب تنی مروقتین خودینه ملین خو دده نه بهر بارین گران و بهر انبهریا پتلین دژوار دکهن؛ چونکی نهون ب دورستی هه ست ب بهر سیارییی دکهن..

دهمی ته نگا قی زیده شدیای، و کیر گه هشتییه هه سستی -وهکی دبیرن- ئی سحا قی مامی ئیمام نه محمدی هاته نک وی ل گرتیخانه یی، هه ر وهکی وی دقیا پیچه کی ئیمامی سست بکه ت دا نهو ره حمی پی بیهن، داخواز ژی کر کو نهو ژی وهکی گه له ک زانایین دی خو بی دهنگ بکه ت هتا پیل دبورت، ما بوچی نهو ب تنی دئ ل مهیدانی بت، ئیمامی گوئی: ((نهی مامی من! نه گه ر مروقتی زانا راستییی نه بیژت و بی نه زان ژی نزانت، باشه راستی کهنگی دئ دیار بت)).

خه ما وی نهو نه بوو بیته گرتن، یان هتا کوشتن ژی؛ چونکی هه ر دئ رۆژه کی مرت، خه ما وی نهوه نوممه ت وه لی بیت که سه کی زانا د نا ف دا نه مینت راستییی بیژت، و نه زان ب خو نزانت، قیجا هنگی راستی د بهر پییان بچت.. بیژنه من: نه گه ر مروقتین خودی نه بن کی هنده خه می ژ راستییی دخۆت؟

گا فا هاتین ئیمام گرتی و بری، نه بوو جه عفری نه باری ب ریشه خو گه هاندی و گوئی: ((نه فرۆکه تو بو خه لکی سه ری، به ری هه مییان بی ل ته، نه ز

ب خودی که مه نه گهر ته ژي وه کی وان گوت خه لک هه می دئی وه کی وان بیژن، بلا ته باوه ری ب خودی هه بت، گو هی خو نه ده وان و بزانه نه گهر تو ب ده ستین مه ئموونی نه ئییه کوشتن ژي هه ر پوژنه کی دئی مری..)) چا قین ئیما می تژی پوژندک بوون، و گوت: ((یا خودی همز بکه ت نهو دئی چی بت)).. نه ها ب قی په نگی مرو قین خودی خاترا خو ژیک دخوازن ده می بو کوچکین زورداران دئینه برن: نه وه بت لیقه بی، نه گهر نهو ته نه کوژن ژي تو هه ر دئی مری! نه عه ده تی وانه نهو ل فان ده مان بیژنه ئیک و دو: ته ئیمانته خو چول ته نه ئیت.. نه، نهو دبیزنه ئیک و دو: ته ئیمانته حه قی، ژ ترسین کوشتنی دا وئ د بهر پیمان قه نه ده ی. نه ی نه محمد! بزانه تو ب تنی بهر انبه ر پیللی یی پراوه ستای، نه قه تو هاتیه برن، دویر نینه نهو گه فین کوشتنی ل ته بکه ن، دویر نینه ته بکوژن ژي، به لئ قهیدی ناکه ت، لیقه نه به، نه گهر نهو سه را حه قی یی ته به لاویسن ژي، له شی ته پارچه پارچه بکه ن دئی مری، و نه گهر تول مالا خو یی روینشتی ژي بی هه ر دئی مری، نه نجام ئیکه.. قیجا ما بوچی تو ئیکا هند ناکه ی سو باهی ده می ته بو دیوانا خودی گازی دکمن بیژن: کانی نهو نه محمدی د دنیا یی دا رحا خو گوری دینی کری؟

ئیمام هاته گرتن و بهری وی بو کوچکا مه ئموونی هاته دان..

ئیمام نه محمد و مه ئموونی عه بیاسی:

نوکه سال سال ۲۱۸ مشه ختییه، خه لیفی ده وله تا عه بیاسیان نهوا حوکمی ل جیهانا موسلمانان دکه ت- مه ئموونی کوپری هاروونیه، نهوی موعته زلی شیاین وی ب لایئ بیده یا خو قه بکیشن.. مه ئموون ژ پایته ختی یی ده رکه فتی و ب لایئ شامی قه یی چوی..

مه ئموونی پشتی باوه ری ب بوچوونا موعته زلییان ئینای کو قورئان تشته کی مه خلوقه و ناخفتن نه صفه ته کی خودی یی نه زه لیه، وی بریار دا نهف

هزره د ناڅ نومه تی دا بیته بنه جهرکرن، و چونکی زانایتن سوننی مهزنتربن
ناستهنگ بوون د ریکا ئی مرادا وی دا، وی دو پیگاڅ هاقیتن:

یا ئیکتی: وی ژ والی و زهلامین دهوله تا خو خواست نهو وان زانایان
دهسنیشان بکهن یتن باوه ری ب بیدعه یا موعته زلییان نهینای، و ئیک ئیکه بو
نک والی بیته داخوازکرن و ژئ بیته خواستن کو نهو تاگیریا حزبا موعته زلییان
بکهن، نهگه نه.. دقیت چو کارتن رهسی و حوکوومی د دهوله تی دا نه مینه
د دهستان دا، خو شاهده ییا وان ژئ دقیت قازی قه بویل نهکته، و ههچیی هات
و ب دهقی خو گوټ: قورئان یا مهخلووقه هه می حق و حقووقیتن وی دئ بو
ئینه زقراندن.

یا دویتی: هه زانایه کتی پیگیریی ب فرمانا خهلیفه ی نهکته راتب دئ
ژئ ئیته برین و چی نابت نهو دهرسان بیژت یان فهتوایه کتی بدته.

فان ههردو پیگاڅان دهه کی فه کیشا.. هرماره کا نه یا کیم ژ زانایان
-چ ژ ترسان دا چ ژ ته معییا دنیا یی- تاگیریا بوچوونا خهلیفه ی کر، یان هه
چ نهبت خو بی دهنگ کر؛ دا عامی هزر بکهن نهو ژئ تاگیرتن خهلیفه ینه، و
هندهک ژئ ناشکه را دژئ بوچوونا خهلیفه ی مان، و د ناڅ خه لکی دا بوچوونا
بیدعه چییتن موعته زلییان رسوا دکر، لهو موعته زلییان خهلیفه ی خو پالدا کو
پیگاڅه کا دی بهاقیژت.. بریار هاته دان: ههچیی گوهداریا خهلیفه ی نهکته دئ
ئیته گرتن.

قی پیگاڅی ژئ هندهک لیفه کرن، و کته کا کیمتر ما.. نه بوو یه عقوبوی
بوهیطی -شاگرده یی ئیمامی شافعی- ئیک ژ وان زانایتن کیم بوو یتن خو
راگرتین و گه فتن خهلیفه ی کار لی نه کری، لهو بریار هاته دان نهو بیته گرتن،
دبیژن: ده می دبوو نیقرویا نه نییی و بانگ دهاته دان نهو دا رابت کاری خو
کته و ئیته بهر ده ری زیندانی، ده رگه هقان دا بیژتی: دئ چ که ی؟ نهو دا بیژت:
دئ د گازییا خودی چم.. نهو دا بیژتی: بزقره جهی خو، ئینا نهو دا ده ستین خو

سه‌ئه‌فراز كهت و بئيرت: ((يا ره‌ببى تو دزانى ئەز د گازیبا ته هاتم و وان نه‌هئىلا)). ئەبوو یه‌عقوب ما د زیندانی دا هتا ل سالا ۲۳۱ مری.

ده‌مى خه‌لیفه‌ی دیتی هنده‌ک كهس هه‌نه‌گرتن ژى كاری لى ناکه‌ت بریار دا هه‌چیبى باوه‌ریبى ب بۆ‌چوونا موعته‌زلیبان نه‌ئینت بئته كوشتن.. وه‌كى مه‌گۆتى: ل سالا ۲۱۸ مه‌ئموون ل شامى بوو، له‌و وی كاغه‌زه‌ک بۆ والیبى خو ل به‌غدایی هنارت تیدا ده‌ستویری دایی كو هه‌ر كهسه‌كى وه‌كى موعته‌زلیبان نه‌بئيرت سه‌رى وی بئته لیدان!

كاغه‌زا خه‌لیفه‌ی گه‌هسته‌ه والیبى به‌غدا ئیسحاقى كورئى ئیبراهیمی ئەو رابوو زانایین باژیری هه‌مى كۆمكرن و ئىك ئىكه‌ پسار ژى كر كانئى قورئان یا مه‌خلووقه‌ یان نه‌؟ پشتى كو كاغه‌زا خه‌لیفه‌ی بۆ وان خواندی كو هه‌چیبى نه‌بئيرت قورئان یا مه‌خلووقه‌ دقئیت بئته كوشتن.

د ناڤ زانایین به‌غدایی دا ب تنئى چار كه‌سان ب ئاشكه‌رایى نه‌رازیبوونا خو دیاركر و گۆت: ئەڤ گۆتته‌ ده‌رکه‌فتنه‌ ژ عه‌قیدا ئیسلامى و بیدعه‌یه‌كا خه‌له‌ته‌ و مه‌ باوه‌رى پئ نینه، و ئەو هه‌ر چار زانا ئەڤه‌ بوون: ئەحمه‌دئى كورئى حه‌نه‌لى، موحه‌مه‌دئى كورئى نووحى، عوبه‌یدوللاهئى قه‌وارىرى، و حه‌سه‌ن ئەلسه‌ججاه، ئینا والى بریار دا ئەو بئنه‌ زنجیركرن و به‌رى وان بۆ زیندانی بئته دان.

سى رۆژان هه‌ر رۆژ والى جاره‌كى ئەو داخواز دكرنه‌ دیوانا خو و ده‌لیشه‌ ددایى دا ئەو ل گۆتنا خو لیڤه‌ ببن، ئەگه‌ر نه‌، ئەو دئ وان فرېكه‌ته‌ شامى ل نك خه‌لیفه‌ی و ژ كوشتنى پئڤه‌تر چوودى نینه.. ل رۆژا ئىكى حه‌سه‌ن ئەلسه‌ججاه لیڤه‌بوو، یان وه‌سا د خو ئیناده‌ر كو ئەو لیڤه‌بوو، رۆژا دوئى عوبه‌یدوللاهئى قه‌وارىرى ژى چاڤ ل حه‌سه‌نى كر و ده‌لیلئى هه‌ر دوئان ئەڤ ئایه‌ته‌ بوو: ﴿إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ﴾ (النحل: ۱۰۶) ئەو هه‌ردو هاتنه‌ به‌ردان، و دو مان: موحه‌مه‌دئى كورئى نووحى، و ئەحمه‌دئى كورئى

خهنبهلی، والی ئهو ههر دو زنجیر کرن و هنارتنه شامی ل نک خهلیفه ی. ب ریقه
ئهبوو جه عفری ئه نباری خو گه هانده ئیمام ئه حمده ی و ئهو گوئی یا مه بهری
نوکه شه گپرای.

بهری ئیمام ئه حمده و هه قالی وی بگه هنه باژیری طه رسوسنی ل شامی
جهی مه ئموون لی، جابا مرنا مه ئموونی گه هشته وان، لهو قاصدان ئهو ههر دو
زفراندنه به غدا و ب ریقه موحه ممده ی کورپی نوو حی ژی مر و ئیمام ئه حمده ی
نقیژ ل سهر کر.. پشتی ئیمام هاتییه زفراندن بو به غدا خه لکی هزرکر ب مرنا
مه ئموونی مه سه له ب دووماهی هات و سوچه تا (خلق القرآن) ئیدی نائیته کرن،
به لی وه سا چی نه بوو؛ چونکی خه لیفی نوی ژی کو موعه تصم بوو باوه ری
ب وی هزری هه بوو یا برایی وی مه ئموون ل سهر چووی..

ئیمام ئه حمده و موعه تصمی عه بیاسی:

موعه تصمی گوهر ل سوچه تا ئیمام ئه حمده ی د گهل مه ئموونی بو بوو، و
مه ئموونی بهری بمرت شیره ت ل موعه تصمی کر بوو کو ده ف ژ سوچه تا (خلق
القرآن) ی بهر نه ده ت، لهو پشتی ئهو بوویه خه لیفه ئیکسه ر وی پر یار دا ئیمام
ئه حمده بیته گرتن..

قی جاری هه یقا ره مه زانی بوو.. ئیمام یی ب روژی بوو، ئیلچییین
خه لیفه ی هاتن ده ست و پییین وی زنجیر کرن و د گهل خو بر، ئه حمده ی کورپی
فه رجی دبیتژت: روژه کتی نه زل بازاری یی روینشتی بووم، من هند دیت خه لکی
هه مییی ده رگه هین دکانین خو گرتن و شیرین خو هلگرتن و چوون، من پسیار
کر: خیر بت نه فه چ قه ومییه؟ هنده کان گوته من: ئیمام ئه حمده هاته گرتن، بر
دا پسیارا قورئانی ژی بکن.

ئیمام بر.. و بهری ل دیوانا موعه تصمی ئاماده بکن، چند روژه کان هیتلا
د ناخویرا ده وارن فه، به لی د ناخویرا ده وارن فه! گوتن: به لکی ئهو لیقه بیت..
ل هه یقا ره مه زانی، ل پایته ختا ده وله تا ئیسلامی، و ب ناقتی به ره قانییا

ژ ئيسلامى، ئىمام ئەحمەد ئەوى پتر ژ حەفت سەد و پىنجى ھزار ھەدىسان
ژبەر، د ناخویرا دەواران ڤه، ب دەستین بیدعەچیان ھاتە گرتن.. و ئەو لیڤه
نەبوو!

پشتى چەند رۆژەکان ئەو بۆ گرتیخانەیا باژێرى ھاتە ڤهگواستن، ھنگى
مامى وى ئيسحاق چوو نك، و وى ئەو گوتى يا مە بەرى نوکە ڤهگواستى:
(ئەى مامى من! ئەگەر مرۆڤى زانا راستیى نەبێت و یى نەزان ب خۆ نزان،
باشە چاوا راستى دى بۆ خەلكى دیار بت.. گرتن بۆ من نەخەمە، ل بەر من
وہكى ئیکە ئەز ل مالا خۆ بمرم یان ل ڤیڤى، ئەگەر ئەو من ب شیرى بکوژن چو
نینه، بەلى ئەز دترسم ئەو ھند من عەزاب بەدەن ئەز خۆ ل بەر نەگرم و لیڤه
بیم))، دبێژن: دزیکەرەكى دەمى گوھ ل ڤى گوتنا ئىمامى بووى گوتى: ئەى
ئىمام تە خەم پى نەبت، عەزابدان ژى چو نینه، خۆ ل بەر ھەردو قامچییىن
ئىكى بگرە يا سىيى تە ھای ژى نابت!

ل ھەڤدەى رەمەزانى ئىمام ژ گرتیخانەیی بۆ مالا والى ھاتە ڤهگواستن،
سى رۆژان ئەو زنجیرکرى ل دیوانا والى ھاتە نامادەکرن و والى گوتى: بەس
چارەکى بێژە قورئان يا مەخلووقە ئەم دى تە بەردەین، وى ب یا وان نەکر،
ل رۆژا چارى خەلیفەى ژ والى خواست ئەو ئىمامى ڤرێکەتە نك وى، والى
گۆتە ئىمامى: ئەز ب خودى کەمە ڤى جارێ رحا تەیه و چو ددى نە، خەلیفەى
سویندا خواری تە ب شیرى نەکوژت، و ئەگەر تو لیڤه نەبى ئەو ب قامچیان
دى تە ناخیتت، و دى تە ھاڤیتە د عەردەکى ڤه تو رۆژى لى نەبینى.. ڤان
گەفان ژى ئىمام نەترساند ئینا ئەو بۆ کۆچکا موعتەسمى ھاتە ھنارتن.

ل کۆچکا موعتەسمى:

سپیدى دیوانا خەلیفەى یا تریسوو، ئىمام ئەحمەد ئینا ژۆر ھیشتا یى
زنجیرکرى بوو، پشتى سلاڤ کرى، خەلیفەى گوتى: خۆ نیتزىكى من بکە،
پشتى چەند گۆتەک د ناڤهرا ھەر دوایان دا ھاتینەکرن، خەلیفەى گوتى: تو

چ دبیتی بۆ قورئانی؟ ئیمامی گۆت: ئەز وئ دبیتۆم یا خودئ و پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گۆتی، قورئان گۆتتا خودییە و نه یا مهخلووقه.. خەلیفە ی د خو ڤا نەدیت د گەل وی درتۆ بکەت، ئینا گۆتە هەڤالین خو ژ سەر و گرگرتن موعتەزلییان: د گەل باخقن. حەتا نیزیکی رۆژئاڤایی دان و ستاندنا وان ڤه کیشا و ئەو هەمی پیکڤه نەشیان ب ڤکا علمی بەرانبەر ئیمام ئەحمەدی ڤاوهستن.

بەری دیوان ڤەرەڤت موعتەصمی ئیمام و زەلامەکی دی ڤەدەرکرن و د گوھی ئیمامی دا گۆت: فلان کەسی تو دنیا سی؟ ئەو سەیدایی من بوو، چونکی وی گوھی خو نەدا من، من ڤریار دا ئەو ل عەردی بیتە ڤاخساندن و ڤییان ڤه بچنە سەر پشتی! زەلامی دی گۆت: ئەی (أمیر المؤمنین) ئەز ئەحمەدی دنیا سم رۆژەکا ب تنی ژ وی دوژمناتی و بی ئەمرییا تە نەکریبە، و ئەو بی ل مالا خو کەسی چو نەخۆشی ژئ نەدیتینە.. موعتەصمی گۆت: ئەز دزانم ئەو مەرۆڤەکی زانا و تیگەهشتییە، و من گەلەک پی خۆشە ئیکی وەکی وی د گەل من بت، بەس د ڤی تشتی دا ئەو گوهدارییا من بکەت ئەز ب خو ب دەستی خو دئ وی ڤه کەم، و ئەز ب خو ب هەڤالین خو ڤه دئ چمە نک وی.. و خەلیفە ی ب ڤی چەندی دڤیا ئیمامی (طەماع) کەت.. پشتی ڤی چەندی خەلیفە ل ئیمامی زڤری و گۆتی: ئەی ئەحمەد تو چ دبیتی؟ ئیمامی گۆت: تشتەکی ژ کیتابا خودئ یان سوننەتا پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ل سەر بۆچوونا خو بینن ئەز دئ گوھی خو دەمه هوه.

ل رۆژئاڤایی بیتنا موعتەصمی تەنگبوو ئینا ڤریار دا ئیمام ئەحمەد بۆ گرتیخانەیی بیتە زڤراندن، ل رۆژا دوی جارەکا دی هەر ب ڤی رەنگی وان خو د گەل ئیمامی جەرباند، دیسا چو پیڤه نەهات، ل رۆژا سییی موعتەصمی ڤریار دا دووماهییهکی بۆ مەسەلی بدانت: رۆژ چارشەنب بوو، بیست و چاری هەیڤا رەمەزانی ژ سالا ۲۲۰ مشەختی، ئەو سی رۆژ بوو ئیمام ئەحمەدی چو

نه‌خواری، ب رۆژی یی ب رۆژی بوو، و ب شه‌قێ ل مالا والیبیی به‌غدایی یی
 گرتی بوو، نیمامی زادی وی نه‌دخوار چونکی دترسییا یی هه‌لال نه‌بت! ل رۆژا
 سییی دیوانا موعته‌صمی یا گرتدای بوو، خه‌لیفه‌ی هه‌نارته ب دویف نیمامی را،
 به‌ری خه‌لکی هه‌مییی لی بوو کانێ سوچه‌ت دئ ل سه‌ر چ راوه‌ستت.. نیمام
 نه‌حمه‌د دبێژت: ((گاڤا وان نه‌ز بریمه‌ نک موعته‌صمی، وان نه‌ز د جهه‌کی را
 برمه‌ جهه‌کی دی، و هه‌چی جهه‌ی وان نه‌ز تیرا دبرم من ددیت یی تری له‌شکه‌ر
 بوو و شیرین وان د ده‌ستان دا بوون، نه‌ز ب ژۆرکه‌فتم، موعته‌صمی گۆته
 هه‌قالین خو: د گهل وی باخفن، پشتی ناخفتنا مه‌ درێژ بووی و نه‌و نه‌شیاین
 من لیقه‌که‌ن، جاره‌کا دی موعته‌صمی نه‌ز فه‌ده‌رکه‌م و گۆته‌ من: کانێ چاوا دلێ
 من ب کورێ من فه‌یه، وه‌سا دلێ من یی ب ته‌ ژێ فه‌ گوه‌ی خو بده‌ من، من
 گۆتی: نه‌ی (أمیر المؤمنین) تشته‌کی ژ کیتابا خودی یان سونه‌تا پینغه‌مبه‌ری
 -سلاف لی بن- بو من بینین نه‌ز دئ گوه‌ی خو ده‌مه‌ هه‌وه‌..)).

ل قێری عه‌قل د سه‌ری موعته‌صمی نه‌ما، له‌و ل جه‌للادان خو‌ری: وه‌رنی
 ب ده‌ستان فه‌ به‌لاویسن.. نه‌و هاتن ده‌ستین وی کنفکرن و هند شدانن هه‌تا
 نیزیکی بوو ده‌ستین وی ژ گه‌ه بچن، پاشی وان نه‌و ب ده‌ستان هلاویست هه‌تا
 پتر ژ به‌وسته‌کی نه‌و ژ عه‌ردی بلندکری. کورێ وی صالح دبێژت: هه‌تا بابی من
 مری ژێ -یه‌عنی هه‌تا بیست و ئیک سالان پشتی هنگی- نه‌وی هه‌ر نه‌خۆشییا
 خو ژ ده‌ستین خو ددیت ژ به‌ر هنگی ده‌می وان نه‌و ب ده‌ستان هلاویستی.

پاشی موعته‌صمی بریار دا هه‌ر زه‌بانیه‌کی وی بیته‌ و دو قامچییان
 بدانه‌ نیمامی، هه‌تا نه‌و ل گۆتنا خو لیقه‌ بیه‌ت، یان ژێ ب قوتانی بمرت.. نه‌و
 ل دویف ئیک هاتن و ب کارێ خو رابوون، قامچییا ئیکێ نیمامی گۆت:
 (بسم الله)، یا دوی گۆت: (لا حول ولا قوه‌ إلا بالله)، یا سییی گۆت:
 (قورئان ناخفتنا خودییه‌ و نه‌ یا مه‌خلووقه‌) و یا چاری گۆت: (لن یصینا إلا

ما کتب الله لنا).. و ب فی پهنگی نیمام ما، و هر جار موعتهصم پتر
دقههری و ل جهلادی دخوری: دهستین وی باش بشدینن.

پشتی دهلیقهیهکی موعتهصم ژ سهر کورسیکا خو رابوو و ب نک
نیمامی فه چوو و گوتی: تیچوون بو ته بت، ما دی خو کوژی؟! لیقه بیه نهز
ب خو دی ته فهکم و بهردهم، نیمامی گوهداریا وی نهکر، هندهکان گازی کر:
نهی (أمیر المؤمنین) وی بکوژه و خوینا د ستوی من دا! موعتهصم زقری سهر
جهی خو و فرمان ل جهلادان کر کو دهست ب کاری خو بکهنهفه، دو سی
جاران موعتهصمی ژئی خواست نهو لیقه بیت، بهلی نهو لیقه نهبوو، لهو
موعتهصمی گوته جهلادین خو: کی ژ هوه دی نهحمادی بو من کوژت؟ نیکی
گوت: نهز، وی گوتی: ب چهند قامچییان؟ وی گوت: ب پازده بیستهکان!
موعتهصمی گوتی: دهست پی بکه خودی دهستین ته بشکینت!

نهف جهلادی دل ناسن ب نک نیمامی فه چوو و چهند قامچییهک
دانانی، دهمی وان نیمام ددا بهر قامچییان هر بین بینه نیمامی سهری خو بلند
دکر و هیدی دوعا دکرن.. پشتی هنگی هندهکان پسیار ژئی کر: نهو هنگی ته
چ دوعا دکرن؟ وی گوت: ترسا من نهو بوو جلکین من د بهر من دا بقهتین و
نهز بی ستاره بیم، قیجا من دوعا ژ خودی دکرن کو نهگهر نهز ل سهر حهقیبی
بم نهو من بی ستاره نهکت.

دهمی جهلادی دهست ب لیدانا نیمامی کری سی چار قامچییهک دانانی
نیمام دلگرتی بوو، دهستین وی فهکرن و بر ناث لی کر دا هشیار بیت، پشتی
نهو هشیاربووی دهرمانهک بو وی نینا و گوتی: فهخو و دلخ خو پراکه دا هشین
ته بینه سهری ته، وی گوت: نهز رژییا خو ناخوم. بوو دهمی نقیژا نیقرؤ نیمام
ب لهشی خو بی بریندار فه رابوو و نقیژ کر، قازیبی موعتهصمی یاری بو خو
پی کرن و گوتی: خوین یا ب لهشی ته فه چاوا تو نقیژی دکهی؟ نیمامی
گوتی: ما چاوا عومهری نقیژ دکر و خوین ژ برینین وی دزا؟

ل قی ده می خه لک تیک هاتن و تیک چوون، هه مییان شیرین خو پاکرن و هاتنه بهر ده رگه هی موعته صمی و گوتن: یان دئ نیمامی بهر دهن یان دئ فتنه کا مهزن هله کین.. هه قاله کی موعته صمی ب ژۆرکهفت و گوْت: نهی (أمیر المؤمنین) تیک ژ دویان هلبژیره بهردانا نه حمهدی یان فتنه کا مهزن. موعته صم ژ گوْتنا وی ترسیا لهو هنارته ب دویف ئیسحاقی مامی نیمام نه حمهدی پا و گوْتی: بهری خو بدی ما نه یی ساخه نهفه من نهو تسلیمی ته کر، هه ره بیژره خه لکی دا ژ بهر ده رگه هی قه ره فن، ده می خه لکی نیمام دیتی یی ساخه ژ نوی ته نابوون، ل بهر ده رگه هی خه لکی گوته نیمامی: نهی نیمام توچ دبیزی؟ ب سهره کی بلند و دله کی موکم فه وی گوْت: قورئان ئاخفتنا خودییه و نه یا مه خلوقه.. ئینا خه لک قه ره قین و نهف ئاخفتنه ژ وی قه گوهاست..

وهزیری موعته صمی یی موعته زلی گوته خه لیفی خو: نهف مروقه فتنه ییه، نه گهر تو ب من بکه ی دئ وی هاقییه د زیندانی دا، به لی موعته صمی ژ ترسین خه لکی دا گوْت: نه نه.. وه سا نینه!

به لی.. مللهت نه گهر مللهت بت مهزن دئ هزره کی بو کهن!

پشتی بیست و ههشت هه یقان ژ گرتن و لیدانی نیمام زقیری مالا خو، بیی ژ گوْتنا خو لیقه بیت، هه ر چهنده وان ژ ترسین خه لکی دا نیمام بهردا به لی وه نه بت بیته هزر کرن کو وان به لایا خو ژ وی قه کر! چونکی هندی ژ وان هاتی وان نه خوشی بو چی دکر..

ل سهر ده می واثقی:

ل سالا ۲۲۷ موعته صم مر و کویری وی واثق هاته شوینی، خه لکی هزر کر فتنه خلاص، به لی وه سا نه بوو چونکی واثق ژی مروقه کی موعته زلی بوو، واثقی بریار دا: هندی نهزی ساخ بم چی نابت نه حمهد ل مزگهفتی دهرسان بدهت یان ده رکهفته ناخ خه لکی، و ب قی چهندی نیمام کهفته ژیر مانا ب کوته کی د مال دا (إقامه جبریه)، و وان نه دهیلا خو نیمام بو نقیژی ژی

بجته مزگهفتی، دگوتن: دا ئەو کەسی دی وهکی خۆلی نهکەت. بەلێ حەقی
 ملکێ ئەحمەدی ب تنێ نینه، هندهکتین دی هەبوون ب بیدعەیا موعتەزلییان
 نەدرازی، و ئیک ژ وان (ئەحمەدی کورێ نەصری) بوو، ئەوی گەلەک جار
 د دەرسین خۆ دا دهاقیته موعتەزلییان و خەلەتییا وان بۆ خەلکی ئاشکەرا دکر،
 لەو وائقی بریار دا سەرێ وی بێته ژێقهکرن، و ل مەیدانەکا بەغدایێ بێته
 هلاویستن، و لەشی وی ل سامرا هاته هلاویستن! ئیمام ئەحمەدی د دەر حەقا
 وی دا دگوت: ((خودی رحمی ب ئەحمەدی کورێ نەصری بیهت، چەند مرقەکی
 مەرد بوو، رها خۆ پیشکیش کرا!)).

نەعیمی کورێ حەممادی ژێ ئیک ژ وان زانایان بوو یێن کو سەرا عەقیدا
 دورست ل سەر دەمی وائقی هاتینهگرتن و د گرتیخانەیی دا مرین، هەر وهسا
 ئەبوو یەعقوبی بوهیطی ئەوی بەری نوکه ژێ مە بەحسی وی کری هاتبوو گرتن
 و د سجنی قە وی زنجیرین خۆ دژاندن و دگوت: دقیت ئەز ب قان زنجیران قە
 بمرم؛ دا خودی بزانت کو هندهک کەس هەبوون سەرا قی عەقیدی یێن مرین.

د گەل مۆتەووەکلی:

پشتی وائقی ژێ مری و مۆتەووەککل ل شوینا وی بوویه خەلیفە، وی بریار
 دا ئەف بیدعەیه نەمینت، و ناخفتن ل سەر نەئیتەکرن، و جارەکا دی مەزەهەبی
 سوننەتی بێته بەلاکرن، لەو وی ئیمام ئەحمەد بەردا و دەستوری دایێ جارەکا
 دی ل دەرسین خۆ بزقوت و مەزەهەبی سوننەتی یێ دورست بۆ خەلکی بیژت.. و
 قی خەلیفە قەدرەکی زێدە دا ئیمام ئەحمەدی و هەنارته د دویف را؛ دا ئەو
 بێته نک وی و فەرمان ل قاصدی کر کو دەه هزار دەرهمان ژێ د گەل خۆ بۆ
 ئیمامی بیهت، ئیمامی ئەو پارە ژێ وەرگرتن و گۆتە کورێ خۆ: هەرە گازی
 فلانی و فلانی بکه ژ نەقییین موهاجری و ئەنصارییان، پشتی ئەو هاتین
 ئیمامی ئەو پارە هەمی دانه قی و گوتی: قان دەرهمان بیهن ل سەر فەقییرین
 خۆ بەلاف بکەن.. کورێ وی صالح دیژت: ژ وان دەه هزار دەرهمان بابێ من

دهره مهكې ب تنې دا من! و بۆ زانين گۆرهك د پييين ئيمامي بوو كورې وى دبيت: ئه پازده سال بوو ئه گۆره د پييان، و بارا پتر ژى يا پنيكري بوو، گۆت: ئهز چوومه نك بابې خو من ديت ئه و يى دكه ته گرى، من گوتى: ته خيره؟ وى گوت: ئهغه شتست ساله من خو ژ فان پاراستى، نوكه پشتى عه مرى من گهشتيه دووماهيه ئه و بو من بوونه بهلا!

كورې وى دبيت: ده مې بابې من چويه نك موته وهككلى من گوتى: ئهز دى بيتمه خهليفه بلا خانويه كى بده ته مه، بابې من گوت: هه ما تو وه بيتيه يا من و ته ژتېك خلاص! و ده مې نه خوشى ژ سهر رابووى و دنيا ل بهر فره بووى گه لك جاران وى دگوت: ئه گهر رحا من د دهستى من دا با ئهز دا وى بهردهم.. و يا غه ريب ئه و بوو ده مې ئه و يى گرتى و دهاته جهلده دان وى وه نه دگوت.

ئه و ب نه خوشيه هاته جهرباندى وى خو راکرت، و ئه و ب خوشيه ژى هاته جهرباندى ديسا وى خو راکرت: ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَافِرًا يَتَعَمَّ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾﴾ (ص: ٤٤).

سلاف ل ئهحمه دى بن رۆژا ئه و هاتيه هافيتن د ناف ئاگرى دا، و رۆژا ئه و وهكى زيره كى زهر و صافى ژ ناف دهركه فتى.. و خودى پيش ئيسلامى قه باشتري جزايى خيري بده تى.

به قییبی کوری موخه لادی نهوی علم ب کراسی خازوکیبی خواستی!

ل باژیری به غدا، پشتی شتلا فتنی ب دهستین موعته زلییان هاتییه چاندن، پاشی ب پشته قانیا هندهک خهلیفین عه بیاسییان نهو شینبووی، و رۆژ بو رۆژ بستیکا وی پابووی، و نیزی کبوی بهری ژ خو بدهت، زانایه کی خودایی سۆز دا بهر سنگی قی فتنی بگرت، و تهحه ممو لا ههر نه خوشییه کی بکته یا کو د قی ریکی بگه هتی.. نهو زانا - وه کی بهری نوکه مه گوتی - نیمامی مهزن نهحه دهی کوری حنه بلی بوو، نهوی پشتی هنگی ناسناقی (امام اهل السنة) ل سهر هاتییه دانان.

نیمامی گه لهک نه خوشی دیتن، هاته جهلده دان، پاشی بو ده مه کی دریر هاته گرتن، و پشتی نهو ژ گرتیخانه یی هاتییه بهردان ژی، بریارا دهوله تی نهو بوو: چی نابت بو وی نهو ل مزگه فتی روینت و ده رسین حه دیسی بیژت، و چی نابت نهو چو فه توایان ژی بدهت، و ههر کسه کی بچت ل نک وی بخوینت، یان پسیره کی ژی بکته، نهو ب توندی دی نیتته جزادان.. بهرانبهر قی چهندی ری بو (موفتی و زانایین بیدعه چی) هاته قه کرن کو نهو (حه له قین بهرفره ه) ل مزگه فتان گریدهن، و ل سهرین دیوانان روینن، و ب رحه تی باطلی خو د ناڤ خه لکی دا به لاف کهن، یا ژ وان قه نهو دی شین ب قی چهندی رۆناهیا سوننه تی د ناڤ خه لکی دا قه مرینن، به لی یا وان قیای قهت و قهت ب جه نه هات، د قی ده رباری دا گو تنه کا بنه جه ژ زانایین مهزن نه بو به کری کوری عیاشی دنیته قه گوه استن، جاره کی ل سهر زه مانن وی دیسا بیدعه چییان سهری

خو ډاکړبوو، و نه‌زمانې خو دريژ کړبوو، هندهک کهستين خه‌ما سوننه‌تې دلين وان
 تږيکري هاتنه نک څي زانايي و گازنده‌يه‌کا خو گه‌هاندې، گوټنې: ل مزگه‌فتي
 هندهک کهس يين روينشتين و خه‌لک يي ل ډور وان کوټمبووين.. مه‌خسه‌دا وان
 هندهک ژ (نه‌هلې بیدعې) بوو، وي گوټ: هه‌چيبي بو خه‌لکي روينت خه‌لک
 دي لي کوټم بن، به‌لې نه‌هلې سوننه‌تېيه پشتي مرنا وان ژي شوينواري وان
 دمينت: چونکي نه‌هلې سوننه‌تې تشتي پيغه‌مبه‌ر -سلاف لي بن- پي هاتي
 زيتندي دکهن، لهو وان بارهک د څي نايه‌تې دا هه‌يه: ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝۱﴾
 (الشرح: ۴) يه‌عني: نه‌ي پيغه‌مبه‌ر ما مه‌ ناڅ و ده‌نگي ته د ناڅ خه‌لکي دا
 بلند نه‌کړييه؟ و نه‌هلې بیدعې که‌رب ژ وي تشتي څه‌دبت يي پيغه‌مبه‌ر سلاف
 لي بن- پي هاتي، لهو وان بارهک د څي نايه‌تې دا هه‌يه: ﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ
 ۝۲﴾ (الکوثر: ۳) يه‌عني: نه‌وي که‌رب ژ ته څه‌دبن نه‌ي پيغه‌مبه‌ر نه‌و يي
 برييه، ژ خيري و ژ گه‌هشتنا وي تشتي وي دڅيت.

موعته‌زلييټين بیدعېچي و په‌شته‌فانين وان نه‌ياره‌تيا سوننه‌تې د شه‌خصي
 نيمام نه‌حمه‌دي دا کر، هتا گه‌هشتييه وي ډه‌ره‌جه‌ي وان نه‌هيتلا نيمام ډه‌رس و
 وه‌عظان ل مزگه‌فتي بيژته خه‌لکي، بو هندی دا سوننه‌ت به‌رزه بيت، به‌لې
 ل وان روژين نه‌ف برياره ده‌اته ب جه‌نينان، جحيله‌کي هز ژ علمي کيتابي و
 سوننه‌تې دکه‌ت، ژ وه‌لته‌کي گه‌له‌کي ډوير ژ به‌غدا، ل روژئاڅايا جيه‌انا
 نيسلامي، ل وه‌لاتي نه‌نده‌لوسې، ب لايي روژه‌لاتي څه هات، نيه‌تا وي نه‌و
 بوو هديسان و علمي سوننه‌تې نيكسه‌ر ژ ده‌څي نيمام نه‌حمه‌دي وه‌رگرت، ناڅي
 وي جحيلي (به‌قيبي کورې موخه‌للدې) بوو، پشتي قويناغه‌کا ډوير و دريژ،
 وه‌ستيانه‌کا مه‌زن، نه‌و گه‌هسته به‌غدا.. و پشتي نه‌و گه‌هشتي نيكسه‌ر وي
 پسارا بابي عه‌بدللاهي نه‌حمه‌دي کورې هه‌به‌لي کر، کاني نه‌و ل کيشه‌يه؟ و
 که‌نگي نه‌و ل مزگه‌فتي ډروينته خواري بو گوټنا ډه‌رسې؟

هەر ئیکى وی پسیارا ئیمامی ژئی ذکر، نیشانتین حیبه تییبی ل سهر دیمی
 ناشکهر دبوون، و هندهک جاران نمو دا مینن دئیک و دو فوکرن، و هندهک
 پسیارتین غه رب ل سهر دیمین وان ناشکهر دبوون، ههر وهکی وان ب بی
 دهنگیا خو دگوته ئیک و دو: نهغه چ پسیاره نهغه دکهت؟ پاشی نمو دا ژئی
 قهره قن ههر وهکی وی پسیاره کا حهرام کری، یان ناغهکی خهطره گوتی، حهتا
 جارهکی مرۆقهکی ب بستهیی قه گوتییبی: دیاره تو نه خه لکی بهغدايي؟ وی
 گوت: نهخیر! نهز مرۆقهکی غه ربیم، ژ وهلاتهکی دویر نهزی هاتیم، من دقیت
 علمی بو خو ژ بابی عبداللاهی وهرگرم.. وی مرۆقی گوتی: باشه، مادهم
 وهسایه نهز دئ سوچهتا نهحمه دئ کورئ حهنبهلی بو ته کم، و دئ مالا وی ژئی
 نیشا ته ده، بهلی هشیار بی کس نهزانت کو من نمو یی نیشا ته دای!! وی
 گوت: سوز بت کس نهزانت.. پاشی وی مرۆقی سوچهتا ئیمامی بو قهگیرا، و
 مالا وی نیشا دا..

ههر چهنده قی حجیلتی نهندهلوسی دزانی کو چونا مالا ئیمامی ل دهمهکی
 هوسا، وهکی یاریکرنا ب ناگریه، بهلی حهز تکرنا وی بو علمی و قیانا وی بو
 وهرگرتنا حه دیسی ژ ئیمامی نمو پالدا کو قی (موخاطهری) بکهت، و بچته بهر
 دهری مالا ئیمامی، گاڤا ده رگهه قوتای، ئیمامی ب خو ده رگهه بو قه کر..

- کهره م که، ته خیره؟

وی بهرسقا ئیمامی دا:

- نهز کسه کم ژ وهلاتهکی دویر یی هاتیم، دا داخوازا علمی بو خو ژ ته
 بکم..

ئیمامی گوتی: بهلکی ته یی گوهد لی بووی، وان چ بریارا دای، و نهز
 دترسم نمو نهخۆشیهکی بگههیننه ته..

وی گوت: نهز د خه ما نهخۆشیا وان نینم، چ دکهن بلا بکن؟

ئىمام ئەحمەدى گۆتى: كورپى من! بەلكى ئەو مەنعا تە ژ قى چەندى
بكەن؟

(بەقى) گۆت: ئەگەر ژ لايى تە قە دەستورى ھەبت، ئەز دى ب رېكەكا
وہسا ئىمە نك تە ئەو نەشتىن مەنعا من بكەن!
ئىمامى گۆتى: وى بکە يا تو ھەز بکەى..

رۆژا د دويىف، خەلكى جھىلەكى ب ھندەك كراسىن درپاي ديت، وەسا يا
ديار بوو ژ سەر و بەرى وى كو ئەو مرۆقەكى بىن خودانە، ل سەر خىر و خىراتىن
خەلكى دژىت، ھەر جار ل دەمەكى رۆژى ديار دبوو، و ب نك وى تاخى قە
دچوو بىن مالا ئىمامى لى، گازى دكر: خىرەكى د گەل من بكەن، خودى رەحمى
ب ھەو ھەبت، پاشى دچوو بەر دەرگەھى مالا ئىمام ئەحمەدى، ئىمامى دەرگەھ
بو قەدكر، بىنەكى ھەردو ل بەر دەرى دمان، پاشى ئەو خازۆك دزقرى قە و دچوو
غەوارە دبوو دا بىژى عەردى بىن داعوراي..

پشتى دەمەكى تەنگاڭى ژ سەر ئىمام ئەحمەدى رابوو، خەلىفى عەبباسى
ھاتە گوھۆرىن، و خەلىفى نوى كو موتەووەكل بوو ھەز ژ سوننەتى دكر، لەو وى
پرپار دا دووماھىيەكى بو وى فتنى بدانت يا موعتەزلىيان ھەلكرى، و ئىكەمىن
فەرمان وى داي ئەو بوو (ئەتبار) بو ئىمام ئەحمەدى بىتەدان قە، و ھەلەقا وى
يا علمى دوبارە ل مرگەفتا بەغدا بىتە گرىدان، و قەدرەكى زىدە بو وى بىتە
گرتن، و ب قى رەنگى (مەنە) ژ سەر ئىمامى رابوو، و بىدەچى ئەوین ل بەر
سىبەرا شىرى خەلىفەى ئەزمانى خۆ و ستوى خۆ درىژكرى، جارەكا دى
ل بەرانبەر رۆناھىيا علمى ئىمام ئەحمەدى رەقىن و زقرىنە د كونجىن خۆ بىن
تارى قە.. و رۆژەكى دەمى ئىمام ل ھەلەقا علمى ل مرگەفتى بىن روينشتى،
خەبەرەك گەھشتى، پشتى ئەو ژ دەرسى خلاصبووى، وى گۆتە طەلەبىن خۆ:
سەرەدانا نساخەكى مە يا ھەى ھەچىيى ژ ھەو دەقىت بلا د گەل من بىت.

ل لایه‌کئی به‌غدا خانه‌ک هه‌بوو، وه‌کی ئوتیلین مه‌ یین نه‌فرو، مروژین بیانی و پرتنگ لی دمان، د مه‌زه‌لکه‌کئی قه‌ ژ قئی خانئی، جحیله‌کئی لاواز و نساخ هه‌بوو، خودانی خانئی د سوجه‌تا وی دا حیبه‌تی بووبوو، نه‌قه‌ کییه؟ و هاتییه‌ چ؟ هنده‌ک جارن ب جلکین دریای وه‌کی وان که‌سین خواستنی دکهن، دهرده‌کفت، و هنده‌ک جارن مه‌زه‌لکا وی یا تژی کاغه‌ز و کتیبه! و نه‌قه‌ چهند روژه‌که‌ ئه‌و ههر نه‌ده‌رکه‌فتییه‌ دئی بیژی یی نه‌خوشه، و پیچ پیچه‌ وی نه‌خوشییا خو ژ قئی نه‌فه‌ری غه‌ریب دیت.. ئیقارییه‌کئی ده‌می ئه‌و ل خانئی یی روینشتی، وی حه‌ره‌که‌کا غه‌ریب ل به‌ر ده‌ری خانئی دیت، مروژ تیک هاتن و تیک چوون، ههر وه‌کی تشته‌کئی نه‌ یی عه‌ده‌تی ل جادی چیبوو، مروژه‌ک ب له‌ز هاته‌ ژور، و به‌ری خودانی خانئی پسیری ژئی بکه‌ت: ئه‌و چ قه‌ومییه؟ وی گوئی: نه‌قه‌ هات.. خودانی خانئی هزرکر ئه‌و دئی بیژت: نه‌قه‌ خه‌لیفه‌یه‌ هات، ژ به‌ر وی ئزدحاما ل سه‌ر جادی چیبوو، وی ب حیبه‌تی قه‌ پسیرکر: ئه‌و کییه‌ هات؟ وی گوئی: بابئی عه‌بدللاهی یی به‌ر ب خانا ته‌ قه‌ دئیت، دئی سه‌را نه‌خوشه‌کی ده‌ت..

ئیمام د گهل مه‌وکبی خو‌گه‌هسته‌ وی مه‌زه‌لکئی یا ئه‌و جحیل تیغه‌ رازای، و گاڤا ئه‌و گه‌هشتییه‌ نک نه‌خوشی، ئیمامی گوئی: مزگینیا خیری ل ته‌ بت، بابئی عه‌بدره‌حمانی، دو‌عایا من ژ خودی ئه‌وه‌ شفای ب رزقی ته‌ بکه‌ت.. و تو دا بیژی قه‌ده‌ر ل هیقییا قئی دو‌عایی بوو ژ بابئی عه‌بدللاهی، پشتی هنگی ب ده‌مه‌کئی کیم بابئی عه‌بدره‌حمانی (به‌قیی کوری موخللدی) رابوو سه‌ر پییان، پشتی خودی ب به‌ره‌که‌تا دو‌عایا ئیمامی شفا بو وی هنارتی، و ده‌مه‌کئی درئژ پیغه‌ نه‌چوو ئه‌و ل سه‌ر ده‌ستی ئیمام نه‌حمه‌دی و زانایین دی ل به‌غدا بوو ئیک ژ مه‌زنتین موجته‌هد و زانایین نه‌نده‌لوسی، و سه‌ره‌اتییا وه‌رگرتنا وی بو علمی ژ ئیمام نه‌حمه‌دی ب کراسی خازوکان بوو ئیک ژ مه‌زنتین ده‌رسان بو ههر که‌سه‌کئی بقییت بته‌ خودان عه‌زیمه‌ و هیمه‌ته‌کا بلند د وه‌رگرتنا علمی دا.

یا مای بیژن: بهقی خودانی تهفسیرهکییه، ئیمامی مهزن ئبن حزم د دهز
حهقی دا دبیزت: د ئیسلامی دا تهفسیرهکا وهکی یا بهقی نههاتییه نقیسین. و
ئهو ئیکهمین زانا بوو فقهی هدیسی ل ئندهلوسی بهلاشکری، لهو فقهیهین
مهزههین مالکی نهیارهتییا وی دکر، بهلی وی دگوته وان: دارهکا وهسا من یا
چاندی هتا دهجال بیت کس نهشیت وی بینته دهر، مهخسهدا وی فقهی
هدیسی بوو.

دبیژن: وی پشکداری د پتر ژ هفتی غهزوهیان دا کربوو، و ل سالا ۲۷۶
ل وهلاتی ئندهلوسی ئهو چووبوو بهر دلوقانییا خودی.

بشری کورپی هارنی سهروهی خودیناسین دهمی خو

(بشر الحافی) د دیرۆکا مرۆڤین خودی دا ناڤه که گه له ک ژ وی رۆژی گه شتره یا هوبن ل عهسمانی دبینن، خودیناسی و زوهد ل سهردهمی وی گه هشتبوو نک وی، و ژ وی ده ریاس نه بوو بوو، و رۆژا نه مری ئیمامی (ئه هلی سوننهت و جهماعه تی) نه حمه دی کورپی حه نه هلی گۆت: ((وی که سی وه کی خو ل پشت خو نه هیلایه...))!

پشتی نقیژا سپیدی وان جه نازی وی ژ مزگه فتا به غدا ده ریخست و بهر ب زیاره تان ڤه بر، و دبیزن: پشتی نقیژا عه شیا ژ نوی نه و ژ ڤه شارتن وی خلاصبوون، هندی هند نردحام و قه ره بالغا مرۆڤان چیبوو بوو، زانایی حه دیسی بی مه زن (عه لیبی مه دانی) نه وی هنگی ل ویری حازر، ب هه می ده نگی خو گازی کر: ((نه ز ب خودی که مه، نه ڤه شه ره فا دنیا ییبه گه هشتیبه وی، به ری شه ره فا ناخه تی)).

نه ڤ مرۆڤی هه، بی ل سه ر ده ستی سه ییدی زا هدی زه مانی خو فوزه یلی کورپی عیاضی فیری زوهدی بووی، و ب سه ر سه ری جونه یدی به غدادی و بی ل مه رته به یا وی که فتی، و بوویه ئیک ژ وان خودیناسان بی هندی دنیا هه بت، ئوممه تا مه د ناڤ ئوممه تین دی دا دی شانازی پی به ت و خو پی سه ربلند بینت..

نه و زه لامه ک بوو باش عه ره بی نه دزانی، و ل ده سپیکا خو مرۆڤه کی وه کی هه ر ئیک دی بوو، به لکی ژ گه له کان خرابتر ژی بوو، پاشی که ره ما خودی ڤیتره گه هشت، و نه و ژ وی نزمییی یا نه و تیدا بهر ب بلندیبه کا وه سا ڤه بر، کیم

کەس دشتین بینه سەر هزرا خو. و کەرەم یا وەسایە د گەل وان مرۆڤان ییتن
ژ ههژی بن! قیجا (بشری حافی) یه‌عنی: یی پێخواس! کی بوو، و سەرھاتیا
وی د گەل زوهدی و خودیناسیی چ بوو؟

کەرەم کەن دا بەر ب جیھانا وی قە بچین، حەتا قی چەندی بزاین..

بشر کی بوو؟

بابی نەصری، بشری کوری حارثی، ئەوی زانیی مەزن ئیمامی زەهەبی
دبیتتی: (العالم المحدث، الزاهد الرباني، القدوة، شیخ الاسلام) خەلکی
گوندەکی ژ گوندین (مەرۆیی) بوو، دگۆتتی: (مابەرسام)، و بابی وی یی
شەشی ل سەر دەستی ئیمام عەلی هاتبوو د ئیسلامی دا، و وی ناڤی خو کریوو
عەبدوللاھ. بشر ل سالا (١٥٠) مشەختی، ل گوندی خو ئەوی دکەفتە دەڤەرا
مەرۆیی ل وەلاتی خەراسانی، یان ل باژیری بەغدای ل دویف گۆتتەکی، هاتبوو
سەر دنیا یی.

ل دەسپیکا ژیی خو، و چەندەکی ژ جحیلینیا خو ژی، ئەو ژ دیندارییی و
مرۆڤتین دیندار یی دوبروو، نەدەهاتە سەر هزرا وی ژی کو ئەو رۆژەکی بەر
ب خودی قە بچت، و ببتە ژ زەلامتین شەقی ییتن کو شەف و نیششەقان
ب موناڤاتا خودی و رکوع و سجدوان قە دبنە سەری.. بەلی ئەو ژ زەلامتین
شەقی بوو، و گەلەک جارەن وی شەف و رۆژ دکرە ئیک، و خەو ب چاقان
نەدکەفت، بەلی.. نە ژ بەر عیبادهتی و تەهەجودان، نە.. بەلکی بۆ هندی دا
ئەو ب سەر مالەکی یان کاروانەکی دا بگرت، و وان بشەلینت!!

بەلی، کی ژ هەو ئەوین هەو ناڤی زاهدی مەزن بشری حافی گوھ لی
بووی، باوەر دکەت کو ئەو رۆژەکی ئیک ژ مەزنتین دزین دەڤەرا خو بوو، یی
ناڤی وی ترس د دلین خەلکی دا پەیدا دکر؟! بشر.. ئەوی شەڤەکی هاتییە
مال، و حەتا سپیدی ل بەر دەری مایە ژ پێیان قە و هزرتین خو کرین، و دەمی
سپیدی ھندەکان ژ خەلکی مالا وی گۆتیی: ئەو تە خیر بوو شقیدی هەمییی

تو ل بهر دهري يی پراوهستیای بووی و ته هزرین خو دکرن؟ وی گوت: من هزرا
خو د خو دا دکر، نهری نهز چمه هتا خودی نهف نعمته د گهل من کری، و
بهری من دایه هیدایه تی.. نهگه نهز ژی وهکی فلان و فلانی (و ناقتین وان ژی
بشر بوون) مرۆقهکی کافر بامه، نهز دا چ کهم.

نهف بشره، دزیکه رهکی ناقدار بوو، پاشی رۆژهک ب سهر دا هات
(فهضلی خودی) ژی گرت، و وی ریکا خو گوهارت ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ
يَشَاءُ﴾ (المائدة: ۵۴) و نهو بوو سهروه ری زاهدین سهرده می خو، یین هه
جارهکا بهحسی زوهدی بیته کرن، ناقتی وی ژی دئیه گوتن.. دا گوهی خو بدهینه
بشری چاوا بو مه بهحسی دهسپیکا خو د گهل زوهدی دکهت، و وی سه بهبی
دبیژت یی بهری وی ژ ریکهکی بو ئیکا دی وهرگیپای..

دهسپیکا زهدا وی:

ههقالی وی نهییوبی عطار دبیژت: جارهکی نهز و بشری حافی پیکه
ل جههکی دچوین، دو زهلام د بهر مه را بوین، ئیکی گوته یی دی:
- بهری خو بدی، وی هه بشره، هه شهف هزار رکاعتین سوننهت دکهت،
و سی رۆژان پیکه رۆژی دگرت، و تشتهکی ناخوت.

گوت: بشر ل من زقری و گوت:

- بهری خو بدی.. چاوا نهو تشتی جوان بهلاف دکهت، و قبحهتین مرۆقی
قه دشتیرت! نهییوب، نهز ب خودی کهمه شهقهکا ب تنی ژی من هزار رکاعت
نهکینه، و جارهکا ب تنی ژی من سی رۆژی پیکه نهگرتینه، بهلی نهز دی بو
ته بهحسی دهسپیکا خو کهم..

پاشی وی بو من بهحسی جحیلینیا خو کر، و کانی چاوا بهری وی کهفته
زوهدی.. کاری وی نهو بوو گهلهک جارن نهو ژ باژیری دهر دکهفت، ل سه رین
ریکا بويسه ددانا، بو هندی دا بی تالعک بکهفتی، و نهو وی بشه لینهت،

جارهكی ژ فان جارن، ههقالهكی وی ژ فان داین کو ئەو هەردو پیتکفه دەرکهفن، ب ریتفه، و ل نک هه مامهكی، وی کاغزهک ل عەردی دیت خەلکی پتی لئی ددانا، و پیس بووبوو، وی ئەو کاغەز ژ عەردی راکر و بەری خۆ دایتی دیت ناقتی خودی یی ل سەر، ئینا وی بەری خۆ سەرئەقراز دا و گۆت:

- ئەی سهییدی من! ناقتی ته ل قییری یی هاقیتییه، و خەلک یی پتی لئی ددان!

پاشی وی ئەو کاغەز داقتا، و پاقتکر، بشر دبیت:

- من ل سەر دارئ دنیا یی دەرهمهكی ب تنی هه بوو، ئینا ئەز ب نک دکانا عەتارهکی فه چووم، و من ب هندهک بیتا خوش ب وی دەرهمی کری و ب وی جهی دا کر یی ناقتی خودی ل سەر، پاشی من ئەو کاغەز بر دانا جههكی پاقت. پاشی ئەز چوومه نک ههقالی خۆ.

و رۆژا د دویف دا، دەمی لئی بوویه سپیده، ئەو چوو نک ههقالهكی خۆ یی شۆلی شیشی دکر، گاڤا ههقالی وی ئەو دیتی، گۆتی:

- برا، ب خودی شقیدی من خهونهکا وهسا خوش یا ب تهغه دیتی، چو خهونین ژ وی خوشتر من نه دیتینه. و ئەز نابیتمه ته ئەو خهون چیه ههتا تو نه بیتیه من کانی ته چ کاری باش فان رۆژان کریه. بشری گۆتی:

- مانی تو من دنیا سی، ب خودی تشتهكی باش من نه کریه. کارهک تی نهبت، حال و مهسهلین من و کاغزهكی نهغه.

و وی سهراهاتییا خۆ یا وی ئیقارا چووی بو فهگیا، ئینا فههالی وی سهری خۆ هزاندا و گۆت:

- هه ما ئەوه و چو ددی نه! شقیدی من د خهونی دا دیت، هه وهکی دهنگهک دهاته من، و دگۆته من: بیته بشری، ئەو ناقتی مه ژ عەردی رادکهت

دا کەس پێ لێ نەدانت، ئەم ل دنیا پێ و ئاخەرتی ناچی وی دێ بلندکەین، و دلی وی وەسا دێ پاقر کەین کانی چاوا وی ناچی مە پاقر کر.

ئەف خەونە یا هەقالی وی ب وی قە دیتی، و د هەندەک گۆتنان دا هاتییه کو وی ب خو ئەف خەونە ل وی شەقی ب خو قە دیت، بوو ئەگەرا هندی ریکا بشری بێتە قەگواستن، و بەری وی بێتە قەگپران.. و ژ وی پۆژی پێتەر، خەلکی بشری دزیکەر ژ بیرکر، و وان بشرەکی دی نیاسی، ئەو بشری بوویه سەرورێ زاهدین بەعدا ل سەر دەمی خو.

بشری زاهد:

پشتی بشری ریکا خو وەرگپرای، ئیکەمین تشت وی کری ئەو بوو وی بارێ خو ژ زانینا علمی شەری زتەر، وی قەستا حەلەقین علمی ل مزگەفتان کر، و ل سەر دەستی زانا و زاهدین مەزنین سەر دەمی خو، خو فیری علمی و عەمەلی کر، و ژ وان زانا و زاهدین مەزن بێن وی خو قپرا گەهاندی: فوضەیلی کورێ عیاضی، و عەبدللاهی کورێ موبارەکی، و گەلەکین دی.

تشتی بشر ژ فان جوداکری ئەو بوو بشری خو ب بەلاقرنا علمی، و دانا دەرسان، و ربوایەتی قە موژیل نەدکر؛ چونکی وی ژ بەر زوهدی و ترسا وی یا زتەر ژ خودی خو ل وی مستهواپی نەددیت (سەیدا) بت، و هزر دکر (سەیدایینیا مرۆقی) ئەگەر مرۆف ئەو نەبت بێ خودی خیرا وی قیای، دێ ئیکا هند ژێ چی کەت ئەو زتەر د خو بگەهت، و رەنگەکی خۆمەزنکرنتی د دلی دا پەیدا کەت، مرۆقەکی جارەکی پسیارا حەدیسەکی ژێ کر، ئینا وی گۆت:

- ئەگەر پسیارکرنا تە بو دنیا پێ بت، پسیار نەکە، و ئەگەر بو ئاخەرتی بت، مە ربوایەت کرییه کو ((ملیاکەت عەمەلی وی مرۆقی بێ ب کاری خو موعجب بت، بلند دکەت، حەتا ئەو وی دبهتە نک خودی، و خودی دبیرت: وی بەاقتینه د (سجینتی) دا، چونکی ئەو کارەکه وی نە بو من کرییه)).

ل سهر ڤی بناخهیی وی خو ژ هدیسی و ریوایه تی ددا پاش، و نهخاسم
ل وی دهمی هندهک (طهله بیتن علمی) پهیدا بوو بوون، مهدهه بو خو ب زنده کرنا
ریوایه تان دکر، نه گهر نه.. بشری گهلهک جارن دگوت: نهز تشته کی باشر نابینم
ژ داخواز کرنا علمی، نه گهر نهو بو خودی بت.

نهو رتبازا بشری د زوهدی دا بو خو دانای، یا ناقاکری بوو ل سهر چند
بناخهیه کان، نیک ژ وان نهو بوو تشتی دلّی وی چووبای، و نهو پی حسیا با
کو نهفسا وی پی که یفخوش دبت، وی خو ژ پی ددا باش.. دگوت: نهفس گاڤا
تیربوو و خوشییتن خو همی دیتن، به طران دبت، و هر گاڤه کا نهفس به طران
بوو، بهری خودانی خو دی دهته هیلاکی. نهو چند سال بوو وی هند خوارن
نه خوار بوو کو تیر بیت، و پاریه کی زنده تر ژ هندی کو نهو خو پی بگرت، نه چو
بوو دهقی وی، روزه کی هندهک مروشان گوته نیمامی مهزن نه حمه دی کوری
حنه ملی:

- بو مه بهحسی ته قوایی بکه..

نیمامی گوت:

- (استغفر الله) نیک وی وه کی من یی هندی نینه بهحسی ته قوایی بکهت،
نهز ژ فیتی بیستانتین به غدایی دخوم، نه گهر بشر با نهو دا ب کیر نیت بو
ههوه بهحسی ته قوایی بکهت؛ چونکی وی نهو نه دخوارن..

هه قالی وی حمزه یی بهزاز دگوت: چی زاهدی من دیتی دهاقیتته دنیا یی و
ژی دخوار، بشری کوری حارثی تی نهبت، وی دهاقیتی و ژی دپهقی.

خو د مهسه لا علمی ژی دا، جاره کی هنده کان گوتی: تو هدیسان ریوایهت
ناکهی؟ وی گوت: دلّی من دچتی هندهک جارن نهز وان ریوایهت کهم، بهلی
گاڤا دلّی من چووی، نهز خو بی دهنگ دکم.

بناخه یی دویی یی بشری ریبازا خو یا زوهدی ل سهر ئاڤاکری ئهو بوو چو
جاران وی دلئی خو نهدبره تشته کی یی د دهستی خه لکی دا هدی، لهو ههر گاڤ
ئهو ژ وان یی بی منعت بوو، خه لک یی موحتاجی دینی وی بوو، و ئهو یی
موحتاجی دنیا یا وان نه بوو، لهو ئهو ب سهر سهرین وان که فتبوو، رۆژه کی
زه لامه کی گۆتی:

- بابی نصری، خه لک چهند هه ز ته دکهن!

ههر وه کی وی ب قی چهندی خوش نه بوو، لهو گۆتی:

- هه ز ته ژی دکهن، ئه گهر ته بقیت..

گۆت: چاوا؟

وی گۆتی:

- ئهو تشتی د دهستین وان دا هدی بو وان بهیله، ئهو دی هه ز ته

کهن..

مرۆقه ک ل ویری یی روینشتیبوو، گۆت: من گوهد ل نسماعیلی کورپی
عه بدلاهی بوویه، دگۆت: من گوهد ل نافع ی بوویه، وی ژ عه بدلاهی کورپی
عومه ری گوهد لی بوویه، دبیترت: زه لامه کی گۆته پیغه مبه ری -سلاڤ لی بن-
کاره کی نیشا من بده، ئه گهر نه ز وی بکه م، خودی ل عه سمایی هه ز ژ من بکه ت
و خه لک ل عه ردی.. گۆت: پیغه مبه ری -سلاڤ لی بن- گۆتی: ((دلئی خو نه به
دنیا یی خودی دی هه ز ژ ته که ت، ودلی خو نه به وی تشتی د دهستی خه لکی
دا خه لک دی هه ز ژ ته کهن)). گۆت: گاڤا من ئه ف حمدیسه بو وی گۆتی،
که یفا وی که له ک هات، کو گۆتنا وی وه کی گۆتنا پیغه مبه ری ده رکه فتی.

بناخه یی سییی د زوهدا بشری دا ئهو بوو تشته ک وی ژ بهر خه لکی
نه دکر، و کانئ ئهو ل نک خه لکی یی چاوا بوو، ده می ئهو یی ب تنی ژی، ئهو
ههر یی وه سا بوو، هه قاله کی وی دبیترت: جاره کی نه ز چوومه د مزگه فتی فه،

من دیت ئەو ب تنی ل ویرئ بوو، نقیژ ذکر و سهرئ وی د سوجدئ دا بوو، من خو نیزیکی وی کر دا بزائم کانی ئەو چ دبیتژت، من گوھ لی بوو وی دوغایهک ذکر و دگۆت: ((یا رهیبی تو دزانی و تو یی ل سهر عهرشی خو کو فهقیری ژ زهنگینی خوشتقیتره ل نک من، و تو دزانی و تو یی ل سهر عهرشی خو کو بی ناخی ژ ناقدارییی خوشتقیتره ل نک من، و تو دزانی و تو یی ل سهر عهرشی خو کو ئەز حهژیکرنا ئیکی دی ب سهر حهژیکرنا ته نائیخم)) گۆت: هنگی ئەز گریم.. و گاڤا دهنگی من چووئی و ئەو ب من حهسیای، وی گۆت: ((و تو دزانی و تو یی ل سهر عهرشی خو کو ئەگهر من زانییا ئەڤه یی ل قییری من وه نهدگۆت)).

ههڤالهکی وی دبیتژت: جارهکی نیقرۆ ئەو هاته نک من ل دکانی، فیقییهکی خوش و رطاب ل بهر سنگی من بوون، وی بهرئ خو دایی، من زانی کو دلئ وی یی دچتی، من گۆتی: ئەگهر تو حهز بکهی هندهکی ژئ بخۆ.. وی گۆت: ب خودئ تشتهکی خهلکی ژ من زانی کو ئەز ناکهم، ئەز وی د پشت وان پا ناکهم!

بناخهیی چاری ئەو بوو بشر چو جارن ژ (مهکرا) خودئ یی پشتراست نهبوو، و ژ نهفسا خو یی نهمین نهبوو، و غوروور بو وی ب وان ناڤ و دهنگان چئ نهذبوو یین وی د ناڤ خهلکی دا ههین، رۆژهکی بشر ل کۆلانهکی دچوو، مرۆڤهکی سهکران ئەو دیت، یی سهکران ب نک وی ڤه چوو و کهیفا خو پی ئینا و خو تی وهرکر و ماچی کر، و گۆت: سهییدئ من، بابئ نهصری، بشر! و بشری ئەو ژ خو نهدا پاش، ههتا ئەو ب خو چوو، بشر لی زڤری و چاقین وی تری رۆندک بوون، و گۆت: زهلامهک حهز ژ ئیکی دکهت، ژ بهر خیرهکی یا ئەو هزر دکهت کول نک وی ههیه، بهلکی ئەو خلاص بیت و یی ئەو حهز ژئ دکهت خلاص نهبت، چونکی ئەو نزانت کانی حالی وی چیه.

و ئیک ژ دو عایتین گهلهک جاران وی دکر ئەفه بوو: ((یا رهیبی، نهگهر ته د دنیا یی ناف و دهنگین من بهلاف کرین، دا ل ناخره تی شه رما من بیهی، تو وان ناف و دهنگان ژ من بستینه)).

هندهک گۆتین وی:

- ئەگهر رۆم هه می بێن هه تا بگههنه بهر ده ری به غدا، و زه لام ب شیر ی خۆ بهر سنگی وان بگرت، و ئەو ب تنی وان بزقړینته وی جهی یی ئەو ژ ی هاتین، فایدی وی ناکهت ئەگهر ئەو هندی سه ری ده رزیک ی صه حابییه کی پیغه مبه ری - سلاف لی بن - یی بها بکهت. مه عنا: بشر ل وی باوه ری بوو کو کاری چاک، خۆ ئەگهر جیهادا د ریکا خودی ژ ی دا بت، چو مفایی ناگه هینته خودانی خۆ، ئەگهر هات و عه قیده به کا پیس وی هه بت.. و صه حابی ئەون یی دین د ریکا وان را گه هشتیه مه، و هه ر که سه کی د باوه ری و عه داله تا وان دا بکهفته شکی، یان بهایی وان کیم بکهت، مه عنا ئەو یی شکی بو مه د دینی دا چی دکهت، و ئەفه مه زنتین تاوانه ئەو دکهت.

- موچه ممه دی کور ی نوعه می دبیرت: جاره کی ئەز چومه نک بشر ی ده می ئەو یی نساخ و من گۆتی: شیر ه ته کی ل من بکه، وی گۆت: ل قی خانی می ربه کا هه ی دندکان ل هاقینی کۆم دکهت: دا ل زقستان ی بخوت، رۆژه کی ده می دندکهک د ده فی دا، چیچکهک هات خۆ لی دا و ئەو ب دندک فه بر، قیجا ئەو نهگه هشت نه وان دندکان بخوت یی وی کۆم کرین، و نه ئەو هیقی ب ده ست خۆ فه ئینا یا وی راده ئیلا.. من گۆتی: هیشتا، وی گۆت: تو چ دبیری بو وی یی مالا وی قه بر بت، و ریکا وی پرا صیراطی بت، و لی زقړینا وی قیامهت بت، و پس یار که ری وی خودی بت، قیجا ئەو نه زانت دووماهییا وی دی به حه شت بت دا که یفا وی بیت، یان دی جههنم بت دا ئەو ب خه م بکهفت، قیجا خه ما وی چه ند دی یا درت ژ بت، و مو صیبه تا وی چه ند دی یا مه زن بت.

- و جاره کئی وی دهستی خو ب نک خهلیفه ی شه درتژ کر و گوت: چی
 گاڤا نهغه فتنه نهبت، خه لک چو فتنان نابینن.
 - و نهو د گوتنه کا خو دا بهحسی زانا و قورئانخوینان دکهت، و دبیتژت:
 نهو ب دو سالوخته تان یین چووینه هیلاکئی: ب غه بیه تی، و ب خو موعجیبیی.
 - د شعره کا خو دا نهو بهحسی خه لکئی زه مانئی خو دکهت، نهو تین ههز
 ژ تیکه لیا خه لکی دکهن، و دبیتژت:

یا من یسر برؤیة الإخوان
 مهلا أمنت مکائد الشیطان
 خلعت القلوب من المعاد و ذکره
 وتشاغلوا بالحرص والخسران
 صارت مجالس من تری و حدیثهم
 فی هتک مستور و خلق قران

- د گوتنه کا دی دا نهو دبیتژت: هندهک مرؤف هه نه پشتی مرنا خو ژ ی
 ههز ژ ریمه تییبی دکهن، ده می ههز دکهن گه لک مرؤف ل سه ر جه نازه یی وان
 حازر بین.

ل سالا (۲۲۷) ل باژتیری به غدا زاهدی مهزن بشری حافی مر بو. و گاڤا
 خه بهری مرنا وی گه هشتیبه نیمام نهحمه دی، وی گوت: نهو ژ وان بوو یین
 صه برا مرؤقی پی دهات.. و د گهل جه نازی وی چوو سه ر زیاره تان.

یا مای بیژین: دبیتژنه بشری (الحافی)؛ چونکی ل جحیلینیا خو ده می
 نهو د چوو علم و هر دگرت، ژ بهر زوهدا خو نهو یی پیخواس بو.. و دبیتژن:
 جاره کئی نیمام نهحمه دی گوت: نهگهر وی پیتلاقهک کراییی، و حالی خو ل بهر
 خه لکی شه شارتابا بو وی چیتر بوو!

یه هیای کوری موعادی سه ییدی واعظین زه مانى خو

(واعظ) ئەو کەسە یی ب کاری (وه عظی) رابەت، و (وه عظ) پەشقەکا
عەرەبیبە بۆ کاری بیرینانا ل خیر و باشیی دئیتە گۆتن، ئەگەر هات و ئەو
د کراسی شیرەتی دا هاتە پیشکیشکرن. و ناشکەرایە کو هندی ئەو کراسی
(وه عظ) پی دئیتە بەرچاڤکرن یی تازەتر و خوشکۆکتر بت کار و تەئیسرا وی
ل سەر گوهداران دی باشتر و پتر بت، و ئەو بەرەمى پێقە دئیت ژى دی یی
ب تامتر بت، و پتر بەرەکەت دی تیدا بت.

سەرھاتییا مرۆڤین خودی د گەل (وه عظی) ژى سەرھاتییەکا تاییەت و
خودان تامەکا خۆش و بی هەفتایە؛ ژ بەر کو مانا وان د گەل خۆشتفی
د خەلوەیتن شەف و نیقشەقان دا، و موناڤاتا وان یا درێژ ب وی را شرنییەکا
وەسا یا دایە ناخفتن وان مرۆڤ شرنییەکا وەکی وی د گۆتتا چو کەسین دی
دا نابینت، تو دی بیژى ئەو ب ئیلهام بۆ وان یا هاتییەدان، کانى چاوا گۆتنتین
پێقەمبەران -سلاڤ لی بن- ب وەحی هاتییەدان.

مرۆڤین خودی گۆتنتین خو بی (چیکرن) و (خۆوەستاندن) دبێژن، ئەو
ل پەیقین بریسقەدار ناگەریین، و ناخفتنان وەک ئەدیب و شاعران نائیخنە
بەرتک، و بەری وان ل هندی نینە ئەو رستەیتن خودان ئاواز و لیتکینان دورست
بکەن، د گەل هندی ژى ئەو گۆتن و حکمەتین وەکی دور و گەوھەران ژ دەقتین
وان دەردکەڤن چو گەوھەریین بسپۆر ژى نەشین چیکەن، و ئەقە ئەو قەنجیبە یا
خودی ددەتە وی یی وی دقیت: ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ﴾ (المائدة):

ڦي جاري ژفاني مه د گهل ناقه کي گهشه د جيهانا وه عظمي دا، نهو ل سهر
 ده مي خو نيمامي واعظي نومه تي بوو، دبيژن: نهو د ناف واعظان دا وه کي
 نيمامي شافعيه د ناف فقهرانان دا، يان بن تيميهي د ناف زانايان دا، يان
 مونه بيبي د ناف شاعران دا.. به لي تشتي غريب نهو کتبيتن (تورائي
 نيسلامي) نهو تن به حسي ژين و سهرهاتييا زانا و ناقدارين مه دکهن، د گهل
 گهله کييا وان، و پويته پيکرنا وان ب هوير و ماران ژي، وان ژين و سهرهاتييا
 ڦي نيمامي مه زن ب فرهي بو مه نه گو تيه، هندهک تشتين کيم تي نه بن يتن
 تينکاتييا مروڦي پي نشکيت، هر وه کي ديرو کي دڦيت هه ما ڦي نيمامي
 ب تني ب ريکا وان گهوه ران ب مه بده ته نياسين يتن ژ ده ڦي وي ڦه پشه سين
 ده مي وي وه عظم ل خه لکي دکر!

هر ئي کي به حسي وي کر بت به ري هر تشته کي يي گو تي: نهو واعظي
 زه مانې خو بوو، و خوداني هندهک گو تين (بي نه ظير) بوو.. ديرو کنڦيس د ده ر
 حقا وي دا دبيژن: ل زه مانې وي کسي وه کي وي نه بوو، وي نه زمانه کي شرين
 د هيشي و رجايي دا هه بوو، و گو تنه کا تايهت د عيرفاني دا.. ناڦي وي يي
 دورست يه حيايي کورې موعاذي رازي بوو، د بنياتي خو دا نهو مروڦه کي فارسي
 بوو، و خه لکي باژيري (ره) بوو، لهو دبيژن: رازي.

نهو سي برا بوون هر و سي زاهد بوون: يي مه زن نيسماعيل بوو و يي
 ناڦي نهوي ژ هه ميان پتر ناقدار بووي يه حيا بوو، و يي بچويک نيبراهيم بوو..
 تشتي کتبيتن ديرو کي و ژياننامه يتن ناقداران د ده ر حقا ژيانا وي دا دبيژن
 ب تني نهو: نهو ژ باژيري ره ي چووبو نيسابوري و ل ويري ناکنجي بووبو،
 هه تا ل ويري مري.

و دبيژن: ده مه کي وي هه قالينييا زاهدې ناقدار نهو يه زيدي بسطامي
 کريو، و ژ وي فيري زوه د تهقوايي بووبو، هر وه سا نهو ده مه کي هاتبوو
 باژيري به غدا، و زاهد و عارفين به غدا يتن وي ده مي وه کي: جونه يدي و

خهلکي طهبهقهيا وي ههمي لي کومبوون، و وهکي شاگردهيان ل بهر دهستي
روينستن، وان کورسيهک بو وي دانا دا نمو ل سهر روينت و وهعظي ل وان
بکته.

دهمهکي نمو ژ نيسابوري چووبو بهلخي، و زهمانهکي ل ويري ژي
ناکنجيوو، بهلي نمو پشتي هنگي دوباره زقري نيسابوري و ل ويري ما حهتا
مري ل ژيبي چل و نيک ساليبي، ل سالا ۲۵۸ مشهختي.

ژ فان زانينين کيم پيښهتر، کتبيبن ديروکي چويي د دهر حهقا ژيانا وي دا
بو مه ناههگيرن، بهلي نمو هژمارهکا نه يا کيم ژ گوتنين وي يين تزي حیکمهت
قهدهگيرن، يين وي د وهعظين خو دا پيشکيشي خهلکي دکرن، کوب راستي
ههر نيک ژ وان د گهل کورتيا کومهکا مهعنايبن مهزن د ناف خو دا هل دگرن،
ههر وهسا هندهک کتيب ژي ل سهر نافي وي چاپووينه، د تزينه ژ گوتنين وي
يبن تي (حیکمهت)، وهکي کتيا (جواهر التصوف).

ل فيري مه دقيت دهمهکي خو بدهينه بهر سيهرا هندهک گوتنين وي يين
ديتنا مروقتين خودي بو کومهکا مهسهلهيبن گرنگ بو مه بهرچاډ دکمن..

ل بهراهيبي مه دقيت بيژين: يهحيابي رازي ل وي باوهري بوو کو ههر
مروقهکي دلي وي تووشي نيک ژ سي دهردان بت، ل هيقيبي نهبه جارهکي
(حیکمهت) ل سهر ئەزمانتي وي بگهريبت، نمو ههر سي دهردي ژي نهقهنه:
(خهما رزي، هسويديا مروقتان، و قيانا ناف و دهگان)، پشتي هنگي نه
ههر کهسهکي د ناف خهلکي دا رابوو و وهعظهک کر دي يي ههژي هندي بت
مروقت نافي (واعظ) ل سهر بدانت، بلا ناخفتنا وي يا ليکدای ژي بت:
چونکي مروقت خودي ب ديتنا يهحيابي کوري موعاډي وهکي مروقتين دنيايي
هند بهري خو نادهنه پهيفي هندي بهري خو ددهنه مهعنايي، و حهتا مهعنايا
پهيفي جهتي خو د دليبن خهلکي دا بکته، و کاري ل ژيانا وان بکته، دقيت
نمو ب گوتنهکا دورست يا ژ دهقهکي فهصيح و رههوان دهردکهقت، بيته

پیشکیشکر، دورستییا بی فصاحت وهکی فصاحت بی دورستی تشتهکی
سهفته، لهو بهرهمهکی باش پیغه نائیت، یهحیایی کورئی موعادی نهوی شارهزا
و خودان خیبرهت د کرنا وهعظی دا دبیرت: ناخفتنا نازک، نهوا ژ بهحرهکا کور
دهرکفت، کو دله، و ب نهمانهکی دلوفان دهربرین ژئی دئیتهکر، نهوه یا خو
ل دلی خهلکی ددهت.. نهو گوتنا زفر بت، یا ب نهمانهکی نهرم نهئیته گوتن،
و دهربرینی ژ کوراتییا دلی نهکته، نابته وهعظهکی سهرکهفتی، قیجا بلا مهلا
و واعظین مه قی دهرسی ژ یهحیایی واعظ وهرگرن!

پشتی هنگی راسته وهعظ بیرئینانه بو مروقی غافل، و هشیارکره بو
کسی نقستی، بهلی دقتیت واعظ کاری خو یی سهرهکی نهکته نهو بیژته
خهلکی دقتیت هوبن دنیایی ب نیکیجاری ژ دلین خو بهاقتین، و لیقین ههوه
ب تمامی ژ گرئینی سل ببن، و ناقچاقین ههوه ب شهف و پروژ دگرئ بن..
نهقه نه نهو ریکه یا نیسلام پی هاتی.. پروژهکی زهلامهکی گوته یهحیایی کورئی
موعادی: نهز دبیم تو چهز ژ دنیایی دکه؟ ههر وهکی وی ب قی رهخنهیا خو
دثیا بیژته نیمامی: نهگر تو ژ زهلامین ناخرهتی بی، دقتیت تو چهز ژ دنیایی
نهکی.. پشتی بینهکی نیمامی گوت: کانی نهوی پسارا ناخرهتی دکر؟ وی
زهلامی گوتی: نهقه نهزم. وی گوتی: بیژته من: نهری مروف ب طاعهتی یان
گونههی ناخرهتی ب دهست خو شه دئینت؟ وی گوت: ب طاعهتی. نیمامی
گوتی: نهری ب ژیانی یان مرنی مروف دگهته طاعهتی؟ وی گوت: ب ژیانی.
نیمامی گوتی: نهری ژیان ب قویتی بهردهوام دبت یان ب تشتهکی دی؟ وی
گوت: نهخیر! نهو ب قویتی و خوارنی بهردهوام دبت. نیمامی گوتی: باشه بیژته
من: قویت ژ دنیا بییه یان ناخرهتی؟ وی گوت: نه، نهو ژ دنیا بییه. نیمامی
گوتی: باشه چاوا نهز چهز ژ وی دنیایی نهکم یا نهز قویتی خو ژئی وهردگرم،
نهو قویتی ژیانی ددهته من، نهو ژیانا نهز طاعهتی پی ب دهست خو شه دئینم،
نهو طاعهتی ناخرهتی دگهینته من!؟

ب قی پهنگی نیمامی واعظان یه حیایی کوری موعادی ئه مرۆف بی دهنگ کر.. بهلی مرۆفین خودی ده می ژ خه لکی دخوازن ئه دنیایی نه که نه د دلی خو دا، نارمانجا وان ئه وه ئه و ریکی نه دهنه دنیایی کو ئه وه هه ژکییا ئاخه تی د دلین وان دا بکه ت، یان هه ژیکرنا وان بو دنیایی ب سهر ههر هه ژیکرنا کا دی بکه ت، یه حیا د گۆته کا خو دا شیره تی ل گوهداری خو دکه ت و دبیتتی: ((دنیایی بهایی خو ل نک خودایی خو نینه و ئه و یا ویه، قیجا بلا وئ بهایی خو ل نک ته ژی نه بت و ئه و نه یا ته یه)) و ده می ئه و دبیتت: بلا دنیایی بهایی خو ل نک ته نه بت، معنایا وئ ئه وه بلا قیانا وئ دلی ته کۆره نه که ت، چونکی ((دینی ته دئ مینت دریای و پرتپرت هندی قیانا دنیایی دلی ته د ناڤ خو دا بگرت)).

د گۆته کا دی دا نیمام دبیتت: ((ئه ز فه رمانی ل هه وه ناکه م هوین پشت بده نه دنیایی، بهلی ئه ز فه رمانی ل هه وه دکه م کو هوین پشت بده نه گۆنه هان؛ چونکی پشتدانا دنیایی کاره کی قه نجه، و پشتدانا گۆنه هان کاره کی فه ره، و هه وه پتر هه وجه یی ب کرنا کاری فه ره هه یه ژ کرنا کاری قه نج)).

تشتی ژ هه مییی پتر یه حیایی کوری موعادی ژئ دترسیا، و پیتقییه هه می زانا و واعظ گه له ک ژئ بترسن، ئه وه گۆتتا وان بو خه لکی و د ناڤ وان دا یا باش بت، و کاری وان ده می دمینه ب تنی یی خراب بت، ما نه موصیبه ته کا مه زنه مرۆف خو ب وی ئاگری بسوژت یی خه لک ل بهر پۆناهیییا وی ریکا خو دبینن!

جاره کی یه حیایی کوری موعادی هاته باژیری شیرازی، قه ستا مزگه فتی کر، گاڤا خه لکی ئه و دیتی لی کۆمبوون و کورسییه ک بو وی دانا و گۆتنی: وه عظه کی ل مه بکه .. ده می وی ئه و قه ده ر مرۆف ل دۆر خو دیتین، به ری هه مییان ل ده قی وی کانی دئ چ بیتت، وی سی به ییتین شعری ب عه ره بی بو وان گۆتن:

مواعظ الواعظ لن تقبلا   حتى يعيها لبه أولا
يا قوم من اظلم من واعظ   خالف ما قد قاله في الملا
أظهر بين الناس إحسانه   وبارز الرحمن لما خلا
پاشی دلی وی هاته گرتن، و کورسیکی دا کت..

و معنایا فان مالکان نهقیه: وه عظمی واعظی ژ لایب خه لکی فه نایته
قبولکرن، هتا نهو ب خو ب دلی خو تی بگهت و بزانت کانی وی چ گوٹ،
گهلی مروّقان! کی ژ وی واعظی زالمتره یی ب کاری خو موخالهفا وی گوٹنی
بکته یا نهو د ناٹ خه لکی دا دبیزت؟ دهمی نهو د ناٹ مروّقان دا نهو تشتی
باش ژ خو ناشکهره بکته، و گاٹا ما ب تنی نهو وی کاری بکته یی
ههڅکییا خودایی وی تیدا؟

نهری ما نهو واعظی ب فی رهنگی بت، ژ وان منافقان نابت یین روژا
قیامه تی نیکه مین جار ناگری جهنه می ب وان دئته هلکرن؟ نهی یه حیا تو دی
چ بیژییه خودایی خو نه گهر تو نیک ژ فی رهنگی مروّقان بی، بلا خه لک ب ته
نهحسیییین ما خودی ژی ب ته ناحسییییت؟ گاٹا نهف هزاره هاتییه سهر دلی
وی، هاته بهر چاقتین وی روژا قیامه تییه و زهبانی یین هاتین دا وی بهن
بهاڅینه د جهنه می دا، هنگی دلی وی بوری، و نهو د کورسیکی دا کت!

دهردی دی یی کاری مروّقی واعظ پویچ دکته، نهوه نهو ب کاری خو
مهزنی و ناقدارییی بخوازت، و همز بکته خه لک وی ب پیش خو بیخن، و
جهین بلند بدهنی، ژ بهر فی چهندي یه حیا یی کوړی موعادی دگوٹ: ((نهو کس
نیفله حی نابینت یی بینا مهزنییی ژئ بیته سهحکرن)) و مهسه دا وی ب فی
گوٹنی نهوه نهو کسهی ته دیت همز ژ مهزنییی دکته خیر د سهری وی نابت،
بوچی؟ چونکی مادهم نهو همز دکته د ناٹ خه لکی دا بهزن و مهشهور بت و
خه لک ب دویف وی بکهفن، نهو دی حقییی گوری وان کت؛ دا نهو ژ وی

عیجز نه بن، و وی ب پیش خو بیتخن، و ئهو کسه سی ب قی رهنگی بت، ئه ری
ما دی چ خیر و نیفله ح د سه ری وی بت؟!

یه حیایی کورئ موعادی د ژيانا خو یا رۆژانه دا همر ده لیفه یه کا هه با،
یان رویدانه کا دیتبا بو هندی ئستغلال دکر کو دهرسه کی ژئ وه رگرت، و قی
دهرسی د کراسی وه عظه کی ب حکمه ت دا پیشکیتی خه لکی بکه ت، و ئه فه
ئهو مهنهجه یی پیغه مبه ری ب خو -سلاف لی بن- دانای.. جاره کی وی گو ه
ل کسه کی بوو قورنان دخواند، گا فا گه هشتیه قی ئایه تی: ﴿ اَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
إِنَّهُ ظَنَّىٰ ﴿۱۳﴾ فَقَوْلًا لَهُ قَوْلًا لَيْتًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿۱۴﴾ ﴾ (طه: ۴۳-۴۴)
یه عنی: ئهی مووسا و هاروون، هوین همدو هه رنه نک فیرعه ونی ئهو یی د سه ر
پییی خو دا چووی، هوین گو تنه کا نه رم بیژنه وی به لکی ئهو بیرا خو ل حه قییی
بینته فه یان بترست. گا فا یه حیای گو ه ل قی ئایه تی بووی وی کره گری، و
گو ت: یاره بی ئه فه نه رمییا ته یه د گه ل وی یی دگو ت: ئه زم خودا، پا نه رمییا ته
د گه ل وی دی یا چه وا بت ئه وی دبیژت: تویی خودا!؟

گه له ک جاران ئه م دبینن ئهو کسه سی گازییا حه ق دگه هینه خه لکی خو
ژ قی ئه ده ب و توره یی گرنه گ بی ناگه ه دکهن، ده می به ری خه لکی دده نه
حه قییی ئهو شیوه یه کی ره ق و زقر به لکی حه تا یی کریت ژئ ب کار دئینن، یا
ژ وان فه ئهو ب قی چه ندی دی خه لکی ب نک خو فه کیشن، خودی ده می دو
پیغه مبه رتن خو یین خودان قه در هنارتینه نک فیرعه ونی گو تی: ده می هوین
د گه ل وی دئاخن هوین شیوه یه کی نه رم ب کار بینن.. و ئهو فیرعه ون بوو!

به ری ئه ف ئیمامی زاهد قی هزری ژ قی ئایه تی بینته ده ر، د سه ره اتیه کا
دی دا دئیه فه گپران کو جاره کی مرۆفه ک چوو دیوانا خه لیفه یی عه بیاسی یی
ناقدار هاروون ئه لره شیدی؛ دا هنده ک نصیحه تان لی بکه ت، قی مرۆقی ئه وی
ژ زانایان ده اته هژمارتن شیوه یه کی زقر د ئاخفتنی دا ب کارئینای، خه لیفه ی
به ری خو دا، و چونکی خه لیفه ب خو ژئ کو هاروونه زانایه کی ژته اتی بوو،

گوتی: تو چیتری یان موسا و هاروون؟ وی گوت: موسا و هاروون..
خهلیفه گوتی: نهز خرابترم یان فیرعهون؟ وی گوت: فیرعهون.. ئینا خهلیفه
گوتی: دهمی خودی موسا و هاروون هنارتینه نک فیرعهونی گوتی: هوین
گوتنهکا نهرم بیژنی!

جارهکا دی یهحیایی کورئ موعادی د بهر مرۆقهکی را چوو، بهر دشکاندن،
د خوھی را مابوو، د گهل هندئ ژئ یئ ب کهف بوو و ستران د بهر را دگوتن،
ئینا ئیمامی ب دلپیقهبوون بهرئ خو دایی و گوت: ((مرۆف چند یئ مسکینه!
شکاندنا بهران ل بهر وی ژ هیلانا گونههان ب ساناهیتره)) یهعنی: مرۆف
مهخلووقهکی عهجیبه، شکاندنا بهران چند کارهکی ب زهحمهت و نهخوشه، نهو
ب کهیف و خوشی دکهت، بهلی خودویرکرنا ژ گونههان کو کارهکی گهلهکی
ب ساناهیتره ل بهر وی یئ ب زهحمهته، و نهو نهشیت خو ژئ بدهته پاش، ما
نهقه نه تشتهکی عهجیبه؟

ل دووماهییی چند گهوههرهکین دی ژ (حیکهمین) فی ئیمامی ب کورتی
دی بو ههوه فهگیرم:

نهو دبیترت: ((پیسترین برا نهو برایی یئ ته ههوجهیی ب هندئ ههبت
بیژیی: دوعا بو من بکه)) بوچی؟ چونکی نهگهر نهو برایهکی باش بت بیی تو
داخوای ژئ بکهی نهو ب خو دی بو ته دوعا کهت.

د گوتنهکا خو یا دی دا نهو دبیترت: ((دهمی مرۆف دمتر دو موصیبهتین
وهسا د مالی وی دا بو وی ههنه کهسی ژ یین پیشیئی و یین پاشیئی گوه
ل تشتهکی وهکی وان نهبوویه، نهو ژئ نهقنه: مالی وی ههمی ژئ دئیتته
ستاندن، و پسارا ههمیئی ژئ دئیتتهکرن)) ما نه موصیبهتهکا مهزنه تشتهک
ژ مرۆقی بیتته ستاندن، و حسیا وی د گهل مرۆقی بیتتهکرن؟ د گهل هندئ ژئ
تبیعهتی مرۆقی یئ وهسایه دهمی مالی وی کیم دبت، یهعنی: نهو حسیا
د گهل وی دی ئیتتهکرن سقک دبت، نهو ب خهم دکهفت!

د گوتنه کا دی یا عجبیب دا یه حیایی کورئ موعاډی دبیترت: ((ئو گونهها
من ههوجهیی وی بکهت ل نک من چیتره ژ وی خیرا من ژ وی بی منهت
دکهت))

بهلکی کهسهک بیترت نهفه چاوايه؟

هندهک مروقتین ههین دهمنی گونهههکی د دهر حهقا خودایی خو دا دکمن،
خو گهلهک ههوجهیی وی دکمن، و روئدکیتن پهشیمانینی ل بهر دهستی وی
دبارینن، و شهف و نیششهقان ههوارتن خو دگههیننی دا نهو ل وان بیورت،
بهراښهر وان هندهک کهس ههنه خیران دکمن، و هزر دکمن نهف خیره وان دکنه
خودان حهق ل سهر خودی، یهعنی: لازم سهرا قان خیرتن وان کرین خودی وان
خهلات کهت، لهو تو دبینی نهو خو بی منهت دکمن، و ژ غهزهبا وی ناترسن، و
خو ههوجهیی وی ناکمن، و ل بهر دهری وی نادانن.. ئهروی حالئ کی باشتره:
ئوئ گونهه کری یان خیر؟ یهحیا دبیترت: ئوئ گونهه کری.

بهری ئهم بهر بهرئ دووماهییی یئ قی خودیتناسی قهلهدین، قی شیرهتا
گرنک ژ وی وهرگره، ئو دبیترت ته: ((خو ژ ههقالینییا سی رهنگین مروقان بده
پاش: زانایتن غافل، و شارهزا و خواندهقانتین قورناتی ئهوتن حولیسکاتییی بو
خهلکی دکمن، و صوو فییتن جاهل)).

مهعنا: چو خیر د ههقالینییا وی زانایی نینه یئ مروقی ژ غهفلهتی
هشیار نهکهت، و دینی ل دویف دلئ خهلکی بیته، و وی عیبادهتکهرئ جاهل
ژی ئوئ چو ژ دینی نهزانت و خو ب زوهدی بینتهدهر.

جونهیدی بهغدادی شیخی زاهدان

هیشتا ئەو یێ بچویک دەمی یاری د گهل زارۆکان دکرن (حیکمەت) وهکی شپکا ئاشی ژ دهقی ده رکهفت، رۆژهکی خالی وی زاهدی مهزن (السری السقطی) د گهل کومهکا ههفالین خو ژ خودیناسان د بهر وی را بۆرین وی یاری د گهل ههفالین خو یێن زارۆک دکرن، خالی وی گوتهی: کۆرۆ! شوکور چیه؟ وی گوته: ((شوکور ئەوه مرۆف بی ئەمرییا خودی ب وی نعمهتی نهکته یا وی د گهل مرۆقی کری)) ئینا خالی وی ژ حیههتییێن خو دا گوتهی: ئەز دترسم بارا ته ژ خودی ئەو ئەزمان بت یێ ته هه. وی دگوته: حهتا قی گاشی ژێ ئەو گوتهنا وی من دگرینت!

بۆچی؟

چونکی ئەو دترسیا ههما بارا وی ژ وی باشییا خودی دایی ئەزمان ب تنی بت، یهعنی: ههما خودی ئەزمانهکی خوش و گوتهکا شرین دابتهی و بهس! وهکی دی ئەو نه ل ئاستی گوتهنا خو بت، یان کاری وی نه ل دویف وی گوتهی بت یا ئەو بو خه لکی دبیرت، و ئەقه فتهبهکا مهزنه دگهته خودانی، دقیت مرۆف گهلهک ژێ بترست.

گاشا یهحیایی کورپی موعازی هاتییه بهغدا، زاهدین بهغدا ل دۆر وی کۆمبوون، و هندهک ژ وان ئاخفتن.. و چونکی گوتهنا وی ژ یا ههر ئیکی رههوانتر بوو، ئەو ئاخفتن، و هنگی عهری وی یێ بچویک بوو، گاشا یهحیایی کورپی موعازی دیتی د ناڤ ههمییان دا ئەو یێ دئاخفت، ئەو ترسیا غورور بو چی بت، ئینا وی قیا دهرسهکی د (تهزکیی) دا بدهتی، (تهزکییا) ل سهر

مهزهبي وان يي تايهت! لهو گوتی: بهرخو! توچ یی هتا ل دیوانا مروقان
باخقی!؟

و مهخسهدا وی ب مروقان، مروقتین خودینه، ژ وهلی و عارف و زاهدان..
گاغا تو دچییه دیوانا وان، نهئاخقه، ب تنی بلا گوهی ته ل وان بت؛ چونکی
ئهو دهلیفهیهکا زیرینه بو ته کو تو باری خو ژ دور و مراریتین وان کوم بکهی!
قی جاری سوجهتا مه دئ ل دۆر (سهیدی طانیفیه خودیتناسان) بت،
وهکی عارفان ئهو دایه نیاسین، یان ژی (تاجا سهری عارفان)، قی جاری گوتنا
مه دئ ل دۆر (جونهیدی بهغدادی) بت.

جونهیدی بهغدادی کی بوو:

ئیمام جونهیدی بهغدادی د دیروکا مروقتین خودی دا و ل عسمانی زوهد و
تهقوایی ناهکه گهلهک ژ روژا هاقینی گهشتره، د ناف کوما واعضان یین بیرا
خهلهکی ل خودی دئیناقه ئهو چیایهکی سهربلند و بهراچه.. خودی گهلهک
نعمهتین مهزن د گهل وی کربوو، بهلی نعمهتا ژ ههمیی بهراچتر ئهو بو وی
ئهمانهکی هندی شرین بو کرنا وهعطی ههبوو گهلهک جاران وی ب خو دوعا بو
خو ژ خودی دکرن کو ئهو سهرا وی ئاخفتنی وی عهزاب نهدهت، بهلهکی هوبن
بیژن: بوچی؟ د بهرسقی دا دئ بیژم: چونکی ئهو دترسیا ژ بهر شرنییا ئاخفتنا
وی، و تهئسیرا مهزنا وی ئاخفتنی ل سهه خهلهکی، غوروور بو وی چی بیت، و
ئهو زیده د خو بگههت و بیژت: نهقه ئهزم هنده ئاخفتنا من کاری ل خهلهکی
کهت!؟

پشتی مری ژی ب دههکی، ههقالهکی وی ئهو د خهوی دا دیت، و گوتی:
خودی چ ل ته کر؟ وی گوت: ((طاحت تلک الإشارات، و غابت تلک العبارات،
وفنیت تلک العلوم، و نفدت تلک الرسوم، وما نفعنا إلا رکعات کنا نرکعها فی
الأسحار)) یهعنی: ئهو ئیشارهت ههمی کهفتن، و ئهو عیبارت ههمی

پاشکفتن، ئەو زانین هەمی فەناپوون، و ئەو نیشان هەمی نەمان و چوون، و تشرەکی مفايی مە ئەدا ئەو رکاعەت تی نەبن یێن مە ل سەحەرێ دکرن!

زانایێن دیرۆکی و ئەهلێ سلوکی ل وی باوەرتنە کو ئەگەر د ناڤ ئوممەتین بەری مە دا لوقمانەکی حکیم هەبت، ناڤ و دەنگین وی ب گۆتین بنەجە و حکیم بەلاڤ بیت، د ناڤ ئوممەتا مە دا ب سەدان لوقمان هەنە، یێن حکمەت ژ گۆتین وان قەدپەشی، و دوو و مراری ل سەر ئەزمانی وان دگەریان، و جۆنەیدی بەغدادی ئیک ژ وان بوو، ئەگەر ئەم نەبیژین: ئەو ئیمام و پیشەوایی وان بوو.

جۆنەید د بنیاتی خو دا خەلکی نەهاوەندی بوو، بەلی چونکی سالا ۲۲۰ مشەختی ل با ژیری بەغدا هاتبوو سەر دنیا، و د ژاننا خو دا ئەو هەر ل ویری ئاکنجی بووبوو، ئەو ب ناڤی: (جۆنەیدی بەغدادی) هاتبوو نیاسین.

ل زارۆکینیا خو وی قەستا مەدرەسە و زانایێن سەر دەمی خو کربوو، و ئەو ل سەر دەستی کۆمەکا زانایێن فقهی و حەدیس هاتبوو پەروردهکر، وەکی شاگردەیی ئیمامی شافعی ئیمام ئەبوو ئەوری کەلبی، و حەسەنی کوری عەرەفە و گەلەکتین دی، هەر وەسا وی هەقالینیا هژمارەکا زاھد و عارف و خودیناسان ژێ کربوو، و ل سەر دەستی وان بەر ب جیھانا زوھدی قە چوو، و سەیدی وی یێ ژ هەمیان ناڤدارتر د قی دەلیقەیی دا خالی وی (ئەلسەری ئەلسەقطی) بوو، و چونکی وی ل دەسپیکتی زانین شەری ژ قورئان و حەدیس و فقه و زمانی وەرگرتبوون، پاشی وی قەستا جیھانا زوھدی و وەعظی کربوو، ئەو مرۆقەکی کامل بوو ژ هەر لایەکی قە، ئەو کەمالا مرۆڤ دگەھنی، و ژ بەر هەقالینیا وی یا بەردەوام د گەل مرۆقتین حکیم و خودیناس، حکمەت ل سەر ئەزمانی وی دگەریا، و گۆتتا وی ل بەر خەلکی یا شرین بوو.

هیشتا ژییی وی بیست سال دەمی ئەو ل نک سەیدی خۆ یی فقهزان ئەبوو ئەوری ئەو هند د علمی شەری دا پیشکەفتبوو وی فەتوا ددانه خەلکی..

بهلی پستی ده مه کی وی بهری خو ب نک عالمه زوهدی شه دا حه تا روزهک
ب سهر دا هاتی نهو بوویه مهزنتین کس د قی ده لیقه یی دا، لهو خاص و
عامان نهو ب ناسناقی (سید الطائفة) دا ناسینی.

ژيانا خو وی ل بهغدا بۆراندبوو، و ههر ل وتری نهو ل روزهکا نهینی
ژ ساله ۲۹۸ مشهختی نهو چوبوو بهر دلوقانییا خودی.. و دبیشن: نیزیکی
شست هزار کسان نفیژ ل سهر وی کرپوو، و ده می نهو مری وی قورئان دخواند
و نهو گه هشتبوو نایه تا هفتییی ژ سووره تا (البقرة).

پستی نهو مری ژی -وه کی بهری نوکه مه گۆتی- وی د خهونی دا گۆته کا
شرین و حکمه ته کا مهزن گۆته هه فاله کی خو، ده می گۆتییی: ((طاحت تلک
الإشارات، وغابت تلک العبارات، وفنیت تلک العلوم، ونفدت تلک الرسوم،
وما نفعنا إلا رکعات کنا نرکعها فی الأسحار)) بهلی.. بهری خو بده نی، شان
عیبارت و ئیشاره تین شرین هند فایده نه گه هاندی هندی وان رکاعه تان فایده
گه هاندییی یین وی ل نیقا شهقی و بهری سپیدی دکرن؛ چونکی نهو ئیشارهت و
عیبارت د ناغ خه لکی دا بوون، و بۆ وان، خه لکی مه دحین وی پی کرن و نهو
ل دنیا یی گه هشته حهقی خو!! بهلی نهو رکاعه تین وی ل سه حهری دکرن، د ناغ
تارییا شهقی دا بوون، و کس پی نه دحه سییا نهو تی نه بت یی وی نهو بۆ
دکرن، و نوکه ده م هات نهو وی خه لات بکهت، پستی (عه مه ل) هاتییه برین و
(نه مه ل) مای.

شیخی هژماره کا کتیبین بچویک ل پاش خو هیتلابوون، وه کی:

- القصد إلى الله.

- السر في أنفاس الصوفية.

- الفرق بين الإخلاص والصدق.

و چهنده کتین دی ژی کو هه می نوکه د کتیه کی دا یین هاتینه چاپکرن.

زانایتن ئیسلامی ژ ههمی مهزهه ب و ئتتیجاهاان ل سهر هندئی کۆمبووینه کو ئیمامی جونید زاهد و زانایهکی خودان قهدر و بها بوو، و کسهکی مهقبوول بوو ژ لایی خه لکی شه نهگهر مهزهه ب و بیسر و بۆچوونین وان چ بن. نهبوو نوعیم دبیرت: ((جونید خودی رهحمی پی بهت ژ وان کهسان بوو یتن علمی شریعتی موکومکری)) و (شیخ الإسلام) ئبن تیمیه دبیرت: ((ئهو ئیک ژ ئامی عارف بوو)) و ئیمامی ذههه بی دبیرت: ((ئهو شیخی عارفان بوو، و جهی چاقلیکرنا سالکان بوو، و ئهو سهیدایی وهلییتن زهمانی خو بوو)).

رتبازا جونیدی:

جونید خودیتناسهکی زاهد و زانا بوو، و ئهو ئیک ژ وان زاهدان بوو یتن (طهریقته) ب (شریعتی) شه گرتدا، و ئهو وهکی دو رویان بو ئیک دراشی ددیت، نه کو ئیک ژ وان دکره پیگوهۆر بۆ پی دی، وهکی هندهک نهزانین پشتی هنگی ده رکهفتین و ب ناخی سلووک و تهصهوفی ئاخفتین، و قیاین خه لکی وه تی بگههینن کو (شریعت) رتبازا عامیانه و (طهریقته) رتبازا خاصانه، و ئهو دو تشتین ژیکجودانه! جونیدی بهغدادی وهکی شیخ ئیسلامی ههکاری و شیخ عهبدلقادری گهیلانی و شیخ عهدیبی کوری موسافری و گهلهکین دی ژ وان زانا و زاهدان بوون یتن (تهصهوف) یان (علمی سلووک) ل سهر بناخهیی کیتاب و سوننهتی ل دویش مهنهجی (سهلهفین ئومهتی) ئاقادکر، و ل وی باوهری بوون کو ئهو کسهی (طهریقته) سلووک و پهروهدهکرنا نهفسی) دویر ژ ئه حکامین شریعتی بدانت ئهو کسهکی نهزانه و یی دویره ژ حهقیی، خو نهگهر خه لک وی وهک وهلی ژی بنیاسین..

د قی دهلیقهیی دا چند گۆتنهک ژ ئیمامی جونید دئینه شه گیران، ل فیری ئهم دی ئیشارهتی دهینه هندهک ژ وان:

شیخ دبیرت: ((ری ل بهر ههمی خه لکی دگرتینه، ئهو تی نه بن یتن ل سهر ریکا پیغه مبهری -سلاف لی بن- دچن، و دویکهفتنا سوننهتا وی دکهن، و

پښگيريې ب طهريقه تا وی دکمن، نهوان پښکين خيړې همی ل بهر دقه کرينه))
 و دبیژت: ((ههچيې قورئانی نهزانت و حمديسان نهنقیست، د قی کاری دا
 -یهعنی: د سلووک و تهصووفی دا- چاډ ل وی نائیته کرن؛ چونکی نهف علمی
 مه ب کیتاب و سونه تی څه یې گړدایه)).

ژ فان ههردو گوټنن وی و گهلهک گوټنن دی ژی یین ب قی پهنگی
 دئته زانین کو زانایین دهسپیکې یین (نههلی سلووکي) ب چاقهکی مهزن بهری
 خو ددا شریعتی، و بهایهکی زنده ددا علمی کیتاب و سونه تی، و چو بها
 نه ددا وی کهسی یې هزر ذکر کو پښکه کا دی ژ بلی یا کیتاب و سونهت پی
 هاتی بهری مروقی دی دده ته خودی.

عبدالواحدی کورپی عهلوانی دبیژت: جونهیدی وهعظهک ل من کر و گوټ:
 نهی حجیل! خو ب علم و زانینې څه بگره، نهگمر خو هندهک نهحوال ب سهر ته
 دا بین ژی، و نهگمر علم ههقالی ته بت نهحوال دی ل نک ته پهیدا بن، چونکی
 خودایې مهزن دبیژت: ﴿وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ
 رَبِّنَا﴾ (آل عمران: ۷).

مهعنا: نیمامی جونهید ههردهم شیرهت ب علمی ل خهلکی ذکر؛ چونکی
 علمه بهری خودانی دده ته راستیې، و نهوی علمهکی دورست یې وهرگری
 ژ کیتاب و سونه تی نهبت، مروقی باوهری ب حال و نهحوالین وی ژی نابت.
 بهلی دقیت ژ بیر نهکهین کو (علمی دورست) و (طهمهع) د دلهکی دا کوم
 نابن، نیمامی جونهید دبیژت: ((تشتهک وهکی طهمهعی مروقی زانا د چاقین
 خودی دا ناشکینت، دهمی طهمهع د گهل علمی د دلین وان دا کوم دبت)) و
 طهمهعا زانایې نهوه نمو دینی خو بکه ته پښک بو کومکرنا دنیایې.

و نیمامی جونهید (حیکه مین خو) د ناڅ خهلکی دا بهلاڅ نه دکرن، و
 نهوی وهعظ ل وان نه دکرن نهگمر ژ بهر هندی نهبا وی دقیا (توراثهکی) وهسا
 ل پاش خو بهیلت خهلکی دووماهییا زهمانی ژی مفایې بو خو ژی بیسن، ل

وی دهمی یی مروّقتین بیخیر دبنه مهزنین خه لکی یین دینی و دنیایی ژی، نیمام د گوتنه کا خو دا دبیزت: ((نه گهر ژ بهر هندئ نه با کو د ریوایه تان دا هاتییه: دووماهییا زه مانی پیسترینی مروّقان دئ بته مهزنی وان، نه ز د دهر حه قا هموه دا نه دئاخفتم)).

جاره کئی پسیار ژ جونهیدی هاته کرن کانی (زکری خه فی) چیبه؟ و نهو چ تشته یی ملیاکه تین نقیسه ر مروّقی نزانن؟ و بوچی عه مه لی قهشارتی هفتی جاران ژ یی ناشکهره ب خیرتره؟ وی گوت:

نهو زکری خودی ب تنی پی دحه سییت ژ مروّقی نهوه یی نه زمان و لهش پی نه گه رییت، وه کی کو هه ییه تا خودی د دلی ته دا هه بت، و نهو د چاقین ته دا یی مهزن بت، و دلی ته ژ وی یی ب ترس بت، و نهفه نهو غه ییه یا د ناقبه را عه بدی و خودایی وی دا یا کو کس پی ناحه سییت، و ده لیل ل سهر قی چهندی گوتنا خودییه: ﴿يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ (القصص: ۶۹) مهعنا: نهو تشتی د دلی دا قهشارتی ژ خودی پیته تر کس پی ناحه سییت خو نهو ملیاکه ت ژ یی ناحه سییت یین خودی نقیسینا کریارتن عه بدان هیلایه ب هیقییا وان فه. و نهو گوتنا دئیه قهگیران کو نهو عه مه لی مروّ قهشارتی بو خودی بکته هفتی جاران ب خیرتره ژ عه مه لی ناشکهره، نهفه ژ بهر هندیه -و خودی چیر دزانت- چونکی نهف مروّقه خو دهیله ب هیقییا علمی خودی ب تنی فه، و وی منته پی نینه نیکی دی ژ بلی وی ب قی کاری وی بحه سییت، و نه گهر دلی مروّقی وه لی هات ژ علمی خودی پیته تر منته ب علمی کسه دی نه بت، نهو دل دئ کاره کئی ب نیخلاص کته، و دهمی خودی دزانت کو عه بدی وی د قهصدا خو دا یی راستگویه و بهری وی ل کسه دی نینه ژ بلی، نهو خیری هفتی جاران پتر دئ ده تی.

و د دهر حه قا مهعنا یا گوتنا نیبراهیم پیغه مبهری دا -سلاف لی بن- دهمی وی گوتی: ﴿لَا أُحِبُّ الْأَوَّلِينَ﴾ (الأنعام: ۷۶) جونهیدی به غدادی دبیزت:

((مهعنايا وي ئهوه: من ئهه نهقئيت يئ ژ بهر چاڤ و دلئ من ئاماده نهبت، و ئهقه دهليله كو من ئهه دقئيت يئ بهرئ من ههردهم لئ بت، و ئهز ب وي يئ زانابم هتا ئهه ههردهم يئ ئاماده بت، ژ بهر قئ چهندي مه ديت كو تشتي ژ ههمييئ دژوارتر ل سهر دلئ ئهقئنداران ئهوه دهسئ خوشتقئيتن وان ژ بهر چاقتن وان بهرزه دبت، و ئهه وان نهبين)).

و دگوتنهكا خو يا دي يا تير مهعنا، ئهه دبئرت: ((ههچييئ هزر بكهت كو ب خووهستاندن ئهه دي گههت ئهه يئ ري ل خو دگرت، و ههچييئ هزر بكهت كو ئهه بي خووهستاندن دي گههت ئهه يئ خوزيان رادهئلت، و ئهوي خو فيري حهقيقهتي بكهت ئهوه يئ خودئ وي دگههئنه هيدايهتي)).

و دگوت: ((گاڤا ته ئيئك دبت صهبرئ ل سهر حهقيبي دكهت، وي بگره و بهرنهه)) پاشي وي گوت: ((و ما تو دي ئيئكي وهسا ژ كيئه بيني؟ كاني ئيئكي نيشا من بده دهسئ حهقي بو دئته گوت خو ل سهر نهرازي نهكهت)) و مهخسهدا ئيمامئ جونهد ئهه حهقي بت يا نه ب دلئ مرؤقي بت يان ژي نه د مهصلحهتا وي دا بت، ب دهقي ئهم ههمي ههز ژ حهقيبي دكهين، بهلئ ئهه كييه يئ گوھ ل حهقيبهكن دبت و ئهه حهقي نه د كهصلحهتا وي دا بت، د گهل هدي ژي ئهه ب دلهكي خوش و رازي وي حهقيبي قهبويل بكهت و قهت (ئعتراضي) ل سهر نهكهت؟ گاڤا ته مرؤقهكن ب قئ رهنگي ديت وي باش بگره و قهت دهستان ژي بهرنهه؛ چونكي ب راستي خو ژ زهمانئ ئيمام جونهدوي وهه و هتا نهقرؤ ژي ئهه مرؤقئتن ب وي رهنگي بن ب دهست ناكهفن!!

مروثین خودی و گریبا ژ ترسین خودی دا

سهرهاتییا مروثین خودی د گهل گریبی سهرهاتییهکا عنتیکهیه، و ژ قی چهندي عهجیگرتی نهبن، ههقالینییا مروثین خودی د گهل وی رۆندکا ژ ترسین خودی دا ژ چاقتین وان دباری ژ ههقالینییا وان بو ههر تشتهکی دی پتر و سوکمر بوو، ئیک ژ وان ب دهقی خو هند نه دئاخفت هندی ب چاقتین خو رۆندک دباراندن، و د کهفن دا خودان دل دزانن کو ئهو گوئنا چاقت دشیته ب رۆندکی بگههینت، چو جارن دهف ب ئەزمانی نهشیته بیژت! ئەگەر نه.. پا بۆچی عاشق و ئەقینداران هنده بهحسی چاقتان کریه؟

هنگی ئوممهت یا ب خیر بوو دهمی زانایان ب رۆندکتین خو بهری گوئنا دهقی شیرهت ل خهلکی دکرن، هنگی ئوممهت یا ب خیر بوو دهمی ل مزگهفت و مال و بازاری دیوان بو گریبی دهاتنه گرتدان، گریبا ل سهر دنیاوی، نه وهکی مه ئهفرۆ، ئەگەر ئیک ژ مه جارهکی بگریته ژی بهری خو بدی دی بینی گریبا وان بو دنیاوییه.

مخابن ئەم یین گههشتینه زهمانهکی خهلکی وی رۆندکا ژ ترسا خودی دا نهیاسییه، نه بهس هنده، بهلکی گهلهک ژ وان ههر خودی ب خو نهیاسییه ههتا قیجا ژ ترسین وی دا بکهنه گری، ئیک ژ وان ههر سپیدی دهمی رادبت و ههتا لی دبت هه شهف ئەگەر بو سوندی نهبت دویر نینه ناقتی خودی نهئیهته سهر ئەزمانی وی!

ئىمامى (شەعبى) ئەوئى ل سالا (۱۰۴) ئى مشەختى مرى، د گۆتنەكا خۆ دا دبىتت: ((دەمەكى درېژ مروڤ ب دىنى دژيان، ھەتا دىن ژ دلېن وان ھاتىيە دەر، پاشى ئەو ب مروھتې ژيان، ھەتا ئەو ژى چووى، پاشى ئەو ب شەرمى ژيان، ھەتا شەرم نەماي، و نوکە ئەو ب طەمەعكرن و ترساندى دژىن.. و پىشتى قى زەمانى زەمانەكى دى دئ ئىت ھىشتا دئ يى خرابتر بت)).

نوکە ئەو زەمانە يى ئىمامى شەعبى بەھس ژئ كرى! و پەشېنى نەبىت بەلى ئەقرۆ ئىك زىدە زەھمەت و ھەستىانى دبىنت ھەتا ب سەر ئىكى ھەسا ھل بىت ب دورستى بىنا دىنى ژئ بىت، پوژەكى (ئەبوو موسلمى خەولانى) د بەر مزگەفتەكى را پورى دىت ھندەك مروڤ ل مزگەفتى يىن كۆمبووين، كەيفا وى گەلەك ب وان ھات، وى ھزرکر ئەو يى بەھسى خودئ دكەن و يى علمى نىشا ئىك و دو دەن، ئەو ب نك وان ڤە چوو دىت لەغوا وانە و بەھس بەھسى دنيايىيە، ئىنا وى گۆتە وان: ((سبحان الله! مەتەلا من و ھەو ھەكى مەتەلا وى زەلامىيە يى بارانەكا بۆش لى باری، ڤىجا ئەو ل دۆر خۆ زڤرى درەگەھەكى ڤەكرى دىتى، و گۆتى: باشە، ئەز دئ چمە د قى خانى ڤە دا ژ بارانئ بىمە پاراستن، ڤىجا پىشتى ئەو چوويە د وى خانى ڤە وى دىت ئەو خانىيەكى بئ بانە! ئەز ھاتمە ديوانا ھەو ھەو من ھزرکر ديوانا زكرى و زانىنيە دئ مفايى بو خۆ ژئ بىنم، پاشى دەرکەفت ئەو ديوانا دنيايىيە د مالا خودئ ڤە)).

بەرى خۆ بدەنە مزگەفتىن مە دئ زانن ئەم چ زەلامىن! مەتەلا مە مەتەلا مېرگەكا ب خەمل بو، چو سترى د ناڤ دا نەبوون، پاشى ھند سترى كەفتنى ھەتا پوژەك ب سەر دا ھاتى چو گول د ناڤ دا نەماين!

زڤرىن ل مژارا خۆ يا سەرەكى دئ بىژىن: ئەو پوڤندكا ژ ترسىن خودئ دا ژ چاڤى دئتە خوارئ ھنگى رادوھستت ھەتا خودانئ خۆ دبەتە بەھشتى، و ژ سالوڤتەن وان خودان باوھرانە يىن كو خودئ ژئ رازىبووى و ئەو ب بەھشتا خۆ رازى كرىن: ھەر جارەكا ئايەتتىن خودئ بو وان ھاتنە خواندن ئەو سەرىن خۆ

ل بهر مهزنييا خودی دجهمينن و هند رۆندکان ژ ترستين وی دا دبارينن ههتا ئهو بهرسنگين خو تهر دکهن.. د نايهتهکی دا خودايی مهزن مهدهتین وان بهنييین خو دکهت يتین وی قهنجی د گهل کری و دبیت: ﴿ إِذَا تُغْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ٥٨ ﴾ (مریم: ٥٨).

و ل جههکی دی دبیت: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُغْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ٣٣ وَيَقُولُونَ سُبْحٰنَ رَبِّنَا إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ٣٤ وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ٣٥ ﴾ (الإسراء: ١٠٧-١٠٩) ئهوین خودی زانین دای گافا نايهتین قورنائی بو وان دئینه خواندن ئهو نهشینه چاقتین خو، رۆندکان دبارينن و سهري خو ب ترس قه بو خودی دجهمينن. (ئهبوو نهعلايی تهیمی) دبیت: ((ههچی زانايی زانينا وی وی نهگرينت ئهوی چو زانين نهبووه)).

ئهوین ئهقرۆ ژ ترستين خودی دا بگريت، سوباهی دهمی ئهو ژ قهبری رادبت و خهلك ل دۆرتين وی دگرين ئهو دئ يی ب کهنی بت، و ئهوین ئهقرۆ دکهنييت و خودی ژ بيري دکهت، سوباهی دهمی ئهو ژ قهبری رادبت دئ گريت.. ﴿ إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ٣٥ ﴾ (المطففين: ٢٩) ئهقه د دنيايی دا، ئهوین تاوانبار گافا خودان باوهر دديتن، بو خو پین دکره کهنی ﴿ فَأَلْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّٰرِ يَضْحَكُونَ ٣٤ ﴾ (المطففين: ٣٤) قئيجا ئهقرۆ، ل رۆژا قيامهتی، ئهوین د دنيايی دا باوهری ئينای ب وان ئهوین کافر بووين دکهنه کهنی.. ئیک ب ئيکتيه، و شهرت قئيرتيه!

د ههديسهکا دورست دا پيغه مبهر -سلاف لی بن- وان ههر ههفت مرۆقان بو مه دهژمييرت يتین کول رۆژا حهشری -دهمی چو سيبهه نهههين- ل بهر سيبههرا خودی دئینه کۆمکرن، و ديار دکهت کو ئیک ژ وان ئهو زهلامه يی دهمی ب تنی دمينت خودی ل بييرا خو دئينهقه قئيجا ژ ترستين خودی دا چاقتين وی

تڙي ڀرڻدڪ دٻن.. جڙايه ڪٿي ڪيٽم نينه نه گهر ٺهه تي بگههين، ويا ڙ ڦٽي ڙي مهڙنتر: ٺيمامي ترمڙي ڙ عهبدلاهي ڪورڙي عهباسي ڦهڊگوهيڙت، دٻيڙت: پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوت: ((دو چاقان ٺاگر ڦٽي ناکه ڦٽ: ٺهه چاڦي ڙ ترسيٽن خودي دا ڪرته گري، و ٺهه چاڦي ب شهف د رٽڪا خودي دا بمينته هشار نڙبه داريبي بڪهت)).

بهايه ڪٿي گرانه بو ڪاره ڪٿي ب ساناهي، د گهل هندي ڙي بڪر دڪيمن، بوچي؟

گهلهڪ جاران ٺهه ڦٽي پسياري ڙ خو دکهين.. ده مي ٺهه ديروڪا مروڦٽين خودي دخونين تشتي ڙ هه ميببي بهلاڦتر د ناڻ وان دا ٺهه دبينين گريبا ڙ ترسا خودپيه، ٺيڪ ڙ وان دا نايه ته ڪٿي خونيت، يان دا گوھ لحديسه ڪٿي بت ٺهه هند دا که ته گري هتا سنگي وي ڙ ڀرڻدڪان تهر دبوو، ٺهه ٺهڙو ههر وان نايهت و هديسان دخونين و گوھ لي دبين بهلي خو ٺهه موييه ڪي ڙي ڙ خو شاش ناکهين، بوچي؟

به رسف: ڙ بهر سڄ نه گهران:

يا ٺيڪي: گونهيٽن مه گهلهڪ ڙ باشيپين مه يٽن پتر لي هاتين.

يا دويي: ڦيڄا دلين مه يٽن رهق و هسڪبووين.

يا سٽي: لهو چاڦين مه ڀرڻدڪان نابارين.

د هديسه ڪٿي دا هاتييه: ((هشار بن گهلهڪ نه که نه کني، هندي گهلهڪ

کهنيه دلي دمريٽ)).

ڦيانا مه بو دنيايي و غاردانا مه ب دويڦ ڦه هند رٽڪي ناده ته مه ٺهه دو ڀرڻدڪان ڙ ترسيٽن خودي دا ببارنين، چونڪي ٺاشڪهرايه ڪو ڦيانا دنيايي و ترسا خودي پيڦه د دله ڪي دا ڪوم نابن. مرن مه يا ڙ بيٺا خو بري، ٺيڪ ڙ مه هند بو دنيايي دکهت دي بيڙي مرن بو وي ڙي نينه، گاڦا د بهر

موغبه‌ره‌کئی را دبۆرت پاتکا خو دده‌ته قهبران دا زه‌وقی وی نه‌خۆش نه‌بت، و گاڤا د گهل مریبه‌کئی خو چوو سهر زیاره‌تی نزانته‌کنگی دئی وی بن ئاخ کهت دا بزقرته قهسرا خو! بیژنه من: نه‌وئ ب قی ره‌نگی بت چاوا ژ ترسا خودی دا دئی که‌ته گری؟ چاوا دئی ب خوشییا هندی حسییته کو مروژ ژ ترسا خودی دا بکه‌ته گری؟

وه‌رن دا پتکفه به‌ریه‌رتن دیرۆکا مروژتین خودی قه‌لده‌ینه‌فه به‌لی قی جاری دا بزاین کانی سهره‌اتییا وان د گهل گرییا ژ ترسین خودی دا چ بو..
سه‌روه‌ری هه‌می مروژتین خودی، پیغه‌مبه‌ری خودی -سلاف لی بن- صه‌حابیه‌کئی وی دبیرت: ((رۆژه‌کئی نه‌ز هاتمه‌نک وی نقیژ دکر، و هندی هند وی دکره‌گری ده‌نگه‌کئی وه‌سا ژ سنگی وی ده‌ات دا بیژی ده‌نگی مه‌نجه‌لا ئاقییه ده‌می ددانه سهر ئاگری)).

ده‌یکا موسلمانان عایشا -ئه‌وا نیزیکی نه‌ه سالان د گهل پیغه‌مبه‌ری د مالا وی دا ژیا- دبیرت: ((من نه‌دیت پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- رۆژه‌کا ب تنی وه‌سا کریبه‌کئی کو ده‌قی وی به‌ش بیت هه‌تا مروژ نیقا ده‌قی وی بینت)). و د هه‌دیسا معراجی دا، وه‌کی ئیمام ئه‌حمه‌د ژ نه‌ه‌سی قه‌دگوه‌یتز، هاتییه: پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- دبیرت: ((من گۆته جبریلی: نه‌ز نابینم میکائیل دکه‌ته‌کئی، بوچی؟ وی گۆته من: نه‌فه رۆژا خودی جه‌هنم چیکری نه‌وی هیشتا نه‌کریبه‌کئی)).

ئیمام (موسلم) ژ عه‌بدللاه‌ی کورپی عه‌مری قه‌دگوه‌یتز، دبیرت: ((جاره‌کئی پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- سووره‌تا ئیبراهیم دخواند گاڤا گه‌هشتیه قی نایه‌تی: ﴿ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾ (إبراهیم: ۳۶) پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ده‌ستین خو بلندکرن و گری و گری و گۆت: ره‌بی ئوممه‌تا من ئوممه‌تا من، ئینا خودی

جبریل هنارته نک و گوتی: خودی دبیژته ته: نهز دی ته د دهر حهقا نوممه تا ته دا رازی کم)).

نهبوو بهکر -زهلامی نیکی پستی پیغه مبهری د ناث نوممه تی دا- هند مروشه کی دل نازک بوو گاڤا ل سهر مینه را پیغه مبهری -سلاف لی بن- رادوه ستیا هند دکره گری کسه نی ناگهه ژ دهنگی وی نه دما.. جاره کی چوو دا نقیژا بارانی ل بهرا خه لکی بکه ت، تراره کی شه ربه تا هنگینی بو وی ئینا، سی جارن وی ترار بره بهر دهقی خو به لی ژ بهر گریبی نهو نه شیا شه ربه تی قه خوت، و هندی وی کره گری گریا هه قالتین وی ژی هات، پستی هنگی وان پسیارا وی کر: نهو ته خیر بوو؟ وی گوت: جاره کی نهز و پیغه مبهر -سلاف لی بن- ب تنی د گهل نیک بووین، ئینا پیغه مبهری -سلاف لی بن- د گهل خو گوت: هه ره ژ من دویر بکه شه، ئینا من گوتی: نهی پیغه مبهری خودی نهو تو د گهل کی دناخفتی؟ وی گوت: نهقه دنیا بوو هاته بهر چاقتین من و گوته من: نه گهر تو ژ من خلاص بیی ژی پستی ته ژ من خلاص نابن.

عومه ری گه لهک جارن د نقیژا عه شیا و یا سپیدی ژی دا سووره تا (یوسف) دخواند و هند دکره گری حه تا روندکین وی سنگی وی ته ر دکرن. عوشمان گاڤا دچوو سهر قه بره کی هند دکره گری حه تا ربه پین وی ته ر دبوون.

و عه لی سهره اتیه کا دریز د گهل روندکان هه بوو.. جاره کی پستی وی نقیژا سپیدی ل بهرا موسلمانان کری نهو ژ جهی خو رانه بوو و حه تا روزه هلاتی وی کره گری، پاشی رابوو و گوت: نهز نابینم نه فرۆ کسه دکه ته گری، من صه حابی پستی پیغه مبهری -سلاف لی بن- دیتبوون ب شهقی هه مییی وان نقیژا دکرن و وان هند دکره گری حه تا ربه پین وان ته ر دبوون، به لی خه لک نه فرۆ دغا فلن. و پستی هنگی نهو نه هاته دیتن کریه کهنی حه تا هاتیه شه هیدکرن.

پشتی ئه‌و شه‌هیدبووی، پوژه‌کئی هه‌فالی وی (ضراری کوپئی ضه‌موره‌ی) ل دیوانا موعاویه‌ی ناماده‌بوو، موعاویه‌ی گوٚتی: بو من بیژه کانی عه‌لی ییٚ چاوا بوو؟ وی گوٚت: ئه‌ی (أمیر المؤمنین) نه‌گه‌ر تو من عه‌فی که‌ی، وی گوٚت: نه، نه‌ز ته عه‌فی ناکه‌م. ضراری گوٚت: باشه.. نه‌ز ب خودی که‌مه ئه‌وی دویر به‌ری خوٚ ددا، هه‌یژه‌کا دژوار وی هه‌بوو، گوٚتئا وی یا ره‌هوان بوو، وی حوکم ب دادییی دکر، زانین ژئی دزا، ژ دنیا‌یی و خوٚشیا وی دیره‌قی، سه‌برا وی ب شه‌قی و تارییا وی ده‌ات، ب خودی ئه‌و مروٚکه‌ک بوو که‌له‌ک دکره‌گری و که‌له‌ک هزرین خوٚ دکرن، ده‌ستین خوٚ وه‌ردگپران و د که‌ل خوٚ دئاخفت، وی سه‌ز ژ جلکین کورت و خوارنا ساده‌ دکر، گاڤا ئه‌م ده‌اتینه‌ نک وی ئه‌و وه‌کی هه‌ر ئیک ژ مه‌ بوو، ده‌می مه‌ پسپاره‌ک ژئی دکر وی به‌رسڤا مه‌ ددا، هه‌ر چه‌نده‌ وی ئه‌م نیژیکی خوٚ دکرین ژئی، و ئه‌و ییٚ نیژیکی مه‌ بوو به‌لسی ئه‌و هند ییٚ ب هه‌یه‌ت بوو زوی ب زوی ئه‌م د که‌ل نه‌دئاخفتین، مروٚقین دیندار د چاقین وی دا دمه‌زن بوون، و وی سه‌ز ژ فه‌قیران دکر، خودی شاهده‌ جاره‌کی من ئه‌و دیت ده‌می شه‌قی په‌ردی خوٚ ییٚ تاری به‌ردای، و ستیر ئاڤابوون، ئه‌و چوو د محرابا خوٚ دا و وی په‌پین خوٚ گرتن و وه‌کی وی مروٚقی ماری پیٚه‌دای ئه‌و دنالی، و وه‌کی وی مروٚقی خه‌مه‌کا گران هه‌ی ئه‌و دگری، ده‌نگی وی هه‌شتا ییٚ د گوهی من دا ده‌می دگوٚت: یا ره‌بی یا ره‌بی! پاشی دا بیژته دنیا‌یی: نه‌ری ته خوٚ بوٚ من خه‌ملاندیه، تول هه‌یقیا منی؟ ویٚه ژ کیفه‌ دئیت! بوٚ خوٚ هه‌ره ئیکی دی، ب سی ته‌لاقان من تو یا به‌ردای، تو یا عه‌مر کورت و هه‌قاله‌یلی، تو یا بیخیری، ئاخ ئاخ بوٚ کیمیا زادی و دویراتییا قویناغی و نه‌خوٚشیا ریکی!

گاڤا موعاویه‌ی نه‌ف گوٚتنه‌ گوه‌ لیٚ بووین روٚندکین وی هند بارین هه‌تا په‌پین وی ته‌ربوون، وی ب ده‌ره‌چکی خوٚ چاقین خوٚ پاڤژکر و گوٚت: نه‌ری ب خودی بابی هه‌سه‌نی ییٚ وه‌سا بوو، ئه‌ی ضرار خه‌ما ته‌ ل سه‌ر وی یا

چاوايه؟ ضراری گۆت: وهکی خه ما وی ژنکییه یا ئیکانی وی د کۆشی دا هاتییه سه رژی تکران فیتجا چو جاران خه ما وی رانه بت و رۆندکین وی هسک نه بن.

(خه بابی کورپی نه ره تتی) گاڤا که فتییه بهر مرنی، هندهک هه قالین وی هاتنه نک، ئیکی گۆتی: مزگینیا مه ل ته بت سوپاهی دئ گه هییه برایتین خو، ئینا خه بیاب گری و گۆت: نه ز نه ژ ترستین مرنی دا دکمه گری، هه وه بیرا من ل هندک برایتین من ئیناڤه یین چووین و خیرتین وان د گهل دا، رۆژا مه همزه قه شارتی کفنهک نه بوو نه م بکهینه بهر، کراسهک د بهر بوو نه گهر مه سه ری وی قه شارت با پییتین وی ده ردکه فتن، و نه گهر مه پییتین وی قه شارت بان سه ری وی ده ردکه فت، ده می نه ز د گهل پیغه مبه ری -سلاڤ لی بن- ده ره مه کی ب تنی ژی من نه بوو، قتی گاڤی چل هزار ده ره م ییتین د مالا من دا، نه ز دترسم نه م نه گه هییه وی خیری یا نه و گه شتین.

نهڤه ژ سه حابییان، و ژ یین پشتی وان: (ربعی کورپی خراشی) ئیک ژ وان تابعیانه یین (بوخاری و موسلمی) حه دیس ژئی قه گوهاستین، د عه مری خو هه مییت دا وی دره وه کا ب تنی ژی نه کربوو، وی چو جاران نه دکره که نی، رۆژه کی هنده کان گۆتی: بوچی تو ناکه یه که نی؟ وی گۆت: من سویندا خواری حه تا نه ز نه زانم کانی دئ چمه به حه شتی یان جه نه مه می نه ز ناکه مه که نی.. هه قالین وی دبیرن: گاڤا رحا وی هاتییه هلکیشان و حه تا مه قه شارتی ژی سه ر و چاڤین وی ب که نی بوون.

(ثابتی به نانی) نه وی نه نه سی کورپی مالکی دگۆتی: چاڤین ته وه کی چاڤین پیغه مبه رنه، هند دکره گری حه تا چاڤین وی کول بووین، رابوون حه کیمه ک بو ئینا، حه کیمی گۆتی: چاڤین ته دئ چی بن به لی ب وی شه رتی تو نه که یه گری، ثابتی گۆتی: چ خیر د وی چاڤی هه یه یی نه که ته گری؟

بهلئى.. دیتنا مروقتين خودئى بو مهسهلى د قئى گوئنئى دا كوم دبت: چ خيتر
 د وى چاقئى ههيه يئى ژ ترستين خودئى دا نهكهته گرى؟
 (سهلاحددينئى نهيبوويى) روژهكئى د ناف ههقالئين خو دا يئى روينشتى
 بوو، ئيىك ژ وان تشستهكئى ب كهنى گوئ، ههمييان كره كهنى، سهلاحددين
 تئى نهبت، هندهكان گوئئى: بوچى تو ناكهيه كهنى؟ وى گوئ: نهز ژ خودئى شهرم
 دكه بكه مه كهنى و قودس د دهستين كافران دا بت! نهگهر روژئى جارهكئى
 ب دورستى مه بيرا خو ل مرنئى ئينابا، نهگهر تارييا شهقئى بيرا مه ل تارييا
 قهبرى ئينابا، چاقئين مه زئى دا ژ وان چاقان بن يئين خيتر تيدا ههئى، بهلئى
 چ ل دلئى رهق بكهين يئى كو ل بن خوليبا گونههئى ماى؟
 پشتى قئى.. كانئى كههم كهمن دا نهم قهستا ديوانا ئيىك ژ وان مروقتين
 خودئى بكهين يئين ژ ترسا جههنههئى دا چو جاران نهذكره كهنى.. دا بچينه
 خزمهتا سهعيدئى كورئى جوبهيرى.

نہو زانایں زالمہک پی مری سہ عیدئ کورئ جوبہیری

دہمئ نہو پی جحیل وی دیکلہک ہہبوو ہر شہف بانگ ددا، و ژ بہر
دہنگئ وی نہو ژ خہو رادبوو نقتیژ دکرن، شہفہکئ دیکلی بانگ نہدا، گاڤا
سپیدئ نہو رابووی نہو گہلہک عیجزبوو و وی نفرینہک ل دیکلی کر، و گوٹ:
خودئ دہنگئ وی بپرت، و وہسا چیبوو، وی دیکلی پشتی ہنگی بانگ نہدا،
ئینا دہیکا وی گوٹئ: کورئ من ہشیار بہ نفرینان ل کسئ دی نہکہ!

پشتی د عیبادہت و زانینئ دا پتیشکہفتی رۆژہکئ وی دوعایہک کر کو
خودئ وی بمرینت شہہید، و وہسا چیبوو.. گاڤا (حہججاجی) نہو ئینای دا وی
بکوژت، وی نفرینہک کر و گوٹ: یا رہبی توفی زالمی ہند نہہیلپیہ ساخ کو
پشتی من نہو کسئ دی بکوژت، و وہسا چیبوو.. پازدہ رۆژان ب تنئ پشتی
وی حہججاج ما ساخ پی نہساخ، لہو نہگہشت پشتی وی کسئ دی بکوژت..
ئہف مرۆقئ خودئ سہ عیدئ کورئ جوبہیری بوو..

ب شہقئ دہمئ نہو رادبوو نقتیژ دکرن، وی ہند دکرہ گری حہتا چاقئین وی
کول بووین، و گاڤا وی نقتیژ ل بہرا ہہقالئین خو دکر دہنگئ گریبا وان ب سہر
مرگہفتئ دکہفت.. و رۆژا نہو مری زانایہکئ تابعییان گوٹ: ئیک ل سہر
عہردی نینہ پیتقی ب زانینا وی نہبت. قئججا ئہف چیاپی زانینئ، ئہف
شہہیدئ سہ عید کی بوو؟

سہ عیدئ کورئ جوبہیری وپیناسہیہکا کورت:

* ناقئ وی سہ عیدئ کورئ جوبہیریہ، دبئژئئ: بابئ عہدللہی. ل سالا
(۲۱) مشہختی ہاتبوو سہر دنیاپی.

* ل سەر دەستى ھژمارەکا صەحابييان ئەو ھاتبوو ب خوادنکرن، و وى ھەدىس ژ گەلەک صەحابييان ڤەگوھاستينە، وەكى: ئيمام عەلى، و عەبدللاھى کورئى عەبباسى، و عەبدللاھى کورئى عومەرى، و عەبدللاھى کورئى زوبەيرى، و ئەبوو موسايى ئەشعەرى، و ئەبوو ھورەيرەى.. و گەلەکتين دى.

* ئىک ژ مەزنترين زانايين تابعيانە، و دگوتن: ھەر زانينەکا ھەبت وى تيرا خو ژئ دزانی.

* ئىک ژ زاھد و تەقوادارتين ئوممەتئ بوو، شەف و رۆژتین خو وى د عیبادهتى دا دبۆراندن، و ژ ترستين خودئ دا وى چو جاران نەدکەرە کەنى و ژ بەر گريئى ئيشەکئ چاڤتین وى گرتبوو.

* ئەو ئىک ژ وان زانايان بوو يتين سەرى خو بو زۆرداريئى نەچەماندى، و روى ب روى بەرانبەر زۆردارييا ھەججاجى يا مەزن راوہستای، ھەتا دووماھيئى ل سالا (۹۵) ى مشەختى دەمئ ژيئى وى (۷۴) سال ب دەستئ ھەججاجئ ئەقەفى شەھيدبووى. و رۆژا ئەو شەھيدبووى ئيمامئ ناقدار ھەسنئ بەصرى گۆت: ((ب خودئ ئەگەر خەلکئ رۆژھەلات و رۆژناڤايئ پشکدارى د کوشتنا وى دا کربا، خودئ دا وان ھەميان ھاڤتتە د ناگرى دا)).

سەعيد و کورئى زوبەيرى.. و ھەججاج:

سەعيد ئىک ژ وان کەسان بوو يتين بەيعە داہە عەبدللاھى کورئى زوبەيرى، دەمئ وى ئيعلانا خەليفاتييا خو ل مەکھەئ کرى و پشتى عەبدللاھ ب دەستين ھەججاجى ھاتيبە شەھيدکرن، و عەبدلمەلکئ کورئى مەروانى بوويە خەليفئ ئىکانە، سەعيد ب خەليفاتييا وى رازى نەبوو؛ چونکى ئەو ل وئ ھزرى بوو کو بارا پتر ژ موسلمانان ب ھوکمدارييا وى درازى نينن.. و ھەتا مەيدان بو عەبدلمەلکى باش ڤالا ببت وى دەستورى دا واليئین خو کو ئەو ب دارئ زۆرى خەلکى بچەمينن، يئ ژ ھەميان پتر ب ڤى دەورى رابووى واليئى عيراقئ بوو: ھەججاجئ ئەقەفى.

بی رحم و بی ترس حهجاجی دوژمنتین خو ئاخافتن، گهلهک کوشتن و گهلهک ژى گرتن، و هندهک ژى بو خو رهځین.. ژ وان کسان یټین رهځین سهعیدئ کورئ جوبهیری بوو.

سهعید گهلهک سالان دهر ب دهر بوو، ژ مال و مروځین خو دوبرکفت، ل جههکی خو څه دشارت گاڅا خه لک پی دحسیا ژ وترئ دچوو جههکی دی.. ههتا جارهکی والیی مهکههئ پی حسیای و نهو گرتی و ب دزی څه بو حهجاجی هنارتی دا خه لکی مهکههئ پی نهحسیټین..

ل دیوانا حهجاجی نهغهفی:

سهعیدئ کورئ جوبهیری دهمنئ ل مهکههئ یټی څهشارتی فسادهکی سوجههتا وی گههانده والی، سهعید دبټرت: ((ل مالا خودئ فسادهکی فسادی ل من کر، نهز وی دهټلمه ب هیځییا خودئ څه)) ههقالهکی وی دبټرت: گاڅا هاتین سهعید گرتی وی گوته مه: ((نهز دبټر څی جارئ دی ئیمه کوشتن، ونهز دی بو ههوه بیټر کانئ بوچی؟ من ودو ههقالین خو جارهکی پټکڅه دوعا بو خو دکرن، گاڅا مه شرنییا دوعایټ تام کری، مه دوعا کر کو خودئ شهیدبوونئ ب رزقئ مه همر سییان بکهت، نهو ههر دو یټین شهید بووین، وځی جارئ دؤرا منه)).

وهرن دا ههقالینییا سهعیدئ کورئ جوبهیری بکهین دهمنئ نهو ل کوچکا زالمئ عیراقئ هاتییه نامادهکرن:

ل سهری ژ بیر نهکهن سهعید پیره مټره، ژییټی وی نوکه ههفتی و چار ساله، ریټین وی یټین سپی روټاهیییهکا پتر ددهنه دیمئ وی یټ گهش، یټ بهری خو بدهتی دی هزر کهت نهغه مروځهکه ژ بهحشتی هاتی دا دهرسهکی بدهته خه لکی عهردی د بابهتی خوگوریکرنئ دا.

دیسا ژ بیر نهکهن ههر دو دهستین ئیمامی زنجیرهکا وهسا گران یا پټه نیټیکه نهو نهشیټ زوی ب زوی دهستین خو ژ بهر راکهت و دانت.

بئ دەنگییا ئیمامی پتر هه‌بیه‌تی دده‌ته مه‌وقفی، هیدی ب ژۆرکه‌فت، چاقی وی ب کۆچکی کەفت، جهی زالمی یی ل سه‌ری دیوانی، زیره‌شانین وی تژی دۆر و ره‌خانه، دویقه‌لانکان ژی جهین خۆ ل کۆچکی یین تژی کرین!

ب به‌ریخۆدانه‌کا تژی ره‌حم و دلپیشه‌بوون فه ئیمامی به‌ری خۆ دا وان، ما نه تشته‌کی غه‌ریبه خۆ دلێ مروّقی ب وی ژی فه بت یی شیرێ خۆ بو ستوی مروّقی رويسکری؟

خه‌لکی ده‌می هه‌ججاج ل فی جهی ددیت ده‌ست و پییین وان فه‌دله‌رزین و رحا وان ژ ترسان دا ده‌اته سه‌ری دفنی، به‌لی سه‌عید نه ژ وی ره‌نگی مروّقان بو، سه‌عید ده‌می ب ژۆرکه‌فتی هه‌زا پتشییه‌کی ژی بو هه‌ججاجی نه‌کر، ئیمام ب ژۆرکه‌فت.. هه‌ججاجی گۆتی: ناچی ته چیه؟

ئیمامی به‌رسف دا: ناچی من سه‌عیدی کورێ جو به‌یرییه.

هه‌ججاج: نه! تو شه‌قییی کورێ کوسه‌یری.

ئیمام: ده‌یکا من ناچی من چیتر دزانت.

هه‌ججاج: شه‌رمزاری بو ته و ده‌یکا ته بت.

ئیمام: ئیکێ دی غه‌یی دزانت نه تو.

هه‌ججاج: پتیش فی دنیا یی فه نه‌ز دی ته هاقیمه د ناگه‌کی شاراندی دا..

ئیمام: نه‌گه‌ر من زانیبا نه‌ف تشته د ده‌ستی ته دایه نه‌ز دا په‌رستنا ته

که‌م!

ل فیتیری زالم پتر ژ که‌ری هاته داگرتن، به‌لی.. تو -نه‌ی هه‌ججاج- چو

نینی، و چو ب ده‌ستی ته نینه، و نه‌گه‌ر من زانیبا به‌هشت و جه‌هنم ب ته‌نه

من په‌رستنا خودی نه‌دکر، دا په‌رستنا ته که‌م.. نه‌فه (مه‌نطقی) مروّقین

خودییه، نه‌وین خۆچه‌ماندنێ بو خودی ب تنی دورست دبیین.

پستی هججاجی چند پسیاره کین دی ژ نیمامی کرین د دهر حهقا چند
خهلیفه کان دا و مهخسه دا وی نهو بوو هندهک ناخفتنان ژئی چی بکهت دا بو
خو بکهته هیجته، بهلی چو ب دهستان شه نه هات.. هججاجی گوتی: تو پتر
حهز ژ کیز خهلیفه دی دکهی؟

نیمامی گوت: هججییی خودی پتر یی ژئی رازی بت.

هججاج: و خودی پتر ژ کی ژ وان یی رازییه؟

نیمام: خودی دزانت.

هججاج: من دقتیت تو د گهل من یی راست بی.

نیمام: و من ژئی نهقتیت درهوی ل ته بکهم.

هججاج: من یی زانی تو چو جاران ناکهیه کنی، بوچی؟

نیمام: نهز ژ ناخی یی هاتیمه چیکرن، و ناخ ب ناگری دئیتته سوتن،

قیجا چاوا نهز بکهمه کنی؟

هججاج: پا بوچی نهم دکهینه کنی؟

نیمام: چونکی دلین ههوه نهگهشتینه..

ل قیری ناقبرا ئیکتی ب دووماهی دئیت، ب دان و ستاندنی، و هندهکی

ب رحه تی، هججاج نهشیا نیمامی تی بیخت، ئینا نسلووب گوهارت و دست

ب ناقبرا دوی کر:

هججاجی فهرمان دا ماله کی مهزن ژ لولو و یاقوت و زبیران ل بهر

سنگی سه عیدی بیته دانان، ههر وهکی وی دقیا ب قی چندی و ب رهنهگی

نه یی ئیکسهر بیترته نیمامی: مه نهقه ههمی یی ههی، یی د گهل مه بت نه

دی ژ قی مالی دهینی.. نیمام د مهخسه دا وی گهشت لهو گوتی: نه گهر ته

نهف ماله کومکر بت دا خو پی ژ ترسا روژا قیامه تی بکری باشه، ژ خو نه گهر

نهو نه بو هندی بت ترسهکا ب تنی ل وی روژی بچویکی ساقا ژ بیرا دهیکا وی

دبەت، و چو خیر د وی تشتی دا نینه یی بۆ دنیایی ب تنی بت تشتی پاقر تی
نەبت.

ئەفی ئسلووبی ژى فایده نەکر، حەججاجی ژ بی فامییا خو ڤیا کەریین
ئیمامی ڤهکەت کانێ چاوا وی کەریین وی ڤهکرن.. رابوو دەست دا ئسلووبی
سییی: حەججاجی فەرمان دا ھندەک ئامیرەتین موسیقی بینن؛ چونکی وی
دزانی موسیقه ب دیتنا ئیمامی تابعییان تشتەکی حەرامە، و وی گۆتە
ھندەکان: ل بەر گوھێ وی لی بدەن. دەمی سەعیدێ کورێ جوہیری گوھ
ل دەنگی بلولێ بووی کرە گری، حەججاجی بۆ ترانە پیکرن گۆتی:
- بۆچی تو دکەیه گری؟ ئەڤه یا کەیفییه.

ئیمامی گۆت: نە.. ئەو یا خەمییه، پفکرنا بلولێ بیرا من ل لیدانا
بۆرییی بۆ دەسپیکرنا قیامەتی ئیناڤه، و خو ئەو پەزا داڤین ڤی (عوودێ)
ژ چەرمی وی ھاتینە چیکرن ئەو ژى رۆژا قیامەتی دی ئیتەراکرن^(۱).

حەججاجی گۆت: تیتچوون بۆ تە بت سەعید!!

ئیمامی گۆت: تیتچوون بۆ وییە یی ژ بەحشتی بیتە لادان و بۆ جەھنمە
بیتە راخاندن.

ڤی گۆتنی جارەکا دی عەقل ژ سەری حەججاجی فراند، لەو وی گۆت:

- ئەى سەعید.. رەنگەکی کوشتنی بۆ خو ھلبژیرە دا ئەز تە پی بکوژم، تە
دڤیت چاوا ئەز تە بکوژم؟

---

(۱) دیرۆک ڤەدگۆھیزت کو زرتەکەکی دی ژى ئەڤ ئسلووبە د گەل ھندەک زانایان
ب کارئینایە، ئەو ژى ئیبراھیم پاشای مصری بوو، دەمی ل سالا ۱۲۳۳ مشەختی وی
ھیرش دایە سەر وەلاتی حیزازی دا گازیا (وہہابییان) -وہکی وی دگۆت- ژ بن
ببەت، وی ژى وەکی حەججاجی دەمی ڤیای ھندەک زانایین سەلەفی بکوژت وی
ئامیرەتین موسیقی ل بەر گوھان لیدان (أتواصا بە بل ھم قوم طاغون)!

ئىمام: تو پرهنگه كى كوشتنى بو خو هلبزيره؛ چونكى نه ز ب خودى كه مه
هه رهنهنگه كى تو من پى بكوژى خودى زى ل ناخره تى دى ته پى كوژت، قيجا
تو بو خو هلبزيره.

حهججاجى گوت: ته دقيت نه ز ته عهفى كه م؟

ئىمامى گوت: نه گهر عهفويهك ههبت دى ژ خودى بت نه ژ ته.

ل قيرى بينا ههججاجى تهنگبوو، لهو وى قيا مهسلى ب دووماهى
بينت، ئينا نهو ل زيره قانان خورى: وى بيهن بكوژن.

گاڤا وان ئىمام برييه بهر ده رگه هى، ئىمام كهنى.. كه نيبا وى ههججاج
دينكر، و هه ر جاره كا شهيد ل بهر مرنى دكه ته كهنى هستريا بو زرته كان چى
دبت، ناخرى وان دقيت نهقى كه نيبى ژ ليقان بدزن، قيجا نهقه چ كه نيبه؟

حهججاجى گوت: كانى بزقرين..

گاڤا وان ئىمام زفراندى ههججاجى گوتى:

- پانى دبىژن: تو چو جاران ناكه يه كهنى، پا نهقه چ كه نيبه؟

ئىمام: كه نيبا من ژ بهر هندويه تو چهند ل سه ر خودى پى بستهيى، و نهو
چهند د گهل ته پى بيتنفره هه!

ل قيرى شهيتانى چاڻ ل ههججاجى تاريكرن، ههججاج خورى: وى بينن
ل پيش چاقتين من سه ر ژى بكن.

هيشتا فه رمان باش ژ دهقى (سه روكى) ده رنه كهفتى، سه رشور د فه رمانى
هاتن، جه لاد هات و شير د دهستان دا.. گاڤا وان سه عيد بو كوشتنى درتژكرى،
وى بهرى خو دا قبلى و گوت: ﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣﴾﴾ (الانعام: ٧٩).

حهججاج ل جه لادى خورى: بهرى وى ژ قبلى وه رگيره.

گاڤا بهرئ ئيمامي ژ قيبلي هاتييه وهرگيران گوت: ﴿ فَأَيُّمَّا تُولُوا فَتَمَّ وَجْهُ
اللَّهِ ﴾ (البقرة: ۱۱۵).

حهججاي گوت: وهرگيرنه سهر زكي.

ئيمامي گوت: ﴿ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى
﴿ ﴾ (طه: ۵۵).

حهججاي ب ديناتي فه گوت:

- فه کوژن دوژمنئ خودئ.. چاوا يئ نايه تان دده ته بهر ئيک!

بهري جهلاد شيرئ خو يئ هوسي راکه ته فه دا سهري ئي مرؤقي خودئ
ژ قابلي فه کهت، ئيمامي گوت:

- نهز شاهده يييئ ددهم کو خودايه کئ ب حق هيه، و موحه ممه د عه بدئ
وي و پيغه مبهري وييه، ئي ژ من بگره هتا نهز و تول قيامه تي ئيک و دو
دبينن.. و بهري ئيمام بو جارا دووماه يييئ شاهده بدهت نفرينه ک کر و گوت:
يا ره بيبي پشتي من تو وي ل سهر که سي دي زال نه که.

نه گهر مرؤقه کئ خودئ نه با هه چيبي دي با دا دوعايه کئ بو خو کهت کو
ئهو ژ دريئ جهلادي رزگار بيت، به لي مرؤقين خودئ هند هاي ژ خو نينه هندی
هاي ژ خه لکی هه، گرفتاري ئه و نينه ئه و بيته کوشتن، ئاخري دوعا يا وييه بو
ب جه دئيت، گرفتاري ئه وه پشتي وي شيرئ زورداريا هه ججاي بگه هته
هنده ک بي گونه هين دي، لهو وي دوعا بو وان کر نه بو خو. بيژنه من: ئي
سهر فراه يييئ ژ بلي مرؤقين خودئ هوين ل نک کئ دبينن؟

ئيمامي دو جار ان شاهده دا و هيتشتا وي جارا سيبي شاهده دان
ب دووماهي نه ئيناي شيرئ جهلادي بهري وي راکر، خوينا سه عيدي ئهوا ئاها
ديوانا هه ججاي ئاقداي، بوو ئه و له عنه ته کا ل دريژيا پازده روژان ل دور
ستوکورا هه ججاي زقري، هتا بن ئه و ئاخ کري، ل وان پازده روژان ههر

جاره‌کا هه‌ججاج دنه‌ست جرفه‌ک قن دکه‌فت و وه‌کی دینان ژ خه‌و رادبوو و دکره
هه‌وار:

- نه‌قه چیه من؟ و سه‌عیدئ کورئ جوبه‌یری چ د گهل ئیک هه‌یه؟ هه‌چی
گا‌قا نه‌ز نه‌ستم نه‌و دئ ئیت پییی من راکیشت و من ب دویش خو‌قه
پاخشینت؟

به‌ری رۆژا پازدئ پشتی کوشتنا ئیمامی ب دووماهی بیت هه‌ججاجی ژئ
سه‌ری خو‌بو جارا دووماهییی دانا و ب دویش سه‌عیدی دا چوو؛ دا قه‌ستا
مه‌حکه‌ما مه‌زن بکه‌ت، وی جه‌ئ سه‌عیدی ژقان پی دایی..

سلاف ل سه‌عیدئ کورئ جوبه‌یری بت و هه‌ر ئیکئ وه‌کی وی سه‌ری خو‌بو
زۆرداریین نه‌چه‌ماندی.

سەرکەفتیی مەیدانا جەرباندنی سەعیدی کورئ موسەیبی

چل سالان نقیژەکا ب تنی یا ب جماعت ژ وی نهچووبوو، دبیرت: بیست سالان من پاتکا کەسی د نقیژئی دا نه دیتییه، یه عنی هەرگاڤ ئەو ل ریزا ئیکئی بوو. ئیک ژ حەفت فقەزانین مەدینئی یین مەزن بوو، و دگوتئی: سەرۆکی زانایین مەدینئی، سیه و تشتەک هەزار زێر دانئی، دا گوتنەکا ب تنی بیژت کو مفایئ زۆردارەکی تیدا بت، ئەو ل بەر نههات، و هەرگاڤ وی شیرەت ل هەڤالین خۆ دکر و دگوت: ((نه وه بت هون چاڤین خۆ ب دیتنا هەڤالین زالمان ژئی تژی بکەن ئەگەر نهڤیانا وان د دلین ههوه دا نهبت، دا ئەو باشییین ههوه کرین پویچ نهبن)).

ئەڤ چیا ی زانینئی (سەعیدی کورئ موسەیبی) یه، قئی جاری مە قیا ههوه ل دیوانا وی ئاماده بکەین دا بزانیین کو خودئ هندەک مرۆڤ ههنه چەنگئی راستییەکا ب تنی نادەنه ب مالی دنیا ی هەمیئی.

سەعیدی کورئ موسەیبی کی بوو؟

* بابئ موحەممەدی، سەعیدی کورئ موسەیبی کورئ حەزئی قورەیشییە، بابئ وی و باپیرو وی ژئی هەردو ژ صەحابییان بوون، ل رۆژا (فەتھا مەکەھی) موسلمان بووبوون.

* ل سالا دوئی ژ خیلافەتا عومەری -خودئ ژئی رازی بت- کو دبتە سالا (۱۵) مشەختی، ئەو هاتبوو سەر دنیا ی.

* هەر ژ زارۆکینییا خۆ وی داخوازا زانینئی کربوو، و حەدیس ژ گەلەک صەحابییان وەرگریبوون وەکی: عوثمائی و عەلی و سەعیدی کورئ ئەبوو

وهققاصی و عبداللاهی کورپی عهیباسی و ئه‌بوو هورهیره‌ی و موغاویره‌ی و عائشایه‌ی.. و گه‌له‌کین دی. و دبیزن: عبداللاهی کورپی عومهری گه‌له‌ک کهیف پین دهات و دگوت: ئه‌گهر پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ئه‌شه دیتبا دا کهیف پین ئیت.

* هندی نهو یی ساخ سه‌رۆکاتییا زانایین مه‌دینتی یا وی بوو، و گه‌له‌ک زانایین تابعیان یین مه‌زن وه‌کی: (عهطائی و موحه‌مه‌د نه‌لباقری و زوه‌ری) ل به‌ر ده‌ستی وی هاتبوونه په‌روه‌رده‌کرن.

* ل دۆرتین سالا (۷۳) مشه‌ختی، ده‌می خیلافه‌ت د ناچه‌را عبداللاهی کورپی زوبه‌یری -ل مه‌که‌هی- و عه‌بدلمه‌لکی کورپی مه‌روانی -ل شامی- هاتییه لی‌کفه‌کرن و فتنه د ناڤ موسلمانان دا په‌یدا‌بووی، سه‌عه‌یدی خو نه‌دا د گه‌ل کهس ژ هه‌ردویان و به‌یعه نه‌دا، له‌و وی ژ ده‌ستی هه‌ردو لایان نه‌خۆشی دیت.

* سه‌عه‌ید مرۆقه‌کی زنده زاهد بوو، مالی دنیایی نه‌و نه‌دخاپاند و چه‌ند جاران مه‌زنین دنیایی قیایه وی ب تیرک و دیارییان بکرن به‌لی نه‌و نه‌دشیانی، و هه‌تا وی ژ دنیایی بارکری ژی وی ژ که‌دا ده‌ستی خو دخوار و پاره ژ مه‌زنان وه‌رنه‌دگرتن.

* ژنکا وی کچا سه‌حابییه پیغه‌مبه‌ری یی ب ناڤ و ده‌نگ (ئه‌بوو هورهیره‌ی) بوو، له‌و بارا پتر ژ هه‌دیسین وی ژ ریوايه‌تا وینه.

* ل سالا (۹۳) مشه‌ختی نه‌و چووبوو به‌ر دلۆقانییا خودی.

کورپی موسه‌یبی ل ده‌می فتنی:

مه‌گوت: ل دۆرتین سالا (۷۳) مشه‌ختی دوه‌ره‌کی که‌فته ناڤ ریزین ئوممه‌تی پشتی به‌یعه بو دو که‌سان هاتییه دان: عبداللاهی کورپی زوبه‌یری ل مه‌که‌هی و عه‌بدلمه‌لکی کورپی مه‌روانی ل شامی، گه‌له‌ک سه‌حابی و زانایین تابعیان ژی به‌یعه نه‌دا چو ژ هه‌ردویان و گوتن: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن-

نههيا مه كړيبه كو نهم د نيك دهمى دا بهيعى بدهينه دو كهسان، و دهمى فتنه روى ددهت دقئت مرؤف خو بدهته پاش، و سرؤكى زانايين تابعيان سهعيدى كورئ موسهيبى نيك ژ خودانين قئ بوچوونئ بوو.

گاڅا عبداللهاهئ كورئ زوبهيرى -خودئ ژئ رازى بت- ل مهكههئ بوويه خهليفه و گهلهك صهحابى و تابعيان بهيعه دايعئ، وى (جابر ئهلهسهود) كره والى و هنارته مدينئ.. جابري قيا داخوازي ژ زانايين مدينئ بكهت كو ئه و همى بهيعى بدهنه كورئ زوبهيرى، و ژ بو قئ ئهگهري وى هنارته ب دويث سهعيدئ كورئ موسهيبى ژئ را، و بهيعه بو كورئ زوبهيرى ژئ خواست، بهلئ سهعيد ل بهر نههات و داخوازا وى ب جه نهئينا، و گؤت: هتا نوممهت همى ل سهر مرؤقهكى كؤم نبت ئهز بهيعى نادهمه كهسئ؛ چونكى چئ نابت بهيعه بو دو كهسان د نيك دهمى دا بيتهدان.

جابري ب قئ گؤتنا وى نهخؤش بوو، و دهست دا گهفان، بهلئ سهعيد ههر ليئهنهبوو، ئينا واليئ مدينئ گهفا خو ب جهئينا و شتست جملده دانانه ئيمامى، و هنگى ژيئئ ئيمامى نيزيكى شتست سالان بوو، پشتى ئيمام هاتيه جملدهدان وى گؤته والى: ههچيا ته دقئت بكه ههما چهند رؤژهكن.. و وها چيبوو، دهمهكى درؤژ پئشه نهچوو عبداللهاهئ كورئ زوبهيرى ب دهستين ههجاجى هاته كوشتن، و واليئ وى (جابر) ب دهستين ههقالين عبداللههكى گههشته دووماهيههكا رهش.

بهلئ بو ديروك دقئت بيژين: دهمى عبداللهاهئ ب كارى جابري زانى كاغمزهك بو هنارت و گهفئن مهزن ل واليئ خو كرن و گؤتئ: نه وه بت جارهكا دى خو نيزيكى سهعيدئ كورئ موسهيبى بكهى.

كورئ زوبهيرى ژ مهيدانئ دهركهفت، و عبداللههك ب تنئ ما، خهلكى هميئ -يان پترييا خهلكى- بهيعه دايعئ، و دا ئه و پتر شؤلا خو موكم بكهت ئه و رابوو بهيعه بو كورئ خو وهليدى ژئ ژ خهلكى ستاند، كو پشتى وى بيته

خهلیفه، سه عید ل بهر قی چندی نه هات و بهیعه نه دا وه لیدی، عهبدلمه لکی ب قی چندی نه خوش بوو؛ چونکی وی دزانی بچوونا سه عیدی سهنگا خو یا گران د ترازیا نوممه تی دا ههیه.

دهمی عهبدلمه لک -پشتی بوویه خهلیفه- هاتییه مه دینی، گهلهک کس چوونه نک و پیروزی لی کر و ههقالینی د گهل گرتدا.. ل وی دهمی سه عید ل کیسه بوو؟

وهکی هه جار بنگههی سه عیدی یی نقیژ کرن و دهرس گوتنی مزگه فتا پیغه مبهری بوو -سلاف لی بن-، نیفرویه کی خهلیفه ژ خه رابوو گوته زیره فانه کی خو: هه ره مزگه فتی بهری خو بدی کانی کی ل ویرییه بیژی بلا بیته دیوانا من دا بو خو سوجه تی بکهین.. حهره سی خهلیفه ی داخوازا وی ب جهینا و چوو مزگه فتی، دهمی نهو ب ژورکه فتی وی دیت پیره میره ک ب تنی یی روینشتییه عیباده تی بو خو دکهت، نهو چوو هنداف سهری وی و ب ئیشاره تان گوتی: رابه د گهل من وه ره.. پیره میری خو تی نه گه هاند، ئینا نهو ب کهر ب قه چوو نک و گوتی: ما تو من نابینی نهزی ئیشاره تی ددهمه ته؟ گوتی: ته خیره؟ حهره سی خهلیفه ی گوت: رابه د گهل من وه ره (أمیر المؤمنین) ی دقیت ئیک بیته نک سوجه تی بو بکهت.. پیره میری گوتی: هه ره.. نهز نه ژ وانم یین سوجه تی بو (أمیر المؤمنین) ی دکمن!

زه لام حیبه تی بوو.. نهفه کییه؟ زقیری نک خهلیفه ی و گوتی: حال و مهسه لین من و پیره میره کی ل مزگه فتی نهفه بوون، عهبدلمه لکی گوتی: نهو سه عیدی کوری موسه بیییه، بهلا خو ژئ قه که.

عهبدلمه لکی باش دزانی نه گهر ئیک ل مه دینی هه بت نه قیت د گهل وی باخفت دی سه عید بت و کس دی نه، لهو ب هه می ریکان نهو هاتی کو خو ل بهر وی شرین بکهت و چو فایده نه دا، قیا وی بکه ته هه قالی خو.. نه شیا، رابوو ب ریکا مالی هاتی، سیه و تشتهک هزار زیر بو وی هنارتن، بهلی وی

زیره کئی ب تنی ژی وهرنه گرت و گۆته قاصدی: من چو پیتشی ب وان و بنه مالا مهروانی نینه، ههتا ئەز و ئەو بهرانبهری خودی رادوهستین، و ئەو حوکمی د ناچهرا من و وان دا دکهت.

ئەقی ژی فایده نه دا..

جهرباننده کا ژ رهنگه کئی تاییهت:

ئینا خهلیفه ی ریکه کا دی ب کارئینا: سه عیدی کچه کا نه شو بکری هه بوو، گهلهک د قورنائی و هه دیسی دا یا زانا بوو، و ئەفه نه عه جیبه، ما ئەو نه کچه سه عیدی و نه قییا ئەبوو هوردهیرهیه؟

عه بدلمه لک رابوو هندهک هه نارتنه نک سه عیدی دا کچه وی بو (ولی العهد) ی بخوازن، بو وه لیدی کورئ عه بدلمه لکی ئەوی پشتی بابی خو دئ بته خهلیفه، وی هزرکر ئەگه ر کچه سه عیدی هاته د مالا وی دا و کورئ وی بوو زاقایی سه عیدی، سه عید دئ کهفته دا فان!

بهلی قئ جارئ ژی یا وی قیای چئ نه بوو، ئیمامی خوازگینی دهستقالا زقراندن، و دهرسهک نه ب تنی دا خهلیفه ی، بهلکی دهرسهکا مهزن دا ههر دهیک و بابه کئی کچه کا شو بیان ههبت، کو ئەو ئیمانته تی د ستوی و وان دا (مهسئولیه ته کا) د مهزنییا چیا یان دایه، ده می ژ ته دئ ته خواستن کو تو گۆته کئی د دهر هه قا دانه شو یا کچه کا خو دا بده ی دقیت باش هزرا خو د پاشه رۆژا وی دا بکه ی، و مه خسه دا من ب پاشه رۆژی نه ئەو بیست سیمه سالن یین کو ئەو د قئ دنیا یی دا دبه ته سه ری.. نه، رۆژهک دئ ئیت تو ب تنی، رو یس و رسوا ژ ههر مال و مه نصبه کئی ههبت، دئ ئییه ئینان، بهرانبه ر خودی تو دئ راولهستی.. هزر بکه ئەگه ر وی رۆژی کچه ته ئەوا ته د دنیا یی دا فرۆتییه جههنه می دا هندهک قریژا دهستان ل خو زیده که ی، ئەگه ر ئەو هات و ل نک خودی دهعه ل ته کر و گۆت: ئە ی خودا ئەفه بوو بهری من دایه قئ ریکئی.. ئەفرۆ تو هه قئ من ژئ چیکه.

ئەقەيە پاشەپۇرژا دورست، هنگى دى چ كەي؟ وى پۇرژى قانىشا كچا تە يا زىرى د گەل تە نابت تو خو پى ژ ناگرى بگرى، مالمەزنى و قەسر و مەنصبى زاقايى تە ژى، هنگى نامىنت فايدهكى بگەهينتە تە، ب تنى هوين و كول و كەسر دى پىتكە مینن.. خەلیفەي، ئەوئى حوكم ل نىزىكى پازدە دەولەتین مە يىن نوکە دكر، كچا سەعیدى كورئ موسەيىبى بو كورئ خو خواست، ئەوئى دى پشتى بابى خو بتە خەلیفە، ئىمام ل بەر نەھات؛ چونكى وى نەدقيا كچا خو بکەتە د قەسرا زالمەكى قە دا سوباهى -ل پاشەپۇرژى- حەشرا وئ د گەل زالمان نەئیتەكرن!

ب قى چەندى سەرھاتى ب دووماهى نائىت.. ئىمامى طەلەبەك ھەبوو دگۆتنى: (ئەبوو وەداعە)، مرۆقەكى خودىناس بوو، ھەر جار ل مزگەفتى نامادە دبوو، چەند رۆژەكا ديار نەبوو، پشتى ھاتىيە دەرسى ئىمامى گۆتى: تە خىر بوو؟

وى گۆت: ژنكا من ئەمرى خودى كرىو، قىيجا ئەز ژ بەر ھندى يى موژىل بووم.

ئىمامى گۆتى: بۆچى تە نەدگۆتە مە، دا ئەم ژى د گەل تە ئىينە سەر زيارەتان؟

پشتى دەرس ب دووماهى ھاتى، ئىمامى گۆتى: تە چو ژنكىن دى بو خو نەخواستىنە؟

ئەبوو وەداعەي گۆت: ما كى دى ژنكەكى دەتە من و مالا من ھەمىيى ژ دو سى دەرھەمان پىقەتر تشتەك تىدا نىنە؟

ئىمامى گۆتى: ئەز!

پاشى وى كچا خو، ئەوا نەدايە كورئ خەلیفەي، دا خودانى دو سى دەرھەمان.

کچا ئیمامی ل مالا ئهبوو وه داععی:

ئیمامی هۆسا ب ساناهی کچا خو دا ئهبوو وه داععی، و هوبن دزانن داوه تا وان یا ب چ رهنگ بوو؟ ئهبوو وه داعه دبیژت: مهغره بیبا وی رۆژا ئیمامی گۆتییه من: ئەز دئ کچا خو ده مه ته، ئەز د مه زه لکا خو قه یی روینشتی بووم، من کاری فتارا خو دکر.

فتارا وی چ بوو؟

دبیژت: پرتهکا نانێ رهق بوو، د گهل سینیکهکا هندهک زهیت تیدا.. گۆت: من هند دیت ئیککی ده رگههێ مالا من قوتا، من گۆتی: تو کیسی؟ وی گۆت: ئەز سه عیدم.

سه عید! ئەقه کیژ سه عیده قی مهغره بی دئ ئیته نک من؟ گۆت: من هزرا ههمی سه عیدان کر ب تنی ئیمام تی نهبت؛ چونکی ئەو چل سال بوو ئیمام ل جههکی نه هاتبوو دیتن ژ بلی مالا وی و مزگهفتی، گاڤا من ده رگهه فه کری و من ئەو دیتی، من د دلێ خو دا هزر کر و گۆت: دباره ئیمام یی لیقه بووی لهو یی هاتی داخوازا لیبۆرینی دکهت، من گۆتی: سهیدا! بلا ته هئارتبا ب دویش من را ئەز دا ئیمه نک ته، وی گۆت: تو چه قتری ئەم بیینه نک ته.

گۆت: پاشی ئیمامی خو دا رهخهکی من دیت تشتهکی رهش ل پشت وی دبارکر من زانی ئەو ژنکهکه، گۆت: ئەقه ژنکا ته.. گۆت: ژنک ب ژۆرکهت و ئیمام زقری، من شهرم کر ئەو شیقا من ببینت، ئینا من شیقا خو ژ چرایی دویرکر دا ئەو نه بینت.

ب قی رهنگی کچا سه عیدئ کورێ موسه بیبی هاته فه گوهاستن، و ئەگه وئ و بابی وی قیابا ل رۆژا فه گوهاستنا وی ژ دیمه شقی ههتا مه دینی دا ئیته خه ملاندن، و ل پتر ژ باژیرهکی شاهی دا ئیته گێران، بهلی.. نه! سه عیدی کچا خو وه سا ب خودان کر بوو وی ئەو باوه ری ههبت کو پرتهکا نانێ رهق و هندهک

زهیت د گهل دو سځ دهرههمهکان چیتره ژ مهلکاتییهکا ل سهر زورداری و
کوتهکییی هاتییه دانان..

تولمهکرنا خهلیفه:

گاڅا خهلیفه زانی سهعیدی نهڅ کاره یی کری، څیا تولا خو ل نیمامی
څهکته.. هوین دزانن چاوا؟

وی کاغهزهک بو والییی خو ل مهدینی هنارت و تیدا گوټی: سهعیدی
بگره، و بیژی بلا بهیعی بدهته کوړی من وهلیدی، و نهگهر نهو رازی نهبوو
گهفین کوشتنی لی بکه، نهگهر هر لیڅه نهبوو تو پینجی جهلدان لی بده و
ل سویکا باژیری بگریه.. والی مهسهله بو هندهک ههڅالین خو ناشکهره کر،
نهو هاتنه نک سهعیدی ل مزگهفتی و گوټی: والی سی ریتک ل بهر ته داناینه
دڅیت تو بو خو څیکې هلبژیری نهگهر نه خهلیفه پرپارا دای نهو ته بکوژت، یا
څیکې: دهمی والی کاغهزا خهلیفه بو ته دخوینت تو خو بی دهنگ بکه،
نهبیژه: نه، و نهبیژه: نه، والی یی قانع.. نیمامی گوټ: نهز څی ناکم خهک
دی بیژن: سهعیدی بهیعه دا. وان گوټ: پا چند روژهکان بمینه ل مالا خو و
نهئی مزگهفتی دا والی بیژته خهلیفه: من نهو نهدیتهیه.. نیمامی گوټ: نهز
څی ژی ناکم، چاوا دهنگی: (حي على الصلاة، حي على الفلاح) بیته من و
نهز نهئیمه مزگهفتی؟ نهڅه چی نابت. وان گوټ: پا دی ژ جهی خو هره
جههکی دی گاڅا نهو هاتنه ته دی بیژن: مه نهو نهدیت، وی گوټ: هوه دڅیت
نهز ژ مروڅهکی بترسم؟ بهوستهکا ب تنی نهز ژ جهی خو ناچم..

نينا نهو زڅرینه نک والی و بهرسقا نیمامی بو بر، والی پرپارا دا نیمامی
ببهنه نک وی، ب رتڅه وان گوټی: نهگهر مه تو برییه نک والی د څی دهرگههی
را هره و د یی دی را وهره و خو بی دهنگ بکه، والی چو ددی ژ ته نهڅیت،
نیمامی گوټ: نه.. خهک دی بیژن: سهعیدی بهیعه دا، نهز وه ناکم.

والی گوتی: پا (أمیر المؤمنین) ی ئەمری من یی کری ئەز سەری تە بیرم
ئەگەر تو بەیعی نەدەیه کوری وی..

ئیمامی گوتی: پا پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ئەمری مە یی کری ئەم دو
بەیعان پیکشە نەدەین، پاشی وی ستوی خۆ بو شیردی درتژکر!

والی بەری خۆ دای. زانی کوشتن قی مرۆقی لیقە ناکەت، ئینا وی
پرپار دا جلکین ئیمامی ژ بەر بکەن و کراسەکی کورت بەپلنە د بەر، و بیەنە
بەر حەتاقی و ل ویری وی راوەستین و ل بەر چاقین خەلکی پینجی جەلدان
لی بدەن. و هنگی ژیی وی نیزیکی شیست سالان بوو.

زانایی ناقدار (قەتادە) دبیرت: گاڤا وان سەعید ل بەر حەتاقی
راوەستانی من گوتە وی یی دەستی من دگرت -و بو زانین قەتادە یی کۆرە
بوو-: من نیزیکی وی بکە، گوت: وی ئەز نیزیکی ئیمامی کرم، و من
پسپارتین حەدیسە و شریعەتی ژئی کرن و وی بەرسقا من ددا، و خەلکی ئەم
ددیتین و ژ مە حیبەتی دبوون، ترسا من ئەو بوو ئەو تەشتەکی ل سەعیدی بکەن
و ئەز ژ علم وی بیتار بیم.

گاڤا ئەو هاتین دا ئیمامی جەلدە بدەن، ژنکەکی گوت: وهی بو قی
شەرمزارییی! ئیمامی گوت: ژ شەرمزارییی ئەم یین رەڤین.. و پستی سەعید
ب قی کراسی ل کۆلانین مەدینە گپرای، ری دای ئەو بچتە مالا خۆ، بەلی
پستی وان پرپار دای و د ناڤ خەلکی دا بەلاڤکری، کو چی نابت ژ ئەڤرۆ وئقە
کەس ل دیوانا سەعیدی روینت، یان ل دەرسین وی نامادە بیت.

پستی هنگی دەمی سەعید ل مزگەفتی دروینشت کەس نەدوتیریا خۆ
نیزیکی وی بکەت، و ئەگەر مرۆڤەکی بیانی جارەکی هاتبا مەدینە و چووبا نک
وی ئەو دا بیترتی: ئەری تە زانییە ئەو ناھیلن کەس ل نک من روینت؟ و
مەخسەدا وی ئەو بوو کەس سەرا وی نەئیتە ئیشاندن.

(عبدللاهیٰ هوذہلی) دبیرت: گاڤا وان سعید گرتی ئمز چوومه نک
وی ل گرتیخانہیی، من دیت وان پیستی پەزەکا سەرژیکری دانابوو سەر پشتا
ئیمامی، و ھەر جارەکا وی بەری خۆ ددا زەندکین خۆ دا بیژت: یا رەبیبی تو من
ب سەر ھشامی بیخە، و ھشام والیبیی عەبدلمەلکی بوو ل مەدینیی.
عەبدلمەلک چوو.. ھشام ژێ چوو.. و بەری وان جابر ژێ چوو بوو.. و
پشتی وان سعید ژێ چوو، و ژفان ل نک خودییە!
﴿وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا﴾ (طه: ۱۱۱).

نهوی پینج چارن شیر بو هاتییه راكرن (شیخ الإسلام) ی هرهوی

د ههڤرکییا خو دا د گمل مرۆڤتین دنیا یی، مرۆڤتین خودی گه له ک
 پهنگین نهخۆشی و تهنگاڤییی دبینن، دبت ده رتخستن ژ جه و واران ئیک
 ژ بهرچاقرینی وان نهخۆشییان بت.. ده رتخستن (یان بلا بیژن: نه فیکرن) هه
 ژ بهری وهه ئیک ژ وان چه کتین چه په ل بوو ییتن زۆرداران گه ف پی ل خودانیتن
 هه قییی و پیکا راست دکر، خودایی مهزن ده می سهرهاتییا ههڤرکییا
 پیغه مبهرتن خو و دوژمنین وان بو مه شه دگتیرت ل جهه کی نه مر دکهت: ﴿وَقَالَ
 الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ
 لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمَن خَافَ مَقَامِي وَخَافَ
 وَعِيدِ ﴿١٤﴾﴾ (ابراهیم: ۱۳-۱۴) یه عنی: نهوین کافر بووین گوته پیغه مبهرتن خو:
 سویند بت نه م دئ هه وه ژ وه لاتئ خو ده رتخین هه تا هوین ل دینی مه دزقرن،
 ئینا خودی وهی بو پیغه مبهرتن خو هنارت کو نه و دئ وان کافران تی بهت ییتن
 باوه ری ب خودی و پیغه مبهرتن وی نه ئینای. و نه م دئ دووماهییا باش دهینه
 پیغه مبهر و دویکه فتییتن وان، و نه م -پشتی تیبیرنا کافران- دئ هه وه ل عه ردی
 ئاکنجی کهین، نه ف تیبیرنا کافران و ئاکنجیکرنا خودان باوه ران ل جهی وان،
 کاره کی مسوگه ره بو وی یی ژ راوه ستانا خو یا ل بهر ده ستی من ل روژا
 قیامه تی بترست، و ژ گه ف و عه زابا من بترست.

چه کی مرۆڤی بیزار نه وه گاڤا ته هه قی دانا بهر سنگی، و چو هیتجه ت
 د ده ستی وی دا نه مان، نه و دئ ده ست ب گه فان کهت، ده می پیغه مبه ران
 راستی بو ملله تین خو ئاشکه را کری، سه ر و گرگرتن کوفرئ چو پی نه ما ئینا

وان گوت: نیک ژ دویان، یان هوین دئی ل دینی مه زقیرن، یان نم دئی هموه ژ عمر دئی خو دهرتخین.. و باش هزرا خو د قئی تهعبیری دا بکهن نهوا وهکی خودانین خو یا دارگران: ژ عمر دئی خو! دئی هموه ژ عمر دئی خو دهرتخین! همر وهکی نمو عمر دئی و ان ب تنی و ههچی بی وهکی وان نهبت یی بیانییه!!

گاڤا ههڅرکی گههسته قئی دهره جی، وهحییا خودی نیکسهر بو پیغه مبهران دئیت: ﴿لَهُلِكَنَّ الْقَالِيلِينَ﴾ نهغه نیک، پاشی ﴿وَلَسْكَتَنَّكُمُ الْأَرْضُ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ نهغه دو، زالم و زوردار دئی نینه تیرن، و خودانین حقیقی ل جهی وان دئینه ناکنجیکرن.. نهغه پهیمانا خودییه، و نهبوویه کو جاره کی پهیمانا خودی ب جه نه هاتبت، بهلی مهسهلی بینفره هی پی دئیت. دیروکی بخونین، همر ژ ده می نووچی و هتا نهڅرو دا راستییا قئی گوتنی بزنان.

(شیخ الإسلام) ای هرهوی کییه؟

ب فان گوتنان مه ناخفتنا خو یا قئی جاری دهست پی کر؛ چونکی نهو مروقی خودی یی نوکه دئی قهستا میحرابا وی کهین دا چهند دهلیقه یه کان د گمل دا برین، نیک ژ وان کهسان بوو بین ههمی نهخوشی د ریکا گوتنا حقیقی دا هاتینه سهری، پینج جار ان شیر بو وی هاتبوو راکرن دا سهری وی لی دن.. و نهو لیقه نهبوو، پستی نهو ژ باژیری وی هاتییه دهرتخستن، نیمامی (بهغهوی) گوتی: ((چو قهنجی نه مابوون خودی د گمل ته نهکرن، نیک تی نهبت کو دور من ته ژ وهلاتی ته دهرتخن، نهو ژی خودی بو ته کر وهکی کو بو پیغه مبهری خو کری))، مهعنا نه فیکرن و دهرتخستن ژ وهلاتی ب دیتنا مروقیین خودی قهنجییه که خودی د گمل مروقی دکهت؛ دا دهره جین وی پی زنده بین.. گوتنا مه یا قئی جاری دئی ل دور (شیخ الإسلام) ای هرهوی بت، بابی نیسماعیلی نه نصاری - خودی ژی رازی بت-.

* (شیخ الإسلام)، نیمامی مهزن، ناقی وی یی دورست عابد لاهی کوری موحه ممدی کوری علییی نه نصارییه، نهو ژ دوونده ها صحابییی ناقدار

(ئەبو ئەييوبى ئەنصارىيە)، مەزنتىن و ناقدارتىن زانايى وەلاتى خوراسانى بو، و چونكى ئەو خەلكى باژىرى (هەراتى) يە دىيژنى: (شىخ الإسلام) ى ھەرەوى.

* (شىخ الإسلام) ل سالا ۳۶۹ مشەختى، ل باژىرى (هەراتى) -ئەوى نوکە دکەفتە وەلاتى ئەفغانستانى- ھاتبو سەر دىيایى، و ھەر ل وىرى مەزن بوووى، د زانينا علمى ھەدىسى دا گەھشتبوو دەرەجا (الحافظ)، و وى پتر ژ دووازدە ھزار ھەدىسین پتغەمبەرى -سلاف لى بن- ژ بەر بوون. و ژ لایى عەقىدە و بىر و باوهران قە ئەو مرۆقەكى راست و دورست بو، و ل سەر رىکا ئىمامى سوننەتى ئەھمەدى كورئى ھەنبەلى -خودئ ژى رازى بت- دچوو، و ھەر دەم وى بەرەقانى ژ عەقىدا (أهل السنة والجماعة) دکر دژى بىر و بوچوونىن خەلت و دەستەكىن سەرداچووى، و سەرا قى چەندى گەلەك نەخوشى ھاتنە رىکا وى.

* ئەو دىرۆكفانین ژىنا وى نقىسى دىيژن: ئەو بەلا خودئ بوو ل سەر مرۆقتىن بىدەچى و نەزان، ل مەيدانا بەرەقانىيا ژ سوننەتى چىايەكى سەرلند بو، چو ھەرەبا نەدشيان وى بەژىن. . مرۆقەكى زىدە زانا بو، لەو زىدە يى زاهد ژى بو، دىيایى جەھى خود دلئ وى دا نەكروو، لەو مىر و فەقىر ل نك وى وەكى ئىك بوون، سولطان و خەلىفە ژى ژ وى خلاص نەدبوون، دچوو دىوانىن وان و روى ب روى ھەقى دگوتى و فەرمانا ب باشىيى ل وان دکر، و بەرى وان ژ خرابىيى ددا پاش، و چو جاران وى خو بو وان نەدشكاند، بەلى گاڤا وى زانايەكى ھەدىسى دىتبا وى ھند خو بو دىشكاند دا بىژى يى ل بەرانبەر سولطانى ژ ھەمىيان مەزنتىر. ھەر ژ بەر قى چەندى خەلكى ھەز ژى دکر، و دىيژن: ئەو قەدرى خەلكى بو وى دگرت -ئەگەر يا ترسى نەبا- چو جاران بو سولطانى خوراسانى نەدگرت.

* ل سال ٤٧٤ خهلیفئ عهبیاسی (المقتدی) کاغهزهک بو وی هنارته
 (ههراتی)، و لهقهبی (شیخ الإسلام، شیخ الشیوخ، زین العلماء) دانا سهر.
 * وی چهند کتیبهک دانابوون، بهلی یا ژ ههمییان ب ناف و دهنگتر
 کتیبیا (منازل السائرین) بوو، کول دؤر سلووکی و تهسهووفیته، و زانایئ
 ناقدار (ابن القیم)ی شهرحهک ب ناڤئ (مدارج السالکین) ل سهر ڤئ کتیبئ
 دانایه.

* ل ههیڤا (ذو الحجة) ژ سال ٤٨١ مشهختی، د ژیبئ حهشتئ و چار
 سالیبئ دا، ل باژتړئ (ههراتی) ئو چووبو بهر دلوقانییا خودئ.

(شیخ الإسلام) و بهره‌فانییا ژ عهقیدا دورست:

بهری نوکه ژئ مه دیارکر کو د سه‌دسالین ده‌سپتکئ دا ژ دیروکا ڤئ
 ئوممه‌تئ نه‌خاسم د سه‌دسالین سببئ و چاری و پینجئ دا، و ل بن سببها
 ده‌وله‌تا عهبیاسییان بیر و باوه‌رتن ده‌سته‌کا موعته‌زلییان ب ره‌نگه‌کئ زنده
 به‌رفره‌ه د ناف خه‌لکی دا به‌لاقبووبوون، و تشتئ مه‌سه‌له زنده‌تر ئاسئ کری ئو
 بوو موعته‌زلییان ب جلکئ به‌ره‌فانییا ژ ئیسلامئ خو نیشا خه‌لکی دا، لهو
 شیان -ل هنده‌ک ده‌مان- هژماره‌کا نه یا کیم ژ ئدیب و نفیسه‌ران ب لایئ خو
 ڤه بکیشن، ههر وه‌سا ئو شیان چهند خه‌لیفه‌کین عهبیاسی ژئ بگه‌هیننه خو، و
 ڤئ چهندئ کاره‌کئ زنده خراب د جفاکا ئیسلامی دا کر.

مزگه‌فت و خه‌له‌قین ده‌رسان ژئ ژ ڤئ کارتیکرنا خراب دپاراستی نه‌بوون،
 به‌لکی پترین جاران ئه‌ڤ جهه دبوونه مه‌یدانا سه‌ره‌کی یا دان و ستاندنان ل دؤر
 ڤان مه‌سه‌لئین عه‌قیدئ، لهو زانایئین سه‌رراست یئین (أهل السنة و الجماعة)
 خه‌مه‌کا مه‌زن ژ به‌رسنگرتنا بیر و باوه‌رتن موعته‌زلییان خوار، و د دهرس و
 کتیبئین خو دا (ئحراف) و خه‌له‌تیبئین ڤئ ده‌سته‌کئ به‌رچاڤکرن و ئوممه‌ت ژئ
 دا پاش، و سه‌را ڤئ کاری وان نه‌خوشییئین مه‌زن ژ ده‌ستئ موعته‌زلییان -و
 جار ژ ده‌ستئ ده‌سه‌له‌تداریبئ- خوارن، به‌لی ڤئ نه‌خوشییئ ئو ڤه‌ت سست

نهکرن و ئەو ژ فی کارئ پیروژ لیقه نهکرن، و مه دیت کانئ راوهستانا ئیمام
ئەحمەدی بەرانبەر هیرشا موعتەزلییان یا ب چ رەنگ بوو.

(شیخ الإسلام) ئی هەرەوی ئیک ژ وان زانایان بوو یئین کول سەر وی
عەقیدەیا سوننی یا راست و دورست ئەوا ئیمام ئەحمەدی بەرەقانی ژئ کری
هاتینه پەروردهکرن، و هەر دەم وی د دەرس و نقیسینین خو دا بەرەقانی ژ فی
عەقیدئ دکر، و سەرا فی چەندی دەستەکئین (مونحەرف) و کۆمئین بیدعەچی
گەلەک نهخۆشی گەهاندئ. (شیخ الإسلام) د گۆتەکا خو دا دبیرت: ((پینج
جاران شیر بو من یئ هاتییه پاکرن، نه دگۆتە من: ل گۆتئین خو لیقه بیه،
بەلکی دگۆتە من: بەحسئ وان نهکه ئەوئین وهکی ته نهبن، من دگۆت: دئ
بەحسئ وان کهم)).

ل دیوانا سولطان ئەلب ئەرسەلانی:

شیخ - وهکی مه گۆتی - خەلکی باژێری هەراتی بوو، کو ئیک ژ باژێری
دەقەرا خەراسانی بوو، و چونکی ئەو ئیک ژ وان زانایان بوو یئین دورویاتی و
حلیسکاتی نەدکر، و هەر دەم دەنگی خو ب حەقیی بلند دکر، (موتەعەصیبین
مەزەهەبییان) و (بیدعەچیئین موعتەزلییان) گەلەک دوژمناتییا وی دکر،
ل سالا (٤٣٨) مشەختی دەمئ ژیی وی چل و دو سال، کۆمەکا خودائین
شاشکان، ئەوئین دین بو خو کرییه ریک بو کۆمکرنا دنیایی، رابوون خو دانە
ئیک و گۆتن: دقتین ئەم حەدەدەکی بو فی مرۆفی بدانین؛ دا بەس ئەو بەحسئ
مه بکەت و خەلکی دژی مه راکەت. رابوون شاندهک ژ خو پیکئینا و قەستا
کۆچکا سولطان (ئەلب ئەرسەلانی) ل هەراتی کرن، و سولطان وه تی گەهانە
کو مانا شیخی هەرەوی ل باژێری هەراتی گەفەکا مەزنە ل سەر ئیسلامئ، و
ئەگەر سولطانی بقت خزمەتەکا باش بو دینی بکەت دقت ئەو وی ژ باژێری
دەریخت، بگرت، بکوژت، نهفی بکەت.. بەس ئەو نهمینته ل باژێری! سولطان
ب گۆتئین وان هاته خاپاندن و وی هزرکر راسته مانا شیخی خەطەرەکا مەزنە

ل سهر ئيسلامى، لهو وى هنارته ب دويڤ را، گاڤا (شيخ الإسلام) ل ديوانا سولطانى نامادهبووى، سولطانى ب كوشتنى گهف ليكرن، و گوتى: يان ب ڤى شيرى دى سهرى ته فرينم يان تو دى ئەزمانى خو كهيە د دهڤى خو و بهحسى بيدعتن خهلكى ناكهى.. ته چ دڤيت بيژه، بهلى بهحسى وان تشتان نهكه يين كو تو دبئىبيى: بيدعه! شىخى گوتى: ههچيا ژ ته بيت بكه، مهسلا ئەز خو ل سهر بيدعه و خهلهتيان بى دهنك بكم ئەڤه نابت!

گاڤا سولطانى ديتى كوشتن ڤى مرۆڤى ليڤه ناكهت، وى بريار دا ئەو ب مرۆڤ ڤه ژ باژيرى ههراتى بيته دهريخستن و نهفيكرن.

﴿لَخُرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوذَنَّ فِي مَلِئْنَا﴾ چهكهكى كهڤه، گهلهكان بهرى سولطانى ب كارئينايه، و (شيخ الإسلام) ى ههرهوى نه ئيكه مين مرۆڤ بوو ژ مرۆڤين خودى سهر حهقييى هاتيه نهفيكرن، و نه بى دووماهيى ژى بوو.

شىخ ل نهڤيى:

ل سپيدهيا رۆژا ئەينىيى بيستى ههيقا رهههزانى ژ سالا (٤٣٨) فهрман هاته دان شىخ ژ ههراتى دهركهڤت، شىخى داخواز ژ وان كر ئەو پيچهكى دهليڤه يى بدهنى ههتا ئەو نڤيژا خو يا ئەينىيى بكهت پاشى دهركهڤت، بهلى وان پى نهدايى و گوتى: دڤيت نوكه تو ژ باژيرى دهركهڤى. ئينا چو ب وى نهما ئەو رابوو عه يالى خو بر و ژ باژيرى دهركهڤت، و قهستا گوندهكى ب رهخ باژيرى ههراتى ڤه كر، و بارى خو ل وئيرى دانا.. گاڤا دوژمئين وى زانى چوونى و گوتنى: چى نابت خو تو بى نيزىكى باژيرى ژى بى!

شىخ نهچاروو جارهكا دى مالا خو باركر و قهستا باژيرهكى دوير ژ ههراتى كر، چوو باژيرى (بۆشهنجى)، بهلى ل وئيرى ژى بيدعهچيان بهلايا خو ژڤه نهكر، و ديسا گوتنه سولطانى مانا وى ل ڤيرى ژى خهطه ره؛ چونكى وى دهڤ ژ گازيبا خو بهرنهدايه، و ههر ل سهر گوتنا خو بى مجده.. ئينا سولطانى

برپار دا ئهو ل نه فيي بيته حهسكرن، و د حهسې شه گهف لې بيته كرن كو
نه گهر ئهو ژ گوتنن خو ليته نهبت، ئهو بوو باژيري مهروبي ل وهلاتي پشت
روباري (ما وراء النهر) بيته هنارتن، و گاڤا چو ب شان گهفين وان ژي شه
نه هاتي، ئهو رابوون گهفا خو ب جهينا و شيخ نهفي كره مهروبي.

هه يامه كي شيخ ما ل مروبي، پاشي ژ ويري ژي هاته ده رځستن و بهري
وي بو باژيري بهلخي هاتدان، ل بهلخي موعته زلي د ده سه لاتداربوون، و
كس ل ويري نه دوپريا ب خرابي به حسي موعته زلييان ب كهت، دوژمنين شيخي
ئهو هنارته ويري دا ئيك ژ دويان چي بت: يان ئهو خو بي دهنگ ب كهت، يان
ژي موعته زلي وي ب ته ليفن!

سوجهت گه هشته خهلكي بهلخي كو شه شيخ ئهو بوو ئيسماعيلي
هه ره وي يي ب رځه دي بو باژيري وان ئيته نه فيكرن، و چونكي وان دزاني
نه ياره تيبيا وي بو مه زه بهي موعته زلييان چه نده، ئهو رابوون خو دانه ئيك و
گوتن: ئهم دي چينه د ريكا وي دا گاڤا هاته د باژيري دا، دي بهران لي
بارنين، و وي ره جم كهين هتا بكوژين، گاڤا مه زني باژيري (ابن نظام
الملك) ب كاري وان ناگهدار بووي، ئهو هه مي كومكرن و گوتي: نه وه بت
هوين قي چه ندي بكن.. نه گهر هه تكا هه وه دي چت، و د ديروكي دا دي
شهر مزار بن! شيخ گه هشته بهلخي و پشتي هه يامه كي ل ويري ماي جاره كا دي
فه رمان هاته دان كو ئهو بزقريته باژيري مهروبي، و پشتي ده مه كي مايه ل ويري
برپار هاته دان ئهو بزقريته باژيري خو هه راتي ب وي شهرتي كول ژير (اقامه
جبريه) بمينت و ژ وه عظ و ده رس گوتنان بيته مه نه كرن. به لي قي هه ميبي:
گرتني، نه فيبي، مه نه كرنا ژ ده رس گوتني، و (اقامه جبريه)، ترس د دلي
شيخي دا پهيدا نه كر، و ئيكا هند ژي چي نه كر ئهو به ژنا خو ل بهر نه حه قيبا
كه سي بچه مينت.

(ئەبوو نەصر ئەلفامى) خودانىڭ كىتپا (تارىخ ھراة) بەھسى شىخى دكەت و دىئەت: ((باشىيىن وى گەلەك بوون، وەكى: پشتەفانىيا وى بو دىنى و سوننەتى، و دژوارىيا وى ل سەر دىن دوژمن و خودانىن بىدەئەيان، وى ژىيى خۆ ھەمى د ئى چەندى دا بۆراند بوو، وى چو حلىسكاتى و نەرمى د گەل سولطان و وەزىران نەدەر، سەرا ئى چەندى وى گەلەك نەخۆشى ژ دەستىن ھەسويد و دلرەشان دىتن، پتر ژ جارەكى ئەو لى گەريان وى بكوژن؛ دا ژ ئەزمانى وى و دەستى وى خلاص بن، بەلى خودى ئەو پاراست و قەدرى وى پتر د چاقتىن خەلكى دا مەزن دكر...)).

ئەف گۆتتە يا د جەئى خۆدایە و باشتىن نىشان ل سەر وئ چەندى ئەو بوو: رۆژا شىخ ژ باژىرى ھەراتى ھاتىيە دەرىخستى كەسى ھەر ئاگەھ ژى نەبوو، و رۆژا ئەو بو ھەراتى ھاتىيە زقراندن پشتى نەفىكرنى، ئەو رۆژ ل بەر خەلكى وەكى جەزنى بوو ﴿وَأَزَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ﴾ (الأنبياء: ۷۰).

شیخی زاهدان شیخ عبدالقادر گیلانی

شیخ عبدالقادر گیلانی - خودی ژئی رازی بت - ٹیک ژ وان زانایین مهزنه یین کو د دیروکا نیسلامی دا پدیدابوین و پیخه مهت چاره سهریا دهر دین جفاکا خو کارگری، و بزاقین مهزن کرین دا جیله کی وهسا خودان بکعت کو پهروهرده و زانینی بهایه کی مهزن د چاقین وان دا هبت.

گلهک جارن مرؤقین زانا ب خو ژئی - و مهخسه دا مه ل قیرئ زانایین دیننه - ده می دینی دئیخنه د قالبین زانستی یین هسک دا، و هه می ده می خو ب دان و ستاندین ل دور جهده لین فقهی و مهسه لین (فلسه فی) دبورین، دبنه ئو ئه گهرا مهزن یا دینی ژ دلین خه لکی دینته دهر و ب تنی د سهرئ وان دا کوم دکمن، و وی دکهنه هندهک هزر و بیرین خوری مهنطقی، ل لایئ دی هندهک شیخ پهدا دبن بو سهرراستکرنا پیلئ - وه کی ئو هزر دکمن - ئو دینی ژ سهرئ خه لکی دیننه دهر؛ دا د دلی دا بکهنه کومه کا مهسه لین عاطفی یین دور ژ عهقل و مهنطقی، قیجا هنگی ئو ژئی دبنه ئه گهرا هندئ کو دین ب رهنگه کی نه یئ دورست ل بهر چاف بیته دانان؛ چونکی ل سهر دهستی وان ژئی (عهقل) و (دل) ژتک دور دکهن و ههر ٹیک ب ریکه کی دا دچت.

ل شان رهنگه ده مان نوممه تی پیتقی ب وان زانایان دبت یین کو سهرهلدانه کا رووحی د ناٹ جفاکی دا پهدا دکمن، دا جفاک هه می پیکه (حقیقه تی) د چارچوو قه یئ (شریعه تی) دا بناست، و (شریعه تی) ژئی ل سهر بناخه یئ (حقیقه تی) ئافا بکعت، نه کو (شریعه تی) و (حقیقه تی) وهک دو تشتین هه قدر بناست.

شیخ عبدالقادرئ گهیلانی -خودئ ژئ رازی بت- ئیک ژ شان زانایین خودایی بوو یین نوممتهئ پیتئی ب ههبوونا وان ههئ، قیجا بو بیرئیمان مه قیا قی زانایی ژئ ب کورتی ب ههوه بدهینه ناسین.

گهیلانی کی بوو؟

* زانایی ناقدار و سهروهئ وهلیبئین خودئ شیخئ گهیلانی ناقتی وی یئ دورست عبدالقادره کورئ عبداللاهی کورئ جهنگی دوستئ گهیلانییه، ل سالا (٤٧٠) ل گهیلانی -یان جهیلانی وهکی عمره ب دبئژئ- ئه هاتبوو سهر دنیایی، و ل وئری وی زاروکنییا خو و پشکهک ژ جحیلینییا خو ژ بوئاندبوو بهلئ سهر و بهرئ ژانا وی ل وئری ب فرههئ نههاتییه زانین، ههه چهنده ژ تشتین ئاشکهرایه کو ئه ههه ژ زاروکنییا خو مرؤقهکئ دیندار و خودیتناس بوو، و ههژتکرنا زانینی و زانایان جههکئ مهزن بو خو د دلئ وی دا کربوو، لهو ل سالا (٤٨٨) دههئ ژیبی وی (١٨) و پیخهههت داخوازا زانینی وی قهستا باژئری بهغدایی کر، و زانین ژ هژمارهکا زانایان وهرگرت، وهکی: (أبو الحسين ابن الفراء) و (ابن عقيل) و (أبو سعد المخرمي)، ههه وهسا وی تیکهلییا هژمارهکا شیخین زاهد و صؤفی ژئ کر وهکی شیخ (حماد الدباس)ی، و ههه چهنده ئهقه شیخهکئ نهخواندهقا ژئ بوو، بهلئ ئهه مرؤقهکئ خودیتناس و زاهد بوو، شیخئ گهیلانی مفایهکئ مهزن بو خو ژ زوهه و ئهخلاقئ وی کر، ههه چهنده هندهک خهلهتیبئین (عهههلی) د ریکا وی را گههشت بوونی!

* ژ دهسپیکا سالا (٤٨٨) ههتا سالا (٥٢٠) و ل درئرییا سیه و دو سالان، وی ل باژئری بهغدایی داخوازا زانینی کر، ههتا ئهه بوویه ئیک ژ ناقدارترین زانایین سهردههئ خو، و چونکی شیخ مرؤقهکئ زاهد بوو، وی گهلهک خهه دنیایی نهخواار، لهو ل پئریا ژیبی خو ئهه مرؤقهکئ فهقیر و بهر دهست تهنگ بوو، ههه چهنده ئهه زهنگینییا د دلئ وی دا ههئ ئهگهه ل سهه خهلهکئ بهغدایی بهلاث کرنا دا تئرا ههمییان کههت، دههئ ئهه یئ جحیل و

هیشتا وی داخوازا زانینى دکر گهلهک جاران رۆژهک یان پتر د سهر وی را
دبۆرى پارینهکى ب تنى ژى ب دهست وی نه دکهت، و ژ تهقوادارى و (عیففتا)
خو، وی خواستن ژ کهمى نه دکر و دهستى خو ل بهر کهمى قه نه دکرت، و
(تهحه مملا) برس و همژاریى دکر، و گهلهک جاران دا چت وی تشتى بو خو
کۆم کهت یى ژ خه لکی زنده دبوو و دهاقیت، دا ئینت و خۆت، د گۆت نه کى دا
شیخ دبیت: ((جاره کى من چو نه ما ئەز بخۆم، ئینا من دهست ب خوارنا وان
تشتان کر یى خه لکی دهاقیت، رۆژه کى ئەز چوومه بهر لیفا رۆببارى دا هندهک
تشتى خه لک دهاقیت بو خو کۆم بکهم و بخۆم، من دیت هندهک فهقیران بهرى
من راکر بوو، لهو چو ب دهست من نه کهفت، و ژ برسان دا چو هیز د لهشى من
نه ما و نیزیک بوو مرن بیته رتکا من، ئینا ئەز چوومه د مرگه فته کى قه، من
دیت جحیلهک ب ژۆرکهفت و یى دیار بوو کو نهو نهعه ره به، گاڤا نهو رۆینشتى
نانى خو ئینا ده رى ب هندهک گۆشتى براژتى خوار، ده مى وی پاریبى خو رادکر
ژ برسان دا من دهقى خو قه دکر، وی تنى ئینا ده ر کو حالى من یى نهخۆشه ئینا
گازى من کر دا ئەز بچم د گهل وی بخۆم، ئەز ل بهر نه هاتم، ده مى گهلهک مایه
ب من قه ئەز نهچار بووم بى دلى خو من د گهل خوار، گاڤا ئەز چوومه نک
وی وی گۆته من: تو خه لکی کیشه یى و کارى ته چیه؟ من گۆتى: ئەز
فهقیه کى گهیلانیمه، وی گۆت: ئەز ژى یى گهیلانیمه، ئه رى تو جحیله کى
گهیلانى دنیاسى ناڤى وی عهبدلقادره؟ گۆت: من گۆتى: بهلى ئەزم، گۆت وی
گۆته من: ئەڤه ئەز هاتیمه بهغدایى ئەزى ل ته دگه ریم و ئەز ب سهر ته هل
نه بوومیمه، چى مالى من هه ی هه مى خلاص، لهو ئەز نهچار بووم قى خوارنى
ژ مالى ته بکرم، ده مى ئەز هاتیمه بهغدایى دهیکا ته ههشت دینار بو ته دانه
ف من پشتى ئەز ژ ته بى هیشى بووم من بریار دا ئەز قه گه ریم، بهلى باش بوو
من تو دیتى، ئەڤ خوارنا تو نوکه دخۆى من ژ مالى ته یا کرى قیجا هه ما
پشتراست بخۆ نوکه ئەز میتقانى ته مه)).

ب قی پهنگی و د سهر قی ههمی زهحه تهی را شیخ عبدالقادی صهر
 کیشا و بهرده و امی ل سهر داخوازا زانینی کر، و دهمی خو ب تشتین بی مفا قه
 نه دبورانده، لهو خودی بهر هکته هاقیته دهمی وی هتا نهو شیای ههر
 ژ زارو کینیا خو قورنانی ههمیی ژ بهر بکته، و خو د ههمی زانینین شرعی
 دا شارهزا بکته، وهکی: تهفسیری، و هه دیسی، و عه قیدی، و فقهی و هتد...
 و پشتی نهو ژ قویناغا شاگردهیی ده رباسبوی، و ده ستوری بو هاتیه دان کو
 بیته سهیدا، و ب دورستی ل سالا (۵۲۰) ل شوینا سهیدایی خو (أبو سعید
 المخرمی) بوو سهیدا ل مهدره سا وی، و هژماره کا مهزن ژ داخوازه رین زانینی
 قهستا ده رسیین وی کر، و ژ بلی ده رسیین علمی شیخی هندهک روینشتن
 ل مزگه فتی بو دانا (وه عظی) هه بوون، و ب هزاران مروث ژ ههمی پهنگ و
 جوینان ل (وه عظی) وی ناماده دبوون هتا وه لی هاتی جهی وان د مزگه فتی
 قه نه کری، لهو شیخ نه چاربوو ژ باژیری ده رکه فت و ل نک شویره ی روینشت و
 ل ویری - ل چولی - ده رس و وه عظ دگوتن و خه لک لی کوم دبوون، پاشی ل وی
 جهی مزگه فت و مهدره سا خو نافاکر نهوا ب ناقی وی ناقداربووی.

* شیخی بارا پتر ژ دهمی خو ل مزگه فت و مهدره سی دبورانده، کوپی وی
 عبدالوهه هاب دبیت: (بابی من هه فتیی سی روژان بو خه لکی دناخت:
 سپیده بیا نه نیی، و ئیقاریا ئیکشه نبی، و ئیقاریا سی شه نبی، و هژماره کا
 مهزن ژ تیگه هستی و فقهران و شیخان ل ده رسیین وی ناماده دبوون، چل سالان
 وی وه عظ ل خه لکی کر ژ سهری سالا (۵۲۱) و هتا سالا (۵۶۱)، و سیه
 و سی سالان وی ل مهدره سا خو ده رس و فه توا ددان، ژ سالا (۵۳۸) هتا
 سالا (۵۶۱)، و دهمی نهو دناخت چارسه د مروثقان ل دیوانا وی ناخفتنا وی
 دنقیسی).

زانایی ناقدار (ابن الجوزی) دبیت: دهمی وی وه عظ دکر هژماره کا مهزن
 یا گونه هکاران ل سهر دهستی وی توبه دکر.

ژ لایې زانینې څه گلهک جاران ده می مهسه لک ل بهر زانایین عیراقین
 ناسی ببا دا چنه نک وی، و داخوازا فهتوایې ژئ کمن، هندی هند زانینا وی یا
 بهرفرهه بوو، و ژ بهر کول سهر ده می وی گلهک بیر و باوه رتن خهلهت و
 دویر ژ راستیا ئیسلامی د ناڅ خه لکی دا به لاث بوو بوون ب ریکا صوفیاتیی
 و فلهسفا یونانی، گلهک جاران شیخی د دهرس و وه عظیمین خو دا -ههر وه سا
 د کتیبین خو ژئ دا- ناشکه را دگوت: ((عهقیدا مه یا سهله فییه وه کی وی یا
 صهحابیان باوه ری پی هه)) وه کی ئیمامی ذه هبی ژئ څه دگوهیژت. ژ بهر څئ
 چندی وی ده می خو ب گوتنا وان دهرسان نه دبوړاند یین به حسی (علم الکلام)
 و فلهسفه تیډا، (شیخ الإسلام ابن تیمیه) ژ سهیدایې سهیدایې خو (شهاب
 الدین السهروردی) څه دگوهیژت، دبیزت: من قیا (علم الکلام) ی بخوینم، ئینا
 نه ز رابووم چومه نک شیخ عهبدلقادری دا پسیارا خو پی بکه م، بهری نه ز
 سوجه تا خو بو بکه م وی گوته من: ((نه ی عومهر، نه و نه ژ وان علمانه یین
 مروث د قهبری دا مفایی ژئ دبینت، نه و نه ژ کاری قهبرییه)).

ژ بهر زانینا وی یا زنده ب مهنه جی راست و دورست و پیگیریا وی
 یا توند ب ریبازا صهحابی و پیشییتن نوممه تی یین چاک، خودانین عهقیدین
 خهلهت و ریکین چه پ و چویر نه دشیان وی د سهر دا بهن، شیخ عهبدلقادر
 د گوتنه کا خو دا دبیزت: ((جاره کی رونا هییه کا مه زن ل بهر چاڅین من
 ناشکه رابوو عسمان تری کر، پاشی وه کی شکله کی هاته خواری و گوته من:
 نه ی عهبدلقادر نه ز خودایې ته مه، و من تشتین حهرام یین بو ته هلالکرین،
 گوت: من گوتی: دوبرکته له عنه تی، نه ف رونا هییه تاریاتییه و نه ف شکله
 دوکیله، گوت: وی گوته من: نه ی عهبدلقادر تو ب زانینا خو ژ من پرگار بووی،
 بهری ته هفتی ژ خودانین طهریقی من یین دسهردا برین، من گوت: حه مد بو
 خودی بت. هنده کان گوتی: چاوا ته زانی نه و شهیتان بوو؟ گوت: ده می وی
 گوتییه من: تشتین حهرام من بو ته هلالکرن)).

ټو ډيروکنځيس و زانايتن بهحسي وى دکمن همى ل وى باوهرينه کو شيوخ
 عهبدلقادر مروقهکى پيرو ز و خودتناس و زاهد بوو، ژ راستيى پيقهتر چو
 ناخفتن ژ دهقى دهر نه دکهفتن، و د هندک سهرهاتييان دا ژى دئته فهگوهاستن
 کو دهپکا وى دهورهکى مهزن د قى چهندي دا ههبوو؛ چونکى ههر ژ بچويکاتى
 وى ټو فيري راستيى کړسو و دگوتى: چو جارن دهر وى نهکه، و ل دور
 سالوخهتین وى ډيروکنځيس دبیزن: بى دهنگيا وى ژ ناخفتنا وى پتر بوو، و
 نهگهر بو نقیژى نهبا ټو چو جارن ژ مهدرهسى دهر نه دکهفت، و چو جارن وى خو
 ژ گوتنا حقيى نه ددا پاش، و ژ خودى پيقهتر ټو ژ کسى نه دترسيا، و تشتى
 ژ هميى مهزتر يى شيوخى د ژيى خو دا کرى، ژ بلى پهروده کرنا هژمارهکا
 مهزن ژ زانا و زاهدان، ټو بوو شيوخى ب زانين و زوهدا خو شيابوو وى
 دويراتيى چارهسهر بکته يا کول ده مى وى کهفتييه ناقههرا زانا و فهقيهان دا
 ژ لايهکى فه، و زاهد و شيوخين تهصوفى ژ لايهکى دى فه، چونکى زانين و
 عهقيدا وى يا دورست ټو ل نک زانايان کړسو جهى باوهرى، و زوهد و
 صوفياتيى وى ژ لايهکى دى فه ټو ل نک شيوخين تهصوفى ژى کړسو جهى
 باوهرى، و وى ب قى چهندي شيا خهلهتيا ههر لايهکى بو لايى دى ناشکهره
 بکته، و بهرى هردو لايان بدهته ټوى مهنهجهى راست و دورست يى صحابى
 ل سهر دچوون و زانين و زوهد هردو د ناف خو دا هواندى.

بهره مى شيوخ عهبدقادرى گهیلانى:

شيوخ عهبدقادرى گهیلانى د ژيى خو يى ب بهرهکته دا پتر پويته ددا
 لايى خوپاقرکرن و پهروده کرنا مروقان، لهو پترييا ده مى خو وى ب گوتنا
 وهعطى و دانا دهرسان فه دبورانده، ههر ژ بهر قى نهگهرى بوويه وى بهرهههکى
 نقيسى يى بو ش ل پشت خو نههتلايه، و د گهل کيميا بهرههه مى وى يى
 نقيسى مرو ش د شيت ب پشتراستى بيژت: شيوخ نیک ژ زانايتن مهزن بوويه، و
 نهگهر وى پتر ژ ده مى خو ب نقيسىنى فه بوزاند با ټو دا پهرتوکخانههکا مهزن

بوؤ ئوممه تی ل پشت خو هیلیت کو ههر و ههر مفا ژئ بیته دیتن، بهلی دیاره شیخ ژ وان رهنکه زانایان بوو یین نهو باوهری هه ی کو مروفتی زانا نه ب تنی ب ریکا دانانا کتیبان دشیت خزمه تی بگمهینته زانینی، بهلکی ب ریکا پهروه ده کرنا زانایان ژئ نهو دشیت خزمه ته کا مهزن بگمهینته ئوممه تی.

شیخ عبدالقادی - وهکی دیرۆکنفیس ژئ فه دگوهیزن- ل مه دره سا خو سیزده علم ب ده رسینی دگوتنه شاگرده یین خو، بگره ژ ته فسیری و حه دیسی و ئوصولی، حه تا فهقی و نه حوی و صهرفی، و د عه قیدی و فهقی دا نهو ل سه ر مه زه بی ئیمام نه حمه دی بوو، و فه توایین وی ژئ هه ر ل سه ر قی مه زه بی بوون، لهو شیخ دئیه هژمارتن ئیک ژ زانایین مه زه بی حه نبه لی.

نهو کتیبین شیخ عبدالقادی ههین ل سه ر دو پشکان دئینه لیکفه کرن:

۱- نهو کتیبین وی ب خو د ژانا خو دا نفیسین و بهلاقیرین.

۲- نهو کتیبین مورید و شاگرده یین وی پشتی وی ب ناقتی وی کۆمکرین، و گۆتن و کریارین وی تیدا نفیسین.

نهو کتیبین شیخی ب خو نفیسین، و هه ر د ژانا وی دا ب ناقتی وی بهلاقبووین سی کتیبین:

۱- کتیبنا (الغنیة لطالبي الحق) و نهقه ژ باشتین کتیبین فهقی و عه قیدی و ئادابانه، ژ بلی هندهک سه لهوات و زکر و دو عایین نه شه رعی کو تیدا هاتینه.

۲- کتیبنا (فتوح الغیب) و نهقه ل دۆر گه لهک گۆتن و شیره تان دزقیرت، و هندهک مه سه لین په یوه ندی ب نه فسی فه ههین تیدا هاتینه، و (شیخ الإسلام ابن تیمیه) ی -خودی ژئ رازی بت- هندهک بابه تین قی کتیبی یین شروقه کرین.

بوؤ زانین هندهک شعر ب ناقتی شیخ عبدالقادی ل سه ر قی کتیبی یین هاتینه زنده کرن و نهو ب خو نه ژ نفیسینا شیخینه؛ چونکی گه لهک تشتین

خهلهت و نەشەرعى يېن تېدا هەين، و نە تشتەكى بەرعەقلە شېخ فان گۆتنان
بېژت.

۳- كتيبا (الفتح الرباني) و ئەفە ھندەك شيرەت و نصيحه تن پەيوەندى
ب باوهرىيى و سلووكى و ئىخلاصى ئە ھەنە.

ھندەك كتيبتىن دى ژى ھەنە بو شىخى دئىنە پالدان، ھەكى كتيبا:
(الأوراد القادرية) و (السفينة القادرية) و (الفيوضات الربانية)، بەلى ئەو نە
ژ دانانا وينە؛ چونكى ئەو دىرۆكنقىستىن ژىنا وى نقىسى كەسى نەگۆتبيە شىخى
ھندەك كتيب ب فان ناغان ھەنە، و ھەسا دئىتە ھزركرن كو ھندەك كەستىن خو
ب مورىدېن شىخى ددەنە نياسىن ئەف كتيبە ب ناغى وى دانايىنە و گەلەك ھزر
و بىرىن خەلەت - يېن شىخى ھەر باوهرى پى نەدئىنا - ل سەر ناغى وى
نقىسىنە.

ژ شىرەتېن شىخى يېن تەربەوى:

مە گۆت شىخ عبدلقادى پويتەبەكى مەزن ددا لايى پەروەردەكرنى، و
وھەظ و خوتبە و گۆتتىن وى كارەكى مەزن د خەلكى دكر، و سەيدا (أبو
الحسن الندوي) ئەگەرا قى ئىكى بو ھندى دزقېرىنت كو شىخ خودانى نەفسەكا
پاقر و بژوين بو، و وى دلەكى تژى زوھد و قەناعەت ھەبو، ئەوېن باوهرىيا
وان يا لاواز دەمى دچوونە ديوانا وى و گوھى خو ددا گۆتتىن وى ب خوشىيى
دحەسيان و ھەست دكر كو باوهرىيا وان يا ب ھىز دكەقت، ئەوېن شك و
گومان د دلى دا ھەى ل نك وى رحەتى و تەناھى ددیت، ئەوېن ھەز ژ زانىنى
دكر زانىن ل نك وى ددیت، خو مروقتىن خاڤ و سست ژى ئەوېن خىرەت نەدكر
چو بکەن گاڤا ئەو ددیت دلېن وان تژى ھەماسەت دبو، و بەرى وان دكەفتە
كرنا باشىيى، مەعنا: ھەر كەسەكى خوشى و رحەتى و تەناھى بو خو د گۆتتىن
وى دا ددیت، دا بېژى ئەو منارەبەكا سەر بلندا باوهرىيىبە د نىڤا بەحرەكا تارى
و تژى پىل دا، يا كو خەلك ھەمى پى ب رىكا خو دكەفن، شىخى گۆتتا خو بو

هممی تهخ و چینین جفاکئی پتیشکیش دکر و خیر بۆ وان هممییان دخواست، لهو هممییان پتیکشه حمز ژئی دکر و ل دۆزین وی کۆم دبوون. و ئەگەر مرۆف ل کتیبین وی بزفرت، دئی بینت مهزنترین شیرهتین وی ل ههقال ودویکهفتیبین خو دکرن ئەفه بوون:

۱- شتیخی دگۆت: خو گهلهک ژ سویندخوارنئ بده پاش، و نه وه بت تو سویند بخوئی نه ژ راستی نه ژ دره و نه ب خهلهتی فه، و ئەو کەسئ قئی چهندی بکهت، یهعنی خو ژ سویندئ بدهته پاش، خودئ ده رگههئ رۆناهیییا خو ل بهر وی دئی فهکهت، ب رهنگهکئ وهسا کو ئەو مفایئ وئ د دلئ خو دا ببینت، و دهرهجین وی د چاقین خهلکی دا دئی بلند بن، لهو خهلهک دئی چاڤ ل وی کمن و ههیهتا وی د چاقین وان دا دئی زیده بت.

۲- خو ژ درهوی بدهنه پاش، چ یا ژ دل بت چ ب یاری فه بت؛ چونکی ئەو کەسئ خو ژ درهوی دویر بکهت خودئ سنگئ وی دئی فرهه کهت، و زانینا وی دئی پاقر کهت، و ئیدی دره و ریکا خو ل نک وی نابینت، و دئی وه لی ئیت کو بۆ وی نهخۆش بت ئەو درهوینهکی ببینت.

۳- هشیار بی سۆزهکئ نهدهی پاشی لیقه ببی، و هندی ژ ته بیت چو سۆزا نهده و ل سهر خو نهکه مال، و ههچیئ سۆزا خو نهشکیتت دهرگههئ مهردینیئ دئی ل بهر وی ئیته فهکرن، و دئی ژ مرۆقین ژ خو شهرم ئیته هژمارتن، و مرۆقین راستگۆ هممی دئی حمز ژ وی کمن، و قهدری وی ل نک خودئ دئی بی زیده بت.

۴- نهفرت و لهعنهتی ل کەسئ نهکه، و نهخۆشیئ نهگههینه کەسئ؛ چونکی مرۆقین چاک و صالح لهعنهتی ل کەسئ ناکمن و نهخۆشیئ ناگههینه کەسئ، و بی ب قئ رهنگی بت دووماهییهکا باش دئی ب دهست وی فه دئیت، د دنیا ئی دا خودئ دئی وی پارزت و نهخۆشیان ژئی دهته پاش، و وی ل بهر خهلهکی شرین دکهت.

۵- نفرینان ل کهستی نهکه، خو ل وی ژى یی زورداری ل ته کری؛ چونکی نهف سالوخته‌تیه یی دهره‌جین ته بلند دکهت، و یی نهف چهنده بو وی بته تبیعت ل دنیا یی و ناخره‌تی دئ یی سرفه‌راز بت، ل دنیا یی خودی جه‌تیکرنا وی دئ کهته د دلی همی خه‌لکی دا، یی وی بنیاست و یی نه‌نیاست دئ جهز ژئ کهت.

۶- وه نه‌بت شاهده‌یی ب شرکی یان کوفری یان نفاقی ل سهر نیکی ژ خه‌لکی قییلی بدهی؛ چونکی نهو یا د علمی خودی دا، و نهف چهنده پتر مروقی نیزیکی ره‌ما خودی دکهت.

۷- خو ژ گونه‌هان بده پاش و نه‌ندامین له‌شی خو ژ کرنا گونه‌هی بیارتزه؛ چونکی نهف چهنده‌یه دبه نه‌گه‌را هندئ مروف ل دنیا یی و ناخره‌تی زوی خیری ب ده‌ست خو فه بینت.

۸- زه‌حمه‌تی بو کهستی چی نه‌که و منه‌تا وان نه‌هلگره؛ چونکی نهو کهستی ژ خه‌لکی بی منه‌ت بت سرفه‌رازی و بلندییا ته‌قواداران دئ ب ده‌ست خو فه نینت، و نهف چهنده پتر دئ هاری وی کهت کو نهو فه‌رمانا ب باشیی ل خه‌لکی بکهت و وان ژ خرابییان بده‌ته پاش؛ چونکی وی گافتی خه‌لک همی ل بهر وی دئ وه‌کی نیکی بن، و نه‌گه‌ر وی وه کر باوهری و خو زه‌نگینکرنا وی ب خودی دئ وی ژ خه‌لکی همییی بلندتر لی کهت، و د سهر هندئ ژى را نه‌فه دهرگه‌هکه ژ دهرگه‌هین نیخلاصی.

۹- دلی خو نه‌به وی تشتی یی د ده‌ستی خه‌لکی دا، نه‌فه‌یه زه‌نگینییا مهزن و باوهرییا صافی و سهربلندییا دورست؛ و نه‌فه دهرگه‌هکه ژ دهرگه‌هین زوه‌دی و نیشانه‌که ژ نیشانیین مروقتین خودی نه‌وتن خو ده‌یلنه ب هیقییا وی فه.

۱۰- خو مهزن نه‌که، و نه‌فه سهره‌کانییا همی سالوخته‌تین چاکه، و نه‌وی خو مهزن نه‌کهت دئ گه‌هته دهره‌جا عه‌بدین خودی یین چاک و تشتی وی بقیت

ژ خیرا دنیایی و ئاخره تی دئی گهه تی، و ژ خۆنه مه زنگرنییه تو خو ژ کسه تی
باشتر نه بیینی، ئه گهر یی ژ ته بچو بکتر بت بیژه: وی هندی من گونه نه کرینه،
و ئه گهر یی ژ ته مه زنگرت بت بیژه: من هندی وی باشی نه کرینه.

مرنا شیخی:

وه کی مه گوتی: شیخ عبدالقادر ل باژیری گهیلانی ل سالا (٤٧١)
مشهختی هاتبوو سه ر دنیایی و ده می ژییی وی نیزیکی ههژده سالییی وی
قهستا باژیری به غدایی کر، و ل ویری ئاکنجی بوو، ههتا ئه و چوویه بهر
دلۆقانییا خودی ل شهقا شه نیییی ههشتی ههیشا (ربیع الأول) ئ ژ سالا
(٥٥١) مشهختی، ده می ژییی وی ههشتی سال، و ئاشکه رایه کو ئه و
ل نیزیکی مه دره سا خو ل باژیری به غدایی هاته قهشارتن، و ههژماره کا مه زن
ژ خه لکی پشکداری د قهشارتن وی دا کر.

خودی ژئی رازی بت و جهی وی بکه ته به حهشت، د گهل پیغه مبه ر و
شه هید و چاکین خو.

مرۆڤتین خودی و جیهادا د ریکا خودی دا

بهری ئەم قەستا دیوانا شیری جیهادی (صەلاحەددینی ئەییووبی) بکەین یا د جەهتی خۆ دایە ئەم ل فەرەهەنگا مرۆڤتین خودی بزقیرین دا بزانیین کانی تیگەهشتنا وان بو جیهادی یا چاوا بوو..

ب راستی ڤیانا مرۆڤتین خودی بو جیهادا د ریکا خودی دا گەلەک ژ هندی مەزنتەرە کو کەسەک بشیت ب گۆتەکا کورت دەسنیشان بکەت، و ب تنی شیرێ خودی خالدی کورێ وەلیدی شیاپە نیزیک بیت دەمی د کاغەزەکا خۆ دا بو مەزنی لەشکەرەکی کافران نقیسی: ((ئەزێ هاتیم هەندەک زەلام من یین ئیناینە تە هەند حەز ژ مرنی دکەن هندی هورین حەز ژ ژینی دکەن)).

بەلێ.. مرۆڤتین خودی هەند حەز ژ جیهادی و مرنا د ریکا خودی دا دکەن، هندی مرۆڤتین دنیا یی حەز ژ ژینی و مانا د دنیا یی دا دکەن.. مرۆڤتین خودی کانی چاوا د مەیدانا حەژێکرا خودی و رەڤینا ژ مەزنین دنیا یی دا هەردەم ل پیتشی بوون، وەسا د مەیدانا خۆگۆریکرا د ریکا خودی ژێ دا ئەو سەرکیش بوون، ئەو رۆندکین وان ل شەڤتین درێژ ژ ترسین خودی دا دباراندن ژ وان چپکین خوینی دکیتر نەبوون یین وان ل مەیدانا جیهادی بو خودی دریتن.

یەحیا یی کورێ ئەبوو کەئیری د گۆتەکا خۆ دا دبیت: ((ل دو دەمان بەحەشت دئیتە خەملاندن: ل دەمی نڤیژێ، و ل دەمی شەری)). ژ بەر ڤتی چەندی ئیک ژ وان گاڤا دچوو د نڤیژێ دا تو دا بیژی ئەو یی ژ دنیا یی دەرکەفتی و ل بەحەشتی یی نامادەبووی، و ئیک ژ وان گاڤا ل مەیدانا جیهادی ژێ حازر دبوو ئەو دا بیژتە هەڤالین خۆ: خۆ ژ ریکا من ڤەدەن بیهنا بەحەشتی

ژ نهالا هه يا دئيتته من! و د گوتنهكا دى دا يهحيايى كورپى نهبوو كهشيري دببئرت: ((شەش سالۆخەت هەنە هەچيىيى ئەو سالۆخەت ل نك هەبن ئەوى باوهرييا وى يا تامه: كرنا شهريى دوژمنين خودى ب شيرى، و رۆژبگرتنا ل هاقينى، و شويشتنا دەسنفئيرى ب تامى ل زفستانى، و چوونا نفئيرى زوى ل رۆژا بارانى، و هيتلانا ههقركيىيى ئەگەر خو خودان يى حەق ژى بت، و صهبرا ل سەر موصيبهتى)).

مهعنا ب ديتنا مرؤقين خودى جيهاد سهردهفتهرا ههمى خيرانه؛ چونكى جيهاد ژ بلى كو ب جهئنانا فهرمانا خودييه، ئەو سهركهفتهكه مرؤف دژى دلچوونين خو ب دەست خو فه دئينت، شاهدهدانهكه ل سەر هندیى كو مرؤقى قيانا دنيايى هاقيتييه، قيجا يا عهجيىب نينه جيهاد ب ديتنا وان ئەو گهمى بت يا كو مرؤقى ژ ههمى پيتلين تيجوون و نهمانى رزگار بكهت.

مرؤقى عهدهتى گهلهك جاران حيبهتى دمينت دهسى پيشقهچوونا فان مرؤقان بو بهرؤكين جيهادى دببنت يان گوھ لى دبت: كور دببئنه بابى خو يى سهقهت: تو نهئى جيهادى خودى ل ته ناگرت، باب ل وان دخؤرت: ب خودى ئەز هنگى رادوهستم ههتا قى پيىيى خو يى شل دكهمه د بهحهشتى دا.. و دچت و شهري دكهت ههتا شهيد دبت.

سهرؤكى لهشكهرى دببئته زهلامهكى: ته چاف نينن خودى ل ته ناگرت تو بزقرهقه، ئەو لى فهدگيرت: چونكى من چاف نينن لهو ئەز دئ ئيم، كانى تو ئالايى لهشكهرى بكه د دهستى من دا، ئەز وان نابينم كو ژ وان برهقم.. و دچت و دچت ههتا دئيتته سهرؤتكرن! قيانهكا مهزنه بو خوگؤريكرنى.

عهمرى كورپى عوتبهى ئيك ژ عاشقين جيهادى بوو، رۆژهكى د گازيبا جيهادى دهركهفت، بهرانبهر لهشكهرى رۆمى رادوهستا، كراسهكى نوى يى سپى كرىو بهر خو، گهلهك ژى دهات، هندهك ههقالين وى گوتى: چهند جلكين ته دخوشكوكن. وى گوت: دئ خوشكوكر لى ئين دهسى خوين ب سەر قئيرى دا

دئیتته خواری! چ عشقهکا غه رببه بهلی ل بهر مه، نه ل بهر مروقتین خودی. پاشی عه مری گوت: سی داخواز من ژ خودی کربوون، دو یتن داینه من و نهزی ل هیقییا یا سییی، من داخواز ژئی کربوو نهو دنیا یی ل بهر دلئی من سار کهت، قئی گاقتی ل نک من خهم نینه چ بیت چ بچت، و من داخواز ژئی کربوو نهو زیره کییی ل سهر کرنا نقتیژی بده ته من، نهو ژئی دا من، و من داخواز ژئی کربوو نهو شهید بوونی ب رزقی من بکهت، و نهزی ل هیقییی.

پاشی وی رۆژی لی نه بوو ئیقرار هتا مرادا وی یا سییی ژئی بو ب جه هاتی!

و مروقتین خودی د قئی قیانا خو دا دقهلس و چریک نه بوون، وان دثیا عه یالی وان ژئی ل سهر قئی رتکی بن.. شه قیقی کورئی سه له مهی دبیترت: ((ته گهر من کورهک ههبت شه ری د رتکا خودی دا بکهت ل بهر من خوشتره ژ هندئی کو سهد هزار بگه هنه من)).

مروقتین خودی ل چلخانه یان سهری ناههژینن، و وهکی دهه به یان ل شه کفتین چۆل و چیا یان ناکه قنه چو (خولوه یان).. مروقتین خودی د ناڤ مروقتان دا دژین، و بهری وان دده نه رتکا خودی و کرنا جیهادا د رتکا خودی دا.. سه لاهه ددینی نه یوو بی ههر جاره کا ب له شگرانییی دحه سیا دا بیترت: کانی هه سپی من بینن، دا سویار بت و ده رکه قه سستا مهیدانا شه ری کهت، هه فالین وی دا بیترتی: نهی سولطان! تو یی نساخی.. نهو دا بیترته وان: ده می نهز ل سهر پشتا هه سپی نهز هه می نساخیی خۆ ژ بیر دکهم.

ب قئی روو حیه تی، و ب قئی هه ژتکرئی، مروقتین خودی قه سستا بهرۆکتین شه ری دکمن، لهو گاڤا ئیک ژ وان ل قئی مهیدانی دکه قت، دکه قته د به حه شتی دا، و دبیترت: ب خودایی که عیبی نهز ب سهرکه قتم ((فرت ورب الکعبه.. فرت ورب الکعبه)).

شیری جیهادی صهلاحه ددینی نه ییووی

دهمی من قیای بهحسی صهلاحه ددینی بکهه نهز حیبه تی مام بهحسی کیژ
لایئ ژیا نا وی بکهه:

- ژ وان سالوخه تین وی یین نهو گه هاندیبه ریزا مروقتین خودی؟
- یان دهمی وی نوممهت ژ ژیکه بونئی رزگارگری و ههمی ل بن ئالایئ
(لا إله إلا الله) کو مکرین؟

- یان دهمی وی ب شیرئ سوننه تی ئالایئ بیدعی سهرنخوینگری؟
- یان ژئ دهمی وی ل زه مانئ بی هیقیبونئی جاره کا دی هیقی د دلان دا
چاندی، و روو جا جیهادی ل دهمی سست و خاقیئ جاره کا دی خورتگری؟
- یان دهمی وی کهنی ل خو حه رامگری هه تا قودسا پیروژ ژ دهستین
خاچهرتسان بینته ده ری؟

ب راستی دهمی نهز بهرانبهر صهلاحه ددینی راوه ستایم نهز ب وی حه سیام
یا مروقه کی بهژن کورت پی دحسیئ دهمی بهرانبهر چیا یه کی بلند راوه ستست،
و گاڤا نهو گوئن هاتینه بیرا من یین هندهک نه زماندریژن مه د دهر حه قا وی
دا دبیزن، بیرا من ل وی مه ته لی هاته فه وه کی دبیزن: جاره کی هندهک نه زانان
قیما عه سمائی ساهی قریژی بکهه، رابوون ههر ئیکی گیسکهک کره د دهستی خو
دا و گوئن: دئ توژی راکهین دا عه سمائی پیس بکههین، و پشتی وان زیده خو
وه ستاندی و خو د توژی را هیلای، و نه زمان د دهقی دا هاتی، نهو راوه ستان و
به ری خو دانئ عه سمان ههر وه کی خو یی بلند و زه لال و سپیبه، به لی رویین
وان د توژی را یین ره شووین!

سهلاحه ددین کییه:

* ناقی سهلاحه ددینی یی دورست یوسف بوو، و ناقی بابی وی نهییووبی کورئ شادییه. بابی وی نهییووب ژ بنه مالا ئیک ژ مهزنین ئویجاخا راوهندی یین کورده، ژ بابکی ههزانییان، و خه لکی گوندی دووینتییه.

* نهییووبی راوهندی ل سهه ده می والییی بهغدا یی سهلهجوقی مواهده ددین بههروزی بوو بوو حاکمی کهلا تکریتی ل ژورییا عیراقی.. و ده می نهو ل تکریتی ل سالا (۵۳۲) مشهختی، بهرانبهه (۱۱۳۷) زایینی، خودی کورهک دایی و وی ناقی کورئ خو کره یوسف.

* ل وی رۆژا خودی نهو کور دایه نهییووبی وی مالا خو ژ تکریتی بارکر و هاته باژتیرئ مووسلی ل نک عماده ددینی زهنگی، و چونکی جارهکی نهییووبی و برایی وی شیرکوی نهو ژ مرئ خلاص کر بوو، وی گهلهک قهدرئ وان گرت و پشتی نهو دو سالان ماینه ل مووسلی زهنگی نهو کره والییی (بهعله بهکی).

* سهلاحه ددینی زارۆکینیا خو ل بهعله بهکی قهتاند، و چونکی نهو کورئ والی بوو وی ژینهکا خوش بره سههری و چو یی ژئ کیم نه بوو.. و ههه ل و تیرئ وی قهستا مزگهفت و مهدهه سین دینی کر، و ل نک ههژمارهکا زانایان خواندن و زانین وهرگرت، و ده می هیشتا نهو یی گهنج وی گهلهک ههز ژ نهدهبی و شعری دکر و ب تاییه تی شعری (حه ماسی).

* پشتی زهنگی مری و کورئ وی نووره ددین هاتیییه شونئ و دیمه شق ئیخستیییه بن دهستی خو، وی سهلاحه ددین کره مهزنی شورطین دیمه شقی، و ژ بهر دادی و جامتیریا وی خه لکی هه میی حهز ژئ کر.

* ل سالا (۵۵۸) مشهختی مهزنی مصری یی فاطمی و وهزیری خو لیککهفتن، ئینا وهزیری ههوارتن خو گههاندنه نووره ددینی، لهو نووره ددینی سههلهشکههری خو شیرکوی راوهندی د گهل ههزهکا لهشکههری ههنا ته مصری، و

برازایی شيرکۆی سه‌لاحه‌ددین ژى د گهل څى هيزى بوو، و ل مصرى ل سالا (۵۶۴) شيرکۆ بوو وهزير، و پشتى نهو بوويه وهزير ب دو ههيقان مر و بهرى مرنا خو وى وهصيه‌تکر کو برازايى وى سه‌لاحه‌ددین ل شوينا وى بېته وهزير. و وهصيه‌تا وى هاته ب جهينان و سه‌لاحه‌ددین ل ژيى سيم و دو ساليى بوو وهزير.

* ل سالا (۵۶۷) مهنزى مصرى نه‌لعاضدى فاطمى مر و ب مرنا وى سه‌لاحه‌ددینى دووماهى بو دهوله‌تا وان يا شيعى دانا، و برپار دا جاره‌کا دى مهزه‌بى سونى ل مصرى بيته به‌لاڅکرن، و پتيخه‌مه‌ت څى چهندي وى گه‌له‌ک زانا ژ کوردستانى و شامى داخوازکرنه مصرى و مه‌درسه‌ څه‌کرن، و برپار دا ل مزگه‌فتان د خوتبى دا ناڅى خه‌ليفى عه‌بباسى بيته گۆتن.

* ههر چهنده سه‌لاحه‌ددین بوو سولطانى مصرى ژى و حوکم که‌فته د دهستان دا به‌لى د گهل هندی ژى وى چو (ته‌مه‌ررود) ل سه‌ر نوره‌ددینى ل شامى، و خه‌ليفى عه‌بباسى ل به‌غدايى نه‌کر، و ههر خو ژ وان حسيبکر.

* ل سالا (۵۶۹) نوره‌ددین مر، و پشتى مرنا وى وه‌لاتى شامى و جزيره پارچه پارچه بوو، و هه‌څرکى د ناڅبه‌را مه‌زنان دا په‌يدا بوو، هتا هنده‌ک جارن خه‌لکى هنده‌ک ده‌څهران هه‌وارين خو دگه‌هاننده خاچپه‌ريسان دژى موسلمانان، و سه‌لاحه‌ددینى ب دلکى تژى قهر څه به‌رى خو ددا څى حالى، و هه‌ز دکر کو نهو تشته‌کى بکه‌ت څى حالى خراب پى بگوه‌ژوت، لهو ده‌مى کاغه‌زه‌ک ژ خه‌لکى شامى گه‌هشتييه وى و وان تيدا ژ وى خواست نهو د هه‌وارا وان بيته نهو نيکسه‌ر د هه‌وارى هات.

* ل دريژيا دهه سالان -ژ سالا ۵۷۰ هتا ۵۸۰- سه‌لاحه‌ددین شيا هژماره‌کا مهنز ژ وه‌لاتين موسلمانان يين بژاله بکه‌ته نيک، و ل بن سيبه‌را ئالايى خو کۆم بکه‌ت، ژ وان وه‌لاتان: مصر، سوودان، کوردستان، شام، و يه‌مهن.

* خاچپه‌رتسان ب قی ئیکبونا موسلمانان نه‌خوشبوو؛ چونکی وان دزانی
 صه‌لا‌حه‌ددین ئه‌وی قیانا جیهادی دلی وی تژی کری، وان ناهیتل ئه‌و ب که‌یفه
 خو ل سهر ئاخا ئیسلامی بین و بچن، له‌و ترسا صه‌لا‌حه‌ددینی که‌فته دلین وان.
 * به‌ری صه‌لا‌حه‌ددینی ب ده‌هان سالان شه‌رتن خاچپه‌رتسان (یان شه‌رتن
 فره‌نگان وه‌کی ده‌اته نیاسین) ده‌ست پی کرپون، و ل سالا (۴۹۲) پی مشه‌ختی
 باژیری قودسی که‌فتبوو بن ده‌ستی وان.

* عماده‌ددینی زه‌نگی و کورپی وی نووره‌ددین مه‌حمودی هنده‌ک درین
 مه‌زن دانابونه خاچپه‌رتسان و رووحا جیهادی د دلی موسلمانان دا زتندی
 کرپوو، پشتی صه‌لا‌حه‌ددین هاتی و شیای ئومه‌تی بکه‌ته ئیک ریز دیواری
 جیهادی موکتر لی هات، و فیتیپی قی جیهادی ئه‌و بوو ل سالا (۵۸۳)
 باژیری قودسی هاته پاقرن پشتی کو نوت و ئیک سالان ئه‌و مایه د ده‌ستی
 خاچپه‌رتسان دا.

* ل سپیده‌ییا رۆژا چارشه‌نبی (۲۷) ی هه‌یفا صه‌فه‌را سالا (۵۸۹) پی
 مشه‌ختی، به‌رانبه‌ر سالا ۱۱۹۳ زایینی سولطانی ئیسلامی پی سه‌رکه‌فتی
 صه‌لا‌حه‌ددین ل باژیری دیمه‌شقی چوو به‌ر دلۆقانییا خودی و هه‌ر ل ویری هاته
 قه‌شارتن.

سالۆخه‌تین صه‌لا‌حه‌ددینی:

۱- ته‌قوادارییا وی:

هه‌ر که‌سه‌کی صه‌لا‌حه‌ددین دیتی، و ژ نیزیکی تیکه‌لییا وی کری شاهه‌یی
 بو وی ب ته‌قوادارییی دایه، و ئەف چه‌نده نه‌ تشته‌کی غه‌ربه‌ ژ وی،
 سه‌رکیشه‌کی وه‌کی صه‌لا‌حه‌ددینی پی کو ژینا خو هه‌می بو جیهادا د ریکا خودی
 دا ته‌رخانگری دقیت د مه‌یدانا ته‌قوایی ژی دا سوپاره‌کی بی هه‌فتا بت، ئەف
 ته‌قوایه بوو جه‌رگی وی کریه جه‌رگی شیران، و ترس ژ ریکا وی لادای.

ههڤالئى وى ئىبن شەددادئ قازى دىبىژت: ((ئەوى -خودئ رحىمئ پئى بىهت- بىر و باوهرەکا باش ھەبوو، گەلەک زکرىئ خودئ دکر، دان و ستاندن د مەسەلەين علمى دا د گەل زانا و سەيدايەين مەزن دکرن، و گەلەک ل نقيژئ پئى ھشيار بوو، و ئەو چەند سال بوون ژئ نەھاتبوو زانين کو نقيژەکا وى يا ب جماعت نەبت، و وى گەلەک نقيژئ سوننەت ژى دکرن، و ھەر جار بەرى نقيژا سپيڊئ ئەو بو کرنا نقيژئ شەقئ رادبوو، خو دەمئ ئەو نساخ ژى وى نقيژ ژ پييان قەدکرن.. گەلەک ھمز ژ گوھدانا قورنائئ دکر، و ئەو ھند پئى دلنازک بوو گاڤا وى گوھئ خو ددا قورنائئ ئەو نەدشبا چاڤئ خو ھندى وى دکره گرى، و وى گەلەک ھمز ژ گوھدانا ھەديسان ژى دکر.. وى گەلەک قەدرئ دىنى و دینداران دگرت و نەيارەتيا دیندوژمنان دکر.. ھيشيا وى ب خودئ گەلەک يا مەزنبوو، گاڤا وى گوھ لئ دبوو جارەکئ دوژمن پئىن ھاتين دا قەستا وەلاتئ موسلمانان بکەن وئ شەقئ ھەمپيئى دا مینتە ھشيار و نقيژان کەت و سەرى خو دانتە ھەردى و دوعايان کەت و بىژت: ئيلاھى پيخەمەت ب سەريخستنا دىنى تە ھەمى ئەگەرئىن ھەردى ل بەر من پئىن ھاتينە برين، ژ تە پيخەتر من کەسەک نەمايە، ب تنئ وەرىسئ تە پئى ماى ئەز خو پيخە بگرم، تو تيرا من ھەبى و تو باشتري وەکيلي بو من..)).

ل جەھەکئ دى ئىبن شەدداد دىبىژت: ((جارەکئ من ئەو د سوجدئ دا ديت، رۆندکئين وى ب سەر دېمى دا ھاتبونە خواري موييئ رپھين وى پئىن سپى و شەملکا وى تەر کرپوون.. ھندى من گوھئ خو ددایئ ژ بەر گريئ دەنگئ وى نەدھاتە من، رۆژا وى وە دکر ئەو رۆژ نەدچوو ئەگەر دەنگ و باستين سەرکەفتنەکا ل سەر دوژمنى بو وى نەھاتبان..)).

بەلئ.. و چ تشتئ ئەم ژ بىر بکەين ئەم وئ ژ بىر ناکەين کو صەلاحەددىنى سۆز دابوو ئەو نەکەتە کەنى ھندى قودس د دەستئ دوژمنين

ئىسلامى دا بت، دگۆت: ئەز ژ خودى شەرم دكەم بکەمە كەنى و قودس
د دەستين خاچپەرسان دا بت!

۲- دادى و دلۆقانىيا سەلاھەددىنى:

سولطانى سەرکەفتى سەلاھەددىنى ئەييويى، ئەوى حوکم ل نىزىكى يازده
دەولەتتەن مە يىن قى گاقى دکر، ب دادى و دلۆقانىيى ھاتبوو ناسين، نە
ب تنى د گەل ھەقالتين خو، بەلکى خو د گەل دوژمنين خو ژى، و ھەر کەسەكى
دېرۆکا وى بخوينت ئەف راستيە دى بۆ ئاشکەرا بت.

دېرۆقنانى برىتانى ئارنۆلد د کتتەکا خو دا بەھسى سەلاھەددىنى دكەت و
دبىژت: ((ئەف تىکەلييا وى يا ب رەھم بوو ئەگەرا ھندى کو گەلەک خاچپەرەس
دینى خو بگوھۆرن و موسلمان بىن)).

قازى بەھائوددىن دبىژت: ((سەلاھەددىن -رەھمەت لى بن- خودان دادى و
دلۆقانىيەکا مەزن بوو، و وى گەلەک پشتا مرۆقى لاواز و بى ھىز دگرت،
ديوانەکا گشتى وى ھەبوو ھەفتيىيى دو رۆژان -دوشەنبى و پىنج شەنبى- لى
دروىنشت، قازى و زانا ھەمى ل نک خو کۆم دکرن و دەرگەھ ل بەر خەلکى
قەدکر، و ھەر کەسەكى شۆلەک ھەبا دا چتە نک وى و مەسەلا خو بۆ دبىژت، ئەو
ب خو دا گوھى خو دەتتى پاشى دا حوکمى دەت، ھەردەم وى ئەف ديوانە گرتەدا،
چ ل مال با چ ل سەفەرى)).

دلەكى مەزن و سىنگەكى فرەھ د قى مەجالى دا وى ھەبوو، و ھندى
خەلکى بېھنا وى تەنگرىا ئەو عىجىز نەدبوو، رۆژەكى مرۆقەكى ب ناقي
عومەرى خەلاتى دئیتە ناسين چوو نک قازيى سەلاھەددىنى ئبن شەددادى و
گازندەيەک ل سولطانى ب خو کر، قازى برىار دا ھەردو ھەقپک ل نک وى
ئامادە بىن، پشتى ھەردو (سەلاھەددىن و عومەرى خەلاتى) ل نک قازى
ئامادەبووين، قازى گۆت: ھەر ئىک ژ ھەوہ شەھدى خو بىنت، پشتى شەھد
ھاتين و ھەر ئىكى شەھەييا خو دای، دياربوو کو سەلاھەددىن يى ھەقە، لەو

قازی مهسهله بو وی ئیخست، بهری ههقرکی صهلاحهددینی ژ دیوانی ده‌رکه‌قت، صهلاحهددینی هندهک پاره دانن؛ دا ئه‌و هزر نه‌که‌ت کو صهلاحهددینی تشته‌ک د ده‌ر حه‌قا وی دا کره دلن خو.

گاڤا حوکمداری کهفتیه د دهستی صهلاحهددینی دا وی بریار دا خویک و باج و گومرک ل سهر خه‌لکی بیته راکرن؛ دا بارن وان گران نه‌بت، و فه‌رمان دا ب عدالته هاریکاریا خه‌لکی بیته‌کرن.. و د ده‌لیقه‌یا عدالته‌تا صهلاحهددینی ب تنن دو نمونه‌یان ژ دیرۆکا وی دین قه‌گترین:

یا ئیکتی: جاره‌کی پشتی صهلاحهددین ژ سه‌رکه‌فتنه‌کی زقیری و هاتییه دیمه‌شقی، مه‌زنن دیمه‌شقی رابوو قه‌سه‌ره‌کا مه‌زن و ژته‌هاتی ل خوشترین جهن دیمه‌شقی بو سولطانی سه‌رکه‌فتی ئاماده‌کر دا بو وی بکه‌ته دیاری گاڤا دگه‌هته دیمه‌شقی. صهلاحهددین هات، پشتی وان قه‌سه‌ر نیشا وی دای و وی جوانییا قه‌سری دیتی، ئه‌و ما.. بیته‌کی به‌رن خو داین پاشی گوت: ئه‌م نه‌ یین جهن هوساینه، ئه‌ف خانیه ب کیر وی کهسی نائیت یی داخوازا مرنن بکه‌ت، ئه‌م یین هاتینه قیری ب تنن بو هندی دا خزمه‌تی بکه‌ین. پاشی پشتا خو دا وی قه‌سری و پین رازی نه‌بوو.

مالا صهلاحهددینی خیه‌ته‌ک بو ل سهر پشتا هه‌سپن وی بوو، جهن ئه‌و گه‌هشتبایی لی قه‌ددا.. صهلاحهددینی چو قه‌سه‌ر نه‌بوون ژن بترست و بیژت: نه‌گه‌ر ئه‌ز مرم دین بو کی هیلیم؟

ل بن خیه‌ته‌کی صهلاحهددینی حوکم ل یازده ده‌وله‌تین مه‌ یین قنن گاقن دکر و ئه‌و هنگی راهه‌ستیا هه‌تا دفنا فره‌نسا و ئه‌لمانیا و بریتانیا د گه‌ل یا پاپایی وان ل ناخن بکیشت!

یا دوین: من دقیت وی مالی بو هه‌وه بیژم یی صهلاحهددینی پشتی مرنا خو هیتلای، ئه‌بوو شامه دبیژت: سولطانی چو ملک و عه‌قار پشتی خو نه‌هیتلابوون، رۆژا ئه‌و مری دیناره‌ک و چل و حه‌فت ده‌ره‌هم ب تنن وی هه‌بوون.

نه قهسر، نه باغ و بیستان، نه زهقی و رهز.. ب تنی دینارهک و چل و
حهفت دهرهم! نهفه دهمی نهو مری.. و دهمی هیشتا نهو یی ساخ ههقالی وی
ئبن شهدادی قازی دبیزت: نههاتییه زانین کو صهلاحهددینی جارهکی زهکاتا
فهرض دابت؛ چونکی چو جاران وی هند مال نهبوو زهکات لی بکهفت.

۳- مروهت و دلفرههی و مهردینییا وی:

مروهت و دلفرههییا صهلاحهددینی جهی مهتل پی ئینانی بوو خو ل نک
وان یین صهلاحهددینی شهزی وان دکر، و دهمی نهو بهحسی جیهادا وی دکهین
هندهک نمونهیان ل سهر قی چهندی دی ئینین.

ئبن شهداد دبیزت: مهردینییا وی گههشتبوو حهدهدهکی چو جاران وی
نهدهیلا تشتهک بمینته د خزینهی دا، لهو گهلهک جاران خزینهداران مال ژئی
قهدشارت دا ل دهمی تنهگافییان مهحتل نهبن.

و هندی نهو مرۆقهکی دلساخ بوو وی ری ددا ههمی کهسان کو نهو بچنه
نک وی و گازندهیین خو بو بکهن و ژ بهر قی چهندی دوژمنین وی بهرگهپریانا
کوشتنا وی یا کری، بهلی ههر جار خودی نهو دپاراست.

سهرهاتییا صهلاحهددینی د گهل جیهادی:

صهلاحهددین -وهکی پترییا میچاکین مللهتی خو یی کورد- شیرهکی
دلموکم بوو، نه ترس نه سستی وی نهدناسی، هندی تنهگافی ل سهر مشه بیان
هیزا وی پتر لی دهات، وهکی چیایی کوردستانی یی ناسی بوو، و وهکی
دهشتین وی یی ب ساناهی بوو، هیژ دهمی نهو یی بچویک نهو ل سهر دهستی
بابی خو نهییووی و مامی خو شیرکوی فیری سویاری و عهگیدیی بوو، و
هیشتا ژییی وی نهگههشتیه بیست سالیی ناڤ و دهنگین وی ب زیرهکییی
د ناڤ خهلکی دا بهلاقبون، و ژ بهر زیرهکییا وی مامی وی شیرکوی بو
هاریکاریی نهو د گهل خو بره مصری، و نهوی ب زیرهکییا خو شیا د ههفت

ههشت سالان دا هژماره‌کا مه‌زن ژ فیرس و عه‌گیدان ل دۆر خو کۆم بکه‌ت و دووماهییی بۆ ده‌وله‌تا عوبه‌یدییتین رافزی ل مصری بدانت، و جاره‌کا دی ئالایی سوننه‌تی ل مصری و رۆژئاڤایا وه‌لاتین عه‌ره‌بان بلند بکه‌ت، و ب راستی ئەف کاری صه‌لاحه‌ددینی کری گه‌له‌ک یی کیمتر نه‌بوو ژ وی جیهادا صه‌حابییان کری ده‌می بۆ جارا ئیککی ئەف وه‌لاته‌ ل سه‌ر ده‌وله‌تا ئیسلامی زیده‌کری.

صه‌لاحه‌ددین ل ده‌مه‌کی هات گه‌له‌ک یی جودا نه‌بوو ژ قی ده‌می نوکه‌ ئەم

تیدا دژین:

ئه‌گه‌ر ژ لایی ناڤخۆبی قه‌ ته‌ به‌ری خو دابایی دا بینی ئوممه‌ت -ژ لایی ده‌سه‌لاتدارییی قه‌- وه‌کی رسته‌که‌کا قه‌تیای لی هاتبوو، هه‌ر مۆرکه‌ک بۆ خو ب لایه‌کی قه‌ چووبوو، جیهانا ئیسلامی ل سه‌ر هژماره‌کا نه‌ یا کیم ژ ده‌وله‌ت و ویلايه‌ت و میرنشینان یا لیکڤه‌کری بوو، و ل هه‌ر جهه‌کی که‌سه‌کی حوکم دکر و گه‌له‌ک جاران خو ده‌اڤیته‌ سه‌ر به‌ختی نه‌یارتن ئیسلامی و بازرگانی ب ئاڤا ئیسلامی دکر پیخه‌مه‌ت کو ئەو ده‌ستی هاریکارییی بۆ وی درێژ بکه‌ن دژی حاکمه‌کی دی یی موسلمان.

راستییا ئیسلامی نیزیکی بوو ل به‌ر خه‌لکی ئالۆز بیت، ده‌سته‌کین بیدعه‌چی و خودانین دلچوونان ب ناڤی ئیسلامی خه‌لک ئیخسته‌بونه‌ بن ده‌ستی خو، و ئەو وه‌سا تی دگه‌هاندن کو داخوازکه‌رین دورست بۆ ئیسلامی ئەون.

ژ لایی ده‌رڤه‌یی ژی ئەورۆڤایا دل ب کین و خاچپه‌رتس ب هه‌می قه‌ خو لیکدابوو و ئەو نیزیکی سه‌د سالان بوو ب عییل و عه‌ساکر قه‌ قیت کریوو رۆژئاڤایا جیهانا ئیسلامی، و هژماره‌کا وه‌لات و باژێران ئیخسته‌بونه‌ بن ده‌ستی خو، و قودسا پیروژ ب خو ئیک ژ وان باژێران بوو.

ئه‌ڤه‌ حالی جیهانا ئیسلامی بوو ل سه‌دسالا شه‌شی مشه‌ختی، ده‌می خودی صه‌لاحه‌ددین بۆ ئوممه‌تی هه‌نارتی.. صه‌لاحه‌ددین هات، و گاڤا وی

نوممهت د قى حالى دا ديتى، وى قيا گوهورپننى بکەت، باره کى گران کەفته سەر ملان، راسته ژ باشيا ئىغبالا وى ئەو بوو بەرى وى ب دەمه کى کىم دو شىرتىن دى يىن جيهادى رىک بو وى خوش کرىو، ئەو ژى عمادەددىن و کورپى وى نوورەددىن بوون، بەلى مرن بەرى صەلاحەددىنى گەهسته شان هەردويان، مرنى ئەو برن و بارى وان ژى بو صەلاحەددىنى هيتلا.

ئەف بارى گران ب دورستى ل سىپە و دو ساليىيى کەفتبوو سەر ملين وى دەمى ئەو ل مصرى بوويه وهزير، ل سىپە و دو ساليىيى وى دەست پى کر و ل پىنجى و حەفت ساليىيى دەمى ئەو مرى بارا پتر ژ هيشيىيىن خو يىن مەزن وى ب جهىنابوون، ب تنى دو هيشى نەبن مانە د دلى دا.. هەقالى وى ئبن شەداد دىيىت: ((ل سالا ٥٤٨ - پىشتى زفراندنا قودسى- صەلاحەددىن د خواتر خواستنا لەشکەرى مصرى دەرکەفت، براىيى وى (الملك العادل) سەرلەشکەر بوو، ل باژىرى عمسقلانى مە خاترا خواستنا لەشکەرى کر، صەلاحەددىنى قيا د بەر لىقا دەريايى را بزقرت و بو سەح و سويان خو نىزىكى عەككايى بکەت، کو هنگى د دەستى خاچپەرتسان دا بوو، و هنگى دەم زقستان بوو و رىک يا ب سلامەتى نەبوو، مە گوئى: يا باش نينه ئەم د قى رىكى را بچين، بەلى وى گوھى خو ئەدا مە و دا رى.. دەمه کى ئەز و ئەو يى دچين ئەو ل من زقرى و گوئ: بو تە بىزم کانى چ د دلى من داىه؟ من گوئى: بەلى.. وى گوئ: چى گاڤا من کنارى دەريايى (ساحل) هەمى ستاند، ئەز دى ولاتى ل سەر هەندەکان لىکفەکەم و دى وهصهتا خو کەم و خاترا خو خوازم و دەمه دەريايى و ب دوىڤ وان دا چم و هندی عەرد هەيه دى چم حەتا کافره کى ل سەر پويى عەردى نەهيلم يان ئەز بمرم..)).

ئەفە ئىک.. يا دوى: (ئبن شەدادى) گوئ: ((پاشى صەلاحەددىنى گوئە من: ئەز دى پسياره کى ژ تە کەم کىژ مرن ژ هەمىيان بلندتر و شەرىفتەر؟ من

گوتن: مرنا د ریکا خودی دا، وی گوت: مهسه له ههمی نهوه من دقتت ب مرنا بلندتر و شهرقتر نهز بمرم))، نهغه هیقییا وی یا دوی بوو.

نهو چهپه ری صه لاهه ددینی جهاد تیدا کری چهپه ره کی به رفره ه بوو، نه لایه کی ب تنی بوو، و نه جهه کی ب تنی ژی، د گهل خاچه رتسان بوو، د گهل رافزیان بوو، د گهل نیسماعیلیان بوو، د گهل بیدعه چییان بوو..

ل وهلاتی مصری بوو، ل فلسطینی بوو، ل شامی بوو، ل جزیری بوو، ل کوردستانی بوو.. و رۆژا صه لاهه ددین مری مهمله که ته کا ئیکگری ل بن ئالایی سونهت و جهماعه تی دورستکر، نهو ژ قان وهلاتان ههمییا پیک دهات: مصر، یهمن، رۆژه لاتا تونسی، کناری ده ریایی ل ژورییا نه فرقییا، شام ب همر پینج دهوله تین خو یین نوکه شه هندهک دهقه ر ژ فلسطینی تی نهبن، د گهل گهلهک دهقهرین کوردستانی ژی، نهغه نهو مهمله که ته یا دیرۆکشانان پشتی هنگی گوتیی: دهوله تا نهییووبییان.

نهگهرین سرکهفتنا صه لاهه ددینی:

نهو ژی ب کورتی نهغه نه:

۱- چونکی صه لاهه ددین مرۆقی خودی بوو:

بهری نوکه مه بهحسی قی چهندی کر، و مه ناشکه را کربو کو ده می دبوو شهر بهری صه لاهه ددینی بهس دما ل لایه کی.. لایه خودی، و وی داخوازا سرکهفتنی ژ خودی ب تنی دکر، و بهری هنگی ل به رفره هییی وی خودی دناسی و دینی وی ب سر دئیخست لهو ل تهنگا قییی خودی د ههوارا وی دهات و نهو ب سر دئیخست.

۲- ب کارئینانا ریکتین سرکهفتنی:

پشتی صه لاهه ددینی ب دورستی خو هیلایه ب هیقییا خودی شه و سرکهفتن ژ وی ب تنی خواستی، وی خه مه کا خه م ژ ناماده کرن و ب کارئینانا

پښکتن سهرکهفتنی ژى خوار، لمشکهړه کي موکم ناماده کر، پويته ب مهسه لا پيدا کرنا چه کی کر، و لايي (تعبني) ژى ژ بير نه کر، مروقتين زانا کر نه د ناڅ لمشکهړى دا؛ دا جيهادي ل بهر وان شرين کمن و ديني نيشا وان بدهن و نقيتري ل بهرا وان بکمن.

صه لاهه د ديني لمشکهړي خو ل سهر سي پشکان ليکفه کړبوو:

- لمشکهړي سولطاني: و نهڅ لمشکهړه هه مي -يان بارا پتر- ژ کوردان پتيک دهات، و نهو هه ردهم د گهل صه لاهه د ديني بوون و چو بيتنه دان بو وان نه بوو.

- لمشکهړي ميران: و نهڅ لمشکهړه نهو بوو يي د گهل وان ميران بيتن صه لاهه د ديني راکرين، ل ده قهرتن جودا جودا بوو، و ههر جاره کا سولطان هه وچه بيايي دهنارته ب دويڅ را.

- لمشکهړي (موتهمووع): و نهغه نهو جيهادکهر بوون بيتن ل ده مي شهر و تنگاييان خو دگهانده لمشکهړي سولطاني.

و صه لاهه د ديني پويته ب چيکرنا چه کی و مين و مهنجه نيقان ژى دکر، و وي ميره ک ب ناڅي (ميري ده رايي) دانابوو کاري وي نهو بوو سهرکيشيا (سطلولي) نيسلامي يي به حري دکر.

۳- صه لاهه د ديني ريزين موسلمانان کر نه نيک و دوبه رهي و ژيکفه بوون ژ ناڅه را وان راکر و نهو هه مي ل بن نالايي نيسلامي کومکرن، و ههر جاره کا موسلمان ل دور نيسلاما دورست کوم ببن و ببنه نيک دهست و نيک دل کهسه ک نه شيت خو ل بهر بگرت.

۴- نارمانجا صه لاهه د ديني ژ هه مي جيهادا خو بلندکرنا ديني خودي بوو و چو ددي نه، صه لاهه د ديني بو چو گازي بيتن بهر تهنگ گزي نه دکر، و نارمانجا وي ب سهرتي خستنا چو گازي بيتن جاهلي ژي نه بوو، ههر وه لاته کي مروقه کی سهرتي

خو بۆ خودی لی چه ماندبا وه لاتی صهلاحه ددینی بوو، و هر جههکتی بانگت خودی لی هاتبا بلندکرن جهتی صهلاحه ددینی بوو.

۵- صهلاحه ددینی مهسه لا نازادکرنه وه لاتی ئیسلامی کریو مهسه له کا خوری ئیسلامی، مهسه له نه مهسه له کا نشتیمانی بوو، نه یا هریمی بوو، نه یا نه ته وه یی بوو، مهسه له مهسه لا ئیسلامی و جاهلیه تی بوو، لهو د چه په ری صهلاحه ددینی دا کورد هه بوون، عه ره ب هه بوون، تورک هه بوون، فارس هه بوون، و د چه په ری به رانه ر ژی دا کافرین عه ره ب هه بوون، رومی هه بوون، فرهنسی هه بوون، ئه لمانی و ئنگلیز هه بوون. شه ر ل بن ناخی بلندکرنه ئالایئ ئیسلامی دهاته کرن، و ژ بلی قی ناخی جیهانا ئیسلامی چو ناخ و نیشانی دی یئین جاهلی نه دناسین، یان ب ته عبیره کا دی (ئستیراد) نه کریوون.

صهلاحه ددین.. و خاچه په ریس:

چارهکتی مه زنی باژیری (که رهکتی) یئ فه له، ئه وی دگوتنی: (ئه رناط)، پی په یمانا شه ر راهه ستاندنی دانا و هیرش دا سه ر کاروانهکتی موسلمانان، پشتی زه لام ئیخسیرکین و به ری ده ست ب کوشتنا وان بکه ت هنده ک گوتننن سه قه ت د ده ر حه قا ئیسلامی دا گوتن و گۆته ئیخسیران: پا دی بلا موحه ممه د بیت هه وه ژ ده ستین من بینته ده ر.

ئه رناطی په یمان شکاند و ئه زمانی خو درتۆکر!

سوحبه ت گه هشته صهلاحه ددینی، ئه و گه له ک تیکچوو و سوژ دا ده رسه کا وه سا نیشا ئه رناطی بده ت ئه و چو جارن ئه و ژ بیر نه که ت.. ئه ف گوتنا ئه رناطی ل سالا (۵۸۲) ئی مشه ختی هاتبوو کرن، ئینا صهلاحه ددین رابوو کاری له شکه ری خو کر و قی جاری کره دلی خو قودستی ژ پیسییا خاچه په ريسان پاقر بکه ت، ل هه یقا چاری ژ سالا دی (سالا ۵۸۳) صهلاحه ددین ده رکه فت.. و ئه و بوو د قی ده رکه فتنی دا شه ری حطیننی چیبوو و صهلاحه ددین تیدا ب سه رکه فت، و پشتی شه ری ئه رناط ب ئیخسیری که فته ده ستی موسلمانان،

هنده كان ٺهو ٺينا نڪ صه لاهه دديني، صه لاهه دديني گوتی: ٺه ٺرو ٺهز پيش
موحه ممهدی ٺه دي ته کوژم... و شيرهک ل ستويی وی دا.

ل سالا (٤٩٢) ٺي مشهختی ده می ٺاچپه ريسان باژيري قودسی ٺ دهستی
موسلمانان ٺينيه دهري ديروکٺان دبيژن: وان هفتی هزار موسلمان کوشتن. و
دهمی صه لاهه ددینی ل سالا (٥٨٣) ٺي مشهختی قودس ٺ دهستين وان ٺينيه
دهر موسلمانان ب رهنگه کي وهسا سه ره دهري د گهل وان داگير که ران کر
ديروکٺانين وان ب خو هتا ٺه ٺرو ٺي خو مه جوور دبيين کو ب باشی به حسنی
وي بکن ده می موقاره ني د گهل خو دکمن!

دهمی صه لاهه ددین هاتيه د قودسی دا وی بريار دا چل روژان ري بو
فهلين قودسی بيته ٺه کرن؛ دا هه چيبي بٺيت ب تهاهی و سه ره هستی ده رکه ٺت
و بچته وی جهی يی وی بٺيت، و وی بريار دا همر زه لامهک دهه ديناران پيش
خو ٺه بدهت و همر ٺنکهک پينج ديناران، و همر بچويکهک دو ديناران بدهت دا
ري بو بيته ٺه کرن، و يی ٺي بدهلی نه دهت دي ٺيته ٺيخسير کرن، و همر چهنده
صه لاهه ددین و ٺاچپه ريس ل سه ٺي بهندي پيک هاتن ٺي بهلی ده می بوويه
دورا ب جهينانا ٺي بهندي صه لاهه ددینی هيشتا پتر دلوانی ب وان بر، ده می
وی ديتی گه لهک که سين لاواز و پير و بي خودان د ناٺ فهلان دا هه نه وی
بريار دا روژه کا تايبهت بو ٺان رهنگه مروٺان بيته ده سنيشان کرن و پاره و دهوار
ل سه وان بيته ليکٺه کرن دا ب رحه تی و تهاهی ٺهو بچن.

ل قودسی په تريکه کي فهله هه بوو، ماله کي زنده وی هه بوو، ده می ٺهو
ٺ باژيري ده رکه فتی وی مالی خو هه می د گهل خو بر، و هندي فه قيرين فهلان
ٺي خواست کو ٺهو پيش وان ٺه پاران بدهت ٺهو ل بهر نه هات و پاره پيش
ٺيکی ٺه نه دان، هنده کان گوته صه لاهه ددینی: ٺه ري بوچی ٺه پارتين وی ٺي
ناستينين و بدهينه موسلمانان؟ صه لاهه ددینی گوت: ٺ دهه ديناران پيٺه تر ٺهز
تشته کی ٺي ناستينم، و ٺهز قهت غهدري لي ناکه م.

دیرۆکفانی رۆژئاقایی (ستانلی بۆل) دبیترت: مهسهله گههسته هندئ سولطانهکئ موسلمان دهسهک د قهنجی و خیرئ دا، دا پهتربکهکئ مهسیحئ. گهلهک فهله ژ قودسئ دهکهفتن و ب لایئ نهنطاکیا یئ قه چوون، و نهو هنگی د دهستئ خاچهرتسان دا بوو، و تشتئ غهریب نهو بوو مهزنئ نهنطاکیا یئ یئ فهله قهبول نهکر نهو فهله بمیننه ل جهئ وی، لهو نهو فهله نهچاربوون چوونه باژتیرتن موسلمانان، و موسلمانان ب سنگهکئ فرهه قه پیشوازی ل وان کر.

رۆژا سهلاحهددین ب سهکهفتی ب قئ رهنگی سهرهدهری د گهل خاچهرتسان کر، و رۆژا نهو شیاینه موسلمانان وان ل وی جهئ نهو دبیترن مهسیحئ ئالایئ ناشتیئ لئ بلند کریوو، ههفتئ هزار موسلمان کوشتن، و هندهک ب ساخئ سوتن!

سهلاحهددینی چ پیشکیش کریه؟

ئهقرۆ -مخابن- هندهک کس د ناڤ مه دا ههنه دهمن بهحسئ قههرهمانئ ئیسلامئ سهلاحهددینی دئیتهکرن لهشئ وان گران دبت و دبیترن: ما وی چ بۆ مه کریه؟ ب راستی دیرۆک باشترین شاهده ل سهر هندئ کو سهلاحهددین ئیک ژ (موجهددین) سهدهسالا شمشئ مشهختی بوو، و نهگهر سهلاحهددینی بۆ قئ ئوممهتئ تشتهک نهکرت ژ بلی هندئ کو وی رووحا جیهادی د دلین موسلمانان دا ساخکری نهو بهسی ویه.. نهوی دیرۆکا سهلاحهددینی بخوینت باش دئ زانت کانئ قئ سهکیشئ مهزن چ کریه، ل قئیرئ نه ب کورتی ئیشارهتئ دئ دهینه هندهک ژ وان (ئصلحاتان) یین وی کرین.

۱- ژ لایئ دینی و عهقیدئ قه:

ئارمانجا سهلاحهددینی یا سهرهکی نهو بوو بیر و باوهرتن موسلمانان دورست بکهت و وان بیدعه و خرابییتن د ناڤ وان دا پهیدا بووین نههیلت، و

هەر ژ بهر قئی چهندي بیدعهچیان پتر ژ جارهکی بهرگهپایانا کوشتنا وی کر، و
حهتا نهقرۆ ژی هندهک دهستهکین بیدعهچی و سهرداچووی لی دگهپیتن ناقتی
سهلاحهددینی د چاقین خهلکی دا کریت بکهمن و دهوری وی کیم بکهمن.

سهلاحهددینی دهمی جهی پی خو ل مصری کری بهری ههر تشتهکی وی
خهبات کر مهنهجهی سونهتی جارهکا دی ساخ بکهتهقه پشتی کو ب دهستین
عوبهیدییان هاتییه مراندن، مهدرهسه شهکرن و بریار دا بانگ ب دورستی
بیتهدان، مهزهبهی رافزییان یی بی بنیات ژ مهیدانی راکر و ل شوینی مهزهبهی
سونی - و ب تایهتی مهزهبهی شافعی - بهلا فکر.

دهمی سهلاحهددین ب پاقرکنا مصری ژ بیدعهپیتن عهقاندی رابووی وی
دیت عوبهیدیپیتن رافزی گهلهک بیدعه پیتن ساخکرن و د ناخ خهلکی دا
بهلا فکرین وهکی: گپراناناههنگان ب هلکهفتنا بوونا پیغهمهبری - سلاخ لی
بن-، و دانانا دیوانتین شینییی ل رۆژا عاشورائی، و ساخکرن رۆژا نهورۆزی..
و گهلهکین دی. گاڤا حوکم کهفتییه دهستی سهلاحهددینی وی نهف بیدعهیه
هممی راکرن، و موسلمان ب دورستی ل رامانا (وهلائتی و بهرائتی) هشیارکرن؛
دا نهو پشتهشانیا دیندورژمنان نهکهن، و هندی ژئی هاتی وی مروقیین زانا
ل وهلاتی زیدهکرن وهاریکارییا وان کر دا نهو خهلکی ل راستییا دینی ناگهدار
بکهمن و بهری وان بدهنه حهقییی و رامانین نیسلاما دورست د دلین وان دا نوی
بکهنهقه.

۲- ژ لایی جفاکی شه:

تشتی ژ هممیان بهرچاقتر یی سهلاحهددین د جفاکا خو دا پی رابووی نهو
بوو: نهو شیا خاخی و سستییی ل نک خهلکی نههیلت و ل شوینی جفاکهکا
مجد و حدژتکههر بوو کاری پهیدا کهت نهخاسم نهگهر نهو کار جیهادا د پیکا
خودی دا بت، و نهو ب خو د قی لایی دا باشتترین نمونه بوو ل سهر قئی
چهندي، خو دهمی نساخییا مرنی ژی ب سهر وی دا هاتی وی هزر دکر کانی

پشتی ئهو ساخ دبت دئ قهستا كيژ دهقهرئ كهت بؤ جيهادئ، و وي دان و ستانندن د قئ مهسلي دا د گهل ههقالتين خو دكر، و دووماهيبي وي برپار دا گاڤا ژ نساخيبي رابوو قهستا وهلاتئ رومئ بكهت، و ژ بهر قئ حمؤتكرنا وي يا بؤ جيهادئ قازيبي وي برپار دا شيرئ وي د گهل وي بكهنه د قهبرى دا! صهلاحهدديني ب رهنگهكي (عهملي) و بهرچاڤ جقاكا خو ل سهر رهوشتين باش پهروهردهكرن، وي ئهو فيري تشتئ مجد كرن و ژ كارتن نه ژ همؤي دانه پاش.

صهلاحهدديني خويك و باج ژ سهر خهلكي راكرن، دادئ و عهدالتهت بهلاڤكر و لي گهريا ههردهم ريزتن موسلمانان ئيكگرتي بهيلت و وان كاران نهكهت يين دلرهشي و نهقيان پئ د نساڤ خهلكي دا بهلاڤ بيت، و ژ بهر قئ چهندي صهلاحهددين لي دگهريا مروؤقئ ب كيهرهاتي دكره بهرپرس و كار دئخسته د دهستي دا و شيرهت لي دكر كو دلي خهلكي نههيلت و زورداريبي ل كسئ نهكهت. ب قئ رهنگي صهلاحهددين شيا جقاكا خو پاقر بكهت.

۳- ژ لايي فيركرن و زانيني قه:

صهلاحهدديني خهمهكا خهم ژ قئ لايي ژئ دخوار، و بهسي وييه بئزين ههر جههكي ئهو چووبايي وي مهدرهسهكا مهزن ددانايي، بؤ نمونه: (مهدرهسا صالحيي) ئهوا صهلاحهدديني ب مالي خو ئاڤاكري، ئيك ژ مهزنترين مهدرهستين ديمهشقي بوو، ئاڤاهييهكي بهرفرهه بوو، ب رهخ قه جهئ نان پئريبي و سهر شويشتني و چهند دكانهك ژئ چيكرن.

پشتي قهكرنا باژيري قودسئ ل سالا (۵۸۳) ئيكهمين كار ئهو پئ رابووي ئهو بوو وي مهدرهسهك ئاڤاكر؛ دا دهريتن شريعهتي لي بيته خواندن، و ههر چهنده صهلاحهددين -وهكي بارا پتر ژ كوردان- ل سهر مهزههبي ئيمامي شافعي بوو -خودئ ژئ رازي بت- بهلي وه نهبت بيته هزركرن كو ئهو مهزههبييهكي (موتهعهصب) بوو، نهخير! و باشتين دهليل ل سهر قئ چهندي ئهو بوو وي

ل سال ۵۷۲ مەدرەسەك ب نائى (مەدرەسا سيوفى) بۆ خواندنا مەزھەبىي
ھەنەفى قەكر، ھەر وەسا وى بربار دا ھەر چار مەزھەبىي سونىيان ل مەدرەستىن
مىصرى و شامى بىنە خواندن، و بۆ قى ئارمانجى وى فەرمان دا زانايىن ھەر
چار مەزھەبان ل قان مەدرەسان بىنە دانان؛ دا بەرىق فەقىيان ژ تەعەصوبيا
كۆرە بىتە وەرگىپان و ھزرا وان باش بەرفرەھ بت و ئەف چەندە ئىك ژ مەزنتىن
ئىصلاحاتىن صەلاھەددىنى بوو د لايىق فىركرن و زانىنى دا.

د گەل (تەشجىعا) صەلاھەددىنى بۆ دانەخواندنا گەلەك مەزھەبان
ل مەدرەسان بىتى تەعەصوب، بەلىق وى قەت رىق نەددا مەزھەبىي پويچ و
پەلاچە ل مەدرەسە و مزگەفتان بىنە خواندن، و ژ لايەكى دى قە وى
پشتەقانىيەكا مەزن بۆ نقيسىن و بەلاقكرنا كىتبان دكر، و چىكرنا ھندەك
كارخانەيىن كاغەزى ل سەر دەمى صەلاھەددىنى باشتىن نمونەيە ل سەر
پشتەقانىيا وى بۆ زانىنى.

۴- ژ لايىق ئابۆرى و پىشەيى قە:

دادىيا صەلاھەددىنى يا كو مە بەھس ژى كرى كارەكى باش د خۆشكرنا
لايىق ئابۆرى يىق جقاكى دا ھەبوو، نەخاسم پشتى وى خويك و باج و گومرگ
ژ سەر بازركان و ھەجىيان پاكربن، و مالىق دەولەتى ل سەر مروقتىن پىتقى
بەلاقكرى.

صەلاھەددىنى پويىتە ب چاندن و چىكرنا جۆ و سكران و گەھاندنا ئاقى بۆ
جەپىن چاندنى كرى، و مەخسەدا وى ب قى چەندىق ئەو بوو ئەو مللەتى ژ برسى
پزگار بكتە دا ھەردەم بۆ بەرەقانىيا ژ دىن و وەلاتى يىق ئامادە بت.

سويك و بازار ل سەردەمى صەلاھەددىنى گەلەك ب پەواج كەفتبون و
ئىكبوونا وان ھەمى وەلاتان ل بن دەستى صەلاھەددىنى و دويركرنا خەطەرا
صەلىبىيان كار د قى چەندىق دا ھەبوو، و دەرگەھى بازركانىيا ھەقشك

د ناقبهرا مصری و هندهک وهلاتین ئورویپیان دا، وهکی ئیطالبالیی هاته شهکرن،
و قی چهندي مفایهکی باش گههانده جفاکا موسلمانان.

ل باژیری طهرا بلسا شامی ل سهر ده می صهلاحه ددینی کارخانهیهکا
چیکرنا کاغهزی هاتبوو دانان، و دویر نینه ئهو کارخانهیا کاغهزی ئهوا ل سالا
(۵۸۵) مشهختی (بهرا نیهه ۱۱۸۹ زایینی) هاتییه دانان، کو دئیتته هژمارتن
ئیکه مین کارخانهیا کاغهزی ل وهلاتهکی ئوروی دئیتته دانان، دویر نینه ل بهر
قی کارخانهیا طهرا بلسی هاتبته چیکرن. و دئیتته زانین کو پشتی صهلاحه ددینی
ب نیزیکی چارسده سالان ئنگلستانئ ژ نوی چیکرنا کاغهزی زانی. و ژ بلی
چیکرنا کاغهزی گهلهک پیشه یین دی ژی ل سهر ده می صهلاحه ددینی
پیشکه فتهبون وهکی: چیکرنا چهکی و جلکان و شوبشی و گه می و پاپوران..

ل دووماهییی:

ل دووماهییی مهسهلهکا فهر ههیه پیتقییه بهحس، ژئ بکهین، ئهو ژی
ئهقهیه: نوکه گهلهک موسلمان ههنه ده می واقعی مه یی ئهقرۆ دبیین
ژ دلسوزیا خو دبیتزن: ئهم موسلمان ئهقرۆ دبیتقی سه رکیشهکی وهکی
صهلاحه ددینینه دا جارهکا دی سهر فه رازیا مه بزقرینتهقه و قی واقعی
بگوهورت.. ئهقان رهنگه کهسان هه می هزرا وان ئهوه مه موسلمانان ئهقرۆ
گرفتاریا سه رکیشیی ههیه.

د گهل کو ده وری سه رکیشیی د هشیارکرنا مللهتی دا نائیتته ژ بیرکرن
بهلی یا ژ من فه مه گرفتاریا ئوممهتی - بهری یا سه رکیشیی - ههیه، و ههر
رۆژهکا ئوممهت پهیدا بو سه رکیش ب خو ژ جهرگی وئ دئ پهیدا بت، و دوژمن
قی چهندي باش دزان لهو ههردهم ئهو سرنجین بهنجکرنی ل زهندکا ئوممهتی
ددهن.

سه رکیش نه ژ عسمانی دئیتته خواری و نه ژ بن ناخی دهردکهفت، ژ ناخ
مللهتی رادبت و دهستی مللهتی دگرت و مللهته وی پیشقه دبهت، و مللهت

ئەگەر يى مرى بت چو سەركىشىن زىندى ژ ناڧ رانابن.. ئەو مللەتى
صەلاھەددىن ژ ناڧ رابووى مللەتەك بوول سەرفەرازیيى دگەريا، و
ب دويشەلانكى و سەرشۆپىيى رازى نەدبوو، ئىسلام دڧيا، و بو ئىسلامى دڧيا،
و د ئىسلامى دگەھشت، ئەگەر نە صەلاھەددىن نەدشيا مرییان زىندى بگەت و
شەران پى بدەتەکرن.

سلاڧ ل صەلاھەددىنى بت رۆژا بووى، و رۆژا خو کریه ئىک ژ مروڧتىن
خودى، و رۆژا دفنا خاچپەرتس و بیدعەچییان ل ناخى کیشای، و رۆژا پشتا خو
دايه دنیایى و قەستا ناخەتتى کرى: ﴿فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾﴾
(القمر: ٥٥).

نه و زانايي مه زنيڼ د هوله تي فروتین عززي کوري عه بدسه لامي

خوانده قانين هيتا: شي جاري باش کاري خو بکمن؛ چونکي مه ل بهره
قهستا ديوانا سولطانه کي بکمين، بي گومان نيکه مين پسيارا نوکه دئته کرن
نه قهيه: نوري نهو سولطاني نه م بهس ژي دکين کييه؟ و حوکم ل کيژ وه لاتي
کرييه؟

بهلي.. له زي نه کمن! نهو سولطاني نه م دئ نوکه بهر پهري وي ژ ناڅ
دهفته را ديروکي قه کين، فرمانداري ل نيک بوهوستي ژي ژ عه ردي نه کرييه،
روژا وي شي اي مالا خو ژ مصری بارکعت وي مالا خو همي ل سهر پستا
دهواره کي کر، و روژا مري سولطاني مصري گوت: ژ نوي پستا من راست بو،
نه گهر شي هه زکريا و داخواز ژ خه لکي کريا سه لته نه تا من دا ژ من ستينت.

مروقه کي ب تني بو، چو د دهستان دا نه بو، بهلي ده مي وي ناخفته نک
گوتبا هر ژ خه ليفه ي بگره و هتا يي ژ هه مييان کيمتر ژ زه لامين دهوله تي
نيکي بسته نه دکر پي ل گوتنا وي بدانت.. د ديروکا دنيايي دا هه مييي دا هه وه
خواندييه، يان گوهد لي بوويه مروقه کي بي ده سه هلات رابت چنگلي مير و
مه زنيڼ دهوله تي بگرت و ببه ته بازاري و گزي بکعت: کي دئ شي عه بدی
ژ من کرت! پاشي وان پاران ببه ته فده قيران؟

د ديروکا دنيايي هه مييي دا نه ف تشته ته جاره کي ب تني يي چيوي،
نهو ژي ب ده ستين مه موسلمانان، نوممه تا موحه ممدی.. نهی ديروک، نهی
مروقيني، شي تشتي باش بزانه!

ل دیوانا سولطانی زانایان:

ئەو سولطانی مە ل بەرە قی جاری قەستا دیوانا وی بکەین سولطانی زانایان (عزەددینی کوری عەبدسەلامیە).

ل سالا (۵۷۷)ی مشەختی، ل وی دەمی بنەمالا ئەییووبیان فەرمانداری ل ولاتی شامی دکر، زانایی ناقدار عزەددین عەبدلعەزیزی کوری عەبدسەلامی ئەوی ب ناخی (ئەلعزی) دئیتە ناسین هاتبوو سەر دنیایی، د ناڤ بنەمالەکا هەژار دا هاتە ب خودانکر، ل دەسپێکی وەکی هەر زارۆکەکی دی یی وی دەمی، و ل وی جەبی، هاتە ب خودانکر هەتا بوویە نیڤ زەلام، ل شەڤەکی ئەو ل مرگەفتا ئومەوی ل دیمەشقی یی نڤستی بوو مرۆڤەک هاتە خەونی گۆتی: ما چاواپە ئەگەر تو دەست ب وەرگرتنا زانینی بکە؟

دەمی ئەو هشیاریوی وی هزرتن خۆ د قی گۆتی دا کرن، و پسیار ژ خۆ کر: دیسا ما چاواپە ئەگەر ئەز دەست ب خواندن و نڤیسینی بکەم؟ راستە ئەو بووبوو نیڤ زەلام و هیشتا یی نەزان بوو، بەلی ما چ قەیدیە ئەگەر ئەو قەستا زانایان بکەت و ریکا وان بگرت؟

دەسپێکا وی و زانینی ئەڤە بوو!

ئەو رابوو دەست ب وەرگرتنا زانینی کر، و قەستا مرگەفت و مەدرەستین دینی کر، و هنگی راوەستا هەتا ناڤ و دەنگین وی ل ولاتی شامی هەمییی بەلاقبووین، و زانایین شامی هەمییان ئعتراف ب زیرەکیا وی کری و ئەو ب پێش خۆ ئیخستی و دووماهییی ناسناقی: سولطانی زانایان ل سەر دانای.

ئیمام عززی کوری عەبدسەلامی هنگی بوو سولطانی زانایان پۆژا وی ب دورستی حەقی زانینا خۆ دایی، و مرۆڤی زانا هنگی دی یی ژ هەژنی بست د گەل زانایان بیتە دانان، گاڤا زانینا وی دنیا ژ دلێ وی ئینادەر و ژ ترسا خودی تژی کر، قیجا وە لی بیت خوشیا دنیایی، و کورسیکین بلند، و پارە، و

ههقالینینیا مهزنان، بهری وی ژ گوتنا حهقییی نهدهته پاش.. راسته زانایی دورست و زانایی نه دورست ههردو رۆناهییی ژ ئیک ژئدهری وهردگرن، بهلی ژ بیر نهکمن ده مئ چاقئ رۆژئ ل شویشهکا زهلال و پرتهکا دهپی ددهت وهکی ئیک نینه، شویشه رۆناهییی دستینت و رۆناهییی دزقینت، بهلی پرتا دهپی رۆناهییی دستینت دا بۆ خه لکی دیار بکهت کو ئهو ده پهکی رهق و هشکه!

زانایی دورست کتیبین شریعتی دخوینت و هزرین خو د خودانی شریعتی دا دکهت، بهلی زانایی نه دورست گاڤا کتیبین شریعتی دخوینت خودانی شریعتی ژ بیرا خو دبهت، لهو دئ بینی زکی ئیک ژ وان وهکی ناشی هیرانییه بهری ههه تشتهکی دینی خه لکی دهیترت، پاشی دنیا یا وان.

عززی کورئ عهبدسه لامی ل سهه دهستئ هندهک زانایی دورست یین وهکی (ئبن عساکری) هاتبوو پهروه رده کرن، و ئهو ژ وان فیری هندئ بوو کو ههچیی خودئ بو خو هلبژرت و د خه ما وی نه خوشیی نهبت یا د ریکا وی دا دئته سهه ری، خودئ سهه ری وی دئ ب سهه هه مییان ئیخت.. جارهکی د ناقبهه را وی و (الملك الأشرف) ئه یووی دا هه قریهک ل دۆر مهسه لهکا علمی چیبوو، شیخ لیقه نه بوو، ئینا مه لکی بریار دا کو چی نابت ئهو چو فه توایان بدهت، و چی نابت کهس پساران ژئ بکهت، و دقیت ئهو ل مالا خو پروینت و ژ مزگه فتی پیقه تر - بو نقیژئ- ئهو نه چته چو جهین دی، یه عنی: (اقامه جبریه) دانا سهه ..

پشتی ده مهکی سوچهت ل باژیری به لاقبوو، هندهک زانا چوونه نک مه لکی و داخواز ژئ کر ئهو ل قئ بریارا خو لیقه بیت، مه لکی ب گوتنا وان کر.. و عهده تین زانایانه گاڤا بهری وان ما ل خودئ دلین وان د گهل ئیک پاقر دهن و پشتا ئیک و دو دگرن، و هنگی چو مه لک خو ل بهر هیزا وان ناگرن.

پشتی ده مهکی مه لک نساخبوو، ئینا کهسهک هه نارهت نک شیخی و گوتی: بیژئ بلا گه رده نا من ئازا بکهت، شیخی گوته قاصدی: بیژئ ژ میژه من

گهردهنا وی یا نازاگری، عهدهتی منه ههر شەف ئەز گهردهنا خەلکی هەمیپین نازا دکەم پاشی ئەز دنقم؛ دا حەقی من ل سەر کەسی نەمینت.

بەلێ.. ئەقەیه مەزنییا مرۆقتین خودی، بەری بنقن ئەو نەقیانا کەسی ناھیلنە د دلین خو دا، لەو دەمی سپیدی ئەو ژ خەوی رادبن رۆناھییا دلین وان گەشاتیپ ل سەر دیمین وان ناشکەرا دکەت.

قازیپ شامی.. و مەلکی ئەییووی:

شیخ عززی کورئ عەبدسەلامی قازیپ شامی بوو، و مەزنی زانایین دیمەشقی بوو، ل سالا ۶۳۸ مەشەختی ل ناڤهرا مەلکی شامی ئیسماعیلی ئەییووی و مەلکی مصری نەجمەددینی ئەییووی نەخۆش بوو، دوژمناتییا وان گەهشە هندی مەلکی شامی گەلەک جە ژ وان جەپین باپیری وی صەلاحەددینی ب خوینا موسلمانان ژ دەستین خاچەرێسان ئیناینەدەر وی دوبارە ل وان زفراندن، و (صولحەک) د گەل گرتدا، و داخواز ژ وان کر ئەو هاریکارییا وی دژی ئەییوویپین مصری بکەن، و ل دویف بناخەپین قی صولحی خاچەرێسان حەق هەبوو بینه ناڤ وەلاتی موسلمانان و ب سەر بەستی بێن و بچن، و وەسا چیبوو دەمەکی هەندەک ژ لەشکەری خاچەرێسان هاتنە شامی دا چەکی بو خو ژ بازاری بکرن. هەلووستی شیخ عززەددینی ژ قی چەندی چ بوو؟

چونکی سەیدا قازیپ شامی بوو بەری خەلکی هەمیپین ما ل دەقی وی کانئ ئەو دئ چ بیژت؟ یان دئ چ فتوایی دەت؟

وئ گاقتی مەلکی شامی ئیسماعیلی ئەییووی ژ دەرڤە شامی بوو.. خەلکی پسار ژ شیخی کر کانئ حوکمی شریعەتی د وی کەسی دا چیه یی چەکی بفرۆشته صەلیبیان؟

قازی فتوا دا کو چئ نابت بو مرۆقی موسلمان کو کرین و فرۆتنا چەکی د گەل خاچەرێسان بکەت؛ چونکی ئەو قی چەکی دئ د شەری مصریان دا

ب کار ئینن. . . وهکی ئاگری دهمی بهردبته پویشی فهتوایا شیخی وهسا د ناڤ
 خه لکی دا به لاقبوو، خه لکی دیمه شقی هه می مانه ل هیقییا رۆژا نهینیی کانئ
 سولطانی وان یی بن تاج عززه ددینی کورئ عه بدسه لامی دئ چ هه لویستی
 سیاسی ژ صلحا سولطانی شامی وهرگرت، ل رۆژا نهینیی مزگه فتا ئومه وی
 ژ مرۆفان تژیوو، سولطان هیشتا نه زقری بوو شامی، سهیدا ب سهر مینه برئ
 کهفت، عه دهت بوو هنگی مه لایی ل دووماهییا خوتبی ناڤی سولطانی دینا و
 دوعا بو دکرن، و ئەف چهنده نیشانا وه لانا مه لایی بوو بو سولطانی، بهرئ
 خه لکی ما ل دهقی شیخی کانئ وهکی هه ر جار دئ ناڤی سولطانی ئینت یان
 نه، چونکی ئەگه ر وی ناڤی سولطانی نه ئینا، مه عنا ئەو ئعترافی
 ب سولطانییا وی ناکهت!

گافا شیخ گه هشتیه دووماهییا خوتبی شوینا کو ئەو ناڤی سولطانی
 بینت و دوعایی بو وی بکهت وی دهستین خو سه رئه فراز کرن و گوټ: (ئه ی
 خودا! تو ریکه کی بو قئی ئومه تی ببینه وه لییتن ته پی سه رفه راز بهن و
 دوژمنین ته پی سه رشو ربین)) و شیخ ژ سهر مینه برئ هاته خوار.

سوجهت وهسا ل باژیری به لاقبوو کو سولطانی زانایان عززه ددینی کورئ
 عه بدسه لامی سولطان ئیخست و ئیدی ئعترافی پی ناکهت، بهری ته ختی
 سولطانی ب قئی فهتوایا شیخی بهرثیت وی ب لهز خو ب دیمه شقی را
 گه هاند، پشتی ئەو گه هشتیه دیمه شقی ئیکسه ر وی بریار دا هه می مه نصبتن
 عززه ددینی کورئ عه بدسه لامی یین ره سمی ژئ بیته ستاندن، و ژ بهر قی
 هه لویستی وی ئەو د مالا وی دا بیته گرتن، و ل بن (اقامه جبریه) بیته دانان.
 پشتی هه یامه کی هژماره کا زانا و ماقولیتن باژیری چوونه نک سولطانی
 و داخواز ژئ کر ئەو سهیدای بهردهت بهری کهریا خه لکی بهرئ وان بده ته هندئ
 ئەو کاره کی بو سولطانی خراب بکهن پاشی پشتی هنگی په شیمانی فایده ی
 نه کهت! سولطانی گوهدارییا وان کر و فه رمان دا شیخ ژ گرتنی بیته ئازا کرن،

شیخی داخواز ژ سولطانی کر ئه دهستوریی بدهتی کو ئه ژ دیمه شقی
دهرکهفت و قهستا باژتړی قودسی بکهت، سولطانی دهستوری دایی و شیخ چوو
قودسی و ل وتری ناکنجی بوو.

پشتی هدیامه کی سولطانی شامی د گهل هندهک مهزنین دهوله تی قهستا
دهقرا قودسی کر؛ دا کومبوونه کی د گهل هندهک خاچپه رتسان بکهت، ل وتری
سولطان نیسماعیلی نهییوی زهلامهک هنارته نک شیخ عززه ددینی کورپی
عهبدسه لامي دا بیترتی: سولطانی تو یی عهفیکری و چی مهنصبی ته بقیت
ئهو دی دهته ته ب شهرته کی کو تو بچی دهستی وی ماچی بکهی.. و
سولطانی گوته قاصدی خو: نهگهر وی گوهی خو نهدا ته، تو وی بگره و بینه
بکه د خیشه ته کی قه ب رهخ خیشه تا مه قه.

ل قیتری دبت هندهک کهس ههبن بسیار کهن: ئه ری سولطانه کی خودان
سهلته نته و دهسه لاتداری چ ژ مه لایه کی بی دهسه لات دقیا؟ ما ئه بو خو
ژ بهر وی نه رهقی بوو و چوو بوو قودسی، ئه ری ئه د گهل سولطانی بت یان نه
ما دی چ ل سولطانی زیده بت؟

بوو بهر سف دی بیترین: ده می زانایان رتکا خودی دگرت، و قیانا دنیایی و
مه نصلان ژ دلنی خو دینادهر، مهزنین دنیایی ل دویف وان دکره غار، و هیثییا
وان ئه بوو جاره کی ئه زانا ل دیوانا وان حازر ببن؛ چونکی گوتنا زانایی بو
وان و حوکمی وان وه کی مورا سولطانی بوو ل سهر پاره ی، و پاره ی ل بازاری
چو بهایی خو نابت هتا مورا سولطانه کی ل سهر نه بت.

قاصدی سولطانی هاته نک شیخی و گوتنا سولطانی بو وی شه گیړا، و
گوتی: هه ما تو دهستی سولطانی ماچی بکهی ئه دی ته عهفی کهت.. شیخی
ب دلپیشه بوون قه بهری خو دایی و گوتی: ((ههی مسکین! ب خودی نه ز قه بویل
ناکه م سولطان بیت و دهستی من ماچی بکهت، قیجا چاوا نه ز دی نیم و

دهستی وی ماچی کهم؟! ئەز تشتهکی دزانم و هوین تشتهکی دی، حەمد بو وی خودایی بت یی ئەز ژ وی بهلایی پاراستیم یا هوین تووش بووینی!!).

قاصدی گۆتی: پا سولطانی بریار دایه ته بگرت.

وی گۆت: ههچیا ههوه دقتت بکهن..

ل دویف بریارا سولطانی شیخ د خیشهتهکا ب پەخ خیشهتا سولطانی قە هاتهگرتن، شیخی ئەف دەمی خۆ هەمی ب عیبادەتی و خواندنا قورئانی قە دبۆراند، رۆژەکی هەندەک مەزنیڤ سەلیبیان هاتە نک سولطانی ئەییووبی، پشتی وان و سولطانی دان و ستاندنیڤ خۆ ل بن خیشهتا سولطانی ب دووماهی ئینان، دەنگی شیخ عززەددینی کورێ عەبدسەلامی ب خواندنا قورئانی هاتە وان، سولطانی موسلمان قیا خۆ ل بەر مەزنیڤ سەلیبیان شرین بکەت، ئینا گۆتە وان: ههوه گوھ ل دەنگی قی شیخی ئەوی قورئانی دخوینت هەیه؟

وان گۆت: بەلی..

سولطانی گۆت: ئەقە قەشی مە موسلمانان یی ژ هەمیان مەزنتەرە، من ئەو یی گرتی چونکی ئەو یی نەرازییە کو من هەندەک جەپین موسلمانان تەسلیمی هەوه کرین، قیجا من ئەو ژ هەمی مەنصبان یی ئیخستی و ژ بەر هەوه من ئەو نوکە یی گرتی.

سولطانی شەرمزار هزرکر مەزنیڤ خاچپەرتسان دی ئین دەستی وی ماچی کەن سەرا قی خزمەتا وی بو وان کری، بەلی (سەدمەکا) مەزن بو وی چیبوو دەمی مەزنیڤ فرەنگی گۆتییه وی: ئەگەر ئەقە قەشی مەبا یی هۆسا ئەم دا ئاقتی ل پییتن وی کەین پاشی دا وی ئاقتی قەخۆین!

شەری د ناڤهرا ئەییووبییتن مصری و شامی دا دەست پی کر، و کانی چاوا خائین هەردەم شەرمزار دبن لەشکەری شامی ب سەرۆکاتییا (الملك

الصالح إسماعيل)ی شکست، و لمشکهرئ مصرئ ب سهروکاتیا (الملك الصالح نجم الدين أيوب)ی ب سهرکهفت، و ب قئ سهرکهفتئ شیخی ئیسلامئ عززهددینئ کورئ عهبدسهلامئ ژ ئیخسیریا سولطانئ شامئ رزگار بوو، و پشتی رزگار بوونئ نهوی قهستا وهلاتئ مصرئ کر و ل ویرئ ئاکنجی بوو، و کانئ خهلکئ شامئ چند حز ژ وی دکر خهلکئ مصرئ ژئ هند یان پتر حز ژئ کر.

د گهل نهیووبیئین مصرئ:

مهزنین مصرئ یئین نهیووبی دهمنئ گوھ ل ههلویستئ شیخی د گهل سولطانئ شامئ بووی، نهو د چاقئین وان دا مهزنبوو، و ژ بهر کو شیخ ئیک ژ مهزنه زانایئین سهردهمنئ خو بوو، ل مصرئ ژئ نهو هاته هلبزارتن دا بیته سهروکئ قازیان و شیخی ههمی زانایان، و روژ بو روژئ بهایی وی د ناف خهلکی دا مهزن دبوو و قیانا وی د دلان دا زنده دبوو..

مهزنی مصرئ هنگی نهجمهددین نهیووب بوو، نهجمهددین مروقهکئ زنده ب ههیهت بوو، و کسئ بسته نهذکر ل دیوانا وی سهرو خو راکهت و بهرو خو بدهته ناقچاقئین وی، ژ لایهکی فه نهو سولطانهکئ جامیر و خیرخواز بوو، خهلکی حمز ژئ دکر، و ژ لایهکئ دی فه نهو مروقهکئ ب حوکم بوو یئ نهو ژئ عیجز بیا، دا فرمانئ ب گرتنا وی دهت و پشتی هنگی ژ بیر دکر و کسئ نهذویریا بیرا وی لی بینتهفه.. کیم دهردهکفته ناف مروقان، عهدهتئ وی بوو ل روژا عهیدئ نهو دهردهکفته ناف باژئری، پشتی سویک و بازار دهاتنه خهملاندن و تژی سمر رتکان لمشکر و زیرهقان دبوو.

چارهکئ هندهک مروف هاتنه نک سهروکئ قازیان عززهددینئ کورئ عهبدسهلامئ و گوئنتئ: ل فلان جهی ژ قاهیره مروقهکئ فهله یئ ههی دکانهکا عهرهقتئ یا ههی، قئجا نهگهر ته گوئبا سولطانئ.. وی گوئ: باشه.

ل روژا عهیدئ وهکی ههر سال سولطان ب مهوکیبئ خو څه ده رکهفت،
 مروث ههمی ل سهر لیثتین ریکان راوهستیان ل هیثییا ده ریاسبونا سولطانی،
 سولطان بوری.. مهزنین دهولهتی ههمی ل دۆر وره خان بوون، زوی ب زوی
 خه لکی بسته نه دکر بهرئ خو بدهنه سولطانی، تژی واران زیره شان و عهبدین
 چه کدار هه بوون، عززه ددینئ کورئ عهبدسه لامی سه روکئ قازیان، ده می زانی
 سولطان دئ ب قی رهنگی ده رکهفته بازارئ چوو د ریکئ دا، گاڤا سولطان
 نیزیکی وی بووی، شیخ ب نک څه چوو و ب دهنگه کئ بلند څه گازی کرئ:
 - نه ییووب!

جرفهک ب سولطانی کهفت.. ئەڅه کییه ب قئ بی توره ییئ د گهل وی
 دناخت؟ ما ئو نزانت نهز کیمه؟

ده می هه فالین سولطانی تی ئینایه دهه کو سولطان عیجزیوو هنده کان
 هیدی گوتئ: ئەڅه شیخ عززه ددینئ کورئ عهبدسه لامییه، ده می سولطانی
 ئەڅه زانی بی دهنگ بوو، بهرسفا سولطانی دا و گوتئ: بهلئ سهیدا، خیر بت؟
 سهیدایی گوتئ: ل فلان جهی ژ باژیری موسلمانان، دکانه کا همی عمره ق
 لی دئته فرۆتن، ته زانییه یان نه؟

سولطانی گوت: و ئو ژی بوویه؟

شیخی گوتئ: بهلئ ل فلان جهی.

سولطانی بینه کئ هزرا خو کر پاشی گوت: ها.. تو راست دبئژی، ئو
 دکانا تو به حس ژئ دکهی، هیشتا ل سهر ده می بابئ من هه بوو، یه عنی ههر
 وهکی گوتئ: ل سهر خاترا بابئ خو من ئو دکان نه گرتییه، شیخی گوتئ: دیاره
 تو ژ وانی یین دبئژن: ﴿إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ ﴿۳۱﴾
 (الزخرف: ۲۲)؟ سولطانی ب لهز گوتئ: نه نه، نه خیر، پاشی وی گوته
 هنده کان: ههرن قئ گاڤی وی دکانئ بگرن.

طه‌له‌به‌کئی شیخی دبیزت: پشتی هنگی من گوتی: سه‌یدا نه‌و چ بوو ته کری؟ وی گوته من: کوړی من! گاډا من سولطان ب قی ره‌نگی دیتی نه‌ز ترسیام غورورر بو وی چی بیت څیجا من قیا نه‌ز وی هشیار بکم.

گوت: من گوتی: نه‌ری ما تو ژئی نه‌ترسیای؟

وی گوت: کوړی من! من بیرا خو ل مه‌زنییا خودی ئیناډه، سولطان ل بهر چاڅین من وه‌کی کتکه‌کئی لی هات.

شیخ و فرمانا ب باشییی وپاشقه لیدانا ژ خرابییی:

سولطانی زانایان عززه‌ددینی کوړی عه‌بدسه‌لامی، مرؤقه‌ک بوو خودی وه‌سا نه‌و نافراندبوو کانی چاوا خه‌لک ب خوارن و څه‌خوارنی دژین، و خو رادگرن، وه‌سا نه‌و ب فرمانا ب باشییی و پاشقه‌برنا ژ خرابییی دژیا و خو رادگرت، و مرؤقی زانا نه‌گه‌ر نه‌و بت یی خودی خیرا وی قیا بت، و کرسته ژ زانایین خیرخواز و سه‌رراست، خه‌ما وی یا مه‌زن هر و هر دئ نه‌و بت نه‌و به‌ری مرؤقان بده‌ته وی پتکی یا شریعه‌تی خودی پی هاتی، و وان ژ هر خرابییه‌کا هه‌بت بده‌ته پاش.

نه‌تشته‌کی بابه‌تی زانایین دینییه نه‌و گوتنه‌کا وه‌سا بکه‌ت شریعت وی ل وی بزڅرینت و دره‌و ده‌ریخت، دینی دورست دورویاتییی نرانت، و هر جاره‌کا دورویاتی تیکه‌لی دینی بوو دین پویچ دبت، و زانایین دینی نه‌گه‌ر دورویاتی کر: نه‌گوته راستییی نه‌فه راستییه، و خرابییی نه‌فه خرابییه، هنگی مه‌زترین منافق دئ ژ وی شه‌ریفتر بت، و قرپژا ل کراسی سپی وه‌کی وی نینه یا ل کراسی ره‌ش.

منافق مرؤقه‌که ژینا وی یا څه‌شارتییه، و زانایین دینی ژینه‌کا هلیڅپری ل بهر چاڅین خه‌لکی هه‌یه؛ چونکی به‌ری خه‌لکی هه‌مییی یی لی، نه‌و مرؤقه‌که ب دینی څه یی گرتدایه، یی هاتییه‌دان دا کارئ وی رتیشادانا خه‌لکی بت،

ڦيڄا همر جاره‌كا وي رتيك ل بهر خه‌لكي به‌رزه كر، يان سستي د دياركرنا
راستييي و خه‌له‌تییي دا، هنگي خه‌لك كاري وي ل سهر ديني دهژميترن، نه‌گهر
وي دره‌وه‌ك كر خه‌لكي نه‌زان دئ بيژن: دين دره‌وه! نه‌گهر وي دوروييا تييه‌ك كر
نه‌و دئ بيژن: دين دوروييا تييه!

له‌و ده‌مئ مرؤقي زانا د سهردا دچت نه‌و دوقات ژ خه‌لكي خرابتر لي
دئيت: چونكي نه‌و هنگي عالمه‌كا مرؤقان دئ د سهردا بهت، و زانا جيگرتين
پيغه‌مبه‌رانه، هندي نه‌و ل دويش رتيكا وان بچن، نه‌گهر نه‌و.. شهيطان ب ههمي
شهيطانييا خو ڦه، خو ژ وان دكرت!

شيخ عززه‌ددين -وه‌كي مه‌گوتي- بيبي فرمانا ب باشيبي و پاشقه‌برنا
ژ خرابيبي نه‌دشيا بريت، شيخ سه‌رؤكي قازيبيتن مصري بوو، و ئيمام و
خوتبه‌خوين و سه‌يدا ژي بوو ل مه‌زنترين مزگه‌فتا قاهيره، بارا پتر ژ ده‌مئ خو
وي د ناڤ فه‌قييان دا ل مزگه‌فتي دبوراندا، به‌لئ د گهل هندي ژي نه‌و ژ سهر و
به‌ري باژيري بي بي ناگه‌ه نه‌بوو، شاگرده و فه‌قيبيتن وي ههر ئيك بو وي
چاڤه‌كي ڦه‌كري بوو وي خه‌لك پي دديت، ههر جاره‌كا فه‌قييه‌كي وي تشته‌كي
خه‌له‌ت ل عهرده‌كي ديتبا، دا ئيت جابن گه‌هينته شيخي و شيخ دا ب ده‌وري
خو بي شهرعي رابت.

جاره‌كي فه‌قييه‌كي وي هاته‌نك و گوتي: فلان نه‌ميري طه‌بلخانه‌يه‌ك
ب ره‌خ فلان مزگه‌فتي ڦه‌ ئاڤاكرييه.. و طه‌بلخانه ل وي ده‌مئ بو وي ئاڤاهي
دهاته گوتن بي كه‌يف و شاهي لي دهاته گيران، و ئاميرتن موسيقي لي دهاته
ب كارئينان، وه‌كي (ناديبيتن) داوه‌تان د جفاكا مه‌ يا نه‌ڦرو دا، گاڤا شيخي
ب ڦي چهندي زاني، و چونكي نه‌و قازي بوو، و حوكم د ده‌ستي دا بوو، رابوو
كومه‌كا فه‌قييان دانه دويش خو و چوو وي جهي طه‌بلخانه لي هاتييه ڦه‌كرن،
ده‌مئ بو وي دياربووي كو نه‌و تشتي وي گوهد لي بووي راسته داخوازا
ماه‌ؤلكه‌كي كر و وي ب خو د گهل فه‌قيبيتن خو ده‌ست ب خرابكرنا وي ئاڤاهي

کر، و هنگی ږاوهستان هتا وان ئهو طهبلخانه ههرفاندی و ئهو تشتین ل ژور همی پویج کرین، و فتهوا ژی دا کو ئهو مالی هاتیبه تهلافتن ژ کیسی خودانی چوو و بو نائیته بهدهلقهکرن.

ل فتری دو ږاوهستانین کورت د گهل قی سهرهاتیبه مه ههنه:

نیک: دهمی شیخ ب قی کاری ږابووی -وهکی مه گوتی- سهروکی قازیان بوو، یهعنی پشکهک ژ دهسهلاتداریبه د دهستی دا ههبوو، لهو وی نهف خرابیه ب دهستین خو گوهارت.

دو: نهف طهبلخانه یا میرهکی ژ میرین دهولهتی بوو، و ئهو میر ب حوکی پهیوهندیین خو د گهل سولطانی مصری دشیا نهخوشیبه بگههینته شیخی، یان ههر چو نهبت وی ژ مهنصبی وی دهریخت، بهلی چونکی شیخ نه مروقهکی مهنصبیهریس و مهصلحهتچی بوو وی هزر د قی چهندی دا نهکر و خو ژ واجبی خو بی شهرعی نهدا پاش.

شیخ.. و فروتنا میران:

ههفرکییا شیخ عززهددینی د گهل میر و کاریدهستان ژ بهر گوتنا وی بو حهقیبه ل قی توخوبی ږانهوهستا.. سولطانی مصری نهجمهددینی ئهییووبی پایتهختا دهولهتا خو ژ عهبدان تژی کربوو و وی نهف عهبده همی چهکدار کربوون و هندهک ژ وان کربونه میر و مهزنین دهولهتی، نه ب تنی هنده بهلکی (نائب السلطنه) ب خو ژی، کو د دهولهتی دا زهلامی دوی بوو، ئهو ژی عهبد بوو.

مهمالیکان (یان ئهو عهبدین سولطانی باژیر ژی تژی کری) باری خهلکی زنده گران کربوو، و ژ بهر کو ئهو زهلامین سولطانی بوون کس نهویرییا د گهل وان باخفت، دهمهکی وان جهین خهلکی ژی کرین و د پشت سولطانی ږا حوکمداری دکر، شیخ عززهددین مهزنی زانایتین قاهیره بوو و سهروکی قازیان

بوو، یه عنی ل شوینا مه حکمه مین مه یین نه فرۆ بوو، هه کپین و فرۆتنه کا چی بیا دقیا وی مۆر کربا نه گهر نه ئه (عهقد) نه دبوو (عهقده کا شهرعی)، هه عهقده کا چووبا نک وی، و لایه کی عهقدی ئیک ژ مه مالیکان با، وی ئه عهقد مۆر نه ذکر دگۆت: ئهفه عهده و ب شریعت کپین و فرۆتنا مروقی عهبد یا دورست نینه.

مه مالیکان ب قی چهندی نهخۆش بوو، و بیهنا وان تهنگبوو، لهو ئه چوونه نک جیگری سولطانی (و ئه ژی ژ مه مالیکان بوو) و گازنده یین خۆ ژ شیخی بو وی کرن، وی هندهک مروف هنارتنه نک شیخی دا پسارای قی چهندی ژ وی بکهن و کانی وی چ دقیت، شیخی گۆته قاصدان: هوین عهبدن، و ههتا کپین و فرۆتنا ههوه ب شریعت یا دورست بت دقیت هوین بینه نازاکرن، و چونکی خودانین ههوه نه دنیا سن دقیت هوین ل بازارای بینه فرۆتن پاشی نه گهر ئهوی ههوه دکرت، هوین فرۆتن، و هوین نازابوون هنگی کپین و فرۆتنا ههوه دی یا دورست بت.

جیگری سولطانی ژ قی گۆتنا شیخی دینبوو، چاوا ئهفه دی چی بت؟ قازیه کی پیر، یی خهرفتی، ئیکتی وهکی من بهته بازارای و بفروشت؟ ئهفه قهت چی نابت، و ئهوی رابوو چوو نک سولطانی و مهسهله بو قهگیرا، سولطانی گۆت: ئهفه نه شۆلا وییه!

ناخفتن گههسته قازی نینا وی گۆت: ما دهم تشتهک هیه نه شۆلا من بت، ژ نهفرۆ وئفه نهز قازی نابم.. شیخی (ئستقاله) ژ (مه نصبی) خۆ دا، و داخواز ژ سولطانی کر کو دهستورییی بدهتی دا ئهوی مالا خۆ ژ مصری بارکهت و بچته شامی، سولطانی گۆتی: بلا. شیخی دو دهوار نینان، ژنکا خۆ و کوری خۆ ل دهواره کی سویارکرن، و مالا خۆ هه می ل دهوارا دی سویارکر، و کهفته ری و ب بی دهنگی ژ بازتری ده رکهفت..

مهسهله هوسا ب بی دهنگی ب دووماهی نههات، گاڤا سوچه تا دهرکهفتنا شیخی گههشتیه خه لکی زانایین باژیری هممیان خو دا نیک و ب دویف شیخی دا ژ باژیری دهرکهفتن، و گاڤا خه لکی زانا ب فی رهنگی دیتین ئو ژی ب دویف وان دا دهرکهفتن، خو صنعه تکاران ژی دکانین خو گرتن و ب دویف شیخی دا دهرکهفتن، مهسهله مهزن بوو، ب هزاران خه لکی دا ب دویف شیخی فه، هندهک ب لهز چوونه نک سولطانی و گوتنی: نه گهر تو نه گههیه شیخی و وی نه زقرینی، کس د باژیری دا نامینت تو سولطانییی لی بکهی!

گاڤا سولطانی دیتی مللهت همی یی د گهل شیخی نه چاربوو هنارته ب دویف شیخی را دا بزقرته باژیری، و گوتی: بزقره سهر همی کارتن خو یین بهری، و چی نابت کس مایی خو د ته بکهت، شیخ قانعبوو، زقری قاهیره و خه لک ژی د گهل زقرین، و پشتی ئو زقریه سهر کاری خو نیکسهر وی دهست ب فروتنا مه مالیکان (مهزنین دهوله تی) کر، گاڤا جیگرئ سولطانی دیتی ئو ل سهر فی کاری یی مجده عهقل د سهری نه ما و گوته: ئو لیقه نه بت دی وی ب فی شیری کوژم! و دا ئو گهفا خو ب جه بینت رابوو زه لامین خو دانه ب دویف خو فه، و ب سویاری قهستا مالا شیخی کر، شیرئ وی د دهستان دا بوو، دهرگههی مالا شیخی قوتا، کویری شیخی دهرگهه فه کر، گاڤا وی جیگرئ سولطانی ب فی رهنگی دیتی، ب لهز زقری د ژور فه و گوته بابی خو: خو خلاص بکه، حال و مهسهلین جیگرئ سولطانی نه فهنه، شیخی گوته کویری خو: کویری من! بابی ته ژ هندئ کیمتره کو د ریکا خودئ دا بیته کوشتن.. پاشی دهرکهفته بهردهری، و گوته جیگرئ سولطانی: کهرم بکه ته خیره؟

تو دا بیژی هندهک چریسک ژ چاقین شیخی فهپهشین و ژ گههین دهستی (نایی) گرتن و سوتن، گاڤا (نایی) شیخ دیتی دهستی وی فهلهزی و شیر ژئ دهرکهفت، وی هند خو دیت یی دکهته گری و خو د دهستی شیخی وهردکهت و دبیزتی: دوعا بو من بکه! پاشی گوتی: سهیدا تو دی چ ل مه کهی؟

شیخی گوت: دئ ههوه فرۆشم!

گوت: و کی دئ پارتین مه وهرگرت؟

شیخی گوت: نهز!

گوت: و دئ چ لیکه ی؟

شیخی گوت: دئ ل سهر موسلمانان لیکه کهم..

میر و مهزنین دهوله تی کهفتنه بهران بهر واقعه کی بهرتینگ و وان زانی وان چو ریکتین دی ژ بلی یا شیخ دبیتژت نینه، ئینا نهو نهچاربوون خو ب دهست شیخی فه بهردا، و ههر ئیکی گوته ههقاله کی خو: روژا شیخ من دفرۆشت وهره من بکپه و نهگهر ئیکی زیده کر تو هیشتا ل سهر زیده بکه، و ته خهم پی نهبت.. شیخی ژقان دا خه لکی و ل باژتیری کره دهنگ: سهروکی قازیبان شیخ عززه ددینی کوپی عهبدسه لامی ل فلان روژی، مهزنین دهوله تی ژ مه مالیکان دئ فرۆشت، و ههچی بی بھیت ئیک ژ وان بو خو بکرت بلا ناماده بیت..

روژا ژقان هات، شیخی میرین مه مالیکان هه می ژ جیگری سولطانی بگره و هه تا بی ژ هه مییان کیمتر ئینانه مهیدانکی، و ئیک ئیکه ل مهزادی فرۆتن، و پاشی نهو پاره بی ب وان فه هاتی بر کره د خزینه یا دهوله تی دا و ل سهر فه قیران به لاکر!

ل سهر ده می مه مالیکان:

پشتی سولطانی ئه ییووبی نه جمه ددین ئه ییووب مری، فه رمانداری ژ دهستی بنه مالا ئه ییووبییان هاته دهه، و مه مالیک بوونه حوکمدارتین مصری، و ههر چهنده شیخی پتربیا وان ل بازاری فرۆتبوون ژ، به لی ده می حوکم کهفتیه دهستی وان، وان بهایه کی مهزن دا شیخ عززه ددینی، و چو کاره کی مهزن بی په یوهندی ب دهوله تی فه هه ی وان بی وی نه ذکر.

جاره کئی ل سهرده من مہلک (سہیفہ ددین قوطزی) و ہسا چیبوو لہشکھری
 تہ تہریان گہلہک جہ ژ ولاتی شامی گرتن، و دلئی وان چووی بہر ب مصری
 ژئی قہ بچن، گرفتاری ل سہر موسلمانان زیدہ مہزنوو و ترس کہفتہ دلئی
 خہلکی مصری، سولطانی مصری یی مہملوک سہیفہ ددین قوطزی بریار دا
 لہشکھری مہزن نامادہ بکہت و بہتہ بہرسنگی تہ تہریان بہری نہو شامی
 ہمیستی بستین و بتین قہستا مصری بکہن، بہلئی دورست کرنا لہشکھری
 ب قی رہنگی پیقہ ہاتنین مہزن بو دقتین، سولطانی بریار دا مہزنین دولہتی
 و ماقویل و زانایان کوم بکہت و دان و ستاندنی ل دور قی مہسہلی د گہل
 وان بکہت، مہلکی گوتہ وان: حال و مہسہلہ ئەقنہ ہوین چ دبیزن ئەم
 چ بکہین؟

ہمی ل سہر ہندی کومبوون کو دقتیت لہشکھری مصری یی ب ہیز
 بیتہ نامادہ کرن دا بہرگریا تہ تہریان پی بیتہ کرن، مہلکی و مہزنین دولہتی
 ژ مہمالیکان گوت: ژ بیر نہ کہن نامادہ کرنا لہشکھری ب قی رہنگی پارہ کی
 مہزن بو دقتیت و میزانییا دولہتی تیرا قی چہندی ناکہت.. پاشی سولطانی
 گوت: ئەز دبیزم یا باش ئەوہ ئەم بیشہ کی ژ زہنگینین باژیری و ہر بگرین ہند
 پارہ دی کوم بن ئەم لہشکھری خو پی دورست بکہین، ہوین چ دبیزن؟
 حازران ہمییان گوت: گہلہک ہزرہ کا د جہی خو دایہ.

و بہری ہمییان ما ل شیخ عززہ ددینی کانی ئەو دی چ بیژت: چونکی
 بہس ئەو مابوو دہنگ نہ کری، سولطانی گوتی: سہیدا تو چ دبیزتی؟
 سہیدای گوت: ئەز دبیزم نہ! ہوین سولطان و میر و مہزنین دولہتی
 کہس ژ ہموہ زہنگینتر نینہ، ہوین زترین ژنین خو و ناقمالیبتی خو یی زیدہ
 بینن بفروشن و ب وی پارہی لہشکھری نامادہ بکہن، و چی گاغا وی پارہی
 تیرا مہ نہ کر ہنگی ژ نوی دی بیژنہ خہلکی بلا ہار بکاریی بکہن.
 سولطانی گوت: بہلئی سہیدا، دی ئەو بت یا تہ گوتی.

پشتی ناماده بووی شه‌ره‌شین سولطانی بریار دا مه‌زنین ده‌وله‌تی - و بهری هه‌مییان نه‌و ب خو- زیری خو و تشتی زنده د مالین خو دا بفرۆشن و وی پاره‌ی بینن دا له‌شکهری پی دورست بکه‌ن، و پارتین وان ب تنی تیرا کرن و زنده ژی! له‌شکهر هاته دورستکرن و شه‌ره‌کی گران فی له‌شکهری د گهل ته‌هرییان کر و تیدا ب سهر کهفت، و ب فی سه‌رکه‌فتنی خودی شام و مصر ژی ژ خرابییان ته‌هرییان پاراست.

مرنا شیخی:

ل سهر ده‌می (الملك الظاهر بیپرس)ی، و ب دورستی ل سالا ۶۶۰ مشه‌ختی سولطانی زانایان عززی کورئ عه‌دسه‌لامی، ل باژیری قاهره چوو بهر دلوقانییا خودی، و خه‌لکی باژیری هه‌می ب دویش جه‌نازی وی دا ده‌رکه‌فتن، و دبیرن: ده‌می مه‌لکی نه‌ف دیمه‌نه دیتی وی گوٓت: ژ نوی پشتا من راستوو، نه‌گر فی شیخی فیابا دشیا خه‌لکی ب من را به‌رده‌ت هه‌تا سه‌لته‌نه‌تا من ژ من بستین.

شیخی پتر ژ چل کتیبان د گه‌له‌ک بابه‌تین شرعی دا نفیسی بوون.

بوچی سولطانی زانایان بوو؟

پشتی مه‌ نه‌ف گه‌شته د گهل سولطانی زانایان کری ره‌نگه گه‌له‌ک ژ مه‌ پسپار بکه‌ن: نه‌ری چاوا نه‌ف زانایه شیا بوو هنده (شه‌عبیه‌تی) بو خو د نآف خه‌لکی دا چی بکه‌ت، هه‌تا جفاک هه‌می بو وی پیکقه بو وی ببه‌ته نه‌و (قاعیده) بی موکم بی نه‌و (ننطلاق) ژنی بکه‌ت بو گوهورینا خرابییی؟ بو به‌رسف دی بیژین: ب کوٓرتی ژ به‌ر شمش نه‌گه‌ران:

۱- چونکی وی خو ژ دنیا یا خه‌لکی بی منه‌ت کربوو و خه‌لک نه‌دشیان

خو ژ دینی وی بی منه‌ت بکه‌ن.

۲- دینی نیکا هند ژ وی چیکروو ژ خودی پیتهتر بهری وی ل چو نهبوو،
و نهو زانای دلی خو نهبهته وی تشتی د دهستی خه لکی دا خه لک دی حه ز ژی
کهن.

۳- شیخ ب واقعی نوممهتی یی زانا بوو وهه دهم نهو یی نیزیکی
خه لکی بوو، و چو جاران وی مه صلحه تا خو یا تایهت ب پیش مه صلحه تا
خه لکی یا گشتی نه دئیخست.

۴- گوتن و نقیسنین وی ل دور مه سلین مه زن یین ملله تی بوون، و نهو
ژ خه م و خیالین خه لکی یی دویر نه بوو.

۵- وی و زانایین دی همییان خو کربو نیک چه پهر نه حاکی و
نه خه لکی نه دشیا وان ژیکشه کهن، لهو وان هه بیه تا خو د چاقتین خه لکی و
ده سه لاتتی ژی دا هه بوو، و نه گهر نهو هه می گاغان ب سه ر و ستویین نیک و
دو قه بان دا ب سانا هی ژیک نینه دزین.

۶- دنیا د چاقتین وی دا ژ هندی کیمتر بوو نهو دلی خو بیه تی، یان سه را
مه نصبان سه ری خو شوپ بکه ت، و مرادا وی نهو بوو نهو د ریکا خودی دا بیته
شه هید کرن.

ژ بهر شان نه گهران فیانا وی که فتبوو دلین خه لکی، و گوتنا وی کربا
د ده وله تی دا کهس نه بوو ل بهر پراوه ستت.. سلا ف ل سولطانی زانایان عززی
کورئ عه بدسه لامی بن ده می هاتییه دنیا یی، و ده می خو فرو تییه خودی.

مرۆڤتین خودی د گرتیخانه یین زۆرداران دا

﴿ قَالَ رَبِّ أَلَسْجُنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ﴾ (یوسف: ۳۳) ئەڤه گۆتئا مرۆڤهکی ژ مرۆڤتین خودی بوو، کو یوسف پیغه مبهره -سلاڤ لی بن-، ده می ژئ هاتییه خواستن کو ئیک ژ دو یان بو خو هلبژرتت:

- یان بی ئەمرییا خودی بکهت و قهستا وی کاری بکهت یی خودی پی نهخۆش.

- یان ژئ گرتنی و چوونا د گرتیخانه یی قه..

وی یا دو یی هلبژارتت، و ده می وی گرتیخانه بو خو هلبژارتی ئەو یی که یفخۆش بوو ژئ!

مرۆڤتین دنیا یی ئەو یین سه رقه سه رقه د تشتان دگههن، هزر دکهن کو گرتن پروهستانا ژ کارییه و دو یرئ یخستنا ژ ژیا نییه، لهو ئیک ژ وان ده می بهحسی گرتنا خو گو ه لی دبت ههست ب نهخۆشییه کا مهزن دکهت، به لی مرۆڤتین خودی بهرئخۆدانا وان بو قئ مهسه لی یا جو دایه..

دیسا دی بیژین: د ههڤرکییا خو دا د گهل مرۆڤتین دنیا یی، مرۆڤتین خودی تووشی گهلهک تهنگاڤییان دبن، زۆردار ههردهم دخوازن وان ئاستهنگان بیخنه د رتکا مرۆڤتین خودی دا یین وان ژ کاری وان یی پیروز پاشدا دهن، به لی وهکی هه جار ههرا وان خاڤ دهردکهڤت؛ چونکی چو ئاستهنگ نینن بشین بهری وان ژ کاری وان بدهته پاش، کو بهلاڤکرنا رۆناهییا خودییه د ناڤ خه لکی دا.

گرتن، یان مانا ب کوتهکی د مال دا، ئەوا ب عه ره بی دبیژنی: (الإقامه الجبریه)، ئیک ژ وان ئاستهنگانه یین ژ بهری وهه زۆردار دئێخنه د رتکا

گازیکهرتین حهقییی دا، یا ژ زۆرداران فه ئهوه ئهوه ب قئی چهندی دئی شتین دوبراتییی ئیخنه د ناقبهرا مروقتین خودی و خهلكی دا، بهلی دیروک شاهده کو ئهوه د قئی هزرا خو دا دبی فام بووینه؛ چونکی نهبوویه جارهکی گرتن مروقی ژ حهقییی لیقهکته یان هتا سست ژی بکهت. گرتن بو (ئیرادا) خودانی وهکی ناگریه بو زیری، کهنگی تو دئی زیری عهسلی نیاسی؟ ئهگهر ته ئهوه ب ناگری جهرباند، مروقی خودان ئیراده ژی هنگی دئیتته نیاسین ئهگهر ب سهرکهفتن ژ گرتیخانهیی دهرکهفت بیی ئارمانجا خو ژ دهست بدهت.

گرتیخانه جههکی عنتیکهیه، و سهرهاتییا مروقتین وی د دیروکی دا هیشتا عنتیکهتره، گهلهک جاران هندهک کس ژ سهر کورسیکا مهزناتییی دئینه راگرن و بهری وان بو گرتیخانهیی دئیتهدان، و گهلهک جاران ژی هندهک ژ گرتیخانهیی بیین هاتینه دهرتخستن و بهری وان بو کورسیکا مهزناتییی یی هاتیهدان!

(سجن) ئەف جهی بی رهوش، ژ پیغهمبهران ههبووینه لی ژیاين، ژ چاکان ژ زانا، ژ باشان و ژ خرابان ژی، هندهک جاران ئەف سجنه یا بوویه مهدرسه ژ بو بهلاقرنا بیر و باوهران، و هندهک جاران ژی ئهوه یا بوویه جهی لیک داجریانا مروقتین خراب..

گرتن.. ئامیرهتهکی کهفنه زۆرداران دژی نهیارتن خو ب کارئینای، وهکی مه گوئی: یا ژ وان فه ئهوه دئی شتین ب قئی چهندی چرایی راستییی شهمرین و گازییا حهقییی بی دهنگ کهن، بهلی وئقه ژ کیقه دئیت! ئهگهر هندهک جاران ئهوه شیا بن لهشتین خودانین راستییی بگرن و بهاقتیژنه د گرتیخانهیان دا، ئهوه قهت و قهت نهشیاینه دلین وان داگیر بکهن و هزرا وان دهستهسه بکهن؛ چونکی ههر خودان راستیهکی ههبت دلهکی ههی نائیته سجنکرن! دلهکه ههردهم بلند بهر ب مهلهکووتا خودی فه دفرت، بهر ب عهسمانهکی ساهی فه یی پاقر ژ ههمی رهشه عهوران.

رۆژا سولطان ل سهر زانايي مهزن عززي كورې عهدسسهلامى ب غهزه ب
 هاتي و برپار داي وي بيخته ژير مانا ب كوته كي (اقامه جبريه) و وي د مالا
 وي دا وي بگرت، وي مروقهك هنارته نك (عززي) دا قى برپارا سولطاني
 بگههينتي.. بهرسقا قى زانايي بو قاصدي سولطاني نهو بوو وي گوتې: ((نهغه
 نيك ژ قهنجيپين خودي پين مهزته پين وي د گهل من كرين، دقيت نهز شوكر
 وي سهر بكم، دهمي نهز د مال دا دئيمه گرتن، نهز نه ل مال دروينمه خواري،
 نه.. نهز هنگي يي د ناڅ بيستانهكي دا، نهز شعوروي ب كهيفخوشيپي دكم
 چونكي دي مينمه ب تني و بهطال بو كرنا عبيادهتي خودي، نهغه دياريهكه
 خودي دايه من، فلان كس! هاني بو ته قى شهملكي ديارى ژ من دا تو نقيزان
 ل سهر بكي، و ب خودي نهگر من تشتهكي دي يي ب بهاتر ژ قى شهملكي
 هبا نهز دا دهمه ته...)).

ما نه تشتهكي غهريه نيك مزگينيا گرنا مروقي بو مروقي بينت، مروث
 رابيت تشتي خو يي ژ هه ميبان ب بهاتر بو وي بكه ته ديارى؟ نهگر ل نك
 مروقين دنيايي يا غهريه بت، ل نك مروقين خودي يا غهريه نينه نهوتن
 گوتنا يووسفي بو خو كريه دوريشمه: ﴿ رَبِّ السَّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ﴾.
 رۆژا پيغه مبهري خودي موسايي كورې عمرانى -سلاڅ لي بن- هاتييه
 ديوانا فيرعونى مصرى دا بهري وي بده ته حهقيبي، وي ههڅركيا حهقيبي كر،
 و دهمي موسايي چو ريك بو نه هيلين، شونا فيرعون ل زورداريا خو ليغه
 بت، نهو رابوو دهست دا گه فان و گوت: ﴿ قَالَ لَيْنِ اتَّخَذْتَ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَكَ
 مِنَ الْمَسْجُونِينَ ۝ ﴾ (الشعراء: ٢٩) فيرعونى دهست دا چهكي زپته كيبي و
 گوت: نهى موسا، گهلهك دريژ نهكه، سويند بت تو خودايهكي دي ژ بلى من
 بناسي نهز دي ته هاقيمه د زينداني دا و تو دي ژ وان بي پين گرتي..

نهوتن ژ سجنې دترسن ژ بهر هندي دترسن چونكي نهو ژ گهلهك خوشيپين
 دنيايي دوير دكهفن، يان ژي چونكي هزر دكمن گرتن دي بته ناستهنگ د ريك

وان و نارمانجی دا، بهلی ل نک مروقتین خودی شان هردو نهگهراڼ چو بهایی خو نینه: نهگه سجن دویرکهفتنا ژ خوشییین دنیا یی بت، نهو نه نارمانجا مروقتین خودییه.. نهگه راوهستانا ژ کاری بت کاری وان ل چو جهان راناوهستت، کاری ژ دهرقهی سجنی نهو پی رادبن، نهو دشتین د سجنی ب خو ژی قه پی رابین، و گهلهک جاران ژی کاری نهو د سجنی قه پی رادبن نهو نهدشیان ژ دهرقهی سجنی پی رابین.

د دیروکا مروقتین خودی دا بهرپهړهک ههیه مروقتین وهکی مه دهمی دخوین حیبهتی رادهوستن و پسیار دکهن: نه ری نه قه چ پهنگی مروقتان بوون؟

نهو بهرپهړی نه ل قیری بهحس ژی دکهن: کاری نفیسین و دانانا کتیبانه.. وهکی نه دزانی نیک ژ کارین مهزن یین مروقتین خودی پی رادبن نفیسینا وان کتیبانه یین بهری خه لکی ددهنه ریکا خودی، و دانانا کتیبان کارهکه مروقتین خودی خو ل وی دهمی ژی پی رادبوون دهمی دهاتنه گرتن، و همر جارهکا برینین وان خوین دزا، قهلهمین وان خورتر ل دهاتن.. گرانییا قهید و زنجیران دهستین وان بهطال نه دکرن، و نهگه هموه هندهک نمونه ل سمر قی گوتنی بقین، که ره م کهن:

* (شمس الأئمه السرخسی) کتیبیا خو یا فقهی (المبسوط)، نهوا نوکه د سیه جلدان دا چاپووی د گرتیخانهیا باوزجندی قه نفیسیبوو، پشتی وی هندهک شیرت ل خاقانی کرین و خاقانی بریار دای وی بکهنه د چالهکی دا، د بنی چالی دا نهو دئاخفت و طهلهبیتن وی ناخفتنا وی دنقیسی و نهف نفیسینه بوویه (کتاب المبسوط).

* (ابن قتیبه) یی قازی ل مصری، ل سمر دهمی (ابن طولون) ای هاتبوو سجنکرن، کولهکهک د دیواری سجننا وی ههبوو طهلهبیتن وی قهلهم و کاغزین خو دبرن و دچوونه بهر کولهکی، وی ب دهنگهکی بلند مهسلین علمی بو وان دگوتن و وان دنقیسی.

* (شيخ الإسلام ابن تيمية) خودانى سهرهاتيبهكا تايبهت د گهل گرتن و نهفیبی، بارا پتر ژ بهرهمی خو د سجنی څه نفیسی بوو، و وی سجن کریو مدهرسه یا بچویک دهرس تیدا دگوتنه گرتیبان، لهو زورداران نهف چهنده ژی دیتی رابوون بهری وی دا (سجنهكا نفرادی) یا وهسا نهو د هندهك نفیسین خو دا دبیتت: خوزی سجننا من وهکی وان سجنان با یا جوھی و فهلان لی دگرن! و دووماهییبی قهلم و کاغز ژی ژی مهنهكرن ئینا وی ب رهژییبی ل سهر دیواری دنقیسی!

* (شيخ نهمهدي سهرهندي) ئیک ژ زانایتن هندى یتن مهزن بسو، ل سالا ۱۰۱۴ مشهختی جههانگیری فرمان ب گرتنا وی دا، و د گرتیخانهیا (کوالیاری) څه نهو شیا چهند سهد کافرهكان موسلمان بکته و سجنی بکته مهدرسه و مزگهفت، ئینا چو ب مهلکی نهما پریار دا شیخ بیته بهردان.

* زانایى كورد مهلا سهعيدى نورسى دهمنى ب دهستى كهمالیبتن بی كهمال هاتیبه گرتن ل سالا ۱۹۴۸، پریار نهو بوو نهو ب تنی د مهزهلكهكى څه بیته گرتن، و هندهك طهلهبتن وی ژی د مهزهلكهكى ب رهخ مهزهلكا وی څه هاتنه گرتن، د ناقبهرا ههدو مهزهلكان دا كولهكهكا بلند ههبوو سهیدای د مهزهلكا خو څه نامهیا (الحجه الزهراء) ل سهر هندهك كاغزكین بچویك دنقیسی و دپېچان و دكرنه د قالكا شخاتى دا و د كولهكى را دهافیتنه وی مهزهلكا طهلهبتن وی لی و وان كاغزك ژ شخاتى دئینانه دهر و د دهفتهرهكى دا دنقیسی.

* ل سالتن پینجیبان ژ سهدسالا بیستى دهمنى هزرڅانئ مهزن (سهیید قوطب) ل مصری هاتیبه گرتن، وی پشكهكا مهزن ژ تهفسیرا خو (في ظلال القرآن) د سجنی څه نفیسی، و دهمنی دهسهلاتداری هاتییبی دا وی بهرتیل بکته وی گوت: ((نهو تبلا بو شاهدهدانى دئیتته بلندكرن ل سهر خو قهبولیل ناکته پهیشهكا ب تنی ژى بو زوردارهكى بنقیست)).

ژ څان نمونونه‌يان بۆ مه ديار دبت كو گرتن قهت نه‌شيايه چو جاران
 سكره‌كى د ناقبه‌را مروّځين خودئ و نارمانجا وان دا ناقا كهت، ديسا گرتن
 نه‌شيايه بېته ئو ناميره‌تې ب سه‌هم يئ مروّځين خودئ ژ گوتنا حه‌قييئ پاشدا
 بيهت:

* ده‌مئ (ئهبوو جه‌عفرئ مهنصور) فهران داي ئيمامئ مه‌زن (ئهبوو
 حه‌نيفه) بېته جه‌لده‌دان و گرتن، ده‌يكا (ئهبوو حه‌نيفه‌ئ) چوو سجنئ سه‌را
 بدهت، گوتئ: كورئ من نوعمان! ئو علمئ ژ قوتانئ و گرتنئ پېشه‌تر چو فايده
 نه‌گه‌هاندييه ته، ب بهر هندئ دكه‌فت تو ژئ بره‌ځئ! وي گوت: دادئ! نه‌گه‌ر من
 دنيا ئيابا گه‌لك يا ب ساناهي بوو ئه‌ز بگه‌همئ، به‌لئ من ئيا خودئ بزانت
 كو من علم پاراست و نه‌فسا خو نه‌بره هلاكئ.

هوين دزانن ئو چاوا بوو وي علم پاراستي و خو نه‌بريه هلاكئ؟

رؤژه‌كئ خه‌ليفه‌ئ هنارته ب دويڤ را و گوتئ مه بريار دا تو بيبه قازي،
 (ئهبوو حه‌نيفه‌ئ) گوتئ: نه‌گه‌ر تو بېژيه من يان دئ بيبه قازي، يان د رويبارئ
 فوراتي دا دئ ته خه‌ندقينم، ئه‌ز دئ خه‌ندقاندنئ هلبژيرم، ئه‌وي بېته قازي دځيت
 بهري همر تشته‌كي ته و بنه‌مالا ته حوكم بكهت.. و ئه‌ز ب كير ئي كاري نائيم.
 خه‌ليفه‌ئ گوتئ: تو دره‌وان دكه‌ئ چاوا تو ب كير نائئي بيبه قازي؟ ئيمامي
 گوت: ئه‌رئ چاوا تو مروّځه‌كئ دره‌وين دئ كه‌يه قازي؟ ئو بوو خه‌ليفه‌ئ بريار
 دا ئيمام بېته جه‌لده‌دان و گرتن، و پشتي هاتيه به‌ردان ئو ل بن (إقامه
 جبريه) هاته دانان هتا مري، و بهري ئو بمرت وي د وصيه‌تا خو دا گوت:
 نه‌گه‌ر ئه‌ز مرم من ل وي جه‌ئ نه‌ځمشتيرن يئ خه‌ليفه‌ئ ب ته‌عدايئ ژ خه‌لكئ
 ستاندي، ئينا خه‌ليفه‌ئ گوت: ب ساخييا خو، و ب مرنا خو ژئ ئهبوو حه‌نيفه
 به‌لا خو ژ مه‌ڤه ناكهت! ب ئي ره‌نگئ ئيمامي علم پاراست و خو نه‌بره هلاكئ
 و ئه‌ڤه (موعاده‌له‌يه‌كه) تيگه‌هشتنا وي ل نك مروّځين دنيايئ گه‌لك يا
 ب زه‌حمه‌ته.

* ئىمام ئەحمەد پشتى ژ سجنى ھاتىيە بەردان رۆژەكى وى بەھسى
نەخۆشى و عەزبا خۆ بۆ ھەقالەكى خۆ ھەگىرا، ھەقالى وى كره گرى، ئىمامى
گۆتى: ((نەگرى.. ما كىژ چىتر بوو: ئەز كافر بىام يان وان ئەز عەزابدابام؟))
مادەم گرتنا وان بۆ ئىمامى بەرانبەر ھەندىيە ئەو ل سەر بىر و باوهرتىن خۆ
بمىنت، ھنگى گرتن مەزنترىن خەلاتە وى وەرگرتى.

* (ئەبوو يەعقوبى بوهيطى) ئىك ژ ھەقالىن ئىمامى شافعى بوو،
دەمى موعتەزلىيىن بىدعەچى ئەو سەرا مەسەلا (خلق القرآن) گرتى، و ئەگەر
وى پىچەكى (موجامەلە) د گەل وان كرا ئەو نەدھاتە گرتن، وى دەستىن خۆ
يىن زنجىركرى د پشت شفشىن سجنى را بلند دكرن و دگۆت: لازم ئەز د ئىرى
قە بمرم؛ دا خودى بزانت ھەندەك ھەبوون سەرا قى عەقىدى د سجنان قە يىن
مرىن.

و ھەسا چىبوو.. ئەو د سجنى قە مر.

قههره مانئ هه می مهیدانان (شیخ الإسلام ابن تیمیه)

دهستپیک:

د هه می مهیدانان دا شیره کئی بی ههقتا بوو، د مهیدانان جیهادی دا هه هر ده ل سنگی بوو، گاغا دبوو بهره قانییا ژ نیسلامی ب قهله می کهس نه دشیئا دهستی وی بگرت یان جاره کئی قییرا بگههت.. پتر ژ (۲۶۰۰) رۆژان هاتبوو گرتن، نه ژ بهر چو ب تنی چونکی وی سۆز دابوو هه جاره کا حهقی بو دیار بیت بی دودلی و ترس نهو وی بو خه لکی بیژت.

ل شیتست و پینج سالییی بهری وی دانه گرتیخانه یه کا وهسا بی سهر و بهر چو جارار وان جوھی و فله ژی لی نهدگرتن، قهله م و کاغه ز ژئ ستاندن و نه هیلان نهو تشته کی د سجنی قه بنقیست، ئینا وی ب ره ژییی ل سهر دیواری و پرتین جلدی دنقیسی، و د گهل هندئ ژی وی دگۆت: ((ئهم یین خوشییه کا وهسا دا دژین ئه گهر میر و حاکمان زانیبا یا چهنده نهو ب شیرى دا وی ژ مه ستینن)).

دهمی هاتین دا وی بیهن بگرن، وی گۆت: ((ما دوژمنین من دی چ ل من کهن، و باغ و بیستانئ من یی د سنگی من دا؛ گرتنا من خه لوهیه، و کوشتنا من شه هاده ته، و ده ریخستنا من ژ وه لاتئ من سیاحه ته..)).

شاگرده یی وی ئبن قیم د دهر حهقا وی دا دبیتژت: ((خودی دزانت کهسه کی وهکی وی ژین پاقر من نه دیتییه، هه ره چهنده نهو د بهرته نگی و نه خوشییی دا دژییا ژی، و ههرده م یی وهستیای و گرتی و گه فلیتکری ژى بوو، د گهل هندئ ژى نهو ژ خه لکی هه مییی یی سنگ فرههتر بوو، و دلئ وی ژ یی هه مییان

موکمر بوو، و ناچاقتین وی ژ بین هممیان دقه‌کریتر بوون، گمشاتی ژ دیمی وی قهدپهشی، گاڤا ل مه دبوو تنگاشی و ترسا مه زنده دبوو، و بیتنا مه تنگ دبوو نم دهاتینه نک و دهمی مه نهو ددیت و مه گوهی خو ددا ناخفتنیتین وی نم ب دلفرههییی دحسیاین و کهیفا مه خوش دبوو و باوه‌رییا مه پتر لی دهات.. دهمی نهو یی گرتی گه‌لهک جاران وی دگوت: مرۆقی گرتی نهو یی دلئ وی ژ زکری خودئ هاتییه گرتن، و ئیخسیر نهو یی بوویه ئیخسیری هه‌وایی نفسا خو. وی د سجنئ قه نقیژ دکرن و دهمی وی سه‌ری خو ددانا عه‌ردی وی دگوت: یا ره‌ببی تو هاریکارییا من ل سه‌ر زکری و شوکری و عیباده‌تی خو بکه...).

رۆژا خودئ ئیمانته‌تی خو ژئ ستاندی و وی بو جارا دووماهییی سه‌ری خو دانای د سجنئ قه یی گرتی بوو، قورنان دخواند، و خواندنا وی گه‌هشتبوو قئ نایه‌تی: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ ﴿۵۴﴾ فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿۵۵﴾﴾ (القمر: ۵۴-۵۵).

(ابن تیمیه) ب کورتی:

* (شیخ الإسلام تقي الدين أبو العباس ابن تیمیه) ناقتی وی یی دورست نه‌حمده کورئ عه‌دل‌حه‌لیمی کورئ عه‌دسه‌سه‌لامئ حه‌رانیه، خه‌لکی باژیری (حه‌رانی) یه کو ئیک ژ ناقدارترین باژیرین کوردستانیه.

* ل رۆژا دوشه‌نبی دهی هه‌یقا ره‌بعولنه‌وه‌ولا سالا (۶۶۱) مشه‌ختی (به‌رانبه‌ر ۱۲۶۲ ز) ل باژیری حه‌رانی هاتبوو سه‌ر دنیا یی، و ل شه‌فا دوشه‌نبی بیستی هه‌یقا (ذو القعه‌ه) ژ سالا ۷۲۸ مشه‌ختی (به‌رانبه‌ر ۱۳۲۸ ز) د گرتی‌خانه‌یا که‌لی قه ل دیمه‌شقی چوبوو به‌ر دلۆقانییا خودئ، و نهو ژی وه‌کی هه‌می کورین بنه‌مالا خو ب ناقتی کورئ ته‌یمیی دئیته ناسین و ته‌یمیه ناقتی داپیرا وان یا مه‌زنه، و بنه‌مالا وان ئیک ژ بنه‌مالین زانا و ناسیارین ده‌قه‌ری بوو.

* شەش سالتىن ئىككى ژ ژىيى خۆ، وى ل باژتېرى حەرانى بۆراند بوون، پاشى ژ بەر ھىرشىن تەتەرىيان ل سەر رۆژناقايا كوردستانى ل سالا (۶۶۷) بىنەمالا وان ژ باژتېرى حەرانى بەر ب شامى قە رەقى و ل دىمەشقى ئاكنجى بوو.

* سەيدا ل دىمەشقى مەزن بووبوو، و ل نك زانايىن وى يىن وى سەردەمى زانينا خۆ ۋەرگرت، و ھەر ژ بچوركاتى نىشانىن زىرەككىيى ل نك وى ددىاربوون، و دبىژن: چى تىشتى وى دخواند د گاقى دا ژ بەر دكر، و سەيدايىن وى ژ دوسەدان پتر بوون.

* ھەر زوى ناف و دەنگىن وى ل دىمەشقى بەلاقبوون، و دەمى ژىيى وى بوويه بىست و دو سال ئەو ل شوينا بابى خۆ بوو سەيدا ل مەدرەسا (دار الحدىث السكرىه) ل شامى، و دەست ب گوتنا دەرسان و نقيسىنا كىتبان كر.. و پشتى ھنگى ب ھەيشەكى وى دەست ب گوتنا دەرسىن تەفسىرى كر ل مزگەفتا ئومەوى.

* ل سالا (۶۹۳) -دەمى ژىيى وى سىپ و دو سال- ئەو د گەل شىخ زەينەددىنى فارەقى ھاتە جەلدەدان، و ئەگەرا قى چەندى ژى -ۋەكى زانايى ناقدار ئبن كەشىر دبىژت- ئەو بوو: مرۆقەكى فەلە ل شامى ھەبوو دگوتنى عەسساف، جارەكى -و ب شادەبىيا گەلەك مرۆقان- ل ديوانەكى خەبەر گوتنە پىغەمبەرى -سلاف لى بن-، ئىنا ئبن تەيمىيە و شىخى فارەقى چوونە نك ئەمىرى دا ل دۆر قى مەسەلى باخقن، پشتى وان گوتنا خۆ د گەل ئەمىرى ب دووماھى ئىناى دەرکەفتن، ل وى دەمى ئەو مرۆقى فەلە كەفتە دەستىن خەلكى و ئەو پى ۋەرھاتن و تىر پى دادان، ئەمىرى ھزركر ئبن تەيمىيە وى و فارەقى خەلكى پالداى كو قى چەندى بكن، لەو وى بربار دا ھەردو بىنە جەلدەدان.. پشتى ئەمىرى مەسەلە ب دورستى زانى داخوازا لىبۆرىنى ژ وان

کرن، و د قئی هه لکهفتی دا شیخی کتیبای خو (الصارم المسلول علی شاتم الرسول) دانا.

* ل دووماهییا سالتین نۆتی ژ سه دسالای شهشی مشهختی وهلاتی شامی کهفته بن گهفا هیرشیتن ته تهرییان و ترسا وان کهفته دلین خه لکی ئینا شیخی بارا پتر ژ ده رستین خو بو بهحسی جیهادی و خیرا شهیدبوونی ته رخان کرن، ههر وهسا وی گه لکه نقیسین ژی د قئی ده ربارهیی دا نقیسین، و مه خسه دا وی ب قئی چهندی ئه بو دلی خه لکی موکم بکهت دا ئه بو بشین خو ل بهر هیرشیتن ته تهرییان بگرن و نه ره قن.

* ل سالای ۶۹۸، ته تهرییان هیرشهک ئینا سه ر شامی و نیزیکی باژیری دیمه شقی بوون، سولطانی مصری و جیگری وی ل شامی ب لهشکه ره شهستن، و ره قینه کا مه زن کهفته پرتین خه لکی، هه می ب لایی رۆژئا قایی شه چوون، هنده کان قه ستا قودسی کر، و هنده ک بهر ب مصری شه چوون.. زانایین ئیکانه مایه ل دیمه شقی ئبن ته مییه بوو، ئه وی نه چار بووی رتیه رییا خه لکی بکهت هتا ئه ف ته نگا قییه بۆری، و ههر چهنده خه لکی شامی دگۆت بهرگریا لهشکه ری ته تهرییان ب مه شه نائیت و یا باش بو مه ئه وه ئه م خو ب ده ست وان شه بهر ده یین، به لی شیخی قه بویل نه کر و بهرگری ب وان دا کرن.

د گه ل ته تهرییان:

ده می ته ته ری نیزیکی باژیری دیمه شقی بووین ل سالای (۶۹۸) ئ مشهختی، و خه لکی شامی زانی کو بهرگریا ته تهرییان ب وان شه نائیت وان گۆت: یا باش بو مه ئه وه ئه م هنده ک مرۆقان فری کهینه موعه سه که ری ته تهرییان؛ دا دان و ستاندنی د گه ل وان بکهن.. ئینا ئه و رابوون چهنده مرۆشهک هئارتنه نک ته تهرییان و (شیخ الإسلام) ئیک ژ وان بوو.

گاڤا ئه و مرۆڤ گه هشتینه موعه سه که ری ته تهرییان، ئه بو بو خیفه تا مه زنی ته تهرییان (قازانی) هاتنه برن، ل نک قازانی ئبن ته مییه بی ترس ئاخفت و

گۆت: وهكى مه گوھ لى بووى تو دييڭى: تو مروڤهكى موسلمانى، د گهل هندى
ژى تو بىن هاتى وهلاتى مه بستىنى، باپيرى ته هولاكۆ مروڤهكى كافر ژى بوو
بهلى وى ئەف چهنده نهكروو، وى پهيمان دا و پهيماننا خو ب جهئينا، و ته
پهيمان دا و ته غهده كرا!

مروڤين حازر گۆت: مه هزركر مهزنى ته تهرييان فهرمانى ب كوشتنا بىن
تهيميهى دى دت ژ بهر قان گۆتنيى وى..

دهمى بوويه نيڤرو مهزنى ته تهرييان گۆته شاندى خهلكى ديمهشقى: هوين
ناچن هتا فراڤيني ل نك مه دخون، گاڤا وان خوارن ئيناي هممىيان دهست
ب خوارنى كر بىن تهيميه تى نهبت وى نهخوار، مهزنى ته تهرييان گۆتى: بوچى
تو ناخوى؟

بىن تهيميهى گۆت: ئەف گۆشتى ههوه لىناى بى وى پهزىيه بى ههوه
ژ خهلكى ستاندى، و ئەو دارىن ههوه زاد ل سهر لىناى ژى دارىن خهلكينه
ههوه بى وى وان بىن برىن، قىجا چاوا ئەز بخوم؟

گاڤا قازانى ئەف چهنده ژ وى دىتى زانى ئەو مروڤهكى زاهده لهو گۆتى:
پىچهكى بو من باخقه..

بىن تهيميهى بو وى بهحسى جههنه مى كر، قازانى گۆتى: ههچىيى هاتىيه
نك من بهحسى بهحشتى بو من بى كرى، بوچى تو ب تنى بهحسى جههنه مى
دكهى؟ شىخى گۆتى: وان بهحسى جههكى بو ته بى كرى تو ناچىيى، و ئەز بى
بهحسى جههكى بو ته دكهم تو دى چىيى!

بىنا قازانى، ئەوى پىستى موسلمانبوونا خو ناڤى خو كرىيه مهحموود، گۆته
شىخى: دوعايهكى بو من بكه.

بىن تهيميهى دهستين خو سهرئهقراز كرن وگۆت: ((ئەى خودا! ئەگەر عهبدى
ته مهحموود بو هندى هات بت دا دىنى ته ب سهرىخت، تو وى ب سهرىتخه،

و پشټا وی بگره و ملکې وی بهر فرهه بکه، و نه گهر ئهو بو هندې هات بت دا خو ب سهر بیخت و نیسلا مې ره زیل بکهت، تو وی شهر مزار بکه و عهردی ل بن پییټن وی بهر ژینه و وی بهلخینه...)).

وی نهټ دو عایه دکر، و قازانی د دویف دا دگوت: (ثامین)!

پشټی ځی دیداری قازانی بریار دا ژ شامې بزځرت و تهنایه پی بدته خه لکې دیمه شقی. و ده مې شاندا خه لکې شامې ژ موعه سکرې ته تهر بیان زځری، ئهو که سټن د گهل ټن ته میه ی گوتنی: نهغه چ گوتن بوون ته گوتینه خانې ته تهر بیان؟ نیزی کبوو تو خو ژې تی بیه و مه ژې! هره نه م د گهل ته نازځرین.. وان خو ژ شیخی څه ده رکر، و ژ ترسان دا د گهل وی نه زځرینه باژېری، ټن ته میه و هندهک هه څالین خو مانه ب تنې، ده مې خه لکې سوچه تا شاندي د گهل قازانی زانی، هاتنه بهراهیا ټن ته میه ی و نیزیکی سیسه د که سان ل دۆرتن وی کو م بوون و پیکڅه زځرینه دیمه شقی، و ئهو ټن دی پیټن خو څه ده رکرې هندهک ته تهری هاتنه د ریکا وان دا و ئهو هه مې شهلانندن!

ل مهیدانا جیهادی:

ل سالا (۷۰۲) جاره کا دی لهشکرې ته تهر بیان قهستا شامې کر، ب وی ئنیه تی کو دیمه شقی بگرن، ترسه کا مهزن بو خه لکې شامې چیبوو، و گه لهک ژ وان بهر ب مصری څه ره ځین.. ځی جاری ژې ټن ته میه ما ل مهیدانی، د ناټ خه لکې دا رابووقه و جیهاد ل بهر وان شرینکر، و پیخه مهت موکمرنا دلی خه لکې شامې ټن ته میه ی دو پیگافین گرنګ هافیتن:

ژ لایه کی څه وی د گهل بهریدی قهستا مصری کر و چوو نک سولطانی مصری، ئهو ی حوکم ل شامې ژې دکر، و گوتنی: تو سولطانی شامې یی ژې، لهو یا فرهه تو لهشکره کی د هوارا خه لکې شامې بهنیری، چونکی نه گهر ته تهری شیانه مه، د دویف دا دؤرا هه وهیه.

ژ لایه‌کئی دی څه نهو د ناڅ خه‌لکئی شامی دا رابووقه و ګوت: ته‌ته‌ری -ته‌وتن ب ده‌قی خو ژ موسلمانان دهژمیرن- یین هاتین دا پی ل عه‌ردی مه و ناموسا مه بدانن، بی دودلی هوبن شه‌ری وان بکهن، و خو نه‌ګر هموه نه‌ز ژی د ناڅ وان دا دیتم و قورئان ل سهر سه‌ری من بت من بکوژن! نه‌ګر نهو کافر بن کوشتنا وان یا حه‌لاله، و نه‌ګر موسلمان ژی بن -وه‌کی نهو دبیتن- ههر کوشتنا وان یا دورسته؛ چونکی مه‌ته‌لا وان مه‌ته‌لا خه‌وارجانه.

ب څی چه‌ندی وی ده‌وره‌کئی سه‌ره‌کی د ناماده‌کرنا له‌شکه‌ری و نه‌فسی یا خه‌لکئی شامی دا هه‌بوو..

له‌شکه‌ری مصری د هه‌وارا خه‌لکئی شامی هات، و ل دویسی هه‌یقا ره‌مه‌زانی ژ سالا (۷۰۲) شه‌ره‌کئی مه‌زن د ناڅبه‌را ته‌ته‌رییان ژ لایه‌کی څه، و شامی و مصریان ژ لایه‌کئی دی څه چیبوو، و څی شه‌ری پتر ژ روژه‌کئی څه‌کیتشا، و دووماهییی له‌شکه‌ری شامی و مصری ب سه‌رکه‌فت، و ته‌ته‌ری پاشپاشکی زڅرین و ره‌څین.

د څی شه‌ری دا (شیخ الإسلام) ل به‌راهییا له‌شکه‌ری بوو، ل ده‌می بینقه‌دانی نایه‌تین جیهادی بو وان دخواندن و شرح دکرن، و ده‌می شه‌ری ده‌ست پی کری طه‌له‌بی وی ئبن عه‌بدله‌هادی دبیترت: ((شیخ چوو به‌راهییا ریزی و ګوته نه‌میره‌کئی شامی: من بیه جهی مرنی، ئینا وی نه‌میری شیخ بره به‌رانبه‌ر له‌شکه‌ری ته‌ته‌رییان و ګوتی: سه‌یدا څیری جهی مرئییه، و نه‌فه دوژمنه.. ئبن ته‌یمیه‌ی به‌ری خو دا له‌شکه‌ری ته‌ته‌رییان یی بوش پاشی سه‌ری خو بلندکره عه‌سمانی، و لیقتین خو لقلقاندن ههر وه‌کی وی نفرینه‌ک ل وان دکر.. ههر د وی روژی دا له‌شکه‌ری ته‌ته‌رییان شکست و خودی موسلمان ب سه‌رئیخستن)).

ل مه‌یدانا جیهادا ناڅخوی ژی هه‌رده‌م سه‌یدا ل پیشییی بوو: ده‌می مه‌زنین شامی و قازی و موفتی هه‌می ژ ترسین ته‌ته‌رییان ژ دیمه‌شقی ره‌څین خه‌لک ل دور ئبن ته‌یمیه‌ی کو‌مبوون و به‌ری هه‌مییان ما ل وی.. ده‌مه‌کئی

تہنگاف بوو، دوژمن ل بہر دہریٰ باژیری بوو میر و حاکم و لہشکەر ژ باژیری
 دپره‌قین، ہنگی ئبن تہیمیہ بوو حاکمی (فعلی) ل باژیری و خہلک ل دۆر
 کۆمبوون، و ئەو بوو شیخی رتہ‌ریبا خہلکی کر حەتا تہتہری شکہستین، و
 د گہل قی بزاقی ئبن تہیمیہ دەمی مایہ ب تنی ل دیمہ‌شقی و خو بہرپرس
 دیتی، وی ہژمارہکا طہلہبان دانہ دویف خو، و چوون ل جہین خراب ل باژیری
 گہریان و ب دەستین خو خرابی را کرن، و ہندہک شیختین طہریقان گرتن و
 کہزیبتین وان برین، و جلکتین وان یین پیس ژ بہرکرن، و نوینوکتین وان تراشین،
 و ئەو گونہد و جہین خہلکی شرک ل نک دکر خرابکرن، و خہلک ژ شرک و
 بیدعیان دانہ پاش، ئەفہ ہمی بہری قہستا مہیدانا شہری د گہل تہتہریبان
 بکەن.

ئەف ئەگەرہ بوون و گہلہکتین دی ژی دلێ ہندہک مہصلحہ‌تچیبیان د دہر
 حەقا وی دا تژی کری، حەتا ئەو لی گہرباین ب گہلہک ریکان بیتنی دا وی تی
 بیتخن، و ب دەستین مہزنان بدہنہ گرتن و ئیشاندن.

ئیکہمین دہرہ وان د دہر حەقا ئبن تہیمیہی دا کری پشتی قی سہرہاتییی
 ئەو بوو وان گۆت: ئبن تہیمیہی دلێ د مہزنیی ہە، و حەز دکەت ببتہ مہزنی
 خہلکی، لەو ئەو قان کاران دکەت. بەلی ئەف بزاقا وان ب چو نہ‌چوو؛ چونکی
 مہزنان بہری عامیبیان دزانی ئبن تہیمیہ زہلامی ئوممہ‌تیہ نہکو زہلامی
 دہولہتی، چاوا نہ.. و ئبن تہیمیہ ئەو بوو یی ہەردہم دگۆت: ئەگەر ملک
 شامی و مصری ہمییی ب دو فلسان بدہنہ من، من نہ‌قیت!

(العقیدۃ الواسطیۃ):

جارہکتی مروّفہکتی خہلکتی دہقہرا واسط ہاتہ شامی، و داخواز ژ (شیخ
 الإسلام) ی کر کو ئەو کتیبہکا بچوبک د بابہتی عہقیدا نیسلامی دا بو وی
 بنقیست؛ دا ئەو د گہل خو بہت و نیشا زاروکتین خو بدہت.. شیخی داخوازا
 وی ب جہینا و رابوو کتیبہکا بچوبک ل بن ناقتی (العقیدۃ الواسطیۃ) دانا،

و تیدا ئەو ئایەت و ھەدیس کۆمکرن ییتن بەحسێ عەقیدئێ دکەن، و وی د فئی کتیبە خو دا پشەقانییا عەقیدا سەلەفی کر، و ژ بەر کو پتیریا زاناییتن شامئ د عەقیدا خو دا ئەشعەری بوون، وان ب فی کارئ شیخی نەخۆشبوو، لەوا ئەو لی گەریان نەخۆشییی بو شیخی چئ بکەن؛ دا وی ژ فئی بوچوونئ لیتقە بکەن، دا خەلک ل دۆر کۆم نەبن و ب دویف نەکەفن.

زانایئ ناقدار ئبن کەشیر -کو ئیک ژ شاگردە ییتن ئبن تەیمییە بوو- دبیژت: ژ بەر کو شیخ (تقی الدین بن تیمیە) مرۆقەکی ب بەا بوو ل نک مەزنین دەولەتئ ژئ و ل نک خەلکی ژئ، و خەلکی گەلەک ھەز ژ وی و دەرس و نقیسینئ وی دکر، ھندەک فەمزنان چاڤ پئ رانەبوون و ھەسویدی پئ بر، و لی گەریان نەخۆشییی بگەھینئ.

ئیک ژ وان قازیی مالکییان (ئبن مەخلووف) بوو ھەر وەسا شیخ (نەصرئ مەنجی) فان ھەر دویمان کاغەزەک بو سولطانی ھنارتە مصرئ و تیدا نقیسی: شیخ (تقی الدین) ی کتیبەکا نقیسی ھندەک تشتین دژئ عەقیدا ئیسلامی ییتن کرینە تیدا، لەو دقیت حسیب د گەل وی بیتەکرن. سولطانی د بەرسقا کاغەزا وان دا کاغەزەک بو جیگرئ خو ل شامئ ھنارت و گوئئ: ئبن تەیمییە، و وان ییتن گازندە ژئ کری کۆم بکە، و بلا ئەو روی ب روی دان و ستاندنئ د گەل ئیک و دو بکەن، و ل دویف ئەنجامئ دان و ستاندنا وان تو ھوکی د ناڤەرا وان دا بکە.

جیگرئ سولطانی ل شامئ فەرمانا سولطانی ب جەئینا، و ل ھەشتی ھەیفە رەجەبا سالا (۷۰۵) مەشەختی، وی ل کۆچکا خو دیوانەک گرتدا و ئبن تەیمییە و ھەڤرکین وی کۆمکرن و گوئە وان: کتیبە ئبن تەیمییە بینن بخوینن، و کانئ چ خەلەتی تیدا ھەبە ئاشکەرا بکەن.. ل دویف داخوازا جیگرئ سولطانی ئەو کەفتنە دان و ستاندنئ ھەر ژ سپیدئ و ھەتا ئیقاری، چی جەئ وان دگۆت یئ خەلەتە شیخی دەلیل ژ قورئانئ و سوننەتئ و گوئینن زاناییتن ئوممەتئ

ل سەر دئینان و ئەو بێ دەنگ دکرن.. ل پۆژئاقایی دیوان قەرەشی، و پشتی
هنگی ب چار پۆژان، بۆ جارا دویی دیوان هاته گرتدان، دیسا ئبن تەیمیهی
ل بەر چاقتین ئەمیری و مروقتین حازر هەفرکتین خو هەمی بێ دەنگ کرن، لەو
وان گۆت: ئەم دئ هنیڕنە ب دویف (کمال الدین بن الزملکانی) را بلا ئەو
بیت و پیش مه قە باخفت، ئبن تەیمیهی گۆت: بلا.. و پشتی ئەو هاتی وی
ژی چو ژئی چی نەکر!

ئبن تەیمیهی گۆتە وان: ژ ئەفرۆ و حەتا سئ هەیفیتین دی ئەز دئ
دەلیقهیی دەمه هەوه هەرن ل کتیبان بگه‌ریین و چی گاڤا هەوه گۆتتا زانایه‌کی
موعتەبەر ژ هەر سئ جیلین ئیککی یین ئوممەتئ دیت وه‌کی گۆتتا هەوه بت بین
و ئەف مروقه هەمی شاهد ئەز دئ ل گۆتتا خو لیقه بم.

پشتی پتر ژ بیست پۆژان و ب دورستی ل حەفتی هەیفئا شەعبانی بۆ جارا
سییی هەردو لا ل نک جیگرئ سولطانی کۆمبوون، و بەری دیوان قەرەفت
هەفرکتین (شیخ الإسلام)ی نەچاربوون ئعترافی بکەن کو ئەو دخەلەت بوون و
کتیبا ئبن تەیمیهی یا دورستە.

ب قئ چەندئ ئبن تەیمیه پتر د چاقتین مەزنین دەولەتی و خەلکی ژئی دا
مەزنبوو، تشتئ بوویه ئەگەرا هندی کو پتر دلین هەفرکتین وی تژی کەرب و
نەقیان بین.

مەسەله ب قئ چەندئ ب دووماهی نەهات.. پشتی روینشتنا سییی
ب سەرکەفتتا ئبن تەیمیهی ب دووماهی هاتی، قازی ئبن صەصرایی دەست
ژ کاری خو بەردا، و دەمی سوجەت گەهشتیه سولطانی ل مصرئ وی
کاغەزەک بۆ جیگرئ خو هنارت و تیدا فەرمان دا قازی بزقرتە سەر کاری خو..
و پشتی هەفرکتین ئبن تەیمیهی دیتی ئەو ب پتکا دان و ستاندنی نەشتینی
رابوون کره دیعایەت کو ئبن تەیمیه ل مەزنییی دگه‌رییت و وی دقتیت د گەل
تەهرییان ئنقلابه‌کی بکەت!!

دهمى ئەف دىعايەتە گەھشتىيە سولطانى ل مصرى وى كاغەزەك بۆ
جىگىرى خۇ ھنارت و تىدا خواست ئەو ئىن تەيمىيە و ئىن صەصرائى قازى
بەنترتە مصرى.

جىگىرى سولطانى داخوازا سولطانى ب جەئينا و ھەردو ل بىست و دوى
رەمەزانا سالا (۷۰۵) گەھشتە (قاھىرە).. ھەفركىن ئىن تەيمىيە ھەمى
كۆمببون، و داخواز كر ئەو و ئىن تەيمىيە كۆم بىن و دان و ستاندنى د گەل وى
بكەن ل دۆر وان مەسەلەين عەقىدى يىن وى د كىتبا خو دا (العقيدة
الواسطية) گۆتىن، داخوازا وان ھاتە ب جەئىنان و ھەمى ل كەلى كۆمببون..

قازىيى مالكىيان (ئىن مەخلووفى) ئەشەرى گۆت: ئىن تەيمىيە دىئىرت:
خودى يى ل عەسمانى ل سەر عەرشى، و خودى دناخقت، و ئەفە كوفرە. قازى
گۆتە ئىن تەيمىيە: توچ دىئىرى؟ وى ھەمدا خودى كر و سلاف دانە سەر
پىغەمبەرى، ئىك ژ وان گۆت: لەزى بکە، مە تو نەئىناى دا خوتبەكى بخونى!
ئىن تەيمىيە گۆت: ديارە چى نابت مروث ھەمدا خودى ژى بکەت؟! پاشى
گۆت: ئەرى كى دى حوكمى د ناڧبەرا مە دا كەت؟ وان گۆت: قازىيى مالكىيان
ئىن مەخلووف. ئىن تەيمىيە ب عىجىزى ڧە گۆت: چاوا دى چى بت ھەفركى
من بىتە حاكم؟ ئەف روئىشتە يا بەطالە.

ل شوينا ئەو حاكمەكى بى لا بىنن دا حوكمى د ناڧبەرا ھەردو لايان دا
بکەت رابوون فەرمانەك دەرىخست كو ئىن تەيمىيە بىتە سجنكرن و ھەفركى وى
ئىن صەصرا بزڧرتە شامى و بىتە قازى، و ھەر كەسەكى ل شامى تاگىرىيا ئىن
تەيمىيە بکەت بىتە گرتن و ئىشاندن!

ل شەفا جەژنا رەمەزانى ژ سالا (۷۰۵) شىخ ل باژىرى قاھىرە ھاتە گرتن،
و ئەفە جارا ئىكى بوو ئەو بىتە گرتن بەلى يا دووماھىيى نەبوو.

گرتنا ئیکتی:

سئی ههیشان ژ ساللا (۷۰۵)، د گهل ساللا (۷۰۶) ههمییی، و سئی ههیشان ژ ساللا (۷۰۷)، یهعنی: سالهک و شمش ههیشان ئبن تهیمیه ما د گرتیخانیه (الجب) دال قاهیره، نه ژ بهر چ ب تنئی چونکی وی دگوت: خودئی دناخفت و ئستوئا ل سهر عهرشی کری!

ب گرتنا وی بیدعهچییین شامی ب کهیفا خو کھفتن، زانایی ناقدار ئبن کهثیر دییژت: ((ساللا شیخ (تقی الدین) هاتییه گرتن (صلاة الرغائب) ئهوا ل شهقبراتی دئیتهکرن دوباره ل مزگهفتا دیمهشقی هاتهکرن، و ئهوا چار سال بوو ئبن تهیمیه ئهوا بهطال کریوو و نهدهیلا ئهوا بیدعه بیتهکرن)).

د سجنئی فه شیخ یئی بهردهوام بوو ل سهر نقیسیین و دهرس گوتئی بوو گرتییان هتا وه لی هاتبوو یئی چووبا سجنئی دا هزر کهت ئهوا یئی هاتییه د مهدرهسهیهکی فه.

ل ههیشا سییی ژ ساللا (۷۰۷) میرهکی عهرهبان ب ناقتی (حسام الدین ابن عیسی) هاته قاهیره و ئهوا ب خو چوو (شیخ الإسلام) ژ سجنئی دهرتخست و بریار دئهوا ل مالا جیگرئی سولطانی ل قاهیره کوم بین و ههمی قازی و زانا بیته کۆمکرن دا دان و ستاندنی ل دۆر نهگهرا گرتنا ئبن تهیمیه بکهن.. میرئی عهرهبان و جیگرئی سولطانی و ئبن تهیمیه ل دیوانئی حازربوون بهلی چو قازی ناماده نهبوون، ههر ئیکی هتجهتهکا بیخیتر بوو خو گرت، لهو بوو ههمییان دیاربوو کو ئهوا د نهحق بوون.

پشتی شیخ ل ههیشا سییی هاتییه بهردان هتا ههیشا دههت ئهوا ما ل قاهیره و وی سهرهست دهرس دگوتن و کتیب دنقیسیین، و ل وی دهمی وی کتیب خویا ب بها (الجواب الصحيح لمن بدل دين المسيح) نقیسی کو رهخنیهکا بنهجه بوو وان فهلهیین دینی خودئی گوهارتی و درهوا ب پیغه مبهربنییا عیسیای -سلاف لی بن- کری.

گرتنا دویڼ:

ل هه‌یقا شه‌والی ژ سالا (۷۰۷) هنده‌ک صۆفییڼ خودان طه‌ریقه ل نک ده‌وله‌تی گازنده ل ئبن ته‌یمیه‌ی کر و گوټن: ئەو د کتیب و دهرسین خو دا دبیت: چی نابت مروټ ژ بلی خودی هه‌وارین خو بگه‌هینته کسه‌کی دی، نه‌گه‌ر خو ئەو ئیک پیغه‌مبه‌ر ژی بت، و ئەو دنقیسیڼین خو دا ده‌اقیتته هنده‌ک (ئه‌قطاب) و وه‌لییان وه‌کی شیخ ئبن عه‌ره‌بی، و ئەم قی چهنده‌ی قه‌بول ناکه‌ین.

پشتی گازنده‌یا وان گه‌هشتیه به‌ر ده‌ستی قازی، قازی هه‌نارته ب دویټ ئبن ته‌یمیه‌ی را و گوټی: یان تو دئ قان سوچه‌تان به‌س که‌ی، یان ژی بو خو ئیک ژ سئ تشتان هلبژیره: زقرین بو شامی، یان نه‌فیکرن بو ئه‌سکه‌نده‌ریی، یان گرتن!

ئبن ته‌یمیه‌ی گوټ: من گرتن!

هنده‌ک هه‌قالین وی مانه پیغه دا ئەو زقرینی بو شامی هلبژیرت، وی نه‌قیا دلج وان به‌یتلت له‌و گوټ: بلا ب که‌یفا هه‌وه بت. گاڤا هه‌فرکین وی زانی وی زقرین هلبژارت، گوټن: ئەم قه‌بول ناکه‌ین؛ چونکی ئەو ل شامی ژی دئ هه‌ر قان گوټنان د ناڤ خه‌لکی دا به‌لاڤ که‌ت.. له‌و وان ل به‌ر سولطانی شریڼ کر کو ئەو وی بگرت و چو ددی نه!

له‌و سولطانی بریار دا جاره‌کا دی شیخ بیته گرتن، و شیخی جاره‌کا دی سچنا خو کره مه‌دره‌سه و جه‌ی عیباده‌تی و نفیسینا کتیبان.. وان دقیا هزر و بیرین وی سچن بکه‌ن، به‌لی ئەو هند ب خو حه‌سیان خه‌لک یڼ دچن قه‌ستا سچنی دکه‌ن دا پسیرین خو ژ ئبن ته‌یمیه‌ی بکه‌ن، و فه‌توایڼ ئبن ته‌یمیه‌ی و کتیبڼ وی ژ سچنی یڼ دهردکه‌فن و دئینه نفیسیڼ و به‌لاڤکرن، و یا ژ قی ژی مه‌زنتر -ل به‌ر وان- ئەو بوو: گه‌له‌ک که‌س یڼ کو سه‌را دزیی و خرابییان

هاتینه گرتن، ل خرابییین خو لیتقه بوون و بوونه ژ ههقالین ئبن تهیمیهی و
د سجنی قه دهرس ل نک خواندن و بوونه پشتهقانتین وی.

سالهک و پینج ههیقان شیخ ل قاهیره ما د سجنی قه، و ل ههیقان صهفهره
سالا (۷۰۹) شیخ نهصری مهنجی ژ سولطانی خواست ئهو ئبن تهیمیهی
ژ سجنی دهریتخت و نهفی بکهته باژیری ئهسکهندهرییی، گوت: خهلکی
ئهسکهندهرییی گهلهک حهز ژ ئبن عهرهبی دکهن، و ئبن تهیمیهی د دهرس و
نقیسینین خو دا دهاقیتته ئبن عهرهبی، نهگهر مه ئهو نهفیکره ویری، یان ئهو دئی
خو بی دهنگ کهت، یان ئیک دربهکی دئی دانتی و بهلا وی دئی ژ مه قهبت!

سولطانی مصری (جاشهنگیر) ئهوئی سولطانی بهری خو (ئهلناصر
محمهدهی کوری قهلاوونی) عهزلکری و ل جهی وی بوویه سولطان، بریار دا
ئبن تهیمیه بو ئهسکهندهرییی بیتته نهفیکرن.. و شیخ ژ سجنی دهرکهفت و
قهستا نهفییی کر.

ل نهفییی:

(شیخ الإسلام) ههشت ههیقان ما نهفیکری ل ئهسکهندهرییی، د شان
ههشت ههیقان دا خودی تهوفیقا وی دا، و ئهو شیا ب رهنگهکی زنده بهرفرهه
علمی کیتاب و سوننهتی بهلاف بکهت، و خودی وهسا حهزکر قیانا وی کهفته
دلین خهلکی، و گازییا وی د ناخ خهلکی دا دهنگ قهदानهکا باش ههبوو، نه
وهکی ههفرکین وی هزرکری کو خهلکی ئهسکهندهرییی دئی دربهکی داننی.

دهمی شیخ ل ئهسکهندهرییی، وهسا چیبوو سولطانی مصری یی عهزلکری
ئبن قهلاوون شیا جاشهنگیری لابهدهت و جارهکا دی بزقرته سهه تهختی
سهلتهنهتی، و دهمی ئهو زقریه سهه حوکمی وی قیا حسیتیا خو د گهل
جاشهنگیری و پشتهقانتین وی صافی بکهت، و یین ژ ههمییان پتر وی کهریا
خو هاقتیییی ئهو مهلا و قازی بوون یین پشتهقانییا جاشهنگیری دژی وی
کری، و ئهو مهلا و قازی ههمی ئهو بوون یین ههفرکی د گهل ئبن تهیمیهی دکر،

ئېن قەلاۋونى بەرى ھەر تىشتەكى بېرىار دا ئېن تەيمىيە ژ نەفییى بېتە زقپاندن و
ئنیەتا وی ئەو بوو وی ھەقپکییا د ناڤبەرا ئېن تەیمییە و وان مەلایان دا بو خو
(ئستغلال) بکەت و ب ھیتەتا وی دربەکی ل نەیارپن خو بدەت.

گاڤا ئېن تەیمییە گەھشتییە قاھیرە، سولطانی ئەو داخوازکەر دیوانا خو، و
زێدە قەدری وی گرت، پاشی دیوان خالی کر و گۆتە ئېن تەیمییە: سەیدا، تو
دزانی فلان قازی و فلانی و فلانی گەلەک بەرگەرپریان دکر دا تە بگرن و نەفی
کەن، و رۆژا ئەز ھاتیمە عەزلکرن ژى ھەر ئەو بوون دوژمناتییا من کری، و
پشتا نەیارپن من گرتی، ئەقرو خودی ئەو شەرمزارکرن و ئیخستە دەستی مە،
قېجا من دقیت تو فەتوایەکی بدەى دا ئەز وان ئیک ئیک بکوژم.

ئېن تەیمییە گۆت: ئەف گۆتتا تو دبیتى قەت چى نابت، ئەف مروقتین تە
ناقتین وان ئیناین زانایین باژپرنە، و مروقتین خودان قەدرن، ئەگەر تە ئەو
کوشتن تو کەسى دی یی وەکی وان نابینی.

سولطانی گۆت: ئەوتن ھە ئەو بوون یین تو دایە گرتن و نەفیکرن، و
گەلەک جارار وان دقیا تە بکوژن ژى!

ئېن تەیمییە گۆت: ھەچییى نەخوشییەک گەھاندبەتە من، من گەردەنا وی
یا ئازاکری، و ھەچییى نەپارەتییا خودی و پېغەمبەری کریت، خودی دى تۆلی
لی قەکەت و ئەز تولا خو ژ کەسى قەناکەم.

ھندی سولطان ما پېغە نەشیا چو فەتوایان ژى چى کەت، لەو چو
ھیتەتین شەری ب دەست وی نەکەفتن کو ئەو وان پى بکوژت، دوژمنى ئېن
تەیمییە یى مەزن ئېن مەخلووفى گۆت: ((کەسى وەکی ئېن تەیمییە مە
نەدیتییه، مە سولطان پالەدا؛ دا وی بیشینت و ئەم نەشیاینی، و گاڤا ئەو
شیایە مە وی ئەم عەفی کرین و بەرەقانی ژ مە کر)). ژ بەر قى ھەلوستى وی
گەلەک ھەقپکیتن وی پەشیمان بوون و داخووزا لیبۆرینى ژى کر.

ل قاهيره:

پشتی شیخ ژ نهفییی زفری دو سالان ما ل قاهیره، و د قان هردو سالان دا ئه و یی بهره و امبوو ل سهر نفیسینا کتیبان و دهرس گوټنی، و وه نهبت بیته هزرکرن کو ههفرکین وی د قان هردو سالان دا بهلا خو ژئی فهکر، نه! بهلکی وان ههر پیلان دگتیران و لی دگهریان نهخوشییی بو وی چی بکهمن.. و تشتی ژ ههمییی کرتتر وان د گهل وی کری ئه و بوو ل هه یقا رهجهبی ژ سالا (۷۱۱) وان هندهک نهزان پالدان کو بیته د ریکا ئبن تهیمیهی دا ده می ئه و دچته نفیژی و تیر بقوتن! و وان ئهف کاره ب جهئینا، گاڤا خه لکی پی زانی هاتنه نک ئبن تهیمیهی و گوټنی: دستوریی بده مه دا ئه م تولا ته ژ وان فهکهین، وی گوټ: نه، بهیلنه ب هیقییا من فه. و ههر ل وی رژی ئبن تهیمیه رابوو چوو مزگهفتا وان و پشتی نفیژا ئیقاری روینشته خواری و دست ب تهفسیرا سووره تا فاتحی کر و هتا بانگی مهغره ب ما و گوټ: ئه وین ئهف نهخوشییه گه هاندیه من، من عه فیکرن. گاڤا وان ئهف چهنده دیتی هاتنه نک شیخی و داخوذا لیبوریی ژئی کر.

زفرین بو شامی:

ل هه یقا یازدی ژ سالا (۷۱۲) سهیدای ده ستوری ژ سولطانی خواست دا بزقرته شامی پشتی هفت سالان ژ دویرکهفتنی ژ مال و مروټین خو، و سولطانی ده ستوری دای و ئه و زفری شامی، و رژی ئه و گه هشتیه دیمه شقی خه لک هند چونه بهراهییی دا بیژی جهژنه.

پشتی ئبن تهیمیه زفریه شامی دست ب نفیسین و دهرس گوټنی کر و وی د نفیسین و دهرسین خو دا پتر (تهرکیز) ل سهر بابه تین عه قیدی دکر، و ژ بلی عه قیدی ژ وی پوتهیه کی مهزن ددا تهفسیر و همدیس و فقهی ژئی، و ههر چهنده شیخ د مهزه بی خو یی فقهی دا (حنه للی) ژئی بوو، بهلی د گهل هندی ژئی ئه و گه هشتبوو دهره جا (نجتهادی) و ههر جاره کا ده لیلی شهرعی یی

دورست بۆ وی دیار بیا نهو ل دویف دچوو، و کار پی دکر، و فهتوا پی ددا، و هندهک جاران نجهتهدا وی نهو دگمهانده بۆچونهکا جودا ژ بۆچونین همر چار مهزههبان، و نه تشتهکی شهشارتییه کو ئیسلام ژ هندئ مهزنتره کو د چارچووقه پی مهزهههکی یان چند مهزهههکان دا کۆم بیت.

ئهف نجهتهدین شیخی یین فقهی بوونه نهگهرا هندئ گهلهک فقهزانین مهزههبان کهرب ژئ قهبین، و نهیارهتییا وی بکهن، و گازندهیان ل نک قازی و میران ژ وی بکهن، و نهو بوو ل سالا (۷۱۷) شیخی فهتوایهک د مهسهلا (طهلاقی) دا دا، و نهو وهکی فهتوایا مهزههه بی نهبوو لهو مهزههه بییان فتنهکا مهزن ل سهر سهری وی راکر و مهسهله گههسته وی هددی سولطانی ژ مصری کاغزهک بۆ جیگری خۆ ل شامی هنارت تیدا فرمان دا کو: چی نابت ئبن تهیمیه د مهسهلا (طهلاقی) دا چو فهتوایان بدهت..

نهو مهسهلا خیلاف ل سهر چیبووی ئهفه بوو: نهگهر ئیکی ب طهلاق سویند خوار و سویندا خۆ ب جه نهئینا کانی طهلاقتین وی دئ کهفن یان نه؟ مهزههه بییان دگۆت: بهلی دکهفن، و ئبن تهیمیهی گۆت: نهخیر؛ چونکی نهوی ئی چندئ بکهت دئ کفارهتا سویندئ دهت.

ههر وهسا هاقیتتا سی طهلاقان د ئیک دیوانی دا چ ب ئیک لهفظ بت یان نه، مهزههه بییان گۆت: حسیب دبت سی طهلاق و ئبن تهیمیهی فهتوا دا کو نهو ئیک طهلاقه..

دهمی فرمانا سولطانی هاتی کو ئبن تهیمیه چو فهتوایان د مهسهلا طهلاقی دا نهدهت، وی پیگیری ب فرمانا سولطانی کر، هتا سالا (۷۲۰)، هنگی دوباره پسپار ژ شیخی هاته کرن ل دۆر مهسهلا طهلاقی وی ژئ دوباره رهئیا خۆ ناشکهرا کر، جارهکا دی مهزههه بی تیک هاتن و تیک چوون و ل شوینا نهو دان و ستاندهکا علمی بکهن و بۆچونا مهزههه بیتن خۆ بۆ خهلکی ناشکهرا

بکهن، ئەو رابوون چوونە نە جێگرێ سولطانی و گۆتیی: ئبن تەیمیه چو پویتی ناده تە سولطانی و فەرمانا وی لەو دقیت ئەو بیتە ئیشانندن!

جێگرێ سولطانی ەنارته ب دویف شیخی را و ب ئاماده بوونا موفتی و قازیبان گازنده ژێ کرن و گۆتیی: بۆچی تو ئان فەتوایین هۆسا ددهی؟ وی گۆت:

ئەگەر پسیار ژ من هاته کرن بۆ من چی نابت ئەز حەقییی فەشیرم. مەزەهەبیان دەمی دیتی شیخ ل سەر بۆچوونین خۆیی مجده بەرێ جێگرێ سولطانی دا ەندی کو ئەو شیخی بگرت، و وی داخوازا وان ب جەئینا و بریار دا ئبن تەیمیهی ل گرتیخانەیا (کەلێ) ل دیمەشقی بیتەگرتن، و ئی جاری -کو جارا سییی بوو ئەو دئیتە گرتن- ئەو پینج ەئیف و ەمژدە رۆژان هاته گرتن.

گرتنا چاری:

ل سالا (۷۲۶) دەمی ژیی ئبن تەیمیهی شیست و پینج سال، و ب دورستی ل ەئیقا شەعبانی شیخ بۆ جارا چاری ب دەستی مەزەهەبیان هاته گرتن و ئی جاری گرتنا وی ژ بەر مەسەلا چوونا سەر قەبران بوو.

(شیخ الإسلام) ی دگۆت: یا دورست نینه بۆ مروفتی موسلمان کو سەفەرێ ژ جەهکی بۆ جەهکی دی بکەت بۆ ەندی دا سەرا قەبرەکی بدەت؛ چونکی ئەقە ئەو (شد الرحال) یا پیتەمبەری -سلاڤ لئ بن- ئەم ژێ داینە پاش. گاڤا ەفکین وی ئەف گۆتتا وی گوھ لئ بووی رابوون وەسا د نای خەلکی دا بەلاڤکر کو ئبن تەیمیه نەیارێ پیتەمبەری و ەلییانە لەو ئەو دبیژت چوونا سەر قەبرین وان حەرامە! و ئەقە وەریادانەک بوو وان ئیخستییە گۆتتا شیخی؛ چونکی وی نە دگۆت: چوونا سەر قەبرین وان حەرامە، وی دگۆت: (شد الرحال) بۆ سەر قەبرەکی یا دورست نینه، و ئاشکەرایە کو فەرەقەکا مەزن د ناڤەرا ەردو گۆتتان دا ەئیە، و دەلیلی وی ل سەر ئی چەندی ئەو حەدیسا دورستە یا کو دبیژت: ((لا تشد الرحال إلا إلى ثلاثة مساجد...)) و د گەل ئی بۆچوونا وی یا ئاشکەرا و ئافاکری ل سەر حەدیسا پیتەمبەری -سلاڤ لئ

بن- ههڤرکیتین وی مهسهله مهزن کر و دره و دویف قهنان دا ئه و وی بدهنه گرتن.. و مرادا وان ب جههات.

گاڤا ئه و هاتین دا بریارا گرتنا شیخی بگههیننئ وی گۆت: نهزل هیقییا هندئ بووم.. و ئه و ب قئی ب تنئ رازی نهبوون گۆتن: همر کهسهکی ل سهر رهئیا ئبن تهیمیهی ژئ بت دقیت بیته گرتن، له و وان دهست ب گرتنا طهلهبیتن وی ژئ کر، و بۆ کیمکرن وان هندهک ل دهواران سویارکرن، و ل باژیری گپراندن و زانایئ ناقدار (ئبن قهیمیم) ئیک ژ وان بوو، پشتی هنگی وان طهلهبیتن وی ههمی بهردان ئبن قهیمیم تنئ نهبت ئه و ژئ د گهل سهیدای هیتلا گرتی.

قئی جارئ دو سال و سئ ههیشان ئه و ما گرتی.. و جههئ گرتنا وی یا چاوا

بوو؟

وان ئه و کره د گرتیخانهیهکا (ئنفردای) قه، گۆتن: دقیت کهس د گهل وی نهبت؛ دا ئه و وی وهکی خوئی نهکته، بهس وان هیتلا برایی وی یئ بجویکتر (زهینهددین) د گهل وی بت دا خزمهتا وی بکته؛ چونکی ئه و وهکی مه گۆتی پیرهمیر بوو. و ئه و سجننا وان شیخ لئ گرتی ژ بلی کو سجنهکا (ئنفردای) بوو گهلهک یا بی سهر و بهر ژئ بوو، سهیدا د نقیسینهکا خو دا دبیترت: حممد بۆ خودئ بت ئه و جههئ وان نهزل لئ گرتیم جههکی وهسایه چو جارن ئه و جوھی و فهلان ژئ لئ ناگرن.

شیخی دهمن گرتنا خو ههمی ب نقیسین و عیبادهت و خواندنا قورئانئ قه دبۆراند، ل دهمهکی شیخهکی ب ناقتئ (ئهخنائی) کتیهک نقیسی تیدا هاقیتته بۆچوونا ئبن تهیمیهی و گاڤا کتیبنا وی گههشتیه ئبن تهیمیهی، ئبن تهیمیهی بهرسقا وی دا و د بهرسقا خو دا وی نقیسیبوو کو (ئهخنائی) مرۆقهکی نهزانه، ژ بهر قئی چهندئ ئهخنائی زنده تۆرهبوو و چوو نک سولطانی و گازنده ژئ کرن و گۆت: ئهفه چ گرتنه مه ئه و گرتی؟! چی تشتئ وی دقیت ئه و د سجننا خو قه یئ دنقیست و د ناڤ خهلیکی دا بهلاڤ دکته.

ئینا سولطانی بریار دا چو کتیب و کاغز ل نک وی نه مینن.. لهو ئهو رابوون چوون ههمی کتیب ژ نک وی دهرتختن، و هرمارا وان کتیبین وی ل وان هردو سالان نفیسین شیت (موجهللهد) و چارده دفتهر بوون، وان ئهو کتیب ههمی ژ سجنی دهرتختن و برنه مهدرسا (عادلییی) ل دیمهشقی، سهیدا د نفیسینهکا خو دا دبیرت: خودی قهنجیهکا مهزن د گهل من کر کو وی دوژمنین من بو من (موسهخهر) کرن و وان ب خو کتیبین من برن ل سهر خه لکی به لاکرن.

پشتی وان کتیب ژ نک شیخی دهرتختین کاغز و قهلم ری ژئ مهنه کرن، ئینا وی ب رهژییی دنقیسی و پتر دهمی خو ب خواندنا قورئانی قه دبورانند.. برایی وی ئهوی د گهل وی د سجنی قه دبیرت: ههر ژ رورژا ئهم هاتینه گرتن و هتا شیخ مری (یهعنی د دو سال و سی هه یقان دا) وی هستی جارن قورئان ختم کر، و دهمی ئهو مری وی ختما خو یا هستی و ئیکی دخواند و گه هشتبوو قی نایه تی: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ﴿۵۴﴾ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿۵۵﴾﴾ (القمر: ۵۴-۵۵).

دهمی ئهو یی گرتی د سجن (القلعه) قه ل دیمهشقی ل شهقا دوشه نبی (۲۰) هه یقا (ذو القعهده) ژ سالا (۷۲۸) مشهختی ئهو چوو بهر دلوقانییا خودی، و گاڤا بوویه سپیده و خه لکی ب مرنا وی زانی ههمییا قهستا بهر دهری سجنی کر، زانیی ناقدار ئبن که ئیر دبیرت: ئهو مروقتین د گهل جهنازی وی ده رکهفتین ژ شیت هزار که سان دکیمتر نه بوون، و دبیرت: هندی قهره بالغ چیبو لهشکر هات خه لک ژ جهنازی پاشدا برن!

بناخه یین گازییا ئبن تهیمیهی:

هرماره کا زانیین مهزن ل سهر دهستین ئبن تهیمیهی هاتبونه پهروه رده کرن، و مفایه کی مهزن بو خو ژئ وهرگرتبوو و ژ وان زانیان بو نمونه:- (ئبن قهیم) و ئه قه نزیکتترینی شاگره دین وی بوو بو وی، و

(ئىمامى زەھەبى) زانايى ھەدىسى يى ناقدار، و تەفسىرزان و دىرۆكنقىسى ناقدار (ئىبن كەئىر)، و ھەدىسزانى مەزن (الحافظ العلاتى) و (الحافظ ابن عبد الھادى) و گەلەكەن دى.. و ئەوئى ب ژىن و بەرھەمى وى و يى شاگردەيىن وى ئاگەھدار بت دى زانت كو (شىخ الإسلام)ى گازىيا خۆل سەر چەند ستونەكەن سەرەكى ئاڧاكروبو، ژ وان ستونان:

۱- عەقىدە بەرى ھەر تىشتەكى:

بى گومان دورستكرنا بىر و باوهران ئەو كارى فەرە يى كو بەرى ھەر تىشتەكى دىت، و يى كو دىت ھەر (موصلاھەك) ژى دەست پى بكتە و پويتهكى گرنگ بدەت.. شىخى خەمەكا مەزن ژ قى لايى دخوار و ھەردەم وى بەرى شاگردەيىن خۆ -ب تايبەت- و جفاكى -ب گشتى- ددا ھندى كو بەرى ھەر تىشتەكى ئەو بىر و باوهرىن خۆ دورست بكن، و قورئانى و سوننەتى ب تىگەھشتنا پىشىيىن ئوممەتى بۆ خۆ بكنە رىبەر و رىنىشاندر.

۲- دويكەفتنا مەنھەجى (سەلەفى):

گەلەك رىياز و مەنھەج ھەنە وەسا خۆ نىشا خەلكى دەن كو ئەو ل دويش كىتاب و سوننەتى دچن، بەلى ئەگەر بىت و مروث ژ نىزىك بەرى خۆ بدەتى دى بىنت ئەو ژ رووھا كىتابى و سوننەتى ددویرن؛ چونكى ئەو وەسا دكىتابى و سوننەتى نەگەھشتىنە وەكى ھەر سى جىلین ئىكى يىن ئوممەتى تى گەھشتىن و باوهرى پى ئىناى و كار پى كرى، لەو زانايىن ئوممەتى يىن سەرراست ھەردەم (تەركىز) ل سەر ھندى كرىبە كو دويكەفتنا كىتابى و سوننەتى نائىتەكرن ئەگەر خودان ل دويش مەنھەجى سەلەفىن ئوممەتى نەچت د (وەرگرتن) و (ب كار ئىنانا) ئىسلامى دا.

و (شىخ الإسلام) ب خۆ ژى ئىك ژ وان زانايان بسو يى د نقىسىن و دەرس و خوتبەيىن خۆ دا خەمەكا مەزن ژ قى لايى خواری.

۳- بهرگریا بیدعهچییان:

بی گومان ساخرنا مهنهجی (اتباع)ی هندی دخوازت کو مروث
خهله تیپین مهنهجین (ابتداع)ی ناشکرا بکته و خه لکی ژئی بده ته پاش،
تشتی دبه نهگهرا هندی کو ئالا هلگرتن (ابتداع)ی دوژمناتییا مروثی بکهن و
لی بگه ریپین ئاستهنگان بکهنه د ریکی دا، و نهف چهنده دقیت مروثی سست
نهکته و ژ حقیقی لیقه نهکته..

(شیخ الإسلام) ژ وان زانایان بوو یین ئالای نه یاره تییا بیدعی بلند
پاکری، و پشکه کا مهزن ژ گوتن و نقیسینین خو بو دیارکنا شهرمزاریپین
بیدعهچییان ته رخانگری، لهو داخوازکهرتن سوننه تی ل دور وی کومبوون، کان
چاوا بیدعهچی د چه پهری بهرانبه ری وی دا ههمی کومبوون.

۴- نه یاره تییا تهقلیدا کوره:

ل وی ده می سهیدا تیدا هاتی نوممهت تیکدا موته لایی دهرده کی مهزن
بوو بوو: دهردی تهقلیدا کوره چ بو مهزه بین فقهی بت، چ بو طه ربقان بت، و
د نهجامی قی تهقلیدی دا (تهعه صوبه کا) زیده دژوار پهیدا بوو بوو هتا
گه هشتبوو وی هددی هندهک جارن موسلمانی گوتنا خودی و پیغه مبه ری
-سلاف لی بن- لا ددا نهگه ری یا ریککه فتی نهبا د گهل گوتنا مهزه به بی وان، و
هندهک جارن ژئی ئیکی نقیژ ل دویف کسه کی دی نه ذکر نهگه نه ژ مهزه به بی
وی با!

شیخی ب ههمی هیزا خو نه یاره تییا قی تهقلیدا کوره دکر و شاگرده یین
خو ل سه ر هندی فیر دکرن کو ئهو دویکه فتنا ده لیلی بکهن دور ژ تهعه صوبی
بو فلانی و بیقانی، و ئهو بوو نهف گازیه ل دلین مهزه بییان نه هات لهو وان
نه یاره تییا وی کر و بیبه ختی پیرا دان و پتر ژ جاره کی ئهو دا گرتن ژئی. به لی
هزرا ئبن ته مییه ی ما و بهر ژ خو دا هتا وه لی هاتی نه قرۆ -وه کی هزرقانی
مهزن مالک بن نه بی دبیرت- بوو به ئهو (ترسانه یا فکری) یا ههمی بزاقین

(ئصلاحى) ل جىپانا ئىسلامى (مەدەدى) بۆ خۆ ژى وەردگرن، ئبن تەيمىيە و
هزرا وى مان و ھەقپكىن وى ئەگەر ژ بەر ھندى نەبا كو ناقتين وان د ژياننامەيا
ئبن تەيمىيە دا دئىنە گۆتن ھەر كەسى ناقتين وان ژى نەدزانی!

هلگرى نالايى سوننه تى ئىمام موحه ممدى كورى عه بدلوه ههابى

بهرى دهسپىكى:

هەر جاره كا مروث ژ روناھييا سوننه تى دويركهفت، و پشت دا چرايى
پيغهمبهرينبيى دى بته ههڤرى د گهل دو دهردين كوژهك:

- هزارا وى دى خراب بت؛ چونكى دى كهفته داڤين بيدعه و شهعهوذى..

- و ژينا وى ژى دى تارى بت؛ چونكى دى كهفته ژتر دهسپهلاتا گهلهك
طاغووتان، و بهرى همميان طاغووتى نهفسى و گرداريبتن وى.

ل وى دهى روناھييا دينى كز دبت و باطل و بيدىنى بى ترس سهرى خو
رادكهت و دريى خو دوهشپته دينداريى، و بهرى ههر تشتهكى دينى نهزانان
وهردگيرت.. (لات و عوززا) نهوين جارا ئىكى ب دهستى نالاھلگرتن ئيسلامى
هاتينه هوير هويركن، ل گهلهك جهان دوباره دئينه مهيدانئ بهلى ههر جار
ب ناڤ و رهنگهكى جودا پيدا دهن.. و ل شان دهمان نهزانين دبت دهسپهلاتا
ئىكانه و خوشتقيا بهر دلان، ما نه تشتهكى عنتيكهيه مروث بته نهڤيندارى
نهزانينى و دوژمنى سهرى زانين و زانايان؟

دهسپىكه كا فهر:

پشتى دويركهفتنه كا نهيا شرين ژ چرايى سوننه تى، و شكهستهكا سياسى
يا مهزن بهرانبهر هپرشا مهغوليبان د ناڤ نوممه تى دا پيدا بووى، بى ئوميدى
د دلان دا پيدا بوو.. هنگى خودى و هسا ههزكر دهوله ته كا گهنج و يا خودان هيز

نالایي بهرځانييا ژ ناځي ئيسلامي هلگرت، نهځي دهولته تي -ئهو ب ناځي دهولته تا ئوسماني هاتييه ناسين- نيزيكي شهشسه سالان نالايي ئيسلامي هلگرت، و ب ناځي دهولته تا ئيسلامي ناخفت، و نهگه رچ نهو دهولت ل گهلهک ده مین ژيبي خو شياوو وي بي ئومتيديبي د دلان دا نه هيلت نه خاسم پستي زنده د ناځ جهرگي ئوروپايي دا چووي، بهلي مخابن نهځ دهولته نهشيا ئوممه تي دوباره ل چرايي سوننه تي کوم بکه تهځه، بهلکي ل هندهک جاران نهځ دهولته ب خو بوو بوو نهو ناستهنگا مهزن يا کهفتييه د ناځهرا ئوممه تي و زځرينا ل سوننه تي دا.

راسته دهولته تا ئوسماني -ل گهلهک ده مان- ئيخلاصهکا بهرچاڅ بو ئيسلامي هه بوو، و عه بقره ييه تهکا سياسي و عهسکهري ژي ل نک هه بوو، و نهو ئيک ژ نهگه رتن سه رهکي بوون يين ئوممه ت ل ده مي دا کهفتني راکري، بهلي نهځه نابته مانع کو بيژين: ځي دهولته تي و نه خاسم ل دوسه د سالين دووماهيبي ژ ژيبي خو ئوممه ت بهر ب ژوردانييهکا ب ترس ځه دبر.. ئوسمانيان گهلهک ههز ژ ئيسلامي دکر، بهلي گرفتارييا وان يا مهزن نهو بوو وان -يان پترييا وان!- ئيسلاما صافي ب راستي و دورستي و هرنهگرت بوو، دهولته تا وان پتر ژ کو دهولته تهکا عهقائدي بت، نهو دهولته تهکا جيهادي بوو، ههردهم وان ب عهقلييه تهکا عهسکهري هزر دکر، لهو خو نظاما وان يا ئيداري ژي نيزيک بوو نظامهکا عهسکهري بت.

ژ لايي ديني ځه: دهولته تا ئوسمانيان کهفتبوو ره شه داځيت (ته عهصوبا مهزه بي)، و دځيت ژ بير نه کهين کو دهولته تا ئوسماني يا حنه في -وهک بهرځاني ژ مهزه بييه تا بهرته نگ- ب بريارهکا سياسي ده رگه هي (نجتهادي) گرتبوو، و ب گرته ده رگه هي (نجتهادي) دهولته تي ري دا (جموود و ته قليد و ته عهصوبي) کو جهي خو د مهيدانا ره وشه نبيري دا بکه ت. ژ لايه کي دي ځه شيخين طهريقان شيان دهولته تي بخاپين و سولطانان وهسا تي بگههينن کو

دین طهريقه ته و بئ طهريقه ت دین ژ کسهی نائیته قهبولکرن، و د نهجام دا دین د سهری خه لکی دا بوو (تهقلید) و کومهکا خورافاتین (أقطاب) و شیخین خودان کهرامهتین ژ درهه! و روژا دین بوویه (تهقلیدهکا هشک) نهو بوو لهشهکی بئ رح، بوو رویتینهکی موزعج، لهو جفاکی هیدی هیدی خو ژئ دوبرکر و بووی ل پیگوهورهکی گهپا.. و چونکی شریعت ب گرنا دهرگههی نجهتادی بوو بوو پارچهیهکا هشک خه لک بو خو ل تشتهکی زیندی گهپان یی گرفتاریین وان چارهسه بکته.. و گرفتاری نهو بوو وان بهری خو دا نوروپایی، و سولطانی نوسمانی (سولهیمان) نهوی ب ناسناقئ سولهیمانئ قانونی هاتییه نیاسین، نیکهمین سولطانی موسلمان بوو دهرگهه بو (نستیرادکرنا) قانونین نه نیسلامی شهکری.. و نهقی کاری وی نهوی ژ نهجامئ (تهعهصوبا مهزههیی) و (سلبییه تا صوفیاتییی) هاتی دهرگهه بوو بییدنییی ل تاق کر.

پسیار ل فیری نهقیه: نهری د ناڤ فی گیله شوکی دا ههلریستی مروقتین خودئ چ بوو؟

بوو بهرسف دی بیژین: مروقتین خودئ نهوتن ههردهم کویر و هویر بهری خو ددهن، دهمی نوممهت د قئ کراسی دا دیتی وان تی ئینادهر کو نوممهت یا بهر ب بهرزه بوونهکا ب ترس قه دجت، بهرزه بوونهکا وهسایه نهگهر خودئ نهکته یا بهردهوام بت دی بهری نوممهتی دهته هندئ کو ناسنامهیا خو ژ دهست بدته، لهو وان ب رهنگهکی (مهوضوعی) بهری خو دانه واقعی نوممهتی ب نیهتا چارهسه کرنا گرفتارییان.. مروقتین خودئ په یوهندییا دهرمانی ب دهردی قه ژ بیر نهکر، وان باش دزانی فسادا عهقاندی و دوبرکهفتنا ژ راستییا نیسلامی نهگهرا سهرهکی یا فسادا (جفاکی و سیاسی و نابوری و علمی)یه. لهو دهمی نهو ب دهسنیشانکرنا دهرمانی را بووین وان ژ عهقیدئ دهست پی کر.. چاوا؟

سهرهاتییا (شیخ الإسلام) بابئ عهبدللاهی موجهمهدی کوری عهبدلوههپایی نهجدی باشتین بهرسقه بو فی پسیاری..

کورئ عبدالوہہابی و پیناسیہ کا کورت:

* (شیخ الإسلام) ناٹئی وی (موحه ممہدہ) کورئ شیخ (عبدالوہہابی) کورئ (سولہ یمانئ) تہ میمیہ، ل سالا ۱۱۱۵ مشہختی (بہرانہر ۱۷۰۳ ز) ل باڑئری عوبہینہ ل باکوورا (ریاضئ) ل دہقہرا نہجدئ ژ جہزیرا عہرہ بان ٹہو ہاتبوو سہر دنیاہئ.

* بابئ وی شیخ (عبدالوہہاب) قازیئ باڑئری بوو، و ٹیک ژ زانائین ناقدارین دہقہرئ بوو، و قئی ٹیکئ کار ل شیخ موحه ممہدی کر کو ٹہو ہہر ژ زارؤکینیا خو و ب دورستی ل حفت سالیئ قستا زانائین دہقہرئ بکہت پیخہمہت داخوازکرنا زانینئ و ل دوازده سالیئ ٹہو ژ نہجدئ دہرکہفت و قستا ولاتئ حجازئ کر، و چوو باڑئری پیغہمہری -سلاٹ لی بن- دا ل نک زانائین وئری علمی بخوننت.

* ل مہدینئ سہدایی قستا حہلہقا شیخ (عبداللاہئ نہجدئ) کر و صہیحا (بوخاری و موسلمئ) ل نک خواند حہتا ئیجازا علمی حہدیسئ ژئ و ہرگرتئ، و چونکی زانائئ حہدیسئ یئ ناقدار (موحه ممہدہ حہیاتئ سندی) ژئ ہنگی ل مہدینئ بوو سہدایی قستا وی ژئ کر و دہرسین حہدیس و شریعہتی ل نک خواندن.. فان ہہردو زانائین مہزن عبداللاہئ نہجدئ و موحه ممہدہ حہیاتئ سندی کارہکئ بہرچاٹ ل ہزر و بیرین سہدایی کر، و بہرئ وی دا بہرہقانیئا ژ سونہتئ و نہیارہتیا بیدعہ و بیدعہچیان، و چونکی فان ہہردو زانایان عہقیدہیہکا سہلہفی یا پاقر ہہبوو وان بہرئ شاگردہیئ خو دا خواندنا کتیبین عہقیدئ یین دورست، و ہکی کتیبین ئیمام ٹہمہد و ئبن تہیمیہ و ئبن قہیمی.

* ژ بلی فان ہہردو زانایان سہدایی زانین ژ گہلہک سہدایین دی ژئ و ہرگرتبوو، و ہکی: ئیسماعیلی عہجلوونی و موحه ممہدئ ٹہحسانی و علیئ داغستانی و گہلہکتین دی.

* پستی چند ساله‌کان ژ مانا وی ل مه‌دینی ئەو زقپری باژتپری خو
عوبه‌ینی ل نه‌جدی، و هه‌یامه‌کا درتژ پتفه نه‌چوو وی ده‌ستوری ژ بابی خو
خواست کو قه‌ستا شامی بکه‌ت دا بو خو زانینی ژ زانایتین وتری ژی وه‌رگرت..
ئینا بابی وی ده‌ستوری دای.

* چونکی سه‌یدایی زانیوو کول باژتپری به‌صرایی هنده‌ک زانایتین هیترا
هه‌نه وی قیا رتکا خو د وتری ژی بیتخت و علمی بو خو ژ وان ژی وه‌رگرت، و
گاڤا ئەو گه‌شتیی به‌صرایی وی قه‌ستا زانایه‌کی سه‌له‌فی شیخ موحه‌مه‌دی
مه‌جمووعی کر، و ده‌رس ل نک وی خواندن.. و وی دیت ئەف سه‌یدایه‌ ژ
گه‌له‌ک ژ واقعی نوممه‌تی یی دلکوله، له‌و بو سه‌یدایی مسوگه‌ر بوو کو گه‌له‌ک
زانا هه‌نه ب قی واقعی ئیشه‌وی درازی نینن به‌لی هه‌ر ئیک ژ به‌ر ئەگه‌ره‌کی خو
بی ده‌نگ دکه‌ت.

* ل به‌صرایی قه‌ناعه‌ت بوو سه‌یدایی چیبوو کو دقیت ئیک هه‌بت باخفت،
راستییی بو خه‌لکی دیار بکه‌ت و به‌ری وان بده‌ته سونه‌تی، ئەگه‌ر نه خه‌لک
دی مینه‌د نه‌زانین و بیفامییا خو دا، له‌و هه‌ر ل وتری وی ده‌ست ب نفیسینی
کر و هنده‌ک کتییین بچویک نفیسین هیرش تیدا دانه سه‌ر وان بیدعه‌یین کو
د ناڤ خه‌لکی دا دبه‌لاڤ، و داخوازکر کو خه‌لک ل مه‌نه‌جی کیتابی و
سونه‌تی بزقرن.

* بیدعه‌چییا ژ خودانین طه‌ریقی و مه‌زه‌به‌یین به‌رتنه‌نگ ب قی کاری
وی نه‌خوش بوو، و به‌رگه‌ریان کر کو نه‌خوشییی بگه‌هینه‌ شیخ موحه‌مه‌دی و
سه‌یدایی وی شیخ موحه‌مه‌دی مه‌جمووعی، هه‌تا دووماهییی مه‌سه‌له
گه‌شتییه هندی خه‌لکی به‌صرایی بچویک و نه‌زانین خو ب شیخی را به‌ردان،
و وان دا ب دویف وی قه‌ هه‌تا ئەو نه‌چارکری کو ل نیڤا رۆژه‌کا گه‌رم بی ناڤ و
نان بو خو ژ به‌صرایی به‌ره‌قت، و به‌ر ب ناحییا (زوبه‌یر) قه‌ بچت.

* ده‌مه‌کی ئەو مال (زوبه‌یر)، پاشی قەستا دەقەرا ئەحسانێ کر و ل وێرێ بوو مێقانی شیخ موحه‌مه‌دی شافعی، پاشی پشتی ده‌مه‌کی ئەو زقیری باژیری خۆ عوبه‌ینی، و هزرا چوونا شامی ژ سه‌ری خۆ ئیناده‌ر.

* گافا ئەو زقیری عوبه‌ینه‌ی وی دیت بابێ وی یی چوویه (حه‌ریملایی)، ئینا ئەو ب دویف بابێ خۆ دا چوو، و ل وێرێ ئاکنجی بوو، و وی خواندنا خۆ ل نک بابێ خۆ تمام کر، و ل هه‌ریملایی بو جارا ئیکێ وی ب ئاشکه‌راییی ده‌ست ب به‌لاک‌رنا گازییا خۆ کر و د ده‌رس و کتیبین خۆ دا وی هێرش دانه‌ سه‌ر وان بیدعه‌یان یین کو د ناڤ خه‌لکی دا ده‌لاڤ، و مه‌نه‌ه‌جی کیتاب و سوننه‌تی بو خه‌لکی رۆهن و ئاشکه‌راکر. و ئاشکه‌رایه‌ کو ئەڤ گازییه‌ ل دلین بیدعه‌چی و مه‌زه‌به‌بییان خۆش نائیت، و چونکی ده‌سه‌لات هنگی یا قان ره‌نگه‌ مرۆقان بوو وان شیخ نه‌چارکر کو ژ باژیری هه‌ریملایی ده‌رکه‌فت و به‌ر ب عوبه‌ینی قه‌ مشه‌خت ببت.

* مه‌زنی عوبه‌ینه‌ هنگی ميره‌کی نه‌ج‌دی بوو دگوتنی: عوشمانی کوری هه‌مه‌دی، قی میری گه‌له‌ک که‌یف ب گازییا شیخی ده‌ات، له‌و وی ب سنگه‌کی به‌رفه‌ه‌ قه‌ پیشوازی لی کر، و سۆز دایێ ئەو پشته‌قانییا وی بکه‌ت.. له‌و شیخی ب ئاشکه‌راییی ده‌ست ب به‌لاک‌رنا مه‌نه‌ه‌جی سه‌له‌فی کر، و ئالایی سوننه‌ت و جه‌ماعه‌تی بلندکر و ب پشته‌قانییا میری وی ئەو هه‌می مه‌زارین خه‌لکی طه‌واف ل دۆر دکر و دوعا بو خۆ ژێ دکرن هه‌رفاندن، و ئەو تی گه‌هاندن کو ئەڤ کاره‌ یی دورست نینه، و ژ لایه‌کی دی قه‌ شیخی میر پالدا کو ئەو خودوودین شه‌رعی وه‌کی د قورئانی دا هاتین ب کار بینت، و ته‌شجیعا زانیان بکه‌ت کو کتیبین عه‌قیدا دورست ل مزگه‌فت و مه‌دره‌سان بیژن.. و ب قی ره‌نگی باژیری عوبه‌ینه‌ بوو جه‌ی به‌لاک‌رنا گازییا کیتاب و سوننه‌تی.

* دهنگ و باسټين شټيڅي و ميرى ل جهزيرى بهلاقبوون، بيدعهچى و نهزانان ب قى چهندي نهخوشبوو، و هندهك ژ وان چوونه نك ميرى نهحسائى و گوتنى: ل عويهينه مرؤقهكى دهركهفتى دبيتزنى: موحه ممدى كورى عبدلولوههابى دوزمناتييا دىنى دكهت، و ناخفتنن نه جوان د دهر حقا وهلييان دا دببترت، و دببترت: باب و باپيرتن هموه دنهزان بوون.. و هتا دووماهيى، ژ وى كهليشا هتا نهقرؤ ژى مه گوهد لى دبت!

ميرى نهحسائى رابوو كاغزهك بو ميرى عويهينه هنارت، تيدا ژى خواست نهو موحه ممدى كورى عبدلولوههابى بكورث، نهگهر نه نهيارهتى د ناڅهرا وان دا دى پيدا بت.. و چونكى بهرگرييا ميرى نهحسائى ب ميرى عويهينه فه نهدهات وى گوته شټيڅى: نهز هز دكهم تو ژ باژيرى من دهركهقى. لهو شټيڅ نهچاربوو داخوازا وى ب جهئينا.

د گمل ټبن سعودى:

ل سالا ۱۱۵۸ مشهختى، دهمى ژبيى سهيداى پينجى و پينج سال، نهو ژ عويهينى دهركهفت و چوو درعيى ل نك ميرى وى موحه ممدى كورى سعودى، ټبن سعودى گلهك كهيف ب گازييا شټيڅى هات و سؤز داى نهو پشتهفانييا وى د بهلاقكروا وى دا بكهت، و پيخه مهت قى نارمانجى وان دهستين خو كرنه تيكدا، ټيكى ب زانينا خو و يى دى ب دهسهلاتا خو، و ههردويان پهيمان دا ټالايى سونهتى ل دهقرا نهجدى بلند بكن، و هدى بشين بهرگرييا بيدعه و شركى و نهزانينى بكن.

جزيرا عهريهان -نوا هنگى ب ناڅى ل بن دهسهلاتا دهولهتا نوسمانى- ل سهر هژمارهكا نه يا كيم ژ ميرنشين و حاكميياتين بچويك و ليككهفتى يا پارچه كرى بو، و نهف چهنده گلهك ل دلئى دهولهتى دهات.. گاڤا شټيڅ هاتييه درعيى و ميرى وى پشتهفانييا وى كرى، شټيڅى كاغز بو گلهك مير و زانايان جزيرى هنارتن، و تيدا ژ وان خواست نهو دهستين خو بكنه تيكدا

ژ بو به لاقکرنا ئیسلاما راست و دورست، یا دویر ژ وهربادان و تفسیراتین
 بهرتنگ و خهلهت، و ئەف چهنده ب خو کارهک بوو ل دلئی دهولهتی نهدهات؛
 چونکی ئیکبوونا میرین دهقهری لاوازکرنه بو دهسهلاتا دهولهتی ل سهر وان.
 بهرسفا هژمارا مهزنتر ژ وان میر و زانایین شیخ موحهممهدی کاغهز بو
 هنارتین ئەو بوو وان گوټ: ئەم ریکا باب و باپیرین خو بهرنادهین ئەگهر خو یا
 خهلهت ژئی بت!

میری درعییی ئبن سعودی دهست دا هتیزی و هژمارهکا جه و باژپران
 ئیخسته بن دهستی خو و ل سهر میرنشینا خو زندهکرن، و ههر جههکتی وی
 قهگرتبا وی (خودودین) شهرعی ب جه دئینان، و زانا و قازی لی ددانان؛ دا
 علمئ شهرعی یی دورست بهلاف بکمن.

ل قی دهمی شیخ یی بهردهوام بوو د دهرسگوتن و کتیب نقیسینی دا، و
 ژ لایهکتی دی قه وی چاقدیری ل کار و بارین دینی یین میرنشینا ئبن سعودی
 دکر، ئەوا پوژ بو پوژئی بهرفرههسووی هتا ل سالا ۱۱۸۷ باژپری ریاضی ژئی
 قهگرتی.

مرنا شیخی و بهرهمتی وی:

ل ههیشا (ذو القعدة) ژ سالا ۱۲۰۶ مشهختی (بهراڤهر ۱۷۹۱ ز)
 د ژییی نوټ و ئیک سالییی دا شیخ موحهممهدی کوړی عهبدلوهههابی چوو بهر
 دلوقانییا خودی پشتی بهرهمهکتی هیژا ل پشت خو هیتلای.. و ژ بلی بزاقین
 وی یین بهردهوام د دهرسگوتن و بهلاقکرنا زانینی دا، سهدایی هژمارهکا کتیب
 و نامیلکه یین ب بها ل پشت خو هیتلاینه هتا ئەقرو ژئی مفا ژئی دئیتیه دیتن،
 و وی د نقیسینین خو دا (تهرکیزهکا) باش ل سهر دیارکرنا عهقیدا ئیسلامی یا
 دورست کرییه، و ژ بهرهمین وی یین ناقدار:

۱- (کتاب التوحید).

۲- (مسائل الجاهلية).

۳- (ثلاث عشرة رسالة في التوحيد والإيمان).

۴- (مختصر السيرة النبوية).

و گهلهکیتین دی کو ههمی نوکه د یازده بهرگیتین مهزن دا چاپووینه.

مرنا شیخی کارهکئی مهزن ل زانا و تیگههشتییتین وی سهردهمی کر و گهلهک ژ وان شعر ب مرنا وی فهاندن، ژ وان زاناییتین ناقدار: شیخ محهمهدئی کورئی ئسماعیلی صهنعانی خودانئی کتتیا (سبل السلام) ئهوی هیتشتا د ساخییا سهیدایی دا شعر پی فهاندین و مهدهیتین وی کرین، و ئیمامی (شهوکانی) خودانئی تهفسیری و کتتیا (نیل الأوطار).

سالۆخهتین شیخی:

ئهو دیرۆکفانین ژياننامهیا شیخ موحههمهدی نقیسی دبیتژن: ئهو مرۆقهکئی نهرم و حهلم بوو، بی ناچاڤ فهکری و دلفرهه بوو، و دهستی وی ههردهم بوو هاریکاری و خیرخوازیی بی فهکری بوو، مرۆقهکئی رحهت و نهرم بوو د گهل ههر کهسهکی ب تنی د گهل وان نهبت ییتن نهیارهتیا کیتاب و سونهتی دکر، ئهو ل سهر وان یی دژوار بوو، و هندی ئهو مرۆقهکئی مهرد بوو گهلهک جاران وی ژ مالی خو خهرجی ل طهلهبیتن خو ییتن فهقیر دکر، و هندهک جاران وی مال دهین دکر و هاریکارییا مرۆقتین پیتقی پی دکر، و ئهو مرۆقهکئی خودان ههیهت بوو و گهشاتی ژ ناچاڤان دپهشی.

دیرۆکفان ئبن بشر دبیتژن: ((ب راستی ئهو (شیخ الإسلام) بوو، زانایهکئی مهزن بوو، بهرکهتا علمتی وی خهلك ههمی فهگرتبوو، خودی سونهت ب وی ب سهرئیتخست و ئوممهت ب وی سهرفهرازکر، ل وی دهمی ئیسلام د ناڤ خهلكی دا بوویه تشتهکئی غهریب ئهو هات و دین بهلاڤ کر، ئالایی جیهادی بلندکر و تهوحیدا دورست نیشا بچویک و مهزنان دا...)).

گازیا شیحی وکارتیکرنا وی ل سهر نوممه تی:

ئو بزاقا (شیخ الإسلام) بهری پتر ژ دوسه سالان ل جهزیرا عه ره بان پی رابووی دئیتته هژمارتن ئیکه مین پیگاڤا موکم د ریکا چاکرنا واقعی نوممه تی بی ههڤچاخ دا هاتییه هاقیتن، گازیهک بوو نه گهر هنگی نوممه تی هشیار بیا رویی دیرۆکی دا ئیتته گوهارتن، بهلی مخابن ئو نوممه تا ب (سلبییه تا صوفییان) و (تهه صویا مهزه بییان) هاتییه بهنجرن کهفتوو خه وه کا گران لهو هزرکر ئو گازیا دئیتته گوهران کابووسه کی موزعجه دقیت بیتته بی دهنگ کرن!

شیخ موحه ممدی د ثیا ب گازیا خو یا سه له فی نوممه تی ل راستیا ئیسلامی هشیار بکهت، و بهری وان بده ته منه جی کیتاب و سوننه تی، ئو دورست د ئیسلامی بگهن و دورست ب کار بینن، و ئو نه ئیکه مین زانابوو دیرۆکا ئیسلامی د قی مه جالی دا نیاسی، بهلکی گازیا وی ههر طایهک بوو ژ دارا وی گازیی یا ئیمام نه ممدی و ئبن ته مییه وی و گه له کین دی ب خوه و خوینا خو ئاقدای.. بهلی گه لهک لا هه بوون حه ز دکر نوممه ت نقستی بمینت؛ دا ئارمانجین وان ب جه بین، لهو ئان لایان هه مییان ده ستین خو کر نه تیکدا و بوونه ئیک چه پر دژی گازیا شیحی و بزاقا وی یا خورت.

ل ده می شیح هاتی و دهنگی خو ب گازیا خو بلندکری ده وله تا ئوسمانی بهر ب لاوازی و هلهوشیانی قه دچوو، ده وله تین ئوروپییان (و ب تاییه تی بریتانیا و فه رهنسا و روسیا) بهر گه ریان دکر ریکا هلهوشیانا قی ده وله تی خوش بکهمن، و خه مون ب وی رۆژی قه ددیتن یا ئه ف ده وله ته تیدا دمترت، و ئو میراتی وی ل خو لیکفه دکهن.. و چونکی گازیا شیحی نه جدی ریکا چاره سه رکرا وی فسادا عه قان دی بوو یا ده وله تی پشته قانی لی دکر، و چونکی وان دزانی ههر جاره کا نوممه ت د گازیا شیحی هات، و ل راستیا ئیسلامی زڤری خه مون و خه یالین وان دی خاڤ ده رکهڤن، وان بهر گه ریان کر ئاسته نگان

بيخنه د رټکا څي گازيبي دا؛ دا خه لک ل دوران کوم نه بن.. و نه شه يا غه ريب نينه، به لي يا غه ريب نهو بوو دهوله تا خيلافه تي ب خو ژي ب څي گازيبي نه خوش بوو و بو ديروک دقيت بيته گوتن کو گونه ها مه زن يا دوژمناتييا دهوله تي بو څي گازييا (اصلاحي) دکه فته ستوي وان خودان شاشکين مه زه به ريس و طه ريقه چي يين سولطان وه تي گه هاندي کو شيخ موحه ممد و هه قالين وي کومه کا دز و جهرده چيانه رټکي ل خه لکي دگرن، و نه ياره تييا شيخ و وه ليمان دکهن و دوژمنين نيمامين مه زه به بانه، و ناهيلن کس صلاوه تان بده نه سهر پتغه مبهري -سلاف لي بن-.. و هتد.

وه کي بهري هنگي فان رهنگه مروژان بيته ختي ل (بن ته يميه ي) کري کو وي دقيت نقلابه کي ل سهر سولطاني بکته، وه سا هنده کان گه هانده سولطاني توسماني ژي کو نهف شيخه و هه قالين وي (حزبه کا سياسي نه) لي دگه ريتن دهوله تي پارچه پارچه بکهن و نوممه تي ژنکفه بکهن.

بوچي (وه هه ابی):

دا نهف مروقه پتر قه ناعه تي بو سولطاني و بو خه لکي ژي چي بکهن کو شيخ و هه قالين وي جماعه ته کا جوداخوازن و گازييا وان گه فه کا مه زنه ل سهر ئيسلامي، رابوون دو پنگاډ د څي ده ليقه يي دا هاقيتن:

يا ئيکي: وان ژ طه ريقه چي و مه زه به بيان خواست کو ده ست بده نه نقيسينا کتيب و ناميلکه يان دژي شيخي و گازييا وي، و تشتي غه ريب نهو بوو نهو کسپن دژي شيخي کتيب نقيسين کس ژ وان نهو نه بوو يي رتزه کا ب تني ژي ژ کتيبين شيخي خواندي يان د گهل وي روينشتي و دان و ستاندين د گهل کري! ودا نهو خه لکي وه تي بگه هينن کو شيخ موحه ممد خوداني مه زه به کي نوييه رابوون بهرگه ريان کر دا ناڅه کي ل سهر وي و هه قالين وي بدانن و وان پي بده نه ناسين، چ ناف بداننه سهر؟

ټه گهر بېژننې: (سه له فې)، ټه ټه دې بُو وان بته مه دح؛ چونکې مه معنا وئ
 ټه وه ټه ل دويش (سه له فېن) ټوممه ټې دچن، ټه گهر بېژنې (موحه ممه دي) نه کو
 هندهک هزر بکمن ټه ل دويش پيغه مبهري -سلاف لي بن- دچن، و ټه ټه ژي
 ل دلي وان نائيت، گوتن: يا باش ټه وه ټه ټم بېژنې: (وه هه ابې)، ټه ټه ناڅه يي
 نوييه و ل بهر خه لکي دې يي غه ريب بت، و ب راستي دانانا في ناڅي ژ لايي
 وان ټه ل سه ر داخواز که رتن ته وحيدې و مه نه جې سه له فې نيشانا بيتاميا
 وانه، ټه گهر نه.. ما بابي شيخي (عه بدلو هه ابې) چ په يوه ندي ب گازيا وي ټه
 هه يه؟

ده مې دوژمنين گازيا سه له فې ديتي في پيگاڅي چو پيټه نه هات و بهر
 بهر ه گازيا وي د ناف وه لاتين موسلمانان دا يا به لاف دبت و زانايين ناڅدار
 يين پشته فانييا وي دکمن، ټه ترسان بزاقين وان سه ري نه گرن، له و وان پيگاڅا
 دويي وان هاقيت.

پيگاڅا دويي: ټه بو وان سولطان وه سا تي گه هاند کو بزاقا
 (وه هه ابيان) ته مه روده کا سياسي ل سه ر ده وله تي، له و دقيت هيز د گهل وان
 بيته ب کارينان، و ټه ب ټه زماني عه سکه ري د گهل وان باخفن.. و ټه بو
 سولطاني ټوسماني ده ستوري دا واليبي خول مصرې -زه لامې فه ره نسا- کو
 دربه کي عه سکه ري بوه شينته (وه هه ابې) يين نه جدې، و ټه واليبي دوژمني
 سه ري ده وله تي و هه قالي نه يارتن ده وله تي ژ ټورويييان د گاڅي دا فه رمانا
 سولطاني ب جهينا، و پشتي له سکه ري وي (يي سه رکه فتې!) زقريه مصرې
 ټنگليزان نينه ري خو (فورستر سادلير) هنارته مصرې دا پيروزباهييا ده وله تا
 ټنگليزان بگه هينه له سکه ري مصرې، ما نه ته ټنه کي غه ربه؟!

ديروک ټه دگيرت کو ئيبراهيم پاشايي ده مې هيرشا خو کريه سه ر وه لاتي
 نه جدې و حجازي وي هندهک جوڅين موسيقي و تياترو د گهل خو برن و ده مې
 وي فه رمان داي هندهک زانايين سه له فې يين وه کي شيخ سوله يمانې کوري

عەبدوللاھى كورئ شىخ موحەممەدى بىنە كوشتن، وى ژ جۆقۇن خۆ يىن مۆسىقى
خواست ئەو موسىقى د بەر را لى بدەن؛ دا پتر كەرىن وان ئەكەن!
هەژى گۆتتىيە كو: دوژمىن گازىيا شىخى ب فان هەر دو هيرشىن خۆ ئە
-يا هەزى و لەشكەرى- نەشيان وئ دووماھىيا دلخ وان دخوازت بو قى گازىيى
بدانن، بەلكى رۆژ بو رۆژى قى گازىيى بەر ژ خۆ دا، حەتا ئەو رۆژ ھاتى يا
كارتىكرنا وئ يا ئىجابى گەھشتىيە ھەمى لايىن جىھانا ئىسلامى، و ئەو بوويە
ھىقىنى وان ھەمى گازىيىن چاكساز يىن پشتى ھنگى ل جىھانا ئىسلامى سەر
ھلداين.

مهلا سه عیدئ نوورسی زهلامئ باوه ریئی ل دهمن تهنگافیئی

د نقیسینه کئی دا ئهو بهحسئ خو دکهت و دبیرت: ((من یتکا رزگار کرنا باوه رییا جفاکئی دا دنیا یا خو ههمی گۆریکر، ههمری ژییئی من ل مهیدانا شه ری، ل زیندانئین ئیخسیریئی، ل دادگههئین دهولهتی ده ریاسه بوویه.. نهخوشییهک نه مایه من نه دیتی، د دادگههئین لهشکهری دا وان وهکی میترکوژهکی سه ره ده ری د گهل من کر، ژ جههکی بو جههکی دی ئه ز هاتمه نه فیکرن، د زیندانئین دهولهتی دا ئه ز ب هه یقان هاتمه قه شارتن و ژ دیتنی هاتمه قه ده غه کرن، چهند جار ان ئه ز هاتمه ژه هردان، گه لهک رهنگئین زۆرداریئی ل من هاتنه کرن، هندهک دهم ب سه ر من دا دهاتن من مرن تیدا هزار جار ان ژ ژینی پتر د قیا.. خولقییه تا من زۆرداری و سه رشۆری قه بویل نه کر، وان د قیا ئه ز سه ری بو دوژمنه کئی خونوار بچه مینم، به لئ من قهت سه ری خو ل بهر وی شوړ نه کر، زۆردهستی و خونخوارییا وی من ددا بهر روی وی)).

ئهو مروثئی خودی یی قئی جارئ مه ل بهره بهحس ژئ بکهین، پتر ژ سیپه و پینج سالان ژ ژییئی خو هاتبوو گرتن و نه فیکرن، خو پشتی ئهو مری ژئ دوژمنئین وی ژئ دتهنا نه بوون لهو وان بریار دا وی ژ قه برئ وی بیننه ده ر و بهن ل جهه کئی وه سا قه شتیرن کهس قئی نه کهفت.. خو پشتی مرنا وی ژئ ئهو ژئ دترسیان!

جاره کئی ژ جار ان گاڤا ئهو هاتییه گرتن ب گونه ها داخوازا ب کارئینانا شریعه تی، ئهو ل دادگههکا لهشکهری هاته ئاماده کرن، بهری بته دۆرا مهحکهما

وی، دادگهه‌ی بریارا قناره‌کرنا پازده هه‌قالین وی دا، پاشی ئه‌و هاته‌گازی‌کرن، سه‌روک‌ئی دادگهه‌ی گوت‌ئی: ته‌ ژئی دق‌ئیت شریعت بیته‌ ب کارئینان؟

پاشی وی گه‌ف ب س‌ئیداره‌دان‌ئی لی‌ کرن، و ماف‌ئی ئاخفت‌ئی دای‌ئی، ئه‌و رابوو‌شه‌ و وی گوت‌: ((ئه‌گه‌ر من هزار رح هه‌بن ئه‌ز قه‌ت دودل نابم کو وان گوری راستیه‌کا ب تن‌ئی بکه‌م ژ راستیه‌ئین ئیسلام‌ئی، به‌ری نوکه‌ من گوت‌بوو: فه‌قیسه‌کم، داخوازکه‌رئ زانیه‌مه‌، له‌و هه‌ر تشته‌ک‌ئی هه‌بت ئه‌ز ب ته‌رازیه‌ ئیسلام‌ئی دکیشم، ژ بلی ئیسلام‌ئی ئه‌ز ئعتیراف‌ئی ب چو تشته‌کی ناکه‌م، ئه‌ز گه‌له‌ک ب له‌زم ل ئاخه‌رته‌ئی، و هه‌ر نوکه‌ ئه‌زئ ئاماده‌مه‌ د گه‌ل وان بچم یئین هه‌وه‌ س‌ئیداره‌ بو‌ چکلاندین.. حوکمه‌تا مه‌ ئه‌قرۆ نه‌پاره‌تیه‌یا ژینا مه‌ دکه‌ت، و ئه‌گه‌ر حوکمه‌ت ئه‌فه‌ بت هه‌ر بژئیت دیناتی، هه‌ر بژئیت مرن، و بو‌ زۆرداران هه‌ر بژئیت جه‌هنم)).

پشتی وی گوت‌نا خو‌ ب دووماه‌ی ئینای و به‌ری دادگه‌ه‌ بریاره‌ک‌ئی د ده‌ر حه‌قا وی دا بده‌ت، مرۆف ب هزاران ل دو‌ر ئاقاهیه‌ئیی دادگه‌ه‌ی کۆمبوون و هه‌مییان ب ئیک ده‌نگ گازی کر: ((بو‌ زۆرداران هه‌ر بژئیت جه‌هنم)).

هنگی حاکم نه‌چاربوو وی به‌رده‌ت..

ئه‌ف زه‌لام‌ئی بیر و باوه‌ران یی کول ده‌م‌ئی ته‌نگا‌ئیه‌ئیی هاتی و د فیرگه‌ها ئیسلام‌ئی دا بو‌یه‌ خزمه‌تکار‌ئی قورئان‌ئی و رزگارکه‌رئ ئیمان‌ئی، سه‌یدای‌ئی مه‌شه‌هور مه‌لا سه‌عیدئ کوردیه‌، یی ب نا‌ئقی (به‌دیعوززه‌مان) مه‌لا سه‌عیدئ نوورسی هاتیه‌ نیاسین، قیجا ئه‌ف چیا‌ئیی خو‌گۆری‌کرئ کی بوو، و سه‌ره‌اتیه‌یا وی د گه‌ل دو‌ژمن‌ئین دینی چ بوو؟

به‌دیعوززه‌مان کی بوو:

* ل ویلايه‌تا بدلیسی، ل قه‌زایا هیزان‌ئی، ل گوندئ نوورسی، و ل به‌ارا سالان ۱۲۹۳ مشه‌ختی (۱۸۷۳ ز) و د نا‌ف ماله‌کا کوردا هه‌ژار دا مه‌لا

سه‌عیدی نوورسی هاتبوو سه‌ر دنیا‌یی، بابی وی میرزایی کوپئی نووری بوو،
مرۆقه‌کی دیندار و رینجبه‌ر بوو.

* ده‌می ژیبی وی بوویه نه‌ه سال، برایی وی یی مه‌زن مه‌لا عب‌دللاهی
ژی خواست نه‌و قه‌ستا مزگه‌فت و مه‌دره‌سه‌یین دینی بکه‌ت دا بته‌ه فقهی، و
ل به‌ر ده‌ستین سه‌یدایان فیری خواندن و نفیسنی بیت، و ژ به‌ر کو نه‌و هه‌ر
ژ زارۆکینیا خو مرۆقه‌کی بیرتیژ و تیگه‌هشتی بوو ده‌مه‌کی کیم دا وی
نیزیکی نۆت مه‌تان ژبه‌رکرن.

* ده‌ست و دارۆ خواندن ل مه‌دره‌ستین فه‌قیان، و شیوه‌یی هلبژارتنا
کتیبین ریزی ل وی ده‌می ب تمامی ب دلۆ وی نه‌بوو، وی دگۆت: هنده‌ک
ژ فان علمین دئینه خواندن نوکه‌ه دبی مفانه، یان مفایی وان کیمبوویه، و
به‌رانبه‌ر وی چهندی هنده‌ک علمین دی هه‌نه زانینا وان نه‌قرو یا بوویه تشته‌کی
فه‌ر، ژ به‌ر قی چهندی وی خواندنا خو ب ره‌نگه‌کی جودا بره‌ سه‌ری، و ژ به‌ر
زیره‌کییا وی یا زنده نه‌و شیا وان کتیب و علمین فقهی د چهنده‌ک سالین دریز دا
دخوین ب ده‌مه‌کی کیم خلاص بکه‌ت، و دووماهییی وی نیجازا خو ژ مه‌لا
محمه‌دی جه‌لالی وه‌رگرت ل بایه‌زیدی.

* پشتی وی نیجازه وه‌رگرتی نه‌و ل گه‌له‌ک گوند و باژترین کوردستانی
گه‌ریا، و وی ژ نیزیکی به‌ری خو دا سه‌ر و به‌ری جفاکی و علمی و هه‌تا یی
سیاسی ژ یی خه‌لکی، و رۆژ بو رۆژی بو وی پتر ناشکه‌رابوو کو قی ملله‌تی
ئیشه‌کا گران هه‌یه دقیت بته‌ه چاره‌کرن، نه‌و ژ یی نیشا نه‌زانین و ژتکفه‌بوون و
هه‌ژارییه، و نه‌و ل وی باوه‌ری بوو کو پشکه‌کا مه‌زن ژ قی گونه‌هی دکه‌فته
ستوی مه‌زن و زانایین کوردان. ژ به‌ر قی چهندی هه‌یژ سه‌یدا یی جحیل وی
گه‌له‌ک دان و ستانده‌ک د گه‌ل مه‌زن و زانینی کوردان دکر، و داخواز ژ وان کر نه‌و
ل قی ملله‌تی خودان ده‌رکه‌فن، و کاری بو چاره‌کرنا ده‌ردی وان بکه‌ن، به‌لی
به‌ره‌قازی وی چهندی نه‌و هه‌ردو جوین ل وی بوونه نه‌یار.

* دهمی ژییسی وی بیست و نیک سال والییسی میردینی ئەو نهفیکره بدلیسی ژ بهر کو وی ب ناشکهره بهحسی خهلهتییین وی دکر و ژئی دخواست ئەو ل خو بزقرت.. ل بدلیسی وی دهست دا خواندنا هندهک علمین نوی وهکی کیمیا و فیزیا و جیولوجیا.. و هتد، و پشتی هنگی دهمی ئەو چوووه وانئ ژئی وی گهلهک دان و ستاندن د گهل شیخ و مهلایان دکرن و ژ وان دخواست ئەو پشتهقانییا وی بکهن بو ئافاکرنا مهدرهسهیهکی بو فهقییان کول سهر هندهک بناخهیین نوی بیته ئافاکرن، خواندن تیدا ب زمانئ عهرهبی و تورکی و کوردی ژئی بت، و زانیین نوی و (عهصری) لئ بیته خواندن، و ل شوینا شیخ و مهلایین کورد پشتهقانییا وی بکهن ئەو رابوون نهیارهتیییا وی کر و ل نک مهزن و کاربدهستان گازنده ژ وی کرن، ب هتجهتا هندی کو وی دقیت ئوصوولا مهدرهسهیان خراب بکهت، و مایی خو د سیاسهتی بکهت!

* ئارمانجا وی ئەو بوو زانینگهها مهزن ب ناقتی (مهدرهسهیا زههرائی) ل کوردستانی ئافا بکهت مملانی د گهل زانینگهها نهزههرا مصرئ بکهت، و وی دگوت: قئ مهدرهسهیی دقیت سی چهقین خو ههبن: بنگهه ل وانئ بت و چهقهکی وئ ل دیاربهکری و نیک ل ههکاری بت، و دهمی ئەو ژ مهلا و مهزین کوردان بی هیقی بووی کو هاریکارییا وی د قئ چهندي دا بکهن، وی ل سالا ۱۹۰۷ قهستا ستهنبولی کر، و ئەف پرۆژهیی خو یی علمی پیشکیتی سولطان عبدالحمیدی دوی کر، و وهک گهفهک وی د نقیسینا خو دا بو سولطانی گوت: ئەگەر ئەف مهدرهسه ل کوردستانی قهنهبت، و خهلهک ژ نهزانی نهئیته پرگارکرن تشتین مهزن دئ چی بن! بهلی هندهک کهسان خو گههاند سولطانی و ئەو وه تیگههاند کو مهلا سهعید مرۆقهکی دینه.. ل سهر بناخهیی گوتنا وان سولطانی بریار دا ئەو ل خستهخانهیا دینان بیته دانان و چارهکرن!

* پشتی حزیا (ئتتحداد و تهرهقی) شیای سولطان عبدالحمیدی لادهت، و حوکمی دهولهتی یی (فعلی) بیخته دهستی خو، و کاری بو هندی بکهت کو

شریعه‌تی هییدی ژ ژبانا خه‌لکی ده‌ریخت، ل سالا ۱۹۰۹ فه‌رمان ب‌گرتنا سه‌یدای هاته‌دان ب‌هیجه‌تا هندئ کو‌ئو کاری بو‌ هندئ دکه‌ت حوکم ب‌شریعه‌تی بیته‌کرن، و فه‌رمان ب‌قناره‌کرنای وی هاته‌دان، به‌لئ -وه‌کی به‌ری نوکه‌ژی مه‌شه‌گیرای- وان ژ ترسین خه‌لکئ سه‌رهدای دا بریارا خو‌گوهارت و سه‌یدا به‌ردا..

* پشتی ئه‌و ژ سولطانی و ده‌وله‌تی ژئ بی هیقی بووی، ئه‌و ل سالا ۱۹۱۱ زق‌ری کوردستانی، و هه‌ر جهه‌کئ ئه‌و چووبایی وی مله‌ت پالدا کو‌ئو داخوازا نازادی و مافین خو‌یین شه‌رعی بکه‌ن، و ل قئ ده‌می وی کتیبای خو‌ (راچیتا کوردان) نقیسی و وه‌کی ژ ناخی دیار ئه‌و د قئ کتیبی دا به‌حسی ده‌ر و ده‌رمانی جقاکا کوردان دکه‌ت.

* ناڤ و ده‌نگین وی ل کوردستانی هه‌می بی به‌لاقبوون، و ئه‌و وه‌ک (به‌یعوززه‌مان) و (مه‌لا سه‌عیدئ مه‌شه‌وور) هاته‌نیاسین، و ل قئ قووناغئ ژ ژبانا خو‌ئه‌وا وی ب‌خو‌ناقی (سه‌عیدئ که‌قن) ل سه‌ر دانای وی زنده‌مایئ خو‌د سیاسه‌تی دا دکر، و وی پشکداری د هژماره‌کا کومه‌له و ری‌کخستین سیاسی یین کوردی دا کر، هه‌ر وه‌سا وی ب‌نقیسین خو‌یین کوردی و ترکی پشکداری د چه‌ند رۆژنامه‌یین کوردی دا کرو نقیسین و گۆتین وی هه‌می ل دۆر هندئ بوون کو‌دقیت کورد ژئ وه‌کی هه‌ر ملله‌ته‌کئ دی مافی خو‌بستین و ب‌نازادی ل سه‌ر عه‌ردئ خو‌بژین، و وی گه‌له‌ک (ته‌ئکید) ل سه‌ر هندئ دکر کو‌ئه‌ف نازادی و سه‌ریه‌ستییه‌ دقیت د چارچووقه‌یی شریعه‌تی خودئ دا بت.

* ده‌می شه‌ری جیهانی یئ ئیکئ رویدای سه‌یدای د گه‌ل هژماره‌کا شاگرده‌یین خو‌پشکداری تیدا کر، و ئه‌و د گه‌ل له‌شکه‌ری ئۆسمانی ل چه‌په‌ری به‌رانبه‌ر رووسان راه‌ستیان، و ل قئ ده‌می وی کتیبای خو‌ (إشارات الإعجاز) ب‌زمانئ عه‌ره‌بی نقیسی کو‌ته‌فسیره‌کا درتزه‌ بو‌هنده‌ک نایه‌تین ده‌سپیکئ ژ سووره‌تا (البقرة)، و د قئ شه‌ری دا ئه‌و ژ لایی له‌شکه‌ری رووسان شه‌هاته

گرتن، بهلن پستی مانا وی ل ئیخسیرییی چەند هەیفهکان، ئەو شیا خۆ خلاص بکەت، و بێتە باژێری ستنه‌نبۆلی.

* پستی (مصطفەفا کەمال) و ھندەک کەستین وەکی وی ھاتینە پیش و ھیدی ھیدی ھوکی وەلاتی کەفتییە دەستان، و وان کار بۆ ھندی کری دەولەتی بەر ب بیدینییی قە بەن، و ب رەنگەکی رەسمی دەولەتا ئۆسمانی ھلۆەشینن و ل سەر شوینوارین وی دەولەتەکا نوی یا قەومی و بیدین ئاڤاکەن، سەیدای ھەمی ھیز و شیائین خۆ دژی شان کەسان ب کارئینان، و ئاشکەرا دان و ستاندن د گەل وان کرن، و خەلک ل ھندی ھشیارکرن کو قتی دەستەکا نوی دقیت دکتاتورییەتەکا نوی ب ناڤی (مەدەنیییەتی) ل سەر خەلکی ب جەب بینن و دین و دنیا یا خەلکی خراب بکەن.. و پستی دەمەکی و ل دەسپیکا سالتین بیستان دا سەیدای بریار دا شیوییی خۆ د بەرھنکارییی دا بگوھۆرت، و قووناغا (سەعیدی نوی) دەست پی بکەت، ئەو سەعیدی ئارمانجا خۆ کرییە گوھۆرینا سیاسەتی دویر ژ سیاسەتی! و رزگارکنا باوەرییی ژ وان ھێرشین دژوار بیتن بی باوەر پی رادبن.

* ل قی دەمی سەیدا زڤری کوردستانی، و خۆ ژ سیاسەتی دا پاش، و کاری خۆ کرە بەلاڤکنا راستییین قورئانی د ناڤ خەلکی دا. پستی تیکچوونا سەرھلانا شیخ سەعید ل سالا ۱۹۲۶ دەولەتا ترکان بریار دا شیخ و زانا و ماقولیتن کوردان ھەمییان بگرت و نەفی بکەتە رۆژئاڤایا وەلاتی، ئەگەر خۆ وان پشکداری د سەرھلدانی دا نەکرەت.. و مەلا سەعیدی نوورسی ئیک ژ وان زانایان بوو بیتن قتی بریاری ژنی گرتی، و ھنگی ژیانای وی یا گرتن و نەفیکرن دەست پی کر، و ھەتا رۆژا دووماھییی ژنی ژ یانا وی ما..

* ل سەری وان ئەو نەفیکرە باژێری (بارلا) ل ویلايەتا (ئسپارطایی)، ھەشت سال و شەش ھەیفان ئەو ما ل ویریی، پاشی ئەو ژ لاییی دەسپەلاتی قە ھاتە گونەھبارکرن ب ئاڤاکرنا کۆمەلەکا نەینی یا کاری بۆ گوھۆرینا دەسپەلاتی

دکته، و داخوازا ب کارئینانا شریعتی دکته، و د نهجام دا وان بریار دا سهدا بئتهگرتن و هنارتن بۆ گرتیخانیهیا (ئەسکی شەهڕی) و هەر چەندە وان نەشیا ئەو چو دەلیلان ل سەر گوتنا خۆ بینن ژێ بەلێ وان سهدا یازده هەیفان گرت.

* پشتی دەرکەفتنا وی ژ گرتیخانیهیی بریار هاتەدان ئەو قی جارێ بۆ باژێری (قەستەموونی) بئته نەفیکرن، ل باکوژی ئەنادۆلی، و ئەو هەشت سالان ل وێری ما ل ژێر مانا ب کوتهکی (إقامة جبرية)، و زێرهانییا دژوار ژێ ل وی هاتەکرن، پشتی بۆرینا حەفت سالان جارەکا دی فەرمان ب گرتنا وی هاتەدان، پاشی بریارا فەگوهاستنا وی بۆ باژێری (ئەمیرداغی) ل نیقا ئەنادۆلی هاتەدان، و پشتی دەمەکی حوکمەتی فەرمان ب گرتنا وی دا و قی جارێ بیست هەیفان ئەو ل باژێری (ئافیوونی) هاتەگرتن، و قی جارێ پتر ژ هەمی جاران وان نەخۆشی گەهاندی.. هنگی ژییی وی حەفتی و دو سال بوون، د گەل هندی ژێ وان ئەو ب تنی هاقیتە د زیندانهکا پیس و تەنگ دا، و رۆژی ژ پرتەکا نانێ رەق و دو پەرداغین ئاشی پیتەتر تشتەک نەددا، و پتر ژ جارەکی وان بەرگەریانا ژەهردانا وی کر، بەلێ هەر جار خودی ئەو دپاراست.

* پشتی بۆرینا سالەک و هەشت هەیفان د سەر گرتنا وی راپارتییا دیمۆقراتی ل تورکیا هاتە سەر حوکمی، و وان نەخۆشی چەندەکی ل سەر سهدای سشکر، و فەرمان لێ کر ئەو ل باژێری ئسپارطایی روینت.

* حەتا بەری مرنا خۆ ب چەند رۆژەکین کیم سهدا ل قی باژێری بوو، و ل سال ۱۳۷۹ مەسختی (۱۹۶۰ ز) دەمی ژییی وی حەشتی و چار سال، وی داخواز ژ هەندەک هەقالین خۆ کر ئەو هاریکارییا وی بکەن و وی بزقپنە وەلاتی وی؛ ژ بەر کو وی دقیا دەمی ئەو دمرت ئەو ل وەلاتی خۆ بت، هەقالین وی ئەو ب دزی قە ژ ئسپارطایی دەرئخست و بەر ب کوردستانێ قە ئینا، و گاڤا حوکمەتی زانی سهدا نەمایه ل باژێری وان ب رینکا رادیویی ناگەهداری دان کو

هەر جبهه‌کێ ئه‌و لێ بت دقیت بزفرته ئسپارطایی، به‌لێ شاگرده و هه‌قالین وی گوهداریبا حوکمه‌تی نه‌کر، و ب چی حالێ هه‌ی وان ئه‌و گه‌هانه‌ به‌ژێری ئۆرفایی، ل وێری حوکمه‌ت پێ حسیا و هنده‌ک پۆلیس هه‌نارتنی، وی گوته‌ پۆلیسان: ((هوین یی من دبینن کانێ ئه‌ز یی د چ حالێ دا، ئه‌ز یی هاتیم دا ل قیری بمرم، قیجا به‌لایا خو ژ من فه‌که‌ن))، و گاڤا خه‌لکێ ئۆرفایی ب هاتنا وی حسیاين هه‌می هاتنه‌ وئ ئوتیلی یا ئه‌و لێ و گوتن: ئه‌م قه‌بوول ناکه‌ین سه‌یدا ژ باژێری مه‌ بێته‌ ده‌رخستن.. ل قی جه‌ی و ل شه‌فا بیست و هه‌فتی هه‌یقا ره‌مه‌زانی (به‌رانه‌ر ۲۳ ئاداری) سه‌یدا د مه‌لکه‌کا ئوتیلی فه‌ ل باژێری ئۆرفایی چوو به‌ر دلۆقانیبا خودی، و ل وی جه‌ی دبێژنی: ده‌ریبی ئیبراهیم خه‌لیل، ئه‌و هاته‌ فه‌شارتن.

* پشته‌ی فه‌شارتنا سه‌یدای ب نیزیکی چار هه‌یقان حوکمه‌تی بریار دا جه‌نازه‌یی وی ژ قه‌بری بێته‌ ده‌رخستن، و برن دا ل جه‌ه‌کێ نه‌نیاس بێته‌ فه‌شارتن.

* ژ گوته‌ین سه‌یدای بین ناقدار بین کو وی ل به‌رانه‌ر دادگه‌هی گوته‌ین: ((ئهل سهرێ چیا بین کوردستانی یی مه‌زنبوویم، که‌ریا هه‌وه ژ من چو فایده‌ی ناده‌ت، ئه‌ز نه‌ بو مه‌عاشه‌کی هاتیمه‌ قیری دا هوین وی ژ من بېرن، ئه‌زی هاتیم دا خزمه‌تا گه‌لی خو بکه‌م، قیجا هوین چ دکه‌ن بکه‌ن)) و جاره‌کا دی وی گوته‌: ((کانێ چهند موی ب سهرێ من فه‌ هه‌نه، ئه‌گه‌ر من هند رح هه‌بن، و هه‌ر رۆژ هوین رحه‌کێ ژ وان ژ من بستینن ئه‌ز سهرێ خو یی من گوری قورئانی کری بو هه‌وه‌ ناچه‌مینم)).

* سه‌یدا ب چار ئه‌زمانان یی زانا بوو: کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی، و پتریا نفیسینین وی ب عه‌ره‌بی و تورکی بوون، و هنده‌ک گوته‌ترین وی ب کوردی ژ هه‌نه، و ناقدارترین به‌ره‌مه‌ی وی ئه‌و کۆما نفیسینانه یا ب زمانێ ترکی و د چار به‌رگان دا ب ناقتی (ریساله‌یین نوور) هاتیه‌ چاپکرن،

ژ بلی هژماره‌کا کتیبان ییتن وی ل قووناغا (سه‌عیدئ کهفن) نقیسین، کو
ب زمانی عه‌ره‌بی و ترکینه ل دۆر هژماره‌کا مژاران.

ج- و ده‌می سه‌یدا لی ژبای:

ده‌وله‌تا ئوسمانی ئەوا سه‌یدای نیشا ئیکئ ژ ژیبی خۆل به‌ر سیبه‌را وی
بۆزاندی، ب ناقئئ ئیسلامئ دئاخفت، و خۆ ب به‌ره‌قان ژ ئیسلامئ دنیا‌سی،
ل دوسه‌د سالتین دووماه‌ییئ ژ ژیبی خۆ تووشی گرفتاریه‌کا مه‌زن بووبوو،
و ژ به‌ر گه‌له‌ک ئەگه‌ران ئەو پۆژ بۆ پۆژئ به‌ر ب هله‌وشیانئ قه‌ دچوو، و ل وی
ده‌می ئەف ده‌وله‌تا به‌رفره‌ه تیک دچوو ده‌وله‌تین ئەورۆپی ب دلە‌کئ خوش قه‌
به‌ری خۆ ددا قئ چه‌ندئ و خوزی راده‌یلان کو ئەو پۆژ بیت یا ئەو هه‌رفاندنا قئ
ده‌وله‌تی تیدا دبیین؛ دا هه‌ر ئیک ژ وان خۆ د پارچه‌یه‌کا میراتی وی وه‌رکه‌ت..
مه‌ گۆت: وان خوزی راده‌یلان، به‌لی وه‌ نه‌بت بیته‌ هزرکرن کو ئەو ل وه‌لاتین خۆ
رحه‌ت و ته‌نا دروینشتیبوون و چاقه‌پری یی وی پۆژئ دکر یا ده‌وله‌تا ئوسمانی
تیدا دکه‌فت، نه‌خیر! هه‌ر کاره‌کئ خرابئ هه‌با وان د ریکا نه‌یاره‌تییا قئ ده‌وله‌تی
دا دکر.

ده‌می ده‌وله‌تا ئوسمانی ل سه‌ر هیزا خۆ، ده‌وله‌تین ئورۆپی هه‌مییا سهر‌ین
خۆل به‌ر مه‌زنییا قئ ده‌وله‌تی شوپ دکر، و ئەو ژ ترسین قئ ده‌وله‌تی دا
ل مالتین خۆ رحه‌ت نه‌دبوون.. گا‌قا ئەف ده‌وله‌ته‌ گه‌هشتیه‌ پیراتییی ده‌وله‌تین
ئهورۆپی ییتن گه‌نج رابوونه سه‌ر خۆ و کاری خۆ کر دا که‌ریا هنده سالان
داریژن.

سال هاتن و سال چوون، ئەو چیبوو یا خودئ چه‌زکری و مه‌ د کتیبین
دیروکئ دا خواندی، ئوممه‌تا ئیسلامئ لاوازوو و هیدی هیدی ژ راستییا
ئیسلامئ دیرکه‌فت، و پارچه‌ پارچه‌ بوو، و گه‌له‌ک که‌س ییتن ل سه‌ر قئ
ئوممه‌تی ده‌اتنه هژمارتن بوونه دوژمنترین که‌س بۆ ئوممه‌تی، و ل وی ده‌می
پۆناهییا ئیسلامئ کز دبوو تارییا جاهلییه‌تا ئورویا یا نوی به‌لاف دبوو و

ب هیز دکهفت، هتا رۆزهک هاتی سه رکیشیا دنیای کفتیه دهستان..
ل قیردو راستی هه نه پیتھییه موسلمانن نه قرو خو لی هشیار بکهت؛ دا
نهکفته د خهله تیی دا:

یا ئیکتی: راسته شارستانییا ئوروی یا نوی ژ لایئ علمی و ماددی قه
زنده یا پیشکهفتیه، بهلئ ژ لایئ دینی و رووحی و نه خلاقی قه ئه
شارستانییهکا جاهلییه؛ چونکی ئه ل سه ر بناخه یئ خودئ نه ناسی و دین
دوژمنیی یا ئافاکییه، و نیاسین خودئ یا دورست و دینی وی یئ راست چو
پشک و بار تیدا نینه، بهلکئ وی هتا خوړستی و فیطره تا مرۆقی ژ
دهر نشیفکریه.

راستییا دوی: هیزا دهوله تین ئوروی په یوه ندیه کا بهره قازی ب هیزا
ئومه تا ئیسلامی قه هیه، ئوروی پیتن هه قچاخ ب پیشکهفتن و سه رکهفتن
خو یتن ماددی گه له ک خا پانیدیئن مه وه تی گه هاندینه کو ئوروی ب خوړستییا
خو ئومه ته کا شارستانی و پیشکهفتیه، و هه ما ئه و ب کیر سه رکیشیا
کاروانی مرۆقینی و شارستانی دئیت. بهلئ هه ر که سه کی ب دو چاقتن قه کری
دیروکا وان بخوینت دئ زانت ئه قه دره وه که وان بو خو چیکری، و ل ده می
پیشکهفتنا خو یا ماددی ئه م تیگه هاندین.

فه ره موسلمانن مه نه قرو باش بزانت کو پیشکهفتنا ئوروییان یا ماددی
ژ بلی کو ئه و ل سه ر بناخه یئن شارستانییا ئیسلامی یا هاتییه ئافاکن، وی
په یوه ندی ب نفسی چو ملله تان قه نینه، و ئه و ژ (خاصیه تا) چو که سان نینه،
و هه ر ملله ته کی ئه گه رتن پیشکهفتنا ماددی ب کار بینت دئ پیشکهفت.

ل بهر سه به را پیشکهفتنا ئوروییان موسلمان تووشی (شکه ستنه کا
نه نفسی) یا مه زن بوون، ئه و شکه ستنه ری بو گه له ک نه خو شییئن دی ل بهر مه
قه کری، وه کی:

- داگیرکنا له شکه ری، پاشی یا ره وشه نبیری په یدا بوو.

- د ئهجامی ئی چەندی دا (ئیلحاد) و (بیدینییهکا) مەزن ب ناڤی زانین و پێشکەفتن و مەدەنییهتی پەیدا بوو.

- و ب ئی چەندی ئیسلام د چاڤین (هندهک) ژ خەلکی مە دا وەک تاوانبارەک هاته دیتن، و وان هزرکر کو ئیسلام ئەگەرا پاشکەفتنا مەیه.

- بی ئەخلاقی و سەربردان ب ناڤی سەرپهستی و ئازادیی د ناڤ مە دا بەلاڤبوو.

- ژن بی ستاره بوون پستی کو زەلام بی عار ماین.

- زۆرداری و (دکتاتۆرییهتا سیاسی) بو شەرتهکی سەرەکی بو وان دەسپهلاتین ب پشتهفانییا دەولهتین ئۆروپی یین داگیرکەر ل سەر سحتویین موسلمانان هاتینه دانان..

د ئهجامی ئی شیل و بیلایی دا راستییا ئیسلامی ژ سەری گەلەک خەلکی هاتەدەر کانێ چاوا شریعت ژ ژانانا گەلەک ژ وان هاتەدەر، و ل سەر بناخهیی ئی واقعی کریت و خەلەت ل درێژی و پانییا جیهانا ئیسلامی گەلەک پارت و کۆمەل و دەولهت ل سەر بناخهیی بیدینییی هاتنه دورستکرن، و دەمەک هات ب پشتهفانییا ئۆروپیین بیدین و داگیرکەر ئەف کۆمه هاتنه پێش و حوکم کەفته دەستان، و ئیکهمین حزبا ب ئی رهنگی حزبا ئتتیحاد و تهرهقی بوو ئەوا ری بو ئیکهمین دەولهتا بیدین ل جیهانا ئیسلامی خوشکری کو کۆمارا تورکی بوو ئەوا ل سەر بناخهیی توخمپهرتسی و بیدینییی هاتییه ئاڤاکرن.

ل ئی دەمی باری مروڤتین خودی زنده گرانبوو؛ چونکی یا پیتقی ل سەر وان ئەو بوو ئەو ب هەمی هیزا خو بەرگریا ئی واقعی بکەت یی کو بو جارا ئیکتییه د ناڤ موسلمانان دا پەیدا دبت، راسته بەری هنگی جیهانا ئیسلامی پتر ژ جارهکی تووشی شکهستتین لەشکەری بووبوو، و گەلەک جاران دوژمنان هندهک جەه حەتا یی گرنگ ژ یی ژ ئی جیهانی داگیرکریون، و گەلەک کەس

کوشتبوون، بهلئ ئەڤه بو جارا ئیکتییه موسلمان تووشی شکهستنهکا نهفسی دبن، و راستیا دینی د چاڤتین وان دا شتلی دبت، و ئەو ب رهنگهکی کریت پشتا خو ددهنه دینی و نهیارهتییا رهسهنییا خو دکهن.. مروڤی خودی یی ئیکتی -ئهگه نهبیتین یی ئیکانه- کو بهرانبهه ڤتی بیتدینییی ڤاوهستای سهیدا بهدیعووزهمان مهلا سهعیدی کوردی بوو.

سهیدا، ههه چهنده یی دهستقالا بوو ژ ههه هتزهکا ماددی، و چو کووم و حزب و دهستهک د پشت وی ڤا نهبوون ژی، بهلئ ئەو ب هتزا خو یا رووحی و ب بیتفرههیا خو بهرانبهه (طوغیانا) کهمالییان شیا ڤاوهستت، نهخوشیهکا زنده مهزن هاته ڤتکا وی، بهلئ ڤوژهکا ب تنی ژی ئەو ژ گازییا خو سست نهبوو.. (پهيامین ڤوناھییی) ئەوتین سهیدایی نوورسی بهلاف دکرن دبهردهوام بوون د بهلاقرنا ڤوناھییا باوهرییی دا د سهه وان ههمی ئاستهنگان ڤا ییتن بی باوهههان ددانانه د ڤتکی دا.

نیزیکی پیتنجی سالان ئەو د هههڤرکییهکا بهردهوام دا بوو د گهل بیتدینان، پتر ژ جارهکی سهیدا ب گونهها داخوازکرنا ب جهئینانا شریعهتی تاوانبار کر، و هندهک جاران دلئ وان چووینی کو وی نههیلن.

نیزیکی سهه و پیتنج سالان وان سهیدا گرت و نهفیکر، بهلئ ئەو نهشیان وی بی دهنگ بکهن، ل سالان ۱۹۰۸ دهمی دستوور د دهولهتا ئوسمانییان دا هاتییه ڤاگهانندن، و سولطان عههبلحهمیدی دوینی ژ دهسهلاتئ هاتییه لادان، سهیدای د گوتن و نقیسینین خو دا گهلهک (تهئکید) ل سهه هندی کر کو دڤیت دستوور ب شریعهتی ڤه یی گرتدای بت، ئەگه نه.. (ئستیهادهکا) خرابتر ژ یا بهری دئ پهیدا بت.

دهمهکی دیتڤ پتفه نهچوو بو خهلهکی ههمییی دیارووو کو داخوازکرنا دستووری ئەوا ب ناڤی (مهشرووطیهتی) دهاته نیاسین، ئەو پهردهیی تاری بوو یی بیتدینییی خو د پشت ڤا ڤهشارتی، لهو گهلهک زانا ههه ژ سههه ترسا

خۆل سەر قى چەندى ئاشكەراكر، و سەيدا مەلا سەعيد ئىك ژ وان زانايان بوو، ب تىگەشتنا خۆ يا فرەھ وى زانى كو كۆمەلا (ئتىحاد و تەرەقى) ئەو خىشەتە يا ماسوونىيىن قنىت جوھى و توخمپەرتىستىن تۆرانى ل بن كۆم دىن، لەو وى بىر بار دا پشكدارىيى د كۆما (ئتىحادا موخمەدى) دا بكتە و بزاقەكا دژوار دژى ئتىحادىيىن بىدىن دا بكتە.

ئتىحادىيان ئەف چەندە زانى، لەو وان ل سالا ۱۹۰۹ سەيدا د گەل ھژمارەكا ھەقالتىن وى گرتن و بەرى وان دا دادگەھەكا لەشكەرى و پارزە ژ وان قنارەكرن.. سەيداي ل بەرانبەر دادگەھى ب ھەمى دەنگى خۆ گازیكر: ((ئەز شانازىيى ب خۆ دەم كو ئەز ئىك ژ وى كۆمى بم يا چارسەد مليوون ئەندام تىدا، ئەو كۆما سەرۆكى وى (فەخرولكائىنات) موخمەد سلاف لى بن...)).

ل جەھەكى دى سەيدا دبىژت: ((من ددىت حالى كوردان ل كوردستانى گەلەك يى پەرشانە، و من باوهرى ھەبوو كو مەدەنىيەتا مە ب رىكا زانىن و ھۆنەرىن نوى دى پىك ئىت، و ھەر وەسا من باوهرى ھەبوو كو ئەف ھۆنەرە دقئىت ب رىكا مەدرەسەيان و ب دەستىن زانايان بىنە كوردستانى دا كو ئەو زانىن ل بەر كوردان كەھى بىن، چونكى سەركىشىيا كوردان ھىشتا د دەست زانايىن دىنى داىە، و ژ بەر قى چەندى ئەز ھاتە (دار السعاده) ل وى دەمى دكتاتورىيەت گەھشتىيە كلۆفانكى، و من ئەو ھەمى بەلگەيىن پەيوەندى ب حالى كوردستانى قە ھەين د گەل خۆ ئىنان، و ھىقىيا من ئەو بوو (سەعادەتى) ب دەست خۆ قە بىنم، و ھەر چەندە ئەھكامىن دكتاتورىيەتى -ئەوتىن نوکە بەلاقبويىن- ھنگى ھەمى د دەستىن سولتان عەبدلحەمىدى دا دكۆمكرىوون ژى بەلى ئەو نەشيا كوتەككىيى ل من بكتە دا ئەز وان بەرتىلان قەبويل بکەم يىن وى داينە من دا ئەز پىششە خۆ بى دەنگ بکەم، من ھەمى پىشنىارىن وى لى زقراندن و عەقلى خۆ کرە قورىان، بەلى من ناقتى مللەتى خۆ كىم نەكر، و من خۆ بو وى نەچەماند.

ئەقە سال و نیشن ئەزل قییری کاری پیخەمەت بەلاشکرنا زانیینی ل کوردستانی دکەم، و وهکی بارا پتر ژ خەلکی ستهنبۆلی دزانت من دقیت ئاشکەرا بیژمه ههوه: ههچیینی بقیت من بگههینته خو ئەو دشیته ب قیانی نه ب کوتهکیینی وی چەندی بکەت، و ئەز کویری پالەیهکی ههژارم و چو رۆژان من خو ب رهنگهکی دی نهئینایه پیش، و من ری نهدايه دنیايي کو بچته د دلی من دا هەر چەنده ئەو گەلەک ب نک من قە دهات ژي، و من چیايین کوردستانی یین بلند - کول بەر دلی من ژ هەر جەهەکی دی د خوشقیترن- هیلاینه بو هندی دا ئەز مەصلحەتین مللەتی خو ب جە- بینم، و ئەز ب وان کاران رابووم یین بووینە ئەگەر کو بو خەستەخانەیا دینان بیمه هەنارتن، پاشی کۆتەکی ل من بیتەکرن کول گرتیخانەیا ئیککی بینم، پاشی پستی قی ههمیینی کول سەر دەمی مەشرووطییەتی ژي ئەزل گرتیخانەیی بیمه گرتن و گەلەک رهنگین نهخوشییی بیینم، قیجا پستی قی ههمیینی ئەز ب تاوانی ژي بیمه گونههکارکرن؟؟).

مەعنا: گونهها سەیدای یا مەزن ئەو بوو وی دقیا شریعەتی ئیسلامی یی حاکم بت، و ل ژیر سیبەرا حوکمی شریعەتی مللەتی کورد یی مەحروروم ژي مافین خو وەرگرت، و ئەقە ئەو گونهه بوو یا ل بەر تۆزانیین توخمپەرئیس نهئیتە غەفراندن.

ل سالا ۱۹۲۰ بەدیعووزمان د گەل مصطەفا کەمالی کەفتە دان و ستاندنەکا دژوار، سەرا نهنقیژکرنا هەندەک ئەندامین پەرلەمانی، و ئەف هەقپکییه گەهشەته حەدەدەکی کو سەیدا ئەنقەرە بەپیتل و بزقپیتە وانئ، هەر چەنده مصطەفا کەمالی دب تی هەبوو وی ب لایی خو قە بکیشت، و پیخەمەت قی چەندی پاشایی گۆت: ئەز دی ته کەمه سەرۆکی زانیین رۆژههلاتا ئەنادۆلی و ئەندامی سەرۆکاتییا زانینگهها (دار الحکمة)، و قەسرەکا مەزن ل ئەنقەرە دی دەمه ته.. بەلی سەیدای ئەف ههمییه نهقیان، و ههقالینییا وی ژي نهقیا و

زقړی کوردستانې و ل گونده کی ژ گوندین وانې ئاکنجیبوو و بریار دا سیاستی بهیت، و ژیانه کا نوی دهست پی بکته.

ل سالا ۱۹۲۵ ده می سهرهلدانا شیخ سه عیدی چیبوی، سهدا ل گونده کی وانې دوبر ژ سیاستی دژیا، و پشتی سهرهلدان تیکچوی دهولته تا تورکان یا نوی هوا ل سهر بناخه یی توخومپه رتسیی هاتییه ئافاکرن، بریار دا کوردستانې ژ زانا و تیگه هشتی و خه باتکه ران ئالا کته، چ ب ریکا کوشتنی بت، یان ب گرتن و نه فیکرنی بت، و سهدا مهلا سه عید ئیک ژ وان که سان بوو یین هاتییه نه فیکرن.

به ری وی بو ده قهرا ئسپارطایئ هاته دان، و گونه ها به دیعوززه مانی وه کی یا هه می زانایین دی یین کورد نهو بوو وی دقیا ملله تی کورد یی بیبار نه بت ژ مافین خو یین رهوا.

ده می سهدای دیتی نهو جمهوورییه تا ل سهر کافلی ئوسمانیان هاتییه ئافاکرن نه ب تنی دهوله ته کا بی دینه به لکی نهو دهوله ته که نه یارا دینی ژی دکته، وی خه ما خو یا سهره کی کره نهو نهو به ره قانییی ژ ئیسلامی بکته، و باوره یی رزگار بکته، و نهف چهنده ل دلئ مه زینن دهوله تی نه هات، لهو وان دهست دا داری زورداریی و نه خوشی ل دویف نه خوشی بو سهدای و شاگردین وی چی کر.

وه کی مه گوئی: ههر ژ سالا ۱۹۲۶ و هتا سالا ۱۹۶۰ سهدا ل نه فییی دژیا، و ل نه فییی ب خو ژی گه لهک جارن نهو دهاته گرتن و مه حکه مه کرن ب هیجه تا هندي کو نهو یی کاره کی سیاسی دکته، و وی دقیت حزه کا دینی چی کته دا ئنقیلابه کی پی بکته.

ههر چهنده دهوله تی باش دزانی کو نهف هیجه ته یا بی بناخه یه ژی به لی د گه ل هندي ژی وان ته نگافی ل سهر سهدای سقک نه کر، و سهدای ژی ژ لایی خو قه خه باتا خو د ریکا ئارمانجا خو دا سست نه کر.

ب راستی ئەو کارێ سەیدا پێ رابووی کارهکێ کتیم و ب ساناهی ژێ نهبوو، ل ژێر دەسپهلاتهکا زۆردار و دین دوژمن وی ب گۆتن و نقیسین ژێ دهنگی خۆ ب گازییا ئیسلامی بلندکر، چو هیتز و لهشکه ل پشتا وی نهبوو، ئەو مرۆقهکێ ب تنی بوو، ژ وئ جهمهدانیا د سهری و وی شهلوالی دپیا پیقهتر وی تشتهک ژ مالی دنیاوی نهبوو.

وی دگۆت: کارێ من بهس ئەوه ئەز راستیا ئیسلامی بو خهلکی دیار بکه، و رۆناهییا قورئانی نیشا خهلکی بدهم. و گهلهک جارن وی دگۆت: زه مان زه مانێ صوفیاتی و طهرقه تان نینه، زه مان زه مانێ رزگار کرنا باوه رتیه. وی دزانی باوه ری یا کهفتیه ژێر هیتزهکا دورنده ژ لای بێ دین و بێ باوه ران فه، لهو دقیت ههر کهس ژ لای بێ خۆ فه باوه ریا خۆ رزگار بکهت.

بهری ئەم گۆتنا خۆ ل دۆر سەیدای ب دووماهی بینین، ئەز ههز دکهم هندهکێ ژ وئ گۆتنی بو ههوه فه گتیرم یا سەیدای ل سالا ۱۹۴۴ ل بهرانبهر دادگههی گۆتی ده می دهولهتی ئەو ب چیکرنا فتنی گونهبارکری ب ریکا نقیسینا کتیا (رسائل النور)، سەیدا دبیتژت:

((حاکمین هیتژا: ئەز بو قیری یی هاتیمه ئینان ب گونهها هندی کو ئەز مرۆقهکێ پاشکهفتیمه، من دقیت دینی بو خۆ بکه مه ریک دا تهناهییا گستی پێ تیک بدهم، و ئەز دبیتژم: هندی شیانا کرنا کارهکییه مهعنا وئ ئەو نینه ئەو کار دقیت بیته کرن، یان جزار ل سهر بیتهدان، زلکی شخاتی دشیت خانیهکی بسوژت، بهلی مهعنا یا قی شیانی ئەو نینه تاوانهک یا هاتییه کرن. موژلبوونا من ب زانینین ئیسلامی فه ب تنی بو هندییه دا خودی ژ من رازی بیت، و نه بو تشتهکێ دی.

ب چ رهنگ هون دئ شین بزاقا (رسائل النور) راوهستین، و هندی ئەوه ب تنی خزمه تهکه بو راستییین قورئانی، و قورئان راستیهکه ب عهرشی خودی فه یا گرتدایه، و ئەو کییه بشیت قوچانی بکهت دا ل بهرانبهر راستیهکا

گرتدای ب عهرشی فه راوهستت؟ ئەز گەلهکی عەجیبگرتیمە چاوا ھندەک مرۆف
 بێنە تاوانبارکرن چونکی ئەو راستییێن قورئانی بو ئیک و دو دبێژن ب ھێجەتا
 ھندێ کو ئەو ب سیاسەتی دناخفتن و کۆمەلەییێن نھیتی چی دکەن، ل وی دەمی
 بو سەرداچووێکی وەکی دکتۆر دۆزی دورست بت بێبەختییان د دەر حەقا قورئانی
 دا بکەت ب ھێجەتا ھندێ کو ھەر کەسەکی مافی ھەییە ب نازادی ھزر بکەت؟
 ئەقە نازادییا بێر و باوہرانە ، بەلێ رۆناھییا قورئانی تشتەکی ب ترسە و
 سیاسەتەکا خرابە؟!!

ھوین دبێژن: جەمھورییەتا مە جەمھورییەتەکا علمانییە چو پەییوہندی
 ب دینی قە نینە، بەلێ ئەقە ھوین یێ رێ بو ھەر کرتییەک و تاوانەک و بێ
 ئەخلاقییەکی ب ناقتی نازادییێ خوش دکەن، و گاڤا ھەوہ گوہ لێ بوو ئیکی
 نایەتەک شروڤەکر ھوین دێ قەجنقن و ب دەنگەکی بلند بێژن: کۆمەلەییەکا
 نھیتی، سیاسەتە، خەطەرە!

ھوین باش بزانی ئەگەر ھزار رح من ھەبن ئەزێ نامادەمە وان ھەمییان
 گۆری دینی خودێ بکەم، ب تنی من تشتەکی ھەئەز خو پی ژ ھەوہ بپارتیم،
 ئەو ژێ ئەقەییە: (حسبنا اللہ ونعم الوکیل)، ھوین ھێرقە دئین و ھۆقە دچن
 دبێژن: کریارین من یێن دینی ریکەکە بو تیکدانا تەناھییی، و ئەز دبێژم: ئەف
 گۆتتا ھەوہ ریکەکە بو نەھیلانا دینی ب ناقتی پاراستنا تەناھییی، باش گوہی
 خو بدەنە من ئەئەو کەسێن ھەوہ دینی خو دایە ب دنیا یێ: چی تشتی ژ ھەوہ
 دئیت بکەن، ھیقییا مە ئەوہ ئەم سەرین خو گۆری راستییەکا ژ ھەمییان
 بچوێکتر ژ راستییێن ئیسلامی بکەین، ھەردەم ئەم یێ ل ھیقییی ھوین مە
 قنارە بکەن، ئەف مانا ب قی رەنگی سەد جارانی ژ مرنی خرابترە...))

ئەو زىنن مرۆفائىنىيا خودى ھلبژارتى

دوير نينه ھندەك كەس ھەبن ژ شان ناڤ و نیشانان حىبەتى بىمىنن و
پىسار بىكەن: ئەرى ما چى دبت ژن ژى مرۆفائىنىيا خودى ھلبژارتى و بگەھنە رتزا
مرۆقتىن خودى؟

ژن ئەوا د چاقتىن گەلەك نەزانان دا چىكرىبەكا نزم و بى بەا، ژتدەرا
خەلەتى و گونەھ و سەرداچوونى، چاوا دى گەھتە پىكەكى ب كىر ھندى بيت
ئەم بىژىنى: مرۆقا خودى؟

ھىشتا ھندەك كەس ھەنە ب قى نزمىيى بەرى خو ددەنە ژنى، نە ژ بەر
چو ب تنى چونكى ئەو ژنە، لەو ئەڤ مرۆقە د ھەمى حىبىتىن خو دا شاش دبن
و ھەمى راستىيان دەرئشيف دكەن.. قىجا پىخەمەت دياركرنا شاشىيا قان
رەنگە مرۆقان مە خواست د قى ناڤرا تايبەت دا ئەم چەندەكى ل دۆر وان ژنان
باخقىن يىن مرۆفائىنىيا خودى ھلبژارتى؛ دا بو ھەر كەسەكى ئاشكەرا بىت كو
رېكا مرۆفائىنىيا خودى ل بەر ژنى ژى -وەكى مېرى- يا قەكرىبە. و ھەر وەسا
دا بو مە ئاشكەرا بىت كو ھژمارەكا مرۆقتىن خودى ژ زەلامان، ژ وان يىن ناڤ
و دەنگى وان د ناڤ خەلكى دا دبەلاڤ، ئەو بوون يىن ل سەر دەستى ھندەك
ژنتىن مرۆقتىن خودى ھاتىنە پەرورەدەكرن، حەتا رۆژەك ھاتى ئەو شىيان بگەھنە
وى بلندييى يا ئەو گەھشتىنى.

د پشت ھەر مەزنەكى را ژنەك ھەيە:

ئىمام (سوفىانى ئەورى) -ئەوى بەرى نوکە مە بەحس ژى كرى- ژنكەكى
ژ مرۆقتىن خودى ئەو ل راستىيا زوھدى ھشياركر بوو، وەكى ژ قى سەرھاتىيى

ناشکه را دبت: دهمی سوفیانی ل باژتړی کووفه دهست ب وهرگرتنا حه دیسی کری دهیکا وی گوتی: کوری من! بو خو بخوینه و بلا ته چ خه من نه بن، نهز ب ته شییا خو دی ته ب خودان کهم.. نهی کوری من! همر جاره کا ته دهه حرف خواندن بهری خو بدی نه گهر تو چو نه هاتیبیه گوهارتن و چول ته زیده نه بت، تو بزانه نهوا ته خواندی چو مفا نه گه هاندیبیه ته. و وهسا چیبوو سوفیان ب ته شییا دهیکا خو هاته ب خودان کرن، و ب شیره تا وی کر، هتا روزهک ب سهر دا هاتی نهو بوویه (امیر المؤمنین) د علمی حه دیسی دا.

ل جهه کی دی سوفیان بهحسی دهسپیکا خو دکهت و دبیرت: ((زنهکا عیباده تکهر ل کووفه هه بوو دگوتنی (بنت ام حسان)، روزه کی نهز چومه مالا وی، من دیت ماله کا خالییه ب تنی حیسیلکه کا دریای لی هه بوو، گاڤا من حالی وی دیتی من گوتی: ته هندهک پسمامین زه نگیین یین ههین، ما نه گهر تو داخوای ژ وان بکهی نهو هندهک زه کاتا خو بدنه ته چیتر نینه ژ فی حالی یی تو تیدا؟ نینا نهو ل من زقری و گوت: نهی سوفیان هتا فی دهلیقه یی تو د چاڤین من دا گهلهک بووی، بهلی ژ نوکه ویشه تو د چاڤین من دا هاتییه خوار.. نهی سوفیان تو ژ من دخوای نهز دنیا یی ژ وان بخوایم یین دنیا نه د دهستی دا؟ ب خودی کهمه نهز شهرم دکم دنیا یی ژ وی بخوایم یی دنیا د دهستان دا...)).

هنگی سوفیانی کره گری، ژنکی گوتی: نهی سوفیان بیژه (الحمد لله)، وی گوت: (الحمد لله)، وی گوت: ته همددا خودی کر؟ وی گوتی: بهلی، وی گوت: فینجا پیتقییه تو شوکرا خودی بکهی کو وی تهوفیقا ته دای هتا تو همددا وی بکهی، سوفیانی گوت: من شهرم ژ خو کر و نه زمانی من نه گه ریا، و گاڤا من فیای ده رکهقم وی گوته من: نهی سوفیان! تیرا مروقی ههیه کو مروف یی نهزان بت نه گهر وی کهیف ب زانینا خو هات، و تیرا مروقی ههیه کو مروف یی زانا بت نه گهر نهو ژ خودی ترسیا، نهی سوفیان! تو بزانه هندی دله

ژ کهفتنی پزگار نابت ههتا هه می خه مین وی نه بنه ئیک خه م! سوفیان دبیرت: هه ر جاره کا دبوو شهف شهف ژنکه دا رابت دهست ب نقیژین شهقی کهت و بیژت: نیلاهی! نوکه هه ر ئیک و خوشتقییی خو بیتن ماینه د گهل ئیک، و نه ز یا مایمه د گهل ته نهی خوشتقی. و گاڤا هنده کان گوتبایی پیچه کی بو خو رازی، نهو دا بیژت: رازانا د قهبری دا تیرا من ههیه. سوفیان دبیرت: من بهری خو دا خو و بهری خو دا وی من خو دیت نه ز چو نینم.

(بشر نه لِحافی) نهوی ته قوا گهشتییه نک وی و راههستیای دبیرت: من ته قوا بو خو ژ خوشکا خو وه رگرییه. خوشکا وی نهوا سه رها تییه کا وی د گهل نیمام نه حمه دی بستی ده لیه هیه کا دی دی فه گوهیزین.

زاهدی نوممه تی (عبداللاهی کوری موباره کی) ههتا مری ژ بی ژنکه کا خودان باوه ری داخبار بوو، جاره کی وی نهو ل مه که هتی دیتبوو نهو چل سال بوو ژ نایه تین قورنای پیقه تر چو ناخفتن ژ دهقی وی دهر نه کهفت بوون، نهو دترسیا گوتنه کا خه لهت بیژت قیجا خودی غه زه بی لی بکهت.

ژن.. ده می دبهته مروفا خودی:

مروفا - چ ژن بت چ میتر- ده می دگه هته پیکه کا بلند د باوه ری بی دا، و دبهته مروقی خودی، قیانا خودی ب رهنگه کی وه سا دکه فته د دلی دا کو ژ خودی پیقه تر نهو که سی دی نه بینت، و چونکی نهو که سی دی نابینت نهو ژ که سی دی ناترست، و مرن وی ژ حه قی بی پاشدا نابهت، ما نه خودییه رزقی ددهت؟ ما نه نهوه خوشی و نه خوشی بی ددهت؟

- به لی!

قیجا بزچی نهو هیقی بی ژ ئیک کی دی بکهت، یان ژ ئیک کی دی بترست؟ فیرعهون، نهوی ههتا نه قرو نافی وی بوویه نیشانا سه رپرین و سته مکاری بی، زرته کهک بوو ژ وی رهنگی ژ خو نه دگرت زوی ب زوی ل سه ر

عهردی ب رتفه بچت، غوروورا وی و سهرشوریا ملله تی وی نهو گه هاندبوو
هندی کو نهو هزر بکته خودایی بلندتر نهوه، فیرعهونه کی وهسا بوو مهژیی
خه لکی کلیل کربوون، و نهدهیلا کهسهک بیی دهستوریا وی هزرین خو بکته
یان خهونه کی ببینت!

دهمی خودی قیای دهنلندییا قی فیرعهونی دهرنشیف بکته و لاوازییا
وی بهرچا بکته ژنکهک قییرا بهردا.. کابانییا مالا وی (ناسیایی) کوفر
ب خودینییا وی کر، و بهرگرییا زرته کییا وی کر.

چاوا نهو فیرعهونی چیا دهلینت، و بچویکا د زکین دهیکین وان دا
دبزدینت نهقرۆ ژنکهک ههژکییا وی بکته و پی ل بریارا وی بدانت؟ نهقه چی
نابت! فیرعهون ب ههمی رتکان هاتی، و نهشیایی.. طه ماعکرنی چو پیته
نههات، گهف و ترساندن یا ژ خو بوو، دووماهییی وی بریار دا نهو بیته
عهزابدان؛ دا بزانت کانی هیتزا فیرعهونی چهنده..

زه بانییین فیرعهونی نهو بر ل سهر خیزه کی شاریای و ل بهر چاقتی رۆژا
ناریای رازاند، دهست و پییین وی ب عهردی شه زنجیرکن، جار ناقا کهلاندی
لی دره شانند و جار ژی ب پرچا سهری شه دهلاویست، کهقر دداننه سهر سنگی
و یاری بو خو ب عهزابدانا وی دکر، و نهو ههر یا ب گرنژین بوو، ناقتی
خوشتقییی وی یی ئیکانه ژ سهر نهزمانی نه دچوو، (ئه للاه، ئه للاه) نهو
ناوازی شرین بوو یی خه ما وی ل بهر وی سقک دکر، دووماهییی دهمی عهزاب
ژ هیتزا وی دژوارتر لی هاتی، بهر وی وی ما ل عهسمانی و دلتی وی د گهل
نهزمانی وی یی ژ بهر عهزابی گرانبوی دگۆت: خودایی من! تو خودانی منی،
تو ناقا هییه کی بو من ل نک خو د بهحهستی دا ناقا بکه، و من ژ فیرعهونی و
کاری وی رزگار بکه. و خودی داخوازا وی ب جهینا، و رحا وی ستاند، و نهو
ژ ناڤ له پیین زه بانییین فیرعهونی ئینادهر، و سهرهاتییا وی بو خودان باوه ران
قه گتیرا و کره نمونه یی خوگۆریکرنی.

جاره‌کا دی ژى مروّقه‌کا خودى د گهل څى فيرعه‌ونى ب هه‌څپړکى چووبوو:

کچا فيرعه‌ونى خدامه‌ک هه‌بوو هه‌ر جار کارى وى دکر، پرّژه‌کى ده‌مى خدامى سه‌رى وى شه‌ دکر، شه‌يى وى ژ ده‌ستان کهفت وى گوت: ب نافتى خودى.. کچکى گوتى: بابى منه خودى؟ خدامى گوتى: نه! نه‌للاه خودايى منه و خودايى بابى ته‌يه، کچکى گوت: دى بو ته‌ بيژمه‌ بابى خو، وى گوت: بيژى.. ده‌مى فيرعه‌ونى ب مه‌سلا وى زانى گه‌له‌ک ته‌نگاڅبوو، چاوا دى چى بت دينى مووسايى رىکا خو ل مالا من بيىنت؟ دڅيت نه‌و تشته‌کى وه‌سا بکه‌ت هه‌يه‌تا خو بکه‌ته د سه‌رى خه‌لکى را؛ دا کهسه‌کى دى چاڅ ل خدامى نه‌که‌ت، فيرعه‌ونى برپار دا خدامى ب عه‌يال څه بو وى بيىن، چهند ده‌ليڅه‌يه‌ک بوون خدام هاته‌ ناماده‌کرن، فيرعه‌ونى پسپار ژى کر، وى راستى نه‌څه‌شارت و گوتى: من باوه‌رى ب خودى ئينا، هندی هاتى خدام ليڅه نه‌بوو، فيرعه‌ونى گوت: مه‌نجه‌له‌کا مه‌زن بيىن تڅى زه‌يت بکه‌ن و بداننه‌ سه‌ر ئاگره‌کى بوڅ، پاشى وان ژنک ئينا و وان گوتى: يان دى ليڅه‌ بى يان ژى دى کورى ته‌ ل پيش چاڅين ته‌ هاقىينه د مه‌نجه‌لى دا.. وى گوت: نه‌ز ليڅه‌ نابم، وان کورى وى هاقىينه د مه‌نجه‌لى دا و د گاڅى دا گوشتى وى حه‌ليا، پاشى عه‌يال‌ه‌کى وى يى دى ئينا و گوتى: دى ليڅه‌ بى يان څى ژى به‌اقىيڅينه د مه‌نجه‌لى دا؟ وى گوت: نه‌ز ليڅه‌ نابم، ئينا وان نه‌و ژى هاقىينه د مه‌نجه‌لى دا و سوټ، و ب څى ره‌نگى وان عه‌يالى ژنکى هه‌مى سوټ، و ده‌مى دوړا وى هاتى و به‌رى وى ژى به‌اقىينه د مه‌نجه‌لى دا وى گوته‌ فيرعه‌ونى: داخوژه‌ک ب تنى من ژ ته‌ هه‌يه‌.. وى گوت: بيژه، ژنکى گوت: نه‌گه‌ر ته‌ نه‌ز ژى کوڅتم هه‌ستيکين من و عه‌يالى من پيکڅه‌ څه‌څيره!

خوگوربکه‌را ئيکى:

دتا نه‌ئيته هزرکرن کو ئوممه‌تا ئيسلامى ژ څان نمونه‌بيىن خوگوربکرنى يا بيباره، که‌رم که‌ن د گهل څان نمونه‌يان:

مالهک همبوو ژ سځ مروځان پټیک دهات: دهیک و باب و کورهک، دهسځ
 روځاهیا نیسلامی بهلاقبوی وان هر سییان دلین خو بو څه کرن، و گههشتنه
 ناڅ رټزا مروځین خودی، دوژمنتین خودی گهلهک ب څی چندی تهنگاقبوون،
 رابوون کهریا خو ههمی دارپته سهر خه لکی څی مالا بچویک و همژار و
 کهیفخوش، هپرشهکا درنده دا سهر مالی، هر نیک ب لایهکی څه بر، پاشی
 هر سځ ل جههکی کومکرن و دهست ب عهزابدانا وان کر، و هندی عهزابهکا
 دژوار بوو هر بین بینه نیک ژ وان دلگرتی دبوو.. و عهدهتی پیغه مبهری بوو
 -سلاف لی بن- هر روژ جارهکی دا د بهر وی جهی پا چت یی نهف خیزانه لی
 دهاته عهزابدان، دلی وی بو دحلیا و چو پیغه نهدهات، گاځا دهاته راستا هر
 سییان و نهو د څی حالی دا ددیتن ب نک وان څه سح دکر و دگوت: ((صبرا
 آل یاسر، فإن موعدمک الجنة)) نهی بنه مالا یاسری صهبری بکیشن، ژڅانی
 ههوه بهحهشته.

نهگهر نهو د دنیایی دا ههوه بژاله کم، خودی ل بهحهشتی دی ههوه
 گههینته نیک.. نهگهر ههوه بقیت بهری خو بدنه خیزانهکا خه لکی بهحهشتی
 بهری خو بدنه خیزانا یاسری: یاسری کوری عامری، و ژنکا وی سومهییایا کچا
 خهییاطی، و کوری وان عه ممار. بابی و کوری نوکه دی هیلین و دهلیقهیی دی
 بو دهیکی خوش کهین؛ دا بزاین کانی چاوايه دهسځ ژن بهریه رتن خوگوری کرنی
 تو مار دکهت..

فیرعهونی څی نوممه تی (نهبووجهلی) څیا سهراهاتییا برای خو فیرعهونی
 کهفن دوباره بکه تهغه، و نهو ژی قههره مانییا خو ل سهر سهری ژنهکا بی
 دهسهلات ب کار بینت، فهرمان دا سومهییایا ل سهر خیزی شاریای بیته
 درټکر، و دهست و پیین وی ب عهردی څه بینه گریدان، شیان سهر و چاقین
 وی ب ناسنی سوکرکی داخ کم و ب ناڅا کهلاندی بسوژن، بهلی پا نهشیان
 دلی وی داگیر بکه.. روژهکی فیرعهونی نوممه تی گوتی: خه بهران بیژه

موحه ممه‌دی و خودایی وی. وی چو پیته نه‌هات ده‌ست و پییته وی دگر‌تدای بوون، لهو ده‌قی خو تژی تف کر و سهر و چاقتین نه‌بوو جه‌لی پی ته‌رکرن، و نه‌گر ده‌ستین وی هنگی دقه‌کری بان، دویر نینه وی ده‌ستی خو دابا پاش و شه‌قه‌کا و‌سا تی و‌ه‌راندبا سهری وی هژیابا؛ دا به‌لکی عه‌قله‌ک هاتبایی! نه‌بوو جه‌لی ده‌ست دا یرمه‌کی و ل پیش چاقتین کویری وی و زه‌لامی وی دربه‌کی و‌سا دانایی رحا وی بلندکره به‌حه‌شتی..

ئه‌قه ئیکه‌مین به‌رپه‌ری خو‌گۆریکرنی بوو د دیرو‌کا ئیسلامی دا ب ده‌ستی ژنه‌کا خودان باوهر هاتییه تو‌مارکرن، و ئیکه‌مین مروقی ژ ئوممه‌تا موحه ممه‌دی رحا خو پیشکیشی دینی خودی کری سومه‌یا بوو.

ئهی خودانتین به‌ر‌خودانا نزم بو ژنی قی راستیی باش بزنان!

نمونه‌یته بزاره:

ژن ژی -وه‌کی زه‌لامی- گا‌فا بوو ئیک ژ مروقتین خودی دنیا ب هه‌می خوشییته خو فه نه‌شیت پی به‌ستی ل دلی وی بکه‌ت، یان ئیکا هند ژنی چی کت کو ئهو کسه‌کی دی ژ بلی خودی بیینت..

گه‌له‌ک ژن هه‌نه ئهم دبینین ژ به‌ر کیم باوهریا وان گا‌فا مال‌خویته وان دم‌رت، ئهو ژ هه‌می دلی خو هزر دکهن کو ئیدی خلاص ده‌رگه‌هی رزقی ل وان هاته‌گرتن، لهو دی بته لا‌قلا‌فا وان، بو فان توخمه ژنان فان سه‌ره‌اتییه‌ن کورت دی فه‌گیرین:

۱- ل سهر ده‌می پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ده‌می موسلمان ژ غه‌زایه‌کی ژفرین، ژنکه‌کا موسلمان چوو به‌راهییا له‌شکه‌ری پسیارا زه‌لامی خو کر کانی پی ب سلامه‌ته یان نه؟ گا‌فا زانی پی شه‌هیدبووی، هنده‌ک ژنکان -ههر وه‌کی بو جه‌ریاندن- گۆتی: ئه‌فه مال‌خویته مالا ته‌ چوو، کی دی ته ب خودان کت؟ ژنکی گۆته وان: ب خودی من ئهو نه‌نیاسییه (رازق) من ئهو پی نیاسی خورا.

یہ معنی: نہ ہو رزق ددا مہ، خودی ہوو نہو چہندہ ذکر، و نہ گہر نہو مر و چوو خودی یی مای و نامرت: ﴿وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ ﴿٥١﴾ وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٥٢﴾ فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ ﴿٥٣﴾﴾ (الذاریات: ۲۲-۲۳) مرؤقتین خودی باوہریہکا موکم ہہیہ کو نہوی رزقی ددہت ب تنی خودیہ، و نہ کسمی دیہ، لہو نہو قہت خہما رزقی ناخون.

۲- (حاتہمیٰ نہصم) ناقہکی گمشہ ل عسمانی زوہدی، و نیزیکہ بیترین نہو و زوہد د دیروکا نیسلامی دا دو پھیشن بو ٹیک رامانی.. نہقی حاتہمیٰ سالہکی کرہ دلی خو بچتہ حجی، و دہمی وی نہف داخوازا خو بو خہلکی مالا خو قہگپرای وان گوئی: چوونا حجی ب ہہیشان قہدکیتشت و گاٹا تو چووی نہم دی مینینہ بی خودان، تو دی مہ بو کی ہیلی؟ کچہکا حاتہمیٰ ہہبوو ژ بابی خو فیری زوہدی بووہو، وی گوئی: بہیلن بلا نہو بچت، رزقی مہ د دہستی وی دا نینہ.

حاتہم چوو، ہہچی تشتی د مال دا ہہی عہیالی وی خوار حہتا چو نہمای، ئینا ہہمیان گازندہ ژ کچکی کرن و گوئی: نگہر تو نہبای بابو نہدچوو، نہقہ نہم ماینہ برسی، کی دی پاریہکی نانی دہتہ مہ؟
 فان گوئین وان کچک تہنگاٹ کر، ئینا وی دہستین خو سہرئہقرزکرن و ہہوارتن خو گہہاندنہ خودی: یا رہبی! تو من شہرمزار نہکہ، تویی رزقی ددی تو د ہہوارا مہ وەرہ.. وی رۆژی میری باژیری د بہر خانیکی وان را بوری، گازی زہلامہکی خو کر: کانی ہندہک ناقی بو من ژ قی مالی بینہ نہزی تینیمہ. پشتی ئاف بو وی ئینای، میری پسیارکر: نہقہ مالا کیہ؟

ہندہکان گوئی: مالا حاتہمیٰ نہصمہ، میری ئاف و دہنگین حاتہمیٰ و زوہدا وی گوہ لی بووہون، لہو وی قیا سہرا حاتہمیٰ بدہت، و گاٹا وی قہستا مالی کری زانی حاتہم یی چوویہ حجی و کس نہمایہ چاقی خو بدہتہ مالا وی، ئینا میری نہو پارتین زیری یین قی ہہین ہہمی ہاقیتنہ بہر عہیالی

موباره کی ب ئهده به کی زیده شه گوته: ل من نه گره، ب راستی نه ز نازم کیژ
بن یا شرینه و کیژ یا ترشه!

زهلامی باوهر نه کر.. گوته: ما ته تام نه کریه هناران؟

وی گوته: نه خیر.. ته نه زئی دانایمه بهر بیستانی دا حهره سییی لی بگرم و
ته ده ستوری نه دایه من کو ژئی بخوم.

خودانی بیستانی ژ گوته وی حیبه تی ما، و چهند رۆژه کان زیره فانی لی
کر دا بزانت کانی گوته وی یا راسته یان نه، و پشتی راستیا گوته وی بو
خودانی بیستانی ناشکه رابووی نهو د چاقین وی دا مه زن بوو، و ئیه تهک کره
دلی خو.. رۆژه کی چوو نا ف بیستانی و ل نک موباره کی روینشت و گوته: من
کچه کا هه ی گه لهک که سان یا خواستی، تو بیژی نه ز وی بده مه کی؟

موباره کی گوته: ل جاهلیه تی به ری خه لکی ل مالیات و مالمه زنان بوو،
و جو هیان به ری وان ل زهنگینی بی بوو، و فه لان به ری وان ل جوانی بی بوو، و
به ری قی ئوممه تی بی ل دینی.

زهلامی هه مه دانی زقری مال و سوجه تا عه بدی خو بو ژنکا خو شه گپرا، و
گوته: ژ موباره کی پیقه تر کهس ب کیژ کچا مه ناییت..

وی موباره ک نازاکر و کچا خو دای، و چونکی کۆمبوونا وان بو خودی
بوو نه بوو چو تشتین دی، خودی به ره کهت هاقیته قی کۆمبوونی و عه بدلاهی
کوری موباره کی به ره مه می قی دارا پیروز بوو..

۴- کانی چاوا مرۆقاینییا خودی ئیکا هند ژ خودانی چی دکهت کو نهو
د- ریکا خودی دا- ب که یف خو بهاقیته د ناگری دا، وه سا نهو خودانی وه لی
دکهت کو قیانا پیغه مبه ری ژی -سلاف لی بن- د سهر ههر تشته کی را بیینت:

ل رۆژا ئو خودی ده می نهو ب سهری موسلمانان هاتی یا هاتی، کافران کره
دهنگ کو وان پیغه مبه ر-سلاف لی بن- بی کوشتی، منافقان نهف سوجه ته

گه‌هاندە مەدینە، ئەنەسە کورێ مالکی دبیتژت: رۆژا ئەم ژ شەری ئوحووئ
ژقپین ژنکەکا ئەنصاری هاتە بەراھییا مە؛ دا پسایارا مروقتین خو بکەت، و
گاڤا وئ زانی کو باب و کور و برا و زەلامی وئ هەمی یین هاتینە شەهیدکرن
وئ گۆت: بیتژنە من حالێ پیغەمبەری چیه؟

هەندەکان گۆت: یی باشە ئەقەیه د گەل مە. وئ گۆت: کانێ نیشا من
بدەن.. و گاڤا ئەو هاتییه راستا پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- گۆت: ئەز ب
دایاب قە گۆری تە بم ئەی پیغەمبەری خودی! پشتی تە هەر موصلیبەتەکا هەبەت
یا سڤکە، هندی تو ییخ ساخ بی ئەز خەما تشتەکی ناخۆم.

۵- دڤیت ژ بیر نەکەین کو هەر ل رۆژا ئوحووئ دەمی تەنگاڤی ل سەر
موسلمانان دژواربووی، و گەلەک خودان باوەر هژیاین و سەرتن ریکا ل بەر بەرزە
بووین، و هەندەکان شیرین خو داناین و گۆتین: ما شەپرکنا مە بوچیە مادەم
پیغەمبەر -سلاڤ لئ بن- هاتە کوشتن؟ هنگی کتەکا کیم ژ خودان باوەران کو
ب تەلین دەستی دەهاتنە هژمارتن ل سنگی شەری بوون و ل دۆرتن پیغەمبەری
بووبوونە مەتالەکی پیلایی دا چو نەخۆشی نەگەهنی، ئیک ژ وان نوسەییایا کچا
کەعبی ئەنصاری بوو، ئەوا ل وئ رۆژی سێژدە برین کەفتینە لەشی.. نوسەییای
ل مەیدانا شەری کورێ خو عەبدللاھ دیت یی بریندارە و خوین یا ژ برینا وی
دزیت، ب نک قە چوو برینا وی گرتدا و گۆتی رابە شەری بکە!

۶- هندا کچا عوتبەیی ئەوا ل رۆژا ئوحووئ دەمی دیتی شکەستن کەفتە
ناڤ ریزین لەشکەری قورەیشییان پاشپاشکی رەقی و قیژی و هاوارین وئ و
هەقالین وئ دگەهشتنە عەسمانی، پشتی مروقانیینیا خودی هلبژارتی و هاتییه
د ئیسلامی دا د گەل لەشکەری موسلمانان چوو شەری یەرمووکی، گاڤا وئ
دیتی شەری دژواربوو و کوشتنەکا مەزن کەفتە ناڤ ریزین موسلمانان، داری
خیقەتی هەلکیشا و گۆتە هەقالین خو ژ ژنکین موسلمانان ئەوین ل پشت
لەشکەری: وەرن دا د هەوارا موسلمانان بچین.. ب ستوینا خیقەتی!!

ژن و عیبادهت و ترسا ژ خودی:

مروقتین خودی - وه کی گهلهک جاران مه گوتی - ههر تشتهکی دنیایی ده می
ئهو دبینن بیهنا مرنی ژئی سهح دکهن.. یهزیدی رهققاشی دبیتژت: ((نهگهر ته پی
خوش بت بهری خو بدیه خوشییین دنیایی، وهره دا بو ته بیژم: د گهل جهنازهکی
دهرکفه ئها دنیا ههمی ئهوه، و ههر گاف قهبرهکی د گهل خو هلگره، نه ناخا
وی، هزارا وی...)).

۱- عهفیرا ژنهکا خودیناس بوو، هند عیبادهت ذکر خهلهکی ناقی وی
کریو (عهفیرایا عیبادهتکهر)، رۆژهکی هندهک مروقان گوتی: دوغایان بو مه
ژ خودی بکه، وی گوت: نهگهر گونههکار لال بیان پیرا ههوه ههر نهوشیا
باخت، بهلی پا خودی خودانی قهنجییان ئهمری مه گونههکاران کریه کو
دوغایان ژئی بکهین، خودی جهی ههوه بکهته بهحهشت و مرنی قهت ژ بیرا ههوه
نه بهت!

دبیتژن: جارهکی برازیهکی عهفیرایی ژ سهفههکی زقری، هندهک چوونه نک
دا مزگینییی بدنه، وی کره گری، وان ب مهندههوشی قه گوتی: نهقرۆ رۆژا
کهیف و خوشیییه قیجا ئهقه چ گریه؟ وی گوت: ئهز ب خودی کهمه هندی بیرا
ئاخهتی د دلی من دا ههبت کهیف جهی خو ل نک من نابینت، هاتنا برازیایی
من بیرا من ل وی رۆژی ئینا ده می ئهه بو نک خودی دئینهبرن، قیجا وی
رۆژی یی ب کهیف و یی ب خهه ژنکجودا دهن.

۲- ههر تشتهکی ههی بیرا وان ل مرنی دئینته قه، لهو ب شهف و رۆژ
ئهو لهزی ل خیران دکهن، ریاحی قهسی ئیک ژ وان مروقان بوو یین کو
ب شهف و رۆژ عیبادهتی خودی ذکر، جارهکی وی ژنهک بو خو ئینا.. گوت:
ئهز دی وی جهربینم کانی ئهو چ ژنه؟ ل شهقهکی وی خو د خهو بر، ل چاریکا
ئیکتی ژ شهقی ژنک رابوو دهست ب نقیژان کر و گازی زهلامی خو کر، گوتی:
هلۆ نقیژان بکه، وی گوت: باشه دی رابم، و رانهبوو.. گاڤا بوویه نیشا شهقی

جاره‌کا دی گازی کری، وی گۆتی: باشه، و رانه‌بوو، ل دووماهییا شه‌ئی جاره‌کا دی ژئی خواست ئه‌و رابت عیباده‌تی بکه‌ت، به‌لی ئه‌و رانه‌بوو، ئینا وی رباح هرژاند و گۆتی: شه‌ف بووری و عیباده‌ت‌که‌رتن قه‌نجیکار جقاتین خو دانان و هیشتا تو یی نقستی یی، هه‌وار ئه‌فه کی بوو تول من کرییه به‌لا؟

۳- حه‌بییی عه‌جه‌می ژئی ژنه‌ک هه‌بوو ب شه‌ئی بو کرنا عیباده‌تی ئه‌و هشیار دکر و دگۆتی: رابه، شه‌ف بووری، و ریکه‌کا دویر یا ل به‌را ته‌هه‌ی، زاده‌کی کیم ته‌ یی هه‌ی، و کاروانییا به‌ری مه‌ یا راکری و ئه‌م یین هیتلین..

۴- رۆژه‌کی ژنه‌ک هاته‌ مالا ئیمام ئه‌حمده‌ی و دو پسیار ژئی کرن، گۆتی: ئه‌ز ژنه‌کم ته‌شی درتسم، هنده‌ک جاران ب شه‌ئی چرایی من قه‌دمرت ئه‌ز ل به‌ر تاقه‌ هه‌یقی ته‌قنی خو درتسم، ئه‌ری رۆژا د دویش را ده‌می ئه‌ز ته‌قنی خو دبه‌مه‌ بازارئی دا بفروشم ما ئه‌ز بیژمه‌ بکری ئه‌فه ل به‌ر چرایی من یی چیکری و ئه‌فه ل به‌ر تاقه‌ هه‌یقی؟

ئیمامی گۆتی: ئه‌گه‌ر ل نک ته‌ جوداهییه‌ک د ناچه‌را هه‌ردو ته‌قنان دا هه‌بت دقیت بو دیار بکه‌ی. وی گۆت: ئه‌ی ئیمام! ئه‌گه‌ر مروقی نساخ بنالت ما ئه‌فه دی بته‌ گازنده‌ ژ خودی؟

ئیمامی گۆت: هیقییا من ئه‌وه‌ ئه‌و بته‌ گازنده‌ بو خودی نه‌ گازنده‌ ژ خودی.. پستی ئه‌و ژنه‌ک ژ مالا ئیمامی ده‌رکه‌فتی ئیمامی گۆته‌ کویری خو: من گوه‌ لی نه‌بوویه‌ مروقه‌ک قان ره‌نگه‌ پسیاران بکه‌ت، کانئ ب دویش قئی ژنکی دا هه‌ره‌ و بزانه‌ کانئ دی چته‌ کیژ مالی.. عه‌بدللاهی کویری ئیمامی دبیزت: ئه‌ز ب دویش دا چووم من دیت ئه‌و چوو مالا (بشر ئه‌لحافی) من پسیارا وی کر، گۆتن: ئه‌و خویشکا بشریه، گاڤا ئه‌ز زقریمه‌ نک بابی خو و من گۆتییی: ئه‌و خویشکا بشری بوو، وی گۆت: من دزانی ئه‌ف ژنه‌ دقیت خویشکا بشری بت.. و ئه‌فه ئه‌و بوو یا بشری دگۆت: من زوه‌د یا بو خو ژئی گرتی.

فاطمایا کچا عه بدلمه لکی خاتوینا بنه مالا ئومه ییهی

باژتیری دیمه شقی، پایته ختا حوكمدار ییا بنه مالا ئومه ییهی، ل رۆژا ئه نییی
ده هی هه یفا صه فه ری ژ سالا نۆت و نه هت مشه ختی، د حاله ته کی نه یی
طه بیعی دا دژیا، ل بهر سنگی مزگه فتا مه زن ئه وا دکه فته نیفا باژتیری و پشتی
هنگی ب ناقتی مزگه فتا ئه مه وی هاتییه نیاسین، قه ره بالغه کا مه زن هه بوو،
زه لامین ده وله تی و میرین بنه مالا خه لیفه ی ژ برا و برازا و پسمامین وی
هه می تیک ده اتن و تیک دچوون، پشتی ل باژتیری به لاقبووی کو سوله یمانی
کو ری عه بدلمه لکی خه لیفی ئومه وی یی حه فتی یی نساخه، نیزیکه باژتیر
ژ حه ره کی و هاتن و چوونی یی قالا بت، چونکی حه ره کا باژتیری هه می که فتیوو
حه وش و بهر ده ری (قه سرا که سک) ئه وا دکه فته بهر قیبله جامعاه ئومه وی،
کوچکا قه سری یا تری ئه میر و قاندين له شکه ری و زه لامین ده وله تی بوو، هه ر
ئیک ل جهه کی یی روینشتی بوو و گوهی وی ل ده ری وئ مه زه لی بوو یا
خه لیفه تیقه کانئ چ ده نگ و باسین نوی دی ژئ ئین، چونکی دیعایه ته ک
ب دزی فه ده اته به لاقکرن کو خه لیفه یی د سه که راتی دا.

ل لایئ دی یی قه سری ژی، ل جهی ژنکان، هژماره کا نه یا کیم ژ ژنکین
بنه مالا ئومه ییهی کو مبوو بوون، و گوهی وان ژی ل سه ر ده نگ و باسین نوی یین
خه لیفه ی بوون، وان وه سا د خو دئینا ده ر کو ئه و ب خه من ژ بهر خه لیفه ی و
دترسن ئه و ژ قی نه خو شیا خو رانه بت، و ئه و ب خو گه له ک ژ وان د دل دا حه ز

دکر خهلیفه زوی بمرت ب شهرته کی نه گهر هات و خیلافهت پشتی وی یا زهلامی وی بت، دا نهو بپته خاتوینا قسرا کسک نهوا هر خهلیفه کی نوی یی بهیعا وی بیته کرن مالا خو دئینتی، و ژنکا وی دپته خاتوینا قی قسری نهوا گهلهک کس خهونان پیته دبینن.

بی دهنگی پی مهزه لکا خهلیفه د ناسف خو دا پیچابوو، خهلیفه ی نهوی ل سهر تهختی درژکری پشتی ئیسا وی گرانبوی هنارته ب دوپف زانایی مهزن رجائی کوری همیهی را، کو ئیک ژ زانایین تابعیان یین مهزن بوو و هر جار خهلیفه ی پیسارین خو ب وی دکرن، و پشتی نهف زانایه هاتی خهلیفه ی نهمر کر وی و رهجائی بهپلنه ب تنی د گهل ئیک، و ژ دهرقهی مهزه لا خهلیفه ی گهلهک کس هه بوون دلین وان ب لهز خو دقوتان، چونکی هتا وی ده می خهلیفه ی کسهک نه کربوو (ولی العهد) بوو خو پشتی وی بپته خهلیفه، لهو هر ئیکی ژ برا و پسمامین وی د دل دا دگوت: بهلکی نهو من بکته خهلیفه!

گاڤا ئیش ل خهلیفه ی دژوار بووی خهلیفه ی قیا کوری خو نهییووی نهوی هیشتا بالغ نه بووی بکته خهلیفه ل شوینا خو، و کیتابهک ژی ب قی چندی نقیسی، ئینا رهجائی گوتی: نهی (أمیر المؤمنین) تشتی خهلیفه ی د قهبری وی دا دپارزت نهو نهو مرؤقه کی چاک ل جهی خو بدانت، گاڤا وی نهف ناخفتنه گوهر لی بووی زانی نهو یی چ دبیت، لهو کاغهزا خو دراند، پاشی گوتی: پا تو چ دبیتژی بو کوری من یی دی داوودی؟ رهجائی گوتی: نهو یی چوویه قسطه نطینییی و تو زانی کانج دی زقرت یان نه، خهلیفه ی گوت: پا تو چ دبیتژی بو عومهری کوری عبدالله زیزی؟ وی گوت: هندی نهز وی دنیاسم نهو مرؤقه کی باشه.. خهلیفه ی گوتی: تو راست دبیتژی، بهلی نه گهر نهز وی بدانمه جهی خو کورین عبدالله کی فتنه کی دی کمن، و بهلا خو ژ وی قهناکمن وهسا تی نهبت نهز ب وی شهرتی وی بدانمه جهی خو کو پشتی وی ئیک ژ کورین

عبدلمه‌لکی بېته خه‌لیفه.. ره‌جائی گوتی: تو راست دبیتری، یه‌زیدی کوری
عبدلمه‌لکی بلا پستی عومهری بت.

خه‌لیفه‌ی سوله‌یمانی کوری عبدلمه‌لکی کی‌تابه‌ک ب قی چندی نقیسی و
ختمکر و نهو گرت و جابا زه‌لامین بنه‌مالا خو هنارت و ههمی کومکر، و
عه‌د ژ وان وه‌رگرت کو نهو به‌یعی بده‌نه وی یی وی ناقتی وی د کی‌تابا خو دا
نقیسی و ل سهر ب خیلاف نه‌چن، و وان عه‌د دایسی، و خه‌لیفه‌ی گوته
ره‌جائی: بلا کی‌تاب ل نک ته بت، و تو وی نیشا که‌سی نه‌ده هندی نه‌زی ساخ
م.

حیبه‌تییا زه‌لامین بنه‌مالا نوم‌یه‌یه‌ی زنده‌تر لی هات پستی وان نه‌ث
تصه‌روفا خه‌لیفه‌ی دیتی، و خوزیا ههر نیک ژ وان نهو بوو نهو بزانت کانی
چ د کی‌تابا خه‌لیفه‌ی دا هه‌یه، عومهری کوری عبدلعه‌زیزی خو گه‌هاند زانای
ناقدار ره‌جائی کوری حه‌یوه‌ی و گوتی: بابی مقدامی، تو باش دزانی کو
سوله‌یمان گه‌له‌ک حه‌ز ژ من دکه‌ت، و نهو نحرآمه‌کا زنده ل من دگرت، قیجا
نه‌گه‌ر تو بزانی کو وی خیلافه‌ت یا دایه من بی‌ژه من هیشتا نه‌وی ساخ دا نه‌ز
بچم بیژمی من عه‌فی که‌ت ژ قی چندی، چونکی نه‌گه‌ر نهو مر نیدی فایده
ناکه‌ت، ره‌جائی گوتی: ب خودی حه‌رفه‌کی نه‌ز بو ته نابیژم، نینا عومهر
ب عیجزی ژ نک وی ده‌رکه‌فت، پستی هنگی هشامی کوری عبدلمه‌لکی هاته
نک ره‌جائی و گوتی: بی‌ژه من کانی سوله‌یمانی کی دانایه جهی خو، نه‌گه‌ر نه‌ز
بم دا خو بی دهنگ بکم، و نه‌گه‌ر نه‌ز نه‌بم دا بزائم دی چ کم، ره‌جائی چ بو
وی ژی نه‌گوت، نینا نه‌وی ده‌ستین خو لیکدان و گوت: دی کی بت نه‌گه‌ر نه‌ز
نه‌بم!؟

ل ره‌خی ژنکان ژی ژ قه‌سری عه‌ینی حیبه‌تییی هه‌بوو، ژنکه‌کا خودان
جوانی و هه‌یه‌ت ل ره‌خی دیوانی یا روینستی بوو، که‌سی پویته‌یه‌کی تایه‌ت
نه‌ددایی، چونکی هزر ههمی بو هندی دچوون کو ههر چاوا بت خاتون قه‌سری یا

پاشه‌پروژئی ئه‌و نابت، راسته‌ ئه‌و کچا عه‌بدلمه‌لکویه و خویشکا سوله‌یمانیه، به‌لئی زه‌لامی وئ عومه‌ر نه‌ کورپئ خه‌لیفه‌یه و نه‌ برایی ویه، و عه‌ده‌تن خه‌لیفین ئومه‌وی ئه‌و نه‌بوویه ئیک ژ وان کور و برا هه‌بن رابت پسمامه‌کی خۆ بکه‌ته‌ جیگر بۆ خۆ، فاطمایا کچا عه‌بدلمه‌لکی ب خۆ ژئی چو طه‌مه‌عی د هندئ نه‌بوو ئه‌و خاتونیا ئیکئی بت ل قه‌سری یان نه‌، ماده‌م ئه‌و د چاقین پسمامی خۆ عومه‌ری دا خاتونیا ئیکویه، و هه‌چی تشتی وئ دقیت یئ ژئی کیم نینه، و صه‌دمه‌ بۆ ژنکین دیوانی هه‌میان چیبوو ده‌می خه‌به‌ر ژ لایئ مه‌جلسا زه‌لامان فه‌ هاتی کو خه‌لیفه‌ مر، به‌لئی صه‌دمه‌ یا مرنا خه‌لیفه‌ی نه‌بوو، چونکی ئه‌و تشته‌کی موته‌وقع بوو، به‌لئی ئه‌و ژ به‌ر هندئ بوو ده‌می وان زانی کو خه‌لیفه‌ی پسمامی خۆ عومه‌ر یئ دانیه‌ جه‌ئ خۆ، و ب ره‌نگه‌کی نه‌ یئ ئیکسه‌ر عه‌ده‌ ژ کورپن خۆ و برایتن خۆ وه‌رگرتی کو ئه‌و به‌یعی بده‌نه‌ عومه‌ری، و چند ده‌لیقه‌یه‌کین کورت بوون ره‌خی دیوانی ئه‌وی فاطما لی بوو سه‌ری دیوانی، چونکی هه‌ر جه‌ه‌کی مرۆقه‌کی مه‌زن لی بت ئه‌وه‌ سه‌ری دیوانی! و ده‌می دیوان فه‌ره‌قی ژنکین نه‌میران فه‌مان دا ریک بۆ ژنکا خه‌لیفی نوی بیته‌ فه‌کرن، و هوین چ دبیزن بۆ وئ ژنکی ئه‌وا ژ نشکه‌کی فه‌ خۆ بینت کابانیا زه‌لامه‌کی وه‌سا یئ پتر ژ بیست ده‌وله‌تین نوکه‌ د بن ده‌ستان فه‌، ژ وه‌لاتی ئه‌فغانستانی بگره‌ ل رۆژه‌لاتی و هه‌تا تو دگه‌هییه‌ وه‌لاتی مۆرتانیا و ئسپانیا؟ فاطما زقیری قه‌سرا خۆ و چاقی وئ ما ل زه‌لامی وئ کانی که‌نگی دئ ئیت دا فه‌رمانی بده‌ت مالا وی بۆ (الدار الخضر) قه‌سرا خه‌لیفان بیته‌ فه‌گوه‌استن، ئه‌و جه‌ئ خاتونین بنه‌مالا ئومه‌ییه‌ی هه‌میان به‌ر لی.

ل قیری مه‌ نه‌قیت ب درژی به‌حسی عومه‌ری بکه‌ین، و کانی ئه‌و کییه، چونگی به‌ری نوکه‌ مه‌ ئه‌ف چه‌نده‌ ئاشکه‌راکریه، به‌لئی مه‌ دقیت بیژن: گا‌قا زانایئ تابعیان ره‌جائی کورپئ حه‌یوه‌ی کیتابا خه‌لیفه‌ی پشتی مرنا وی بۆ زه‌لامین بنه‌مالا ئومه‌ییه‌ی خواندی و گه‌هشتیه‌ نا‌قی عومه‌ری، سه‌ر و به‌ر هاته‌

وهرگيږان و (صدمه) بۆ گه له كان چيږوو هشامی كورڼی عبدلمهلكی رابووښه و گوت: ئەم قەت بەیعی نادەینی چاوا خیلافەت ژ مالا مه دەر كهفت، ره جانی گوتی: ب خودی تو ژ بهیعا خو لیقه بی سهری ته دی ژ سهر قالبی ته راکم! رابه هه ره دهستی.. هنگی ئەو مه جبووربوو بهیعه دا عومهری، و دهستی وی گرت و بره سهر مینههه ری و گوت: مادهم ئەف شۆله ژ دهستی كورین عبدلمهلكی دەر كهفت (إنا لله و إنا إليه راجعون)، عومهری گوت: به لی مادهم ئەو گه هشته من (إنا لله و إنا إليه راجعون)، پاشی عومهری دهست ب ئاخفتنی كر و گوت: گه لی مرۆقان هوین هه می دزانن ئەف به لایه بیی داخوازا من كهفته د ستوی من دا، و كهسی بۆ قی چهندی نه ره ئیا من و نه ره ئیا چو موسلمانان ژی وهر نه گرتییه، ژ بهر قی چهندی من هوین ئازاكرن كو ژ بهیعا خو لیقه بین، و من ئەف كاره نه قیت، قیجا كانی هه وه کی دقیت وی بۆ خو هلبژێرن..

گاڤا خهلكی ئەف چهنده ژی دیتی هه مییان ب ئیك دهنگ گازی كر: مه تو هلبژارتی، و ژ ته پتیه تر مه كهس نه قیت.

عومهر و فاطما:

ئەو سی رۆژ بوو فاطمایی زهلامی خو نه دیتی، چونکی ئەو ب سهر و بهری ڤهشارتا خهلیفه ی ڤه بی موژیل بوو، ژ بلی كو ئەو بوو بوو زهلامی ئیكی د دهوله تی و كار هه می كه تبونه سهر ملی وی، گاڤا فاطمایی سهر و بهری وی دیتی دا بیژی ئەڤه سی ساله وی ئەو نه دیتییه هند هاتبوو گوهورین، عومهر ئەوی بهری وی و پشتی وی بینا خوش دفری وهکی پیره میره کی هفتی سالی لی هاتبوو، گاڤا عومهر ب ژۆر كهفتی دبیژن: دهنگی گریبی ب سهر مالی كهفت.. به لی دهنگی گریبی، و نه گهر نه عومهر و فاطما بانه دا دهنگی تللیان بلند بت، و شه بهت و به قلاوه دا ئینه گيران!

عومهری گۆته ژنكا خو: ئەی فاطما تو یا دینی باره کی چهندی گران كهفته سهر ملین من، پسارای قی ئوممه تی هه مییی دی ژ من ئیته كرن، و هه تا

ئەز حەقىي وان ب دورستی ژ سەر خو ڤاکەم وەختی من هەمی دئ ب وان قە
چت، و ئەز دترسم ئەز هند موژیل بېم قیجا ئەز سستیي د حەقی تە دا بکەم،
و د قی دنیايی دا کەسەک من وەکی تە نەقیت، بەلی من نەقیت ئەز زولمی
ل تە بکەم، قیجا ئەگەر تو تەحەممولا وی ڤەنگی ژیانئ نەکە یی من بو خو
هلبژارتی و تە دل د دنیايی هەبت، ئەز دئ تە ڤرێکەمە مالا بابئ تە..

فاطمایی گۆتی: و تو دئ چ کە ی؟

عومەری گۆتی: ئەف هەمی مال و پارەیی بنەمالا تە کۆمکری هەمی
مالئ ئومەتییه، ب تەعدایی ژ وان یی هاتییه ستانن، و من ل بەرە ئەز وی
مالئ هەمییی بو خودانان بزڤرینمەقە، و ئەز دئ ژ خو دەست پی کەم، هەچی
مالئ من هەمی دئ زڤرینمە (بیت المال)ئ ئەو پارەیا عەردی نەبت یا من کەدا
دەستی خو کړی وی ب تنئ دئ هیلەم دا پی بژیم.

فاطمایی گۆتی: بوچی؟

وی گۆت: من نەفسەکا (طەمووح) یا هەمی هەر تشتەکی ئەز گەهشتیمی
دلئ منئ چووێه تشتەکی بلندتر، دەمن خیلافەت گەهشتییە من دلئ من چوو
تشتەکی بلندتر کو بەحەشتە.

و گاڤا گۆتینە عومەری مالا خو بیئە (قەسرا کەسک) جەپ خەلیفان وی
گۆت: نە ل پشتا مزگەفتی -جامعا ئومەوی ل نیزیکی قەبری صەلاحەددینی
نوکه- خانیکەک منئ هەمی دئ ل وێرئ ب. یەعنی: ئەو قەسرا بەری هنگی ئەو
تیشە ئەو ژ هیلا، و چوو د وی خانیککی قە یی ل سەر وی پارچەیا عەردی
هاتییه ناڤاکرن یا وی ب کەدا دەستی خو کړی.

هەلوپستی فاطمایی دئ چ بت کچا خەلیفە، و خویشکا چار خەلیفان،
ئەوا هەر ژ زارۆکینییا خو د ناڤ زېر و زینەتان دا مەزنبووی، و بابئ وی ئەو
ب نازداری مەزنکری، ئەڤرۆ پستی زەلامئ وی بوویە خەلیفە و وی هزرکری

هنده دنيا ههمى كهفته د دهستان دا، نهقرۆ زهلامى وى داخوازهكا غهرب يى
ژى دكهت.. خو ئو رستكا د ستوى ته ژى ئهوا بابى ته ب ديارى داپهته، ئه
ژى بى حهق ژ مالى ئوممهتى يا هاتييه راكرن، دقيت وى ژى بزقرينيه (بيت
المال)ى..

ئيك ژ دو رتكا ل بهر خاتونا بنه مالا ئومه ييهى هه بوو: يان دنياين
هلبرت و زير و زينته و خوشيى، يان: مالا خهليفى نوى ئهوى كريبه دلئ
خو بيرا خهلكى جاره كا دى ل (سیرهتا باپيرى خو عومهرى ئيكى) بينته شه، وى
چ كر؟

گوته: ئه (أمير المؤمنين) وى بكه يا ته دقيت، ئەزا د گهل ته، و
ئەز ب خودئ كهمه ئەز يا وهسا نابم ل بهرفره هيبى هه قالينيا ته بكم، و
ل دهمى تهنگا قيبى ته بهيلمه ب تنى، ئەزا رازيمه ب تشتى تو پى رازى بى..
و فاطماين زير و زينتهتا خو ژ بهر خو كر، و كره د دهستى خهليفهى دا، دا
ل خزينا دهولهتى بزقرينته شه.

هندهك سهرهاتى ژ ژينا فاطماين:

حهتا هوبن حالئ فاطماين يى نوى بزنان، ل قيرى ب تنى دو سى
سهرهاتييين كورت ژ ژينا وى يا نوى دى بو ههوه فهگيرم، ژينا وى يا نوى
پشتى بوويه خاتونا ئيكى د وى دهولهتى دا يا نيشا عهردى ل وى دهمى
فهگرى: رۆژهكى ژنكه كا ههزار ژ مصرى هاتبوو پسارار قهسرا خهليفهى كر،
هندهكان گوته: هه ره فلان جهى مالا وى يا ل وى، گاڤا ئه و چويه وى جهى
خانيكهكى بچويك ديت، وى هزر كر ئهوان مرۆڤان ترانه بو خو بيتن پى كرين،
چوو بهر ده رگهه و پشتى ئه و ب ژور كهفتى ژنكهك ديت ل سهر دۆشه كه كا
پنيكرى يا روينشتييه و هندهك جلكين كهفن بيتن ل بهر، يا تهقنى چى دكهت،
و ب رهخ وى فه زهلامهكى وى تهقنى د ديوارى دهوسيت، پشتى وى زانى ئه
ژنك كاباننيا خهليفه ئه و مهنده هوش بوو، فاطماين گوته: ته خيره تو هنده

یا حیبه تی، وی گوتی: ئەزا ژ حالی ته مهندههوشم تو ژنکا (أمیر المؤمنین) ی چاوا تو یا ب قی سەر و بهری یی ل نک قی زهلامی؟ فاطما گرنژی و گوتی: نی ئەف زهلامی دهستین وی د تهقنی را ئەوه (أمیر المؤمنین).

هوبن پساراً حیبه تی و مهندههوشیا وی ژنکی نهکن کانی چەند زنده تر لی هات.

جارهکا عومەر نساخبوو، پسامی وی مهسله مهیی کوری عبداللهکی هات سهرا بدهت، دیت جلکهکی قریتی یی د بهر ئینا وی گوته خویشکا خو فاطمای: ئەف کراسی د بهر (أمیر المؤمنین) ی یی قریتییه ژ بهر بکهن و بو بشون، وی گوت: باشه، رۆژا د دویش هات مهسله مه جارەکا دی هات و دیت هەر ئەو کراس یی دبهر خهلیفه ی، ئینا ب عیجزی قه گوته خویشکا خو فاطمای: ما من نهگوتبوو ته کراسی خهلیفه ی بشون شهرمه خهک یی دئیته نک؟ فاطمای گوتی: ب خودی ژ وی کراسی پیقه تر وی چو کراس نین!

عومەری خلمه تکارهکی ب تنی ههبوو، کوره جحیلەک بوو، رۆژهکی دهمی سفرا خوارنی هاتییه دانان، بهری خو دایی نیسکه، ئینا ب عیجزی قه گوت: نیسک، نیسک، ما دی هەرۆ نیسکی خوین؟ فاطمای گوتی: کوری من! ئەفه خوارنا (أمیر المؤمنین) ییه.

رۆژهکی دلی (أمیر المؤمنین) ی چوو تری، ئینا چوو مال گوته ژنکا خو فاطمای: چو دهرهم ته نینن ئەم هندهک تری بو خو پی بکرین؟ فاطمای گوتی: تو (أمیر المؤمنین) ی و ته دهرهمهک نینه تری بو خو پی بکری؟ عومەری گوتی: ما ئەز چ بکهم ئەو پارتین من ههین تیرا من ناکهن، بهلی سهبراً ل سەر قی چیتره ژ ناگری جههنه می.

و عومەری ههقالهکی چاک ههبوو، رۆژهکی عومەری گوتی: شقییدی هه مییی ئەز نهنقسیمه، من هزرا خو د قهبری دا دکر، وی زهلامی گوت: پا تو

چ دبیتی نه گهر پستی سی پوژان تو بچی قهبری شه که ی و بهری خو بدیهه حالی خودانی وی پستی گوشتی وی دحلیت و کرم بهر دده نی، و نهو نهو بوو یی جلکین تازه دکره بهر خو و بینین خوش ل خو دکرن؟ گاغا وی نهف ناخفته گوتی: عومهری هند کره گری هتا دلگرتی بووی، ئینا فاطمائی گوتنه ئیکسی: کانی فی زهلامی ده ریخن، پستی نهو زهلام دهرکهفتی فاطما چوو ژور و ناف ل سهر و چاقان کر هتا هشیار بووی، گاغا عومهری چاقین خو شه کرین دیت فاطما یا ل هنداف سهری دکه ته گری، گوتی: تو بوچی دکه یه گری؟ وی گوت: بیرا من ل مرنا ته هات ده می تو ژ دنیا یی بار دکه ی و دچی بهر انبهر خودی رادوهستی حالی ته دی چ بت، قیجا گریا من هات.

هیشتا نهو یی ساخ فاطمائی ل سهر دکره گری، و پستی نهو مری وی هند ل سهر کره گری هتا چاقین وی کولبووین. . پوژه کی برایی وی هشام خلیفی نوی، و برایی وی یی دی مسله مه هاتنه نک وی دکره گری، گوتنی: ته چ دقتی نه دحازرین، وی گوت: گریا من نه ژ بهر ماله کی یان نعمه ته کییه، گریا من ژ بهر سهرهاتییه کا وییه نوکه هاته بیرا من، وان گوتی: کیژ سهرهاتییه؟

گوت: شه که کی وی نفیژ دکر، ده می گهشتیه فی نایه تی: ﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۝﴾ (القارعة: ۴-۵) دهنگهک ژئ دهرکهت من هزرکر مر، و هنگی نهو رابوو هتا من گازی کریی دا رابته نفیژا سپیدی.

گاغا برایی وی یهزید بوویه خلیفه زیر و زینه تین وی ژ (بیت المال) ئینانه در و گوتی: نهفه مالی ته یه، وی گوت: بیمن، من چو ههوجهی پی نینه، نهز ژ وان نابم یین ب ساخیا وی گوهداریا وی کری و پستی مرنا وی بی نه مریا وی دکهن.

و نهگهر بیژن: د پشت هر زهلامهکې مهزن را ژنکهکا مهزن هیه، د پشت
عومهری کورې عبداللهعزیزی را دوتاما وی فاطما کچا عبداللهملکی هیه.. و
دا حالې دنیایی باش بو مه ناشکرا بیت، ل دووماهییی گوهدارییا قتی گوتنی
بکه: خلیفی عهباسی نهبوو جهعفری مهنصور روزهکې گوته عهبدررهحمانی
نهقیچرکې نهبووبهکری: شیرتهکې ل من بکه، وی گوت: روزه عومهری کورې
عبدلعهزیزی مری مالی وی لیکهکر هر کورهکې وی نوزده دهرهم گهشتنی،
و روزه هشامی کورې عبداللهملکی مری مالی وی لیکهکر هر کورهکې وی
هزار هزار (یهعنی: ملیون) گهشتنی، و من ب چاقین خو دیت کورهکې
عومهری روزهکې باری سهد دهواران مال کره خیر د ریکا خودی دا، خودی هند
دایی، و من دیت کورهکې هشامی خهکی خیر ددانی..

ژفان خودییه!

ل سهری ده می مه دهست پی کری مه گوتبوو: مرۆقین خودی د دنیایی د
دا د گهشته کی دا دژین، ژ نک خودی دهست پی دکهن و بو نک خودی دژین،
دنیا ب هه می خوژی و نه خوژییین خو ژه نه شیت بهری وان ژ نارمانجی
وهرگپرت..

د دنیایی دا دژین، بهلی پی وان ببینت دی هزرکته ئه نه د دنیایی دانه،
گه شاتییا دنیایی چاقان ل وان تاری ناکته، گاڤا جاره کی دنیا کهفته ریکا وان،
یان دنیایی خو خه ملاند و خو نیشا وان دا ئه پشته خو ددهنی و دهستان ژئ
دژون، مانی مه ته لا وان و دنیایی -وه کی د هه دیسه کی دا هاتی- وه کی مه ته لا
وی ریتنگییه پی ل غه ربیبیان قهستا بن داره کا خوژ و هوین دکته، پاشی
رادیته ژئ بار دکته و دچته قهستا واری خو دکته، ئه ری ما ژ عه قلداریییه
ئهو ژ بهر خوژییا سیبه را قی داری واری خو پی دورست ژ بیر بکته؟

مرۆقین خودی وه کی مه مرۆقن، ب وی که یفخوژ دبن یا ئه م پی
که یفخوژ دببن، و ب وی دئیشن یا ئه م پی دئیشن، بهلی ئهو تشتی زنده پی
ل نک وان هه ئه وه ئهو دژین نه بو ژبانی چونکی ژبانی پیتقی ب وان هه یه،
و ئه ف تشته ل نک هه می که سان نینه.

مرۆقین خودی گاڤا دمرن عهرد و عهسمان، خودان رح و هسکاتی بو
دگرین و ژئ خه رب دبن.. چهند سه رهاتییه کا عه جیبه وان د گهل قی ژینی

هه‌ی، رۆژه‌کی ئیکی گۆته (ئووه‌یسی قهره‌نی): تو و زه‌مان د گهل ئیک دچاوانن؟ وی گۆت: ((ما دئ زه‌مان ییچاوا بن د گهل وی زه‌لامی یی ئه‌گهر لئ بوو سپیده نزانن کانئ دئ لئ بته ئیقار یان نه، و ئه‌گهر لئ بوو ئیقار نزانن کانئ دئ لئ بته ئیقار یان نه، و کانئ مزگینی ب به‌حه‌شتئ دئ بو وی ئیته‌دان یان ب ناگری.. هندی مرنه چو خوشی بو خودان باوه‌ره‌کی نه‌هتلایه)).

مرۆقتین خودئ ههر چهنده ژینا خو ههمییی د خزمه‌تا مرۆقتینییی دا دبه‌نه سه‌ری، به‌لئ ئه‌و گه‌له‌ک و گه‌له‌ک ژ ناستئ مرۆقتینییی دبلندترن، د ناڤ مرۆقتین دنیا یی دا دژین، به‌لئ ژ دنیا یی د شیرقه‌کرینه، د دنیا یی دا ب رۆژینه و مرن فتارا وانه، گاڤا ئیک و دو دبیین ژفانی دده‌نه ئیک.. ل کیشه؟

- ل نک خودئ، رۆژا پیکه رادبن، ده‌ستین خو دکه‌نه تیک دا، و قه‌ستا به‌حه‌شتا خودئ دکهن!

رۆژه‌کی هنده‌ک مرۆقتین خودئ ل دۆر هه‌قالئ خو سومه‌یطئ کورئ عه‌جلانی کۆمبوون دا به‌حه‌سئ غه‌ریبیا خو د قئ دنیا یی دا بکه‌ن، هنده‌کان گازنده ژ قئ ژینی کر، ئینا هه‌قالئ وان سومه‌یطئ گۆت: ((سه‌برئ ل سه‌ر نه‌خوشییین وی بکیشن، و ژقان خودییه..)).

د قئ په‌یفا کورت دا وی به‌ریخۆدانا مرۆقتین خودئ بو دنیا یی و نه‌خوشییین وی کۆمکر: ژقان خودییه، بلا چهند ریک یا دویر بت ژئ، بلا چهند نه‌خوشی هه‌بن و زاد یی کیم بت، قه‌یدی ناکه‌ت، ژقان خودییه، ل نک خودئ چو قه‌شارتی نامینن، چو حه‌ق به‌رزه نابن.

ما ده‌م هۆیه بوچی ئه‌و ب خه‌م بکه‌فن؟

رۆژه‌کی مرۆقه‌ک هاته نک پیغه‌مبه‌ری -سلاف لئ بن- گۆتئ: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودئ! ئه‌ری رۆژا قیامه‌تی خودئ ب خو دئ حوکمی د ناچه‌را مه‌ دا

کهت؟ پیغهمبهری -سلاڤ لی بن- گوئی: بهلی. ئینا ئهو مرؤڤ ب کهیف ڤه رابوو و گوټ: مهعنا دئی ب سلامهتی دهریاس بین.

چهند باوهرییهکا مهزنه.. چهند هزارهکا باشه!

مهلکهک ژ مهلکین دنیا یی نهگهر یی مهرد و دلفرهه بت، گاڤا تو ل دیوانا وی نامادهبووی، بلا بهری هنگی ته چهند تهخسیری د دهر حهقا وی دا کریت ژی، تو دئی یی دلخوڤ بی؛ چونکی تو دزانی ئهو دئی ته عهفی کهت و ل ته ناگرت، پا هوین چ دبیزن بو خودی، ئهو ی مهدینی و رهحما وی عهرد و عهسمان ڤهگرتین؟

مرؤڤتین خودی باوهرییهکا هندا مهزن ب خودی هیهه چیا یان دلهقینت و کهڤران دهلینت، نهگهر تو وان باخیتی و ژی بخوازی ئهو ریبازا ژینا خو همیبی د نیڤ ریزکهکی دا بو ته کوم بکن ئهو دئی بیژنه ته: کو تو ب همی ڤه بو خودی ب تنی بی.

د فهرهنگا مرؤڤتین خودی دا ب تنی ئهو کس یی نازاده یی بو خودی ب تنی عهبد بت، بشر نهلحافی د گوتهکا خو دا دبیزت: ((ههچیبی بقییت تام بکهته نازادیی، و ژ کولهتییی رزگار بیت، بلا د ناقبهرا خو و خودی دا پاڤژ بکهت)).

کهنگی د ناقبهرا ته و خودی دا دئی پاڤژ بت؟

- نهگهر خو ته ب خو ژی چو پشک و بار د خو دا نهبت، نهگهر ته فهرمانا ڤی نایهتی ب دورستی ب جهینا: ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۳۷﴾﴾ (الأنعام: ۱۶۲).

مرؤڤی نهگهر ب دورستی (تهجهرود) بو خودی کر و (تهوهککولا) خو دا سهر وی خودی وی ناهیلته ب تنی، و دئی بهری وی دهته خویشیین قیانی، ئهو قیانا نه چود بهر را و نه چود پشت را.. قیانا خودی، ئهو میرگا شین یا

مرۆڤتین خودی خو ددهنه بهر سیبهره وی دا ژ گهرما فی دنیا یی رزگار بین، قیانا خودی نمو ژیهه یی ل ژیهی مرۆقی زنده دبت، لهو ئیک ژ وان وی رۆژی حسیب دکهت رۆژا بوونا خو رۆژا نمو تیدا ب سهر قیانا خودی هلبووی.

و ل دووماهییی دی بیژین: نهی خودا! نهگهر چ ته نم نهکرینه ژ توخمی مرۆڤتین خوژی، هیقییا مه ژ ته نموه تو دلین مه ب قیانا وان ناڤا بکهی، ل دنیا یی مه ژ ههڤالینیا وان و ل ناخرهتی مه ژ مهدهرا وان بی بار نهکهی.

دهۆک ۲۵ / رهمهزان / ۱۴۱۸

نافەرۆك

نافهروك	پهړ
ديارى	۷
پيشگوټن	۹
سالوڅه تين مروقتين خودى	۱۳
زيتديكهرى داديبى عومهرى كورپى عبدالعەزىزى	۲۹
مەيموونى كورپى مەهرانى زەلامى قورنائى	۴۸
رهجائى كورپى حەيوهه يى ئەوى خودى ب وى باران و سەرکەفتن دا	۵۳
عەطائى كورپى ئەبوو رەباحى علم عەبدى ب سەر مەلكى دئىخت	۶۲
عوروهه يى كورپى زوبه يرى چەقەكنى ب بەرهم ژ دارەكا ب خەمەل	۷۰
ئىبراھىمى كورپى ئەدەهەمى	۷۸
مروقتين خودى د گەل مەزنتين دنيايى	۸۲
ئەو زانايى ژ مەزنتين دنيايى رەقى سوفيانى ئەورى!	۹۱
حەسەنى بەصرى ئەوى دیتنا وى خودى ل بىرا مروقى دئينا	۱۰۱
محەمەدى كورپى سىرىنى ئەوى حەسەنى بەصرى ئەو ل شوينا خو هلبژارتى	۱۱۱

مالکي کورئ دیناری	۱۱۷
ئیمامی ئەوزاعی ئەوی چو جارن شیرەتا خو ئەفرۆتی	۱۲۳
ئیمامی تۆبەکەرەن فوضەیلی کورئ عیاضی	۱۲۹
زوهدا ژ رەنگەکی تایبەت عەبدللاهی کورئ موبارەکی	۱۳۷
عەلییی کورئ حوسەینی (زین العابدین)	۱۵۴
سالم نەقییی عومەرئ کورئ خووططابی	۱۵۹
ئیمامی زاھدین ئوممەتی ئیمامی شافعی	۱۶۴
ئەو چیاپی رەشەباپی نەھژاندی ئەحمەدی کورئ حەنبەلی	۱۷۲
بەقییی کورئ موخەللدی ئەوی علم ب کراسی خازۆکییی	۱۹۰
خواستی!	
بشرئ کورئ حارثی سەرورئ خودیناستین دەمی خو	۱۹۶
یەحیاپی کورئ موغادی سەبیدی واعظین زەمانی خو	۲۰۶
جونەیدی بەغدادی شیخی زاھدان	۲۱۵
مرۆقتین خودی و گریبا ژ ترستین خودی دا	۲۲۳
ئەو زانای زالمەک پی مری سەعیدی کورئ جوبەیری	۲۳۲
سەرکەفتیپی مەیدانا جەرباندنی سەعیدی کورئ موسەیبی	۲۴۱
ئەوی پینج چارن شیر بو هاتییه راکرن (شیخ الإسلام) ئ هەرەوی	۲۵۱
شیخی زاھدان شیخ عەبدلقادری گەیلانی	۲۵۹
مرۆقتین خودی و جیهادا د ریکا خودی دا	۲۷۰
شیرئ جیهادی صەلاحەددینی ئەییووی	۲۷۳
ئەو زانای مەزنین دەولەتی فرۆتین عززی کورئ عەبدسەلامی	۲۹۳
مرۆقتین خودی د گرتیخانەیتین زۆرداران دا	۳۱۱

قهره مانتي همى مهيدانان (شيخ الإسلام ابن تيميه).	۳۱۸
هلگري ئالايى سوننه تى نيمام موحه ممدى كورى عبداللهوه هبابى	۳۴۱
مهلا سه عيدى نوورسى زهلامى باوه ريبى ل ده مى تنگاقىين	۳۵۴
ئەو زىين مروقاينىيا خودى هلبرارتى	۳۷۱
فاطمايا كچا عبداللهملىكى خاتونىا بنه مالا ئومەييەى	۳۸۴
زقان خودتیه!	۳۹۴

سُورَةُ الرِّعْازِ الرَّحِيمِ

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٦٢)
الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ (٦٣) لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ
ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (٦٤) وَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ
لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (٦٥)

سورة (يونس)

رَبِّانَا زَيْنَا ل بھر سبھرا قورٹانا
تہ حسین ٹیبراہیم دوسکا

07504588806

JEZIRY_BOOKSHOP1

